

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE
Departamentul Finanțe și Bănci

Mihail GÎRLEA

MANAGEMENT FINANCIAR BANCAR

Note de curs

*Aprobat de Consiliul
Calității al USM*

CEP USM
Chișinău, 2021

CZU 336.7(075.8)

G 58

*Recomandat de Departamentul Finanțe și Bănci și de Consiliul Facultății Științe
Economice*

Recenzenți: **Olga ȘTEFANIUC**, dr., conf. univ.

Ion BORȘ, dr., conf. univ., Banca Națională a Moldovei

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Gîrlea, Mihail.

Management financiar bancar: Note de curs / Mihail Gîrlea; Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Științe Economice, Departamentul Finanțe și Bănci. – Chișinău: CEP USM, 2021. – 320 p.: fig., tab.

Referințe bibliogr.: p. 313-320. – 50 ex.

ISBN 978-9975-158-86-2.

336.7(075.8)

G 58

ISBN 978-9975-158-86-2

© Mihail Gîrlea, 2021

© USM, 2021

CUPRINS

PRELIMINARII.....	6
--------------------------	----------

Subiectul 1. NOȚIUNI GENERALE PRIVIND GESTIUNEA FINANCIAR-BANCARĂ	9
--	----------

1.1. Esența și rolul managementului financiar	10
1.2. Conceptul de gestiune bancară.....	15
1.3. Trăsăturile gestiunii bancare	17
<i>Bibliografie selectivă .....</i>	<i>25</i>

Subiectul 2. ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII BANCARE	27
---	-----------

2.1. Evoluția sectorului bancar autohton în perioada modernă.....	28
2.2. Banca Națională a Moldovei – Banca Centrală și de emisiune.....	34
2.3. Managementul activității instituțiilor bancare	42
2.4. Instituții-cheie ale sectorului bancar din Republica Moldova	50
<i>Bibliografie selectivă .....</i>	<i>61</i>

Subiectul 3. ROLUL ACORDURILOR BASEL ÎN GESTIUNEA ACTIVITĂȚII INSTITUȚIILOR BANCARE	63
--	-----------

3.1. Aspecte generale privind Acordul de la Basel	64
3.2. Implementarea standardelor Basel III în cadrul sectorului bancar din Republica Moldova	72
<i>Bibliografie selectivă .....</i>	<i>75</i>

Subiectul 4. MANAGEMENTUL PERSONALULUI BĂNCII.....	77
---	-----------

4.1. Managementul resurselor umane și politica de personal	78
4.2. Esența managementului personalului în cadrul instituțiilor bancare	85
4.3. Politica de cadre a instituției bancare.....	92
4.4. Etica bancară.....	101
<i>Bibliografie selectivă .....</i>	<i>109</i>

Subiectul 5. GESTIUNEA CLIENTELEI BANCARE	110
5.1. Managementul relațiilor cu clienții.....	111
5.2. Gestiunea relației instituție bancară–client.....	116
5.3. Tipuri și categorii de clienți bancari.....	125
5.4. Comportamentul consumatorului de produse și servicii bancare.....	131
<i>Bibliografie selectivă</i>	134

Subiectul 6. GESTIUNEA RESURSELOR INSTITUȚIILOR BANCARE	135
6.1. Capitalul propriu al instituțiilor bancare.....	136
6.2. Structura capitalului propriu al băncii.....	140
6.3. Evaluarea adecvării capitalului la riscuri.....	146
6.4. Principalele categorii de resurse atrase.....	149
<i>Bibliografie selectivă</i>	158

Subiectul 7. GESTIUNEA PLASAMENTELOR INSTITUȚIILOR BANCARE	159
7.1. Aspecte generale privind operațiunile bancare active.....	160
7.2. Metode de analiză și evaluare ale structurii activelor bancare.....	169
7.3. Operațiuni bancare de plasament.....	175
<i>Bibliografie selectivă</i>	179

Subiectul 8. GESTIUNEA LICHIDITĂȚII ȘI SOLVABILITĂȚII INSTITUȚIILOR BANCARE	180
8.1. Noțiuni de bază privind lichiditatea instituțiilor bancare.....	181
8.2. Gestiunea lichidității în activitatea bancară.....	186
8.3. Metodele de bază privind gestiunea lichidității.....	190
8.4. Evaluarea și gestiunea riscului de lichiditate.....	193
8.5. Noțiuni de bază privind solvabilitatea instituțiilor bancare.....	206
8.6. Gestiunea solvabilității în activitatea bancară.....	209
<i>Bibliografie selectivă</i>	211

Subiectul 9. GESTIUNEA RISCURILOR BANCARE	213
9.1. Cadrul de reglementare a gestiunii riscurilor bancare.....	214

9.2. Identificarea și administrarea riscurilor la nivelul instituției bancare.....	218
9.3. Tipologia riscurilor bancare semnificative.....	226
<i>Bibliografie selectivă</i>	243

Subiectul 10. GESTIUNEA ACTIVITĂȚII DE CREDITARE	244
10.1. Gestiunea portofoliului de credite.....	245
10.2. Impactul politicii de creditare asupra calității gestiunii portofoliului de credite ...	258
10.3. Evaluarea metodologiei de analiză a portofoliului de credite în instituțiile bancare	265
10.4. Gestiunea activelor neperformante în activitatea bancară	272
10.4.1. Factori determinanți ai creditelor neperformante	272
10.4.2. Gestionarea creditelor neperformante.....	275
10.5. Gestiunea riscului de credit.....	280
<i>Bibliografie selectivă</i>	287

Subiectul 11. GESTIUNEA REZULTATELOR ACTIVITĂȚII INSTITUȚIILOR BANCARE	288
11.1. Conceptul de „eficiență bancară”	289
11.2. Indicatori de analiză ai activității instituției bancare	292
11.3. Indicatorii performanței bancare.....	299
<i>Bibliografie selectivă</i>	311

BIBLIOGRAFIE	313
---------------------------	-----

PRELIMINARII

Contextul financiar-bancar se schimbă profund și cu viteză. Dezvoltările tehnologice, dinamica reglementărilor, modificarea experiențelor, comportamentului și percepțiilor clienților, necesitatea calibrării cu măsură a obiectivelor privind performanțele băncilor cu obiectivele privind gestiunea proactivă a riscurilor influențează determinant gestiunea bancară și, în mod special, modalitatea în care afacerile bancare sunt conduse și dezvoltate.

Și aceasta pentru că băncile, prin ampla lor implicare în viața economică și socială, constituie un element structural deosebit în viața societății, a cărei bună organizare, permanentă și eficientă funcționare condiționează întreaga activitate economică. Mai mult decât atât, falimentul unei bănci se transformă dintr-un eveniment economic într-un eveniment social. Astfel, cunoașterea și buna gestiune a activității bancare este ceva mai mult decât o măiestrie în aria economicului, aceste abilități contribuind la creșterea economică a întregii entități.

Înțelegând managementul ca fiind „acel proces prin care se coordonează, se conduce, se planifică și se controlează activitățile desfășurate într-o organizație astfel încât să se asigure atingerea scopurilor acesteia cu maximum de eficiență”, putem accepta caracterul universal al managementului, în sensul că acesta poate fi aplicat la orice entitate economică, publică, socială, militară etc. Din punctul de vedere al nivelurilor de management, managementul firmei este cel mai important și dezvoltat nivel al acestuia, fiind considerat nivelul fundamental al managementului.

Managementul a apărut ca o necesitate a oamenilor de a-si organiza timpul de lucru și activitățile, luând în calcul amplitudinea activităților desfășurate într-o firmă, astfel încât procesele din cadrul unei organizații/firme să dea maximum de randament, urmărind obiectivul principal, și anume maximizarea profitului.

Performanța globală a unei bănci caracterizează rezultatele de ansamblu ale acesteia, dar și de creștere a economiei, căci nu în zadar unii indicatori macroeconomici conțin elemente de rentabilitate a activității bancare, cum ar fi creșterea volumului de credite, nivelul ratelor dobânzii la credite și depozite, creșterea capitalizării bancare.

Cursul de Management financiar-bancar are ca obiectiv cunoașterea detaliată de către masteranzi a metodelor, tehnicilor și instrumentelor folosite pentru fundamentarea deciziilor financiare și bancare manageriale, respectiv utilizarea unui sistem de indicatori relevanți în alocarea eficientă a capitalurilor, precum și în aprecierea performanțelor financiare și de piață ale firmei și băncilor comerciale dezvoltate, abilități și cunoștințe necesare persoanelor care vizează ocuparea unor posturi de execuție în instituții bancare și în instituții de credit specializate.

Titularul de curs încurajează participarea activă a masteranzilor în cadrul cursului, având în vedere importanța instituțiilor financiar-bancare într-o economie

de piață. În plus, se simte o înviorare a concurenței din partea instituțiilor financiare din străinătate, care, pătrunzând pe piața Republicii Moldova, aduc cu sine politici, tehnologii, produse, servicii și abordări noi în gestiunea financiar-bancară.

Managementul financiar-bancar devine, astfel, un test de competență și competitivitate pentru integrarea în sistemul financiar mondial, în special în cel european.

Disciplina „Managementul financiar bancar” are drept scop însușirea de către masteranzi a unui sistem de cunoștințe teoretice și practice privind gestiunea financiar-bancară a instituțiilor financiare într-un mod cât mai eficient, încât să asigure stabilitate precum și nivelul dorit de rentabilitate instituției financiare.

Cursul vizat îmbină două modalități de învățare pentru a asigura o mai bună pregătire a masteranzilor. Pe de o parte, masteranzii au posibilitatea să ia parte la audierea unor prelegeri pe o tematică specifică cursului de Management financiar-bancar, urmate de discuții cu titularul de curs, menite să exemplifice și să clarifice conceptele și noțiunile teoretice prezentate înainte. În al doilea rând, masteranzii vor fi stimulați să ia parte la un proces de învățare activă, prin implicarea lor în realizarea unor studii de caz asupra unor aspecte esențiale ale domeniului investigat.

Conținutul tematicii este orientat spre dezvoltarea abilităților analitice și creative ale masteranzilor, a capacităților de cercetare în domeniul gestiunii financiar-bancare a instituțiilor bancare. Prin conținutul său disciplina sintetizează cunoștințele obținute la disciplinele prevazute în planul programului de masterat „Administrare bancară”.

Ca rezultat al studierii Managementului financiar bancar, masteranzii vor fi capabili să utilizeze metode și instrumente specifice gestiunii financiar-bancare întru realizarea de sarcini profesionale în condiții de autonomie restrânsă sau asistență calificată, cum ar fi: atragerea de resurse și investirea eficientă a acestora, gestiunea activelor și pasivelor circulante, riscurilor financiare etc.

Scopul cursului „Management financiar bancar” este înțelegerea importanței proceselor de management financiar ca responsabilitate majoră a tuturor managerilor de nivel mediu și superior dintr-o entitate economică.

Competențe formate și finalitățile de studiu: 1) Utilizarea avansată a conceptelor, principiilor și abordărilor pe care se bazează practica în domeniul gestiunii financiar-bancare; 2) Fundamentarea, conceperea și aplicarea de strategii, programe și proiecte complexe privind gestiunea riscurilor și evaluarea portofoliilor bancare prin utilizarea cunoștințelor teoretice și practice; 3) Identificarea și utilizarea tehnicilor și a metodelor moderne de gestiune financiară, de optimizare a structurii și fluxurilor financiare și de diagnosticare a situației economico-financiare a instituțiilor financiar-bancare; 4) Executarea de operațiuni complexe, desfășurarea de activități de analiză, sinteză, planificare și cercetare în domeniul gestiunii financiar-bancare; 5) Proiectarea, dezvoltarea și implementarea de strategii, politici, proceduri, sistemelor de management financiar în domeniul bancar; 6) Aplicarea normelor și valorilor de etică profesională

pentru luarea deciziilor și realizarea independentă sau în grup a unor sarcini complexe la locul de muncă; 7) Identificarea oportunităților de dezvoltare personală în vederea diversificării și îmbogățirii competențelor profesionale.

Managementul financiar-bancar sintetizează cunoștințele obținute deja din domeniul micro- și macroeconomiei, matematicii economice aplicate, monedei și creditului, finanțelor întreprinderii, contabilității financiare, analizei financiare, managementului. Este adresat, în primul rând, masteranzilor Facultății Științe Economice, care studiază la Ciclul II programul de master „Administrarea bancară”.

Totodată, în acest studiu sunt prezentate diferite alternative metodologice de măsurare a fenomenului monetar, subiecte inedite în literatura de specialitate și deosebit de actuale în contextul economic problematic pe care îl traversăm.

Subiectul 1

NOȚIUNI GENERALE PRIVIND GESTIUNEA FINANCIAR-BANCARĂ

- 1.1. Esența și rolul managementului financiar
- 1.2. Conceptul de gestiune bancară
- 1.3. Trăsăturile gestiunii bancare

Obiective:

- să definească și să înțeleagă conceptele managementului financiar-bancar;
- să cunoască abordările teoretice fundamentale care au stat la baza configurării managementului financiar, în general, și a gestiunii bancare, în special;
- să poată caracteriza conținutul și funcțiile managementului financiar-bancar;
- să poată defini componentele și trăsăturile gestiunii bancare;
- să argumenteze necesitatea și importanța gestiunii financiar-bancare a instituțiilor bancare;
- să cunoască bazele legislative ale managementului financiar-bancar.

Noțiuni de bază:

management financiar; gestiune bancară; decizie financiară; reglementare bancară; supraveghere bancară; metode și instrumente de gestiune.

1.1. Esența și rolul managementului financiar

Managementul financiar este una din activitățile principale și indispensabile ale oricărei activități economice eficiente. O asemenea activitate nu se limitează doar la gestiunea activităților curente ce țin de finanțarea producției și de vânzări. În condițiile economiei concurențiale, competitivitatea și eficiența oricărei entități depind, în mare parte, de capacitatea managerilor de a înțelege și a aplica principiile, metodele și tehnicile moderne de management financiar. În ultimii ani, a fost demonstrat că factorul principal al falimentului unei întreprinderi îl reprezintă incompetența managerilor și greșelile de conducere datorate unor erori decizionale privind gestiunea fluxurilor financiare. Având în vedere că falimentul societăților este determinat de lipsa de lichidități, putem afirma că managementul financiar determină cauza succesului sau eșecului societăților.

Gestiunea finanțelor dintotdeauna a fost o preocupare a oamenilor. Însă ca domeniu separat de studiu, managementul financiar ia naștere la începutul secolului XX, axându-se inițial pe probleme de constituire de noi firme, consolidări și fuziuni. În perioada crizei economice din anii '30 în SUA au început eșecurile financiare, de aceea managementul financiar se axa pe cercetarea și gestionarea problemelor legate de lichiditate, faliment și reorganizare. În anii '50 începe o dezvoltare a managementului financiar ca știință cu teorii și disciplină descriptivă, cu instrumente, pârgii și tehnici manageriale care permiteau firmelor să-și maximizeze profiturile și să sporească averea acționarilor. La finele sec.XX-începutul sec.XXI, managementul financiar s-a transformat într-o disciplină de teorie și practică a gestiunii valorii entităților.

La etapa actuală, managementul financiar este atât știință, cât și activitate importantă la nivel micro- și macroeconomic.

Ca știință, managementul financiar este un sistem de cunoștințe cu referire la gestiunea eficientă a fluxurilor de numerar și a resurselor financiare, menite să contribuie la realizarea obiectivelor strategice și soluționarea unor probleme tactice.

Ca subsistem al sistemului managerial al unei entități, managementul financiar se concretizează într-un ansamblu de principii, metode, tehnici, instrumente și acțiuni, cu ajutorul cărora se fundamentează deciziile financiare privind constituirea și utilizarea eficientă a resurselor financiare în contextul realizării unor obiective strategice și tactice.

O definiție generală a managementului financiar este următoarea: *Managementul financiar* reprezintă ansamblul corelat de activități specifice, orientate către alegerea, formarea, dezvoltarea și utilizarea optimă a resurselor financiare, în scopul asigurării mijloacelor necesare desfășurării eficiente a unei activități economice, în contextul influențelor exercitate de mediu, dar și de celelalte funcțiuni operante în cadrul organizației.

Managementul financiar trebuie considerat a fi o componentă a managementului general al firmei. Din această perspectivă, *managementul financiar* poate fi definit ca fiind un subsistem al managementului general al firmei, având ca scop asigurarea resurselor financiare necesare, alocarea și utilizarea lor profitabilă, creșterea valorii firmei și a siguranței patrimoniului acesteia, îndeplinind un rol activ, pornind de la resursele financiare mobilizate în stabilirea obiectivelor strategice și tactice ale firmei și în controlul și evaluarea îndeplinirii acestora.

Orice știință aplicativă își formulează propriile sale obiective. Deseori se consideră că obiectivul strategic al managementului financiar este maximizarea profitului (acest obiectiv se întâlnește și în teoria economică (microeconomie) ca obiectiv de bază al oricărei activități economice). Studii recente arată că acest obiectiv nu totdeauna corespunde rigorilor unei gestiuni financiare eficiente, întrucât profitul este un indicator manipulabil și interpretabil. De asemenea, în anumite perioade, obiectivul gestiunii financiare este supraviețuirea, evitarea falimentului ș.a. De aceea acestea sunt considerate obiective operaționale ale managementului vânzărilor.

Obiectivul fundamental al managementului financiar este maximizarea bunăstării proprietarilor – *Owners' wealth maximization* (îmbogățirea acționarilor sau maximizarea valorii acțiunilor), ceea ce se reflectă în creșterea randamentului capitalului investit de către proprietari în această entitate. O asemenea formulare a obiectivului managementului financiar se explică prin următoarele:

- ✓ ia în considerare interesele proprietarilor;
- ✓ scoate în evidență caracterul durabil (strategic) al funcționării – nu profit curent de moment, ci performanțe stabile de lungă durată;
- ✓ indică și alte posibilități de îmbogățire (nu numai prin profitul obținut), spre exemplu, creșterea prețului acțiunilor oferă deținătorilor acestora atât dividende, cât și diferența dintre prețul achitat și prețul pieței, adică venit din capitalizare;
- ✓ ia în considerare factorul „incertitudine și risc” în procesul de adoptare a deciziilor financiare (uneori se spune că finanțele = economie + modificarea valorii banilor în timp + incertitudine).

Obiectivul fundamental al managementului financiar se manifestă în maximizarea prețului de piață al acțiunilor companiei. Acest indicator al pieței este semnificativ atât pentru actualii deținători, cât și pentru cei potențiali, deoarece:

- acționarii actuali se conving că decizia lor de a investi în această companie este corectă și nu-și retrag masiv capitalul investit, ceea ce este foarte important pentru menținerea cursului pe piață;
- acționarii potențiali vor lua o decizie pozitivă în vederea achiziției de acțiuni sau obligațiuni ale companiei date.

În pofida faptului că pot fi presupuse diverse obiective ale gestiunii finanțelor întreprinderii, în funcție de ciclul de viață al activității societății, managementul financiar are drept obiectiv principal constituirea capitalului în mărimea necesară și

asigurarea eficienței utilizării lui, realizând pe această cale suportul financiar pentru satisfacerea intereselor proprietarilor – *maximizarea valorii de piață a entității*.

Pentru realizarea obiectivului principal, trebuie menționate un șir de *obiective economice*, și anume:

- maximizarea profitului;
- menținerea lichidității și a solvabilității la un nivel acceptabil;
- evitarea falimentului și a pierderilor financiare considerabile;
- ocuparea poziției de lider în lupta cu concurenții;
- creșterea volumului de producție și de vânzări;
- soluționarea unor probleme cu caracter social;
- supraviețuirea în condiții de concurență etc.

Maximizarea valorii întreprinderii se răsfrânge favorabil asupra bunăstării societății. Creșterea valorii pe piață a unei companii se datorează succeselor obținute în competitivitate, care, la rândul său, condiționează o calitate mai înaltă a mărfurilor și prețuri mai reduse. În consecință, societatea are de câștigat din această luptă concurențială. În același timp, creșterea valorii pe piață a unei companii presupune și lărgirea activității acesteia, ceea ce necesită noi brațe de muncă, se reduce șomajul, cresc veniturile populației, crește puterea de cumpărare ș.a.m.d.

Se poate afirma că, prin acțiunile sale, managementul financiar trebuie să asigure atât supraviețuirea firmei, cât mai ales consolidarea situației sale. Astfel, managementul financiar asigură atragerea surselor necesare de pe piața de capital, dirijează procesul de investire în activele pe termen lung și cele curente, în așa mod încât acestea să genereze fluxuri de numerar mai mari, ca să fie posibilă rambursarea împrumuturilor, plata dobânzilor, dividendelor, precum și formarea surselor pentru dezvoltarea ulterioară a întreprinderii.

Managementul financiar poate fi reprezentat sub forma unui sistem de utilizare rațională și eficientă a capitalului, drept mecanism de gestiune a fluxurilor resurselor financiare, care are drept scop sporirea resurselor financiare și poate fi reprezentat sub forma unui ciclu (Fig. 1.1). Această figură prezintă o imagine de bază a managementului financiar ca sistem al gestiunii resurselor financiare și activitate independentă cu funcții caracteristice oricărui sistem de management.

Astfel, actul de realizare a obiectivelor managementului financiar poate fi reprezentat sub formă de ciclu, care cuprinde, în primul rând, o *fază de diagnosticare* sau *analiză financiară*, având ca obiect aprecierea poziției financiare și diagnosticul performanțelor financiare ale societății, pentru a pregăti adoptarea de măsuri concrete care să permită depășirea lacunelor și valorificarea avantajelor.

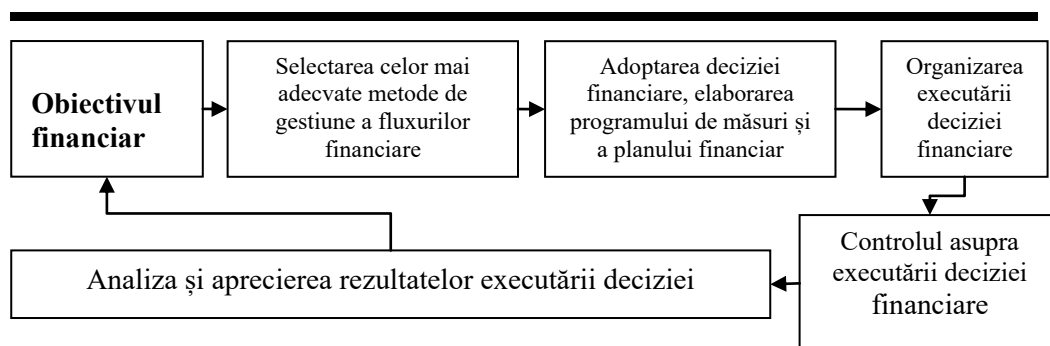

Fig. 1.1. Sistemul funcționării managementului financiar

A doua fază a ciclului constă în formularea și aplicarea deciziilor financiare. Aceste decizii se referă la elaborarea de proiecte investiționale și declanșează operațiuni de finanțare și investiții. Unele decizii se pot referi la activitatea curentă și vizează asigurarea echilibrului pe termen scurt: gestiunea stocurilor, creanțelor, datoriilor curente, plăților și încasărilor. Pe de altă parte, pot fi luate decizii financiare privind stoparea anumitor măsuri pentru a proteja societatea împotriva riscurilor financiare cărora trebuie să le facă față în diverse situații.

A treia fază a ciclului gestiunii financiare constă în urmărirea și controlul executării deciziilor adoptate. Această fază permite, cel mai adesea, constatarea „diferențelor” dintre realizările efective și cele proiectate. Ca rezultat al controlului se iau decizii de adaptare sau de reproiectare a deciziilor inițiale.

Funcțiile pe care le îndeplinește managementul financiar pot fi divizate convențional în două grupuri:

- ✓ funcții *de bază*, care sunt caracteristice oricărui tip de management;
- ✓ funcții *specifice* managementului financiar ca activitate distinctă a sistemului managerial al întreprinderii.

Managementul financiar îndeplinește următoarele funcții de bază: planificarea, (previziunea), organizarea, coordonarea, motivarea și controlul activității entității prin prisma criteriilor și mijloacelor specifice finanțelor. Funcțiile specifice ale managementului financiar, ca segmente care prelungesc și completează funcțiile managementului general al firmei, sunt:

- gestiunea activelor;
- gestiunea capitalului;
- gestiunea investițiilor;
- gestiunea fluxurilor de numerar;
- gestiunea riscurilor financiare și a situațiilor de criză financiară.

Gestiunea activelor, la rândul său, se divizează în activități de gestiune a activelor imobilizate și a celor circulante, precum și optimizarea structurii lor.

Gestiunea capitalului include gestiunea capitalului propriu, împrumutat, precum și funcția de optimizare a acestuia.

Gestiunea investițiilor prevede gestiunea investițiilor reale și a celor financiare, iar gestiunea fluxurilor de numerar include gestiunea acestora pe tipuri de activități ale întreprinderii (operațională, financiară și investițională).

Managementul riscurilor presupune gestiunea complexului de riscuri financiare, diminuarea și asigurarea lor. Tot în această funcție se cuprinde și gestiunea întreprinderii în situații de criză (dificultate). În procesul realizării acestei funcții are loc o monitorizare permanentă a situației financiare în scopul diagnosticării pericolului de insolabilitate; se evaluează gravitatea acestui pericol; se utilizează pârghii și mecanisme de stabilizare financiară, iar în caz de necesitate, se fundamentează direcțiile și formele de asanare și reorganizare ale întreprinderii.

În atribuțiile managementului financiar intră:

- evaluarea eforturilor financiare ale tuturor acțiunilor care urmează a fi întreprinse într-o perioadă dată;
- asigurarea în momentul oportun a capitalului necesar, la un cost posibil cât mai mic;
- urmărirea modului de utilizare a capitalului în vederea asigurării unei utilizări eficiente a tuturor fondurilor atrase în circuitele financiare;
- asigurarea și menținerea echilibrului financiar pe termen scurt și pe termen lung în concordanță cu necesitățile entității;
- urmărirea obținerii performanțelor financiare planificate și repartitia profitului pe destinații ș.a.

În vederea îndeplinirii atribuțiilor și realizării funcțiilor specifice managementului financiar, este necesar ca entitatea să dețină personal calificat cu cunoștințe în domeniul financiar. Ținând cont de mărimea întreprinderii, atribuțiile de gestiune financiară a activității vor fi îndeplinite de către una-două persoane sau o subdiviziune (Serviciul financiar; Departamentul financiar etc.).

Ținând cont de responsabilitățile care-i revin, managementul financiar ocupă un loc important în activitățile societăților. Pe de o parte, are o tehnică proprie, ceea ce face să i se recunoască o anumită autonomie de decizie. Pe de altă parte, deciziile luate de celelalte domenii de gestiune atrag consecințe în plan financiar, deoarece ele presupun resurse și necesități financiare, presupun încasări și plăți. Gestiunea finanțelor este sub influența ansamblului deciziilor manageriale, reacționând la măsurile de tot felul care au loc în cadrul entității. De aceea, toate deciziile care vizează activitatea întreprinderii trebuie să fie coordonate cu departamentul financiar.

Rolul managementului financiar este de a crea un cadru de acțiune favorabil, în care urmează să se stabilească conexiunile dintre obiectivele financiare ale entității, valoarea de piață a acesteia, mijloacele și instrumentarul utilizat pentru măsurarea performanțelor financiare.

1.2. Conceptul de gestiune bancară

Studiul *gestiunii bancare* presupune identificarea, cunoașterea și abordarea semnificațiilor și interdependențelor, componentelor noțiunii de gestiune, a conceptului acceptat, atât de literatura de specialitate, cât și de practica profesională bancară.

Gestiunea bancară reprezintă un concept complex ce include, în mod obligatoriu, noțiunile de *administrare* eficientă a unui patrimoniu, *organizare* corespunzătoare a activității, *orientare* în sensul optimizării și *control* în vederea realizării obiectivelor propuse. De asemenea, *gestiunea bancară* trebuie tratată atât etapizat cât și global ținând cont de valențele noțiunii de *responsabilitate*.

Gestiunea bancară reprezintă spațiul de întrepătrundere a politicilor și deciziilor bancare, ce urmăresc administrarea și utilizarea eficientă a capitalurilor aflate la dispoziția instituțiilor bancare, optimizarea structurii veniturilor și cheltuielilor pentru atingerea obiectivelor de creștere și dezvoltare, precum și a obiectivelor de performanță și profitabilitate.

Atât în practica instituțiilor bancare, cât și în literatura de specialitate *gestiunea bancară* reprezintă un concept extrem de complex și specializat în continuă transformare.

În primul rând, *gestiunea bancară presupune utilizarea eficientă a fondurilor aflate la dispoziția instituțiilor bancare*, într-o structură diversificată și cu deservirea unei game variate de clienți cu nevoi de finanțare complexe și cu potențial diferit. De asemenea, *gestiunea bancară* urmărește combinarea optimă a veniturilor și cheltuielilor, asigurarea unui profit ridicat ce poate fi reinvestit sau/și distribuit acționarilor sub formă de dividende. În orice economie de piață, rațiunea finală pentru activitatea economică întreprinsă o constituie obținerea de profit, iar instituțiile bancare nu fac abstracție de la această regulă.

În al doilea rând, *gestiunea bancară presupune atingerea unor performanțe*. În competiția născută la nivelul sistemului bancar între instituțiile bancare, rezistă doar acelea care își propun ținte de performanță realiste și foarte bine fundamentate în toate activitățile pe care le desfășoară. Astfel, se conturează următoarele întrebări, al căror răspuns este dat de *gestiunea bancară* (Fig. 1.2):

De asemenea, instituțiile bancare trebuie să țină seama de performanțele produselor și serviciilor oferite clienței, de durata lor de viață, de veniturile aduse, astfel încât să fie asigurată profitabilitatea vizată.

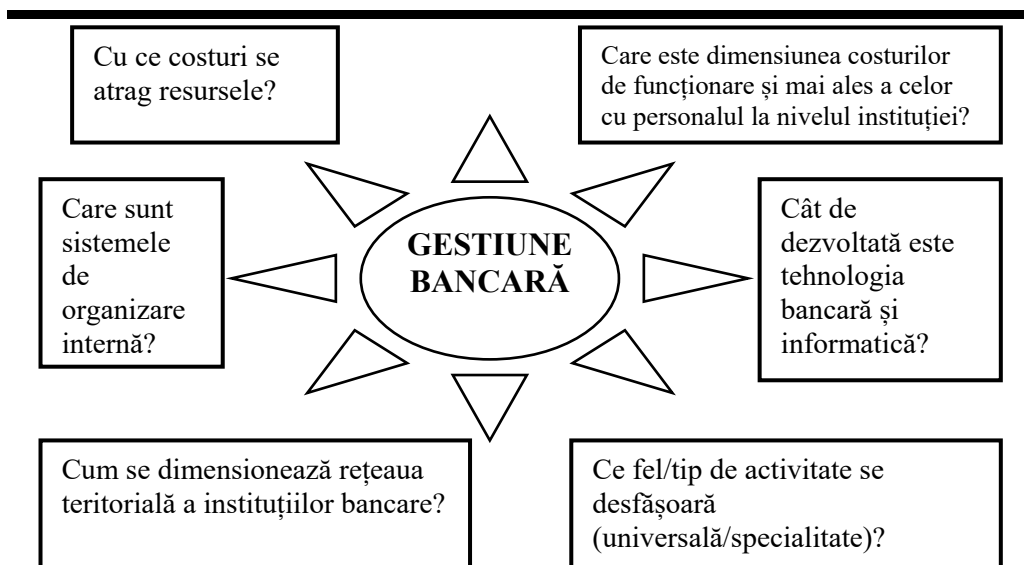

Fig. 1.2. Întrebări, al căror răspuns este dat de gestiunea bancară

În al treilea rând, *gestiunea bancară presupune crearea și organizarea unor centre de profit în teritoriu*. Fiecare entitate bancară din teritoriu: sucursală sau agenție, trebuie să desfășoare o activitate rentabilă. Prin bugetele alocate, aceste entități teritoriale trebuie să-și acopere cheltuielile proprii plus cota-parte aferentă structurilor suport ale instituției bancare, iar în final să obțină un venit net ce ar contribui la profitul instituției bancare în ansamblul ei. Prin tehnicile de gestiune bancară folosite s-a ajuns ca urmărirea profitabilității fiecărei entități să fie posibilă, iar cuantificarea rezultatelor se face periodic.

În al patrulea rând, *gestiunea bancară presupune existența unui proces continuu de îmbunătățire a portofoliului activelor și pasivelor instituțiilor bancare*. Gradul de complexitate și diversitatea activității bancare nu pot fi gestionate corespunzător decât atunci când se asigură strategii adecvate de atragere a resurselor pe diferite scadențe și de plasamente în zone de interes și cu risc acceptabil. Managementul lichidității constituie o cerință primordială în activitatea bancară, iar rolul gestiunii interne este covârșitor. Într-un mediu economic volatil, cum este și situația Republicii Moldova, resursele atrase de la clientelă sunt, de regulă, pe termen scurt, iar pentru produsele de creditare pe termen mediu și lung, instituția bancară trebuie să acționeze pentru obținerea unor linii de finanțare cu aceste scadențe, sau să emită obligațiuni în nume propriu cu scadențe pe termen mediu sau lung.

În al cincilea rând, *gestiunea bancară presupune menținerea unui raport optim între resurse și necesar*. O dezvoltare expansivă, de exemplu, pe linia creditării impune extinderea bazei de clienți posesori de resurse, negocierea unor linii de finanțare externă de la instituții bancare internaționale sau – în ultimă instanță – participarea

---

altor instituții bancare la operațiunile de creditare mai complexe prin așa-numitele credite sindicalizate.

În plus, prudența bancară impune păstrarea continuă a unei rezerve de lichiditate ce poate fi utilizată în situații neprevăzute.

În sfârșit, *gestiunea bancară presupune menținerea unui raport optim între dobânda activă și dobânda pasivă*. Diferența de dobândă, numită și marjă, asigură, alături de comisioane, venitul net necesar instituției bancare pentru acoperirea cheltuielilor de funcționare, constituirea provizioanelor de risc și realizarea de profit. În mod obișnuit, orice produs și/sau serviciu bancar trebuie să fie eficient, dar prețul acestora este puternic dependent de concurența bancară și de apetitul clienților pentru acel produs și/sau serviciu bancar.

Atragerea depozitelor de la clienți, de exemplu, se efectuează printr-o ofertă rezonabilă de dobânzi care ar trebui să se situeze, de regulă, deasupra ratei inflației și în limite comparabile cu oferta altor instituții bancare. În cazuri de lichiditate scăzută pe piață, nevoia de dobânzi mai ridicate crește cu consecințe directe asupra profitabilității bancare.

1.3. Trăsăturile gestiunii bancare

În ultimul deceniu, la nivelul economiei reale s-a manifestat tot mai pregnant o tendință de accentuare a interdependenței dintre piața monetară și cea financiară prin crearea de noi oportunități investiționale, ceea ce a dinamizat profund concurența la nivelul sistemului bancar internațional. Astfel, dacă piața monetară era considerată o piață a lichidităților, iar cea financiară o piață a investițiilor, tendințele din ultimul deceniu au evidențiat o creștere a lichidității titlurilor negociate pe piața financiară și apariția unor noi categorii de titluri negociabile pe termen scurt și mediu pe piața monetară.

Dezvoltarea acestor piețe și diversificarea instrumentelor financiare au oferit instituțiilor bancare noi căi de acces la fondurile din economia reală, astfel instituțiile bancare au intrat pe piața de capital, concurând cu societățile de valori mobiliare, societățile de asigurare și reasigurare, cu fondurile de investiții și fondurile de pensii. În acest context, instituțiile bancare au fost nevoite să dezvolte noi produse și servicii bazate pe instrumente și tehnici specifice acestor piețe pentru a putea face față concurenței.

Astfel practicile bancare tradiționale, bazate pe atragerea de depozite și acordarea de credite și-au redus din importanță, reprezentând doar o parte din activitatea instituțiilor bancare. Noile activități, care se bazează pe utilizarea în timp real a informației financiare, cum ar fi tranzacțiile de pe piața de capital generatoare de venituri din comisioane, au reprezentat o sursă importantă de profit și totodată o sursă majoră de risc atât pentru sistemul bancar în ansamblu, cât și pentru instituția bancară.

Nevoia de noi produse și servicii bancare cu un grad sporit de profitabilitate, într-un mediu internațional plin de dinamism și caracterizat printr-o concurență acerbă, a dus la apariția unor instrumente financiare reglementate de gestiunea bancară ca *elemente în afara bilanțului* care au ridicat gradul de risc în activitatea bancară.

Prin apariția *instrumentelor financiare derivate* a crescut riscul în activitatea bancară și nevoia unor măsuri suplimentare de control și administrare a riscului bancar.

Dezvoltarea intensivă a acestor instrumente financiare a avut ca efect concentrarea riscului și creșterea volatilității la nivelul sistemului bancar. Astfel reglementarea și supravegherea în domeniul bancar au căpătat noi valențe pentru gestiunea bancară.

Pe plan internațional, responsabilitatea privind menținerea riscului bancar sub control a fost redefinită ca un *parteneriat* între instituțiile de reglementare și cei ce acționează efectiv pe aceste piețe.

Cooperarea existentă a Băncii Naționale a Moldovei (BNM) cu băncile centrale și autoritățile de reglementare și supraveghere din alte țări se axează pe schimbul de informații, asistența tehnică, negocierea, încheierea și implementarea acordurilor de cooperare (în special, în domeniul supravegherii bancare).

La 21 ianuarie 2019, Banca Națională a Moldovei a aderat la Memorandumul de cooperare încheiat între Autoritatea Bancară Europeană (ABE) și autoritățile de supraveghere bancară din unele țări ale Europei de Sud-Est. „Aderarea la Memorandumul cu ABE este un pas important al BNM în contextul realizării angajamentelor din Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană și al promovării reformelor din sectorul bancar în vederea fortificării cadrului de reglementare și supraveghere în conformitate cu standardele internaționale”.

Republica Moldova este prima țară din cadrul Parteneriatului Estic care a aderat la acest memorandum. Realizarea a fost posibilă după ce în anul 2018 ABE a evaluat pozitiv regimul de confidențialitate aplicat de Republica Moldova în domeniul supravegherii bancare.

Autoritatea Bancară Europeană (ABE – www.eba.europa.eu) este o autoritate independentă a Uniunii Europene, creată în anul 2011, cu scopul de a asigura un cadru eficient și consecvent de reglementare și supraveghere prudențială în întregul sector bancar al Uniunii Europene. ABE face parte din Sistemul european al supraveghetorilor financiari (ESFS) și are ca obiective principale menținerea stabilității financiare în Uniunea Europeană și asigurarea integrității, a eficienței și a bunei funcționări a sectorului bancar.

BNM a devenit membră a Grupului Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE) din luna iunie 1996, în urma semnării Acordului privind regulile de organizare și dirijare ale Grupului BSCEE (cu modificările și completările ulterioare).

Grupul BSCEE este o organizație regională, fără personalitate juridică, care promovează cooperarea dintre instituțiile de supraveghere bancară ale țărilor din Europa Centrală și de Est.

Calitatea de membră a Grupului BSCEE permite BNM să participe la schimbul de experiență între membrii grupului, la procesul de perfecționare profesională continuă a personalului său, la elaborarea noilor standarde, precum și să beneficieze de asistență metodologică în domeniul reglementării prudențiale a băncilor. Colaborarea în cadrul BSCEE facilitează creșterea competitivității sectorului bancar autohton, capacitatea acestuia de a atrage investiții, inclusiv străine și ca urmare sporirea capacității băncilor de a satisface cerințele diferitelor ramuri ale economiei în servicii bancare.

De asemenea, BNM conlucrează cu unele bănci centrale în vederea efectuării operațiunilor bancare.

BNM este parte semnatară la următoarele acorduri de colaborare cu băncile centrale/autoritățile de reglementare și supraveghere bancară din alte țări:

✓ Memorandumul de înțelegere dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Centrală Europeană, din 22 septembrie 2020;

✓ Memorandumul de înțelegere dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Centrală a Ungariei (*Magyar Nemzeti Bank*), din 22 iunie 2020;

✓ Memorandumul de înțelegere privind cooperarea dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Centrală a Republicii Turcia, din 13 mai 2018;

✓ Memorandumul de înțelegere dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Lituaniei (*Lietuvos Bankas*), din 22 august 2017;

✓ Memorandumul de înțelegere dintre Banca Națională a Moldovei și Autoritatea Federală de Supraveghere Financiară din Germania (*Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht – BaFin*) privind cooperarea în domeniul supravegherii bancare, din 3 noiembrie 2014;

✓ Acordul de colaborare bilaterală dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a Georgiei, din 1 iunie 2012;

✓ Memorandumul de colaborare privind supravegherea bancară dintre Banca Națională a Moldovei și Agenția Republicii Kazahstan de reglementare și supraveghere a pieței financiare și a instituțiilor financiare, din 23 octombrie 2006.

Notă: în anul 2011 atribuțiile Agenției au fost preluate de Banca Națională a Republicii Kazahstan;

✓ Acordul dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a Republicii Kazahstan privind colaborarea în domeniul schimbului de informații și cercetărilor în sistemul financiar-bancar, din 17 septembrie 2003;

✓ Acordul privind colaborarea dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a Republicii Belarus, din 26 decembrie 2001;

✓ Acordul dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a Republicii Belarus privind cooperarea în domeniul supravegherii activității instituțiilor creditoare, din 26 decembrie 2001;

✓ Acordul privind cooperarea în domeniul supravegherii bancare dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a României, din 27 iulie 2001;

✓ Acordul dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Centrală a Federației Ruse privind colaborarea în domeniul supravegherii activității instituțiilor creditoare, din 14 septembrie 1999.

Pe plan național, acest *parteneriat* s-a concretizat în cooperarea dintre BNM și celelalte autorități de reglementare și supraveghere a diferitelor sectoare ale sistemului financiar. Această cooperare care s-a intensificat treptat, pe măsură ce sistemul financiar, în ansamblul său, a devenit tot mai dinamic și mai complex, determinând întrepătrunderi la nivel instituțional. Astfel, a devenit necesară conlucrarea dintre autoritățile responsabile (Comitetul Național de Stabilitate Financiară – CNSF) cu autorizarea, reglementarea, supravegherea și controlul piețelor financiare, pentru a asigura transparența și integritatea, respectarea cadrului legal aplicabil, precum și lărgirea cadrului național de stabilitate financiară.

Stabilitatea financiară este condiția economiei caracterizată de lipsa dezechilibrelor majore, care ar putea duce la crize financiare sistemice, incapacitatea instituțiilor financiare de a efectua uniform operațiuni financiare sau la căderea piețelor financiare. Această condiție este esențială pentru funcționarea economiei naționale.

Stabilitatea financiară se menține prin reglementarea riscurilor actuale și potențiale, implementarea unor instrumente macroprudențiale pentru a nu admite acumularea riscurilor sistemice și asigurarea încrederii populației în sistemul financiar.

În anul 2018 a fost aprobată *Legea nr. 209/2018 cu privire la Comitetul Național de Stabilitate Financiară (CNSF)*, care stabilește atribuțiile CNSF în realizarea politicii macroprudențiale, precum și prevenirii, reducerii sau eliminării riscurilor care amenință stabilitatea financiară și gestionarea situațiilor de criză financiară sistemică. Banca Națională a Moldovei (BNM) face parte din componența nominală a CNSF, iar guvernatorul BNM este președinte al comitetului. În același timp, BNM asigură lucrările de logistică și secretariat din cadrul CNSF, precum și materialele de suport necesare luării deciziilor din cadrul Comitetului.

În cadrul BNM atribuțiile aferente stabilității financiare sunt exercitate prin reglementările și supravegherea prudențială, supravegherea funcționării sistemelor de plăți, precum și prin stabilirea instrumentelor de politică macroprudențială și identificarea societăților de importanță sistemică (O-SII). (*Metodologia de identificare a societăților de importanță sistemică (societățile de tip O-SII) din Republica Moldova*). La situația actuală, instrumentarul de politică macroprudențială implementat de către BNM este constituit din amortizoarele de capital, stabilite în baza *Regulamentului nr. 110/2018 cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor*.

Acestea au menirea de a preveni acumularea excesivă a riscurilor sistemice de natură cíclică sau structurală care pot duce la distorsiuni semnificative în funcționarea sistemului financiar.

Monitorizarea stabilității financiare are loc în baza identificării riscurilor și vulnerabilităților atât la nivel individual, cât și la nivel de sistem, întru determinarea impactului sistemic al instituțiilor aflate sub supravegherea BNM. (*Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor*).

Rolul BNM în menținerea stabilității financiare este unul de importanță majoră, ca urmare a ponderii semnificative deținute de sectorul bancar în sistemul financiar. (*Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*).

Pornind de la conceptul de *corporate governance* în activitatea instituțiilor bancare, a fost introdus conceptul de *bank governance*, în sensul creșterii gradului de eficiență a gestiunii bancare.

Guvernanța corporativă este sistemul prin care afacerile sunt conduse și controlul afacerilor este pus în aplicare (*Cadbury Report*, 1992). *Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică* (OCDE – www.oecd.org) definește guvernanța corporativă ca fiind distribuția drepturilor și a responsabilităților între diferite categorii de persoane implicate în companie, precum consiliul de administrație, directorii, acționarii și alte categorii, și stabilește regulile și procedeele de luare a deciziilor privind activitatea unei companii. Prin intermediul acestei structuri, sunt stabilite obiectivele companiei și mijloacele prevăzute pentru atingerea acestor obiective, dar și pentru monitorizarea performanței (OCDE, 1999). Principiile de bază ale OCDE privind guvernanța corporativă au fost recunoscute în anul 1999 de către Forumul pentru Stabilitate Financiară ca fiind una din cele 12 condiții de bază pentru stabilitatea sistemelor financiare și se referă la următoarele aspecte (Fig. 1.3):

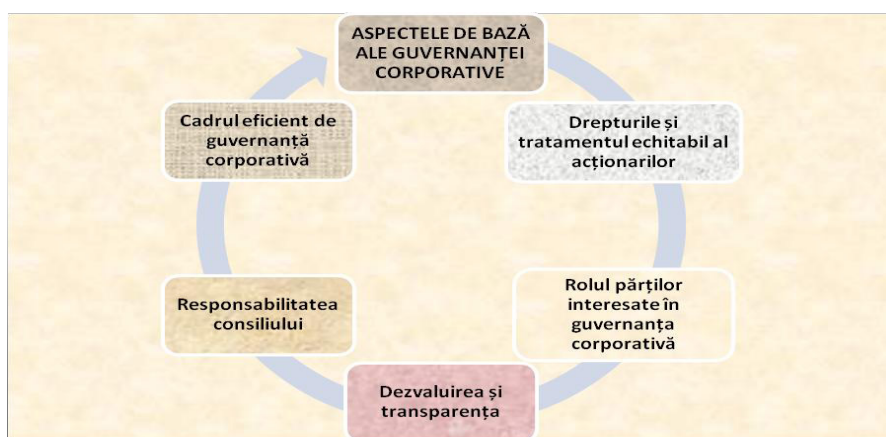

Fig. 1.3. Aspectele de bază ale guvernanței corporative

O guvernanță corporativă deficicientă generează riscuri pentru orice entitate economică. Deficiențele guvernanței corporative care au ieșit la iveală odată cu

declanșarea crizei financiare globale din 2007 au fost: supravegherea insuficientă a managementului superior de către consiliul de administrație al instituțiilor financiare, managementul inadecvat al riscurilor și activității, și structuri organizatorice bancare nejustificat de complexe sau opace. O bună guvernare corporativă stă la baza creșterii performanțelor instituțiilor, managementului eficient al riscurilor, precum și la baza încrederii publicului în aceste instituții.

O bună guvernare bancară se poate realiza prin gestionarea eficientă a riscurilor, ce se pot manifesta în activitatea bancară, printr-un *parteneriat* format din:

✓ *instituții de reglementare a activității bancare* (reglementările adoptate de aceste instituții au rolul de a diminua riscul bancar prin stabilirea unor limite de expunere la risc și a altor parametri utilizați în administrarea acestuia);

✓ *instituții de supraveghere* (monitorizează eficiența și profitabilitatea politicilor de reglementare și apreciază modul de respectare al reglementărilor la nivelul gestiunii bancare);

✓ *acționariatul instituțiilor bancare, consiliul de administrație și consiliul de supraveghere al instituțiilor bancare* (au responsabilitatea definirii strategiei managementului executiv și stabilirea politicilor operaționale ale băncii, în scopul asigurării solvabilității și lichidității instituțiilor bancare);

✓ *auditul intern* (controlează modul în care sunt implementate și respectate cadrul normativ și politicile operaționale ale băncii; este independent față de managementul executiv; analizează activitatea băncii din punct de vedere financiar-contabil; oferă asistență managementului executiv în identificarea riscurilor și luarea măsurilor necesare evitării sau administrării acestora);

✓ *auditul extern* (colaborează cu instituțiile de supraveghere bancară și cu managementul executiv al băncii; evaluează riscul prin furnizarea de informații privind activitatea băncii pe diverse piețe; activitatea sa este orientată către identificarea riscurilor și analiza situațiilor financiar-contabile);

✓ *clientela bancară* în calitatea sa de participant activ pe piața financiară trebuie să solicite asistență de specialitate din partea personalului bancar în luarea deciziilor financiare și să-și asume responsabilitatea pentru deciziile privind investițiile financiare efectuate prin intermediul instituțiilor bancare.

În general, principalii piloni ai sistemului de *bank governance* sunt reprezentați de:

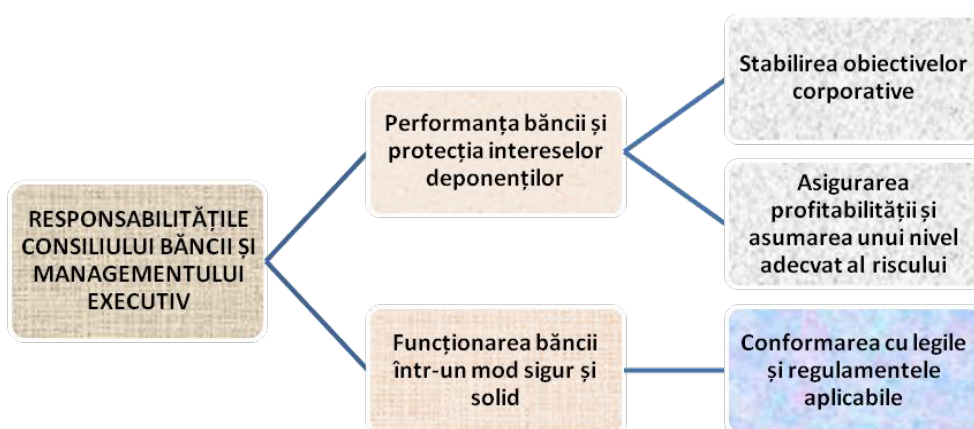
- Actul constitutiv al instituției bancare, document ce definește obiectul de activitate, relațiile dintre acționari, organele de conducere și administrare și competențele acordate acestora, precum și liniile directoare privind reprezentarea, controlul și gestiunea financiară;

- Cadrul de administrare al activității, evaluat periodic și revizuit, cuprinzând conceptul privind structura și organizarea băncii, organelor de conducere și a nivelurilor de management, precum și principiile, și regulile de funcționare ale acestora;

- Sistemul de delegare a limitelor de autoritate de decizie și de semnare a documentelor de angajare patrimonială;
- Sistemul de control intern, cu cele trei componente ale sale, respectiv componenta de audit intern, de conformitate și de administrare a riscurilor;
- Regulamentul de funcționare. Codul de etică. Regulamentul intern;
- Principiile de comunicare cu: acționarii, clienții, salariații, instituțiile publice și de reglementare etc.

Din perspectiva industriei bancare, guvernanta corporativă implică modul în care afacerile băncilor sunt guvernate de consiliile de administrație și managementul executiv. (*Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*).

Consiliul băncii și managementul executiv sunt, în primul rând, responsabili pentru performanța băncii și protecția intereselor deponenților, precum și alinierea activităților și comportamentului corporativ la așteptările societății privind funcționarea băncilor într-un mod sigur și solid (Fig. 1.4). De aceea, membrii consiliilor de administrație și a managementului executiv trebuie să fie persoane integre și să dețină competențele adecvate pentru o bună gestionare a băncii. Un rol deosebit îl au acționarii băncilor, care trebuie să corespundă unor criterii de integritate și de transparență, pentru a asigura un nivel adecvat de capitalizare ce ar putea acoperi pe cont propriu riscurile apărute în activitatea băncii. Un rol-cheie revine organelor de supraveghere – de a se asigura faptul că băncile implementează bunele practici de guvernanta corporativă.

Fig. 1.4. Responsabilitățile Consiliului băncii managementului executiv

În prezent toate instituțiile bancare desfășoară o *activitate complexă, diversă și în continuă transformare și gestionează un portofoliu mare și complex de clienți*. Ca atare, sistemul de organizare și resursele alocate se adaptează acestor trăsături caracteristice instituțiilor bancare.

Există și bănci de talie mai redusă, unele acționând chiar în zone specifice: bănci de economii, bănci de credite pentru locuințe, cooperative de credit etc., dar și în aceste

cazuri complexitatea operațiunilor efectuate este ridicată, iar cerințele clienților impun soluții moderne, rapide și eficiente.

O altă trăsătură specifică gestiunii bancare o constituie faptul că rezultatele financiare ale instituției bancare depind, în mare măsură, de rezultatele financiare ale clienților.

O clientelă solidă, sofisticată și sănătoasă din punct de vedere financiar reprezintă o garanție temeinică pentru instituția bancară că va încasa la timp veniturile pentru produsele și/sau serviciile oferite acesteia. De asemenea, atunci când apar dificultăți în activitatea clienților, instituțiile bancare trebuie să adopte din timp măsuri de analiză a portofoliului, de restructurare a unor credite sau, în alte cazuri, de executare silită a garanțiilor asigurătorii. Periodic instituțiile bancare analizează un set complex de indicatori economico-financiar aferent clienților, cu ocazia repartizării portofoliului de angajamente bancare pe grade de risc, conform reglementărilor în vigoare impuse de Banca Centrală (Banca Națională a Moldovei).

De asemenea, structura diversă a veniturilor și cheltuielilor bancare conduce la adaptarea metodelor și tehnicilor de gestiune bancară la realitatea din economie.

Analiza rentabilității pe produs și/sau serviciu bancar necesită un sistem de evidență internă și un sistem IT performant, iar agregarea categoriilor de venituri și cheltuieli poate asigura și examinarea pe ansamblu a rentabilității bancare.

O parte importantă a activității instituțiilor bancare se desfășoară și pe *piața interbancară* prin atragerea și/sau plasarea de resurse și reglarea deficitului sau excedentului de resurse. Gestiunea bancară ține seama de fluxurile interbancare, de limitele de lucru stabilite cu instituțiile bancare din piață, de lichiditatea pieței monetare, evoluția dobânzilor CHIBOR și CHIBID ce oscilează de la o zi la alta. (*Regulamentul nr. 110/2013 privind ratele de referință CHIBOR și CHIBID*).

De asemenea, piața interbancară este fluidă și volatilă și trebuie ținut cont de faptul că o gestiune bancară performantă înseamnă și o dependență mai redusă de sursele atrase de la alte instituții bancare. (*Regulamentul nr. 222/2013 cu privire la funcționarea pieței monetare interbancare în moneda națională*).

O altă trăsătură a gestiunii bancare o constituie *identificarea și gestionarea activelor bancare neperformante (active toxice)*, ce necesită un tratament specific pentru a fi recuperate, la o valoare reziduală cât mai mare. (*Regulamentul nr. 231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale*).

În contextul crizei financiare cu care s-a confruntat sistemul bancar internațional, volumul activelor neperformante a crescut alarmant de mult cu consecințe directe, uneori devastatoare, asupra profitabilității instituțiilor bancare.

De asemenea, activitatea bancară are o latură specifică în ceea ce presupune *gestionarea resurselor umane*, ca trăsătură a gestiunii bancare moderne. Creșterea numărului de unități bancare a condus la redimensionarea personalului bancar, iar apariția produselor de *retail banking* a impus specializarea personalului bancar în

activitatea comercială susținută, industrializarea operațiunilor de back-office și concentrarea acestora în structuri distincte ale instituției bancare.

Complexitatea și diversitatea produselor și/sau serviciilor bancare au atras nevoia de specializare a resurselor umane în faza de creație și de gestiune a acestora, iar extinderea factorilor de risc a determinat formarea unui personal specializat și adaptat acestor cerințe.

În condițiile actuale, instituțiile bancare au fost preocupate de consolidarea compartimentelor ce se ocupă cu analiza restructurării creditelor acordate, urmărirea acestora și recuperarea activelor neperformante.

În concluzie, gestiunea bancară asigură managementului financiar bancar instrumente de analiză, evaluare și decizie în vederea optimizării activității instituțiilor bancare și controlul riscurilor aferente.

Bibliografie selectivă:

1. BASNO, C., DARDAC, N. *Management bancar*. București: Editura Economică, 2002.
2. CLICHICI, D. *Rolul guvernantei corporative pentru sistemul bancar*.
3. COCRIȘ, V., CHIRLEȘAN, D. *Management bancar*. Iași: Ed. Univ. „Al.I. Cuza”, 2007.
4. COJOCARU, M., ȘESTACOVSCAIA, A., MIHALACHI, R. *Bazele managementului financiar*. Note de curs. Chișinău: CEP USM, 2017.
5. SPULBĂR, C. *Management bancar*. Ed. a 2-a. Craiova: SITECH, 2008.
6. GAVRIIL, T., IOSOV, S. *Gestiunea riscului*. București: Ed. Universitară, 2013.
7. <https://www.bnm.md/ro/content/relatii-bilaterale-cu-alte-banci-centrale-si-autoritati-de-supraveghere-din-strainatate>
8. NEDELESCU, M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.
9. NEDELESCU, M., UNGUREANU, M. *Produse și servicii bancare*, București: Ed. Universitară, 2019.
10. TUDORACHE, D., IVAN, M., RUSU, L., ȚÂRDEA, P., MIHAI, C. *Management financiar-bancar*. București: Cartea Universitară, 2004.
11. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
12. Legea nr. 209/2018 cu privire la Comitetul Național de stabilitate financiară.
13. Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei.
14. Metodologia de identificare a societăților de importanță sistemică (societățile de tip O-SII) din Republica Moldova.

15. Regulamentul nr. 110/2013 privind ratele de referință CHIBOR și CHIBID.
16. Regulamentul nr. 222/2013 cu privire la funcționarea pieței monetare interbancare în moneda națională.
17. Regulamentul nr. 231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale.
18. Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.
19. www.oecd.org
20. www.eba.europa.eu

Subiectul 2

ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII BANCARE

- 2.1. Evoluția sistemului bancar autohton în perioada modernă
- 2.2. Banca Națională a Moldovei – Banca Centrală și de emisiune
- 2.3. Managementul activității instituțiilor bancare
- 2.4. Instituții-cheie ale sectorului bancar din Republica Moldova

---

Obiective:

- să definească noțiunea și conținutul strategiei și planificării bancare;
- să poată determina politicile generale de acțiune a instituțiilor bancare;
- să explice sarcinile și principiile organizării activității bancare;
- să cunoască modelele de structuri organizatorice ale băncii;
- să descrie esența și importanța principalelor instituții-cheie ale sectorului bancar autohton;
- să expună atribuțiile și strategiile BNM.

Noțiuni de bază:

sector bancar; Bancă Centrală (Banca Națională a Moldovei); instituție bancară; reglementare bancară; supraveghere bancară.

2.1. Evoluția sectorului bancar autohton în perioada modernă

Instituțiile bancare dețin un rol important în cadrul sectorului financiar, contribuind în mod decisiv la buna funcționare a economiei reale. Astfel că de-a lungul timpului a constituit o preocupare permanentă crearea unui sistem bancar fiabil și eficient, capabil să ofere o gamă largă de produse și servicii, care să satisfacă exigențele clientelei. Instituția bancară, ca instituție specializată, concentrează marea majoritate a capitalurilor disponibile din economie pe care le pune la dispoziția entităților economice sub forma produselor și a serviciilor bancare în scopul obținerii de profit.

Activitatea bancară este extrem de complexă, aceasta cuprinzând concepte, principii, reguli, decizii, dar mai ales o intensă activitate practică.

Sistemul bancar se află în centrul oricărei economii, deoarece acesta asigură mobilizarea și dirijarea fondurilor în scopul desfășurării unor activități economico-sociale eficiente.

Evoluția contemporană a sectorului bancar pe teritoriul Republicii Moldova este strâns legată de etapele istorice prin care acesta a trecut în ascensiunea sa cronologică. Astfel, urmează a se lua în considerare perioada ocupației țariste, când Basarabia era parte a Imperiul Rus până la 1918; anii de după Unirea din 1918 până la anexarea Basarabiei în 1940 de URSS; existența Basarabiei în cadrul URSS până la 1991; și perioada de după 1991, adică după dobândirea independenței.

Basarabia în componența Imperiului Țarist. În 1864, prin decretul țarului Alexandr al II-lea din 20 decembrie 1863, a fost deschisă sucursala Băncii de Stat a Imperiului Rus, înființată la 1960. În data de 18 octombrie 1871 a fost adoptat Regulamentul Băncii Comerciale din Chișinău, cu un capital inițial de 1 milion de ruble, majoritatea acționarilor fiind marii moșieri, comercianții, proprietarii de terenuri. Capitalul inițial fiind împărțit în 4000 de cote de participare egale, a câte 250 de ruble. Domeniul principal de activitate îl reprezenta atragerea de depozite, acordarea de credite garantate ș.a.

Pe parcursul unei perioade îndelungate, Banca Comercială Chișinău era singura instituție bancară în gubernia rusească Basarabia, ce activa pe principiile capitalului privat. În 1885 în Basarabia este deschisă Banca țărănească, aceasta îndeplinea două funcții: acordarea de împrumuturi nobililor, garantate prin ipotecă, și ajutarea la împrumutarea țăranilor, prin vânzarea terenurilor (asupra cărora s-a exercitat dreptul de ipotecă) țăranilor și suplینirea resurselor financiare lipsă prin împrumuturi avantajoase. În afară de sucursalele băncilor din Rusia, în Basarabia la începutul secolului XX existau 6 bănci provinciale:

- Banca Basarabiei (cu 20 de sucursale);
- Banca Dunării de Jos (cu 4 sucursale);
- Banca Soroca;

- Banca Cetatea Albă;
- Banca Comercială Industrială a Basarabiei;
- Banca Creditul Comercial L.Lijschitz&Co.

Dezvoltarea instituțiilor bancare a contribuit la colectarea economiilor și creditarea industriei, comerțului, agriculturii și a altor ramuri ale economiei Basarabiei.

Basarabia în componența României Mari. O deosebită dezvoltare sistemul bancar a cunoscut după înfăptuirea Marii Uniri, de la 1918, când după obținerea independenței noua Republică Democratică Moldovenească la 27 martie 1918 votează unirea Basarabiei cu Țara-Mamă, România. Doar în perioada 1918-1928 în România Mare crește numărul băncilor de la 215 la 1.122.

Pe teritoriul Basarabiei se deschid sucursale ale următoarelor bănci: Banca Dacia; Banca Românească; Banca Uniunea Română; Banca Viticolă a României; Banca Iașilor; Banca Moldova etc.

În perioada crizei 1929-1933 mai multe bănci din toată țara s-au prăbușit, de la numărul menționat anterior de 1.122, rămăseseră către finele crizei doar 873. Mai mult, în perioada imediat ulterioară, numărul lor nu a crescut, ci s-a micșorat și mai drastic ca urmare a fuziunilor și absorbțiilor, către 1941, numărul băncilor a fost de 275, dimensiunile capitalului bancar rămânând practic neschimbat.

În perioada în care Basarabia era în componența României, organul central era reprezentat de Consiliul Superior Bancar, care a fost instituit prin Legea bancară din 1934. Conform art. 4, comerțul de bancă nu putea fi exercitat decât cu autorizația Consiliului Superior Bancar, printre alte atribuții ale Consiliului Superior Bancar erau: supravegherea activității bancare în țară; acordarea de autorizații pentru sucursale; inclusiv decide lichidarea unei bănci. Conform art. 42, Consiliul Superior Bancar funcționează pe lângă Banca Națională Română, astfel nu urmează a fi pus semnul de egalitate între Consiliul Superior Bancar și o autoritate de supraveghere bancară din ziua de azi asemenea BNM.

Basarabia în componența Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (URSS). În perioada sovietică, sistemul bancar al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM) era încadrat în sistemul sovietic, luând în considerare comerțul ca atare lipsea în viața economică a țării, tot ce ține de activitatea bancară a stagnat. În anul 1945 la Chișinău a fost deschis un birou la nivel republican al Băncii de Stat a URSS, care se subordona direct Consiliului de Administrație de la Moscova; și trei birouri regionale: Cahul, Tiraspol și Bălți.

Odată cu reformele economice întreprinse în perioada anilor 1980-1990 în URSS, activitatea bancară nu a putut fi neglijată, astfel dacă până la acel moment sistemul bancar era centralizat prin Banca de Stat a URSS, după 1988 pe teritoriul URSS-ului au început a activa alte cinci bănci specializate: Banca pentru Relații Economice Externe; Banca pentru Industrie și Construcții; Banca Agro-Industrială; Banca pentru locuințe, servicii comunale și dezvoltare socială; precum și Sberbank-ul.

Republica Moldova. În data de 4 iunie 1991 prin Decretul Președintelui Republicii Moldova, Banca Republicană din Moldova a Băncii de Stat a URSS este reorganizată în Banca Națională a Moldovei (*BNM*). Prin Legea cu privire la bănci și activitatea bancară din 12 iunie 1991 au fost puse bazele sectorului bancar din ziua de astăzi.

Din momentul declarării independenței de către Republica Moldova, sectorul bancar activează pe două nivele: primul – BNM; pe al doilea – băncile comerciale (termen ce nu mai este utilizat de noua legislație bancară, *Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*).

Conform datelor oferite de „Victoriabank” SA, aceasta afirmă că este prima bancă comercială înregistrată în Republica Moldova. Fondată în data de 12 octombrie 1989, tot atunci în cadrul adunării generale aceasta își primește denumirea. La 12 aprilie 1990 banca efectuează prima operație financiară, interesant este faptul că prima filială nu a fost deschisă la Chișinău, ci la Bălți, în data 01 februarie 1991. Mai mult, licența din partea BNM este obținută abia la 1 decembrie 1991, licență cu nr. 7. Licența cu nr. 1 însă a fost obținută de către „Bancosind”, care a fost înregistrată la 11 septembrie 1991 în Registrul Central al Băncilor din Republica Moldova, astfel „Victoriabank” nu este prima bancă din țară, chiar dacă „Bancosind” din 1997 nu mai activează ca urmare a retragerii licenței și inițierii procedurii de lichidare, în data de 25 ianuarie 2018 Agenția Servicii Publice a Republicii Moldova a anunțat oficial încheierea procedurii de lichidare în cazul „Bancosind”.

Sectorul bancar a fost zguduit de mai multe valuri, care au finalizat cu retragerea licențelor unor bănci (unele licențe/autorizații au fost retrase ca urmare a depunerii unei cereri în acest sens la BNM):

- ✓ în anii 90’ au fost retrase autorizațiile: Băncii „Basarabia”; filialei BCA „Finist Bank” din Rusia; filialei „Dacia-Felix” SA din România; BCA „Capital-banc”; BCA „Bancosind”; BCA „Bucuriabank”; BCIA „Vias”; Băncii „Guinea” SA; „BIID MB” SA;

- ✓ începutul anilor 2000: BCI „Oguzbank” SA; BC „BTR” Moldova SA; băncii municipale „Chișinău” SA”; „International Commercial Bank (Moldova)” SA;

- ✓ 2005-2010: BC „Bussinesbank” SA; BC „Investprivatbank” SA;

- ✓ 2012: BC „Universalbank” SA;

- ✓ 2015: BC „Banca de Economii” SA; BC „Unibank” SA; BC „Banca Socială” SA.

În ceea ce ține de ultimele cazuri de retragere a licenței și inițiere a procedurii lichidării silite, aceste evenimente au influențat negativ evoluția sistemului bancar în RM, practic având un efect de stagnare și necesitând redresarea promptă a situației economice create, or până în 2015 aceste bănci erau liderii pieței financiare în Moldova.

La momentul actual, conform datelor oficiale ale BNM, în Republica Moldova dețin licența 11 bănci: 1. BC „Comerțbank” SA; 2. BC „Victoriabank” SA; 3. BC „Moldova-Agroindbank” SA; 4. BC „Moldindconbank” SA; 5. BC „EuroCreditBank” SA; 6. „Banca de Finanțe și Comerț” SA; 7. BC „Energbank” SA; 8. BC „ProCredit Bank” SA; 9. Banca Comercială Română Chișinău SA; 10. BC „Eximbank – Gruppo Veneto Banca” SA; 11. BC „Mobiasbancă – Grupe Societe Generale” SA.

În conformitate cu art. 49 din *Tratatul privind Uniunea Europeană*, orice stat european care respectă valorile pe care se întemeiază Uniunea Europeană (prevăzute la art. 2 din *Tratatul privind Uniunea Europeană*) și care se angajează să le promoveze poate solicita să devină membru al Uniunii Europene.

Unele din principalele condiții economice pe care o țară candidată la aderare trebuie să le satisfacă sunt existența unei economii de piață funcționale, precum și a capacității de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din cadrul Uniunii Europene. Altă condiție este existența capacității de a-și asuma obligațiile de stat membru al Uniunii Europene, inclusiv adeziunea la obiectivele Uniunii politice, economice și monetare. De asemenea, este necesar ca țara candidată să adopte *acquis*-ul comunitar și să asigure implementarea efectivă a acestuia prin structuri administrative și judiciare adecvate.

În acest context, BNM, din momentul constituirii sale la 4 iunie 1991, a participat activ în procesul de tranziție la economia de piață prin introducerea în circulație și asigurarea stabilității monedei naționale, iar ulterior prin asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, prin crearea condițiilor pieței monetare, de credit și valutare, bazate pe principiile funcționării economiei de piață, prin promovarea unui sector financiar puternic și competitiv, prin neadmiterea riscului excesiv în sistemul financiar, prin facilitarea acțiunii forțelor de piață în prestarea serviciilor financiare. Acestea reprezintă unele din măsurile menite să contribuie la dezvoltarea unei economii funcționale de piață – factor esențial în calea integrării europene.

Actualmente, Republica Moldova face parte din Parteneriatul Estic care este o dimensiune specifică de est a Politicii Europene de Vecinătate menită să consolideze relațiile dintre Uniunea Europeană și statele din vecinătatea estică a Uniunii Europene: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina. Scopul de bază al acestui parteneriat este de a crea condițiile necesare pentru accelerarea asocierii politice și integrării economice într-o măsură mai mare dintre Uniunea Europeană și statele sus-menționate. Încheierea și punerea în aplicare a Acordurilor de Asociere, inclusiv instituirea Zonelor de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, constituie unele din obiectivele de consolidare a Parteneriatului Estic.

În cadrul desfășurării relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, BNM va continua să dețină un rol important în procesele economice ale Republicii Moldova, exercitându-și atribuțiile legale în domeniile de activitate de bază, fiind orientată spre beneficiul interesului public, promovând o politică monetară adecvată,

contribuind la asigurarea integrității și stabilității sectorului bancar și aplicând consecvent cele mai bune practici internaționale în interesul societății.

Cel mai important document juridic care stă la baza cooperării dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană este *Acordul de Asociere* (semnat la 27 iunie 2014 la Bruxelles, Belgia, aplicat cu titlu provizoriu începând cu 1 septembrie 2014 și intrat în vigoare la 1 iulie 2016, prin *Legea nr.112/2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte*) care înlocuiește *Acordul de Parteneriat și Cooperare* (în vigoare din 1998). Acordul de Asociere cuprinde capitole cu privire la cooperarea economică, comerț, justiție, cooperarea financiară și alte politici de cooperare.

Noul document are scopul de a susține și de a consolida reziliența și stabilitatea Republicii Moldova, urmărind, totodată, realizarea unei asocieri politice mai strânse și a unei integrări economice mai profunde.

Agenda prevede o listă de priorități pe termen scurt și mediu, inclusiv în acele domenii care vizează atribuțiile BNM, cum ar fi: serviciile financiare, plățile curente și circulația capitalurilor, dreptul de stabilire și comerțul cu servicii, dezvoltarea economică și oportunitățile de piață.

Prin semnarea Acordului de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană s-a confirmat printre altele și maturitatea sectorului bancar autohton articulat pe două paliere, sistem de avangardă a procesului de reformă economică și sistem suport al economiei reale.

În aceste condiții, cadrul legislativ necesar desfășurării activității bancare din Republica Moldova are în vedere:

Legislația reglementată la nivel european:

- Directiva nr. 110/2009/UE privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică.
- Directiva nr. 19/1994/UE privind sistemele de garantare a depozitelor.
- Directiva nr. 2366/2015/UE privind serviciile de plată în cadrul pieței.
- Directiva nr. 24/2001/UE privind reorganizarea și lichidarea instituțiilor de credit.
- Directiva nr. 36/2013/UE cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.
- Directiva nr. 47/2002/UE privind contractele de garanție financiară.
- Directiva nr. 64/2007/UE privind serviciile de plată în cadrul pieței interne.
- Directiva nr. 849/2015/UE privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului.

- Directiva nr. 87/2002/UE privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a întreprinderilor de asigurare și a întreprinderilor de investiții care aparțin unui conglomerat financiar.
- Directiva nr.59/2014/UE de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.
- Regulamentul nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții.
- Regulamentul nr. 847/2015/UE privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri.
- „Tratatul privind Uniunea Europeană” și „Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene”, nr. C202/2016.

Legislația națională armonizată cu prevederile europene:

- ✓ Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei.
- ✓ Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
- ✓ Legea nr. 209/2018 cu privire la Comitetul Național de stabilitate financiară.
- ✓ Legea nr 250/2017 cu privire la supravegherea suplimentară a băncilor, asigurătorilor/reasigurătorilor și a societăților de investiții care aparțin unui conglomerat financiar.
- ✓ Legea nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor.
- ✓ Legea nr. 32/2020 cu privire la lichidarea băncilor.
- ✓ Legea nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică.
- ✓ Legea nr. 234/2016 cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare.
- ✓ Legea nr.62/2008 privind reglementarea valutară.
- ✓ Legea nr.94/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr.62/2008 privind reglementarea valutară.
- ✓ Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional.
- ✓ Regulamentul nr. 158/2020 cu privire la cerințele de publicare a informațiilor de către bănci.
- ✓ Regulamentul nr.274/2020 privind efectul de levier pentru bănci.
- ✓ Regulamentul nr. 28/1997 cu privire la lichiditatea băncii.
- ✓ Regulamentul nr. 101/2020 cu privire la supravegherea pe bază consolidată a băncilor.
- ✓ Regulamentul nr. 74/2020 privind modul de calcul și de plată a contribuțiilor la fondul de rezoluție bancară.
- ✓ Regulamentul nr. 46/2020 privind externalizarea activităților și operațiunilor băncii.
- ✓ Regulamentul nr. 44/2020 privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci.

- ✓ Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat.
- ✓ Regulamentul nr. 109/2019 cu privire la expunerile mari.
- ✓ Planul de conturi nr. 15/1997 al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova.
- ✓ Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.
- ✓ Regulamentul nr. 282/2018 privind controalele pe teren (inspecțiile) la bănci
- ✓ Regulamentul nr. 200/2018 cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor.
- ✓ Regulamentul nr. 118/2018 cu privire la auditul extern al băncilor.
- ✓ Regulamentul nr. 127/2013 cu privire la deținerile în capitalul social al băncii.
- ✓ Regulamentul nr. 231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale.
- ✓ Regulamentul nr. 143/2000 cu privire la contopirea sau absorbția băncilor din Republica Moldova.
- ✓ Regulamentul nr. 384/1999 cu privire la investițiile băncilor în imobilizări corporale.
- ✓ Regulamentul nr. 110/2018 cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor.
- ✓ Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.

Noile reglementări creează un cadru legislativ unitar pentru domeniul financiar-bancar, aliniat la normele și practicile europene, în spiritul liberei circulații a serviciilor la nivelul UE.

Conform acestui cadru legislativ, instituțiile bancare constituie o importantă verigă a sistemului economico-financiar cu cea mai vastă arie de activitate și cu un rol sporit în evaluarea riscurilor și în diminuarea necesarului de capital.

Dinamica actuală, precum și schimbările petrecute la nivelul sistemului bancar internațional, cu influențe semnificative asupra economiei în ansamblu, au determinat schimbări profunde la nivelul reglementărilor bancare care au condus la dezvoltarea și creșterea gradului de complexitate a produselor și serviciilor bancare și diversificarea activității instituțiilor bancare.

2.2. Banca Națională a Moldovei – Banca Centrală și de emisiune

---

Banca Națională a Moldovei este Banca Centrală a Republicii Moldova. În țara noastră, BNM este garantul stabilității monedei naționale. Ea are atribuții aproape exclusive în emisiunea bănească, în punerea și retragerea banilor din circulație. Banca

Națională a contribuit în mod substanțial în organizarea activității băncilor. Băncile sunt susținute cu credite și cu alte fonduri de către Banca Centrală.

Băncile centrale au, în general, următoarele funcții (deși, uneori, aceste responsabilități sunt împărțite cu alte organisme guvernamentale):

- stabilirea și implementarea politicii monetare și de credit;
- emisiunea de monedă;
- monitorizarea cursurilor valutare;
- administrarea rezervelor valutare;
- supravegherea instituțiilor financiar-bancare;
- acționează ca bancă a celorlalte bănci (bancă a băncilor);
- împrumutător de ultimă instanță;
- acționează ca agent al statului și ține în evidențele sale Trezoreria statului;
- asigurarea de fonduri pentru stat;
- asigurarea legăturii cu organizații financiar-bancare internaționale;
- analist al condițiilor monetare și economice.

De asemenea, Banca Națională a Moldovei are atribuții speciale, legate și de perioada de tranziție de la o economie centralizată la economia de piață. Acestea sunt:

- asigurarea unei concurențe loiale între bănci;
- încurajarea dezvoltării unei practici bancare corecte, care să sprijine dezvoltarea unui sector privat sănătos.

Banca Națională are atribuții importante ce derivă din calitatea de bancă centrală și de emisiune. Promovează, reglementează și supraveghează activitățile de intermediere bancară, contribuie la formarea veniturilor.

Banca Națională are un rol important în activitatea de curs valutar, este principalul partener în relațiile financiar-valutare cu organismele bancare internaționale. BNM stabilește norme privind volumul minim al capitalului social și cota minimă de vărsământ în momentul subscrierii, precum și perioada de subscriere. BNM este singurul agent al statului desemnat să supravegheze tranzacțiile valutare efectuate de societățile bancare. De asemenea, Banca Națională, ca bancă centrală, stabilește reguli privind întocmirea bilanțurilor instituțiilor bancare și contul de profit și pierderi, precum și ținerea contabilității și controlul acestor societăți bancare.

Conducătorii societăților bancare răspund pentru activitatea lor profesională și gestionarea patrimoniului în fața Adunării Generale a Acționarilor și a Băncii Naționale. BNM stabilește norme profesionale și etice pentru calitatea și activitatea de conducere a băncilor comerciale, precum și pentru activitatea personalului bancar. Banca Națională a Moldovei stabilește măsuri speciale de supraveghere și conservare a societăților bancare, stabilește normele de prudență bancară. Banca Națională are atribuția de menținere a stabilității monedei naționale. În acest scop, ea elaborează studii și analize privind moneda, creditul și operațiunile bancare.

Banca Națională decide care entități pot opera ca instituții bancare și stabilește regulile de emitere a autorizațiilor de funcționare a băncilor. Ea monitorizează activitatea instituțiilor bancare, pe de o parte, cerându-le periodic

---

rapoarte financiare și statistice, iar pe de altă parte, prin efectuarea de controale la sediul acestora. Banca Națională controlează nivelul masei monetare și ratele dobânzii în economie, ca parte a politicii generale, macroeconomice a guvernului. Banca Națională trebuie să aibă un grad „adecvat” de independență sau autonomie decizională și să nu existe o subordonare directă față de autoritatea guvernului sau alte instituții ale statului.

Este important să amintim că Uniunea Europeană, prin Tratatul de la Maastricht (1992) prevede un nivel ridicat de independență pentru băncile centrale ale statelor membre, în perspectiva creării Sistemului European al Băncii Centrale și, în final, pentru Banca Centrală Europeană (pe măsura realizării Uniunii Monetare Europene).

De exemplu, Banca Centrală a Germaniei, Bundesbank, are garantată prin lege, independența de a conduce politica monetară. Se apreciază, în general, că acesta este motivul pentru care Bundesbank a reușit să realizeze o politică antiinflaționistă deosebit de eficientă.

De asemenea, alte țări vest-europene (Franța, Anglia, Italia) au luat măsuri, în spiritul Tratatului asupra Uniunii Europene (Maastricht), pentru sporirea gradului de independență decizională pentru băncile centrale.

Uniunea Europeană a decis ca, în cazul realizării Uniunii Monetare Europene și a adoptării unei monede europene unice, Banca Centrală Europeană să aibă garantată prin lege independența.

BNM, instituție publică independentă, cu personalitate juridică, în temeiul *Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei* privind statutul său, este autoritatea de emisiune monetară a statului. De asemenea, BNM reglementează și coordonează activitatea în domeniul monetar, valutar și de creditare.

Conform legislației în vigoare privind activitatea bancară: Banca Națională a Moldovei este organul de emisiune monetară al statului și stabilește reglementările în domeniul monetar, de credit, valutar și de preț. BNM refinanțează instituțiile bancare și asigură lichidități sectorului bancar. BNM asigură supravegherea activității tuturor instituțiilor bancare.

BNM este condusă de un Consiliu de administrație, acesta fiind organismul cu drept de decizie în ceea ce privește politica în domeniul monetar și a cursului de schimb, autorizarea, reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, monitorizarea sistemelor de plăți și organizarea internă a băncii.

Pentru asigurarea eficienței procesului decizional, în cadrul BNM funcționează mai multe structuri operative, aflate sub conducerea Consiliului de administrație, cu responsabilități în exercitarea principalelor funcții ale unei bănci centrale:

✓ *Comitetul de politică monetară* stabilește coordonatele strategice ale politicii monetare, caracteristicile cadrului operațional, obiectivele și liniile directoare, precum și măsuri de eficientizare a acestora, inclusiv din perspectiva armonizării cu politica Băncii Centrale Europene (BCE).

✓ *Comitetul de supraveghere* vizează activitățile de evaluare și monitorizare a funcționării instituțiilor de credit din perspectiva calității activelor, a performanțelor financiare și a indicatorilor de prudență bancară, dar și a asigurării bazei de reglementare, conform legislației și practicilor interne și internaționale în materie.

✓ *Comitetul de administrare a rezervelor internaționale* stabilește lista entităților cu care se derulează tranzacțiile, emitenților pentru investițiile în titluri și a activelor acceptate pentru investire, face propuneri privind implementarea și utilizarea instrumentelor financiare, analizează evoluția piețelor și formulează propuneri de strategie pentru perioada următoare.

✓ *Comitetul de audit* analizează și propune direcțiile strategice și politica BNM în domeniul controlului intern, managementului riscurilor și a auditului intern și extern.

BNM elaborează cadrul legal necesar activității bancare: regulamente, norme specifice fiecărui gen de activitate, asigură licențierea instituțiilor bancare și aprobă echipa managerială a acestora.

BNM deține monopolul emisiunii monetare. De regulă, moneda se emite în concordanță cu creșterea economică. Emisiunea de monedă peste necesitățile economice reale – supraemisiunea de monedă – poate duce la inflație; împiedicarea guvernelor de a determina un proces inflaționist, prin emisiune suplimentară de monedă, poate fi încă un argument în favoarea asigurării independenței băncii centrale.

Un alt rol al băncii centrale (BNM) este acela de bancă a băncilor, acționând ca bancher al altor bănci. Băncile centrale solicită celorlalte bănci să-și păstreze, la banca centrală, o parte a depozitelor, sub formă de rezerve, ca depozite nepurtătoare de dobândă (sau cu o dobândă mică).

Banca Națională acționează ca trezorer al statului, ținând în evidențele sale contul curent al Trezoreriei statului. În acest cont se reflectă impozitele percepute și alte plăți efectuate, în numele Trezoreriei Statului.

Capitalul propriu al BNM aparține în întregime statului. Fondul de rezervă al Băncii Naționale se constituie din profitul evidențiat în bilanțul anual, după acoperirea altor destinații.

În Republica Moldova, banca centrală este organ al statului, iar membrii Consiliului de Administrație al BNM sunt numiți de Parlament. În numele Consiliului de Administrație, guvernatorul BNM prezintă anual Parlamentului Republicii Moldova darea de seamă cu privire la situația monetară și a creditului. Conducerea operativă este exercitată de guvernator.

BNM are dreptul să acorde credite instituțiilor, să deschidă conturi curente băncilor, să efectueze operațiuni de încasări și plăți între acestea. Banca Națională poate asigura servicii de compensare și decontare între bănci. Banca Națională stabilește rata oficială a scontului, condițiile de efectuare a operațiunilor de scont, precum și rata de referință a băncilor. De asemenea Banca Națională controlează și

---

verifică registrele, conturile și alte documente ale băncilor și acționează ca împrumutător de ultimă instanță al acestora.

Banca Națională acționează ca agent al statului în domeniul emisiunii obligațiunilor și al altor înscrisuri de stat, vânzarea și răscumpărarea acestora. Ea poate acorda bugetului statului împrumuturi pentru acoperirea temporară a decalajului dintre venituri și cheltuieli.

Banca Națională elaborează balanța de plăți externe, balanța creanțelor și angajamentelor externe, stabilește cursurile de schimb valutar, păstrează și gestionează rezervele internaționale ale statului. Acestea pot fi concretizate în aur, active externe, sub forma bancnotelor și monedelor sau a soldurilor conturilor la bănci în străinătate, orice alte active de rezervă.

Banca Națională cumpără, vinde și face alte tranzacții cu aur, valute și bonuri de tezaur și acționează ca un agent sau corespondent pentru instituțiile financiare interguvernamentale, bănci centrale și guverne străine.

În etapa actuală a crescut mult preocuparea BNM pentru prudențialitatea bancară, s-a întărit supravegherea activității de creditare a băncilor. Banca Națională este împuternicită atât să emită reglementări și să ia măsuri pentru respectarea acestora, cât și să aplice sancțiuni în caz de nerespectare. Totodată, BNM controlează și verifică, pe baza raportărilor și inspecțiilor, registrele conturilor și orice alte documente ale băncilor licențiate.

Cele mai **semnificative sarcini** ale Băncii Naționale a Moldovei în prezent sunt:

✓ Obiectul fundamental al BNM este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

✓ Pentru atingerea obiectivului fundamental, BNM elaborează, aplică și răspunde de politica monetară, valutară, de credit, precum și de autorizarea și supravegherea prudențială bancară, în cadrul politicii generale a statului, urmărind funcționarea normală a sectorului bancar și participarea la promovarea unui sistem financiar specific economiei de piață.

✓ BNM poate participa, în numele statului, la tratative și negocieri externe în probleme financiare, monetare, valutare, de credit și de plăți, precum și în domeniul autorizării și supravegherii bancare.

✓ Banca Națională exercită drepturi și îndeplinește obligații care revin Republicii Moldova în calitate de membru al Fondului Monetar Internațional.

✓ Banca Națională poate negocia și încheia acorduri, convenții și alte înțelegeri privind împrumuturi pe termen scurt și alte aporturi financiar-bancare cu instituții financiare internaționale, bănci centrale, societăți bancare și nebancare.

✓ BNM poate încheia în nume propriu sau în numele statului, în contul și din dispoziția acestuia, acorduri de decontare și plăți sau orice alte contracte având același scop cu instituții publice sau private care își au sediul în străinătate.

✓ BNM este agent al statului în ceea ce privește aplicarea reglementărilor legale vizând controlul valutar la persoanele juridice cărora le-a acordat licențierea și de la care este în drept să solicite și să primească toate informațiile și orice documente necesare îndeplinirii atribuțiilor ce-i revin, fiind împuternicită a lua măsuri pentru impunerea respectării reglementărilor sale.

✓ Elaborarea bilanțului de plăți și a altor lucrări privind poziția investițională internațională a țării.

✓ Stabilirea plafonului și a condițiilor îndatorării externe a persoanelor juridice și fizice care intră sub incidența regimului valutar.

✓ BNM elaborează reglementări privind monitorizarea, controlul tranzacțiilor valutare pe teritoriul țării și emite autorizații pentru transferuri în străinătate, tranzacții pe piețele valutare și pentru alte operațiuni specifice.

✓ BNM stabilește și face publice condițiile de creditare, nivelul minim al ratei dobânzii la creditele care se acordă băncilor și criteriile care trebuie îndeplinite de bănci pentru a putea solicita credite pe baze competitive.

✓ BNM are competența exclusivă de licențierea funcționării băncilor și răspunde de supraveghere prudencială a băncilor pe care le-a autorizat să opereze în Republica Moldova, în conformitate cu prevederile legii bancare.

✓ Pentru asigurarea viabilității și funcționării sectorului bancar, BNM este împuternicită să controleze și să verifice, pe baza raporturilor primite și inspecții la fața locului, registrele, conturile și orice alte documente ale băncilor licențiate, pe care le consideră necesare pentru îndeplinirea **atribuțiilor** sale de supraveghere.

Astfel spus, Banca Națională a Moldovei are următoarele **atribuții de bază**:

- stabilește și implementează politica monetară și valutară în stat;
- acționează ca bancher și agent fiscal al statului;
- licențiază, supraveghează și reglementează activitatea instituțiilor financiare;
- constituie, licențiază, operează, reglementează și supraveghează infrastructurile pieței financiare, în condițiile stabilite de lege, și promovează funcționarea stabilă și eficientă a acestora;
- activează ca organ unic de emisiune a monedei naționale;
- stabilește regimul cursului de schimb al monedei naționale;
- păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului;
- întocmește bilanțul de plăți a statului;
- efectuează reglementarea valutară pe teritoriul Republicii Moldova;
- activează în calitate de autoritate de rezoluție;
- licențiază, reglementează și supraveghează activitatea de prestare a serviciilor de plată și a activității de emisie a monedei electronice ș.a.

BNM are un rol important în procesul de tranziție la economia de piață a Republicii Moldova. Din 1991 și până în prezent au fost elaborate și implementate un șir de măsuri eficiente în vederea stabilizării mediului monetar și de credit. Cel mai important pas în acest sens a constituit introducerea în circulație la 29 noiembrie 1993 a monedei naționale – leul moldovenesc – cu promovarea ulterioară a unei politici

monetare și de credit antiinflaționiste. Astfel s-a reușit stoparea inflației galopante de la începutul anilor 90. Până la introducerea monedei naționale, pe teritoriul Republicii Moldova au circulat rublele sovietice și cupoanele moldovenești.

BNM are dreptul exclusiv de a emite pe teritoriul Republicii Moldova și de a retrage din circulație bancnote și monede ca mijloc de plată. De asemenea, BNM are dreptul exclusiv de a emite pe teritoriul Republicii Moldova bancnote și monede comemorative ca mijloc de plată și în scop numismatic. Prima emisiune numismatică a avut loc în 1996, odată cu punerea în circulație a monedei comemorative dedicate aniversării a 5-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

În anul 1995, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei și Legea instituțiilor financiare. Conform primei legi, BNM este independentă în exercitarea atribuțiilor sale, fiind responsabilă față de Parlament. Cea de-a doua lege a avut drept scop crearea unui sector financiar puternic și competitiv, neadmiterea riscului excesiv în acest sistem și protejarea intereselor deponenților.

Începând cu anul 1998, Banca Națională a renunțat la practica stabilirii cursului oficial de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA la Bursa valutară și a procedat la determinarea acestuia ca medie aritmetică simplă a mediilor ponderate ale cursurilor de cumpărare și vânzare a dolarului SUA contra lei moldovenești pe piața inter- și intrabancară. Acest fapt a permis descentralizarea pieței valutare interne în corespundere cu practicile țărilor dezvoltate.

Ca urmare a lichidării riscurilor excesive în bănci și creării condițiilor necesare pentru menținerea stabilității financiare a acestora, în iulie 2004, a fost înființat sistemul de garantare a depozitelor, prin lansarea activității Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar. Statutul legal al acestui fond îi asigură independență juridică, operațională, financiară și administrativă. La sistemul de garantare a depozitelor participă în mod obligatoriu toate băncile licențiate de BNM. Mijloacele destinate pentru garantarea depozitelor se acumulează din contribuțiile băncilor.

De asemenea, în contextul alinierii la standardele internaționale, în anul 2006, BNM a implementat un nou sistem automatizat de plăți interbancare (SAPI). Acesta este compus din sistemul de decontare pe bază brută în timp real destinat procesării plăților urgente și de mare valoare și sistemul de compensare cu decontare pe bază netă destinat procesării plăților de mică valoare. Astfel, a fost realizată o infrastructură modernă de plăți, care a creat premise importante pentru prestarea serviciilor de plată de o înaltă calitate și facilitarea efectuării plăților fără numerar.

În anul 2012 a fost adoptată *Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică*, în scopul stabilirii unui cadru legal uniform pentru promovarea activității eficiente și competitive pe piața de prestare a serviciilor de plată, de emisie și de răscumpărare a monedei electronice și pentru protejarea drepturilor și intereselor legitime ale utilizatorilor serviciilor de plată și ale deținătorilor de monedă electronică.

Intrarea în vigoare a acestei legi, ale cărei prevederi au fost transpuse din cadrul normativ UE, a creat premise pentru apariția unor noi jucători pe piața serviciilor de plată electronice, și anume a prestatorilor de servicii de plată nebancari, fapt ce a impulsionat dezvoltarea și diversificarea metodelor de plată fără numerar.

În vederea valorificării oportunităților și inițiativelor de promovare a noilor instrumente de plată fără numerar, BNM a înființat, în anul 2013, Consiliul Național de Plăți (CNP), un forum profesionist de consultare la nivel înalt între diverse instituții publice și private, pentru susținerea funcționării sigure și stabile a sistemului de plăți din Republica Moldova. CNP va facilita alinierea serviciilor de plată la cererea pieței și la cele mai înalte standarde internaționale și va contribui la încurajarea concurenței pe piața plăților fără numerar, astfel încât agenții economici și populația să beneficieze de servicii de plată calitative la prețuri avantajoase.

De asemenea, pentru eficientizarea transferurilor de fonduri, în sectorul bancar din Republica Moldova, în perioada anilor 2013-2017, a fost implementat codul IBAN (*International Bank Account Number*) atât pentru transferurile internaționale, cât și pentru cele naționale, cu scopul de a minimiza erorile, timpul de procesare a datelor și de a reduce costurile serviciilor de transfer.

Din anul 2013, Banca Națională a trecut la regimul țintirii directe a inflației.

În conformitate cu Strategia politicii monetare pe termen mediu (aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 303 din 27 decembrie 2012), BNM a stabilit ținta inflației calculată în baza indicelui prețurilor de consum în valoare de 5,0% anual cu o posibilă deviere de $\pm 1,5$ puncte procentuale. Totodată, în concordanță cu ținta inflației, Banca Națională a Moldovei a optat pentru regimul de flotare gestionată a cursului de schimb, fără a avea o țintă prestabilită.

În scopul întăririi capacităților BNM de a interveni în situații de criză, prin intermediul *Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor*, Republica Moldova a transpus *Directiva nr.59/2014/UE de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții*, aceasta fiind și un angajament asumat de țara noastră în contextul Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană. Astfel, odată cu implementarea acestei legi, Banca Națională a Moldovei, în calitate de autoritate de rezoluție, dispune de pârghii legale pentru a preveni insolvența sau, în cazul în care aceasta se produce, pentru a reduce la minim consecințele negative prin menținerea funcțiilor de importanță sistemică ale instituției aflate în această situație.

În temeiul *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*, precum și în contextul alinierii la standardele Basel III, în august 2018, BNM a implementat primul set de instrumente macroprudențiale – amortizoarele de capital (*Regulamentul nr. 110/2018 cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor*).

Acestea au ca scop creșterea rezilienței băncilor împotriva potențialelor pierderi rezultate din materializarea anumitor riscuri sistemice. BNM revizuieste periodic ratele amortizoarelor de capital stabilite și, la necesitate, le ajustează.

BNM are sarcini, obligații și răspunderi deosebite pentru țară, dar se impune ca legislația să prevadă cu claritate obligațiunile și pentru celelalte instituții ale statului în realizarea obiectivelor fundamentale în evoluția economico-socială a țării.

2.3. Managementul activității instituțiilor bancare

Instituțiile bancare au apărut ca efect al evoluției obiective a nevoilor de finanțare a activităților de producție, a intensificării relațiilor comerciale interne și internaționale, acumulării de capitaluri bănești și expansiunii economice, a nevoilor statului de a finanța învățământul, cercetarea științifică, cultura, infrastructura, apărarea națională, ordinea publică etc.

Legislația bancară în vigoare stipulează „băncile sunt persoane juridice a căror activitate constă în atragerea de depozite sau de alte fonduri rambursabile de la public și în acordarea de credite în cont propriu”.

În prezent, locul și rolul instituției bancare este strâns legat de calitatea sa de intermediar în relația economii-investiții, fundamentală pentru creșterea economică viitoare.

În Republica Moldova, instituțiile bancare se constituie sub forma juridică de organizare de societăți pe acțiuni conform legislației cu privire la societățile pe acțiuni, în baza *Legii nr. 1134/1997 privind societățile pe acțiuni* și a legislației bancare în vigoare, *Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor* și au la bază licențierea BNM, *Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat*, unde își deschid conturile curente.

BNM este autoritatea competentă pentru instituțiile bancare. În acest sens, BNM exercită atribuțiile de licențiere, reglementare și supraveghere prudencială potrivit *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor* și *Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*. Competențele de redresare și rezoluție ale BNM se exercită potrivit *Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor*.

Pentru eliberarea licenței de a desfășura activitățile permise băncilor, Banca Națională a Moldovei (conform art. 14 al *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*) în modul stabilit prin actele normative ale acesteia, precum și a cerințelor reglementate în *Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat*, printr-o cerere scrisă, la care se anexează documentele și informațiile aferente băncii solicitante, cu privire la:

- documentele de constituire ale băncii;
- capitalul inițial al viitoarei bănci;
- conducerea băncii;
- identitatea acționarilor;
- programul de activitate pentru următorii 3 ani;

- orice alte informații și documente prevăzute în actele normative ale BNM.

BNM poate respinge cererea de licențiere a băncilor, dacă:

✓ documentația prezentată nu este întocmită în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare ori este incompletă și/sau informațiile furnizate sunt insuficiente pentru evaluarea respectării condițiilor prevăzute pentru acordarea licenței;

✓ banca nu dispune de fonduri proprii separate sau capitalul inițial se situează sub nivelul minim stabilit de BNM;

✓ din evaluarea programului de activitate prezentat rezultă că banca nu poate asigura realizarea obiectivelor propuse în condițiile respectării cerințelor cuprinse în actele normative emise în aplicarea acesteia;

✓ BNM nu este satisfăcută de calitatea membrilor organului de conducere al băncii, întrucât reputația sau experiența profesională a acestora nu este adecvată naturii, volumului și complexității activității băncii sau nu corespunde necesității asigurării unui management prudent și sănătos;

✓ BNM nu este satisfăcută de calitatea acționarilor direcți sau indirecti, inclusiv a beneficiarului efectiv al băncii, întrucât aceștia nu corespund cerințelor prevăzute de actele normative emise în aplicarea acesteia;

✓ legăturile strânse dintre bancă și alte persoane fizice sau juridice ori dispozițiile legale, măsurile de natură administrativă din jurisdicția unui alt stat ce guvernează una sau mai multe persoane fizice sau juridice cu care banca are legături strânse sau dificultăți în aplicarea acestor dispoziții sau măsuri sunt de natură să împiedice exercitarea eficientă a supravegherii prudențiale;

✓ înainte de obținerea licenței, fondatorii au făcut comunicări publice cu privire la funcționarea băncii.

Instituțiile bancare se pot constitui cu aport parțial sau total de capital autohton, privat sau străin. Băncile sunt instituții independente, având dreptul să se implice în diverse operațiuni cu condiția respectării reglementărilor bancare emise de către BNM.

Instituțiile bancare sunt considerate instituții de interes public, deoarece lucrează cu bani atrași de la un număr mare de clienți, inclusiv de la unele instituții ale statului. Din acest motiv, este impusă prin lege o supraveghere strictă a acestora, în special din partea BNM.

Prin statutele proprii de funcționare, instituțiile bancare își stabilesc aria de activitate, capitalizarea, modul de organizare și funcționare, structura de conducere, grupurile țintă de clienți, precum și gama de produse și servicii pe care o oferă acestora din urmă.

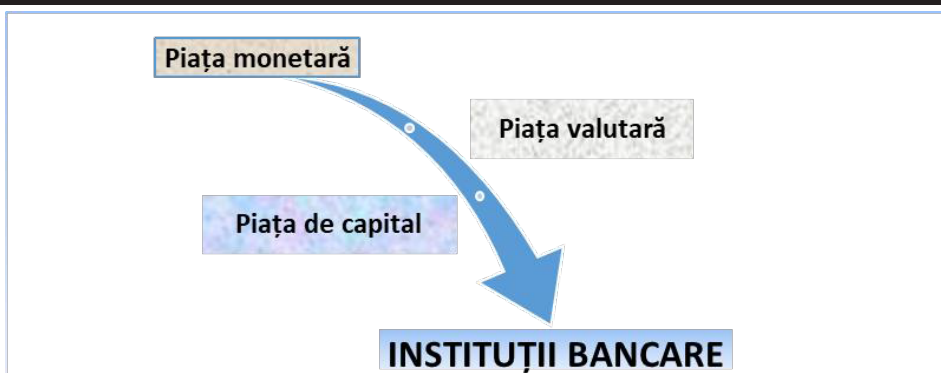
Instituțiile bancare pot desfășura, în limita licenței (autorizației) acordate de Banca Națională a Moldovei, următoarele activități, (conform art. 14 al *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*):

- atragerea de depozite și de alte fonduri rambursabile;

- acordarea de credite, printre altele: credite de consum, contracte de credit legate de bunuri imobile, factoring cu sau fără recurs, finanțarea tranzacțiilor comerciale (inclusiv forfaitare);
  - leasing financiar;
  - prestarea serviciilor de plată în conformitate cu *Legea nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică*;
  - emiterea și administrarea cecurilor de călătorie, cambiilor și altor instrumente de plată;
    - emiterea de garanții și asumarea de angajamente;
    - tranzacții în cont propriu sau în contul clienților cu oricare dintre următoarele: instrumente ale pieței monetare (cecuri, efecte de comerț, certificate de depozit etc.); valută străină; contracte futures și contracte cu opțiuni pe instrumente financiare; instrumente având la bază cursul de schimb și rata dobânzii; valori mobiliare și alte instrumente financiare;
  - participarea la emisiunile de valori mobiliare și alte instrumente financiare și prestarea de servicii legate de aceste emisiuni;
    - consultanța acordată persoanelor juridice cu privire la structura capitalului social, strategia de afaceri și alte aspecte legate de afaceri comerciale, precum și consultanță și servicii referitoare la fuziuni și achiziții de persoane juridice;
    - brokeraj monetar (intermediere pe piețele interbancare);
    - administrarea de portofolii și consultanța legată de aceasta;
    - custodia și administrarea de instrumente financiare;
    - servicii de informații privind creditele;
    - servicii de păstrare în casete de siguranță;
    - emiterea de monedă electronică în conformitate cu *Legea nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică*;
  - orice alte activități sau servicii, permise de Banca Națională a Moldovei, în măsura în care acestea se circumscriu domeniului financiar, cu respectarea prevederilor legale speciale care reglementează respectivele activități.

Instituțiile bancare pot desfășura și alte activități, care, potrivit unor legi speciale, sunt supuse unor licențieri, autorizări, aprobări sau avize specifice, numai după obținerea actelor respective. În cazul în care activitățile prevăzute mai sus sunt reglementate de legi speciale, băncile, la prestarea acestor activități, vor respecta cerințele acestor legi privind regulile de desfășurare.

Instituțiile bancare sunt principalii actori de pe piețele monetară, valutară și de capital prin intermediul cărora se tranzacționează valori importante ce deservesc fluxurile bănești ale economiei.

Obiectivul strategic al fiecărei instituții bancare îl constituie capacitatea de distribuție a produselor și serviciilor necesare unor segmente de clientelă din ce în ce mai diverse și sofisticate, în condiții de concurență și prudențialitate. În etapa actuală, sectorul bancar autohton dezvoltă produse și servicii moderne, atât în zona de corporate, cât și în zona de retail.

Instituțiile bancare efectuează o gamă variată de operațiuni printre care: depozite la vedere și la termen, operațiuni în cont, operațiuni cu numerar, operațiuni fără numerar și cu titluri.

Cu toate că activitatea instituțiilor bancare a devenit foarte complexă, totuși esența acesteia este mijlocirea creditului și efectuarea plăților între agenții economici sau/și persoane fizice.

În prezent activitatea de creditare este împletită cu efectuarea plăților prin virament și de casă, operațiuni de factoring și de forfeiting, finanțarea comerțului exterior, derularea fondurilor puse la dispoziție de UE prin intermediul programelor financiare, derularea unor emisiuni de obligațiuni ale autorităților locale sau agenților economici.

La acordarea creditelor, instituțiile bancare urmăresc ca clienții, fie ei persoane fizice sau juridice, să prezinte credibilitate, în vederea rambursării la scadență a împrumuturilor solicitate. Creditele oferite persoanelor fizice cunosc o gamă diversă și din ce în ce mai sofisticată în condiții de termene și dobânzi accesibile oricărei categorii de clienți.

Pe lângă creditul clasic de consum – inclusiv pentru bunuri de folosință îndelungată – în prezent creditul ipotecar cunoaște o dinamică deosebită, acesta fiind acordat de către bănci pe durate din ce în ce mai lungi de timp.

În ceea ce privește sistemele de plăți din Republica Moldova (RM), acestea sunt automatizate și reprezintă totalitatea sistemelor, mecanismelor, instituțiilor care în baza unor norme (reguli, proceduri, contracte, aranjamente etc.) asigură inițierea, procesarea, compensarea și/sau decontarea operațiunilor de transfer de mijloace bănești între participanți. Componentele principale ale sistemelor de plăți din RM sunt: sistemul automatizat de plăți interbancare; sistemul de decontare a valorilor mobiliare; instrumentele de plată și sistemele automatizate de deservire la distanță.

Sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI) (conform *Regulamentului nr. 179/2019 cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare*) reprezintă sistemul prin intermediul căruia sunt efectuate plățile interbancare în lei moldovenești pe teritoriul Republicii Moldova. SAPI este operațional din anul 2006 și administrat de Banca Națională a Moldovei.

Sistemul depozitarului central unic de valori mobiliare (SDCU), conform *Legii nr. 234/2016 cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare* reprezintă sistemul de decontare a valorilor mobiliare, care asigură prestarea serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare și după caz, a serviciilor auxiliare. SDCU este operațional din 31 iulie 2018 și este gestionat de „Depozitarul central unic al valorilor mobiliare” S.A.

Instrumentele de plată fără numerar sunt componente esențiale ale sistemelor de plăți din Republica Moldova, în special, în cadrul etapelor de creare, validare și transmitere a plăților.

În Republica Moldova sunt utilizate următoarele instrumente de plată: cardul de plată; transferul de credit; debitarea directă; sistemele automatizate de deservire la distanță (reprezintă o modalitate electronică de utilizare la distanță a instrumentelor de plată menționate mai sus).

Cardul de plată (conform *Regulamentului nr. 157/2013 cu privire la cardurile de plată*) reprezintă un suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul căruia deținătorul, în funcție de tipul cardului de plată, are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat cardul de plată în vederea efectuării anumitor operațiuni de plată.

Transferul de credit conform *Regulamentului nr. 157/2013 cu privire la transferul de credit* reprezintă o serie de operațiuni care încep prin inițierea de către plătitor a unui ordin de plată și transmiterea acestuia prestatorului de servicii de plată în scopul punerii la dispoziția unui beneficiar a unei anumite sume de bani.

Debitarea directă reprezintă serviciul de plată care permite plătitorului să nu se deplaseze la oficiile prestatorului de servicii de plată pentru efectuarea plăților, precum și îl scutește de necesitatea evidenței achitării serviciilor comunale, toate plățile fiind inițiate și realizate de către prestator pe baza consimțământului acordat de către plătitor beneficiarului plății. La fel debitarea directă constă dintr-o serie de proceduri în care o operațiune de plată este inițiată de beneficiarul plății în baza consimțământului acordat de către plătitor beneficiarului plății.

Sistemele automatizate de deservire la distanță (SADD) conform *Regulamentului nr. 62/2017 privind prestarea serviciilor de plată prin intermediul sistemelor automatizate de deservire la distanță* sunt soluții informatice și/sau echipamente, ce permit utilizatorului, prin intermediul unei aplicații informatice, a unei metode de autentificare și al unui mijloc de comunicație să aibă acces de la distanță la fondurile aflate în contul de plăți în scopul: obținerii de informații privind starea

---

contului de plăți și a tranzacțiilor realizate, efectuării tranzacțiilor în numele și la ordinul deținătorului din contul fondurilor aflate în contul de plăți. SADD pot fi clasificate în: PC-payments; Internet-payments; Mobile-payments; Telephone-payments; Terminal-payments.

Instituțiile bancare reprezintă principalii intermediari financiari din economie. Ele facilitează creditul necesar economiei și coordonează procesul de economisire-investire, în scopul creșterii resurselor alocate economiei reale.

În prezent, sectorul bancar din Republica Moldova se află într-un stadiu avansat de transformare, suficient pentru a-l plasa pe una din principalele poziții în evoluția restructurării financiare internaționale. O asemenea evoluție spre restructurare a fost determinată de evenimentele care au pus sub semnul întrebării stabilitatea și sănătatea întregului sistem financiar-bancar datorate crizei.

Soluția într-o asemenea conjunctură nu poate fi decât restructurarea, redefinirea modelului de business care în primă fază duce la diminuarea profitului ca urmare a încetinirii creșterii și intensificării competiției pe segmentele credite și depozite.

Condițiile economice și trendul pieței în sine, precum și dinamica acesteia a schimbat semnificativ configurația produselor și serviciilor bancare.

Tehnologia informației și comunicațiilor facilitează instituțiilor bancare posibilitatea de a oferi clienților servicii operative, într-o manieră sigură, fiabilă și accesibilă, generându-se astfel un mediu concurențial și competitiv favorabil.

Cerințele și nevoile clienților evoluează permanent, atât în funcție de noile condiții existente în economie și societate și, mai ales, în funcție de setul de reguli la nivel național și internațional, mulți dintre clienții instituțiilor bancare devenind din ce în ce mai sofisticăți. Acest proces de evoluție a fost frânat în mod vizibil, odată cu primul val al crizei economice generată de produsele financiare toxice, difuzate de sistemul bancar american.

Atunci când vorbim despre clienții instituțiilor bancare, înțelegem atât persoane fizice și juridice cât și state care se împrumută pe piața internațională și fac operațiuni de transfer de fonduri. Din acest punct de vedere, operațiunile efectuate de state sunt mai puțin sofisticate și de multe ori mai previzibile decât operațiunile structurate de bănci pentru fondurile de investiții, pentru mari corporații și chiar pentru unele persoane fizice.

Alături de intensificarea concurenței, elementele menționate determină instituțiile bancare să-și regândească permanent politicile privind produsele și serviciile bancare și să le adapteze la noile realități formate din nevoi, amenințări și riscuri.

Astfel, în ofertele lor își fac loc noi servicii și produse adaptate cerințelor și necesităților consumatorilor, dar și noi sisteme de protecție față de riscurile specifice mediului virtual. O asemenea abordare a pus în centrul preocupărilor de marketing pe primul loc conceptul de „orientare către client”, ceea ce a însemnat concentrarea pe cerințele clienților.

Condiția principală era de a identifica necesitățile și dorințele clienților, astfel ca instituțiile bancare să vină în întâmpinarea acestora și să asigure cel mai înalt grad de satisfacție.

În prezent, conceptul se bazează pe dezvoltarea de noi tehnici și instrumente specifice, prin încercarea de individualizare a produselor și serviciilor sau de folosire a unor modalități de distribuție și comunicare interactive personale, menite să apropie instituția bancară de client.

Dezvoltarea accesului la internet, a aplicațiilor de software, inclusiv pe smartphone, creșterea vitezei și siguranței traficului, a stimulat instituțiile bancare să dezvolte aplicații cât mai prietenoase, mai versatile și apropiate de nevoia specifică a clientului.

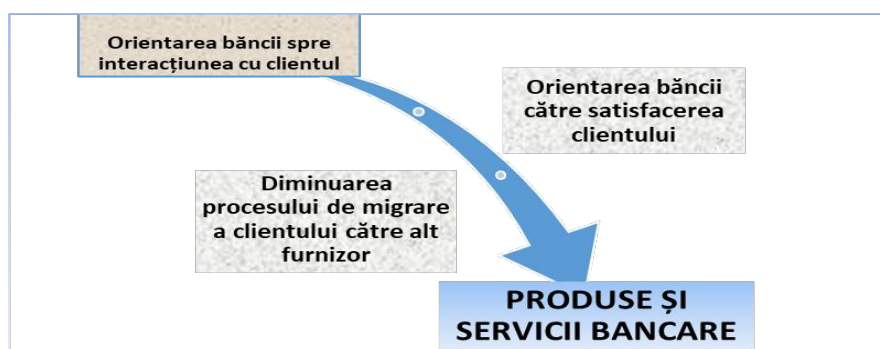
Evoluțiile de pe piețele externe, fluxurile de capital și fundamentele economice interne se pot constitui în factori principali care vor influența dinamica viitoare a ofertei de produse și servicii bancare.

Scopul instituțiilor bancare este de a dezvolta relațiile cu clienții, fie ei persoane fizice sau juridice, pe două direcții:

- ✓ extinderea duratei relației instituției bancare cu fiecare client prin îmbunătățirea raporturilor comerciale și de aici o stabilitate ori o creștere a ratei de menținere în propriul portofoliu;

- ✓ îndeplinirea cerințelor inițiale ale clientului, precum și utilizarea reputației și a informațiilor despre acesta, dobândite de-a lungul timpului, pentru oferirea de produse și servicii bancare, noi și dintre cele mai utile.

Concret, instituțiile bancare sunt preocupate de multiplicarea produselor și serviciilor bancare, bazându-se pe un set de noi principii, așa cum rezultă din schema următoare:

O evoluție modestă a activității de creditare în perioada de criză, explicabilă prin reducerea expunerii instituțiilor bancare și prin efortul acestora de consolidare a capitalului propriu, anticipează o reorientare a acestora spre politici de subzistență și introducerea de noi instrumente de politică comercială.

În plan organizatoric, băncile își desfășoară activitatea în condiții asemănătoare cu ale celorlalte societăți comerciale pe acțiuni, sub aspect funcțional, dimpotrivă, pot fi reținute unele particularități semnificative.

În plan organizatoric, conducerea, administrarea și controlul sunt la fel ca la societățile pe acțiuni, băncile dispun de un for suprem de conducere (adunarea generală a acționarilor), de structuri care îi asigură gestiunea curentă (președinte, consiliu de administrație, comitet de conducere), de organe proprii de control (comisie de cenzori și controlul intern al băncii).

Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor prevede, în mod obligatoriu: structura organizatorică, conducerea și administrarea instituțiilor bancare, care se stabilesc prin statutele proprii, înființarea comitetului de risc, comitetului de administrare a activelor și pasivelor, comitetului de credite, aceste structuri și compartimente asigură o funcționare eficientă a băncilor.

Sub aspect funcțional, spre deosebire de societățile comerciale (societăți pe acțiuni), total independente în elaborarea propriului management, instituțiile bancare sunt obligate, în temeiul *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*, să se supună în activitatea lor reglementărilor emise de Banca Națională a Moldovei, pentru aplicarea politicii monetare, de credit, valutare, de plăți, de asigurare a prudenței bancare și de supraveghere a instituțiilor bancare.

În vederea desfășurării activității curente, instituțiile bancare își deschid sucursale, filiale și agenții în teritoriu cu respectarea *Regulamentului nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat*.

Filiala trebuie să posede, pe de o parte, un patrimoniu propriu, delimitat în ansamblul patrimoniului societăților bancare, iar pe de altă parte, are personalitate juridică proprie.

Sucursala se înființează la inițiativa băncii și din fondurile ei care îi afectează capitalul necesar și o organizează, însă ea nu devine persoană juridică de sine stătătoare. Sucursala, spre deosebire de filială, se caracterizează printr-o dublă subordonare față de bancă: pe de o parte, dependența de ordin economic, iar pe de altă parte, cea de natură juridică. Sucursala încheie contracte cu terțe persoane în numele băncii, în calitate de mandatar, sau în nume propriu, în calitate de comisionar.

Agenția se înființează la inițiativa băncii, exercitând atribuții fie de mandatar, fie de comisionar.

În țările occidentale, instituțiile bancare sunt de două feluri: bănci private și bănci pe acțiuni. Băncile private își formează capitalul propriu prin subscrierea acestuia de un număr restrâns de persoane fizice, iar cele pe acțiuni își constituie capitalul propriu prin emiterea de acțiuni și vânzarea lor pe piața hârtiilor mobiliare.

Instituțiile bancare sunt cei mai mari finanțatori ai economiei și sunt influențate în activitatea lor de principiul că împrumuturile trebuie direcționate cu precădere spre

activitatea de producție și de investiții. Băncile „lucrează cu banii altora și îi fructifică” (așa cum afirma marele finanțator roman Ștefan Dumitrescu).

Principalele **caracteristici** ale instituțiilor bancare sunt:

- dubla lor calitate: de acordare de împrumuturi, de regulă, întreprinzătorilor și de colectare de depozite de la persoane juridice și fizice;
- instituțiile bancare oferă clienților lor serviciul de gestiune a portofoliului lor de titluri, în concurență cu intermediarii de la bursă;
- implicarea tot mai accentuată a instituțiilor bancare pe piața monetară;
- în ultimele decenii, ele tind spre universalizarea profitului de activitate.

Astfel, dintr-o perspectivă sumară sunt de menționat următoarele:

- ✓ instituțiile bancare se orientează tot mai mult spre operațiunile financiare nonbancare, pentru care există posibilități benefice de activitate în domeniile specifice;
- ✓ tehnologiile informaționale încep să aibă o influență tot mai activă asupra instituțiilor bancare, în special pentru activitatea bancară „en-detail”. Instituțiile bancare implementează conceptul de **bancă automată** accesibilă permanent clienților. Aceasta se realizează și pe fondul automatizării activităților bancare creându-se noi posibilități de prestare de servicii bazate pe prelucrarea informațională a datelor. Dacă, în trecut, tehnologia era aplicată numai pentru eficientizarea proceselor aferente distribuției tradiționale, în prezent au loc schimbări fundamentale în sistemul serviciilor bancare, prin crearea de noi canale de distribuție bazate pe legături electronice;
- ✓ dezvoltarea comerțului electronic, în mod cert fără bariere geografice, contribuie la realizarea unui nou sistem de e-banking. Au apărut, pe acest fond, noi tehnici de marketing și management, mult mai sofisticate și, respectiv, noi produse și servicii cu consecințe benefice, inclusiv în reformarea rețelei clasice de sucursale și agenții.

2.4. Instituții-cheie ale sectorului bancar din Republica Moldova

---

ASOCIAȚIA BĂNCILOR DIN MOLDOVA

Asociația Băncilor din Moldova (ABM – www.abm.md) a fost constituită în anul 1993 ca organizație necomercială și își desfășoară activitatea în conformitate cu Statutul său. Drept obiective principale ale ABM sunt: reprezentarea și apărarea intereselor membrilor săi; promovarea politicilor bancare în domeniile de interes comun; susținerea participării întregii comunități bancare în procesul de reformare și dezvoltare a economiei Republicii Moldova; coordonarea colaborării dintre bănci, cu instituțiile publice de stat, precum și cu instituții internaționale și asociații bancare ale altor țări. ABM este unica instituție care reprezintă interesele întregii comunități bancare din Republica Moldova.

În momentul actual, ABM realizează cinci funcții de bază:

- ✓ de integrare – reprezintă întreaga comunitate bancară, indiferent de cotele de piață pe care băncile le dețin la moment;
- ✓ de acumulare – identifică problemele consolidate cu care se confruntă astăzi sectorul bancar;
- ✓ de generare – elaborează și promovează idei și propuneri privind soluționarea problemelor identificate;
- ✓ de mediere – asigură dialogul permanent între comunitatea bancară și societate, între instituțiile bancare și regulatorii lor;
- ✓ de reprezentare – asigură colaborarea bancară la nivel internațional, fie bilateral sau multilateral în cadrul unor instituții specializate în domeniu.

Principiile de constituire, scopurile activității și metodele de realizare ale acestora, structura și modul de funcționare ale ABM sunt reglementate prin Statutul său, care se aprobă de Adunarea Generală a membrilor Asociației. Prin Decizia nr.123 din 02 iulie 2013, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, în temeiul articolelor 181, 186 ale Codului civil nr. CP1107/2002 al Republicii Moldova (www.legis.md), a înregistrat Statutul în redacție nouă al Asociației Băncilor din Moldova și a eliberat Certificatul de înregistrare al Asociației Băncilor din Moldova.

Organele de conducere ale Asociației sunt:

- Adunarea Generală a membrilor;
- Comisia de cenzori.

Adunarea Generală a membrilor

Adunarea Generală a Asociației Băncilor din Moldova este organul suprem de conducere al Asociației care ia decizii cu privire la activitatea acesteia și este compusă din toți membrii-asociați. Fiecare membru-asociațiat dispune de un vot.

Adunarea Generală în conformitate cu prevederile Statutului ABM:

- decide primirea și excluderea asociațiilor;
- alege Președintele și stabilește structura organizatorică a Asociației;
- numește componența nominală a Comisiei de cenzori;
- examinează și aprobă darea de seamă anuală a Asociației și programul de activitate pe anul în curs;
- aprobă componența nominală a comisiilor permanente de experți și atribuțiile acestora.

Comisia de cenzori. Comisia de cenzori se alege pe un termen de 3 ani de către Adunarea Generală și verifică modul în care este gestionat patrimoniul asociației.

Președintele ABM este organul executiv unipersonal al asociației, este ales pe un termen de 3 ani și asigură executarea hotărârilor, adoptate de Adunarea Generală, căreia i se subordonează.

În exercitarea activității Președintelui asociației îi revin următoarele competențe de bază:

- organizează și dirijează activitatea curentă a asociației, a subdiviziunilor ei și asigură îndeplinirea deciziilor adoptate de către Adunarea Generală;
- adoptă decizii pe probleme ce țin de activitatea asociației;
- reprezintă asociația în instanțele judiciare, în relațiile cu autoritățile publice și alte persoane fizice și juridice;
- gestionează mijloacele asociației și asigură integritatea și utilizarea rațională a patrimoniului, încheie tranzacții și semnează contracte, eliberează procuri, deschide conturi bancare, semnează documente financiare ș.a.

În vederea exercitării mai eficiente a atribuțiilor sale, în cadrul Asociației Băncilor din Moldova au fost create Comisii permanente de experți, care activează în calitate de organe cu statut consultativ pe lângă ABM. Comisiile sunt constituite în scopul elaborării și promovării intereselor comunității bancare în domeniul jurisprudenței, metodologiei și rapoartelor financiare, precum și a strategiilor de dezvoltare a sectorului bancar.

Colaborarea ABM pe plan intern presupune dialogul permanent cu BNM; Guvernul Republicii Moldova; Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei și Comerțului; Ministerul Justiției; comisiile de specialitate ale Parlamentului, în special cu Comisia pentru politica economică, buget și finanțe; Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, precum și cu alte instituții ale statului. De asemenea, ABM colaborează cu Fondul de Garantare a Depozitelor din Sistemul Bancar; Biroul Istoriilor de Credit; Comisia Națională a Pieței Financiare; Camera de Comerț și Industrie; Centrul Național Anticorupție și altele.

Pe plan extern ABM:

- colaborează cu Federația Băncilor Europene (Asociația Băncilor din Moldova este membră asociată a Federației Băncilor Europene de la 1 aprilie 2008);
- colaborează cu comunitățile bancare ale Azerbaidjanului, Republicii Belarus, Lituaniei, Serbiei și Poloniei, de asemenea cu Asociația Băncilor Statelor din Europa Centrală și de Sud-Est (BACEE), Institutul Bancar Român (IBR);
- este membră a Consiliului de coordonare a Asociațiilor bancare din țările GUAM (Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică) care a fost fondat la 30 mai 2008 în Bacu în vederea activizării proceselor de integrare economică a statelor membre ale GUAM;
- colaborează cu Asociația Băncilor din Italia, semnând Memorandumul de înțelegere pe 17.06.2014. Scopul Memorandumului de înțelegere este implementarea unor activități de interes comun care vor ajuta la diversificarea serviciilor de remitere de bani;
- Asociația Băncilor din Moldova participă direct și organizează întâlniri ale reprezentanților băncilor comerciale cu oficialii Fondului Monetar Internațional; Băncii Mondiale; Corporației Financiare Internaționale și altor parteneri de dezvoltare ai Republicii Moldova.

Asociația Băncilor din Moldova (ABM) este vocea industriei bancare din Republica Moldova care contribuie la promovarea unui sistem legislativ eficient pentru deservirea clienților, cu condiția menținerii stabilității sectorului bancar, încrederii reciproce și a premiselor de creștere economică.

Asociația Băncilor din Moldova (ABM) promovează dezvoltarea sectorului bancar, având ca obiectiv principal reprezentarea și apărarea drepturilor și intereselor membrilor săi, în conformitate cu legislația națională. ABM participă activ la conferințele internaționale bancare, precum și mediatizează organizarea acestora printre asociațiile bancare ale țărilor CSI și Europei Centrale și de Est.

FONDUL DE GARANTARE A DEPOZITELOR ÎN SISTEMUL BANCAR

Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar (www.fgdsb.md) a fost constituit ca persoană juridică de drept public la 01 iulie 2004 în baza *Legii nr. 575/2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar*.

Principalele obiective ale Fondului sunt protecția deponenților și contribuirea la stabilitatea financiară a țării prin asigurarea onorării la timp a depozitelor garantate și acumulării resurselor necesare pentru rezoluția băncilor.

Fondul garantează depozitele persoanelor fizice rezidente și nerezidente, persoanelor juridice de drept privat constituite în monedă națională și în valută străină în băncile licențiate din Republica Moldova.

În cazul în care depozitele unei bănci devin indisponibile, Fondul garantează onorarea acestora fiecărui deponent în limita plafonului de garantare.

La formarea mijloacelor Fondului sunt admise și obligate să participe toate băncile licențiate de Banca Națională a Moldovei.

Mijloacele financiare ale Fondului pot fi constituite din:

- vărsământul obligatoriu anual;
- contribuțiile inițiale ale băncilor;
- contribuțiile trimestriale ale băncilor;
- contribuțiile speciale ale băncilor;
- împrumuturi;
- veniturile din lichidarea creanțelor sale;
- veniturile din investirea mijloacelor sale;
- veniturile din aplicarea penalităților de întârziere;
- alte venituri (donații, subvenții bugetare, ajutoare etc.);
- mijloace prevăzute de Legea cu privire la redresarea și rezoluția băncilor.

Vărsământul obligatoriu anual se utilizează pentru acoperirea cheltuielilor curente prevăzute de bugetul Fondului și se achită anual de către băncile licențiate. Mijloacele financiare prevăzute de Legea privind redresarea și rezoluția băncilor se utilizează doar în scopurile prescrise în *Legea nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor*.

Celelalte surse de mijloace financiare formează resursele Fondului destinate garantării și se utilizează pentru onorarea depozitelor garantate în sistemul bancar.

Astfel, principala sursă financiară a mijloacelor destinate garantării depozitelor o constituie contribuțiile trimestriale încasate de la băncile participante la formarea resurselor Fondului.

Băncile licențiate trimestrial depun în Fond o contribuție în funcție de gradul de risc atribuit de către BNM, în mărime de 0,08 sau 0,1 sau 0,12% din suma totală a depozitelor garantate în conformitate cu prevederile Legii privind garantarea depozitelor în sistemul bancar și Regulamentului cu privire la modul de calculare și plată de către bănci a vărsămintelor și contribuțiilor către Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

De asemenea, resursele financiare ale Fondului destinate garantării depozitelor se completează cu veniturile din activitatea investițională.

În sensul *Legii nr. 575/2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar* depozitul reprezintă orice sold creditor care rezultă din fondurile existente în conturile persoanelor fizice sau persoanelor juridice sau din situații tranzitorii create prin operațiuni bancare, ce urmează a fi restituit de către bancă în condiții legale și contractuale aplicabile, precum și orice creanță a unei persoane fizice sau a unei persoane juridice, reprezentată printr-un titlu de creanță emis de această bancă.

Nu sunt considerate depozite soldurile creditoare care servesc drept garanție operațiunilor efectuate de bancă în numele deponentului.

Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, fiind subiectul principal al sistemului public de garantare a depozitelor în Republica Moldova, are drept scop protecția deponenților și contribuirea la stabilitatea financiară a țării prin asigurarea onorării la timp a depozitelor garantate și acumulării resurselor necesare pentru rezoluția băncilor.

Referindu-ne la Republica Moldova, afirmăm cu încredere că politica statului în acest domeniu este bazată în mare parte pe politica sectorului bancar autohton privind garantarea depozitelor bancare.

La rândul său, aceasta se bazează pe următoarele acte legislative:

- Legea nr. 575/2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar;
- Regulamentul nr. 119/1/2001 cu privire la onorarea depozitelor garantate de către Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
- Regulamentul nr. 25/1/2005 privind informarea deponenților de către băncile la garantarea depozitelor;
- Regulamentul nr. 8/2004 cu privire la modul de calculare și plată de către bănci a vărsămintelor și contribuțiilor către Fondul de garantarea depozitelor în sistemul bancar.

Nu sunt garantate următoarele depozite:

- ✓ depozitele membrilor organelor de conducere ale băncii;

-
- ✓ depozitele persoanelor care dețin, direct sau indirect, inclusiv în calitate de beneficiar efectiv sau prin activitate concertată, dețineri calificate în capitalul social al băncii (definite astfel în art. 3 din *Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*);
  - ✓ depozitele plasate de către organizațiile de creditare nebancaară, inclusiv companiile de leasing și organizațiile de creditare ipotecară;
  - ✓ depozitele plasate de către asociațiile de economii și împrumut și asociații centrale;
  - ✓ depozitele plasate de către companiile de asigurare;
  - ✓ depozitele plasate de către societățile de investiții;
  - ✓ depozitele declarate ilicite prin hotărâre judecătorească. Fondul suspendă onorarea depozitelor persoanelor cărora li s-a intentat acțiune în instanță privind legalitatea depunerilor, iar hotărârea judecătorească nu a devenit definitivă;
  - ✓ depozitele al căror titular nu a fost identificat la data indisponibilității depozitelor;
  - ✓ titlurile de creanță la purtător;
  - ✓ toate instrumentele care se cuprind în noțiunea de fonduri proprii ale băncii.

În cazul în care depozitele unei/unor bănci devin indisponibile, Fondul garantează onorarea acestora fiecărui deponent, indiferent de numărul și mărimea lor sau de moneda în care s-au constituit, **plafonul de garantare fiind de 50.000 (cincizeci de mii) lei moldovenești.**

Plafonul de garantare reprezintă mărimea absolută garantată a depozitelor unui deponent într-o bancă.

Mărimea obligației băncii față de deponent se calculează prin însumarea tuturor depozitelor acestuia, inclusiv a dobânzilor datorate și neonorate la data constatării indisponibilității depozitelor. Dacă banca deține o creanță asupra deponentului, mărimea obligației băncii față de acesta se reduce cu mărimea obligației lui, expirată și neonorată, față de bancă.

Depozitele în valută străină sunt garantate prin onorarea echivalentului lor în lei moldovenești la cursul oficial al BNM al leului moldovenesc față de valuta străină respectivă, de la data constatării indisponibilității depozitelor.

Data indisponibilității depozitelor se consideră data adoptării de către BNM a deciziei de aplicare a instrumentelor de rezoluție sau de retragere a licenței și de inițiere a procesului de lichidare silită a băncii.

În cazul unui depozit comun, partea fiecărui deținător stipulată în contract se ia în considerare la calcularea mărimii obligației băncii în funcție de plafonul de garantare prevăzut de legislație în vigoare. În absența unei astfel de prevederi în contractul de depozit, depozitul comun se împarte egal între deponenți.

În cazul în care depozitul este contractat în favoarea unui terț (beneficiar), acesta din urmă beneficiază de garanție, dacă el este identificat ori identificabil înainte de data

---

deciziei privind indisponibilitatea depozitului. În cazul în care există cobeneficiari, se vor aplica prevederile referitoare la depozitul comun.

Banca este obligată să comunice deponenților informațiile necesare referitoare la Fond, în special cele privitoare la tipurile de depozite garantate, la nivelul și modul de calcul al garanției, la condițiile și formalitățile ce trebuie îndeplinite pentru obținerea unei compensații din partea Fondului. De asemenea, aceste informații trebuie să fie disponibile la toate sediile băncilor, afișate la un loc vizibil și expuse într-o formă accesibilă.

Obligația băncii față de deponenți se reduce cu sumele plătite de Fond pentru compensarea depozitelor garantate.

În cazul în care depozitele unei/unor bănci devin indisponibile, Fondul de garantare compensează aceste depozite persoanelor fizice și juridice de drept privat, rezidente și nerezidente, în limita plafonului de garantare.

Data indisponibilității depozitelor se consideră data adoptării de către Banca Națională a Moldovei a deciziei de aplicare a instrumentelor de rezoluție sau de retragere a licenței și de inițiere a procesului de lichidare silită a băncii.

Fondul începe onorarea depozitelor garantate în cel mult 12 zile de la data indisponibilității depozitelor băncii/băncilor față de care s-au implementat instrumente de rezoluție/s-a inițiat proces de lichidare silită.

În același timp, informațiile privind plata depozitelor indisponibile, perioada în cursul căreia va avea loc plata, denumirea băncii/băncilor, după caz, mandatate să efectueze plata, condițiile și formalitățile necesare obținerii depozitelor garantate se publică în subdiviziunile băncii față de care s-au implementat instrumente de rezoluție/s-a inițiat proces de lichidare silită, pe pagina electronică oficială a Fondului și în cel puțin două ziare de circulație națională.

Plata depozitelor garantate se efectuează în lei moldovenești. Depozitele în valuta străină se onorează prin plata echivalentului lor în lei moldovenești la cursul oficial al BNM al leului moldovenesc față de valuta străină respectivă, de la data constatării indisponibilității depozitelor.

Plățile se efectuează integral în limita plafonului de garantare, în numerar, prin transfer sau prin alte forme de plată, nemijlocit de către Fond ori prin intermediul băncii/băncilor-mandatar. Banca-mandatar este o bancă care deține licența BNM și este mandatată de către Fond să efectueze plata depozitelor garantate către deponenți. În toate subdiviziunile sale în care se va efectua plata depozitelor garantate, banca-mandatar va afișa informația privind exercitarea funcțiilor de bancă împuternicită de către Fond pentru efectuarea acestor plăți.

Plata depozitelor garantate poate fi efectuată și altor persoane în conformitate cu legislația Republicii Moldova (în baza procurii, certificatului de moștenitor etc.).

Plata depozitelor garantate deschise în favoarea unui copil minor se efectuează către părinții sau tutorii/curatorii acestuia.

Depozitele garantate ale deponenților, care nu au fost ridicate de la banca-mandatar în timpul acțiunii contractului de mandat, se plătesc nemijlocit de către Fond în baza solicitărilor.

CENTRALA RISCULUI DE CREDIT

În contextul alinierii la standardele și practicile internaționale, BNM, în calitate de autoritate de supraveghere, are drept scop promovarea unui sistem financiar puternic și competitiv ce asigură gestionarea adecvată a riscurilor. Activitatea bancară din Republica Moldova este supusă unui spectru larg de riscuri, printre care riscul de credit, riscul structurii netransparente a acționarilor în bănci, precum și riscul de spălare a banilor și finanțare a terorismului.

Astfel, pentru un management prudent al activității băncilor, Banca Națională a Moldovei urmărește implementarea în domeniul supravegherii bancare a abordării bazate pe riscuri. Scopul implementării acestui proces este gestionarea eficientă a categoriilor de riscuri existente în activitatea băncilor, așa ca riscul de credit, riscul structurii netransparente a acționarilor și riscul de spălare a banilor și finanțare a terorismului. În acest sens, BNM își propune crearea la nivel central a unei platforme (totalitatea soluțiilor informatice) pentru asigurarea obiectivelor supravegherii prudentiale.

Crearea centralei riscurilor va asigura Băncii Naționale capacitatea necesară de a analiza și monitoriza informația în timp real furnizată de băncile licențiate, cu scopul evaluării riscurilor de credit, al structurii netransparente a acționarilor și de spălare a banilor și finanțare a terorismului. Astfel, va fi evaluat adecvat gradul de risc pe bancă, grup de bănci sau sector. În aceste condiții, centrala riscurilor va cuprinde patru soluții informatice distincte care vor asista Banca Națională la identificarea riscurilor din sectorul bancar, și anume registrul riscului de credit, soluția pentru optimizarea procesului de licențiere și notificare, soluția pentru optimizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și soluția privind analiza la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

✓ *Registrul riscului de credit* reprezintă un sistem de înregistrare și prelucrare a informațiilor aferente riscului de credit rezultat din activitatea financiară a băncilor, unde vor fi stocate și centralizate datele de identificare ale contrapărților, cele aferente activelor și angajamentelor băncilor supuse riscului de credit. Acesta va fi utilizat la revizuirea, rectificarea și clasificarea debitorilor băncii, contribuind astfel la evaluarea suficienței provizioanelor pentru nivelul riscului la activele și angajamentele problematice, precum și la identificarea tendințelor portofoliilor de credite.

✓ *Soluția pentru optimizarea procesului de licențiere și autorizare* reprezintă un sistem de înregistrare și prelucrare a informațiilor și a datelor cu privire la confirmarea administratorilor băncilor, aprobarea BNM cu privire la deschiderea de subdiviziuni ale băncii, autorizarea activităților instituțiilor financiare, acordarea

permisiunilor de procurare sau majorare a cotelor de participare substanțiale achizitorilor potențiali sau deținătorilor direcți/indirecți, licențierea prestatorilor de servicii de plată și emitenților de monedă electronică nebankari, eliberarea actelor cu caracter permisiv, precum și a altor activități care necesită autorizarea, confirmarea, aprobarea și licențierea de către BNM. Totodată, soluția va acoperi procesul de notificare al cărui scop este statistic. Implementarea soluției pentru optimizarea procesului de licențiere și notificare va permite BNM de a autoriza, confirma, aproba, licenția persoane și activități care nu reprezintă un grad de risc sporit pentru bancă, precum și va asigura gestionarea, prevenirea și limitarea riscurilor aferente desfășurării activităților.

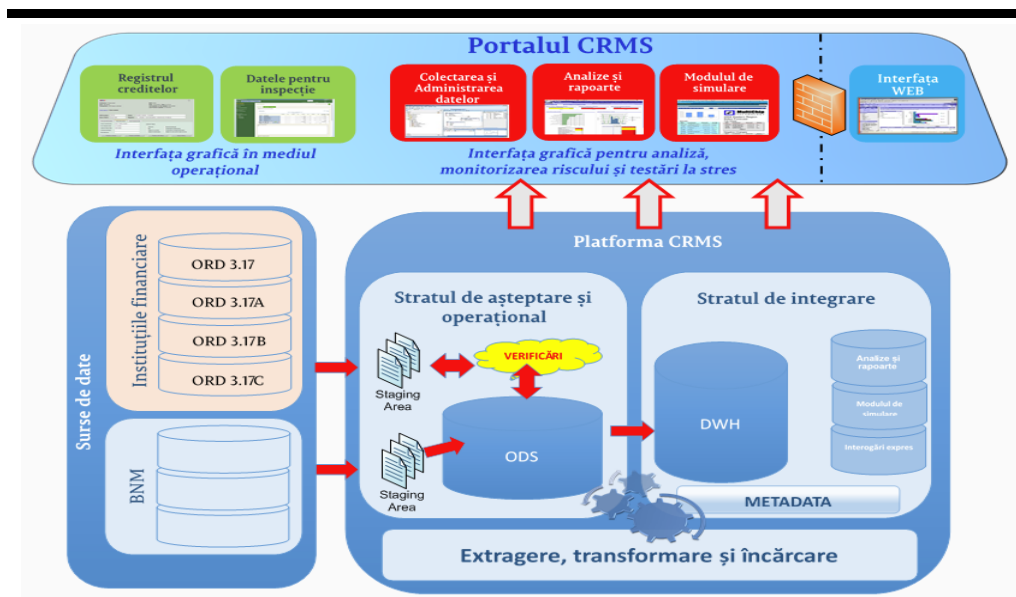
✓ *Soluția pentru optimizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor* reprezintă un sistem de înregistrare și prelucrare a informațiilor și datelor cu privire la deținătorii direcți sau indirecți de cote în capitalul social al băncii și beneficiarii efectivi, precum și tranzacțiile înregistrate de către aceștia. Implementarea soluției va permite verificarea promptă a oricăror suspiciuni aferente deținătorilor direcți și indirecți, beneficiarilor efectivi de cote substanțiale, precum și va crea, în ansamblu, o imagine clară și precisă despre structura de proprietate a băncilor.

✓ *Soluția privind analiza la distanță în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului* este implementată având ca obiectiv identificarea și evaluarea promptă a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului aferente băncilor, operațiunilor și tranzacțiilor clienților acestora. Soluția dată va contribui la simplificarea tehnicilor aplicate în cadrul controalelor pe teren pentru identificarea suspiciunilor, examinarea critică a conexiunilor dintre tranzacții și persoanele implicate, prioritizarea acțiunilor necesare a fi întreprinse de către autoritatea de supraveghere, iar ca rezultat va duce la micșorarea riscului de spălare a banilor și/sau finanțare a terorismului la care este expus sectorul bancar.

La 27 septembrie 2016, a fost dată în exploatare soluția informatică privind Registrul riscului de credit. Proiectul în cauză s-a derulat în mai multe etape ce vizează: analiza funcțională, elaborarea designului, implementarea și parametrizarea, instruirea, testarea și exploatarea experimentală.

Registrul riscului de credit cumulează informația detaliată a băncilor licențiate din Republica Moldova cu privire la totalitatea creditelor acordate. Această informație se raportează către Banca Națională, conform cerințelor normative intrate în vigoare la 01 iulie 2016. Modul de procesare a datelor în cadrul Registrului riscului de credit este prezentat în schema ce urmează.

Implementarea proiectului oferă posibilitatea concentrării la Banca Națională a informațiilor detaliate, veridice și prompte, aferente riscului de credit la care se expun băncile licențiate. Disponibilitatea în acest sens a datelor operative complexe permite băncii centrale să determine riscul respectiv nu numai pe sector, dar și pe grupe de bănci sau la fiecare bancă în parte. Faptul în cauză contribuie la identificarea timpurie a riscurilor asociate portofoliilor de credite, asigurând un proces de investigare analitică și interpretativă la aplicarea acțiunilor corective întreprinse de Banca Națională.

Proiectul de implementare a Registrului riscului de credit a fost inițiat la 15 iunie 2015 în contextul alinierii la standardele internaționale de promovare a unui sistem financiar puternic și competitiv în baza gestionării adecvate a riscurilor, fiind parte componentă a centralei riscurilor.

BIROUL DE CREDIT

Biroul de credit asigură asistență de specialitate sectorului bancar autohton prin furnizarea de informații referitoare la persoanele fizice care au contractat credite de la instituții bancare sau societăți financiare, au achiziționat un produs în leasing sau au fost asigurate împotriva riscului de neplată de o societate de asigurări.

Birourile de credit în Republica Moldova sunt operaționale din 2008 și, în prezent, gestionează informații financiare negative și pozitive, date referitoare la fraudulenți și inadvertențe, provenite din activități bancare și nonbancare. Primul Birou de credit a fost înființat în anul 2008, întreprinderea mixtă „Biroul de credit” SRL și licențiat de către Comisia Națională a Pieței Financiare la 26.03.2010, cu termenul de valabilitate nelimitat, pentru desfășurarea activității de prestare a serviciilor de formare, prelucrare și păstrare a istoriilor de credit, precum și de prezentare a

---

rapoartelor de credit și de prestare a serviciilor aferente, în baza *Legii nr. 122/2008 privind birourile istoriilor de credit*.

Birourile de credit au fost create în Republica Moldova în scopul formării, prelucrării, stocării și prezentării informației care caracterizează respectarea de către debitori a obligațiilor asumate prin contractele de credit. Activitatea Biroului de credit pe piața financiară sporește semnificativ gradul de protecție a creditorilor și debitorilor pe contul diminuării generale a riscurilor de credit, ridică eficiența activității instituțiilor financiare și a altor societăți care acordă credite.

Rolul birourilor de credit se referă la organizarea schimbului informațional între participanții creditori existenți: instituțiile bancare, organizații de microfinanțare, societăți de leasing, asociații de economii și împrumut, în scopul oferirii informației care vizează descrierea situației privind respectarea de către debitori a obligațiilor asumate prin contractele de credit, monitorizarea și identificarea riscului de credit, inclusiv cel de fraudă, precum și a altei informații necesare în vederea luării deciziilor mai responsabile și mai fiabile privind creditarea, ceea ce, în final, facilitează accesul la finanțare a persoanelor fizice și juridice.

Obiectul de activitate al Biroului de credit include:

- ✓ colectarea/prelucrarea datelor privind portofoliul de credite acordate clienților persoane fizice și juridice;
- ✓ informații și analize oferite participanților în scopul identificării și cuantificării riscului de credit, creșterii calității creditelor, diminuării riscului de fraudă și protejării creditorilor;
- ✓ stabilirea criteriilor uniforme de apreciere a clientelei (scoring);
- ✓ consultanță financiar-bancară.

Având în vedere importanța acordată acestui domeniu în creșterea accesului la finanțare, în prezent, Parlamentul Republicii Moldova a supus dezbatelor un proiect de acte legislative, care propune revizuirea legislației privind birourile istoriilor de credit după 5 ani de implementare practică și completare a acestuia cu reglementări noi, care determină noi direcții de dezvoltare a sistemului național de raportare creditară. Astfel *Legea nr. 122/2008 privind birourile istoriilor de credit* cu modificările ulterioare intră în vigoare din data de 20.03.2021.

La moment, pe piața locală își desfășoară activitatea trei birouri de credit: „Biroul de Credit” SRL; BIC „Infodebit credit report” SRL; „Via scope” SRL.

În conformitate cu legislația în vigoare, birourile de credit prezintă Rapoarte de credit, în baza demersurilor, utilizatorilor istoriilor de credit – clienți ai biroului. Având în gestiune o bază de date, ce conține informații la zi, Biroul de Credit oferă clienților săi un instrument eficient de estimare în orice moment, în timp real (online), a credibilității viitorilor debitori, persoane fizice sau juridice, și să monitorizeze debitorii existenți.

Principiile care stau la baza activității Biroului de Credit sunt:

- existența consimțământului subiectului istoriei de credit;
- egalitatea în drepturi a subiecților istoriilor de credit;
- utilizarea, conform destinației, a istoriilor de credit și a informațiilor din istoriile de credit. Potrivit prezentei legi, folosirea de către utilizatorii istoriei de credit a informațiilor din aceasta se permite doar cu scopul estimării riscurilor aferente acordării unui credit subiectului istoriei de credit și/sau gestiunii unui cont existent de credit;

- confidențialitatea informațiilor din istoriile de credit, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege;

- asigurarea protecției informațiilor din istoriile de credit contra obținerii, modificării și/sau utilizării necorespunzătoare și/sau neautorizate;

- inviolabilitatea vieții private, apărarea drepturilor, intereselor legitime și libertăților subiecților istoriilor de credit;

- reciprocitatea la furnizarea/primirea informației către/de la biroul istoriilor de credit, care presupune posibilitatea recepționării informației de la biroul istoriilor de credit doar cu condiția furnizării informațiilor ce constituie istorie de credit.

Totodată, putem atesta faptul că Rapoartele de credit sunt un instrument foarte eficient în estimarea riscurilor de creditare, fapt care permite formarea și menținerea unui portofoliu calitativ al creditelor acordate, și chiar îmbunătățirea acestuia. Drept rezultat, Biroul de Credit a devenit o verigă distinctă, în calitate de entitate de infrastructură, căreia i-a revenit un rol foarte important în dezvoltarea pieței creditare din sectorul bancar al Republicii Moldova.

Fiind înființate la inițiativa sectorului bancar din Republica Moldova, birourile de credit au menirea să sprijine participanții la sistem prin furnizarea informațiilor reale, actualizate și consistente, referitoare la persoane fizice, juridice și antreprenori individuali care au contractat credite de la bănci sau organizații de creditare nebankare, au achiziționat un produs în sistem leasing, sau au fost asigurate împotriva riscului de neplată de o societate de asigurări.

Bibliografie selectivă:

1. COMAN, F. *Activitatea bancara. Profit și performanțe*. Bucuresti: Lumina Lex, 2000.
2. NEDELESCU, M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.
3. NEDELESCU, M., UNGUREANU, M. *Produse și servicii bancare*. București: Ed. Universitară, 2019.
4. TRENCA, I. *Metode și tehnici bancare*. Ed. a 3-a. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2008.

5. STOICA, M. *Gestiune Bancară*. București: Lumina Lex, 2002.
6. TUDORACHE, D., IVAN, M., RUSU, L., ȚÂRDEA, P., MIHAI, C. *Management financiar-bancar*. București: Cartea Universitară, 2004.
7. Directiva nr. 36/2013/UE cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.
8. Legea nr. 122/2008 privind birourile istoriilor de credit
9. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
10. Legea nr. 209/2018 cu privire la Comitetul Național de stabilitate financiară.
11. Legea nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor.
12. Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei.
13. Legea nr. 575/2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar.
14. Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.
15. Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat.
16. Regulamentul nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții.
17. „Tratatul privind Uniunea Europeană” și „Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene”, nr. C202/2016.
18. www.abm.md – Asociația Băncilor din Moldova.
19. www.bnm.md – Banca Națională a Moldovei.
20. www.cnpf.md – Comisia Națională a Pieței Financiare.
21. www.fgdsb.md – Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar.

Subiectul 3

ROLUL ACORDURILOR BASEL ÎN GESTIUNEA ACTIVITĂȚII INSTITUȚIILOR BANCARE

- 3.1. Aspecte generale privind Acordul de la Basel
- 3.2. Implementarea standardelor Basel III în cadrul sectorului bancar din Republica Moldova

---

Obiective:

- să explice importanța și aspectele generale privind Acordul de la Basel;
- să descrie principalele domenii de reglementare privind Acordurile Basel;
- să cunoască actele normative la nivel internațional și național privind activitatea Acordului Basel;
- să poată să descrie metodologia privind procesul de evaluare și supraveghere a băncilor (SREP) din Republica Moldova.

Noțiuni de bază:

Acordul Basel; Basel III; supravegherea bancară; reglementarea bancară; cerințe de capital; metodologii și instrumente de gestiune.

3.1. Aspecte generale privind Acordul de la Basel

Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară (*Basel Committee on Banking Supervision – BCBS*) înființat în 1975 la inițiativa G-10 și a Băncii Reglementărilor Internaționale (BRI), are ca scop formularea unor standarde generale de supraveghere, redactarea ghidurilor și recomandărilor privind bunele practici în domeniul bancar pentru asigurarea stabilității financiare și monetare a statelor membre BCBS.

Comitetul de la Basel este un conglomerat al autorităților de supraveghere bancară subordonat Băncii pentru Reglementări Internaționale (*Bank for International Settlements*). Considerată „banca centrală a băncilor centrale”, BIS a fost creată pentru a asigura coerența legislației financiare. În prezent, BIS include 63 de bănci centrale, iar Comitetul de la Basel emite ghiduri aplicabile în aceste jurisdicții.

Astfel în 1988, *Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)* a elaborat un prim document (Acordul Basel I) privind gestionarea portofoliului de credite, având drept scop asigurarea unui volum optim al capitalului instituțiilor bancare și crearea unui sistem bancar competitiv.

Basel Committee on Banking Supervision este constituit din reprezentanți ai organelor de supraveghere bancară din Belgia, Canada, Elveția, Franța, Germania, Italia, Japonia, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, Suedia, Statele Unite. Aceștia se întrunesc la sediul *Bank of International Settlements (BIS)* din Basel, Elveția, acolo unde se află și Secretariatul permanent al Comitetului pentru Supraveghere Bancară (BCBS).

De asemenea, Acordul Basel a reglementat expunerea instituțiilor bancare la risc, cea mai importantă reglementare fiind stabilirea unui prag optim (8%) pentru raportul dintre capitalurile proprii și activele ponderate în funcție de risc, cunoscut sub denumirea de *Rata Cooke*.

Rata Cooke stabilește o marjă de siguranță între capitalurile proprii ale unei instituții bancare și calitatea activelor sale pentru ca, în cazul în care debitorii instituțiilor bancare nu-și onorează obligațiile financiare stipulate în contract, acestea să fie capabile să-și desfășoare activitatea în condiții lipsite de risc conform relației:

Active ponderate în funcție de risc/Fonduri proprii > 8%.

Obiectivul principal al Acordului Basel I (*Directiva 12/2000/UE privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit*) îl reprezenta asigurarea convergenței reglementărilor prudențiale cu privire la riscul de credit și riscul de piață, însă fără să pună accentul pe stabilitatea financiară.

Principalele domenii reglementate prin Acordul Basel I au fost:

- stabilirea elementelor componente pentru determinarea fondurilor proprii necesare instituțiilor bancare;

-
- reglementarea cerințelor minime de capital pentru gestionarea riscului de credit și a riscului de piață;
  - asigurarea condițiilor pentru dezvoltarea procedurilor de control intern și principiilor de guvernantă corporativă la nivelul instituțiilor bancare;
  - introducerea supravegherii pe bază consolidată a instituțiilor bancare.

Ulterior implementării sale, s-a constatat faptul că Acordul Basel I utiliza prea puține categorii de ponderi de risc de credit (ponderile de risc de credit 0, 20, 50 și 100%) pentru expunerile instituțiilor bancare determinând astfel un cadru inflexibil pentru surprinderea profilului de risc al instituțiilor bancare. În plus, instrumentele de reducere a riscului de credit erau insuficient dezvoltate bazându-se pe faptul că garanțiile oferite de administrațiile locale și regionale sau de alte entități cu rating ridicat nu erau recunoscute ca factori de diminuare a riscului de credit. Un alt aspect important constă în faptul că Acordul Basel I nu prevedea modalități și proceduri complexe de supraveghere a instituțiilor bancare.

Ținând cont de cele enumerate *Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)* a demarat la sfârșitul anilor '90 un amplu proces de revizuire a Acordului Basel I, când a devenit din ce în ce mai clar faptul că acesta nu mai ținea pasul cu realitățile din sistemul bancar internațional. Astfel, în 2003 a fost elaborat un nou document (Acordul Basel II) care avea ca principal obiectiv crearea unui cadru mai flexibil pentru stabilirea cerințelor de capital, adecvat la profilul de risc al fiecărei instituții bancare în parte.

Acordul Basel II a reprezentat un moment de cotitură atât în teoria cât și în practica managementului riscului bancar. Astfel, prin intermediul acestui acord practic s-au desființat granițele naționale, oferind instituțiilor bancare un set de reglementări globale și a eliminat tentația instituțiilor bancare de a avea în portofoliul active de o calitate îndoielnică.

De asemenea, prin intermediul Acordului Basel II, instituțiile bancare au avut la dispoziție o gamă mult mai largă, față de precedentul acord, a ponderilor de risc de credit, de la patru la opt categorii, respectiv 0, 10, 20, 35, 50, 75, 100 și 150% și un portofoliu mult mai diversificat de instrumente de diminuare a riscului de credit. Totodată, Acordul Basel II prevede și utilizarea rating-urilor pentru evaluarea individuală a clienților instituțiilor bancare.

Rating-ul semnifică evaluare, desemnând în același timp un proces de analiză a riscului, cât și rezultatul final al acestui proces.

Astfel, prin flexibilitatea introdusă de Acordul Basel II în procedurile de analiză a riscului de creditare s-a făcut trecerea de la conceptul „*one size fits all*” (*mărimea unică pentru toți*) la o nouă abordare bazată pe profilul de risc al fiecărui client.

Pe de altă parte, Acordul Basel II a facilitat expansiunea activităților de retail, deoarece prin diversificarea portofoliului de creditare s-a diminuat nivelul global de risc. Noile metodologii introduse în activitatea bancară au presupus utilizarea de

informații mult mai detaliate despre clienți, în special în ceea ce privește bonitatea și comportamentul anterior în relația cu băncile partenere.

Acordul Basel II utilizează un concept bazat pe *trei piloni*: cerințele minime de capital, supravegherea sistemului bancar și disciplina bancară, cu scopul de a asigura stabilitatea financiară a sistemului bancar internațional.

Primul pilon (cerințele minime de capital) are în vedere majorarea capitalului instituțiilor bancare în concordanță cu trei elemente de risc: riscul de creditare, riscul operațional și riscul de piață.

Cerințele minime de capital au fost dezvoltate pe baza regulilor stabilite în precedentul Acord cu privire la nivelul minim de capital pentru acoperirea riscului de credit și a riscului de piață, la care se adaugă riscul operațional. Pentru fiecare categorie de risc, Acordul Basel II oferă reguli flexibile și avansate de determinare a nivelului minim de capital. Pentru riscul de credit abordarea poate fi standardizată sau poate fi bazată pe modele interne (*Internal Rating Based Approach – IRB*) în forma de bază sau avansată. Opțiunile instituțiilor bancare în cazul riscului operațional pot viza adoptarea la nivelul întregului portofoliu de plasamente al indicatorului de bază sau a abordării standard, sau a evaluării avansate pe baza modelelor interne. Modalitățile de măsurare a riscului de piață au rămas nemodificate față de Acordul Basel I: abordarea standard și modele interne.

Al doilea pilon (supravegherea sistemului bancar) oferă băncilor centrale un set mai amplu de instrumente de supraveghere bancară față de acordul precedent. De asemenea, este reglementat și cadrul legislativ pentru celelalte riscuri la care trebuie să facă față instituțiile bancare, precum riscul de lichiditate și riscul legislativ. În cadrul acestui pilon se pune accentul pe activarea autorității de supraveghere în evaluarea și verificarea procedurilor interne ale instituțiilor bancare de adecvare a capitalului la profilul de risc. Astfel, se urmărește încurajarea comunicării între instituțiile bancare și autoritatea de supraveghere, prin implementarea unor mecanisme de intervenție timpurie care vor împiedica scăderea sub un anumit nivel al capitalului instituțiilor bancare. În plus, autoritatea de supraveghere poate să se implice activ în identificarea factorilor de risc și a pârgurilor necesare pentru a determina instituțiile bancare să mențină un nivel suplimentar al capitalului față de limitele minime rezultate din prevederile pilonului.

Supravegherea bancară oferă o imagine clară asupra solidității fiecărei instituții bancare și a sistemului bancar în ansamblul său, evaluează și ia măsuri pentru contracararea riscurilor și oferă acționarilor instituției bancare informațiile necesare evaluării: calității managementului, situației financiare, eventualelor cerințe de capital suplimentar.

Supraveghere off-site efectuată pe baza raportărilor transmise periodic de instituțiile bancare. Această supraveghere se poate efectua: săptămânal urmărind evoluția lichidității imediate și surselor atrase etc., lunar prin raportări financiare,

lichiditate, clasificare credite, expuneri neperformante etc., trimestrial prin raportări prudentiale, expuneri mari etc. și semestrial/anual prin situații financiare.

Supravegherea on-site efectuată prin verificări la fața locului desfășurate la sediul instituțiilor bancare și al sucursalelor acestora din țară și din străinătate se efectuează:

- anual și vizează cadrul de administrare, fondurile proprii și lichiditatea, având ca obiectiv asigurarea administrării prudente și acoperirea adecvată a riscurilor în raport cu profilul de risc al instituției bancare;
- punctual și vizează unul sau mai multe riscuri sau îndeplinirea măsurilor stabilite de BNM.

Al treilea pilon (disciplina bancară) obligă instituțiile bancare la o transparență mult mai ridicată, fiind creat pentru a permite sistemului bancar să aibă o mai bună reprezentare a situației generale a instituțiilor bancare din punctul de vedere al riscului total la care acestea sunt expuse prin introducerea la nivelul sistemului bancar a *Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (SIRF)*.

Astfel, sunt accentuate cerințele de transparență, de raportare mai detaliată nu numai către autoritatea de supraveghere, ci și către public a informațiilor cu privire la structura acționariatului, a expunerilor la risc sau a adecvării capitalului la profilul de risc. Aceasta conduce la o mai bună înțelegere la nivelul pieței a calității managementului unei instituții bancare și a profilului de risc al acesteia.

Limitele Acordului Basel II în contextul crizei economico-financiare au fost:

- ✓ modelele utilizate nu au fost capabile să prevadă criza financiară în condițiile insuficienței dezvoltării a testului de stres pentru variabilele macroeconomice (lipsa componentei macroprudentiale);
- ✓ subestimarea unor riscuri importante și supraestimarea capacității instituțiilor bancare de a le gestiona corespunzător;
- ✓ supraestimarea evaluărilor acordate de agențiile de rating, în lipsa unor norme profesionale minime și a unei supravegheri a acestora;
- ✓ asumarea nesustenabilă a unui volum supradimensionat al riscurilor în raport cu baza de capital (amplificarea efectului de pârgie);
- ✓ gestionarea insuficientă a lichidității de pe piață și a interacțiunii între riscul de credit și riscul de lichiditate.

Dacă Acordurile Basel I și Basel II, prin cerințele emise, au contribuit la o mai bună capitalizare a instituțiilor bancare, în prezent s-a simțit nevoia unor noi politici prudentiale mai complexe, care au dus la decizia de a realiza un nou acord, respectiv Acordul Basel III.

La nivel european, Acordul Basel III se bazează pe următoarele acte normative:

1. Directiva nr. 36/2013/UE cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudentială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.

2. Regulamentul nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții.

În ceea ce privește sectorul bancar din Republica Moldova, aceste acte normative europene au fost transpuse la nivel național în:

- Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
- Legea nr. 250/2017 cu privire la supravegherea suplimentară a băncilor, asigurătorilor/reasigurătorilor și a societăților de investiții care aparțin unui conglomerat financiar.
- Legea nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor.
- Legea nr. 32/2020 cu privire la lichidarea băncilor.
- Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.
- Regulamentul nr. 110/2018 cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor.
- Regulamentul nr. 111/2018 cu privire la tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate.
- Regulamentul nr. 112/2018 cu privire la tehnicile de diminuare a riscului de credit utilizate de bănci.
- Regulamentul nr. 113/2018 cu privire la tratamentul riscului operațional pentru bănci potrivit abordării de bază și abordării standardizate.
- Regulamentul nr. 114/2018 cu privire la tratamentul riscului de piață potrivit abordării standardizate.
- Regulamentul nr. 115/2018 cu privire la tratamentul riscului de decontare/livrare pentru bănci.
- Regulamentul nr. 127/2013 cu privire la deținerile în capitalul social al băncii.
- Regulamentul nr. 143/2000 cu privire la contopirea sau absorbția băncilor din Republica Moldova.
- Regulamentul nr. 200/2018 cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor.
- Regulamentul nr. 231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale.
- Regulamentul nr. 28/1997 cu privire la lichiditatea băncii.
- Regulamentul nr. 282/2018 privind controalele pe teren (inspecțiile) la bănci.
- Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.
- Regulamentul nr. 384/1999 cu privire la investițiile băncilor în imobilizări corporale.
- Regulamentul nr. 101/2020 cu privire la supravegherea pe bază consolidată a băncilor.

- Regulamentul nr. 102/2020 cu privire la tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci.
- Regulamentul nr. 118/2018 cu privire la auditul extern al băncilor.
- Regulamentul nr. 44/2020 privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci.
- Regulamentul nr. 46/2020 privind externalizarea activităților și operațiunilor băncii.
- Regulamentul nr. 74/2020 privind modul de calcul și de plată a contribuțiilor la fondul de rezoluție bancară.
- Regulamentul nr. 274/2020 privind efectul de levier pentru bănci.
- Metodologia nr. 192/2018 de identificare a societăților de tip O-SII din Republica Moldova.

- Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor.

Prin intermediul reglementărilor menționate mai sus se urmărește:

- ✓ consolidarea capitalurilor proprii ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții și menținerea unei profitabilități sustenabile de lungă durată a acestora;
- ✓ măsurarea mai riguroasă a riscurilor, inclusiv prin teste de stres și asigurarea măsurilor de acoperire a efectelor acestor riscuri;
- ✓ creșterea responsabilității organelor de conducere și de supraveghere din aceste instituții și consolidarea structurilor interne de monitorizare și control al riscurilor;
- ✓ întărirea și consolidarea supravegherii activității bancare exercitate de autoritățile în drept.

Legislația națională armonizată cu prevederile europene:

Acordul Basel III are drept obiectiv consolidarea stabilității sectorului bancar, prin aplicarea unor standarde exigente menite a îmbunătăți capacitatea acestuia de a absorbi stocurile din sectorul economic și financiar, precum și de reducere a riscului de contagiune dinspre sectorul financiar spre economia reală.

Astfel, Acordul Basel III introduce cerințe de capital cantitative și calitative extinse, noi cerințe de lichiditate, o revizuire a riscului de credit al contrapărții și un indicator de îndatorare pentru instituțiile bancare din țările membre ale *Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)*. Cadrul juridic aferent Acordului Basel III care reglementează accesul la activitate, supravegherea și regulile prudențiale aplicabile instituțiilor bancare se implementează gradual.

Noile standarde au în vedere perfecționarea managementului riscurilor, creșterea cerințelor de transparență și publicare ale instituțiilor bancare, precum și rezolvarea problemelor băncilor de importanță sistemică. Măsurile impun, în primul rând, standarde mai exigente pentru bănci referitoare la adecvarea capitalului, cerințele de lichiditate și efectul de pârgie, principalul scop fiind diminuarea efectelor negative ale crizelor financiare.

Conform Comitetului de la Basel pentru Supraveghere Bancară (*Basel Committee on Banking Supervision – BCBS*) acest acord îmbină supravegherea microprudențială cu cea macroprudențială, fiind totodată un cadru de management al riscului atât la nivel de instituție bancară, cât și un cadru de management al riscului sistemic, la nivel de sistem bancar.

Supravegherea macroprudențială reflectă supravegherea care se concentrează pe stabilitatea unui sistem financiar în ansamblul său, mai degrabă, decât pe componentele acestuia. Reglementarea macroprudențială a sistemului este necesară, deoarece activitățile societăților individuale care acționează cu prudență și respectă orientările pot cauza, în mod colectiv, instabilitatea sistemului, de exemplu în cazul în care toți creditorii își restricționează activitatea de creditare sau în cazul în care toate societățile vând active în același timp.

Supravegherea microprudențială se concentrează asupra stabilității părților componente ale unui sistem financiar. Supravegherea microprudențială se concentrează în special pe siguranța și soliditatea diferitelor instituții financiare.

În ceea ce privește *cadrul de supraveghere microprudențial*, Acordul Basel III aduce noutăți pentru cele trei componente ale ecuației capitalului:

- *capitalul reglementat*, Acordul Basel III pune accent pe finanțarea prin emisiunea de acțiuni comune. Astfel, reduce lista instrumentelor de finanțare ce constituie capitalul de rang 1 (*tier 1*) și elimină capitalul de rang 3 (*tier 3*). De asemenea, introduce reguli stricte de transparență cu privire la capitalul instituțiilor bancare;

- *activele ponderate în funcție de risc*, Acordul Basel III include cerințe de capital mai ridicate pentru activitățile de tranzacționare pe piețele financiare: activele pentru tranzacționare (*trading book*), produsele de securitizare, riscul de credit pentru instrumentele tranzacționate pe piețele OTC (produse derivate, contracte repo). Ca urmare, cerințele de capital pentru *trading book* vor crește de aproximativ patru ori comparativ cu cele cerute de Acordul Basel II;

- *rata solvabilității*, conform Acordului Basel III, instituțiile bancare trebuie să dețină 4,5% din activele ponderate în funcție de riscul capital obținut din emisiunea de acțiuni comune, comparativ cu 2% în cazul Acordului Basel II. În plus, instituțiile bancare trebuie să dețină, tot în acțiuni comune, un supliment tampon de 2,5% pentru asigurarea conservării capitalului, ceea ce conduce la o rată a capitalului comun de 7%. Conform estimărilor *Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)*, noile reglementări conduc la o majorare, comparativ cu Acordul Basel II, de aproximativ șapte ori a cerințelor de capital din acțiuni comune. De asemenea, Acordul Basel III majorează cerința de capital de rang 1 de la 4 la 6% și menține la 8% rata minimă de capital.

INDICATORI	BASEL I	BASEL II	BASEL III
Cerința minimă de fonduri proprii			
Fonduri proprii	8%	8%	8%
Active ponderate în funcție de risc			
Cerința minimă de fonduri proprii de rang I			
Fonduri proprii de rang I	4%	4%	6%
Active ponderate în funcție de risc			
Cerința minimă de capitaluri proprii			
Capitaluri proprii	2%	2%	4,5%
Active ponderate în funcție de risc			

În ceea ce privește *cadrul de supraveghere macroprudențial*, la nivel de sistem bancar, în încercarea de a combate riscul sistemic Acordul Basel III urmărește cinci elemente:

1. *Rata de levier (leverage ratio)*. BCBS a introdus rata de levier ca urmare a faptului că, premergător crizei, instituțiile bancare cu rate de capital de rang 1 solide, au înregistrat în același timp niveluri ridicate ale ratei de levier atât prin operațiuni incluse în bilanț, cât și prin operațiuni extrabilanțiere. Astfel, Acordul Basel III include cerințe în ceea ce privește rata de levier. Rata de levier este calculată ca procent din capitalul de rang 1 din active și expunerile extrabilanțiere și din produse derivate. În cazul produselor derivate, este utilizată expunerea reglementată de autoritatea de supraveghere la care se adaugă un supliment pentru expunerile potențiale viitoare. În ceea ce privesc expunerile extrabilanțiere, ponderea alocată este de 100%.

2. *Măsuri pentru evitarea prociclicității*. Conform Acordului Basel III, autoritatea de supraveghere va monitoriza evoluția creditului, în raport cu PIB și pe baza propriilor evaluări, în cazul în care consideră creșterea creditului ca fiind excesivă și generatoare de instabilitate în sistemul bancar, poate introduce o cerință suplimentară de capital (*amortizor de capital anticiclic*) de maxim 2,5% peste cerințele minime de capital, fonduri proprii de nivel 1 formate din acțiuni ordinare, rezultat reportat și rezerve cât și a unui *amortizor fix de conservare* a capitalului cu rolul de a acoperi pierderile în cazul în care instituția se confruntă cu probleme de ordin financiar (variază între 0 și 2,5% în funcție de faza ciclului economic). În cazul instituțiilor bancare care operează în mai multe sisteme bancare, capitalul tampon va fi o medie ponderată în funcție de expunerea pe credite, a acestor cerințe din fiecare sistem bancar în care aceasta operează. Modificarea cerințelor de capital anticiclic vor fi anunțate de autoritatea de supraveghere cu 12 luni înaintea intrării în vigoare.

3. *Sistemul macroprudențial al instituțiilor bancare de importanță sistemică* în ceea ce privește aceste instituții, preocupările sunt orientate spre reducerea probabilității și impactului falimentului acestora, reducerea costurilor intervenției sectorului public și impunerea unor condiții de concurență egale prin diminuarea

---

avantajului competitiv pe care îl dețin aceste instituții bancare în sfera finanțării. BCBS are în vedere și alte cerințe în vederea absorbirii pierderilor, precum și introducerea de taxe suplimentare de capital (*capital surcharges*) pentru aceste instituții bancare.

4. *Sistemul macroprudențial al piețelor și infrastructurilor de importanță sistemică.* Principalele instrumente vizate sunt contractele derivate. Ca urmare, în cazul tranzacționării unor asemenea instrumente pe o piață reglementată sau printr-o casă de compensație, ponderea de risc aplicată activelor va fi între 1 și 3%. În cazul tranzacționării acestor instrumente pe piața OTC, vor fi aplicate ponderi de risc mai mari, pentru a încuraja participanții pe aceste piețe să utilizeze piețe reglementate sau case de compensație în efectuarea acestor tranzacții. În același timp, băncile centrale și organismele de reglementare vor supraveghea aceste piețe, astfel încât ele să fie administrate și capitalizate corespunzător.

5. *Managementul riscului sistemic.* Pentru a reduce riscul sistemic, organismele de reglementare trebuie să solicite instituțiilor bancare care folosesc propriile modele de cuantificare a riscurilor să realizeze teste de stres pentru a observa comportamentul atât al sistemelor de cuantificare a riscurilor, cât și al instituției bancare respective în cazul unor evenimente extreme.

Acordul Basel III este mai mult decât un regulament pentru instituțiile bancare într-o lume postcriză și va afecta fundamental profitabilitatea sectorului bancar. Reformele vizează nivelul microprudențial, cu scopul de a crește rezistența instituțiilor bancare la perioadele de stres și, respectiv, nivelul macroprudențial, cu scopul de a reduce frecvența crizelor financiare. Noile standarde sunt menite a îmbunătăți capacitatea sectorului bancar de a absorbi șocurile, printr-o gestionare superioară a riscurilor sub coordonatele unei guvernante consolidate și în condiții de transparență crescută. De asemenea, noile reglementări ar putea determina scăderea interesului instituțiilor bancare privind finanțarea, reprezentând o provocare, inclusiv în ceea ce privește capacitatea industriei bancare de a realiza profit. O provocare reprezintă adaptarea grupurilor bancare la cerințele de solvabilitate și lichiditate impuse de Acordul Basel III, care ar putea conduce la restrângerea expunerilor și schimbarea modelului de business.

3.2. Implementarea standardelor Basel III în cadrul sectorului bancar din Republica Moldova

---

Banca Națională a Moldovei, în calitate de autoritate de supraveghere și reglementare bancară din Republica Moldova, se conduce în permanență în activitatea sa de standarde înalte de integritate, imparțialitate și profesionalism. În scopul protejării intereselor deponenților și asigurării stabilității și viabilității sectorului bancar, BNM asigură supravegherea prudențială a băncilor din Republica Moldova,

---

urmărind respectarea cerințelor legale, în vederea prevenirii și limitării riscurilor specifice activității bancare.

Banca Națională încurajează băncile să-și perfecționeze continuu mecanismele de administrare, fapt care va contribui la promovarea unui sector bancar stabil, la creșterea transparenței, încrederii și atractivității sectorului bancar autohton pentru deponenți și clienți, precum și pentru potențiali investitori și creditori.

Identificarea și evaluarea riscurilor cu care se confruntă entitățile supravegheate sunt esențiale pentru realizarea cu succes a atribuției de supraveghere bancară. Analiza riscurilor servește, de asemenea, drept bază pentru definirea priorităților în materie de supraveghere ca parte a procesului de planificare strategică și utilizare rațională a resurselor umane. Urmare evaluării principalelor riscuri și provocări aferente activității băncilor, ținând cont de cadrul actual de reglementare și supraveghere bancară din Republica Moldova și de cele mai recente evoluții economice, au fost stabilite domeniile principale pe care se va axa Banca Națională în procesul de supraveghere bancară.

Comitetul executiv al BNM a aprobat un set de acte normative pentru punerea în aplicare, la prima etapă, a *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*, conform cerințelor Basel III și armonizat cu reglementările Uniunii Europene în domeniu, cunoscute cu denumirea *Pachet CRD IV/CRR*.

Astfel, au fost adoptate un șir de regulamente, care se referă la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital, amortizoarele de capital ale băncilor, tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate, tehnicile de diminuare a riscului de credit utilizate de bănci, tratamentul riscului operațional pentru bănci potrivit abordării de bază și abordării standardizate, tratamentul riscului de piață potrivit abordării standardizate, tratamentul riscului de decontare/livrare pentru bănci, calculul de către bănci al ajustărilor specifice și al ajustărilor generale pentru riscul de credit, precum și Regulamentul cu privire la auditul extern al băncilor.

Totodată, a fost aprobată *Instrucțiunea nr. 117/2018 cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere* în scopuri de supraveghere și modificată Instrucțiunea cu privire la modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale.

Noile documente pun un accent sporit pe disponibilitatea capitalului pentru a acoperi riscurile din activitatea băncilor și introduc noi cerințe față de structura acestuia. Suplimentar, sunt stabilite cerințe față de pragurile minime de capital pe niveluri în funcție de calitate. Structura activelor ponderate la risc a fost revăzută, pentru o mai bună captare a riscurilor. Astfel, activelor mai sigure li se atribuie o alocare de capital mai scăzută, în timp ce activele cu grad de risc sporit primesc o pondere mai mare și, respectiv, implică o cerință mai mare de capital.

Ca principiu nou al reglementării, Basel III prevede acoperirea cu capital a mai multor tipuri de risc față de cele care erau acoperite de Basel I, și anume a riscului de

---

pieță și a celui operațional. Alte riscuri urmează a fi acoperite prin metode interne de gestiune. În consecință, băncile trebuie să mențină un cadru de administrare a riscurilor, care include politici și proceduri de administrare, identificare, evaluare, monitorizare și control în timp util al riscurilor.

În paralel, Basel III introduce noi norme menite să sporească eficacitatea supravegherii riscurilor de către organul de conducere al băncii, precum și din partea BNM. Astfel, Banca Națională a Moldovei a aprobat Strategia de implementare a standardelor Basel III prin prisma cadrului legislativ european în aprilie 2016. La acel moment documentul avea ca scop identificarea măsurilor necesare pentru punerea în aplicare a pachetului european de reglementare și supraveghere bancară, precum și sensibilizarea sectorului bancar în scopul conformării corespunzătoare.

În perioada anilor 2015-2017, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistența oferită de băncile centrale din România și Olanda, prin intermediul proiectului Twinning aferent consolidării capacității BNM în domeniul reglementării și supravegherii bancare în contextul prevederilor *Directivei nr. 36/2013/UE cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și Regulamentului nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții* aferente sectorului bancar (așa-numitul *Pachet CRD IV/CRR*).

În acel moment și actualmente, strategia de implementare a standardelor Basel III este relevantă pentru realizarea angajamentelor asumate prin Acordul de Asociere RM-UE aferente serviciilor financiare. Experții străini din cadrul proiectului Twinning, Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova și Consilierul de rang înalt al UE pentru sectorul bancar au susținut elaborarea unei strategii în acest sens cu scopul implementării într-un mod eficient și transparent a prevederilor și standardelor UE. Totodată, acest document constituie un mecanism clar de comunicare cu băncile din Republica Moldova privind măsurile întreprinse de BNM în procesul de implementare a standardelor Basel III.

Strategia vizată descrie modul în care va fi transpus și implementat pachetul legislativ al Uniunii Europene în perioada anilor 2016-2020. Astfel, la moment a apărut necesitatea de stabilire a unui calendar de intrare în vigoare și implementare a prevederilor noului cadru legislativ după finalizarea elaborării acestuia. Aceste clarificări vor oferi sectorului bancar o previzibilitate mai mare a măsurilor și acțiunilor care vor fi întreprinse de BNM în calitate de autoritate de supraveghere. Astfel, prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 148 din 7 iunie 2017 Strategia inițială a fost completată. S-a constatat că este indicat ca acest calendar să fie stabilit prin aceeași strategie care a constituit și unul dintre documentele utilizate ca bază pentru desfășurarea proiectului Twinning. Un document separat nu ar fi potrivit având în vedere legătura indisolubilă dintre măsurile și acțiunile care au fost incluse la această etapă cu cele avute în vedere la începutul proiectului Twinning.

Totodată, BNM a aprobat *Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor* (în continuare – metodologie, SREP), grație căreia sunt transpuse standardele internaționale și cele mai bune practici în domeniul supravegherii sectorului bancar. Aprobarea metodologiei este parte a procesului de reformare a cadrului autohton de supraveghere bancară și reprezintă un pas fundamental în implementarea unui proces de supraveghere bazată pe risc, orientat spre viitor, cu utilizarea raționamentului profesional. Aceasta va permite aplicarea unei abordări de ansamblu, prin depistarea timpurie a deficiențelor și a riscurilor băncilor, care va contribui la eficientizarea supravegherii și asigurarea viabilității și stabilității sectorului bancar.

Metodologia se bazează pe prevederile Ghidului privind procedurile și metodologiile comune pentru procesul de supraveghere și evaluare (SREP), elaborat și aprobat de Autoritatea Bancară Europeană (EBA/GL/2014/13 din 19.12.2014), care este utilizat de toate autoritățile de supraveghere din țările UE, astfel fiind asigurată convergența dintre standardele de supraveghere utilizate de către BNM și cele utilizate în Uniunea Europeană.

Metodologia stabilește principiile și procedurile de funcționare a procesului de supraveghere și evaluare a activității băncilor, care este desfășurat anual de către BNM. SREP se bazează, în principal, pe analiza modelului de afaceri al băncii, a cadrului de administrare a activității, a mecanismelor de control intern, a riscurilor prezente și eventuale, precum și a lichidității și adecvării capitalului băncii, care se finalizează cu determinarea viabilității băncii. Totodată, metodologia oferă orientări practice cu privire la aplicarea măsurilor de supraveghere necesare pentru remedierea deficiențelor depistate. BNM a aprobat în redacție nouă, în decembrie 2018, cu intrarea în vigoare la 4.04.2019, *Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor* care specifică cerințele referitor la procesul de evaluare a adecvării capitalului intern (ICAAP).

Acest proces continuu desfășurat de către bănci, concomitent cu procesul de supraveghere și evaluare efectuat de către BNM sunt parte componentă a Pilonului II – Procesul de supraveghere și evaluare prevăzut de standardul Basel III.

Bibliografie selectivă:

1. Basel Committee Banking Supervision, Basel III: <http://www.bis.org>
2. CODIRLASU, A. *Acordul BASEL III*, www.dofin.ase.ro.
3. NEDELESCU M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.

4. Directiva nr. 36/2013/UE cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.
5. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
6. Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.
7. Regulamentul nr. 110/2018 cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor.
8. Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.
9. Regulamentul nr. 101/2020 cu privire la supravegherea pe bază consolidată a băncilor.
10. Regulamentul nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții.
11. Metodologia nr. 192/2018 de identificare a societăților de tip O-SII din Republica Moldova.
12. Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor.
13. www.bankingsupervision.europa.eu/home/html/index.en.html.
14. www.bnm.md/ro/content/cadrul-legislativ-si-de-reglementare-domeniul-supravegherii-bancare-prudentiale.
15. www.bis.org - Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară.

Subiectul 4

MANAGEMENTUL PERSONALULUI BĂNCII

- 4.1. Managementul resurselor umane și politica de personal
- 4.2. Esența managementului personalului în cadrul instituțiilor bancare
- 4.3. Politica de cadre a instituțiilor bancare
- 4.4. Etica bancară

Obiective:

- să explice conținutul și principiile de organizare a personalului în cadrul instituțiilor bancare;
- să poată determina obiectivele personalului în cadrul instituțiilor bancare;
- să argumenteze necesitatea și importanța politicii de cadre privind gestiunea financiar-bancară;
- să argumenteze importanța eticii bancare.

Noțiuni de bază:

managementul personalului băncii; planificarea personalului; etica bancară; politica de cadre.

4.1. Managementul resurselor umane și politica de personal

O dezvoltare de succes a unei organizații nu se poate realiza în afara unei politici de personal eficiente, deschisă către inovație și schimbare, care să funcționeze cu respectarea strictă a criteriilor etico-morale și profesionale de apreciere, de distribuire și de promovare a angajaților.

Succesul unei organizații este condiționat de măsura în care personalul acționează unitar pentru atingerea scopurilor acesteia. Prin urmare, potențialul uman reprezintă cea mai de preț valoare în cadrul unei organizații. O bună politică de personal decurge din principiile comerciale și funcționale ale organizației, reflectându-le. Forma scrisă a acesteia permite o reflectare clară a viziunilor administrației, asigură îmbunătățirea interacțiunii dintre departamente și o continuitate a deciziilor de personal. Un alt aspect al politicii de personal sunt acțiunile speciale de implicare a colaboratorilor organizației în activitățile acesteia: participarea la elaborarea planurilor de acțiune sau oferirea informațiilor necesare despre hotărârile luate de către conducere.

Locul managementului resurselor umane este bine definit în managementul general. Importanța se pune pe aspectele care urmăresc relațiile, raportul, în primul rând cu recrutarea, selecția, încadrarea, perfecționarea și stimularea pe tot parcursul angajării și la sfârșit cu încetarea activității. În scopul de a realiza misiunea și obiectivele organizaționale, managementul resurselor umane necesită îmbunătățirea permanentă a activității fiecărui angajat.

Până în a doua jumătate a secolului trecut, majoritatea organizațiilor dădeau puțină atenție planificării, resurselor umane, mult mai puțină decât cea acordată celorlalte laturi ale activității lor, ceea ce dădea naștere frecvent la necorelări între nevoia și disponibilul de personal, dezechilibre în cadrul structurii pe profesii și meserii sau pe vârste a angajaților etc.

Drept urmare, organizațiile și-au intensificat eforturile în acest deceniu și au început să aplice sistemul de planificare a resurselor umane bazate pe metode de previziune din ce în ce mai riguroase și mai fiabile. Progresiv, s-a conturat și scopul planificării resurselor umane ca fiind acela de a asigura organizația, la momentul oportun, cu personalul necesar în structura adecvată pe profesii, meserii, niveluri de pregătire, grupe de vârste etc.

Importanța planificării resurselor umane este determinată de următoarele:

- permite asigurarea din timp a personalului necesar organizației, previzionat în funcție de dezvoltarea anticipată a evoluției acesteia;
- asigură înscrierea costurilor cu personalul în limite judicioase;
- preîntâmpină apariția dezechilibrelor majore, a lipsei personalului necesar sau a supraefectivelor de personal în raport cu nevoile reale ale activității organizației;

- oferă perspectiva clară a dezvoltării resurselor umane ale organizației, a dezvoltării personalității profesionale a fiecărui angajat.

Necesitatea activității de planificare a resurselor umane ale organizației rezultă din rațiunile arătate care determină importanța activității respective. În încercarea de a satisface această necesitate, organizațiile au început să trateze planificarea resurselor umane ca pe o activitate importantă a managementului resurselor umane. Necesitatea planificării resurselor umane ale organizației apare cu pregnanță, atunci când aceasta este gata să răspundă unor provocări majore de tipul:

- cât personal va fi necesar în viitor și în ce structură?
- cât din personalul necesar poate fi acoperit din resurse interne?
- cât va trebui angajat din exterior și în ce structură?
- ce trebuie să facă organizația pentru a-și dezvolta resursele umane disponibile?

Cerințele planificării raționale a resurselor umane la nivelul oricărei organizații sunt:

- ✓ implicarea în procesul planificării a managerilor de la toate nivelurile ierarhice din cadrul organizației, și nu numai a compartimentului de personal al acesteia;

- ✓ folosirea unor metode și tehnici de planificare evolute, de factura științifică, singurele în măsura să asigure un grad adecvat de predictibilitate a nevoilor și disponibilităților de resurse umane;

- ✓ responsabilizarea întregului personal al organizației în privința furnizării și colectării datelor necesare efectuării corespunzătoare a planificării resurselor umane;

- ✓ efectuarea planificării resurselor umane concomitent cu planificarea celorlalte activități ale organizației, vânzări, aprovizionare, producție etc., și nu ulterior acesteia din urmă;

- ✓ identificarea problemelor de personal ale organizației înainte ca acestea să se manifeste și, mai ales, să se acutizeze;

- ✓ integrarea organică a planificării resurselor umane în planificarea organizațională de ansamblu, astfel încât să se previzioneze corect determinările strategice globale ale organizației asupra strategiei funcționale și politice de personal ale acesteia;

- ✓ asigurarea dezvoltării personalității fiecărui angajat al organizației, a amplificării potențialului lui productiv și creator;

- ✓ asigurarea permanentă a organizării flexibile a personalului organizației prin dezvoltarea unor resurse umane flexibile și competitive, capabile să facă față unor cerințe dinamice și diversificate.

În contextul acestor considerații, planificarea resurselor umane cuprinde analiza situației prezente a resurselor existente în cadrul organizației, interpretarea previziunilor de dezvoltare a acesteia în termeni de cerințe viitoare de resurse de

muncă, definirea politicilor de dezvoltare a resurselor existente și la recrutarea de noi cadre.

Recrutarea resurselor umane înseamnă că este necesar angajarea anumitor persoane, din cauza lipsei de personal la anumite posturi și identificarea persoanelor potențiale, care cât mai eficient pot să îndeplinească cerințele postului. Din acest punct de vedere, recrutarea poate să fie strategică (restructurări, re tehnologizări), poate răspunde anumitor urgențe temporare (continuarea studiilor, satisfacerea stagiului militar, părăsirea organizației din motive diferite), sau poate fi legată de mișcările interne (promovări în posturi mai înalte, transferuri). Recrutarea personalului poate să fie periodic, regulat sau poate fi efectuat numai atunci când apare o necesitate. Dacă recrutarea este continuă, organizația are avantajul să țină un contact permanent cu piața muncii.

Recrutarea personalului înseamnă acțiunea de a căuta, a localiza, a identifica și a atrage candidații potențiali. Recrutarea este un proces managerial important pentru îndeplinirea obiectivelor organizației. Recrutarea poate să fie un proces activ și este important atragerea unui număr mare de candidați, pentru a avea posibilitatea de a alege persoana cea mai corespunzătoare pentru postul respectiv.

Identificarea surselor de recrutare a personalului poate să fie internă sau externă, dar de obicei organizațiile folosesc ambele surse.

Recrutarea internă presupune că în cardul organizației există persoane care pot fi promovate, recalificate în locul persoanelor care au fost concediate, sau au demisionat, sau au decedat.

Recrutarea externă înseamnă recrutarea, selecția și asigurarea personalului din afara organizației, dintr-un mediu extern.

Recrutarea personalului, este influențată de factori externi și interni, și anume:

✓ modificarea condițiilor și schimbările de pe piața muncii, influențează procesul de recrutare al personalului. Schimbările pe piața muncii afectează politicile de recrutare și deciziile organizațiilor;

✓ preferințele zonei sau a localității, facilitățile locale;

✓ cadrul legislativ sau juridic care reglementează domeniul resurselor umane;

✓ sindicatele au o funcție activă în asigurarea personalului, dar prin contractele colective influențează negativ recrutarea;

✓ reputația organizației poate să atragă sau să respingă candidații potențiali;

✓ preferințele potențialilor. Candidații pot avea preferințe pentru posturi, pentru regimul de muncă pentru diferite domenii de activitate, pentru concediul de odihnă, care sunt în comparație cu atitudinea și aptitudinea dezvoltată a candidatului, de experiența profesională și influențele familiei;

✓ procesul de recrutare și potențialii candidați sunt afectați de obiectivele organizaționale care se simt și în obiectivele resurselor umane și în practica managerială.

Alți factori care pot să determine dificultăți în activitatea de recrutare ar fi:

- identificarea și atragerea dintre potențialii candidați confidențial și fără publicitate;
- posturi speciale sau destul de complexe și din această cauză este mai greu găsierea candidaților potențiali. Perioada de recrutare este mult mai lungă.

În cazul în care organizația se împiedică de dificultăți în recrutarea personalului, este nevoie de o analiză complexă care va arăta ce atrage și ce respinge candidații potențiali.

„Job-posting” este o metodă pentru **recrutarea internă**. Există posibilitatea ca angajații să fie înștiințați despre funcțiile vacante prin afișare, scrisori, publicații, radio sau televiziune, și pot aplica pentru funcțiile respective. Această metodă se folosește înainte de recrutarea externă. Angajații existenți pot fi o sursă de recrutare prin intermediul familiilor sau cunoștințelor lor. O altă cale de ocupare a posturilor vacante reprezintă angajații organizației. Dar este nevoie să se asigure că persoana promovată sau transferată este candidatul ideal pentru postul vacant, are capacitățile și aptitudinile necesare.

O altă sursă pot fi angajații care au mai lucrat în cadrul organizației, dar au plecat ca să termine studiile sau să formeze familie. Pot fi reangajate și persoane care au lucrat part-time.

Recrutarea exterioară se face prin *metoda informală* și prin *metoda formală*.

Metoda informală este publicitatea limitată, concursul angajaților existenți să le promoveze între persoanele interesate, rude prieteni, cunoscuți. Este metoda cea mai ieftină, rapidă și eficientă.

Metoda formală caută persoane care vor să schimbe locul de muncă, sau vor să angajeze persoane care sunt în căutarea unui loc de muncă și se apeleză la publicitate, online, contactează întreprinderea etc.

Tabelul 4.1. Avantaje și dezavantaje în recrutarea internă și externă

AVANTAJE	DEZAVANTAJE
<p>Recrutare internă</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ candidații sunt deja orientați către companie; ▪ există informații suficiente despre candidați; ▪ costurile de recrutare sunt scăzute; ▪ crește moralul salariaților prin creșterea de oportunități de promovare; ▪ performanța este răsplătită. 	<p>Recrutare internă</p> <ul style="list-style-type: none"> • pot apărea mai puține idei noi; • candidații respinși pot fi nemulțumiți; • selecția este subiectivă; • poate fi necesară o pregătire costisitoare; • activitatea actuală a candidaților poate fi întreruptă.
<p>Recrutare externă</p> <ul style="list-style-type: none"> • candidații sunt o sursă potențială de idei; • candidații pot avea o experiență mai largă; • candidații pot cunoaște bine concurența; • candidații pot avea noi specializări. 	<p>Recrutare externă</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ în lipsa informațiilor necesare este mai mare șansa de a greși; ▪ potențialii candidați interni se pot simți frustrați; ▪ încadrarea angajatului nou este mai incertă, datorită cauzei că are nevoie de orientare în cadrul organizației; ▪ recrutarea aduce anumite costuri suplimentare.

După planificarea și recrutarea resurselor umane, următoarea etapă în cadrul gestiunii resurselor umane este selecția candidaților, ceea ce înseamnă alegerea persoanei cea mai potrivită pentru funcția corespunzătoare, cu respectarea anumitor criterii.

Managerul de resurse umane este nevoit să țină cont de criteriile următoare, când alege metoda de selecție:

- ✓ potrivirea metodei de selecție cu postul vacant;
- ✓ necesitatea de dezvoltare și folosire a metodelor;
- ✓ legalitatea – conținutul și utilizarea metodelor trebuie să fie în regulă din punct de vedere juridic;
- ✓ managerii sunt nevoiți să accepte metodele de selecție;
- ✓ influența metodelor pentru candidați;
- ✓ impactul social – apariția unui conflict între eficiența metodei de selecție și efectul social negativ creat de metodă.

Categoriile de metode în selectare sunt *metodele empirice* și *metodele științifice*.

Metodele științifice folosesc criterii stricte și mijloace cu caracter științific:

- test, chestionar; probe practice pentru testarea abilității de a efectua lucrări sau operații necesare unei profesii sau meserii;
- verificarea referințelor; examen medical; capacitate de rezistență la stres;
- deschidere la nou; capacitatea de asumare a riscului;
- talent de comunicare, voința de a lucra în echipă.

În evaluarea candidaților sunt folosite următoarele metode de selecție:

a) *formularul* – cererea de angajare – necesită informații privind nivelul de educație, locurile de muncă anterioare, calificarea și aptitudinea, numele și adresa candidatului. Acest formular este folosit pentru eliminarea candidaților care nu satisfac cerințele postului;

b) *testul* – evaluează calitățile angajaților prin răspunsuri scrise. Ajută obținerea de date privind comportamentul persoanelor vizate;

c) *interviul* – fiecare organizație folosește metoda aceasta, în cadrul lui candidații sunt întrebați de un specialist în resurse umane și șeful direct. Pentru posturile mai înalte de obicei se ține încă un interviu cu un manager din ierarhia superioară a organizației. Interviul are un scop multiplu: informează pe candidat despre întreprindere, postul vacant și cerințele postului; oferă posibilitatea pentru candidat să prezinte trecutul său profesional și perspectivele lui;

d) *testarea stării de sănătate* – necesitatea lui este reglementat prin lege și reprezintă o etapă finală a selecției;

e) *verificarea referințelor* – scopul lor este: verificarea datelor și perioadelor de angajare anterioare, posturile ocupate anterior, salariul avut la locul anterior de muncă și informații suplimentare; identificarea problemelor comportamentale la locurile de muncă anterioare.

Primirea și integrarea noului angajat – înseamnă acomodarea unei persoane în mediul profesional, adaptare la cerințele de muncă și comportamentul colectivului, armonizarea sa cu grupul în care va lucra. Salariatul nou trebuie să fie primit la nivel de organizație și la nivel de compartiment.

Primirea la nivel de organizație presupune familiarizarea salariatului cu elementele ce conțin:

- cunoașterea organizației printr-o vizită;
- informația serviciilor și facilităților asigurate de organizație: servicii sociale, cabinetul medical permanent, vânzări de produse pentru personal;
- predarea regulamentului intern al organizației, organigrama generală, sfaturi practice.

Primirea la nivel de compartiment sau atelier este făcută de către șeful de compartiment și să urmărește:

- a) efectuarea unei vizite prin care salariatul poate să se familiarizeze cu locul, condițiile și cu poziția pe care va ocupa;
- b) prezentarea spațiilor folosite de angajați: vestiare, sala de mese, grupul social;
- c) prezentarea postului de lucru (ex. funcționarea tehnicii și utilajelor existente, a unor cerințe și măsuri de protecție a muncii);
- d) în final salariatul nou începe să lucreze.

Perioada de integrare pentru un nou salariat poate să difere de la 3 luni până la 1 an. Pentru verificarea acomodării angajatului nou, responsabilul de resurse umane va organiza întâlnire cu angajatul pentru confirmare. Angajarea persoanelor se face în acord cu legislația curentă în domeniu. Se încheie un contract colectiv de muncă între organizație și angajat cu condițiile stabilite în cadrul interviului. Fiecare modificare în legătură cu contractul colectiv de muncă într-o lună trebuie să fie făcut cunoscut cu angajatul. Angajatul primește o înștiințare cu venitul brut, net, sporuri, impozite etc. Instituția este obligată să asigure condiții de lucru corespunzătoare legislației. Integrarea socioprofesională înseamnă asimilarea angajatului în mediul profesional, să se adapteze la cerințele postului și la colectiv în desfășurarea activității. Responsabilitățile integrării profesionale care revin factorilor de răspundere sunt prezentate în Tabelul 4.2.

Tabelul 4.2. Responsabilitățile integrării profesionale

Factori de răspundere	Responsabilități
Compartimentul Resurselor umane	<ul style="list-style-type: none"> ▪ înscrierea angajaților pe statutul de plată ▪ planificarea integrării ▪ evaluarea integrării ▪ explicarea structurii organizației
Șeful de resort	<ul style="list-style-type: none"> • prezentarea drepturilor și obligațiilor • dialogul periodic cu angajații noi • controlul integrării
Supraveghetorul	<ul style="list-style-type: none"> ▪ informații despre atribuțiile locului de muncă ▪ sensibilitatea echipei pentru primirea angajatului nou ▪ explicarea obișnuitelor și tradițiilor organizației, a grupului de muncă ▪ adoptarea neînțelegerii și a succesiunilor pe care le poate provoca inițiativa noului angajat

Cunoașterea noilor angajați necesită o perioadă de timp, integrarea lor depinde de motivație, comportament, relații interpersonale și de performanța în muncă. Integrarea noului angajat se termină când este capabil să-și îndeplinească corect sarcinile postului pe care îl ocupă. Integrarea profesională înseamnă ajutor, observarea lui pe o perioadă mai îndelungată după angajare, identificarea atitudinii, interesele, aspirațiile sale, reacțiile sale și participarea lui în realizarea obiectivelor organizației. Majoritatea organizațiilor explică procesul de integrare întârziat al anagajatului nou în felul următor: imposibilitate de lucru precis, fără cunoașterea organizației; sarcini complexe, care nu pot fi îndeplinite fără o inițiere anterioară.

Unele organizații nu iau în calcul aceste argumente, și i se cere salariatului să muncească din prima zi. Pentru angajat apare o situație stresantă, normalizată, ce poate fi evitată, prin adoptarea unui sistem de îndrumare a noului angajat.

Personalul prestează serviciile oferite și are capacitatea de a cunoaște și înțelege necesitățile clienților. Serviciile fiind intangibile, eterogene și variabile, rezultă faptul că personalul care desfășoară serviciile, activitățile sau procesele, care implică prestarea și evidențele fizice sunt condiții esențiale în obținerea satisfacției consumatorului.

Serviciile financiare fiind complexe, decizia de cumpărare este influențată de încrederea pe care o are consumatorul în organizația respectivă, și depinde foarte mult de persoana de la care află, obține primele informații, de persoana cu care contractează primele contracte.

Pentru serviciile bancare, baza procesului de prestare este personalul. Personalul a devenit o strategie comună pentru prestatorii de servicii financiare.

Băncile pentru întâmpinarea investițiilor corporațiilor au format echipe de vânzări. Vânzarea serviciului bancar necesită foarte mult clientul, iar angajații de vânzare trebuie să petreacă timp semnificativ pentru a reuși să reducă incertitudinea consumatorului.

Instituția bancară trebuie să fie sigură că angajații inițiază și dezvoltă relații bune cu consumatorii. În schimb, entitatea trebuie să ofere pentru angajați programe de pregătire, perfecționare și motivație pentru prestări excelente. Personalul implicat în vânzare trebuie să se comporte astfel încât pentru consumator, decizia de cumpărare să fie un proces firesc și să implice efort minim.

Pilonul central al oricărei organizații este personalul de vânzare și are un rol important în promovarea serviciului financiar și în explicarea serviciului pentru clienți. Personalul de vânzare este hotărâtor în negocierea cu clienții, care nu prea sunt influențați de programele de promovare inițiate de bănci. Personalul este un element important în descrierea produsului sau serviciului oferit. Serviciile financiar-bancare se confruntă cu problema copierii serviciilor/produselor de către concurență.

Relația personalului cu clienții este decisivă în acceptarea prețului, serviciului de către clienți. Personalul din front-office are importanță pentru că: sunt asociate cu

---

serviciul cumpărat; prezintă organizația în fața consumatorului; vinde/promovează serviciul. Succesul unei organizații poate fi datorat personalului angajat din front-office, care concretizează produsul oferit și a celui din *back-office*, care asigură condițiile reale de desfășurare a activităților, astfel ajută crearea imaginii companiei. Personalul este cel ce poate concretiza serviciul oferit și poate reduce riscul variabilității serviciilor.

Totodată, putem menționa că o politică corespunzătoare în domeniul de resurse umane necesare unei organizații îi poate asigura succesul acesteia.

4.2. Esența managementului personalului în cadrul instituțiilor bancare

---

Pe plan internațional, managementul resurselor umane a căpătat o importanță deosebită, resursele umane fiind apreciate ca cel mai valoros activ al unei companii. Resursele umane sunt unice în ceea ce privește potențialul lor de creștere și dezvoltare, precum și capacitatea de a-și cunoaște și învinge propriile limite. În ultima perioadă, datorită dezvoltării rapide a pieței, dar și datorită competiției acerbe, ne confruntăm cu o cerere foarte mare de specialiști în domeniul bancar. Plecând de la jocul cerere-ofertă, migrația forței de muncă calificate de la o bancă la alta este foarte mare și fiecare angajator din sectorul financiar-bancar și-ar dori să poată să realizeze un asemenea management al resurselor umane care să-i permită stabilitatea forței de muncă, fidelizarea angajaților performanți, reducerea costurilor de formare a personalului nou.

Personalul băncii poate fi considerat drept una din categoriile de bază ale activelor generatoare de profituri, însă constituie o sursă importantă de riscuri.

Formarea personalului, în cadrul unei instituții bancare, are *două funcții importante*: utilitatea și motivarea. Teoretic, programele de pregătire contribuie la dezvoltarea cunoștințelor, deprinderilor, aptitudinilor și comportamentului angajaților, ceea ce se reflectă în realizarea performantă a sarcinilor de lucru. Pe de altă parte, instruirea acordă clienților sentimentul de încredere în competențele lor profesionale, stăpânire de sine și creșterea satisfacției în muncă.

Scopul managementului personalului în instituția bancară se rezumă la organizarea, instruirea și gestiunea resurselor umane în așa mod, ca ele să realizeze strategia băncii în plin și cu cele mai mici posibile cheltuieli.

Pentru atingerea acestui scop, managementul personalului utilizează cel puțin următoarele atribuții:

1. Organizarea procesului de lucru în mod optimal pentru bancă. În acest scop, este necesară analiza unei structuri organizatorice optimale pentru implementarea strategiei băncii, atât din punctul de vedere al numărului necesar de angajați, cât și din

punctul de vedere al calității cunoștințelor sale. Se stabilește numărul posturilor și structura ierarhică, determinându-se gradul de responsabilitate pentru fiecare angajat.

2. Optimizarea calității posturilor și asigurarea minimului necesar de cunoștințe și abilități la posturile date. Problema esențială pentru fiecare instituție bancară este asigurarea posturilor, în special a celor cu drept de decizie cu persoane necalificate, care posedă abilități necesare în domeniu. Și, deoarece piața serviciilor bancare se dezvoltă vertiginos, nivelul minim de calități necesare unui lucrător bancar este în permanentă modificare, orientându-se spre complicarea lor.

3. Formarea abilităților angajaților în domeniul de comunicare profesionistă. Aceste abilități țin atât de relațiile intracolectiv, cât și de cele cu clienții, calitatea acestor relații influențând direct proporțional profitabilitatea băncii.

4. Gestiunea cadrelor atât pe verticală, cât și pe orizontală. Cu cât instituția bancară devine mai complicată în domeniul structurii sale organizatorice, cu atât este mai dificilă urmărirea fiecărui individ în parte, și deci, cu atât este mai probabilă apariția unor erori sau fraude, cauzate de intenția proastă a personalului. Totodată, gestiunea resurselor umane nu înseamnă doar urmărirea lor. Scopul managerului este crearea unor astfel de condiții de lucru, a unui sistem de priorități, îndreptate spre stimularea procesului de producție.

Este important de menționat că o astfel de viziune a managementului în domeniul personalului este unilaterală. Stabilind cerințele față de personal, instituția bancară trebuie să asigure angajaților condiții de muncă, satisfăcând interesele lor atât în domeniul formării carierei, cât și în domeniul material.

Nerespectând caracterul relațiilor reciproce dintre personal și instituția bancară, cea din urmă riscă să piardă lucrătorii cei mai calificați, fapt rezultat din concurența pe piața de muncă.

Atribuțiile în domeniul managementului personalului trebuie să fie exercitate de toate organele de conducere ale băncii, conducătorii de departamente, direcții și secții, precum și de conducătorii secției de cadre sau a direcțiilor specializate în lucrul cu personalul. Sub incidența managementului personalului astfel organizat cad absolut toți angajații băncii.

În perioada anilor 2000-2010, în marile bănci din Republica Moldova a fost pus accentul pe cantitate. Băncile s-au întrecut în performanțe financiare, iar personalul acestora a fost instruit cum să vândă mai mult pentru creșterea cotei de piață. Calitatea produselor și serviciilor oferite clienților reprezenta doar un concept teoretic, de cele mai multe ori neluat în seamă.

Începând cu anii 2010, odată cu similitudinea produselor și serviciilor bancare, calitatea a început să devină un factor din ce în ce mai important în alegerea de către clienți a instituției bancare. Clienții au început să aibă din ce în ce mai mult acces la informații, au devenit din ce în ce mai exigenți și au început să prefere să plătească mai mult pentru calitate. Pentru a-și menține poziția pe piața bancară și pentru a-și mări

cota de piață, gestiunea instituțiilor bancare a însușit legea schimbului de mentalitate, adică de la cantitate la calitate.

Însă, această schimbare aduce roade, numai dacă se realizează totalmente de bancă, la nivelul fiecărui departament, al fiecărui individ. Managementul băncii trebuie să țină cont și de faptul că această schimbare nu poate fi făcută imediat, ci necesită un timp și un efort atât din partea ei cât și a întregului personal.

Odată cu similitudinea produselor și serviciilor bancare, efectul calității a început să devină un factor din ce în ce mai stringent în alegerea de către clienți a băncii respective. Accesul divers la informații a indus clienții să devină din ce în ce mai exigenți și au început să prefere să plătească mai mult pentru calitatea produsului sau a serviciului bancar. Pe de altă parte, și băncile pentru a-și menține poziția pe piață și a-și mări cota de piață, au ajuns la concluzia că este momentul schimbării de mentalitate, de la cantitate la calitate.

Desigur că aceste schimbări se atribuie nu numai la nivel de top-management, ci trebuie să se realizeze în totalitate pe bancă, la nivelul fiecărui departament, secții, lucrător bancar.

Conducerea instituțiilor bancare trebuie să țină cont și de faptul că această schimbare nu poate fi făcută imediată, ci necesită un timp și un efort atât din partea ei cât și a întregului personal.

La baza managementului calității totale se află o serie de principii (Fig. 4.1):

✓ *Principiul orientării spre client* constă în definirea calității în funcție de exigențele clienților, determinate de nevoile, dorințele și așteptările acestora. Cerințele clienților se regăsesc în specificații pe baza cărora se realizează produsele. În unele cazuri însă, cerințele nu sunt cunoscute sau sunt necuantificabile.

✓ *Principiul îmbunătățirii continue*. Creșterea calității produselor și serviciilor unei firme se poate realiza numai prin îmbunătățirea continuă a tuturor activităților și proceselor sale din fiecare etapă a spiralei calității. În acest scop, fiecare salariat trebuie să-și îmbunătățească permanent propria activitate. De asemenea, este necesară o bună colaborare între salariați și promovarea muncii în echipă.

✓ *Principiul „zero defecte”* constă în a face totul bine din prima dată și de fiecare dată. Aceasta înseamnă că toate activitățile instituțiilor bancare trebuie să se desfășoare fără erori, ceea ce se poate realiza prin acțiuni preventive desfășurate în mod sistematic de către toți salariații băncii.

✓ *Principiul internalizării relației dintre client și bancă* presupune abordarea proceselor din interiorul băncii ca o succesiune de relații între clienți și bancă în raporturile cu ceilalți salariați, fiecare lucrător este considerat client intern și furnizor intern. În postura de client, el trebuie să comunice exigențele sale băncii și să obțină informații referitoare la capacitatea acestuia de a le îndeplini.

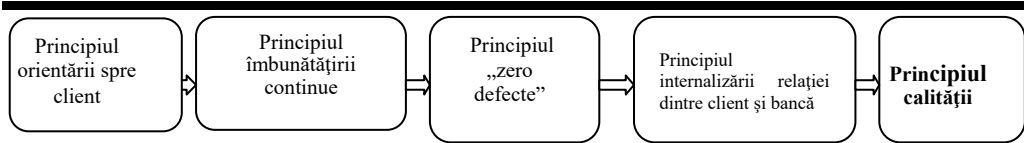

Fig. 4.1. Principiile managementului calității

Ca instituție bancară, același salariat trebuie să se asigure că satisface cerințele clientului din aval și să-i ofere acestuia informații privind posibilitățile sale. Astfel, fiecare salariat își poate îmbunătăți propria activitate, cu efecte favorabile asupra întregii activități bancare.

Strategiile băncii ce sunt luate în considerare la managementul personalului în procesul implementării de noi modalități de gestiune sunt:

- competențele și abilitățile profesionale ale personalului;
- competențele și abilitățile de ordin tehnic, aceștia trebuie să fie instruiți în procesul de lucru asupra momentelor noi apărute în activitate, despre noile tehnologii ce vor fi implementate de ordin informațional; menționăm că tehnologiile informaționale de ultimă oră diminuează numărul de personal apt de muncă din bancă, deoarece procesele bancare devin mai mult tehnice și nu necesită luarea deciziilor din partea resurselor umane;

- competențe și abilități de ordin intelectual de ordin general – fiecare angajat al instituției bancare își cunoaște cu precizie obligațiunile și pe responsabilitatea să le îndeplinească conform politicii generale a băncii, precum și se semnează pentru a păstra secretul bancar, deoarece pentru bancă este importantă confidențialitatea informației prezentate atât de persoane fizice, cât și de persoane juridice;

- competențe și abilități de cunoaștere a situației economice și financiare a țării – menționăm că este important pentru personalul bancar să posede informații clare, precise despre economia țării, totodată cunoașterea informației care este prezentată la zi de conducerea băncii, cât și informația postată pe www.bnm.md.

Actualmente, este extrem de important să se explice salariaților băncii de ce se pune accentul pe calitate, care sunt avantajele unei „vânzări” calitative, ce implică și ce consecințe poate avea lipsa de calitate – noncalitatea – în procesul de vânzare și în cel de postvânzare. Din cele 11 bănci rămase în sectorul bancar din R. Moldova este dificil de a prognoza care din ele se va menține pe poziția de „leader” menționăm că băncile mici întâmpină probleme cu majorare de capital sau atragerea de noi clienți.

În procesul de îmbunătățire continuă a calității serviciilor, întregul personal trebuie implicat utilizând diferite stimulente care inevitabil îmbunătățesc activitatea băncii și ridică calitatea serviciilor prestate:

- ◆ modalitate de a încuraja personalul să participe cu propuneri de îmbunătățire a calității produselor și serviciilor bancare, a proceselor și procedurilor bancare;

- ◆ lansarea de concursuri individuale și competiții între agențiile, filialele, sucursalele din cadrul unei instituții bancare;

◆ întâlnirile periodice și prezentarea propunerilor prin susținere de prezentări sunt extrem de benefice, având rolul de a încuraja salariații băncii să-și comunice ideile în fața audienței, de a-i face să treacă bariera „emotivității”, lucru ce-i ajută și în relația cu clienții.

Aceste concursuri trebuie finalizate cu acordarea de premii, atât sub formă de sume importante de bani pentru salariați, sume de bani în folosul salariaților (organizare de mase festive, de team-building-uri), cât și sub formă de diverse bonusuri (materiale promoționale cu sigla băncii: pixuri, serviete, ghiozdane, brelocuri, căni etc.). Premiile trebuie decernate în cadru oficial, înmânate de o persoană din cadrul conducerii de vârf a băncii (președinte, director general), acest lucru având un impact pozitiv asupra personalului.

Aceste elemente sunt legate de activitatea băncii și sunt trasate în guvernarea corporativă unde permanent sunt efectuate schimbări pentru îmbunătățirea activității bancare. Personalul trebuie să simtă confortul la locul de muncă și atunci rentabilitatea activității acestuia se va ridica cu mult, însă legătura dintre confort – stimulente și motivare este directă.

Implementarea relației dintre bancă și clientelă nu este un exercițiu singular. Trebuie să existe o cerere permanentă de îmbunătățire a acestei relații. Dacă banca dorește nu numai să supraviețuiască, dar să și aibă succes, ea are nevoie de clienți. Dacă nu există clienți, nu există activitate. Satisfacerea nevoilor clienților este prioritară pentru bancă. Relația bancă-client va asigura loialitate și, în consecință, clientul va fi fidel băncii. Gratitudea clientului este cel mai bun și mai ieftin instrument de marketing.

Un număr mai mare de clienți conferă o poziție avantajoasă în cadrul concurenței, prin urmare, un mai mare segment de piață. Un segment de piață mai mare va duce la un profit pe termen lung.

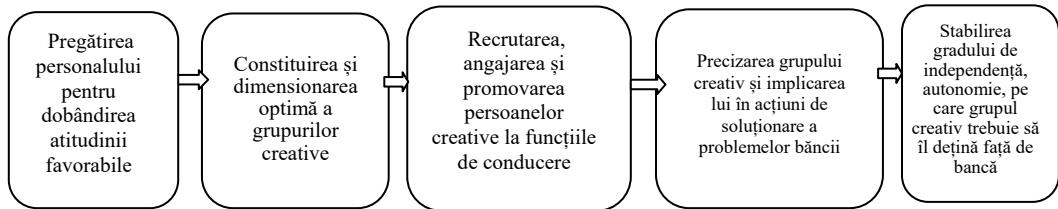
Ridicarea standardelor dintre bancă și clientelă necesită relații bune de comunicare în cadrul băncii și o permanentă pregătire a personalului. Drept rezultat, personalul va începe să se simtă mult mai valoros. Aceasta va avea un efect pozitiv asupra moralului și, astfel, mediul de lucru va fi mai plăcut.

Lucrul în echipă va arăta fiecărui individ cât este de importantă propria sa contribuție la derularea activității, mărind în acest fel conștientizarea eficacității muncii depuse. Banca va deveni cunoscută drept un loc unde munca este o plăcere și va începe să atragă personal cu un nivel de pregătire tot mai ridicat. Pentru ca o bancă să prospere trebuie ca relațiile cu clienții să fie puternice, atât din punct de vedere economic, cât și psihologic. Este mult mai puțin costisitor ca banca să-și mențină clienții profitabili decât să atragă noi clienți. De asemenea, practica bancară a demonstrat că *principiul lui Pareto* este cât se poate de adevărat: 80% din profiturile unei bănci se realizează pe seama a 20% dintre clienți.

Ca urmare, pentru a obține avantaje competitive, este necesar ca banca să aplice măsuri pentru:

- ✓ îmbunătățirea ratei de menținere a clienților;
- ✓ mărirea încrederii noilor clienți;
- ✓ dezvoltarea unei culturi a relațiilor cu clienții;
- ✓ creșterea oportunităților pentru cross-selling (vânzări încrucișate, vânzări suplimentare).

În literatura de specialitate, problematica studiului creativității în domeniul managementului se orientează cu precădere asupra procesului decizional, asupra soluționării unor probleme, folosindu-se metode și tehnici care stimulează creativitatea.

Fig. 4.2. Procesul decizional al managementului calității personalului

Satisfacția personalului este o urmare a condițiilor existente în organizarea băncii, a pachetului de remunerare, a trainingurilor la care participă regulat sau a altor beneficii.

Aceste elemente determină calitatea internă a serviciilor. Un angajat satisfăcut va rămâne în cadrul băncii și își va îmbunătăți abilitățile profesionale în permanență (prin programe interne sau externe de pregătire), ceea ce va duce la creșterea productivității generale a instituției bancare și la reducerea costurilor cu noi recrutări și programe de instruire. Calitatea este un aspect fundamental al produsului și este direct proporțională cu măsura în care serviciul satisface cerințele consumatorilor.

Specialiștii consideră că există următoarele dimensiuni ale calității serviciilor:

- ◆ accesibilitatea – se referă la faptul că serviciul trebuie să fie ușor de procurat;
- ◆ informarea – presupune descrierea integrală și pe înțelesul clientului a serviciului pe care acesta urmează să-l procure;
- ◆ competența personalului;
- ◆ curtoazia (amabilitatea);
- ◆ credibilitatea (atât a instituției, cât și a angajaților);
- ◆ fiabilitatea – se referă la faptul că prestarea serviciilor trebuie să fie completă și să corespundă așteptărilor clientului;
- ◆ capacitatea ridicată;
- ◆ personalul.

Deoarece serviciile sunt intangibile, eterogene și variabile, are drept rezultat faptul că personalul care prestează serviciul, suită de activități sau procese care implică

---

prestarea, precum și evidențele fizice sunt *factori decisivi în obținerea satisfacției consumatorului*.

Datorită complexității serviciilor financiare, decizia de cumpărare este influențată de gradul de încredere al consumatorului în banca respectivă, iar aceasta, la rândul ei, depinde hotărâtor de persoana de la care clientul obține primele informații și care îi operează primele contracte.

Pentru multe servicii bancare, esența procesului de prestare este personalul. Deși utilizarea personalului ca forță de vânzare a fost în mod tradițional o componentă a societăților de asigurări, ea a devenit o strategie comună pentru toți prestatorii de servicii financiare. Mai mult chiar, un număr important de instituții bancare și-au format echipe de vânzare pentru a veni în întâmpinarea investițiilor corporațiilor.

Vânzarea unui serviciu financiar se caracterizează printr-o implicare mare a clientului, iar agențiile de vânzare sunt nevoite să-și petreacă o parte importantă a timpului pentru reducerea gradului de incertitudine resimțit de consumator. Banca trebuie să se asigure ca personalul de vânzare inițiază și dezvoltă relații bune cu clienții. În același timp, banca trebuie să ofere angajaților programe de pregătire și perfecționare și totodată să asigure motivația necesară acestora pentru a presta în condiții de excelență.

În sfârșit, personalul implicat într-o operațiune de vânzare trebuie să se comporte în așa mod încât pentru clientul bancar, decizia de cumpărare să pară un proces firesc și să implice minimum de efort.

Dacă personalul de vânzare este în multe privințe pilonul central al oricărui sistem de prestare, el are în același timp un rol important în promovarea serviciului bancar. Mai ales în cazul unor servicii bancare complexe, în afara și în pofida campaniilor de promovare elaborate de bănci rolul personalului în explicarea serviciului este de o importanță majoră. Totodată, trebuie reamintit faptul că personalul de vânzare este decisiv în negocierea cu clienții persoane juridice care sunt prea puțin influențate de programele de promovare inițiate de instituțiile bancare.

De asemenea, personalul este și un element important al descrierii/specificației produsului (serviciului) oferit. Serviciile bancare, ca și alte servicii se confruntă cu problema „copierii” sau imitării acestora de către concurenți. Este dificil de identificat și utilizat atribute specifice unui sistem care să constituie o bază pentru dezvoltarea unui avantaj competitiv și aceasta datorită faptului că atributele pot fi cu ușurință imitate de concurenți. Pe de altă parte, recalificările (perfecționările) aduse în calitatea prestării serviciului și mai ales a grijii față de consumator sunt recunoscute ca avantaje competitive reale. În sfârșit, relația cu personalul stă de multe ori la baza acceptării prețului serviciului de către client.

În concluzie, putem menționa că prestatorul și, mai ales, personalul de servicii din front-oficce, este important pentru că:

- ✓ se asociază în multe cazuri cu serviciul cumpărat;

- ✓ reprezintă banca în fața clientului;
- ✓ este cel care vinde/promovează serviciul.

În mod hotărâtor, succesul unei instituții bancare se datorează personalului angajat: atât celui din front-office, ce materializează efectiv produsul oferit, cât și celui din back-office, care asigură condițiile efective de desfășurare a activităților, contribuind totodată la crearea imaginii băncii.

De asemenea, personalul este cel ce poate tangibiliza serviciul oferit și poate reduce riscul variabilității serviciilor, risc perceput ca fiind foarte ridicat.

Toate aceste elemente conduc deci la concluzia conform căreia o politică adecvată în domeniul resurselor umane necesare unei instituții bancare îi pot asigura acesteia succesul.

Prestatorii de servicii trebuie să aibă atât capacitatea, cât și dorința de a îndeplini serviciul pe care îl așteaptă consumatorii, și acest rezultat va fi obținut de către conducerea băncii doar în ipoteza respectării unor pași esențiali în gestiunea resurselor umane:

- politica atent definită în recrutarea, selecția și angajarea personalului;
- aplicarea principiului formării continue a personalului;
- un sistem concret și consecvent de motivare a personalului;
- formarea unor echipe de lucru;
- asigurarea unui climat favorabil comunicării în interiorul și în afara băncii;
- implementarea și dezvoltarea unei culturi organizaționale solide.

Personalul – acest element devine o componentă a gestiunii instituțiilor bancare datorită trăsăturilor serviciilor și în special a componentei varietate (eterogenitate) a serviciilor. Astfel, rolul personalului în prestarea serviciilor financiar-bancare de calitate și în consecință gradul înalt de influențare a percepțiilor și atitudinilor clientului, fac ca interesul responsabililor de administrare a instituțiilor bancare să fie direcționat în mod activ spre gestiunea personalului.

4.3. Politica de cadre a instituției bancare

Factorul uman este cea mai importantă resursă de care dispune o instituție bancară, deoarece clientul percepe banca prin intermediul angajaților săi. Aceștia asigură cel mai adesea primul contact al clientului cu banca. De aceea, expertiza lor profesională, alături de atitudinea și implicarea în tratarea cererilor clienților trebuie să fie bine la un nivel ridicat pentru a răspunde nevoilor consumatorilor. Practic, fiecare angajat este un promotor al serviciilor oferite de către instituția bancară. Deoarece personalul joacă un rol-cheie în cadrul entității, acesta are și un rol extrem de important în crearea unei atitudini favorabile față de produsele și serviciile oferite de banca la care lucrează. Atitudinea și comportamentul personalului de contact, care prestează

serviciul, determină în mod decisiv percepția de ansamblu a clientului față de serviciul prestat, acesta putând rareori să distingă între componenta umană și cea fizică a acestuia.

Personalul bancar poate fi structurat în două categorii:

- ✓ personal front-office, care are contact direct cu clienții;
- ✓ personal back-office, care nu are contact în mod direct vizibil clientelei.

Deși, de cele mai multe ori accentul cade pe pregătirea și prestația personalului front-office, în cazul industriei bancare nu trebuie de neglijat rolul suport al personalului back-office, în a cărui abilitate în a executa corect și cu rapiditate elementele implicate de livrarea/prestarea unui serviciu/produs bancar stă de cele mai multe ori succesul întregii entități.

În cadrul instituției bancare trebuie să existe o permanentă preocupare pentru modalitățile prin care poate fi îmbunătățită calitatea și performanța personalului prin:

- ◆ atenția sporită selecției și formării continue a acestuia;
- ◆ elaborarea, implementarea și urmărirea unor norme și proceduri care să asigure un comportament predictibil și consistent;
- ◆ asigurarea unei prezențe fizice în concordanță cu mesajul comunicațional care se vrea transmis clientului;
- ◆ reducerea importanței personalului de contact prin automatizarea și implementarea tehnologiei informației ori de câte ori este posibil și oportun;
- ◆ implementarea unui sistem coerent și transparent de motivare;
- ◆ formarea unor echipe de lucru cât mai unite, organizate pe bază de proiecte sau pe departamente;
- ◆ implementarea unor culturi organizaționale solide;
- ◆ asigurarea unui climat intern favorabil comunicării și performanței;
- ◆ implementarea unor politici de cadre în cadrul instituției bancare.

Anume *politica de cadre* este un sistem organizatoric în cadrul instituțiilor bancare, care permite gestiunea corectă și eficientă a personalului bancar.

Funcțiile politicii de cadre:

- organizarea efectivă a locului de muncă a salariatului pentru a crea posibilitatea. Ca acesta să-și demonstreze toate abilitățile sale;
- optimizarea nivelului de post pentru a permite ca fiecare componentă să lucreze la maxim, excluzând posturile nerentabile pentru bancă. Rentabilitatea postului se determină comparând cheltuielile salariale destinate acestui post și veniturile aduse de acest post de facto;
- formarea și dezvoltarea eticii bancare;
- gestionarea activității salariaților.

Atribuțiile politicii de cadre:

- ✓ angajarea personalului;
- ✓ stimularea și motivarea personalului;

- ✓ controlul abilităților și reciclarea cadrelor;
- ✓ concedierea.

În cadrul, *angajării personalului*, se determină gradul de calificare și atribuțiile personalului după următoarele criterii:

- a) cerințe cu caracter teoretic față de domeniul de activitate a postului pentru care candidează persoana;
- b) cerințe față de cunoașterea legislației în domeniul respectiv;
- c) cerințe față de cunoașterea situației reale pe piața din țară;
- d) cerințe față de abilitățile tehnice.

Stimulente pentru motivarea salariaților reprezintă diferite forme de remunerare, adresate angajatului sau colectivului în calitate de recunoaștere a aportului în realizarea unor rezultate semnificate.

Stimulente pot fi create sub formă de remunerări materiale (prime, salarii suplimentare, diverse privilegii, cadouri) sau cu caracter moral (promovări, mulțumiri, laudă, diplome ...). E bine ca pentru fiecare persoană să se creeze un sistem individual de stimulare, care să îmbine componentele materiale cu cele morale. Premiarea colectivă se face pentru motivarea eforturilor subdiviziunii bancare în realizarea anumitor rezultate. Fiecare membru al colectivului poate conta la o cotă-parte în premiul total.

Stimulând personalul, instituția bancară e obligată să-i creeze condiții optime de lucru. În așa mod se creează baza necesară pentru a cere maximumul de la angajatul în cauză.

Controlul constituie verificarea periodică a abilităților personalului. Ca rezultat pot fi scoase în evidență unele lacune în activitate. Dacă angajatul este interesant pentru bancă, lacunele din activitatea sa pot fi omise prin sistemul de reciclare sau instruire. Instruirea poate fi efectuată cu puteri proprii sau apelând la instituțiile din exterior. Reciclarea personalului presupune schimbarea domeniului de activitate la nivel de bancă.

Concedierea poate fi realizată la inițiativa proprie a angajatului sau din inițiativa băncii, dacă persoana nu-și respectă obligațiile sau a comis acțiuni frauduloase sau greșite. Concedierea este o modalitate radicală de gestiune a personalului, care presupune refuzul la serviciile persoanei respective. Dacă persoana este valoroasă pentru bancă, poate fi aplicat un termen de reabilitare (3-6 luni).

Concedierea poate fi aplicată și în cazul restrângerii structurii organizatorice a băncii.

$$K = \frac{\text{Cheltuieli salariale}}{\text{Total cheltuieli administrative}} \approx 60\%$$

Dacă K este mai mare ca 60% $\Rightarrow$ banca trebuie să modifice structura organizatorică (sau să reducă cheltuielile pentru salarii, sau să reducă personalul).

Politica de cadre poate include următoarele direcții principale de activitate:

- ✓ planificarea strategică a personalului;
- ✓ preselecția, selecția, angajarea;
- ✓ promovarea personalului;
- ✓ calificarea și perfecționarea profesională;
- ✓ remunerarea muncii;
- ✓ garanțiile sociale;
- ✓ normele etico-profesionale ale angajaților.

Planificarea strategică a personalului. Planificarea personalului se efectuează anual având în vedere sarcinile și obiectivele băncii.

La planificarea strategică a personalului, vor fi luați în considerație următorii factori:

- introducerea unor tehnologii informaționale noi;
- modificarea legislației în vigoare;
- experiența de activitate a instituțiilor bancare cu funcții similare din alte state.

Sarcina fiecărui conducător de subdiviziune este de a efectua o analiză permanentă, înaintând propuneri conducerii privind optimizarea cantitativă și calitativă a structurii subdiviziunii gestionate cu argumentele de rigoare.

Preselecția, selecția, angajarea

Preselecția este procesul de atragere a potențialilor angajați în cadrul băncii pentru a asigura o selecție calitativă, resursele umane având sarcina de a analiza și descrie lucrul, de a efectua caracteristica persoanei pe baza fișei postului, înaintată de conducătorii corespunzători.

Conducătorii subdiviziunilor băncii pe parcursul termenului stabilit de la apariția funcției vacante din subordine, trebuie să prezinte Serviciului Personal (denumirea poate fi diferită în fiecare bancă în parte), în coordonare cu vicepreședintele care patronează subdiviziunea dată, cerințele și cunoștințele profesionale necesare îndeplinirii obligațiilor de serviciu corespunzătoare funcției vacante.

Atragerea potențialilor angajați se face:

- prin intermediul oficiilor forței de muncă, asigurând informarea lor despre apariția postului vacant;
- prin intermediul mass-media;
- din cadrul băncii;
- din cadrul altor bănci și altor instituții financiare;
- din cadrul instituțiilor de învățământ cu profil respectiv.

Preselecția poate fi realizată prin anunțarea unui concurs închis (numai în cadrul băncii) sau deschis prin intermediul presei ori în alt mod la decizia conducerii băncii pe baza criteriilor, de exemplu: posesia studiilor superioare, specialitate, stagiul de muncă pe specialitate (3-5 ani) (cu excepția tinerilor specialiști), media la învățătură

(≥8), cunoașterea limbii române, a limbilor moderne și a utilizării aplicațiilor programate la computer.

Serviciul Personal în termen restrâns selectează și propune candidaturile pretendenților la funcția vacantă.

Selecția prevede:

- prelucrarea cererilor de angajare (Curriculum vitae, fișa personală de evidență a cadrelor, copia diplomei, scrisoare-referință, scrisoare-recomandare, informația colectată de la lucrul precedent de muncă și din alte surse);
- alcătuirea listei scurte în baza caracteristicilor persoanelor selectate și anunțarea candidaților despre rezultate;
- testarea pentru evaluarea calităților: capacitatea de a îndeplini obligațiile de funcție, în caz de angajare fără concurs, testarea în componența comisiilor formate;
- organizarea și petrecerea concursului (deschis sau închis) pentru ocuparea postului vacant cu determinarea învingătorului și anunțarea acestuia;
- interviul, înștiințarea viitorului angajat despre scopul și obiectivul băncii, sarcinile ei, condițiile de muncă, de remunerare, de perfecționare, facilități, restricții, cerințe, carieră;
- testarea și interviul se efectuează cu participarea conducătorului subdiviziunii unde se angajează persoana.

Angajarea se aprobă la propunerea Serviciului Personal, în baza rezultatelor selectării cu avizul subdiviziunii corespunzătoare și obligatoriu cu avizele serviciului securitate, a vicepreședintelui care patronează subdiviziunea în cauză, a vicepreședintelui care patronează serviciul personal și a conducătorului băncii, aplicate pe fișa personală a angajatului.

Angajarea se efectuează în baza următoarelor documente:

- ◆ buletinul de identitate;
- ◆ carnetul de muncă;
- ◆ diploma (sau alt document de studii);
- ◆ livretul militar sau adeverința de recrut;
- ◆ fișa personală;
- ◆ alte documente.

În cazuri speciale (angajarea în cadrul Serviciului Securitate, în funcții nemijlocit legate de gestionarea valorilor bănești și legate cu lucrul și deservirea în cantină) – certificatul medical.

Angajarea se oficializează prin emiterea unui ordin cu nominalizarea datei angajării, funcției, subdiviziunii, salariului de funcție sau lunar și a altor condiții ale angajării (în timp, cu termen de încercare, cu răspundere materială individuală deplină ș.a.) în conformitate cu legislația în vigoare.

Toți angajații băncii sunt obligați să treacă un instructaj privind tehnica securității și protecției muncii.

Integrarea personalului nou-angajat se efectuează de către Serviciul Personal și conducătorii subdiviziunilor în care va activa angajatul și cuprinde familiarizarea cu structura organizatorică, Statutul băncii, legislația în vigoare, documentele care reglementează ordinea internă de muncă a băncii, instrucțiunea de funcție, standardele securității tehnologiilor informaționale ale băncii, prezentul document și alte documente necesare activității contra semnătură.

Distribuirea cadrelor în cadrul instituțiilor bancare prevede următoarele etape:

1. completarea actelor necesare de către angajatul nou;
2. documentarea cu regulamentul intern al băncii;
3. inițierea în organizarea băncii, prezentarea unor persoane responsabile;
4. prezentarea șefului direct și colectivului de muncă.

În funcție de nivelul postului ocupat de noul angajat, această procedură poate dura de la 1 oră până la o zi lucrătoare.

Promovarea personalului. Promovarea se efectuează din cadrul lucrătorilor băncii, de regulă pe funcțiile vacante și luând în considerație studiile, calificarea, profesionalismul, calitatea muncii. Promovarea se efectuează după necesitate.

Primordiale pentru promovare sunt rezultatele atestării rezervei cadrelor efectuate în conformitate cu ordinea internă a băncii. Lucrătorii incluși în rezerva cadrelor pentru avansare posedă prioritate în caz de necesitate de avansare pe funcție vacantă.

Formarea rezervei cadrelor constituie o condiție obligatorie pentru asigurarea continuității desfășurării proceselor tehnologice în cadrul băncii. Este inadmisibil ca oarecare activitate de importanță vitală a băncii să nu fie posibil a fi desfășurată din cauza lipsei din unele motive (incapacitate temporară de muncă de lungă durată, concedierea lucrătorilor).

Rezerva cadrelor se formează periodic, la 3-4 ani, având ca bază lista lucrătorilor rezervei precedente, dintre care se exclud: lucrătorii avansați, cei pasivi, cei concediați și cei care nu au reușit la atestare. În lista nouă vor fi incluși lucrătorii din rezervă, care nu au fost avansați, dar au susținut cu succes atestarea și o parte de lucrători selectați de conducătorii subdiviziunilor de sine stătătoare cu confirmarea viceguvernatorului care patronează subdiviziunea.

Lista nouă a rezervei cadrelor se aprobă de conducătorul băncii. Un argument esențial pentru promovare pe funcțiile vacante sunt și rezultatele atestării. Se admite promovarea prin concurs organizat și petrecut la propunerea serviciului personal sau subdiviziunii corespunzătoare cu aprobarea conducerii băncii.

Calificarea și perfecționarea profesională. Progresul tehnologiilor informaționale, evoluțiile economiei mondiale, al produselor financiar-bancare creează necesități permanente de perfecționare. Baza perfecționării calificăției și profesionalismului pentru lucrătorii băncii servesc seminarele organismelor financiare, băncilor centrale și companiilor de profil.

Perfecționarea profesională a lucrătorilor băncii se efectuează după următoarele principii:

- ✓ a stabili ca regulă strictă argumentarea în scris de către conducătorii subdiviziunilor de sine stătătoare a necesității reciclării sau perfecționării specialiștilor subdiviziunilor dirijate cu respectarea cerințelor organizatorilor privind specialitatea, calificarea, rangul, vârsta, experiența și cunoașterea limbii de predare (aprecierea prin atestare);

- ✓ reciclarea vicepreședinților băncii se coordonează și se aprobă de conducător;

- ✓ a stabili ca prioritatea participării anuale la un anumit număr de măsuri de perfecționare pe parcursul perioadei stabilite;

- ✓ a asigura înlocuirea reciprocă a specialiștilor prin rotație prin trimitere la diverse măsuri de perfecționare, asigurând soluționarea problemelor și însărcinărilor de serviciu în cazuri de lipsă, promovare, concediere ș.a.;

- ✓ a asigura perfecționarea calificării fiecărui lucrător al băncii din subdiviziunile ce necesită această calificare, pentru menținerea nivelului actual de activitate financiar-bancară;

- ✓ a obliga conducătorii subdiviziunilor să asigure organizarea unei discuții desfășurate privind tematica și esența măsurii de perfecționare trecute de lucrător.

- ✓ a evalua acțiunile de pregătire și perfecționare a personalului.

În ultima perioadă, datorită dezvoltării rapide a pieței, dar și datorită competiției acerbe, există o cerere foarte mare de specialiști în activitatea bancară. Plecând de la jocul cerere-ofertă, migrația forței de muncă calificată de la o bancă la alta este foarte mare și fiecare angajator din sectorul bancar și-ar dori să poată să realizeze un asemenea management al resurselor umane, care să-i permită stabilitatea forței de muncă, fidelizarea angajaților celor mai buni, reducerea costurilor de formare a personalului nou.

Problematica, cu care se confruntă instituțiile bancare, în ceea ce privește managementul resurselor umane, se referă la următoarele coordonate:

- ✓ *dezvoltare și retenție*. Sectorul bancar este un domeniu dinamic, cu creștere accelerată, ceea ce determină modificarea așteptărilor personalului calificat;

- ✓ *motivare*. Compensarea și motivarea, ca o componentă esențială a managementului resurselor umane trebuie să fie reală și competitivă;

- ✓ *localizare geografică*. Având de gestionat resurse raspândite teritorial, se ridică problematica fragmentării datelor și gestionării centralizate, precum și a costurilor gestionării;

- ✓ *controlul costurilor*. Într-un mediu extrem de concurențial, în care profitul este din ce în ce mai greu de obținut, iar marjele dintre dobânda activă și pasivă ajung uneori doar la 2 puncte procentuale, se ridică problema eficientizării proceselor și utilizării optime a forței de muncă;

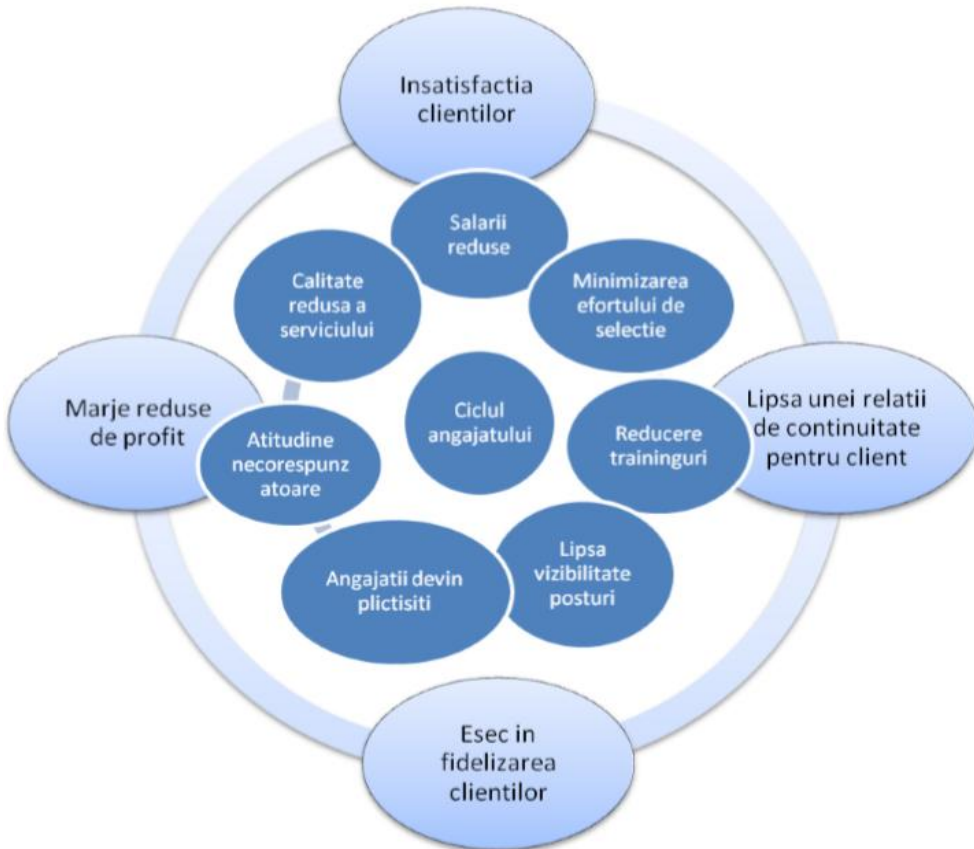
✓ *instruirea eficientă*. Necesitatea de instruire crește odată cu creșterea și sofisticarea pieței și a produselor oferite. Este necesar să se poată realiza această instruire cât mai eficient și cu costuri cât mai reduse;

✓ *raportare*. Poate că cele mai multe cereri de raportare ad-hoc sunt cele referitoare la resursele umane. Departamentele de resurse umane din bănci trebuie să facă față cererii venite atât din interior, cât și din exterior.

✓ *modificări legislative*. În domeniul resurselor umane, modificările legislative implică cerința de adaptare rapidă și cu eforturi minime.

În schimb, o viziune strategică de top management care nu acordă importanță cuvenită angajaților băncii determină intrarea într-un ciclu al eșecului.

Figurile 4.3 și 4.4 indică ciclurile eșecului și succesului arătând că o selecție, pregătire și dezvoltare corespunzătoare a resursei umane asigură succesul unei instituții bancare.

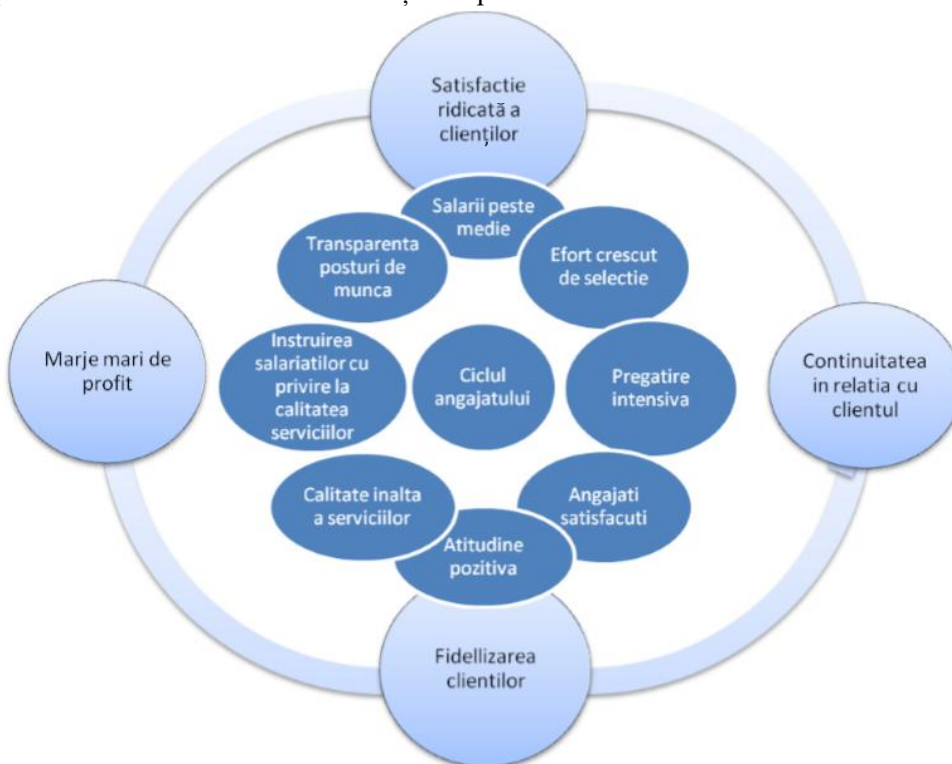

Fig. 4.3. Ciclul eșecului la nivelul politicii de personal

Ciclul eșecului pentru clienți începe cu accentul pus pe atragerea de noi consumatori care devin treptat nemulțumiți de performanțele angajaților și lipsa de continuitate în prestarea serviciului pe care l-au contractat.

Clienții nu reușesc să dezvolte un nivel minim de loialitate față de bancă și renunță cu prima ocazie la serviciile acesteia, iar banca continuă o politică de atragere permanentă de noi clienți pentru a menține ridicat volumul vânzărilor.

Această sursă permanentă de clienți nemulțumiți este deosebit de îngrijorătoare mai ales în condițiile în care mediul bancar, majoritatea profiturilor importate se fac de pe urma fidelizării clienților băncii. Acest concept indică, de asemenea, și existența unei baze de angajați „nomazi” care se mută de la o bancă la alta în funcție de salariu, experimentând o serie succesivă de eșecuri personale.

Fig.4.4. Ciclul succesului la nivelul politicii de personal

Instituțiile bancare, care au o viziune pe termen lung privind performanțele angajaților și cele financiare ale băncii, investesc în personalul propriu și creează un așa-numit „Ciclul succesului” (Fig.4.4). Aceasta se explică, ca și în cazul ciclului eșecului, atât clienților cât și angajaților. Designul extins al posturilor precum și instruirea intensivă a personalului de contact permit băncii să controleze atent calitatea serviciilor oferite clienților. Datorită tehnicilor de recrutare mult mai atente, a instruirii continue a angajaților și a unei politici salariale satisfăcătoare pentru acestia, personalul băncii este mult mai mulțumit de condițiile de muncă și aceasta se vede și în calitatea serviciilor prestate. Clienții au astfel tendința să dezvolte relații de continuitate cu instituția bancară respectivă care duc în final la fidelizarea acestora, cu implicații viitoare pozitive asupra performanțelor financiare ale băncii.

Managerul trebuie să cultive în fiecare membru al instituției bancare sentimentul de mândrie că lucru în acea entitate, de apartenență la sistemul de valori, de angajare în îndeplinirea obiectivelor propuse și de loialitate. Managerul trebuie să procedeze în așa fel, încât pentru fiecare angajat, problemele, realizările sau eșecurile băncii să devină și propriile succese sau neîmpliniri. În general, sentimentul de apartenență la o companie este direct proporțional cu satisfacția activității pe care angajatul o desfășoară și cu sistemul de recompense oferit de aceasta.

4.4. Etica bancară

Etica, conform *Dicționarului explicativ*, reprezintă „știința care se ocupă cu studiul principiilor morale, cu legile lor de dezvoltare și cu rolul în viața socială”.

Etica este reprezentată de principiile morale ale oamenilor, care trăiesc într-o comunitate, în intenția lor de a identifica și a urma acele norme, după care ar trebui să își trăiască în mod corect și cinstit viața. Bazată inițial pe patru virtuți ireductibile, Antichitatea aprecia etica după: înțelepciune, vitejie, cumpătare și dreptate. Etimologia cuvântului etică este grecescul „etos”, care înseamnă obisnuință. Acest lucru, în opinia lui Aristotel, însemna că niciuna din obișnuințele etice nu este dată de natură, ci se formează în acțiunea umană pe baza virtuților care au o dublă semnificație: intelectuală (dobândită prin experiență și prin învățatură) și etică.

La noi, termenul de „etică” are semnificații diferite.

În *primul rând*, etica se referă la așa-numitele moravuri, cutume și obiceiuri tradiționale specifice diferitelor culturi.

În *al doilea rând*, prin termenul „etică” se înțelege ansamblul de valori și norme care definesc, într-o anumită societate, omul de caracter și regulile de comportare justă, demnă și vrednică de respect, a căror încălcare este blamabilă și vrednică de dispreț. În această accepțiune, etica promovează anumite valori, precum cinstea, dreptatea, curajul, sinceritatea, mărinimia, altruismul etc.

Etica managementului este o formă a eticii aplicate și reprezintă un ansamblu de norme cărora trebuie să li se subordoneze acțiunile și deciziile cadrelor de conducere din organizații, norme care pot să fie sau nu sancționate din punct de vedere juridic și care sunt impuse prin forța conștiinței colective, a opiniei publice.

Ca principii generale de conduită sau coduri etice, etica este aplicată în managementul resurselor umane, în managementul situațiilor de criză, în comunicarea de marketing în toate formele ei: branding, relații publice, publicitate. Etica profesională impune stabilirea unor reguli interne în fiecare profesiune, care pot lua forma „bunelor practici”, „codurilor etice” sau „codurilor deontologice”.

Etica bancară presupune un sistem de reguli și norme de conduită destinate personalului bancar atât vizavi de colectivul de muncă, cât și față de clienți.

Principalii factori, care determină comportamentul etic al instituțiilor bancare sunt:

- ◆ reglementările guvernamentale;
- ◆ codurile de etică;
- ◆ caracteristicile individuale;
- ◆ regulamentele interne;
- ◆ presiunea socială;
- ◆ gradul de profitabilitate.

Regulamentele guvernamentale interzic anumite activități, procese de producție sau folosirea unor materiale. Este necesar ca toate instituțiile bancare să cunoască aceste prevederi și să le respecte. Prin regulamentul lor imperativ, reglementările guvernamentale fac ca activitățile unei instituții bancare să fie legale sau ilegale. Dacă reglementările legale sunt insuficiente și permit desfășurarea unor activități incorecte sau care ar leza interesele partenerilor, afacerile pot fi legale, dar neetice, incorecte. Această situație este frecvent întâlnită în practicile entităților din Republica Moldova, din cauza inexistenței unui sistem legislativ coerent. În alte situații, chiar sensul reglementărilor legale determină caracterul neetic al afacerilor. Orice acțiune de aplicare incorectă a sistemului de reglementări legale, aplicarea selectivă și discriminatorie a legislației, favorizează unele entități și oameni în detrimentul altora, afectează funcționalitatea sistemului economic și generează apariția fenomenului de corupție.

Codul de etică reprezintă unul din elementele definitorii pentru succes. Datorită acestui lucru, firmele încearcă să dezvolte la propriii salariați un comportament etic. Codurile de etică ale entităților se adresează atât personalului propriu, ele servind în procesul de încadrare pe funcții, promovare și salarizare, cât și partenerilor de afaceri. Promovarea valorilor din codurile de etică se realizează prin comitete de etică. Aceste comitete de etică sunt plasate în structura organizatorică, de regulă, la nivelul managerilor superiori.

Codul de etică este o declarație formală care constituie un ghid etic pentru modul în care oamenii dintr-o organizație trebuie să acționeze și să ia decizii. Toate instituțiile bancare din sectorul bancar autohton au coduri de etică.

Codurile etice abordează probleme cum ar fi conflictele de interese, concurenții, caracterul privat al informațiilor, oferirea cadourilor, precum și oferirea și primirea sponsorizărilor politice.

Numai prin conceperea și popularizarea unui cod de etică managerii nu își pot considera încheiată misiunea și acest lucru nu reprezintă o condiție suficientă ca membrii organizației să dispună de sfaturile de care au nevoie pentru a stabili ceea ce este etic și a acționa în concordanță.

Codurile includ principalele responsabilități ale entităților față de:

✓ *consumatori*: importanța satisfacerii consumatorilor, calitatea, siguranța, protecția consumatorilor, corectitudinea prețurilor, serviciile după vânzare;

✓ *parteneri de afaceri*: promptitudine în achitarea facturilor, respectarea tuturor prevederilor contractuale, cooperarea în obținerea calității și eficienței, neacceptarea niciunui fel de mită, comisioane sau a excesului de ospitalitate;

✓ *salariați*: modul în care compania valorifică resursele umane, recrutarea și selecția, formarea și perfecționarea, condițiile de muncă, egalitatea șanselor, recompensarea, pensionarea, protecția împotriva discriminărilor și a hărțuirii;

✓ *acționari*: protejarea investițiilor făcute în companie, asigurarea eficienței investițiilor, acuratețea informațiilor privind situația economic-financiară;

✓ *comunitate*: obligația entității de a proteja și a conserva mediul, implicarea în acțiuni în interesul comunității, în activități educative și caritabile.

Unele coduri cuprind și o serie de stipulări privind climatul organizațional, discriminările, conflictul de interese, cadourile și gratuitățile.

Caracteristicile individuale: încă din copilărie fiecare persoană își dezvoltă un set propriu de valori care este influențat de părinți, profesori, prieteni, societate. Fiecare persoană putând să distingă între bine și rău.

Regulamentele interne sunt realizate pentru a preciza conduita în cadrul instituției și pentru a fi respectate. Cuprinde și regulamente de organizare și funcționare, diverse norme interne pentru unele activități specifice sau fișele posturilor.

Presiunea socială și gradul de profitabilitate au o influență esențială asupra eticii afacerilor și a responsabilităților sociale. Companiile apelează la rabat de la responsabilitățile sociale și standardele etice, în situații de criză, responsabilitățile sociale fiind primele afectate.

Creșterea importanței acordate eticii în afaceri se explică și prin modificările suferite de strategiile și structurile corporațiilor.

Curențe recente în teoria și practica managerială, precum *total quality management*, ca și procesele de restructurare și redimensionare a companiilor de top au condus la abandonarea multor practici tradiționale de conducere a proceselor economice. Autoritatea și răspunderea decizională s-au dispersat din ce în ce mai mult în cadrul companiei, decizii importante sunt luate la niveluri ierarhice tot mai joase și de către tot mai mulți angajați.

Iată de ce se impune ca fiecare salariat, nu numai managementul top să înțeleagă cât mai bine complexitatea problemelor de natura etică, toți membrii unei firme trebuie să cunoască valorile și țelurile esențiale ale organizației și cum trebuie să se reflecte acestea în conduita practică a companiei în mediul economic.

Succesul în fundamentarea și asimilarea valorilor etice este posibil, atunci când managerii instituției/entității inițiază și susțin o serie de acțiuni specifice:

➤ adoptarea codurilor de conduită etică profesională, oficializate și stimulative, pentru încurajarea comportamentului moral al salariaților;

- organizarea și desfășurarea unor programe speciale de pregătire în spiritul valorilor etice în profesie;
- definirea clară a obiectivelor individuale, astfel încât să nu se ceară salariaților lucruri imposibile sau ambigue, ferindu-i astfel de comportamente imorale;
- comportament etic exemplar al managerilor;
- evaluarea anuală a personalului trebuie să aibă în vedere comportamentul etic al salariaților promovarea unor metode de motivare și comunicare prin care să se încurajeze comportamentul corect al salariaților.

Etica presupune motivație, motivația determină o anumită manieră de acțiune, iar variantele de comportament conduc la consecințe mai mult sau mai puțin grave pentru persoanele aflate în interacțiune.

Entitățile care pot fi numite etice prezintă anumite caracteristici:

- echilibru între profit și etică;
- valorile etice stau la baza comportamentului zilnic al acțiunilor individuale;
- sistem de sancțiuni care prevede penalizarea și corectarea acțiunilor cu caracter neetic;
- prezintă un set de valori care presupune:
  - tratarea celorlalți cu respect și cinste, așa cum dorești și tu să fii tratat;
  - fabricarea și comercializarea produselor astfel încât să fii multumit, dacă le folosești tu tratarea mediului înconjurător ca și cum ar fi proprietatea ta.

Un cod de etică este compus din mai multe părți care conțin atât elemente comune, care se găsesc în majoritatea codurilor de etică, dar și unele elemente proprii promovate de fiecare instituție bancară, în funcție de obiectivele acestora (promovarea unei culturi proprii, câștigarea încrederii clienților, atragerea de noi clienți etc.).

Fiecare Cod de etică are o introducere sau un preambul prin care sunt scoase în evidență importanța principiilor de etică promovate și motivele pentru care se impune respectarea lor.

De asemenea, sunt enunțate obiectivele ce se doresc a fi îndeplinite prin promovarea acestor principii.

Prin punerea în aplicare a prevederilor Codului de etică bancară, banca își propune:

- a) să promoveze o conduită adecvată a angajaților instituțiilor bancare față de clienți, autorități, mediul bancar, comunitatea de afaceri, colegi etc.;
- b) să întărească încrederea clienților în sectorul financiar-bancar ca un întreg;
- c) să promoveze imaginea publică, potrivit căreia instituțiile bancare și personalul bancar oferă clienților produse și servicii la un nivel înalt de calitate;
- d) să încurajeze și să promoveze buna cooperare între băncile membre;
- e) să susțină o competiție corectă pe piața financiar-bancară în funcție de condițiile pieței;
- f) să promoveze respectul reciproc în cadrul comunității bancare.

După această introducere poate urma o secțiune pentru precizarea domeniului de aplicare a Codului de etică sau un dicționar de termeni, în care se urmărește explicarea unor termeni ce urmează a fi utilizați în document. Acest minidicționar poate fi situat și la sfârșitul documentului.

În următoarea secțiune sunt enunțate și explicate principiile generale de etică bancară.

Principiile fundamentale și valorile promovate prin acceptarea Codului de etică sunt următoarele:

✓ *integritatea morală*, principiu conform căruia angajaților le este interzis să solicite sau să accepte, direct ori indirect, pentru ei sau pentru alții, vreun avantaj ori beneficiu în considerarea funcției pe care o dețin, sau să abuzeze în vreun fel de această funcție;

✓ *imparțialitatea și nediscriminarea*, principiu conform căruia angajații instituțiilor bancare sunt obligați să aibă o atitudine obiectivă, neutră față de orice interes politic, economic, religios sau de altă natură, în exercitarea atribuțiilor de serviciu;

✓ *profesionalismul și transparența*, principiu conform căruia angajații instituțiilor bancare au obligația de a-și îndeplini atribuțiile de serviciu cu responsabilitate, competență, eficiență, corectitudine, claritate și conștiinciozitate;

✓ *respectarea prevederilor legislației în vigoare*, principiu conform căruia angajații instituțiilor bancare vor respecta legislația aplicabilă activității pe care o desfășoară, precum și reglementările interne ale acestor instituții;

✓ *confidențialitatea*, principiu care statuează obligația angajaților instituțiilor bancare de a nu transmite informații confidențiale despre faptele, datele și informațiile referitoare la activitatea desfășurată, precum și la orice fapte, date sau informații, care privesc persoana, proprietatea, activitatea, afacerea, relațiile personale sau de afaceri ale clienților, către persoane care nu sunt autorizate să primească astfel de informații. Angajații instituțiilor bancare sunt obligați să păstreze secretul profesional asupra oricărei informații ori date nedestinate publicării, de care a luat cunoștință în cursul exercitării funcțiilor sale și nu va folosi aceste informații pentru obținerea de avantaje personale, orice abatere fiind sancționată conform legii și codului de etică bancară. Persoanele care nu au calitatea de angajat al instituției bancare, dar sunt abilitate să solicite și să primească informații ori date de natura secretului profesional în domeniul bancar, sunt obligate să păstreze confidențialitatea acestora și le pot utiliza numai în scopul pentru care le-au solicitat, sau le-au fost furnizate potrivit legii ori acordurilor încheiate;

✓ *prevenirea și combaterea faptelor de corupție, spălare de bani și finanțare a actelor de terorism*, prin raportarea oricăror tranzacții care pot avea legătură cu acestea și evitarea finalizării unor astfel de tranzacții, în conformitate cu prevederile legale;

✓ *exercitarea de către angajații instituțiilor bancare a unei activități prudente în desfășurarea tranzacțiilor financiare*, prin gestionarea responsabilă a resurselor proprii ale instituției bancare și prin informarea corectă a clienților asupra produselor și serviciilor bancare oferite;

✓ *responsabilitatea socială*, principiu care are în vedere implicarea în rezolvarea diferitelor probleme sociale, precum și sprijinirea promovării și realizării unor inițiative umanitare;

✓ *evitarea denigrării*, principiu potrivit căruia angajații instituțiilor bancare își vor exercita activitatea cu bună credință, potrivit uzanțelor oneste, cu respectarea intereselor părților implicate și a cerințelor concurenței loiale, în condițiile concrete ale pieței;

✓ *respectarea tuturor prevederilor Codului de etică bancară de către angajații instituțiilor bancare prin asumarea responsabilității*, înțelegerea și raportarea oricăror activități susceptibile de a încălca prevederile codului.

Următoarele secțiuni ale Codului de etică cuprind reglementările privind relațiile instituțiilor bancare cu celelalte bănci, cu clienții, personalul propriu, autorități etc.

Relația bancă-client se bazează pe încredere reciprocă și pe respectarea îndatoririlor pe care le au ambele părți una față de cealaltă.

Banca are următoarele îndatoriri principale față de client:

- să onoreze ordinele de plată sau cecurile scrise de clienți într-un timp rezonabil, stabilit de reglementările în vigoare;

- să emită extrase de cont periodice sau la cerere;

- să țină evidență clară a mișcărilor de sume în conturile clienților, în urma operațiunilor întreprinse de aceștia;

- să crediteze conturile clienților în urma depunerilor de numerar, primirii cecurilor sau ordinelor de plată emise spre a fi încasate de aceștia;

- să informeze și să consilieze corect și prompt clienții cu privire la produsele și serviciile sale, precum și cu privire la activitatea de ansamblu a băncii;

- să notifice și să restituie soldul creditor al conturilor bancare închise clienților;

- să elibereze numerar la cererea scrisă a clienților, în timpul orelor de program, în limita disponibilităților din cont sau a liniilor de credit aprobate;

- să plătească dobânda aferentă depozitelor depuse;

- să informeze clientul cu privire la o eventuală tentativă de fraudă întreprinsă la adresa sa (utilizare frauduloasă a contului de card, a unor cecuri falsificate, tentative de phishing și alte fraude bancare);

- să respecte condițiile contractuale stabilite pentru produsele și serviciile bancare oferite;

- să respecte confidențialitatea și secretul bancar.

La rândul lor, clienții trebuie să respecte anumite obligații față de bancă:

- să se asigure că au fonduri suficiente în cont pentru a li se satisface retragerile;
- să completeze corect documentația bancară: cecurile, ordine de plată și alte documente financiare;
- să permită băncilor să folosească disponibilitățile bănești din conturi și depozite conform practicilor bancare;
- să plătească la timp ratele, comisioanele și dobânzile stabilite prin contractele de credit sau depozit;
- să respecte sfaturile băncilor în privința aspectelor referitoare la securitatea operațiunilor bancare;
- să păstreze cu grijă carnetul de economii, cecurile și alte documente financiare importante;
- înștiințarea promptă a băncii în cazul pierderii sau furtului documentelor lor financiare;
- luarea oricăror altor măsuri necesare în vederea reducerii pierderilor pe care le-ar putea avea banca în astfel de circumstanțe.

În cazul apariției unor reclamații, banca poate lua diferite măsuri, de la emiterea unor scrisori de avertizare până la lichidarea contului clientului și rezilierea contractului.

De asemenea, dacă clienții au anumite nemulțumiri la adresa serviciilor bancare, acestea pot fi rezolvate cât mai repede și politicos de către angajații băncii sau pot fi prezentate ulterior cadrelor superioare ale băncii.

Reglementările de conduită care pot apărea în relația cu alte instituții bancare urmăresc desfășurarea activităților bancare în condiții optime, cu respectarea intereselor tuturor instituțiilor bancare, realizarea corectă de schimburi de informații și respectarea confidențialității activităților clienților, respectarea condițiilor unei competiții loiale, realizarea unei publicități responsabile și echitabile, existența solidarității și a respectului reciproc.

Relațiile dintre instituțiile bancare și angajații proprii se bazează pe profesionalism, respect și încredere. Angajații trebuie să se comporte într-o manieră profesionalistă față de clienți și loială față de instituția în care își desfășoară activitatea. În acest sens, angajații nu trebuie să exprime public aprecieri ireale despre activitatea instituției în care își desfășoară activitatea, să nu divulge informații confidențiale, dacă această dezvăluire este de natură să atragă avantaje necuvenite ori să prejudicieze imaginea sau drepturile instituției bancare, ale altor angajați sau ale clienților, să nu utilizeze resursele instituției sau să profite de statutul lor profesional pentru influențarea deciziilor oricărei persoane, să utilizeze bunurile și resursele instituției bancare doar în scopurile pentru care acestea au fost alocate etc.

Pe de altă parte, în relație cu angajații săi, fiecare bancă trebuie să asigure șanse egale de recrutare și promovare, o atmosferă și condiții prielnice de muncă, motivarea prin diverse metode și răsplata performanțelor, evitarea câștigurilor personale ce pot apărea datorită poziției salariaților (folosirea unor informații în interes propriu, facilitarea unor servicii, primirea de cadouri de la clienți).

În cadrul întregului colectiv al instituției bancare trebuie să existe relații bazate pe respectarea demnității umane. Prin urmare, în cadrul oricărui nivel ierarhic trebuie păstrat un climat favorabil desfășurării activităților în condiții bune și eficiente, nu sunt acceptate discriminările (directe sau indirecte) pe baze religioase, de etnie, de rasă, vârstă, orientare sexuală, statut social, opțiuni politice sau de oricare altă natură. Pe parcursul programului de muncă, angajaților le este interzis atât consumul de băuturi alcoolice și de substanțe ilegale, cât și fumatul în alte spații decât cele special amenajate în acest scop.

În relația cu autoritățile statului (Banca Națională, Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei, organele de control fiscal etc.), instituția bancară trebuie să respecte și să aplice reglementările legale în vederea dezvoltării unui sector bancar credibil, stabil, solid, bazat pe profesionalism și eficiență.

Banca trebuie să transmită informații corecte și complete în limitele precizate de legislația și reglementările în vigoare și să evite presiunile politicului, atunci când acestea există.

Următoarele secțiuni ale Codului de etică cuprind informații cu privire la punerea în aplicare a respectivului cod, constituirea juriului de onoare ce are ca obligații supravegherea respectării prevederilor și soluționarea cazurilor de încălcare a acestora. După analizarea faptei semnalate, în cazul constatării unei încălcări a prevederilor Codului, organul împuternicit (de exemplu, juriul de onoare) trebuie să ia o decizie asupra modului de soluționare a situației respective și va formula o notificare la adresa instituției bancare împotriva căreia a fost formulată plângerea, prin care i se va solicita acesteia să înceteze comportamentul care constituie o încălcare a normelor Codului de etică bancară.

Orice comportament care constă în săvârșirea uneia dintre următoarele fapte reprezintă o încălcare gravă a prevederilor:

- a) acțiunea de încălcare repetată a prevederilor Codului;
- b) determinarea altor persoane să încalce dispozițiile Codului;
- c) refuzul de a pune la dispoziția juriului de onoare a oricăror date și informații cunoscute referitoare la cazurile de încălcare a normelor prezentului Cod de etică bancară;
- d) acțiunile de intimidare a persoanelor care au dezvăluit sau intenționează să dezvăluie juriului de onoare faptele de încălcare a prezentului Cod de etică bancară, în scopul împiedicării acestora să procedeze la dezvăluirea menționată.

Ultimele informații prezentate în Codul de etică sunt despre intrarea în vigoare a prezentului Cod, perioada de valabilitate, instituțiile în cadrul cărora sunt aplicate aceste prevederi etc.

Responsabilitatea socială în domeniul financiar și, respectiv, în sectorul bancar a manifestat o oarecare întârziere în considerarea aspectelor dezvoltării durabile, în ciuda gradului de expunere la risc al acestui sector intermediar al economiei. Începând cu perioada anului 2015, problemele dezvoltării durabile intră în preocupările sectorului bancar prin incorporarea aspectelor sociale și de mediu în politicile de creditare.

Ca și o consecință a incorporării considerentelor de mediu în politicile băncilor, studiile s-au concentrat inițial asupra riscurilor directe la care acestea se expun (de exemplu riscul de a fi trase la răspundere pentru finanțarea unor activități poluante). Doar în ultimii ani, riscurile indirecte (asupra reputației sau legate de responsabilitatea băncilor privind activitățile de creditare a clienților cu slabe performanțe în domeniul sustenabilității) au făcut obiectul diferitelor studii asupra practicilor social responsabile din sectorul bancar.

Bibliografie selectivă:

1. BORZA (PLĂIAȘ), I. *Studiu privind mixul de marketing bancar*: Teză de doctorat. București, 2005.
2. CECHIN-CRISTA, D. *Elementele fundamentale ale activității bancare*. Timișoara: Mirton, 2008.
3. CETINĂ, I. *Marketing financiar-bancar*. București: Ed. Economică, 2005.
4. CETINĂ, I., ODOBESCU, E. *Strategii de marketing bancar*. București: Ed. Economică, 2007.
5. ENNEW, Chr., WAITE, N. *Financial Services Marketing: An International Guide to Principles and Practice*. Routledge, 2013.
6. FILIP, A. *Marketing relațional în domeniul financiar bancar*: Teză de doctorat. București, 2007.
7. OLTEANU, V. *Marketing financiar bancar*. București: Ecomar, 2005.
8. PREDA, O., FURDUI, I. *Elemente de marketing financiar bancar*. București: Ed. Universitară, 2009.
9. SĂPLĂCAN, Z. *Bankmarketing*. Suport de curs. București, 2015.

Subiectul 5

GESTIUNEA CLIENTELEI BANCARE

- 5.1. Managementul relațiilor cu clienții
- 5.2. Gestiunea relației instituție bancară–client
- 5.3. Tipuri și categorii de clienți bancari
- 5.4. Comportamentul consumatorului de produse și servicii bancare

---

Obiective:

- să definească și să înțeleagă conceptele din ramura managementului relațiilor cu clienții;
- să cunoască abordările teoretice fundamentale care au stat la baza configurării managementului relațiilor cu clienții;
- să poată să caracterizeze tipologia clienților;
- să argumenteze necesitatea și importanța gestiunii clienților în cadrul instituțiilor bancare;
- să cunoască bazele legislative în ceea ce privește managementul relației bancă–client.

Noțiuni de bază:

managementul relației cu clienții (CRM); relația bancă–client; produse și servicii bancare; comportamentul consumatorului.

5.1. Managementul relațiilor cu clienții

Ca un rezultat logic al apariției conceptului de *marketing relațional* în anii 1920, noțiunea de *management al relației cu clienții (CRM)* a devenit populară în rândul academicienilor și practicienilor la mijlocul anilor '90, cu toate că acest concept se manifestă încă din anii '80 ca și o ramură a marketingului denumită *marketingul bazelor de date*. În cazul unei baze de date prea mari, pentru a păstra liniile de comunicare deschise și a fi informat în ceea ce privește nevoile clienților, aceștia își setau un grup țintă, și anume clienții-cheie. În cazul clienților mici, tendința era de a folosi chestionarele în mod repetitiv. Astfel de practici generau o bază de date dezordonată și nu ofereau o perspectivă reală asupra pieței.

Odată ce companiile au început să caute baze de date care să le ofere informații, au realizat că de fapt clientul este un factor important de care ei au nevoie (ce cumpără de obicei?, cât cheltuie?, ce fac ei?).

Conform cercetătorilor, înainte de 1993, CRM a inclus două piețe importante:

- 1) automatizarea forței de vânzări (SFA);
- 2) servicii pentru clienți (CS).

Automatizarea forței de vânzări a fost inițial concepută pentru a sprijini vânzătorii în gestionarea punctelor de contact și pentru a le oferi calendare cu evenimente despre clienții lor. Semnificația automatizării forței de vânzări a fost extinsă pentru a include și gestionarea oportunităților prin sprijinirea metodologiilor de vânzări și interconectarea cu alte funcții ale companiei, cum ar fi producția.

Comparativ cu automatizarea forței de vânzări, serviciul clienți (CS) este o activitate postvânzare ce are rolul de a satisface clienții. Scopul serviciului clienți este de a rezolva probleme interne și externe ale clientului într-un mod rapid și eficient. Oferind rapid și precis răspunsuri la întrebările clienților, o companie poate scădea costurile și poate crește loialitatea clienților și veniturile companiei.

Avansând în anii '90, companiile au început să îmbunătățească acest proces de CRM: în loc să colecteze informații pentru uzul lor personal, acestea au început prin a le oferi cadouri clienților și alte beneficii pentru loialitate. Acest lucru oferea o relație mai bună cu clienții și, totodată, era un factor motivator. Așa au fost începuturile managementului relațiilor cu clienții, ale programelor cu preacunoscutele pliante promoționale, punctelor bonus pe cardurile de fidelitate. Astfel, s-a ajuns ca CRM-ul să fie folosit ca un mijloc de a crește pasiv vânzările printr-o relație cu clientul mult mai activă.

Termenul de „management al relației cu clienții” a apărut în comunitatea de furinzori de IT la mijlocul anilor '90. Inițial, termenul de CRM presupunea implementarea unei aplicații IT, a cărei întrebuintare era de a rezolva problemele specifice dintr-un anumit departament din companie. Această abordare este limitată, deoarece definește aplicațiile CRM ca „soluții informatice orientate către

automatizarea anumitor procese de afaceri desfășurate în cadrul departamentelor de vânzări sau marketing și care sunt privite că fiind independente unele în raport cu celelalte”. Totodată, „orientarea axată pe realizarea unui număr cât mai mare de tranzacții pe termen scurt a început să fie înlocuită treptat de filozofia promovării relațiilor pe termen mediu și lung, cu toate categoriile de persoane și organizații care au un interes direct sau indirect în activitatea organizației”.

Adevăratul management al relației cu clienții debutează la începuturile acestui secol. Companiile de software au implementat noi soluții avansate, particularizate pe ramuri industriale, lucru care ne ajută să folosim informația într-un mod dinamic. În loc să stocăm informația într-o bază de date statică, CRM-ul a devenit un mod de a înțelege nevoile clienților și, totodată, comportamentul acestora. Apariția internetului a reprezentat un factor important în dezvoltarea acestor baze de date imense, deoarece permite stocarea informațiilor externe.

Companiile se confruntau cu o dificultate în a stoca cantitățile mari de informații pe care le dețineau, iar CRM-ul a venit în ajutorul acestora, bazându-se pe noile posibilități pe care Internetul le oferea.

În ultimul deceniu, s-a manifestat un mare interes în managementul relației cu clienții atât de academicieni, cât și de agenții economici.

În zilele noastre, CRM-ul este folosit de cele mai multe ori de companiile care se bazează pe două aspecte distincte: serviciul de relații cu clienții și tehnologia. Cele trei sectoare de business care se bazează cel mai mult pe CRM și îl folosesc în avantajul lor sunt: serviciile financiare, o varietate de corporații hightech și industria telecomunicațiilor.

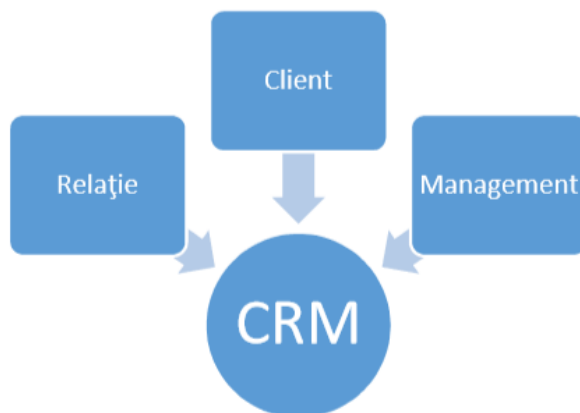
Globalizarea și conectivitatea omniprezentă forțează companiile să reevalueze modul de livrare a valorii clienților săi. Companiile mari și mici furnizează acum produse similare la un cost redus, cu o abundență de opțiuni pentru client în principal din cauza globalizării. Pentru a avea succes în acest mediu competitiv, companiile trebuie să livreze atât produse și servicii de calitate, cât și produse și experiențe unice și, totodată, dinamice pentru client, în funcție de nevoile sale.

Managementul relațiilor cu clienții cuprinde trei componente, așa cum se poate observa în Figura 5.1:

- ✓ client;
- ✓ relație;
- ✓ management.

Managementul relațiilor cu clienții încearcă să obțină o viziune integrată unică a clienților și o abordare centrată pe client.

Fig. 5.1. Componentele managementului relației cu clienții (CRM)

Client. Clientul este singura sursă a profitului actual al companiei și a creșterii în viitor. Cu toate acestea, un bun client, care oferă mai mult profit cu mai puține resurse, este întotdeauna greu de găsit, deoarece clienții au cunoștințe și concurența este acerbă. Uneori este dificil să distingi cine este adevăratul client, pentru că decizia de cumpărare este frecvent o activitate de colaborare între participanții la procesul decizional. Tehnologia informației poate oferi abilitățile de a distinge și de a gestiona clienții. CRM poate fi considerat ca o abordare de marketing bazată pe informațiile clientului.

Relația. Relația dintre o companie și clienții săi implică o comunicare și o interacțiune continuă și bidirecțională. Relația poate fi pe termen scurt, fie pe termen lung, continuă sau discretă, repetată sau singulară. Relația poate fi atitudinală sau comportamentală. Chiar dacă clienții au atitudine pozitivă față de companie și produsele sale, comportamentul lor de cumpărare este foarte diferit în funcție de situație. De exemplu, modelul de cumpărare a clientului unei bănci depinde de vârsta cumpărătorului, dacă este o persoană peste 60 de ani sau un tânăr de 25 de ani. CRM implică gestionarea acestei relații, astfel încât să o facă profitabilă și reciproc avantajoasă. Pentru măsurarea acestei relații, se utilizează instrumentul numit *valoarea de viață a clientului (CLV)*.

Managementul. CRM nu este o activitate numai în cadrul unui departament de marketing. Mai degrabă este vorba de schimbări culturale corporative continue în privința proceselor. Informațiile colectate despre clienți sunt transformate în cunoaștere corporativă, ceea ce conduce la activități, iar compania reușește să profite de aceste informații și de oportunitățile pieței.

Cele mai multe dintre programele de relații cu clienții sunt dezvoltate pe baza unor anumite principii/caracteristici, care exprimă necesitatea organizațiilor de a menține relații reciproc avantajoase cu clienții lor pentru beneficiile pe termen lung ale ambelor părți.

Caracteristicile fundamentale sunt următoarele:

- valoarea duratei de viață al clientului (CLV);
- satisfacția clienților;
- loialitatea clienților;
- capitalurile provenite de la client;
- vânzări încrucișate (*Cross-selling*) și extravânzări (*Up-Selling*);
- profitabilitatea clienților.

CRM este o abordare a managementului care determină organizațiile să identifice, să atragă și să crească rata de retenție a clienților profitabili, printr-un sistem îmbunătățit al managementului relațiilor. CRM reprezintă utilizarea informațiilor cu privire la client sau cunoașterea acestuia cu scopul de a livra produse sau servicii relevante clienților.

Una dintre primele definiții ale CRM-ului de către Kotler și Armstrong precizează managementul relațiilor cu clienții ca fiind: „un software special de programe și tehnici analitice care servesc la integrarea și utilizarea unei cantități mari de date despre clienții individuali stocate în baze de date. CRM constă în crearea unui software sofisticat și instrumente analitice care sortează informații despre clienții din toate sursele, efectuând o analiză aprofundată și folosind aceste rezultate în consolidarea relației cu clientul”.

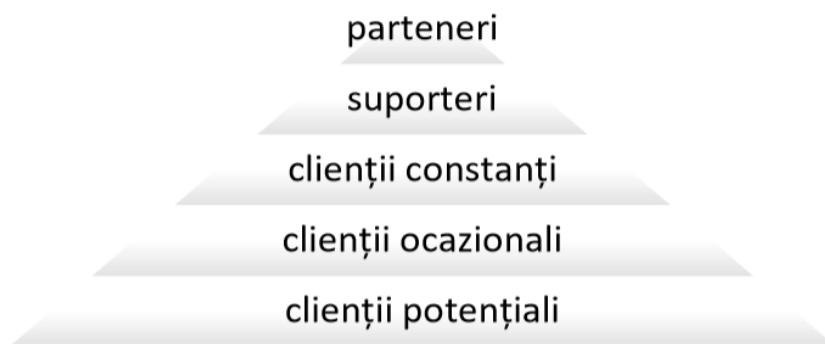
Companiile din domeniul tehnologiei informației (IT) au tendința de a utiliza termenul CRM pentru a descrie aplicațiile software care automatizează funcțiile de marketing, vânzări și servicii din segmentul de business. Această abordare pune un semn de egalitate între CRM și tehnologie. Deoarece implementările CRM sunt în prezent realizate cu ajutorul unor soluții software complexe, mulți oameni consideră că CRM este sinonim aplicațiilor IT. Tehnologia CRM este adesea incorect asimilată cu managementul relațiilor cu clienții și un motiv-cheie pentru eșecul CRM este concepția greșită că CRM-ul reprezintă o inițiativă tehnologică. Andreea Enache – senior marketing consultant *ensight* este de părere că o definiție ce are la baza doar conceptul de tehnologie poate fi foarte înșelătoare și de fapt poate schimba întreaga atenție a aplicabilității CRM.

O problemă semnificativă cu care multe organizații se confruntă atunci când se decid să implementeze o aplicație de tip CRM este confuzia pe care o generează managementul relației cu clienții. Pentru unii cercetători, CRM înseamnă poștă electronică directă (direct e-mail), o schemă de loialitate, o bază de date, pe când alții îl consideră că un *help-desk* sau serviciu clienți (*callcenter*). Unii directori spun că CRM-ul este folosit pentru popularea unei baze de date sau pentru a întreprinde un minerit al datelor mai complex. Pe de altă parte, unii specialiști din domeniu consideră CRM-ul o soluție pentru comerțul electronic, cum ar fi un motor personalizat al internetului. Această lipsă a unei definiții general valabile a managementului relației cu

clienții poate conduce la eșecul unui proiect, atunci când organizația percepe CRM-ul ca o tehnologie limitată sau fragmentează fundamentul acestuia.

CRM poate fi abordat ca un instrument strategic pentru îmbunătățirea profitabilității, eficienței operaționale și rentabilității investiției de marketing. CRM-ul poate fi privit ca o filozofie asupra modului în care facem afaceri și a modului în care credem că putem dezvolta organizația. CRM-ul consideră clientul nucleul unei afaceri și orientează politica de marketing a organizației în acest sens.

Clienții fideli sunt considerați de unii specialiști în managementul relațiilor cu clienții ca fiind cel mai important factor, iar toată atenția și toate eforturile ar trebui concentrate pe acești clienți fideli. Construirea relațiilor cu clienții reprezintă un proces complex și de lungă durată. Potrivit unui grup de cercetători britanici, există o scară a relațiilor (Fig. 5.2), care presupune existența mai multor etape în dezvoltarea relațiilor pe termen lung cu clienții.

Fig. 5.2. Scara relațiilor

La baza acestei scări se află clienții potențiali sau clienții-țintă. Pe de o parte, în cadrul acestui model identificăm clienții ocazionali, cei care nu sunt constanți și migrează cu ușurință spre alte oferte. Pe de altă parte, regăsim clienții constanți, cei care sunt satisfăcuți de calitatea produselor și serviciilor oferite de către companie și care își mențin constanța în relația de afaceri. Organizațiile își transformă mai apoi clienții în așa-numiți suporteri. Prin diferitele pârghii parteneri și strategii de management al relațiilor cu clienții, relația client-firmă devine una puternică, clienții dovedind un atașament crescut față de marcă/brand, devenind astfel promotorii ei. Aceștia o recomandă altora promovând organizația în mod gratuit datorită satisfacției pe care aceasta le-o oferă. Treapta superioară a scării se identifică cu clienții parteneri, companiile urmărind beneficii reciproce pe termen lung în relația cu acest tip de clienți.

În zilele noastre, CRM-ul joacă un rol pivotant în poziționarea strategică a unei organizații. CRM-ul se concentrează pe integrarea informațiilor despre clienți, cunoașterea acestora, găsirea și păstrarea lor, pentru a crește valoarea organizației. De asemenea CRM are un rol important în păstrarea clienților și fidelizarea acestora. Prin

intermediul CRM, companiile își educă clienții să le devină loiali. Organizațiile ar trebui să știe motivele pentru care clienții îi părăsesc și să găsească soluții pentru păstrarea acestora. Pentru a satisface dorințele și exigențele clienților săi, organizațiile folosesc managementul relațiilor cu clienții, ca un sprijin în stabilirea, menținerea, dezvoltarea și îmbunătățirea relațiilor între organizație și clienții săi.

CRM-ul este privit de către specialiștii din domeniu ca un element strategic. Potrivit acestora, CRM-ul presupune dezvoltarea și menținerea relațiilor pe termen lung cu clienții strategici ai organizațiilor. Conceptul de CRM este definit de unii cercetători prin prisma calității sale organizaționale, ceea ce presupune că CRM se focusează asupra capacității și dispoziției unei companii de a se adapta la comportamentul specific de cumpărare a clienților. Ca și strategie de afaceri, CRM-ul s-a dezvoltat în timp datorită evoluției tehnologiei și se bazează pe dezvoltarea unei relații personalizate cu diferitele tipuri de clienți tocmai pentru a crește profitabilitatea acestora. Această strategie de succes, în contextul economiei de piață și al globalizării, în care concurența este acerbă, iar piața este într-o continuă schimbare, devine un element vital al organizațiilor care vor să se mențină pe piață, să fie competitive și să dobândească loialitatea clienților săi. Clienții fideli reprezintă cel mai important avantaj competitiv al unei organizații, deoarece aceștia devin inaccesibili pentru restul concurenților din segmentul de piață vizat, dacă sunt gestionați eficient. Este foarte importantă satisfacerea nevoilor clientului, dar atragerea și menținerea acestora este tot mai dificilă. Cercetările actuale relevă faptul că aceștia migrează foarte ușor de la o entitate la alta, fapt care a impus fidelizarea clienților prin diferite metode și practici de marketing. În ultimul deceniu se impun din ce în ce mai mult strategiile bazate pe entuziasmul clienților ce poate fi susținut prin produse sau servicii personalizate.

Satisfacția clienților reprezintă o modalitate prin care se poate evalua modul în care produsele și serviciile pot îndeplini sau depăși așteptările clienților. Într-o piață competitivă, cum ar fi industria bancară, se găsesc multe strategii bazate pe păstrarea clienților, satisfacția nevoilor acestora și depășirea așteptărilor lor. Cu alte cuvinte, satisfacția este un rezultat al evaluării cognitive și afective, unde anumite standarde de consum sunt comparate cu performanțele reale percepute. Astfel că, dacă performanțele sunt mai scăzute decât așteptările, clienții nu vor fi satisfăcuți, iar acolo unde performanțele exced așteptările, clienții vor fi satisfăcuți și acest lucru va duce la un comportament pozitiv din partea clienților și, cu siguranță, la profit.

5.2. Gestiunea relației instituție bancară–client

Un sistem al managementului relației cu clienții (CRM) integrat poate ajuta la jonglarea acestor resurse prin acces la informațiile despre client. Conceptul de proces din cadrul unei instituții bancare necesită un sistem CRM care: poate să capteze

---

informații despre client în momentul contactului cu banca – sucursala, agenția, filiala. Asigurarea că toate informațiile despre client și istoric sunt accesibile – permițând filialei, sucursalei, agenției să adopte identitatea instituțiilor bancare:

- să furnizeze informații de calitate la fiecare interacțiune cu clientul care să poată fi accesate de către conducere prin rapoarte ce permit o analiză mai bună decât ce era disponibil înainte;
- să permită departamentului de marketing al băncii să identifice contactele cu clienții prin clasificarea lor și să le trimită corespondența cu produse ce pot fi potrivite pentru aceștia;
- să se asigure de faptul că experiența clienților cu sistemul este unitară pe toate canalele.

Sectorul bancar al managementului relației cu clienții integrează și identitatea electronică a clientului în cadrul organizației. Nu mai este necesar contactul fizic cu clientul pentru a-i vinde produsele. Introducerea produselor noi, bazate pe actualul profil electronic al consumatorilor, pot fi oferite prin căi de marketing electronic.

În prezent, odată cu folosirea tehnologiilor electronice de comunicare, managementul relațiilor cu clienții a suferit mai multe schimbări și reprezintă un sistem care include mai multe aspecte ale comunicărilor și interacțiunilor cu clienții. Cu alte cuvinte, determină cum se desfășoară relațiile cu clienții, prin rezolvarea problemelor, convingerea acestora în achiziționarea anumitor servicii bancare, generând un sentiment de loialitate și menținerea interacțiunii financiare cu clienții.

Cunoașterea nevoilor clienților de la bun început permite vânzarea unor produse și servicii potrivite pentru aceștia. Deși conducerea unei instituții bancare înțelege pe deplin întregul proces și necesitatea lui, ei nu iau în considerare baza de date electronică. Această discrepanță creează probleme în implementarea CRM. Sunt motive de îngrijorare în legătură cu cheltuielile presupuse de acest sistem, ușurința cu care sistemul poate fi accesat de către angajați și abandonul autorității asupra acestora.

Problema gestionării relațiilor cu clienții a devenit un subiect al multor lucrări de cercetare. Dimitriadis et al. (2011) a descoperit faptul că clienții pot descoperi beneficiile care au legătură cu relaționarea lor cu compania și să le separe de produsele și serviciile oferite. Beneficiile percepute au fost puse în două categorii: încredere (bazat pe opinia clientului cum că se creează o percepție a securității), personalizare și tratament special (așteptările clienților sunt îndreptate către modalitatea livrării serviciilor și ajustarea acestora pe diferite situații); legăturile sociale (clienții se gândesc că investirea în relațiile cu ei este în funcție de importanța lor pentru bancă) și conveniența/receptivitatea (făcând afaceri cu furnizori de servicii cunoscuți, face ca aceste activități să fie mult mai ușoare). În lucrarea lui Onut et al. (2006), autorii discută despre utilizarea CRM-ului în bancă, ajută (folosind tehnologia și resursele umane) pentru a înțelege mai bine comportamentul clienților și în orientarea către valoarea acestor clienți.

Zineldin et al. (2005) a evidențiat faptul că băncile trebuie mereu să țină cont că nu doar oferă, ci și vând produse și servicii, dar totodată crește și reputația companiei prin fiecare relație stabilită cu clienții. Acesta este motivul pentru care furnizorii de servicii bancare fac eforturi adiționale pentru a încorpora valoare în relațiile făcute cu clienții. Valori cum ar fi: prietenie, politețe, ajutor, acuratețea tranzacțiilor și atenție, eficiență în corectarea greșelilor, rapiditatea serviciilor și a procesului decizional au fost mai importante pentru clienți decât prețul serviciilor.

Cartea lui Dyche' (2002) propune beneficiile și obiectivele CRM-ului în industria bancară după cum urmează: înainte de a implementa o aplicație CRM, băncile au nevoie de o imagine completă a clienților lor din diferitele sisteme ce conține date despre aceștia. Dacă banca ar putea urmări comportamentul clienților, managerii ar putea înțelege mai bine clientul, ar putea prezice comportamentul viitor și preferințele acestora. În acest mod, datele și aplicațiile vor ajuta banca să gestioneze relația cu clientul și să continue să crească și să evolueze. Dacă încercăm să privim beneficiile CRM-ului din punctul de vedere al tipului de CRM, le putem împărți astfel:

✓ Beneficiile majore ale CRM-ului analitic pentru instituțiile bancare sunt:

1. păstrarea clienților;
2. detectarea fraudei;
3. optimizarea eforturilor de marketing ținând cont de potențialul fiecărui client;
4. analiza riscului unui credit;
5. clasificarea și direcționarea;
6. dezvoltarea produselor personalizate pe baza unor preferințe specifice și pe

baza priorităților clienților.

✓ Beneficiile majore ale CRM-ului colaborativ pentru bănci sunt:

- 1) realizarea comunicării eficiente cu clientul pe mai multe canale;
- 2) servicii online pentru reducerea costurilor de servicii;
- 3) furnizarea accesului la datele clientului în timpul interacționării cu acesta.

CRM colaborativ – acesta presupune ca sistemele să le permită clienților să desfășoare servicii singuri printr-o mulțime de canale de comunicare interactive. Atrage laolaltă procedurile și datele, și permite distribuirea datelor și a informațiilor către angajații băncii pentru luarea unor decizii proactive și pentru a furniza servicii și activități în sprijinul clienților.

Astfel că CRM poate fi interpretat ca fiind un element ce permite transformarea băncii de la o bancă tradițional tranzacțională la o bancă unde se creează legături prin folosirea tehnologiei.

Pe lângă asta, autori cum ar fi Shakil, Shahid și Ehtisham-Ul-Mujeeb (2012) au arătat importanța adoptării și implementării sistemului electronic bancar, precum modalități de reducere a costurilor operaționale și tranzacționale și creșterea satisfacției clienților. Dar mai întâi trebuie să se ofere suport clienților în adoptarea noilor tehnologii. Pe cealaltă parte, unii autori, cum ar fi Herington & Waeven (2007) au

descoperit faptul că serviciile online nu au un impact semnificativ asupra satisfacerii clienților și asupra dezvoltării relațiilor solide cu clienții ținând cont de faptul că serviciile bancare online din zilele noastre nu fac parte din așteptările clienților în materie de servicii bancare.

Managementul relațiilor cu clienții este de o importanță strategică, dar relațiile cu clienții sunt administrate de către operatori ai băncii care lucrează ca și consultanți, responsabili cu administrarea relațiilor cu clienții în fiecare zi, stabilind căi de comunicare cu clienții și furnizarea de informații personalizate și consultanță în ceea ce privesc serviciile băncii. Procedura de consultanță are loc în întâlniri directe, deoarece este cel mai bun canal de comunicare, atunci când bancherii se concentrează pe fiecare relație în parte.

Activitatea unei instituții bancare trebuie să fie în permanență guvernată de *principiul transparenței*. Astfel banca are obligația de a furniza, într-o manieră clară, echilibrată, exactă și la timp, tuturor părților interesate (acționari, angajați, clienți) informații privind poziția curentă și perspectivele viitoare pentru aprecierea eficacității organului de conducere în administrarea și/sau conducerea instituției bancare.

În general, o instituție bancară trebuie să facă publice, conform legislației bancare în vigoare, următoarele aspecte cu privire la activitatea sa:

- ✓ structurile și politicile aferente cadrului de administrare a activității, inclusiv obiectivele, structura organizatorică, cadrul de administrare a activității, structura și organizarea organului de conducere;
- ✓ natura, scopul și substanța economică a tranzacțiilor cu părți afiliate, dacă acestea au un impact semnificativ asupra instituției;
- ✓ modalitatea în care este stabilită strategia de afaceri și strategia privind administrarea riscurilor și factorii de risc previzibili;
- ✓ comitetele instituției bancare, atribuțiile și componența acestora;
- ✓ cadrul aferent controlului intern și modalitatea în care sunt organizate funcțiile de control, principalele atribuții pe care le îndeplinesc acestea, modalitatea în care performanța acestora este monitorizată de către organul de conducere;
- ✓ informații semnificative privind rezultatele financiare și operaționale.

Instituțiile bancare acordă un interes sporit relațiilor cu clienții, deoarece în schimbul produselor oferite și a serviciilor prestate în favoarea acestora se percep dobânzi și comisioane, iar pentru resursele atrase se plătesc dobânzi în condiții concurențiale de piață.

Relația dintre o instituție bancară și client poate fi reglementată prin:

- *legi specifice* (Legea nr. 202, reglementări și normative emise de banca centrală și reglementări privind protecția consumatorului);
- *conduită bancară*, parte a eticii bancare.

Cerințele clientelei bancare sunt diverse, iar băncile caută să dezvolte o gamă cât mai largă de produse și servicii adaptate fiecărui tip de clientelă.

Legislația internațională stabilește cadrul general de desfășurare al relațiilor dintre o instituție bancară și clienții săi, plecând de la ideea că instituția bancară are îndatorirea legală și, totodată, morală de a avea grijă de clienți, de a proteja informațiile obținute de la aceștia prin asigurarea secretului bancar și de a veghea ca aceștia să desfășoare prin bancă numai operațiuni legale.

Potrivit legislației în vigoare, în Republica Moldova, este ilegal ca o persoană fizică sau o entitate economică să desfășoare activități generatoare de fonduri bănești, fără să aibă un cont deschis la o instituție bancară. Astfel, un client bancar poate fi o persoană fizică sau juridică ce deține un cont deschis la o instituție bancară.

De regulă, *relația instituție bancară–client* este o relație de tipul *debitor–creditor* sau *creditor–debitor*. De pildă, atunci când clientul constituie un depozit bancar la o bancă, acesta se află în poziția de creditor, iar instituția bancară se află în poziția de debitor, iar atunci când banca acordă un credit clientului, relațiile dintre aceștia se inversează, adică clientul se află în poziția de debitor al băncii, iar banca se află în poziția de creditoare a clientului.

Relația instituție bancară–client este bazată pe cunoaștere și încredere. Pentru a intra într-o relație cu un nou client, instituția bancară este obligată să aplice o serie de măsuri de prudențialitate privind cunoașterea clientului și să refuze să colaboreze cu acele persoane fie ele fizice sau juridice care nu se supun acestor norme. Pe de altă parte, partenerii din această relație trebuie să se achite în mod reciproc de obligațiile ce le revin, așa cum aceștia au stabilit în documentația ce stă la baza acestei relații contractuale, de exemplu, să efectueze plata obligațiilor financiare conform condițiilor contractuale.

Cerințele clientelei sunt diverse, iar banca deja caută să dezvolte o gamă cât mai largă și mai variată de produse și servicii adaptate fiecărui tip de client.

Pe fondul diversificării categoriilor de clienți ce interacționează cu instituția bancară, *gestionarea bazei de date* cu privire la aceștia are o importanță deosebită pentru bancă și presupune:

- identificarea diferitelor categorii de clienți;
- identificarea tranzacțiilor necesare fiecărei categorii de clienți;
- adaptarea vânzărilor și a dispozitivului comercial în funcție de client;
- cunoașterea legislației cu privire la diferitele tipuri de clienți.

În Republica Moldova, de pildă, în anii 2000, structura clientelei bancare era extrem de restrânsă, iar produsele și serviciile oferite clienților de către instituțiile bancare se rezumau la cele clasice; conturi curente, depozite bancare, credite pentru companii etc. În prezent, instituțiile bancare autohtone și-au modificat substanțial oferta de produse și servicii, promovând multe produse și servicii bancare noi, din ce în ce mai diversificate și mai complexe.

Pentru o mai bună gestionare a portofoliului de clienți, instituția bancară trebuie să cunoască și să valorifice următoarele informații cu privire la client:

a) *informații directe:*

- modul în care au fost înregistrați la agenția servicii publice;
- caracterul de legalitate și eficiență a activității;
- dimensiunea capitalului social și modul în care este grevat de datorii;
- bonitate (lichiditate, solvabilitate, rentabilitate);

b) *informații indirecte:*

- din relațiile anterioare ale băncii cu compania respectivă;
- de la partenerii de afaceri ai companiei.

Clienții persoane fizice au devenit mari consumatori de produse și servicii bancare, iar spiritul concurențial la nivelul sectorului bancar național a devenit din ce în ce mai vizibil. Tendința actuală manifestată la nivelul întregului sector bancar autohton, este aceea de creștere a gradului de echipare a fiecărui client cu cât mai multe produse și servicii bancare.

Într-o economie de piață, clienții își aleg banca cu care lucrează în funcție de cerințele pe care aceștia le au, în funcție de oferta de produse și servicii, în funcție de proximitate și, nu în ultimul rând, în funcție de profesionalismul personalului bancar. Această realitate conduce în mod cert la dezvoltarea industriei bancare, la diminuarea prețului produselor și serviciilor oferite și la creșterea confortului clienților ce vor utiliza din ce în ce mai multe canale de distribuție a produselor și serviciilor bancare.

Clientela față de care o instituție bancară își asumă angajamente și cu care stabilește relații de afaceri, *se clasifică, în funcție de performanța financiară și conduita tranzacțională, astfel:*

✓ *clienți sănătoși* cu o situație financiară și patrimonială bună și cu serviciul datoriei standard pe durata relației de afaceri;

✓ *clienți sensibili* care înregistrează o înrăutățire a situației financiare și patrimoniale pe durata relației de afaceri;

✓ *clienți neperformanți* care pe parcursul derulării relației de afaceri înregistrează o degradare a situației financiare și care pot genera pierderi pentru bancă.

De asemenea, instituțiile bancare își grupează portofoliul de clienți aferenți activității de *corporate banking* astfel:

➤ *key accounts* – parteneri strategici care aduc o pondere însemnată din profitul anual aferent activității de Corporate Banking;

➤ *target accounts* – fiind principalii competitori ai partenerilor strategici menționați ale căror nevoi pot fi satisfăcute de produse/servicii bancare noi, permanent inovative;

➤ *small customers* – clienți mici dintre care o parte pot deveni clienți strategici pe termen mediu/lung.

Literatura în ceea ce privește managementul relațiilor cu clienții în bănci este foarte vastă, mulți cercetători și bancheri considerând CRM-ul un important factor în strategia băncilor. Managementul relațiilor cu clienții electronic (e-CRM) este un sistem cu mult mai ușor și mai puțin costisitor de implementat decât CRM

tradițional, deoarece e-CRM poate fi extins cu mai multă ușurință utilizatorilor, oriunde în cadrul companiei, prin intermediul internetului. Valoarea e-CRM nu se limitează la tăierea costurilor. Adoptarea noilor tehnologii le oferă companiilor posibilitatea de a capta părerile clienților prin intermediul canalelor multiple.

E-CRM generează costuri scăzute, oportunități, amenințări și inovație chiar și în cele mai conservatoare bănci. Băncile trebuie să se re poziționeze și să profite de noile canale de comunicare și noile piețe pentru satisfacerea clienților existenți. Toate băncile au deja site-uri web pe internet, oferindu-și prin intermediul lor produsele și serviciile. Băncile folosesc aceste noi tehnologii ca și pârgii pentru a-și schimba strategia de la modelul bancar tradițional la cel online prin folosirea aplicațiilor dinamice de colectare a datelor. Serviciul online oferă comercianților acces în timp real la informațiile plății fără să mai aștepte o copie de la bancă.

În studiul său, Elias Awad (2000) a analizat și a ajuns la concluzia că cel mai popular instrument pentru serviciu de relații cu clienții este e-mail-ul. Ieftin și rapid, e-mail-ul este folosit pentru diseminarea informațiilor, pentru a oferi informații despre produse și de a confirma comenzi, pentru a corespunde cu clienții cu privire la orice problemă și de asemenea cu partenerii de afaceri. Pentru a răspunde rapid la un număr mare de e-mail-uri, există un sistem automat de răspuns prin e-mail ce au fost implementate în ultimii ani. E-mail-urile cu răspuns automat pot lămuri clienții cu privire la întrebările lor, prin folosirea inteligenței artificiale care recunoaște cuvinte-cheie și oferă răspunsul rapid. Cel mai mare avantaj al e-mail-ului ca și metodă de comunicare este acela că oferă informații rapide și corecte la toate nelămuririle clientului. Sistemele de tip e-CRM suportă toate tipurile de interacțiuni cu clientul cum ar fi livrarea comenzii și servicii postvânzare.

Sistemele e-CRM din bancă se referă la: online banking, mobile banking, e-mail, chat online, iar informația colectată poate fi folosită pentru a crea profile ale clienților și pentru a le personaliza serviciile. Singh (2002) a indicat faptul că, cu cât mai rapid se procesează o tranzacție prin e-CRM, cu atât răspunsul electronic la cerințele clienților, confirmarea comenzii și a livrării, informațiile despre plata prin e-mail sunt mult mai apreciate de către clienți.

De asemenea, s-a subliniat faptul că răspunsul electronic ajută și la întărirea relațiilor dintre furnizor și client și acest tip de răspuns electronic înlocuiește răspunsul personal folosit în metodele tradiționale de vânzări. Corespondența prin e-mail este folosită de către organizații pentru a își înștiința clienții cu privire la facturi, plăți și informații despre livrare. Conform lui Singh (2002), acest lucru este foarte apreciat de către clienți, iar studiul său explică importanța securității tranzacțiilor și a transferului de informații. Încrederea, cooperarea și satisfacția sunt factorii care influențează relațiile durabile cu clienții, Sudalaimuthu și Lilly (2007) au observat că factorii demografici, precum sexul, calificare educațională, ocupația, statusul marital și veniturile respondenților, au un impact direct asupra percepției clienților față de

---

serviciile bancare și există o relație semnificativă între frecvența tranzacțiilor și opinia acestora despre serviciile bancare. Marketingul relațional, folosit în trecut, avea scopul de a capta informații despre preferințele clienților și aceste informații erau stocate în baze de date CRM pentru a putea dezvolta relații unu la unu cu clienții.

CRM-ul, implementat în bancă, o ajută pe aceasta să dezvolte relații de durată cu clienții și astfel asigurând profitabilitatea, serviciul la timp, folosirea metodelor inovatoare pentru o bază de date cuprinzătoare, instalarea unor sisteme simple și ușor de utilizat și nu în ultimul rând rezolvarea rapidă a cererilor sau plângerilor clienților, toate acestea pentru a asigura o relație mai lungă cu clienții. S-a observat că implementarea CRM-ului în bancă va atrage mai mulți clienți, ceea ce presupune venituri mai mari pentru bancă.

Există multe elemente în perceperea valorilor clienților, incluzând: furnizarea rapidă a serviciilor, profit mai mare, costuri mai mici, disponibilitatea informațiilor, securitatea datelor personale și tranzacționale, calitatea serviciilor și utilitate.

Implementarea CRM necesită investiții financiare și umane mari; solicită integrarea sistemelor de informații incompatibile, costuri de formare mari și stimuli pentru asigurarea că sunt utilizate corespunzător. În mod frecvent ei eșuează la prima încercare, deoarece majoritatea companiilor nu anticipează volumul de muncă implicat și mulți nu realizează cât de reticenti vor fi angajații la noile schimbări. Dar în ciuda acestor dezavantaje, multe companii realizează că CRM nu reprezintă doar un avantaj în fața competitorilor, ci și o unealtă de supraviețuire. Planul tehnologic aliniază sistemul de investiții al băncii și inițiativele sale cu strategia sa de afaceri. Având în vedere trecutul de liberalizare financiară din Republica Moldova, pe de o parte, și produsele IT pe cealaltă parte, băncile intră în zone noi de fonduri comune, tranzacții comerciale, tranzacții tip leasing și consiliere financiară. Astfel, că băncile de pe piața autohtonă simt nevoia să lucreze asupra strategiilor viitoare în acest context în continuă schimbare. Sectorul bancar nu este legat numai de tranzacțiile monetare, acum este perceput ca fiind un sector al tranzacțiilor informaționale și financiare. Serviciile au permis băncilor: să economisească timp, să crească capacitatea de stocare, să economisească bani, să îmbunătățească acuratețea datelor și să mențină securitatea datelor. Internet banking-ul a permis băncilor să ofere servicii complete în orice moment și să crească veniturile, să realizeze tranzacții bancare cu ușurință, să furnizeze servicii bancare la un preț scăzut, să ofere servicii bancare de calitate și să furnizeze servicii bancare virtuale. Deoarece managementul relațiilor cu clienții a devenit foarte important pentru bănci în condițiile pieței, competiția fiind în creștere, clienții devin tot mai pretențioși și durata de viață a serviciilor s-a micșorat dramatic, băncile trebuie să își intensifice relațiile cu clienții lor și să le ofere servicii prin diferitele canale în funcție de preferințe. Soluțiile CRM ajută băncile să le ofere clienților mai multe beneficii ce au rezultate atât pentru

client, cât și pentru bancă. Astfel, în Figura 5.3 sunt ilustrate în paralel beneficiile și rezultatele implementării CRM.

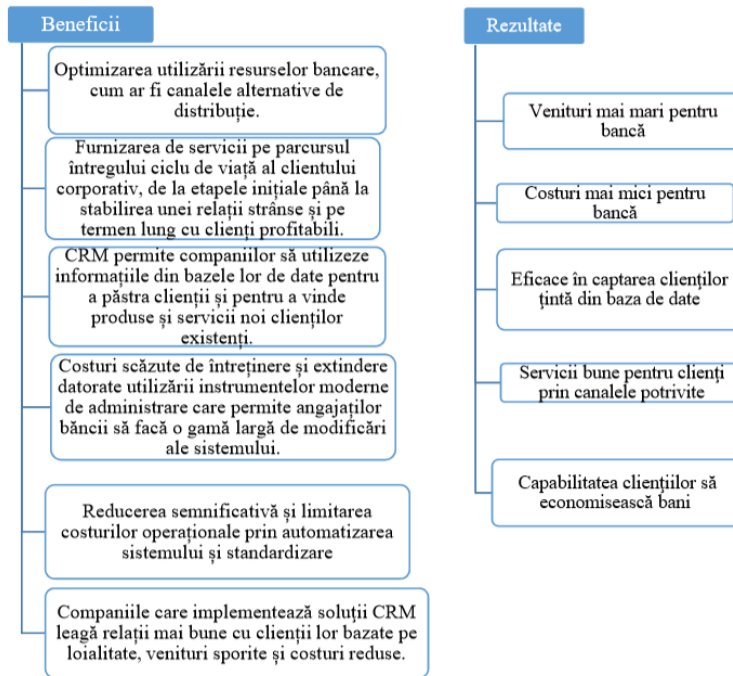

Fig. 5.3. Beneficii/rezultate ale implementarii CRM

Nevoile clienților și așteptările acestora se schimbă din când în când, acestea sunt foarte dinamice datorită influenței sociale din zilele noastre. Băncile trebuie să se adapteze rapid la aceste noi tendințe și cerințe ale clienților, să inoveze noi produse și servicii și să le rafineze pe cele existente.

Un mod de a rămâne competitiv în mediul bancar este folosirea sistemelor de tip CRM. CRM-ul trebuie privit de către bănci ca o strategie de afaceri orientată în atragerea, menținerea și dezvoltarea profitabilă a clienților. Abordarea clasică a CRM-ului în mediul bancar este de a focaliza toate operațiunile unei bănci pe clienți. Toate băncile încearcă să își îmbunătățească calitatea serviciilor cu clienții, caută să își păstreze și să își dezvolte relația cu clienții, să primească păreri despre produsele și serviciile oferite și sugestii de îmbunătățire a acestora. Odată cu implementarea serviciilor de e-CRM, băncile se așteaptă la avantaje, precum: procese simplificate, reducerea costurilor tranzacțiilor, o securitate mai bună, canale multiple de comunicare și livrare cu clienții.

5.3. Tipuri și categorii de clienți bancari

Este recunoscut faptul că băncile care stabilesc relații puternice cu clienții vor avea cea mai bună șansă să rețină acești clienți pe o durată lungă și pentru a obține acest lucru, ele trebuie să le ofere beneficii personalizate. Nevoile clienților pot fi îndeplinite prin o mai bună înțelegere a aspectelor demografice și comportamentale. Deci, băncile ar trebui să investească mai mult în folosirea și analizarea actualei baze de date. O bază de date completă va permite companiei să înțeleagă mai bine nevoile clienților și să le furnizeze acestora cele mai bune servicii. Datele în legătură cu nevoile clienților și comportamentul acestora va permite băncilor identificarea celor mai profitabili clienți, să dezvolte relații cu potențialii clienți și să calculeze precis profitul care este generat de fiecare client individual și să estimeze oportunitățile viitoare în ceea ce privește clientela. Astfel că, în contextul CRM, baza de date este utilizată în principal ca o resursă pentru obținerea beneficiilor din partea clienților prin modelele lor comportamentale. Pentru a colecta toate datele necesare de la clienți, este necesară crearea inițială a unui mediu organizațional unde fiecare trebuie să aibă propria implicare în colectarea tuturor datelor despre clienți, respectând criteriile de credibilitate și valabilitatea pentru analiză și luarea deciziilor.

Perspectivele actuale în legătură cu CRM prezintă o reevaluare a rolului clientului în cadrul CRM. Totuși, această abordare a colectării și folosirii datelor despre clienți este criticată ca fiind o unealtă ce privește strict companiile, din moment ce datele despre clienți au fost folosite în scopul companiilor. De la implementarea conceptului CRM, ce are suport din partea tehnologiei comunicațiilor și a informațiilor, băncile folosesc datele disponibile pentru a atrage noi clienți, să rețină clienții existenți și să îmbunătățească relațiile cu aceștia. Datele despre clienți erau și mai sunt folosite ca o unealtă pentru dezvoltarea comunicării. În ciuda dezvoltării continue a CRM ca fiind un concept teoretic și practic, rolul datelor despre clienți a avut o evoluție limitată. Totuși, părerile actuale au provocat utilizarea tradițională a datelor despre clienți, prin schimbarea atenției către distribuirea datelor și către clienți nu doar folosirea în scopul companiei.

Pe lângă folosirea datelor despre clienți, este necesar ca băncile să realizeze clasificarea bazei de date ale clienților și să alcătuiască diferite grupuri bazate pe criteriile folosite. Modelele contemporane de clasificare sunt axate pe beneficii care oferă suport băncilor în administrarea relațiilor cu clienții. De exemplu, Ekinci et al. (2014) a recomandat măsurarea valorii potențiale a clientului și clasificarea lor în funcție de aceasta. În plus, Estrella-Ramon (2017), a propus evaluarea pe viață a clientului (CLV) pentru clasificarea clienților în grupuri și dezvoltarea produselor special făcute pentru aceștia. Aplicarea criteriilor CLV în clasificare duce la luarea unor decizii mai bune în ceea ce privește abordarea clienților, cu abordarea celor mai valoroși clienți și alocarea unui buget mai bun.

Există multe tipologii de clienți în bazele de date și unul din ele este următorul:

✓ *Parteneri* – cel mai vechi tip de client – relația este caracterizată de cea mai strânsă legătură. Ei cooperează cu banca de cel mai mult timp, au un portofoliu mare de achiziții și cea mai mare frecvență a vizitelor la bancă. Acest grup este format din clienți loiali care au destule beneficii datorită relațiilor cu banca și care au investit mult timp și efort în aceste relații.

✓ *Indiferenți* – cei mai noi clienți, cu cel mai mic portofoliu și cea mai mică perioadă de colaborare cu banca. Experiența lor bancară este foarte scăzută și este limitată la tranzacții absolut necesare, fără a considera relația lor cu banca una ce este semnificativă și datorită acestui aspect nu este necesară investirea în aceștia.

✓ *Pragmatici* – clienți de vârstă a doua care nu frecventează băncile, dar care fac afaceri cu băncile de câțiva ani. Ei simt nevoia de stabilirea relațiilor cu banca, dar în același timp, sunt condiționați de prețuri. Pe celalaltă parte, deoarece ei sunt clienți experimentați, ei sunt capabili să înțeleagă necesitatea acestor relații și deci acordă timp și efort pentru a învăța procedurile băncilor printr-un efort pe care sunt dispuși să îl facă.

✓ *Duri* – clienți vechi cu o frecvență mică în vizitele către bănci și relații mai slabe. Ei sunt foarte sollicitanți în ceea ce privesc relațiile cu banca, dar sunt dispuși să accepte orice tip de cost și astfel sunt cel mai dificil grup.

Clienții bancari au nevoi din ce în ce mai diverse și mai complexe în relația lor cu o instituție bancară, iar categoriile de clienți devin tot mai variate.

Pe fondul acestei realități gestionarea portofoliului de clienți are o importanță deosebită pentru fiecare instituție bancară în parte și, de asemenea, pentru întregul sector bancar în ansamblul său.

De pildă, dacă o instituție bancară are în mod preponderent un portofoliu mai mare de clienți persoane fizice, aceasta trebuie să dezvolte un număr mai mare de agenții cu mai multe posturi de lucru, să mențină un număr mai mare de angajați sau să dezvolte o rețea mai extinsă de ATM-uri și POS-uri. În schimb, instituțiile bancare cu activitate concentrată pe clienții corporativi vor avea nevoie de personal cu o calificare mai înaltă și o logistică performantă dedicată acestora.

În activitatea instituțiilor bancare se aplică o serie de metode riguroase privind segmentarea clientelei pe diverse categorii, cu scopul omogenizării ofertei de produse și servicii pe fiecare tip și/sau categorie de clientelă cu nevoi comune sau similare.

De asemenea, activitatea de marketing și de promovare a produselor și serviciilor bancare nu mai poate fi concepută fără o segmentare riguroasă a portofoliului de clienți.

În general, clienții unei instituții bancare pot fi clasificați și segmentați din mai multe puncte de vedere (juridic, al cifrei de afaceri sau al sectorului de activitate) astfel:

Din punct de vedere juridic:

✓ Persoane juridice:

- societăți comerciale cu capital de stat și/sau privat;
- societăți comerciale cu capital integral străin sau mixt;
- unități ale administrației publice locale;
- organizații sindicale;
- asociații, fundații, ONG-uri;
- asociații de proprietari și alte forme de asociere prevăzute de lege;
- alte persoane juridice.

✓ Persoane fizice:

- persoane fizice rezidente;
- persoane fizice nerezidente.

Din punctul de vedere al cifrei de afaceri:

○ întreprinderi mari (multinaționale), cifra de afaceri > 500 mii EUR;

○ întreprinderi mijlocii, cifra de afaceri între 100-500 mii EUR;

○ întreprinderi mici, cifra de afaceri între 10-100 mii EUR;

○ întreprinderi foarte mici, cifra de afaceri <10 mii EUR.

Din punctul de vedere al sectorului de activitate:

- societăți din industrie;
- societăți din comerț și servicii;
- societăți din agricultură;
- societăți din domeniul IT și telecomunicații;
- societăți din domeniul transporturilor.

Pentru cunoașterea și evaluarea, precum și pentru aprecierea riscului, instituția bancară trebuie să-și constituie o bază de date cu privire la situația economico-financiară prezentă și viitoare a fiecărui client.

Identificarea clienților persoane fizice are în vedere obținerea cel puțin a următoarelor informații:

- ✓ nume, prenume, data și locul nașterii, cetățenia, CNP;
- ✓ domiciliul, numărul de telefon, fax, adresa de poștă electronică;
- ✓ ocupația și numele angajatorului ori natura activității proprii.

Verificarea identității clientului se realizează pe baza documentelor cel mai greu de falsificat sau de obținut pe cale ilicită sub un nume fals și care să includă o fotografie a titularului.

Identificarea clienților persoane juridice are în vedere obținerea cel puțin a următoarelor informații:

- denumirea, forma juridică, sediul social, numărul de telefon, fax, adresa de poștă electronică;
- tipul și natura activității desfășurate;
- identitatea persoanelor care, potrivit actelor constitutive și/sau hotărârii

organelor statutare, sunt investite cu competența de a conduce și reprezenta entitatea;

- identitatea persoanei care acționează în numele clientului, precum și informații pentru a se stabili că aceasta este autorizată/împuternicită în acest sens.

Instituțiile bancare au obligația de a verifica existența legală a entității, respectiv dacă aceasta este înregistrată, precum și informațiile și documentele corespunzătoare cu privire la identitatea persoanei care acționează în numele clientului și cele referitoare la natura și limitele împuternicirii.

Verificarea informațiilor furnizate de client se va realiza prin orice metodă corespunzătoare, astfel încât instituția bancară să se asigure de veridicitatea acestor informații.

Principalele surse de informații ale instituției bancare sunt:

- clientul:
  - din documentația anexată la solicitarea formulată băncii pentru achiziția unui produs sau serviciu bancar;
    - registrele de încasări și plăți și/sau cash-flow-ul.
  - evidențele din baza de date a instituției bancare partener, privind:
    - volumul de încasări și plăți lunare;
    - volumul total de credite aprobat și acordat, pe categorii de credite și termene de rambursare;
    - incidente apărute în derularea operațiunilor de plăți fără numerar, a operațiunilor de creditare;
    - serviciul datoriei.
  - alte surse exterioare, care pot oferi informații cu privire la client:
    - Centrala Riscurilor Bancare;
    - Biroul de Credit;
    - alte organisme care au relații cu clientul (persoane juridice, judecătoriale, birourile notarilor publici și autoritățile locale).

Unul din principalele aspecte cu privire la *gestiunea clientelei bancare* îl presupune colectarea de informații necesare cunoașterii clienților, în baza unei documentații standardizate, ce atestă identitatea clientului, precum și activitatea desfășurată de acesta.

Normele de cunoaștere a clientelei, elaborate de fiecare instituție bancară în parte, trebuie să corespundă naturii, volumului și complexității activității acesteia și să fie adaptate la gradul de risc asociat categoriilor de clienți pentru care aceasta prestează servicii financiar-bancare și la gradul de risc al produselor și serviciilor oferite.

Pentru a se proteja de eventualele riscuri, instituțiile bancare sunt obligate, conform normelor legale în vigoare, să aplice un set de *norme privind cunoașterea clientelei*, care prevăd în esență următoarele:

- ✓ instituțiile bancare sunt obligate să elaboreze și să adopte un *program de cunoaștere a clientelei* ce conține măsuri standard, simplificate și suplimentare de

cunoaștere prin care să fie evitată implicarea acestora în desfășurarea unor activități ilegale;

✓ *verificarea informațiilor oferite de client* prin proceduri proprii în cadrul procesului de identificare;

✓ instituțiile bancare trebuie să elaboreze un set de *politici clare de acceptare a clientului* ce cuprind proceduri graduale de acceptare și nivelul ierarhic de aprobare a acceptării în funcție de gradul de risc asociat categoriei în care sunt încadrați, prin care să-și definească acele categorii de clienți cu care doresc să colaboreze și cărora le pot pune la dispoziție o gamă adecvată de produse și servicii;

✓ stabilirea unor *proceduri sistematizate pentru verificarea identității clienței* și/sau a reprezentanților legali ai acestora, fiind interzisă deschiderea de conturi anonime pentru care identitatea titularului nu este cunoscută și evidențiată în mod corespunzător;

✓ *monitorizarea și actualizarea permanentă a informațiilor despre clientelă* și asigurarea unui control riguros al eventualelor riscuri legate de colaborarea cu clienții pentru încadrarea acestora în categoria de clientelă corespunzătoare, respectiv pentru trecerea dintr-o categorie de clientelă în alta;

✓ instituțiile bancare trebuie să stabilească un set de *modalități de întocmire și păstrare a evidențelor privitoare al clienți*, precum și stabilirea accesului la acestea;

✓ *elaborarea de proceduri de raportare internă* și către autoritățile competente și *măsuri de verificare* a modului de aplicare și de evaluare a eficienței normelor de cunoaștere a clienței, inclusiv prin intermediul auditului extern.

Aplicarea acestor *măsuri prudențiale* în practica bancară poate ridica obiecții în contextul unei concurențe tot mai puternice manifestată la nivelul sectorului bancar, dar există certitudinea că procedând astfel se pot elimina, din start, potențialii clienți cu probleme și scutește banca de multe dificultăți.

Un obiectiv de seamă în aplicarea acestor norme îl constituie și evitarea antrenării sectorului bancar în operațiuni de spălare a banilor sau de finanțare a actelor de terorism. Astfel, în esență, aceste măsuri se referă la:

➤ *identificarea clienților* sau a *beneficiarului real și verificarea identității* acestora pe bază de documente legale sau de informații obținute din surse de încredere și independente.

➤ aplicarea de către bănci a unui *set de măsuri standard de cunoaștere a clienței*: la stabilirea unei relații de afaceri; la efectuarea unor tranzacții ce depășesc 100.000 MDL echivalent; când există suspiciuni că operațiunea în cauză are drept scop spălarea banilor sau finanțarea actelor teroriste; dacă există îndoieli privind veridicitatea informațiilor de identificare a clientului.

În anumite cazuri, instituția bancară poate aplica *măsuri simplificate de cunoaștere a clienței*, ca de exemplu:

- companii cotate la bursă sau pe o altă piață reglementată;

- autorități publice naționale (centrale sau locale);
- companii a căror identitate este publică, transparentă și certă;
- clientul este răspunzător în fața unei instituții comunitare sau a unei autorități publice.

Măsurile simplificate de cunoaștere a clientelei trebuie să includă obținerea de suficiente informații despre clienți, care să asigure instituției bancare posibilitatea încadrării clienților în categoria de risc conform legislației, monitorizarea operațiunilor acestora pentru detectarea tranzacțiilor suspecte și stabilirea unei proceduri care să permită actualizarea și adecvarea informațiilor deținute despre clienți, astfel încât să se asigure că aceștia se mențin în respectiva categorie.

De asemenea, în alte cazuri instituția bancară poate aplica *măsuri suplimentare de cunoaștere a clientelei* (banca poate solicita informații suplimentare clientului sau altor instituții), astfel:

- în cazul persoanelor care nu sunt prezente fizic la efectuarea operațiunilor bancare;
- în cazul clienților și a tranzacțiilor ce prezintă un grad de risc potențial mai ridicat, determinat pe baza unor indicatori de risc;
- în cazul clienților care beneficiază de servicii bancare personalizate (*private banking*);
- în cazul tranzacțiilor ocazionale sau relațiilor de afaceri cu persoane expuse politic.

Persoane expuse politic sunt persoanele fizice care exercită sau au exercitat funcții publice importante, membrii familiilor acestora, precum și persoanele cunoscute public ca asociați apropiați ai persoanelor fizice care exercită funcții publice importante.

Pentru clienții cu un risc potențial ridicat față de măsurile standard, instituțiile bancare pot stabili măsuri suplimentare de cunoaștere a clientelei:

- ✓ aprobarea la un nivel ierarhic superior a începerii sau continuării relației de afaceri cu astfel de clienți și/sau pentru realizarea acestor tranzacții;
- ✓ supravegherea sporită, permanentă a relației de afaceri;
- ✓ adoptarea de măsuri corespunzătoare pentru a stabili/verifica sursa fondurilor;
- ✓ aprobarea la un nivel ierarhic superior a tranzacțiilor ce depășesc un anumit nivel valoric prestabilit.

Instituțiile bancare trebuie să aibă politici și proceduri adecvate în materie de cunoaștere a clientului, de raportare și păstrare a documentelor interne, de control intern, de evaluare și gestionare a riscurilor, managementul de conformitate pentru a preveni și împiedica operațiunile suspecte de spălare a banilor sau finanțarea actelor de terorism și, în acest fel, de a păstra reputația și prestigiul acestor instituții.

Instituțiile bancare trebuie să aibă, indiferent de încadrarea în categoriile de risc,

sisteme de detectare a tranzacțiilor suspecte și/sau neobișnuite din punctul de vedere al complexității sau al încadrării în tiparele uzuale, inclusiv în ceea ce privește volumul ori frecvența acestora.

Procesul de globalizare și liberalizare și-a exercitat influența și asupra sectorului bancar moldovenesc. În bănci, serviciul de relații cu clienții nu ar trebui considerat doar o funcționalitate, ci ar trebui inclus ca și misiune a băncilor. Succesul unei bănci depinde de cât de mult aceasta satisface nevoile clienților. Astfel, băncile ar trebui să fie orientate spre client pentru a supraviețui în mediul concurențial bancar.

Instituțiile bancare actuale nu își pot permite să ignore nevoile clienților în ceea ce privește dispozitivele electronice, dacă își doresc menținerea și extinderea clientelei. Băncile din Republica Moldova se dezvoltă rapid și resimt nevoia de a-și menține clienții într-o piață competitivă. Astfel, ele au optat pentru implementarea e-CRM. Au dezvoltat pagini de web care permit clienților accesul la propriile servicii. Clienții pot să se autentifice și să găsească soluții la problemele lor, fără a trimite un e-mail sau fără a da un telefon. Instituțiile bancare au combinat datele din toată organizația pentru ca atunci când clienții sună la bancă, reprezentanții să dețină informațiile de care au nevoie.

Băncile acordă o atenție deosebită pentru nevoile cibernetice ale clienților și își răsplătesc clienții prin rezolvarea nevoilor lor. Managementul relațiilor cu clienții este una din cele mai mari provocări pentru sectorul bancar. Astfel că, în prezent, CRM este obișnuit să primească date despre clienți, nivelurile satisfacției clienților, loialitatea clienților, servicii pe termen lung, păstrarea clientelei, identificarea potențialilor clienți pentru banca lor, identificarea clienților nonprofitabili.

Majoritatea băncilor din Republica Moldova folosesc soluții CRM dezvoltate intern, în principiu datorită costurilor. Băncile mai mici nu pot susține costul unei soluții CRM externalizate, ele vor să implementeze doar o parte din module sau aplicații CRM izolate. S-a observat însă o predilecție a băncilor mari de a utiliza companii internaționale de soluții CRM. Majoritatea băncilor din sectorul bancar autohton folosesc un sistem IT realizat de departamentul propriu în ceea ce privește arhitectura bazelor de date și centralizarea lor, stabilirea datelor ce urmează a fi stocate se realizează intern, de către departamentul IT al băncilor. Datorită complexității sistemelor de CRM banking și noilor tehnologii integrate în cadrul lor, băncile au optat pentru soluții CRM oferite de diverși furnizori specializați.

5.4. Comportamentul consumatorului de produse și servicii bancare

---

Instituțiile bancare în calitatea lor de furnizorii de produse și servicii bancare sunt în permanență preocupate de anticiparea nevoilor clienților (consumatorilor) și adesea oferta depășește așteptările acestora, ca urmare a utilizării tehnologiilor informatice în domeniul financiar.

Astfel asistăm la o modelare permanentă a comportamentului clienților de către instituțiile bancare și promovarea unei culturi financiare, fără precedent în rândul tuturor categoriilor de clienți, indiferent de vârstă, nivel de instruire sau venit.

De asemenea, este important pentru o instituție bancară să cunoască modul în care clienții săi iau deciziile financiare pentru a se putea forma o opinie corectă în privința evaluării produselor și serviciilor oferite.

Factorii de influență a comportamentului consumatorului de produse și servicii bancare pot fi grupați:

- *Factorii culturali* – care stau la baza comportamentului consumatorului de produse și servicii bancare sunt reprezentați în principal de: credințele de bază, etica, morala, valorile personale și tradițiile.

- *Factorii sociali* – sunt reprezentați de *grupurile de referință*, cu impact asupra convingerilor și valorilor clienților bancari, la care aceștia apelează pentru un sfat sau pentru a împărtăși o anumită experiență.

- *Factorii personali* – sunt reprezentați de: vârstă, ocupație, etapa din ciclul de viață și schimbările apărute în stilul de viață.

- *Factorii economici* – care influențează comportamentul consumatorului de produse și servicii bancare se referă la: venitul realizat de client și structura acestuia pe surse de proveniență; cheltuielile clientului și structura acestora pe destinații; prețul produselor și serviciilor bancare (dobânzi, taxe, comisioane); produsul intern brut; rata inflației; indicii prețurilor; rata dobânzii; cursul de schimb al monedei naționale etc.

- *Factorii psihologici* sunt reprezentați de percepția și motivația ce stă la baza consumului de produse și servicii bancare:

- *Percepția* este formată din combinația părerilor personale, a informațiilor și a judecății valorilor. Percepția în domeniul financiar-bancar are la bază o serie de elemente specifice, cum ar fi: intangibilitatea, dificultatea standardizării, lipsa garanțiilor și accesul limitat la informație.

- *Motivația* este considerată o stare interioară care mobilizează un organism, în vederea îndeplinirii unui anumit scop. Astfel nevoile unui individ sunt supuse unei ierarhizări în funcție de motivația care stă la baza acestora.

- *Factorii demografici* influențează comportamentul decizional, referitor la achiziția de produse și servicii bancare, sunt: vârsta, sexul, rasa, etnia, statutul matrimonial, nivelul de instruire, ocupația, mărimea și structura gospodăriei, după sex și după vârstă, ciclul de viață al familiei, mediul de domiciliu, mărimea/categoria localității de domiciliu, zona geografică/istorică de domiciliu.

- *Factorii specifici mix-ului de marketing* se referă la produs/serviciu, preț, distribuția și promovarea acestora:

- *Produsul/serviciul* are următorii factori de influență: gama de produse și servicii bancare disponibile, servicii de consiliere oferite, comportamentul personalului băncii, programul de funcționare.

- *Prețul* are următorii factori de influență: nivelul dobânzii, taxelor și comisioanelor, stimulentele oferite.

- *Distribuția* are următorii factori de influență: rețeaua de unități bancare, rețeaua de ATM-uri, servicii bancare prin internet.

- *Promovarea* ca factori de influență: comunicarea în legătură cu produsul/serviciul oferit, tehnicile promoționale utilizate.

Comportamentul consumatorului de produse și servicii bancare are la bază o succesiune de etape prin care acesta intră în posesia produsului/serviciului, succesiune care definește procesul decizional de cumpărare.

✓ *Recunoașterea necesității.* În cadrul acestei etape, instituția bancară se va concentra pe ajutarea clientului în a aprecia corect necesitățile sale financiare și identificarea circumstanțelor care au condus la declanșarea nevoii de produse și servicii bancare.

✓ *Informarea* presupune colectarea informațiilor relevante privind produsele și serviciile aflate pe piață. Intangibilitatea produselor/serviciilor bancare impune o informare mult mai atentă. Caracterul profesional ridicat al informațiilor bancare, raportat la nivelul de instruire al clienților determină un proces de căutare mai laborios, mai îndelungat cu reflecții mentale numeroase care continuă și după achiziționarea produselor/serviciilor, generând, de cele mai multe ori, îndoieli asupra alegerii făcute.

✓ *Evaluarea alternativelor* este un proces mult mai amplu în cazul produselor/serviciilor bancare datorită modului diferit de percepție a informațiilor care stau la baza acestuia. În această etapă clientul ia în considerare toate informațiile adunate și decide care dintre produse/servicii se potrivesc mai bine necesităților sale. Astfel, în procesul de evaluare, clientul parcurge următoarele etape: identificarea atributelor produselor/serviciilor; atașarea propriilor percepții; formarea încrederii; evaluarea satisfacției oferite; evaluarea posibilității de cumpărare.

✓ *Cumpărarea* este asociată cu semnarea contractului dintre client și instituția bancară parteneră. În această etapă, personalul bancar trebuie să ofere asistență, astfel încât valoarea caracteristicilor produsului/serviciului să fie transpusă în oferta instituției bancare determinând o percepție pozitivă a clientului.

✓ *Consumul.* În această etapă, clientul va începe să utilizeze produsul/serviciul bancar achiziționat.

✓ *Evaluarea postcumpărare.* În această etapă, clientul va determina dacă a făcut o alegere înțeleaptă în privința furnizorului de produse/servicii bancare. Instituția bancară trebuie să gestioneze responsabil acest proces, fie că este vorba de reacții pozitive sau negative, caz în care procedura de urmărire a reclamațiilor trebuie să servească atenuării impactului negativ și realizării corecțiilor necesare. De asemenea, pentru multe produse/servicii bancare evaluarea postcumpărare este dificil de realizat, deoarece calitatea acestora nu este experimentată de toți clienții instituției bancare.

Cu toate acestea, anumite calități ale produselor/serviciilor bancare pot fi ușor identificate de client (de ex., accesibilitatea personalului, acuratețea situațiilor financiare). Chiar dacă aceste amănunte pot fi sau nu indicatori ai calității produselor/serviciilor bancare, au totuși un impact asupra clientului.

Bibliografie selectivă:

1. CARAIANI, Gh., GEORGESCU, T., MUSTEA, R., DĂNCIULESCU, A.I. *Managementul afacerilor*. Ediția a IV-a. București: Pro Universitaria, 2007.
2. IONAȘCU, E. *Managementul relațiilor cu clienții și noile tehnologii în sistemul bancar*: Teză de doctorat. Târgoviște, 2019.
3. IVAN, M.V., TUDORACHE, D. *Instituții de credit. Produse și operațiuni*. București: Ed. Universitară, 2008.
4. NEDELESCU, M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.
5. NEDELESCU, M., UNGUREANU, M. *Produse și servicii bancare*. București: Ed. Universitară, 2019.
6. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
7. Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.

Subiectul 6

GESTIUNEA RESURSELOR INSTITUȚIILOR BANCARE

- 6.1. Capitalul propriu al instituțiilor bancare
- 6.2. Structura capitalului propriu al băncii
- 6.3. Evaluarea adecvării capitalului la riscuri
- 6.4. Principalele categorii de resurse atrase

Obiective:

- să definească conținutul managementului resurselor instituțiilor bancare;
- să explice strategiile privind administrarea fondurilor proprii ale băncilor;
- să descrie gestiunea calității fondurilor proprii ale instituțiilor bancare;
- să cunoască elementele și instrumentele fondurilor proprii;
- să poată analiza structura fondurilor proprii după componentele sale;
- să descrie principalele resurse atrase în cadrul instituțiilor bancare.

Noțiuni de bază:

fonduri proprii; fondurile proprii de nivel 1 de bază; fondurile proprii de nivel 1 suplimentar; fondurile proprii de nivel 2; resurse atrase; garantarea depozitelor; rezervele minime obligatorii; facilitățile permanente.

6.1. Capitalul propriu al instituțiilor bancare

Instituțiile bancare, lucrând cu un număr mare de clienți atât persoane fizice cât și juridice, pe baza unor relații ce presupun încrederea reciprocă, ajung să gestioneze sume extraordinar de mari și de aceea activitatea acestora este atent reglementată și supravegheată de Banca Centrală (BNM în cazul sectorului bancar din Republica Moldova), în calitatea sa de autoritate de reglementare și control a sistemului bancar.

Rolul de intermediar financiar al instituțiilor bancare, în cadrul economiei, presupune exercitarea funcției de mobilizare a resurselor bănești aflate, temporar libere, la nivelul economiei reale și apoi redistribuirea acestora prin credite sau alte forme de plasament clienților persoane fizice și juridice.

Pentru a putea funcționa pe teritoriul Republicii Moldova, fiecare instituție bancară trebuie să fie licențiată, în acest sens, potrivit reglementărilor legale interne și internaționale în vigoare, de către BNM. Aceasta fiind autoritatea competentă cu privire la reglementarea, licențierea și supravegherea prudențială a instituțiilor bancare.

Instituția bancară/sucursala băncii din alt stat trebuie să obțină de la Banca Națională a Moldovei licența pentru desfășurarea activităților permise băncilor conform art.14 din *Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*, înainte de începerea activităților.

Licența acordată sucursalei băncii din alt stat, conform *Regulamentului nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat*, nu poate excede obiectul de activitate al băncii licențiate de autoritatea competentă din statul de origine.

Banca/sucursala băncii din alt stat, conform *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*, poate desfășura activități sau servicii, în măsura în care acestea se circumscriu domeniului financiar, cu respectarea prevederilor legale speciale care reglementează respectivele activități și pentru care dispune de aprobarea prealabilă a BNM.

Pentru eliberarea licenței de a desfășura activitățile permise instituțiilor bancare prevăzute la art.14 din *Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*, la etapa de aprobare prealabilă de constituire, solicitantul înaintează către Banca Națională a Moldovei o cerere, întocmită conform cerințelor specificate în *Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat*.

Cererea, precum și documentele, și informațiile menționate în *Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat*, se prezintă la BNM în limba română și se semnează, fiecare filă, de către solicitant. Cu acordul prealabil al BNM, documentele și informațiile pot fi prezentate într-o limbă de circulație internațională.

Banca Națională a Moldovei, în termen de 3 zile lucrătoare de la data adoptării deciziei cu privire la acordarea licenței băncii/sucursalei băncii din alt stat comunică solicitantului despre acest fapt și despre necesitatea achitării taxei pentru eliberarea licenței. În termen de 3 zile lucrătoare de la data recepționării dovezii achitării taxei

---

(valoarea de 50.000 de lei), pentru eliberarea licenței, BNM semnează licența cu informarea ulterioară a solicitantului despre acest fapt. Licența se înmânează, contra semnătură, reprezentantului/reprezentanților împuterniciți de către solicitant.

Licențierea unei instituții bancare presupune elaborarea unui plan de activitate, ce cuprinde în general tipurile de activități propuse a fi desfășurate și structura organizatorică, din care să rezulte capacitatea acesteia de a-și realiza obiectivele propuse în conformitate cu principiile de prudențialitate reflectate de BNM, prin adecvarea cadrului de conducere, a procedurilor, a mecanismelor interne și a structurii capitalului la tipul, volumul și complexitatea activităților pe care își propune să le desfășoare.

Banca Națională a Moldovei acordă licență unei bănci numai dacă este pe deplin convinsă că banca respectivă poate asigura desfășurarea unei activități în condiții de siguranță și de respectare a cerințelor unei administrări prudente și sănătoase, care să asigure protejarea intereselor deponenților și ale altor creditori și buna funcționare a sectorului bancar, sens în care trebuie să fie respectate dispozițiile prezentei legi și ale actelor normative emise în aplicarea acesteia.

Potrivit prevederilor legislative impuse de BNM, în acord cu prevederile legislative interne și internaționale în vigoare, orice instituție bancară trebuie să dispună de un *nivel minim al fondurilor proprii* sub forma capitalului social, înainte de a-și începe activitatea, iar pe întreaga durată de funcționare în sectorul bancar moldovenesc, aceasta trebuie să-și asigure permanent un nivel adecvat al fondurilor proprii.

La constituirea băncii, capitalul inițial al acesteia se stabilește în mărime nu mai mică de 200 mil. lei și este reprezentat de capitalul social minus cheltuielile organizatorice necesare pentru constituirea băncii. Capitalul social (*conform Regulamentului nr. 127/2013 cu privire la deținerile în capitalul social al băncii*) al unei bănci trebuie vărsat integral în mijloace bănești, în momentul subscrierii, după emiterea de către BNM a hotărârii cu privire la acordarea aprobării prealabile de constituire. Pe perioada activității sale, banca trebuie să dețină și să mențină fondurile proprii în mărime nu mai mică de 200 mil. lei și capitalul social în mărime nu mai mică de 100 mil. lei.

La înființarea sucursalei băncii din alt stat, capitalul de dotare a acesteia se stabilește la nivelul și în condițiile prevăzute pentru capitalul inițial conform *Regulamentului nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat*, care se varsă de către banca din alt stat în formă bănească, după emiterea de către BNM a hotărârii cu privire la acordarea aprobării prealabile de constituire.

Pe perioada activității sale, sucursala băncii din alt stat trebuie să dețină și să mențină fonduri proprii în mărime nu mai mică de 200 mil. lei și capitalul de dotare în mărime nu mai mică de 100 mil. lei.

Fondurile proprii ale unei instituții bancare nu trebuie să scadă sub nivelul minim al capitalului inițial prevăzute conform actelor normative BNM. Însă dacă

nivelul acestora se reduce sub nivelul minim, BNM poate, dacă circumstanțele o justifică, să acorde băncii o perioadă de grație în care banca fie remediază această situație, fie își încetează activitatea.

Capitalul social al unei bănci trebuie vărsat integral în mijloace bănești, în momentul subscrierii, sau cu valori mobiliare de stat în cazul capitalului inițial al băncii-punte, inclusiv în cazul majorării acestuia. Capitalul social se constituie din valoarea aporturilor primite în contul achitării acțiunilor.

Fiecare instituție bancară trebuie să dispună de un cadru formal de administrare a activității riguros conceput, care să includă o structură organizatorică clară cu linii de responsabilitate bine definite, transparente și coerente, de procese eficiente de identificare, monitorizare și administrare a riscurilor și de mecanisme adecvate de control intern, care să includă proceduri administrative și contabile riguroase conform *Regulamentului nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital*.

Indicatorul ce măsoară nivelul optim al fondurilor proprii, de care trebuie să dispună o instituție bancară pe toată durata activităților întreprinse, se numește: *solvabilitate* și se determină ca raport între *totalul fondurilor proprii* deținute la un moment dat și *totalul activelor purtătoare de risc* aflate în patrimoniul instituției bancare:

$$\text{Rata solvabilității} = \frac{\text{Fonduri proprii de nivel 1 și 2}}{\text{Active purtătoare de risc}} \times 100$$

Potrivit reglementărilor unanim acceptate la nivel european, rata minimă a solvabilității unei instituții bancare trebuie să fie de 8%. În prezent, în Republica Moldova nivelul minim acceptat al solvabilității de BNM, conform *Regulamentului nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital*, este de 10%.

Pentru adâncirea analizei cu privire la nivelul optim de fonduri proprii de care trebuie să dispună o instituție bancară pe toată durata activităților întreprinse mai sunt utilizați alți doi indicatori: *efectul de pârghie (leverage ratio)* și *rata capitalului propriu*. În general, acest raport are valori mai mari de 10%.

$$\text{EP} = \frac{\text{Activ bilanțier}}{\text{Fonduri proprii}} \times 100$$

De asemenea, conform reglementărilor bancare în vigoare, efectul de pârghie (EP) se determină și cu ajutorul următoarei formule:

$$EP = \frac{\text{Fonduri proprii de nivel 1}}{\text{Active la valoare medie}} \times 100$$

În ceea ce privește nivelul optim al indicatorilor, pentru a avea o capitalizare adecvată a sistemului bancar, la nivel internațional există o poziție comună doar în ceea ce privește rata solvabilității, pentru indicatorul „efect de pârgă” abordările sunt diferite. Spre exemplu, în SUA, un nivel de peste 5,5% este considerat adecvat, în timp ce în Austria acest nivel trebuie să fie peste 6%.

Elementele componente ale fondurilor proprii, constituite la nivelul unei instituții bancare, condițiile și limitele în care acestea pot fi luate în considerare și situațiile în care pot fi depășite aceste limite, elementele care se deduc la calculul fondurilor proprii și orice alte cerințe de determinare a acestora, sunt stabilite prin reglementările prevăzute în *Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital*.

Potrivit reglementărilor, instituțiile bancare din cadrul sectorului bancar moldovenesc îndeplinesc în orice moment următoarele cerințe de fonduri proprii:

- ✓ o rată a fondurilor proprii de nivel 1 de bază de 5,5%;
- ✓ o rată a fondurilor proprii de nivel 1 de 7,5%;
- ✓ o rată a fondurilor proprii totale de 10,0%.

Băncile își calculează ratele capitalului după cum urmează:

- rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază reprezintă fondurile proprii de nivel 1 de bază ale băncii exprimate ca procent din cuantumul total al expunerii la risc;
- rata fondurilor proprii de nivel 1 reprezintă fondurile proprii de nivel 1 ale băncii exprimate ca procent din cuantumul total al expunerii la risc;
- rata fondurilor proprii totale reprezintă fondurile proprii ale băncii exprimate ca procent din cuantumul total al expunerii la risc.

Instituțiile bancare trebuie să dispună de fonduri proprii suficiente, pe toată durata funcționării, pentru acoperirea riscului de credit, a riscului de diminuare a valorii creanței, a riscului de poziție, a riscului de decontare/livrare, a riscului valutar, a riscului de marfă și a riscului operațional. De asemenea, acestea trebuie să dispună de strategii solide și eficiente de evaluare și menținere în permanență a nivelului, structurii și distribuției capitalului, care, din perspectiva băncii, sunt considerate adecvate pentru acoperirea tuturor riscurilor la care aceasta este sau poate fi expusă, într-un mod corespunzător naturii și nivelului acestor riscuri. În acest sens, banca trebuie să aibă în vedere o paletă largă de riscuri aferente activității desfășurate, precum și cele datorate unor factori externi acesteia.

Procesele și strategiile trebuie să fie supuse permanent unui proces de analiză, astfel încât acestea să asigure în permanență o adecvare a capitalului la *profilul de risc*, în raport cu natura, extinderea și complexitatea activităților desfășurate de respectiva instituție bancară.

6.2. Structura capitalului propriu al băncii

Fondurile proprii deținute de o instituție bancară au menirea de a asigura desfășurarea activităților acesteia în condiții de prudențialitate și eficiență și, totodată, asigură suportul dezvoltării sale viitoare.

De asemenea, nivelul fondurilor proprii nu trebuie să dețină o pondere foarte mare în structura capitalurilor unei instituții bancare, deoarece acționarii acesteia doresc să obțină un randament cât mai mare pentru fondurile investite, iar profiturile bancare se obțin în cea mai mare parte din fructificarea resurselor atrase de la clientelă.

Banca Națională a Moldovei reglementează metodologia de calcul al fondurilor proprii a băncilor comerciale și, totodată, stabilește cerințele față de fondurile proprii și elementele care intră în calculul fondurilor proprii, deducerile din elementele de fonduri proprii, reducerile din nivelurile de fonduri proprii și alte cerințe de determinare a acestora.

În esență, conform legislației bancare în vigoare (*Regulamentului nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital*) armonizată cu prevederile Acordului Basel III, BNM monitorizează și supraveghează băncile cu sediul în Republica Moldova, cu referire la calculul fondurilor proprii și respectarea cerințelor față de fondurile proprii.

Fondurile proprii ale unei bănci sunt constituite din:

- ✓ suma fondurilor proprii de nivel 1;
- ✓ suma fondurilor proprii de nivel 2.

Fondurile proprii de nivel 1 ale unei bănci sunt constituite din:

- suma fondurilor proprii de nivel 1 de bază;
- suma fondurilor proprii de nivel 1 suplimentar ale băncii.

Conform legislației bancare în vigoare, armonizată cu prevederile Acordului Basel III, precum și prevederilor *Regulamentului nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții*, structura fondurilor proprii la nivelul unei instituții bancare se prezintă astfel:

I. Fonduri proprii de nivel 1 de bază care se compun din:

- ✓ capital social subscris și vărsat, împreună cu primele de capital integral încasate, aferente acestuia;
- ✓ rezerve legale, statutare și alte rezerve, precum și rezultatul reportat pozitiv al exercițiilor financiare anterioare, rămas după distribuirea profitului conform hotărârii AGA;
- ✓ fonduri pentru riscuri bancare generale;
- ✓ profituri interimare auditate;
- ✓ instrumente de capital hibride;
- ✓ alte rezerve.

Pentru determinarea nivelului fondurilor proprii, deținute de o instituție bancară din Republica Moldova (conform *Regulamentului nr. 575/2013/UE privind cerințele*

prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții), se vor deduce elementele și instrumentele de fonduri proprii.

Elementele de fonduri proprii de nivel 1 de bază ale băncii constau din:

1) instrumente de capital, inclusiv acțiuni ordinare emise de bancă, sau, după caz, capitalul de dotare pus la dispoziția sucursalei din Republica Moldova de către banca din alt stat, care acoperă în întregime pierderile în condiții de asigurare a continuității activității și care, în cazul lichidării acesteia, are rang de prioritate inferior față de toate celelalte creanțe. Sumele respective se iau în calcul în măsura în care sunt efectiv plătite;

2) conturi de prime de emisiune aferente instrumentelor de capital;

3) rezultatul reportat;

4) alte elemente ale rezultatului global acumulate;

5) alte rezerve.

Prin alte rezerve se subînțeleg rezervele în sensul cadrului contabil care fac obiectul obligațiilor de publicare în temeiul Standardului Internațional de Raportare Financiară aplicabil, cu excepția sumelor deja incluse în alte elemente ale rezultatului global acumulate sau ca rezultat reportat.

Instrumentele de capital se califică drept instrumente de fonduri proprii de nivel 1 de bază numai dacă sunt îndeplinite, cumulative, următoarele condiții:

- instrumentele sunt emise direct de bancă cu acordul prealabil al acționarilor băncii sau al organului de conducere a acesteia;

- instrumentele sunt achitate integral cu mijloace bănești, iar achiziționarea lor nu este finanțată în mod direct sau indirect de bancă;

- instrumentele îndeplinesc, cumulativ, următoarele condiții referitoare la clasificarea lor: se califică drept capital propriu subscris de acționari; sunt clasificate drept capitaluri proprii în sensul cadrului contabil; sunt clasificate drept capitaluri proprii în scopul stabilirii activului net negativ;

- instrumentele sunt prezentate în mod clar și distinct în bilanț în situațiile financiare ale băncii;

- instrumentele sunt perpetue;

- cuantumul principalului instrumentelor nu poate fi redus sau restituit;

- dispozițiile care reglementează instrumentele nu indică în mod explicit sau implicit că cuantumul principalului instrumentelor ar fi sau ar putea fi redus sau restituit în alte cazuri în afară de lichidarea băncii, iar banca nu prevede în alt mod o astfel de indicație înainte de emitere sau la emiterea instrumentelor;

- în comparație cu toate instrumentele de capital emise de bancă, instrumentele absorb primele și, proporțional, cea mai mare parte a pierderilor pe măsura apariției lor, iar fiecare instrument absoarbe pierderi în aceeași măsură ca și celelalte instrumente de fonduri proprii de nivel 1 de bază;

- instrumentele sunt de rang inferior tuturor celorlalte creanțe în caz de lichidare a băncii;

- instrumentele dau proprietarilor lor dreptul la o creanță asupra activelor reziduale ale băncii, care, în caz de lichidare și după plata tuturor creanțelor cu rang prioritar, este proporțională cu suma instrumentelor de acest tip emise, nu este fixă și nu face obiectul unei plafonări;

- instrumentele nu sunt garantate și nici nu fac obiectul unei garanții care crește rangul de prioritate la plată al creanțelor;

- instrumentele nu fac obiectul niciunui aranjament contractual sau de altă natură, care crește rangul de prioritate la plată al creanțelor înregistrate în temeiul instrumentelor în caz de insolvabilitate sau de lichidare.

În esență, în cazul în care un instrument de fonduri proprii de nivel 1 de bază nu mai îndeplinește oricare din condițiile expuse mai sus, se aplică următoarele consecințe ale încetării îndeplinirii condițiilor pentru instrumentele de fonduri proprii de nivel 1 de bază:

a) instrumentul respectiv încetează imediat să se califice drept instrument de fonduri proprii de nivel 1 de bază;

b) conturile de prime de emisiune aferente instrumentului respectiv încetează imediat să se califice drept elemente de fonduri proprii de nivel 1 de bază.

Pentru determinarea deducerilor din elementele de fonduri proprii de nivel 1 de bază, derogări și alternative, instituțiile bancare din Republica Moldova, (conform *Regulamentului nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții*), vor deduce următoarele:

- ✓ deduceri din elementele de fonduri proprii de nivel 1 de bază;

- ✓ deducerea pierderilor exercițiului financiar în curs și a imobilizărilor necorporale;

- ✓ deducerea creanțelor privind impozitul amânat care se bazează pe profitabilitatea viitoare;

- ✓ plăți excedentare de impozite, pierderi fiscale reportate la exercițiile financiare anterioare și creanțe privind impozitul amânat care nu se bazează pe profitabilitatea viitoare;

- ✓ deducerea activelor fondului de pensii cu beneficii determinate;

- ✓ deducerea deținerilor de instrumente proprii de fonduri proprii de nivel 1 de bază;

- ✓ investiție semnificativă într-o entitate din sectorul financiar;

- ✓ deducerea deținerilor de instrumente de fonduri proprii de nivel 1 de bază ale entităților din sectorul financiar;

- ✓ deducerea deținerilor de instrumente de fonduri proprii de nivel 1 de bază atunci când o bancă nu deține o investiție semnificativă într-o entitate din sectorul financiar;

✓ deducerea deținerilor de instrumente de fonduri proprii de nivel 1 de bază atunci când o bancă deține o investiție semnificativă într-o entitate din sectorul financiar, derogări și alternative la deducerea din elementele de fonduri proprii de nivel 1 de bază.

II. Fonduri proprii de nivel 1 suplimentar, care, conform prevederilor *Regulamentului nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții*, se compun din următoarele elemente:

- ✓ instrumente de capital;
- ✓ conturi de prime de emisiune aferente acestor instrumente de capital.

De asemenea, conform *Regulamentului nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții*, precum și a *Regulamentului nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital*, se califică drept fonduri proprii de nivel 1 suplimentar instrumentele care îndeplinesc următoarele condiții:

- sunt emise și plătite;
- nu sunt achiziționate de: instituția bancară sau de o întreprindere în care instituția bancară deține direct sau prin control o participație de cel puțin 20% din drepturile de vot sau din capitalul întreprinderii respective;
- achiziționarea nu este finanțată în mod direct sau indirect de instituție;
- sunt de rang inferior instrumentelor de fonduri proprii de nivel 2 în cazul insolvenței instituției bancare;
- nu sunt garantate și nici nu fac obiectul unei garanții care crește rangul de prioritate la plată al creanțelor;
- sunt perpetue și dispozițiile care le reglementează nu includ niciun stimulente de răscumpărare pentru instituție;
- dacă dispozițiile care reglementează instrumentele includ una sau mai multe *opțiuni call* (opțiuni de cumpărare), opțiunea poate fi exercitată la discreția exclusivă a emitentului.

Băncile deduc din elementele de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar următoarele:

a) deținerile directe, indirecte și sintetice ale unei bănci de instrumente proprii de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar, inclusiv instrumentele proprii de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar pe care o bancă ar putea fi obligată să le achiziționeze ca rezultat al unor obligații contractuale existente;

b) deținerile directe, indirecte și sintetice de instrumente de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar ale entităților din sectorul financiar cu care banca înregistrează dețineri reciproce care, în opinia Băncii Naționale Moldovei, au fost concepute pentru a crește în mod artificial fondurile proprii ale băncii;

c) quantumul aplicabil al deținerilor directe, indirecte și sintetice de instrumente de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar ale entităților din sectorul financiar, în cazul în care o bancă nu deține o investiție semnificativă în aceste entități;

d) deținerile directe, indirecte și sintetice ale băncii de instrumente de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar ale entităților din sectorul financiar, în cazul în care banca deține o investiție semnificativă în aceste entități, cu excepția pozițiilor aferente angajamentelor de preluare fermă deținute timp de cinci zile lucrătoare sau mai puțin;

e) quantumul elementelor care trebuie deduse din elementele de fonduri proprii de nivel 2, care depășește fondurile proprii de nivel 2 ale băncii;

f) orice impozit referitor la elementele de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar previzibil în momentul calculării sale, cu excepția cazului în care banca ajustează corespunzător quantumul elementelor de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar, în măsura în care astfel de impozite reduc quantumul până la care aceste elemente pot fi alocate pentru acoperirea riscurilor sau a pierderilor.

III. Fonduri proprii de nivel 2 care se compun din:

✓ instrumente de capital, inclusiv acțiuni preferențiale, care nu au clauza de convertire în instrumente de fonduri proprii de nivel 1 de bază și împrumuturi subordonate;

✓ conturile de prime de emisiune aferente instrumentelor de capital menționate mai sus;

✓ ajustările generale pentru riscul de credit, înainte de impozite, de până la 1,0% din quantumurile ponderate la risc ale expunerilor calculate în conformitate cu actele normative ale Băncii Naționale a Moldovei aferente tratamentului riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate.

Astfel, instrumentele de capital se pot califica drept fonduri proprii de nivel 2, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- instrumentele sunt emise sau, după caz, datoriile subordonate sunt obținute și plătite integral;

- instrumentele nu sunt achiziționate sau, după caz, datoriile subordonate nu sunt acordate de niciuna dintre următoarele: bancă sau filialele sale; o întreprindere în care banca deține o participație ce constă în deținerea, directă sau prin control, a cel puțin 20% din drepturile de vot sau din capitalul întreprinderii respective;

- achiziționarea instrumentelor sau, după caz, acordarea împrumuturilor subordonate nu este finanțată în mod direct sau indirect de bancă;

- creanța asupra principalului instrumentelor, în temeiul dispozițiilor care reglementează instrumentele sau, după caz, creanța asupra principalului împrumuturilor subordonate, în temeiul dispozițiilor care reglementează datoriile subordonate, este în întregime subordonată creanțelor tuturor creditorilor nesubordonați;

- instrumentele sau, după caz, datoriile subordonate nu sunt garantate și nici nu fac obiectul unei garanții care crește rangul de prioritate la plată al creanțelor;

- instrumentele sau, după caz, datoriile subordonate nu fac obiectul niciunei dispoziții care crește rangul de prioritate la plată al creanțelor înregistrate în temeiul instrumentelor sau, respectiv, al împrumuturilor subordonate;

- instrumentele sau, după caz, datoriile subordonate au o scadență inițială de cel puțin cinci ani;

- dispozițiile care reglementează instrumentele sau, după caz, datoriile subordonate nu includ niciun stimulent pentru rambursarea sau, după caz, răscumpărarea cuantumului principalului acestora de către bancă înainte de scadență;

- în cazul în care instrumentele sau, după caz, datoriile subordonate includ una sau mai multe opțiuni de cumpărare sau de restituire anticipată, după caz, opțiunile se exercită la discreția exclusivă a emitentului sau a debitorului, după caz;

- instrumentele sau, după caz, datoriile subordonate pot fi rambursate, răscumpărate, restituite sau opțiunile de cumpărare aferente pot fi exercitate anticipat;

- nivelul plăților de dobânzi sau dividende, după caz, aferente instrumentelor sau, după caz, împrumuturilor subordonate nu va fi modificat pe baza ratingului băncii sau al întreprinderii-mamă a acesteia;

Din elementele de fonduri proprii de nivel 2 instituțiile bancare deduc următoarele:

- deținerile directe, indirecte și sintetice ale băncii de instrumente proprii de fonduri proprii de nivel 2, inclusiv instrumente proprii de fonduri proprii de nivel 2 pe care o bancă ar putea fi obligată să le achiziționeze ca rezultat al unor obligații contractuale existente;

- deținerile directe, indirecte și sintetice de instrumente de fonduri proprii de nivel 2 ale entităților din sectorul financiar cu care banca înregistrează dețineri reciproce care, în opinia Băncii Naționale a Moldovei, au fost concepute pentru a crește în mod artificial fondurile proprii ale băncii;

- deținerile directe, indirecte și sintetice ale băncii de instrumente de fonduri proprii de nivel 2 ale entităților din sectorul financiar, în cazul în care banca deține o investiție semnificativă în aceste entități, cu excepția pozițiilor aferente angajamentelor de preluare fermă deținute pe o perioadă mai mică de cinci zile lucrătoare.

În cazul în care suma deducerilor depășește nivelul fondurilor proprii de nivel 2, suma respectivă se scade din nivelul fondurilor proprii de nivel 1 suplimentar.

Instrumentele de capital pentru care o bancă are capacitatea discreționară de a decide să plătească distribuiri sub altă formă decât în numerar sau un instrument de fonduri proprii nu pot fi considerate drept instrumente de fonduri proprii de nivel 1 de bază, instrumente de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar sau instrumente de fonduri proprii de nivel 2, cu excepția cazului în care banca a obținut aprobarea prealabilă a Băncii Naționale a Moldovei în acest sens.

Instrumentele de capital pentru care o persoană juridică, alta decât banca care le emite, are capacitatea discreționară de a decide sau de a cere ca efectuarea distribuțiilor aferente instrumentului să fie făcută sub altă formă decât în numerar sau un instrument de fonduri proprii nu pot fi considerate drept instrumente de fonduri proprii de nivel 1

---

de bază, instrumente de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar sau instrumente de fonduri proprii de nivel 2.

Băncile pot folosi un indice general al pieței ca pe un punct de plecare pentru determinarea nivelului de distribuiri aferente instrumentelor de fonduri proprii de nivel 1 suplimentar și instrumentelor de fonduri proprii de nivel 2.

Instituțiile bancare raportează nivelul și componența fondurilor proprii la nivel individual în conformitate cu cerințele stabilite prin instrucțiunile Băncii Naționale a Moldovei cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere, conform *Instrucțiunii nr. 117/2018 cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere*.

Băncile trebuie să poată dovedi în orice moment Băncii Naționale a Moldovei îndeplinirea cerințelor prevăzute de constituire a fondurilor proprii.

În concluzie, reglementările creează condiții de funcționare echitabilă pentru toate băncile și un climat de competitivitate specific. Toate acestea conduc la dezvoltarea sănătoasă a activității bancare și asigură un loc și un rol pe măsură sectorului bancar.

6.3. Evaluarea adecvării capitalului la riscuri

Procesul de evaluare a adecvării capitalului la riscuri reprezintă o componentă a procesului de conducere a instituției bancare și a culturii decizionale a acesteia, care asigură organului de conducere posibilitatea să evalueze permanent profilul de risc și gradul de adecvare a capitalului intern în raport cu acesta.

În general, procesul de evaluare a adecvării capitalului intern (fondurilor proprii) al instituției bancare la risc presupune:

- identificarea, măsurarea, diminuarea și raportarea riscurilor la care banca este sau poate fi expusă, pentru calcularea și evaluarea necesităților de fonduri proprii;
- planificarea și menținerea surselor de fonduri proprii necesare realizării adecvării capitalului la profilul de risc al acesteia.

Pentru evaluarea adecvării capitalului intern la riscuri, instituția bancară trebuie să identifice și să evalueze toate riscurile semnificative la care este sau poate fi expusă, incluzând:

- riscurile pentru care, potrivit *Regulamentului nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții; Regulamentului nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor; Metodologiei nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor*, există cerințe de capital reglementate, inclusiv diferențele semnificative dintre tratamentul reglementat al riscurilor pentru calculul cerințelor minime de capital și tratamentul prevăzut de procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri;

- riscurile pentru care cerințele de capital reglementate nu sunt integral acoperitoare;
- riscuri precum: riscul de rată a dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare, riscul de concentrare, riscul de lichiditate, riscul asociat folosirii excesive a efectului de levier, riscul reputațional și cel strategic;
- riscuri externe instituției bancare.

Conform principiului proporționalității prevăzut de *Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor și de Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor*, instituțiile bancare stabilesc modul în care riscurile semnificative sunt tratate în cadrul procesului de evaluare a adecvării capitalului. În acest sens, banca va stabili riscurile pentru care va determina o cerință de capital intern pentru acoperirea lor, precum și cele pentru care vor utiliza alte metode de administrare și diminuare.

De asemenea, instituțiile bancare sunt responsabile și pentru stabilirea unor cerințe de capital intern care să fie conforme atât cu profilul lor de risc, cât și cu mediul în care acestea își desfășoară activitatea.

În cadrul procesului intern de evaluare a adecvării capitalului, instituțiile bancare stabilesc în mod clar, în ceea ce privește evaluarea, administrarea și diminuarea, tipurile de riscuri pentru care utilizează o abordare cantitativă și tipurile de riscuri pentru care utilizează o abordare calitativă.

Procesul de evaluare a adecvării capitalului la riscuri ia în considerare planurile strategice ale băncii și legătura acestora cu factorii macroeconomici. Astfel, banca își dezvoltă o strategie de menținere a nivelurilor de capital, care să ia în considerare factori precum: previziunile cu privire la ritmul de creștere a creditului, sursele și utilizările de fonduri viitoare, politica de dividend și orice variație a necesarului de fonduri proprii.

Conform legislației în vigoare, toate băncile dispun de un plan explicit privind capitalul intern, aprobat de către organul de conducere, care cuprinde cel puțin următoarele:

- obiectivele și orizontul de timp necesar pentru atingerea obiectivelor respective;
- o descriere generală a procesului de planificare a capitalului;
- modul în care instituția bancară se va conforma în viitor cu cerințele de capital;
- orice limite relevante legate de capital;
- un plan general pentru situații neprevăzute pentru tratamentul divergențelor și al evenimentelor neașteptate, cum ar fi posibilitatea majorării capitalului, restrângerea activității sau utilizarea tehnicilor de diminuare a riscului.

În cadrul planului privind adecvarea capitalului, banca își stabilește ca obiectiv un nivel intern al cerinței de capital având în vedere profilul de risc, mediul economic,

calitatea controlului intern și de administrare a riscurilor, planurile strategice și calitatea capitalului intern disponibil.

În procesul de planificare a capitalului intern disponibil, cât și în determinarea cerințelor interne de capital adecvate profilului de risc, băncile utilizează și rezultatele provenite din efectuarea unor simulări de criză care iau în considerare elemente, precum riscurile specifice jurisdicției în care acestea își desfășoară activitatea și stadiul în care se află ciclul economic.

Simularea de criză reprezintă o tehnică de administrare a riscului utilizată pentru evaluarea efectelor potențiale asupra situației financiare bancare ale unui eveniment și/sau ale modificării unui set de variabile financiare. Simularea se poate realiza fie sub forma analizei de senzitivitate, care evaluează impactul asupra situației financiare al modificării unui anumit determinant de risc (*risk driver*), în condițiile în care sursa șocului nu este identificată, fie pe baza unui scenariu, care evaluează impactul asupra situației financiare al modificărilor simultane ale mai multor determinanți de risc, în condițiile în care criza a fost definită.

De asemenea, băncile analizează impactul generat de: modificările aduse cadrului legislativ, comportamentul competitorilor sau alți factori îl pot avea asupra performanței bancare, pentru a determina acele modificări ale mediului în care își desfășoară activitatea pe care ar putea să le susțină.

Tabelul 6.1. Indicatori privind activitatea financiară a băncilor din RM

Nr. d/o	Indicatori	Unitatea de măsură
1	CAPITAL	
1.1	Capitalul social	mil. lei
1.2	Fonduri proprii de nivel 1 de bază	mil. lei
1.3	Fondurile proprii de nivel 2	mil. lei
1.4	Fonduri proprii totale	mil. lei
1.5	Capital eligibil	mil. lei
1.6	Cuantumul total al expunerii la risc	mil. lei
1.7	Rata fondurilor proprii totale ($\geq 10\%$)	%
1.8	Fonduri proprii/Total active	%
1.9	Mărimea calculată dar nerezervată a reducerilor pentru pierderi la active și angajamente condiționale	mil. lei
1.10	Nivelul de afectare a fondurilor proprii de nivel 1 de bază	%
1.11	Total datorii / Total capital	
1.12	Cota investițiilor străine în capitalul social al băncilor	%
1.13	Fonduri proprii a 5 bănci care au cele mai mari fonduri proprii/ Fonduri proprii totale	%

Astfel, organul de conducere este responsabil de integrarea planificării și administrării capitalului în cultura și abordarea generală a băncii privind administrarea

---

riscului. Acesta se asigură că procesul legat de planificarea capitalului, precum și politicile și procedurile de administrare sunt comunicate, implementate și susținute cu suficientă autoritate și resurse.

Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (Tab.6.1) are ca rezultat determinarea și menținerea capitalului intern disponibil la un nivel adecvat în raport cu necesitățile interne aferente profilului de risc al băncii.

6.4. Principalele categorii de resurse atrase

Instituțiile bancare, care urmăresc o creștere rapidă și substanțială a resurselor atrase de la clientelă, trebuie să ia în considerare, în acest demers, o serie de factori de natură economică, esențiali în creșterea depozitelor, factori care pot fi controlați, precum efectul de promovare, serviciile conexe oferite, dobânzile bonificate și factori ce nu pot fi controlați.

Instituțiile bancare au posibilitatea să-și controleze volumul resurselor atrase de la clientelă, sub forma depozitelor bancare, prin intermediul ratei dobânzii. De asemenea, nivelul depozitelor bancare trebuie atent corelat cu posibilitățile de plasament profitabile și oportunitățile de investiții oferite de piața financiară clienților bancari, precum și de situația economică a țării.

În prezent, pentru atragerea de resurse de la clientelă, instituțiile bancare fac apel la servicii de marketing profesionale de dezvoltare a ofertei de produse și servicii bancare, precum și prin bonificarea unor dobânzi atrăgătoare, corelate cu natura instrumentelor de economisire oferite. Aducerea în circuitul economic a resurselor populației și agenților economici este un lucru bun și poate ajuta la consolidarea economiilor naționale afectate de criză.

Până în momentul creării Fondului de Garantare a Depozitelor Bancare în sectorul bancar autohton, nu toate instituțiile bancare erau agreate de clienți, în ceea ce privește economisirea, însă odată cu crearea sa, clienții au putut să-și plaseze fondurile disponibile la orice instituție bancară în limita plafonului garantat fără riscuri. Un plafon mic de garantare a depozitelor duce la o dispersie a fondurilor la nivelul sectorului bancar, mărinnd numărul de operațiuni și limitând concurența, totodată, reducând și posibilitatea instituțiilor bancare de a promova tranzacții de mare valoare.

Cele mai importante elemente privind nivelul de garantare a depozitelor (*Directiva nr. 19/1994/UE privind sistemele de garantare a depozitelor*) au fost modificate în 2009, drept răspuns la criza financiară din 2008. Nivelul de garantare a crescut de la 20.000 € la 50.000 € și, mai târziu, la 100.000 €. Termenul de plată din fondul de rezoluție s-a redus de la 3 luni (cu posibilitate de prelungire până la 9 luni) la 20 de zile lucrătoare (cu posibilitate de prelungire până la 30 de zile lucrătoare). Modificările adoptate în 2014 au fost propuse de Comisie în 2010. *Directiva nr.*

19/1994/UE privind sistemele de garantare a depozitelor se abrogă și se înlocuiește cu noul cadru, *Directiva nr. 49/2014/UE a Parlamentului European privind schemele de garantare a depozitelor*.

În prezent, schemele de garantare a depozitelor din Europa sunt organizate la nivel național, deși au fost convenite standarde minime la nivelul UE. În conformitate cu normele UE, aceste scheme garantează o sumă de 100.000 € pentru fiecare deponent. Unele state membre dispun de mai multe scheme, organizate de diferite categorii de bănci, precum bănci de economii, cooperative de credit, bănci din sectorul public sau bănci private.

În cazul în care o anumită schemă națională de garantare a depozitelor nu reușește să acopere pierderile deponenților în situația intrării în dificultate a unei bănci mari, poate fi necesar ca diferența să fie acoperită de contribuabili, ceea ce, la rândul său, ar putea afecta finanțele publice ale țării respective. Criza financiară a arătat că problemele bancare nu se opresc la frontierele naționale.

Răspunsul Europei la criza financiară a fost o colaborare mai strânsă în vederea protejării contribuabililor și a deponenților. Ca parte a uniunii bancare, băncile mari, care dețin împreună peste 80% din totalul activelor bancare din zona euro, sunt în prezent supravegheate în același mod în întreaga zonă euro prin intermediul Mecanismului unic de supraveghere, care este alcătuit din BCE și autoritățile naționale de supraveghere. Mecanismul unic de rezoluție gestionează rezoluția acestor bănci, respectiv procesul de restructurare ordonată care se aplică, atunci când o bancă este în curs de a intra în dificultate sau susceptibilă de a intra în dificultate.

În prezent, liderii europeni discută modul în care ar putea funcționa la nivel european o protecție mai puternică și mai consecventă a deponenților persoane fizice. Aceasta este cea din urmă componentă încă nerealizată a uniunii bancare.

Un sistem european de asigurare a depozitelor ar reprezenta o modalitate de protejare a deponenților, indiferent de locul în care se află aceștia. Punerea în comun a resurselor ar putea ușura gestionarea unor șocuri ample și a crizelor financiare sistemice care depășesc capacitățile naționale, fără a fi necesar să se recurgă la bani publici. De asemenea, un astfel de sistem ar slăbi legătura dintre bănci și guvernele naționale ale acestora, întrucât băncile ar depinde mai puțin de banii publici în perioadele de criză.

Fondul de garantare a depozitelor în sectorul bancar, fiind subiectul principal al sistemului public de garantare a depozitelor în RM, are drept scop protecția deponenților și contribuirea la stabilitatea financiară a țării prin asigurarea onorării la timp a depozitelor garantate și acumulării resurselor necesare pentru rezoluția băncilor.

Referindu-ne la Republica Moldova, afirmăm cu încredere că politica statului în acest domeniu este bazată, în mare parte, pe politica sistemului bancar autohton privind garantarea depozitelor bancare.

La rândul său, aceasta se bazează pe următoarele acte legislative:

-
- Legea nr. 575/2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar;
  - Regulamentul nr. 119/1/2001 cu privire la onorarea depozitelor garantate de către Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
  - Regulamentul nr. 25/1/2005 privind informarea deponenților de către băncile la garantarea depozitelor;
  - Regulamentul nr. 8/2004 cu privire la modul de calculare și plată de către bănci a vărsămintelor și contribuțiilor către Fondul de garantarea depozitelor în sistemul bancar.

În cazul în care depozitele unei/unor bănci devin indisponibile, Fondul garantează onorarea acestora fiecărui deponent, indiferent de numărul și mărimea lor sau de moneda în care s-au constituit, *plafonul de garantare* fiind de 50.000 (*cincizeci de mii*) lei moldovenești.

Plafonul de garantare reprezintă mărime absolută garantată a depozitelor unui deponent într-o bancă.

Mărimea obligației băncii față de deponent se calculează prin însumarea tuturor depozitelor acestuia, inclusiv a dobânzilor datorate și neonorate la data constatării indisponibilității depozitelor. Dacă banca deține o creanță asupra deponentului, mărimea obligației băncii față de acesta se reduce cu mărimea obligației lui, expirate și neonorate, față de bancă.

Depozitele în valută străină sunt garantate prin onorarea echivalentului lor în lei moldovenești la cursul oficial al BNM al leului moldovenesc față de valuta străină respectivă, de la data constatării indisponibilității depozitelor.

Data indisponibilității depozitelor se consideră data adoptării de către BNM a deciziei de aplicare a instrumentelor de rezoluție sau de retragere a licenței și de inițiere a procesului de lichidare silită a băncii.

În cazul unui depozit comun, partea fiecărui deținător stipulată în contract se ia în considerare la calcularea mărimii obligației băncii în funcție de plafonul de garantare prevăzut de legislație în vigoare. În absența unei astfel de prevederi în contractul de depozit, depozitul comun se împarte egal între deponenți.

În cazul în care depozitul este contractat în favoarea unui terț (beneficiar), acesta din urmă beneficiază de garanție, dacă el este identificat ori identificabil înainte de data deciziei privind indisponibilitatea depozitului. În cazul în care există cobeneficiari, se vor aplica prevederile referitoare la depozitul comun.

Banca este obligată să comunice deponenților informațiile necesare referitoare la Fond, în special cele privitoare la tipurile de depozite garantate, la nivelul și modul de calcul al garanției, la condițiile și formalitățile ce trebuie îndeplinite pentru obținerea unei compensații din partea Fondului. De asemenea, aceste informații trebuie să fie disponibile la toate sediile băncilor, afișate la un loc vizibil și expuse într-o formă accesibilă.

În cazul în care depozitele unei/unor bănci devin indisponibile, Fondul de garantare compensează aceste depozite persoanelor fizice și juridice de drept privat, rezidente și nerezidente, în limita plafonului de garantare. Data indisponibilității depozitelor se consideră data adoptării de către BNM a deciziei de aplicare a instrumentelor de rezoluție sau de retragere a licenței și de inițiere a procesului de lichidare silită a băncii.

Orice relație între o bancă și un client începe prin deschiderea unui cont bancar în care se virează sau se depune o sumă de bani. Astfel, contul bancar este cea mai răspândită formă de atragere a disponibilităților.

Conturile curente sunt destinate, în principal, pentru asigurarea disponibilităților necesare efectuării plăților curente sau scadente pe termen scurt. În aceste conturi se efectuează și operațiunile de încasări pentru mărfurile livrate și/sau serviciile prestate de către o persoană juridică partenerilor săi sau de plăți pentru mărfurile și/sau serviciile achiziționate.

În cazul persoanelor fizice, conturile curente sunt utilizate pentru acumularea temporară a unor resurse bănești destinate apoi, efectuării diferitelor plăți sau constituirii depozitelor bancare, sau pentru desfășurarea de operațiuni cu cârduri bancare.

O caracteristică importantă a resurselor existente în aceste conturi o constituie *volatilitatea*, deoarece instituțiile bancare nu pot conta pe aceste resurse pentru acordarea de credite pe termene mai lungi, ci doar în efectuarea de plasamente pe termen scurt. Din această cauză, dobânzile cu care sunt bonificate sumele din aceste conturi sunt mici, sau chiar zero la sută.

Conturile de depozit reprezintă produsele bancare cele mai utilizate în atragerea de resurse la nivelul unei instituții bancare. Practica bancară, în condițiile unei concurențe crescute în ceea ce privește atragerea de resurse de capital de pe piață, a dezvoltat o gamă largă de depozite bancare:

- depozite colaterale constituite de companii pentru care băncile emit acreditive sau scrisori de garanție;
- depozite constituite pe termene foarte scurte (1 - 3 zile);
- depozite constituite pe termene scurte, la scadențe de până la 12 luni;
- depozite constituite pe termen mediu, cu scadențe de peste 1 an.

Depozitele la vedere sunt depozite care pot fi retrase în orice moment fără preaviz sau cu un preaviz foarte scurt (24 de ore), dacă sumele sunt considerabile. Au rolul de a acoperi din punct de vedere financiar operațiunile bancare efectuate pe termen scurt și foarte scurt.

Depozitele la termen sunt sume blocate pe o durată determinată de timp numită *scadență*, aceasta fiind stabilită contractual. Termenele scadente variază de la 1 lună la 2 ani sau mai mulți. Desființarea unui depozit la termen înainte de scadență atrage după sine diminuarea dobânzii stipulată în contract.

Scadențele foarte scurte se practică în relațiile interbancare sau între bănci și companii importante, generatoare de numerar substanțial. Depozitele atrase pe o perioadă mai lungă provin, de regulă, de la societăți de asigurare, fonduri de plasament, fonduri de pensii etc.

Resursele atrase pe calea depozitelor dau instituțiilor bancare mai multă siguranță în utilizarea acestora pentru acordarea de credite pe termen mediu și lung.

În legislația bancară din multe țări dezvoltate durata depozitului este *intangibilă*, clientul neavând posibilitatea să-și retragă fondurile depuse înainte de scadență. În Republica Moldova, clienții au dreptul să-și desființeze oricând depozitele constituite, cu precizarea că, în aceste situații, instituțiile bancare nu mai acordă clientului dobânda stabilită, ci doar dobânda la vedere.

Depozitele colaterale sunt sume blocate la dispoziția instituției bancare, prin intermediul cărora clienții garantează anumite obligații contractuale față de respectiva bancă sau față de o terță instituție.

CertIFICATELE DE DEPOZIT sunt conturi de pasiv și sub această formă există o multitudine de instrumente de economisire (certIFICATE DE ECONOMII, certificate de depozit la vedere, la termen, nominale, cu parolă, cu discount).

Fiecare certificat de depozit are cupoane care pot fi răscumpărate la termen sau cu anticipație. În acest fel, capitalul plasat este văzut ca o sumă de conturi separate – unele la termen, altele la vedere. Astfel clienții pot dispune de părți din sumele depuse (*cupoane*) înainte de scadență întocmai ca de banii dintr-un cont curent. În plus, flexibilitatea se referă și la faptul că la răscumpărarea cuponului clientul poate solicita primirea altei valute decât cea în care s-a cumpărat certificatul de depozit cu cupon, fără a fi nevoie de două tranzacții separate: răscumpărare și apoi schimb valutar.

CONTURILE DE ECONOMII sunt produse oferite de instituțiile bancare clienților ca o alternativă mai flexibilă la depozitele bancare clasice. Aceste conturi au avantajul unei dobânzi mai mari decât a unui cont curent clasic, dar care are însă flexibilitatea unui cont curent. Adică se pot face retrageri și depuneri de fonduri oricând, fără ca deponentul să fie penalizat cu o dobândă diminuată. Aceasta se recalculează automat la sumele rămase în contul de economii, în urma retragerilor sau depunerilor suplimentare de fonduri.

Conturile de economii sunt utilizate, de regulă, în relațiile unor bănci specializate, de exemplu: băncile pentru locuințe, cu persoanele fizice care doresc să contracteze credite ipotecare. În acest caz, solicitanții unor asemenea credite trebuie să economisească o perioadă de aproximativ 24 de luni, sume fixe, ce vor constitui avans pentru contractarea unei locuințe.

Dobânzile acordate de bănci la aceste conturi sunt, de regulă, mai mici decât la depozitele bancare clasice, dar băncile specializate compensează acest dezavantaj cu perceperea unor dobânzi mai reduse și la creditele acordate.

Conturile escrow sunt conturi bancare ce pot fi deschise în numele unor persoane juridice și care pot fi utilizate numai pentru anumite operațiuni stabilite de către titular de comun acord cu banca în momentul deschiderii.

Acestea sunt conturi bancare temporar deschise în vederea păstrării unor sume (MDL și/sau valută) până la încheierea unui contract, livrarea unor mărfuri sau îndeplinirea unor condiții specificate într-un contract sau angajament încheiat între părți. În cadrul acestei operațiuni, banca îndeplinește rolul de agent *escrow*, iar deponentul sumelor va fi titularul contului.

Eliberarea de către bancă a sumelor depozitate se va efectua în baza certificării îndeplinirii condițiilor convenite de către părțile semnatare ale contractului încheiat, conform instrucțiunilor comune ale acestora.

În cazul neîndeplinirii clauzelor la termenele și în condițiile prevăzute, sumele depozitate în contul *escrow* vor fi restituite depunătorului împreună cu eventualele dobânzi bonificate pe perioada funcționării depozitului.

Pentru resursele atrase de pe piața internă sau externă în monedă națională și în valută, reprezentând obligații ale instituțiilor bancare rezultate din acceptarea depozitelor și a altor fonduri, acestea sunt obligate să constituie la Banca Națională a Moldovei *rezerve minime obligatorii (RMO) determinate* ca un procent din quantumul acestor resurse. Excepție fac împrumuturile interbancare interne și creditele lombard puse la dispoziție de Banca Națională a Moldovei, instituțiilor bancare.

În temeiul art.17 din *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, BNM stabilește cerințele de menținere a rezervelor minime obligatorii.

RMO sunt disponibilități ale băncilor, în lei moldovenești și în valută, păstrate în conturi la BNM. RMO reprezintă un instrument auxiliar al politicii monetare, având drept scop restrângerea excesului de lichiditate și, respectiv, atenuarea impactului acestuia asupra ratelor interbancare ale dobânzilor. Rolul major al RMO în valută este de a preveni creșterea excesivă a creditului în valută.

De asemenea, conform *Regulamentului nr. 302/2019 cu privire la regimul rezervelor obligatorii*, principalele caracteristici ale regimului RMO stabilit de către BNM sunt:

- perioada de observare a mijloacelor bănești atrase, incluse în baza de calcul, o constituie intervalul de timp cuprins între data de 16 a lunii precedente și data de 15 a lunii curente;
- perioada de observare este succedată de perioada de aplicare, pe parcursul căreia banca trebuie să mențină nivelul stabilit al rezervelor obligatorii;
- perioada de aplicare începe în prima zi calendaristică după încheierea perioadei de observare și durează în intervalul de timp cuprins între data de 16 a lunii curente și data de 15 a lunii următoare;
- rezervarea în MDL se efectuează prin menținerea mijloacelor bănești în MDL în contul „Loro” al băncii deschis la Banca Națională;

▪ suma rezervelor obligatorii în MDL aferentă fiecărei perioade de observare se determină de către bancă ca produsul dintre suma soldurilor medii zilnice din conturile bilanțiere din clasa 2 „Obligații” incluse în baza de calcul și norma rezervelor obligatorii pentru perioada respectivă. În cazul în care, în conformitate cu hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale, băncile urmează să constituie rezerve obligatorii în MDL din mijloacele atrase în valute liber convertibile, suma rezervelor obligatorii în MDL aferentă acestor mijloace și fiecărei perioade de observare se determină de către bancă ca produs dintre suma soldurilor medii zilnice din conturile bilanțiere din clasa 2 „Obligații” incluse în baza de calcul în valute liber convertibile, recalculate în lei moldovenești la cursul zilnic oficial al leului moldovenesc și norma rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute liber convertibile menținute în MDL pentru perioada respectivă;

▪ rezervele obligatorii ale băncilor în USD și în EUR se mențin în conturile „Nostro” în USD și în EUR ale Băncii Naționale deschise în băncile străine.

▪ pentru evidența și gestionarea rezervelor obligatorii ale băncilor în USD și în EUR, Banca Națională deschide în registrele sale conturi analitice în USD și în EUR pentru fiecare bancă;

▪ RMO în lei moldovenești se mențin în conturile Loro la BNM, fiind constituite ca sold mediu al disponibilităților băncilor pe parcursul perioadei de aplicare;

▪ RMO în valută se mențin doar în USD și în EUR, care se transferă de către bănci, în volumul necesar, pe conturile BNM deschise în străinătate, în decurs de 5 zile odată cu începutul perioadei noi de aplicare a RMO. Astfel, spre deosebire de RMO în lei moldovenești, ale căror sold poate să varieze pe parcursul perioadei de aplicare, soldul rezervelor obligatorii în valută nu se modifică;

▪ BNM plătește băncilor o dobândă la cota din rezervele minime obligatorii.

Pentru deficitul de rezerve, BNM calculează și percepe o dobândă penalizatoare pe toată durata perioadei cât nivelul efectiv al RMO se găsește sub nivelul prevăzut în reglementările bancare. Plata dobânzilor la RMO și încasarea dobânzii penalizatoare pentru deficitele de RMO se fac în prima zi lucrătoare după terminarea perioadei de aplicare pentru care s-a calculat.

Piața interbancară consemnează permanent transferuri de fonduri de mare valoare, realizate pe termen scurt la o rată a dobânzii negociabilă, între instituțiile bancare sub formă de credite și/sau împrumuturi interbancare.

Pentru o gestiune eficientă a trezoreriei, instituțiile bancare trebuie să mențină în permanență un echilibru între nevoile și disponibilitățile de capital. Astfel, în condițiile apariției unor deficite sau excedente de capital, apare necesitatea acoperirii acestora prin *împrumuturi contractate* de la alte instituții bancare, respectiv necesitatea plasării acestora sub formă de *credite acordate* altor instituții bancare.

De asemenea, obținerea de profit suplimentar reprezintă un alt motiv care determină la nivelul instituțiilor bancare o mai bună fructificare a disponibilităților de

---

capital prin plasarea acestora sub formă de credite interbancare. Nu în ultimul rând, prin astfel de operațiuni de împrumut interbancar, instituțiile bancare se pot apăra mult mai eficient împotriva riscului de lichiditate sau riscului dobânzii.

Atât creditele cât și împrumuturile interbancare pot fi grupate astfel:

- *finanțare overnight* – când operațiunea se încheie pe baza unei convenții sau a unui contract pentru o perioadă de o zi lucrătoare;
- *finanțare la termen* – când operațiunea se încheie pe baza unei convenții sau contract pentru un termen fix și o durată mai mare de o zi lucrătoare, de regulă de până la 30 de zile;
- *credite/împrumuturi financiare* – sunt de fapt credite cumpărător acordate sau primite de la alte instituții bancare, având ca beneficiari finali agenții economici.

Dobânzile pentru acest tip de împrumuturi sau credite interbancare se negociază direct, on-line, prin intermediul direcțiilor de trezorerie ale băncilor și reflectă condițiile generale existente pe piața interbancară.

În ultimă instanță, instituțiile bancare pot atrage (temporar) resurse financiare de la BNM prin intermediul *facilităților permanente (facilități de creditare)* denumite *credite lombard (credit overnight)*, atunci când atragerea de fonduri de la clientelă sau de pe piața interbancară nu este suficientă pentru derularea în condiții normale a activităților curente, conform *Regulamentului nr. 171/2018 cu privire la facilitățile permanente de creditare acordate băncilor de către Banca Națională a Moldovei*.

BNM pune la dispoziția băncilor licențiate două facilități permanente:

- facilitatea de *depozit overnight*;
- facilitatea de *credit overnight*.

Facilitățile permanente acordate de BNM băncilor au drept scop sterilizarea și, respectiv, furnizarea de lichiditate pe termen foarte scurt (cu scadența *overnight*) și micșorarea fluctuațiilor ratelor dobânzilor pe termen scurt de pe piața monetară interbancară, prin coridorul stabilit de BNM la ratele dobânzilor aferente celor două facilități. Băncile licențiate pot accesa din proprie inițiativă cele două facilități permanente oferite de BNM:

a) *facilitatea de depozit*, care permite băncii plasarea la BNM a unui *depozit overnight* (cu scadența peste noapte), cu o rată de dobândă predeterminată conform *Regulamentului nr. 65/2003 cu privire la depozitele overnight acceptate de Banca Națională a Moldovei de la bănci* (rata dobânzii la facilitatea de depozit reprezintă, de regulă, pragul ratei dobânzii *overnight* pe piața monetară interbancară);

b) *facilitatea de creditare*, care permite băncii obținerea de la BNM a unui *credit overnight* (cu scadența peste noapte), pentru acoperirea descoperitului de cont neachitat la sfârșitul zilei operaționale, precum și în scopul completării lichidităților, în baza gajului valorilor mobiliare amanetate la BNM, cu o rată a dobânzii prestabilită (această rată de dobândă constituie, de regulă, un plafon al ratei dobânzii *overnight* pe piața monetară interbancară).

O altă categorie importantă de resurse financiare o reprezintă **resursele atrase de la instituțiile bancare** străine. Cum majoritatea instituțiilor bancare din Republica Moldova sunt deținute de bănci străine de anvergură, o bună parte din necesarul de resurse ar putea fi asigurat prin intermediul liniilor de credit puse la dispoziția acestora de băncile-mamă, cu dobânzii avantajoase.

De asemenea, instituțiile bancare autohtone pot beneficia de credite atât pe termen scurt cât și pe termen mediu și lung, puse la dispoziție de alte bănci străine, în condiții de scadență și dobândă negociate bilateral.

Aceste împrumuturi interbancare reprezintă o resursă stabilă pentru instituțiile bancare autohtone, relativ ieftine, dar accesul acestora la astfel de fonduri este condiționat de bonitatea instituției bancare solicitante, iar în unele cazuri de prezentarea unor garanții asigurătorii solide. În plus, băncile internaționale precum BIRD, BERD, BEI etc. pot pune la dispoziția instituțiilor bancare autohtone, prin intermediul unor programe de finanțare internaționale, linii de credit care, în general, vizează acordarea de împrumuturi pentru investiții.

De asemenea, o categorie importantă de resurse financiare sunt **emisiunile de obligațiuni**.

Obligațiunile sunt titluri de valoare cu risc scăzut și venit fix negociabile tranzacționabile pe piețele bursiere organizate, reprezentând un drept de creanță asupra fondurilor împrumutate.

Obligațiunile bancare sunt titluri emise de bănci pe o perioadă determinată de timp, minimum 2 ani, și care se subscriu pe piața valorilor mobiliare, pe baza unor *prospecte de emisiune*.

La sumele atrase, băncile plătesc un cupon sau o dobândă fixă pe toată durata de valabilitate a titlurilor. Dobânda se achită deținătorilor de obligațiuni la intervale fixe, de 6 sau 12 luni, după caz.

Finanțarea prin obligațiuni reprezintă pentru instituțiile bancare o alternativă la împrumutul interbancar și la facilitățile de credit oferite de BNM.

Emisiunea de obligațiuni este o modalitate de procurare a resurselor financiare necesare asigurării unui nivel optim de lichiditate pentru desfășurarea în condiții normale a activității bancare.

Succesul unei emisiuni de obligațiuni depinde de următorii factori:

- ◆ randamentul oferit investitorilor în raport cu dobânda la depozite și în raport cu randamentul la titlurile de stat;
- ◆ publicitatea realizată respectivei emisiuni de obligațiuni;
- ◆ gradul de adaptare al emisiunii la piață (microstructura pieței);
- ◆ lichiditatea pieței reglementate;
- ◆ dacă sunt sau nu garantate respectivele obligațiuni;
- ◆ dacă se oferă sau nu drepturi suplimentare în raport cu alte emisiuni de obligațiuni.

Ca sursă de finanțare pe termen lung, emisiunea de obligațiuni este adesea de preferat emisiunii de acțiuni, aceasta fiind mai puțin costisitoare decât o emisiune de acțiuni, iar în plus intervine și incidența fiscală, în sensul că dobânzile plătite micșorează baza impozabilă, ceea ce nu este cazul dividendelor.

Lipsa acestor instrumente pe piața moldovenească are mai multe cauze, printre acestea numărându-se instabilitatea mediului economico-financiar din țara noastră, dificultățile cu care se confruntă economia, dar și volatilitatea dobânzilor, în special la lei, pe piața bancară autohtonă. În schimb, pe piețele de capital mature, această resursă poate să dețină chiar și 10-20% din resursele atrase de unele instituții bancare.

Bibliografie selectivă:

1. NEDELESCU, M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.
2. Instrucțiunea nr. 117/2018 cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere.
3. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
4. Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei.
5. Legea 575/2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar.
6. Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor.
7. Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.
8. Regulamentul nr. 171/2018 cu privire la facilitățile permanente de creditare, acordate băncilor de către Banca Națională a Moldovei.
9. Regulamentul nr. 302/2019 cu privire la regimul rezervelor obligatorii.
10. Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.
11. Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat.
12. Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat.
13. Regulamentul nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții.

Subiectul 7

GESTIUNEA PLASAMENTELOR INSTITUȚIILOR BANCARE

- 7.1. Aspecte generale privind operațiunile bancare active
- 7.2. Metode de analiză și evaluare ale structurii activelor bancare
- 7.3. Operațiuni bancare de plasament

Obiective:

- să explice aspectele generale privind operațiunile bancare active;
- să explice strategiile privind administrarea activelor bancare;
- să descrie gestiunea calității activelor băncii;
- să poată analiza structura activelor bancare;
- să cunoască metodele de determinare a gradului de utilizare și profitabilității activelor bancare;
- să poată estima riscul de rată a dobânzii.

Noțiuni de bază:

*operațiuni active; operațiuni pasive; operațiuni de plasament;
operațiuni de piață monetară.*

7.1. Aspecte generale privind operațiunile bancare active

Într-o formă arhaică dar pragmatică, băncile erau cunoscute ca instituții de credit care fac comerț cu bani, atrăgând resursele disponibile și plasându-le sub formă de produse și servicii, potrivit cerințelor economiei, la prețuri care să acopere costurile și riscurile și să asigure un profit. În esență, această concepție este valabilă și astăzi, numai că produsele și serviciile bancare s-au diversificat extrem de mult, au apărut tipuri noi, în special ca urmare a progreselor tehnologice în informatică și comunicații, ceea ce a produs profunde transformări în relația bancă–client, în organizarea și conducerea sistemului bancar.

Banca este una din principalele componente ale sistemului financiar fiind constituită ca o societate cu caracter universal, ce poate realiza și oferi totalitatea serviciilor și produselor bancare necesare pentru o bună desfășurare a activității în toate sectoarele economiei.

Activitatea instituțiilor bancare este constituită dintr-o multitudine de operațiuni specializate și standardizate, prin reglementări legislative emise și aplicate de BNM în calitate de bancă centrală, care conduc la conceperea, realizarea și punerea la dispoziția clienților persoane fizice și juridice a produselor și serviciilor bancare.

Băncile derulează operațiuni bancare în numele clienților și în nume propriu. Acesta separare reflectă faptul că operațiunile bancare sunt reglementate și înregistrate diferit în funcție de beneficiarul lor.

În funcție de elementele din bilanț, pot fi identificate următoarele categorii de operațiuni efectuate de către instituțiile bancare (Fig. 7.1):

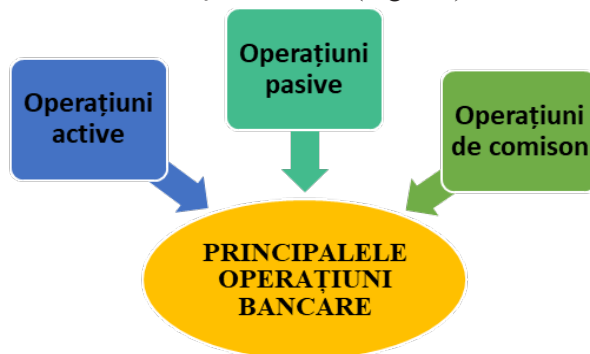

Fig. 7.1. Principalele operațiuni bancare

Operațiunile active sunt operațiuni bancare de creditare și plasament care se derulează pe baza capitalurilor proprii ale instituțiilor bancare și pe baza resurselor financiare, temporar disponibile pe piață, atrase de la clienți și parteneri.

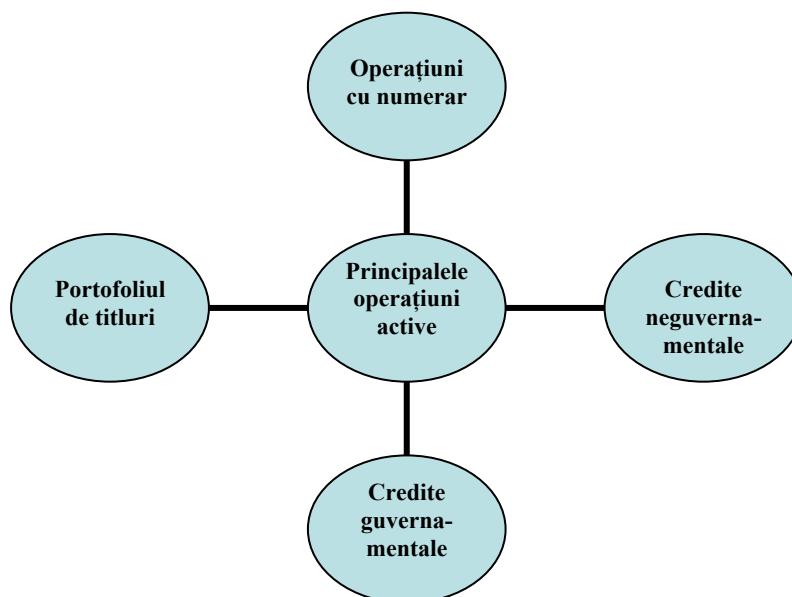
Operațiunile pasive sunt operațiuni bancare, ce constau în formarea capitalului propriu, atragerea de resurse de la clientelă (persoane fizice și juridice) și în rescont.

Operațiunile de comision constituie un grup special de operațiuni bancare evidențiate în afara bilanțului instituțiilor bancare, ce privesc remiterea de fonduri, operațiuni de incasso și acreditiv, precum și operațiuni de mandat.

Operațiunile active sunt cele de folosire a resurselor și se referă la operațiuni de trezorerie, printre care putem enumera operațiuni cu numerar, depozite constituite la Banca Centrală și la alte bănci, conturi de corespondent, credite de trezorerie acordate băncilor, operațiuni cu clientela credite curente de toate tipurile, credite restante, creanțe atașate, operațiuni cu titluri, operațiuni cu active imobilizate. Operațiunile cu clientela și cele cu titluri ar trebui să dețină ponderea principală în activul bilanțier.

Principalele operațiuni de activ sunt prezentate în Fig. 7.2.

Fig. 7.2. Principalele operațiuni active ale instituțiilor bancare

Operațiunile cu numerar reprezintă încasările și plățile în numerar, în lei și valută, efectuate la cererea clienților. Excedentul sau deficitul de numerar în moneda locală se tratează cu Banca Centrală, iar valuta cu băncile din străinătate.

Creditele neguvernamentale (acordate clientelei) reprezintă portofoliul cel mai important de active pentru o instituție bancară și în același timp forma principală de folosire a resurselor. În structură, creditele pentru trezorerie sunt cele mai solicitate și reprezintă peste 50% din creditele neguvernamentale. Acestea se acordă pentru activitatea curentă de exploatare sub forma creditelor globale de exploatare, liniilor de credite și creditelor pe obiect. Din punctul de vedere al beneficiarilor, peste trei pătrimi din credite se acordă unităților corporatiste și mai puțin de o pătrime populației, ceea ce reflectă gradul încă scăzut al activității de retail. Activitatea de creditare aduce cele mai

importante venituri băncilor din dobânzi, comisioane și alte speze bancare, precum și din serviciile bancare de cont curent, operațiuni cu numerar, carduri și alte servicii.

Creditele guvernamentale sunt titluri de valori care se acordă de bănci în baza bonurilor de tezaur sau a obligațiunilor emise de entitățile guvernamentale care sunt purtătoare de dobândă. Acestea sunt pe termen mijlociu și se pot valorifica pe piața secundară pentru obținerea de lichidități.

Portofoliul de titluri al băncilor se poate constitui prin scontarea cambiilor, primirea titlurilor în garanție pentru creditele acordate, achiziționarea titlurilor de pe piața de capital. Titlurile, cu excepția celor guvernamentale, dețin o pondere destul de scăzută în activul băncilor.

Operațiunile active ale băncii reprezintă plasarea resurselor mobilizate ale băncii cu scopul de a obține profit și de asigurare a lichidității, principalele grupe de operațiuni active ale băncilor sunt prezentate în Figura 7.3.

Fig. 7.3. Principalele grupe de operațiuni active ale instituțiilor bancare

Activele bancare sunt, în fond, ansamblul disponibilităților ce aparțin băncii fiind formate cu scopul de a obține profit, dar care implică și un anumit risc. Utilizate în scopuri strategice, activele bancare prezentate sub diverse forme de creanțe financiare, de regulă, având sau o lichiditate înaltă, sau o profitabilitate pronunțată. Varietatea de active bancare pe termen scurt sau lung implică o gestionare atentă, atât în ceea ce privește dimensiunea totală, cât și a riscurilor asociate. Conform *Regulamentului nr. 231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale* în desfășurarea activității și derularea operațiunilor financiare, instituțiile bancare utilizează o serie de noțiuni, cum sunt: activ expirat, activ renegociat și activ prelungit.

Activ expirat – activul, a cărui plată în vederea rambursării/stingerii n-a fost achitată mai mult de 30 de zile de la data scadenței plăților prevăzute de contract. În cazul în care un activ devine expirat și soldul acestuia se consideră expirat.

Activ renegociat – activul nerambursat/nestins (activ inițial), la care ulterior, în baza unui acord, au fost modificate termenele de efectuare a plăților expirate. Pentru

calificarea activului ca renegotiat, în cadrul renegotierii oricărui activ, pot fi stabilite condiții preferențiale prin reducerea ratei dobânzii și/sau sumei activului inițial (sumei specificate în contract), ținând cont de înrăutățirea situației financiare a contrapărții.

Activ prelungit – activ al cărui termen de rambursare/stingere a plății, stabilit conform contractului, este prelungit în baza unui acord. Pentru calificarea activului ca prelungit, acordul trebuie să fie semnat înainte de calificarea activului ca expirat conform termenului de plată prevăzut în contractul inițial. Determinarea stării de expirare a activului se efectuează în baza contractului inițial și conform noțiunii „activ expirat”.

Necesitatea gestionării activelor reiese din analiza caracteristicilor principale a lor:

✓ structura activelor trebuie să corespundă legislației în vigoare. Sub acest aspect se va gestiona corespunderea activelor față de normele de lichiditate, provizioanele față de risc, a necesităților pentru acoperirea riscului ratei dobânzii;

✓ activele trebuie să corespundă cerințelor de lichiditate a băncii – banca își va menține activele lichide în cantități estimate de ea în conformitate cu politica și strategia de dezvoltare;

✓ activele trebuie să fie profitabile din motivul că sunt unica sursă de profit a băncii. Profitul reprezintă nu numai dorința acționarilor, dar și sursa de existență și stabilitate a băncii;

✓ activele trebuie să fie sigure – creșterea profitabilității duce la creșterea riscului. Scopul managementului activelor este să coreleze profitabilitatea activelor cu gradul de risc acceptat de bancă, banca nu se va implica în active mai riscante.

Necesitatea gestiunii activelor se axează pe corelarea lor cu pasivele după termen și sensibilitate la rata dobânzii pentru a evita și alte riscuri generate de volatilitatea ratelor de dobândă pe piață. Activele bancare reprezintă disponibilitățile băncii ce generează profit sau asigură activitatea normală a băncii. Necesitatea gestiunii activelor este prezentată în Figura 7.4.

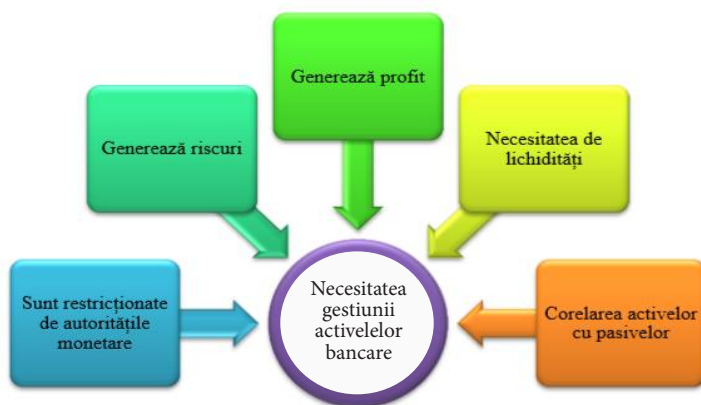

Fig. 7.4. Necesitatea gestiunii portofoliului activelor bancare

Activele bancare generează profit prin faptul că acestea conduc la creșterea profitabilității și îndeplinirea scopului managementului bancar. Riscul activelor bancare se manifestă prin faptul că gestiunea lor se tinde la diminuarea pierderilor provocate de riscuri sau a costurilor suplimentare privind gestiunea lor. Gestiunea performantă a activelor trebuie să găsească punctul optim dintre profitabilitate și risc. Activele bancare ca structură trebuie să fie restricționate de limite impuse de autoritățile monetare. Gestiunea corectă în această direcție va diminua cheltuielile bancare excepționale privind amenzile, precum și diminuarea costurilor posibile provocate de supraevaluarea posibilităților bancare în unele activități.

Necesitatea de lichidități impune gestiunea corectă a structurii activelor, ceea ce conduce la diminuarea cheltuielilor privind procurarea resurselor în mod de urgență sau reducerea profitului din neinvestirea excedentului de lichiditate. Gestiunea activelor băncii se reduce la corelarea termenelor de scadență a activelor cu termenele de scadență a pasivelor. Necorelarea activelor și pasivelor după termenul de scadență generează probleme cu lipsa de lichiditate sau costuri înalte din fluctuarea ratelor dobânzii.

Portofoliul activelor unei instituții bancare este structurat în patru categorii mari, prezentate în Figura 7.5.

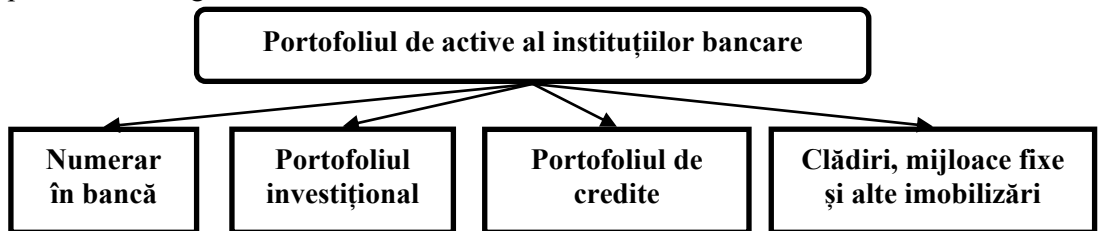

Fig. 7.5. Structura portofoliului de active al instituțiilor bancare

Calitatea activelor bancare este determinată de următorii parametri care le caracterizează:

- structura activelor;
- diversificarea activelor;
- profitabilitatea activelor;
- lichiditatea activelor;
- riscul activelor.

În continuare, vom caracteriza fiecare dintre acești parametri prin prisma contribuției la calitatea activelor bancare.

Activele bancare pot fi structurate în:

- ✓ active monetare;
- ✓ portofoliul de hârtii de valoare;
- ✓ portofoliul de credite;
- ✓ imobilizări (clădiri, mijloace fixe).

Determinând ponderea fiecărui component în structură, instituțiile bancare își aranjează structura activelor în conformitate cu strategia și scopul urmărit. Pentru a-și atinge scopul de maximizare a profitului, băncile tind să majoreze ponderea activelor generatoare de profit în total active. Acest proces poate condiționa diminuarea ponderii activelor lichide, lipsuri temporare de lichidități ce duc la creșterea cheltuielilor pentru procurarea urgentă a resurselor, dar poate avea ca efect și diminuarea investițiilor în imobilizări sau pierderea clientelei, deoarece se face pe baza închiderii de filiale sau refuzul de modernizare a mijloacelor fixe și a rețelelor informatice existente.

Diversificarea activelor se face în funcție de tipul investiției, tipul de profit generat, termenul de scadență, ramură și de calitatea debitorului. Dacă portofoliul de active al băncii este nediversificat după tipul de investiții, instituția bancară riscă să-și diminueze profiturile în caz că situația economică în țară defavorizează cererea la tipul de investiție preferat de bancă. Totodată, diversificarea portofoliului se face și pe tip de credit, așa ca banca să fie prezentă pe fiecare segment al pieței produselor bancare. Diversificarea se face după ramura de investiții, după termenul de scadență a activelor care ajută la reinvestirea lor și permite depășirea riscului de lichiditate și a ratei dobânzii și după client ca să diminueze riscul de insolvabilitate al clientului.

Maximizarea profitabilității activelor bancare poate fi efectuată prin majorarea volumului de active profitabile, prin diminuarea cheltuielilor din dobânzi, prin efectuarea unor plasamente mai rentabile, prin majorarea încasărilor din dobânzi și diminuarea quantumului de resurse atrase. Majorarea profitului băncii din dobânzi se face pe seama majorării cantității de active profitabile, a ratelor dobânzii la activele existente, dar și la influența ambilor factori. Cea mai mare pondere în profitul majorat o are majorarea ce ține de creșterea ratelor dobânzii, deoarece instituția bancară nu-și poate permite majorarea cantității activelor profitabile la nesfârșit.

Lichiditatea activelor este formată din rezerva curentă ce constituie aproximativ 12-14% dint total active și este formată din numerar și banii din cont la BNM și rezerva secundară care este formată din hârtii de valoare de stat și credite în proces de recuperare. Instituțiile bancare calculează necesarul optim de active, precum și structura lor determinând quantumul de rezervă de bază și suplimentară în funcție de tipul clientelei și necesarul de plăți de efectuat planificat. Banca planifică necesarul de numerar nu numai după volum, dar și după structură. Toate activele bancare și plasamentele generează risc, banca evaluează gradul de risc al activelor sale și compară cu capitalul propriu pentru a analiza posibilitatea de compensare a pierderilor posibile.

Gestiunea calității activelor pentru o bancă constă în determinarea unei situații ideale exprimată prin dimensiune și structură, precum și în luarea deciziilor ce-i permit să atingă această situație ideală. Dacă, în cazul gestiunii pasivelor, deciziile sunt supuse condițiilor pieței (rata dobânzii, inflația, cursul valutar), atunci, în cazul gestiunii activelor, deciziile aparțin gestionarilor băncii. Situația ideală privind gestiunea eficientă a activelor presupune persistența următoarelor condiții:

- să dispună de active lichide suficiente, chiar sporite, prevăzute în cadrul legislației în vigoare;
- să fie rentabile;
- să nu fie extrem expuse la risc.

Deciziile referitoare la managementul eficace al activelor bancare sunt necesare să fie cauzate de conștientizarea caracterului vital al activului bancar în formarea profitabilității și menținerea stabilității oricărei bănci.

Pentru a analiza operațiunile bancare, este necesară cunoașterea structurii bilanțului bancar, care reflectă, în pasiv, modul de constituire a resurselor și datoriile instituției bancare față de terți, iar în activ modul în care sunt fructificate resursele proprii și cele atrase de pe piață.

La modul general, în structura bilanțului unei instituții bancare se regăsesc următoarele elemente (Tab.7.1):

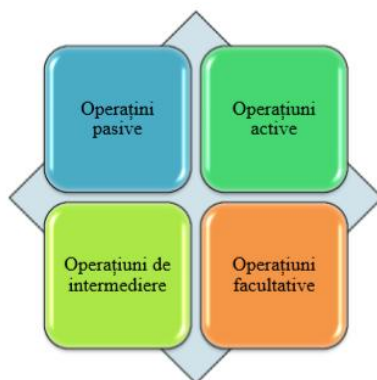
Tabelul 7.1. Bilanțul contabil al băncilor licențiate din Republica Moldova	
ACTIVE	DATORII
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numerar, solduri de numerar la bănci centrale și alte depozite la vedere. ▪ Active financiare deținute în vederea tranzacționării. ▪ Active financiare nedestinate tranzacționării, evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere. ▪ Active financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere. ▪ Active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global. ▪ Active financiare la costul amortizat. ▪ Instrumente derivate – contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor. ▪ Modificările de valoare justă aferente elementelor acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a unui portofoliu împotriva riscului de rată al dobânzii. ▪ Investiții în filiale, asocieri în participație și entități asociate. ▪ Imobilizări corporale. ▪ Imobilizări necorporale. ▪ Creanțe privind impozitele. ▪ Alte active. ▪ Active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute în vederea vânzării. 	<ul style="list-style-type: none"> • Datorii financiare deținute în vederea tranzacționării. • Datorii financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere. • Datorii financiare evaluate la costul amortizat. • Instrumente derivate – contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor. • Modificările de valoare justă aferente elementelor acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a unui portofoliu împotriva riscului de rată al dobânzii. • Provizioane. • Datorii privind impozitele. • Capital social rambursabil la cerere. • Alte datorii. • Datorii incluse în grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute în vederea vânzării.
	TOTAL DATORII
	CAPITAL PROPRIU
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Capital social. ▪ Capital subscris nevărsat. ▪ Prime de emisiune. ▪ Instrumente de capitaluri proprii emise, altele decât capitalul. ▪ Alte instrumente de capital. ▪ Alte elemente cumulate ale rezultatului global. ▪ Rezultat reportat. ▪ Rezerve din reevaluare. ▪ Alte rezerve. ▪ (-) Acțiuni de trezorerie. ▪ Profitul sau pierderea atribuibil(ă) proprietarilor societății-mamă. ▪ (-) Dividende interimare. ▪ Interese minoritare (interese care nu controlează)
	TOTAL CAPITAL PROPRIU
TOTAL ACTIVE	TOTAL CAPITAL PROPRIU ȘI TOTAL DATORII

Operațiunile instituțiilor bancare sunt clasificate în două mari categorii: operațiuni active și operațiuni pasive.

Operațiunile active au ca scop alocarea resurselor bancare pentru a asigura profitabilitatea și lichiditatea organizației financiare. Prin intermediul unor astfel de operațiuni instituțiile bancare din Republica Moldova pot exercita ciclurile economice și stabili fluxurile de capital de la o ramură a economiei la alta, mai promițătoare. Astfel, creditorii pot facilita introducerea unor tehnologii inovatoare, restructurarea industrială și creșterea investițiilor. În plus, operațiunile active ale instituțiilor bancare presupun creditarea populației, precum și efectuarea investițiilor în terenuri, echipamente și imobile din Republica Moldova.

Operațiunile pasive sunt concentrate pe formarea resurselor bancare, care afectează caracteristicile și volumul operațiunilor active, precum și fiabilitatea instituției bancare. Profitul băncii comerciale, de asemenea, depinde de mărimea și structura resurselor bancare. Valoarea principală a operațiunilor bancare pasive constă în mobilizarea fondurilor temporar libere din partea întreprinderilor publice în scopul satisfacerii nevoilor economice ale sistemului bancar, transformării economiilor în investiții productive și asigurării populației din Republica Moldova cu creditele de consum. Astfel, datorită procentelor acumulate din valorile mobiliare și depozite, sunt parțial compensate pierderile populației, înregistrate ca rezultat al inflației.

Luând în considerație rolul și funcțiile instituțiilor bancare, activitățile financiare ale instituțiilor bancare pot fi clasificate în patru tipuri de operațiuni, conform *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*, prezentate în Figura 7.6.

Fig. 7.6. Tipurile de operațiuni oferite de bănci

Operațiunile pasive sunt legate de formarea resurselor financiare și a capitalului, printre care putem menționa operațiuni de depozitare, operațiuni de emisie a valorilor mobiliare etc.

Operațiunile active se referă la operațiuni de plasare a resurselor atrase sub diferite forme, cum sunt operațiuni de creditare, de investire în valori mobiliare etc.

Operațiunile de intermediere sunt activități de intermediere între cele pasive și cele active, ținem să menționăm că operațiunile de plăți, operațiunile de vânzare/cumpărare a valorilor mobiliare, precum și operațiunile de schimb valutar.

Operațiunile facultative reprezintă diverse servicii aferente operațiunilor bancare, servicii de păstrare a unor bunuri ale clienților, servicii de consulting investițional.

Operațiunile active sunt operațiunile prin care instituția bancară își angajează resursele proprii și atrase în vederea îndeplinirii funcționalităților sale statutare și în vederea obținerii de profit.

În cadrul gestiunii activelor sale, instituția bancară are în vedere mai multe aspecte, între care menționăm:

- asigurarea unui nivel optim de lichiditate pentru ca oricând plățile în favoarea clienților să fie efectuate la solicitarea acestora;
- structura și scadențele resurselor sale respectând regula că o resursă pe termen scurt – de exemplu – nu poate fi plasată pe termen mediu sau lung, iar scadențele plasamentelor trebuie să fie mai mici decât cele ale resurselor atrase;
- realizarea unui nivel de profitabilitate suficient de motivant pentru acționari și salariați, dar și pentru creșterea fondurilor proprii ale societăților bancare;
- satisfacerea nevoilor de resurse ale clientelei privind finanțarea activității curente, de investiții sau de consum;
- realizarea nivelului minim prevăzut în normativele bancare al rezervelor minime obligatorii (RMO) constituite la BNM.

Aceste operațiuni bancare se referă la:

- *operațiuni de trezorerie* (operațiuni cu numerar, constituire de depozite la BNM și la băncile partenere, constituirea de conturi corespondente, acordare de credite interbancare băncilor partenere);
- *operațiuni de creditare* (credite curente/restante, creanțe atașate), creditarea persoanelor juridice (credite corporate); creditarea persoanelor fizice (credite retail);
- *operațiuni cu titluri și valori imobilizate* (se acordă de instituțiile bancare în baza bonurilor de tezaur sau a obligațiunilor emise de instituțiile statului pe termen scurt sau mediu și pot fi valorificate pe piața de capital pentru obținerea de lichidități suplimentare).

Creditele bancare reprezintă portofoliul cel mai important de active pentru o bancă și în același timp forma principală de folosire a resurselor. *Creditele acordate* clienților persoane juridice în vederea procurării de active fixe au o pondere redusă în oferta instituțiilor bancare și sunt acordate, în general, pe termen lung. Acestea reprezintă aproximativ 25% din creditele bancare și se acordă pentru re tehnologizare și modernizare, importuri de mijloace fixe, realizarea de noi capacități de producție.

7.2. Metode de analiză și evaluare ale structurii activelor bancare

Necesitatea gestiunii activelor bancare reiese din capacitatea acestora de a genera profituri și a expune activitatea băncii la riscuri, iar gestiunea performantă a activelor va tinde să găsească punctul optim între profitabilitate și risc. Stabilitatea financiară înseamnă mai mult decât simpla absență a crizelor. Sistemul financiar bancar poate fi considerat stabil în cazul în care facilitează alocarea eficientă a resurselor economice atât din punct de vedere geografic, cât și în timp, precum și asigurarea continuității tuturor proceselor financiare și economice:

- ✓ evaluează, formează și negociază prețurile la activele financiare, alocă și gestionează riscurile financiare;

- ✓ menține capacitatea de a îndeplini funcții-cheie, chiar și atunci când se confruntă cu șocuri externe sau o acumulare de dezechilibre financiare.

Implicit, pentru că sectorul bancar cuprinde un număr de componente de infrastructură, diferite ca sens, dar interconectate între ele, destabilizarea uneia dintre componente ar putea submina stabilitatea întregului sistem financiar. Raportându-ne la o singură instituție bancară, putem afirma că stabilitatea financiară a unei bănci comerciale se referă la capacitatea sa de a-și exercita corespunzător funcțiile pe o perioadă nedeterminată, prin corectarea dezechilibrelor, care intervin frecvent în mecanismele sale de funcționare și asimilarea riscurilor din contul capitalurilor proprii disponibile.

Stabilitatea financiară a unei băncii este o caracteristică multidimensională și nu poate fi evaluată cu exactitate printr-un set de indicatori. Însă, sunt suficiente modele, care încearcă să identifice o anumită informație cu referire la capacitatea băncii de a se proteja contra șocurilor ce-i pot destabiliza componentele de activ și să o furnizeze persoanelor care ar putea să o folosească în mod eficient.

Aceste modele pot fi separate convențional în trei grupuri mari:

- 1) *modele tip rating* – utilizate de autoritățile de reglementare ca metodă de identificare precoce a problemelor în activitatea băncii (în Republica Moldova, se folosește metoda SREP);

- 2) *indicele agregat de stabilitate financiară*, calculat și furnizat publicului larg de companii specializate, care constă în combinarea pe baza unor principii de agregare a diversilor indicatori de stabilitate financiară;

- 3) *stress-tests-urile* – simulări asupra modificării situației financiare a băncii, în funcție de evoluția, de regulă, negativă, a unor factori externi și interni ai sistemului financiar în ansamblu sau a a fiecărei componente.

Totuși, toate metodele de evaluare a activelor instituțiilor bancare includ analiza calității, în special, a riscului și profitabilității activelor bancare. Sistemul de avertizare timpurie a instabilității financiare a băncii include mai mulți indicatori, calitatea și structura activelor băncii fiind evaluate în funcție de următorii factori (Fig.7.7):

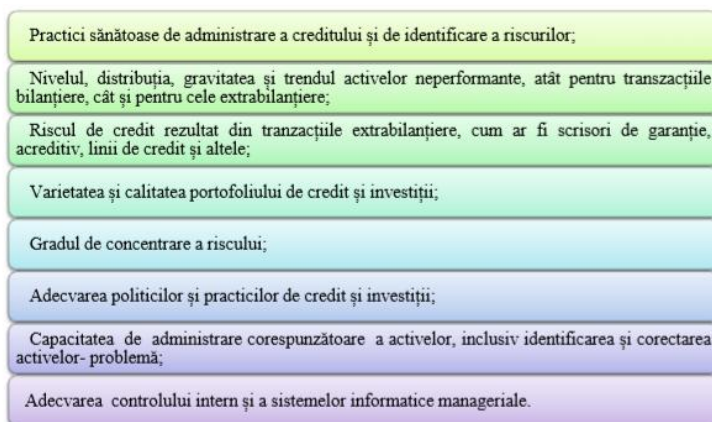

Fig. 7.7. Factorii care influențează calitatea și structura activelor bancare

Fiecare din aceste tehnici prezintă avantaje și dezavantaje legate de capacitatea de a furniza informații precise cu privire la nivelul de stabilitate a activelor bancare. Astfel, sistemele de avertizare timpurie permit efectuarea unor previziuni cu privire la probabilitatea de apariție a unei crize financiare și, în special, a unei crize valutare, dar nu oferă posibilitatea de a include în calcule toate riscurile, la care este expus sistemul și nici nu oferă informații despre capacitatea sa de răspuns la șocuri.

Tehnicile de tipul „stress-testing” permit identificarea potențialelor șocuri și estimează rezistența activelor bancare, dar nu dau posibilitatea efectuării unor comparații între nivelul de stabilitate din diferite perioade sau între gradul de stabilitate a activelor din două sau mai multe instituții bancare. Iar indicele agregat de stabilitate conține un grad înalt de subiectivism, deoarece formula lui depinde de opțiunea autorului față de indicatorii incluși și modul de agregare a lor.

Fiecare instituție bancară își asumă un grad de risc și, fără excepție, fiecare bancă trece prin experiența pierderii definitive a unor active, în cazul unor investiții financiare riscante, sau, mai ales, recuperarea întârziată și parțială a unor active de la beneficiarii de credite, pierderi care pot fi micșorate printr-o analiză prealabilă a plasamentelor potențiale, pe care banca le-ar putea face, precum și urmărirea modului de utilizare a banilor, pe toată durata derulării contractului, pentru a preveni eventualele pierderi. În acest scop, este indispensabilă utilizarea metodelor de analiză și evaluare ale structurii și calității activelor bancare.

În literatura de specialitate, sunt definite trei metode de analiză și evaluare a structurii activelor bancare:

1. metoda fondurilor comune;
2. strategia de alocare a resurselor;
3. metoda modelării matematice.

Metoda fondurilor comune – toate resursele bancare sunt considerate echivalente după cost și posibilitatea de investire a activelor, de aceea se pot gestiona

după parametri medii calculați, adică toate resursele atrase indiferent de tipul lor formează fond comun de finanțare. În procesul de finanțare există două priorități. Prioritatea reglementară se manifestă prin faptul că în proces de formare a activelor, în primul rând, se formează și se mențin cele cerute de legislație, iar prioritatea proprie este impusă de instituția bancară și este condiționată de strategia de dezvoltare a acesteia și se finanțează activele care au interes pentru bancă sub diferite aspecte.

Această metodă are un șir de avantaje, printre care putem menționa ușurința în implementare, simplitudinea relativă și structura activelor formate prin această metodă corespunde normelor și strategiei interne a băncii privind prioritățile de finanțare a activelor. Printre dezavantajele acestei metode putem menționa imposibilitatea redirectionării fondurilor de finanțare în active echivalente după cost, deoarece se ia în considerație costul mediu al resurselor atrase. Banca nu poate analiza veniturile generate de proiecte aparte din această cauză ea poate avea active care au un cost mai mic decât resursele procurate pentru finanțarea lor sau poate refuza proiecte profitabile dar neobservate în urma stabilirii prețului mediu la resursele atrase. Un alt dezavantaj îl constituie dezechilibrele de lichiditate, în acest sens, unificarea resurselor după termen de scadență pot conduce la necorelarea activelor cu pasivele după scadența lor, care generează probleme cu lichiditatea și expune banca la riscul ratei de dobândă.

Strategia de alocare a resurselor – această strategie presupune redirectionarea resurselor atrase spre finanțarea activelor echivalente după cost și termen de scadență. În baza acestei strategii structura activelor depinde de structura resurselor atrase. Avantajul acestei strategii constituie corelarea activelor cu pasivele după termen de scadență și după cost care rezolvă problema lichidității, iar printre dezavantaje putem sublinia gestiunea complicată care necesită cunoașterea fiecărei surse, această metodă creează excedent de lichiditate și generează diminuarea profitabilității băncii.

Metoda modelării matematice – prin această metodă se rezolvă mai multe probleme concomitent. Ea pornește de la profitabilitatea băncii, totodată orice componentă a activelor care generează profit băncii sau asigură generarea de alt activ poate fi privită prin aspectul utilității sale pentru bancă. Dezavantajele acestei metode constituie posibilitatea de a nu fi urmate restricțiile de reglementare, ținând cont de structura optimă a activelor pentru instituția bancară și complexitatea calculului necesare.

Referindu-ne la instituțiile bancare autohtone, în conformitate cu stipulările *Regulamentului nr. 231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale*, instituția bancară trebuie să clasifice activele cel puțin lunar la ultima dată a perioadei gestionare, în corespundere cu politica și procedurile proprii elaborate de fiecare bancă în corespundere cu Regulamentul BNM menționat mai sus.

Activele noi se clasifică în momentul constatării ca activ, adică a apariției activului bancar în bilanțul băncii.

La evaluarea structurii și calității activelor, banca trebuie să țină cont de următoarele aspecte:

- ✓ situația financiară curentă a contrapărții evaluată din punctul de vedere al capacității de onorare a angajamentelor;
- ✓ respectarea condițiilor contractuale;
- ✓ capacitatea de plată a contrapărții bazată pe evoluția istorică financiară și estimările viitoare ale fluxului mijloacelor bănești;
- ✓ valoarea curentă de comercializare a obiectului gajului și gradul de lichiditate al acestuia pe piața Republicii Moldova;
- ✓ mediul de afacere al contrapărții, starea sectorului economic în care activează și poziția în cadrul acestui sector;
- ✓ istoria de credit privind respectarea de către contraparte a obligațiilor asumate prin contractele de credit;
- ✓ respectarea business-planului sau argumentării tehnico-economice, inclusiv cu modificările și completările ulterioare);
- ✓ situația financiară și capacitatea de plată a persoanei care constituie o garanție personală (fidejusiune) sau a asigurătorului;
- ✓ alți factori care pot afecta respectarea de către contraparte a condițiilor contractuale.

La analiza și evaluarea structurii activelor bancare, în conformitate cu *Regulamentul nr. 231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale*, activele sunt clasificate după cum urmează: active standard, active supravegheate, active substandard, active dubioase (îndoielnice) și active compromise (pierderi).

Suma necesară a mijloacelor privind reducerile pentru pierderi la active se calculează în următoarele mărimi de la suma activelor din fiecare categorie de clasificare:

- 1) standard – 2%;
- 2) supravegheate – 5%;
- 3) substandard – 30%;
- 4) dubioase (îndoielnice) – 60%;
- 5) compromise (pierderi) – 100%.

Activul bancar se consideră standard, atunci când nu are plăți expirate, sunt respectate toate condițiile contractuale, inclusiv condițiile de constituire a garanției, nu a fost renegociat, situația financiară a contrapărții și fluxurile mijloacelor bănești viitoare estimate atestă o înaltă capacitate de executare a angajamentelor acesteia și executarea obligațiilor curente și viitoare. Activele se consideră standarde în situația în care banca dispune de informații actualizate privind situația financiară a contrapărții, *cel puțin trimestrial (30 de zile)* și privind sursele de rambursare a datoriei, precum și

alte documente aferente activității contrapărții sau nu există niciun motiv de a considera că banca în prezent sau în viitor va fi expusă riscului pierderii.

Activul se consideră supravegheat, în cazul în care capacitatea de plată a contrapărții este bună, gradul de lichiditate a obiectului gajului are caracteristici stabile, banca a primit toate informațiile și datele necesare evaluării situației financiare, dar persistă și cel puțin unul din factorii: există probleme potențiale legate de situația financiară a contrapărții și de executarea obligațiunilor contrapărții din cauza fluxurilor mijloacelor bănești neregulate și dificil de controlat, deși bonitatea lor nu s-a deteriorat. Activele sunt considerate supravegheate, dacă a avut loc cel puțin o modificare a termenelor de achitare a plăților prestabilite sau recuperarea plăților se face cu o *întârziere de la 31 până la 90 de zile*.

Activul se consideră substandard, în cazul în care banca are certitudinea privind deservirea și rambursarea activului, dar există riscul pieririlor mai înalt decât cel obișnuit și persistă cel puțin unul din factorii: situația financiară a contrapărții se înrăutățește, garanția este insuficientă sau se înrăutățește, banca nu a primit informații actualizate privind situația financiară a contrapărții, activul este utilizat în alt scop decât cel prevăzut în contract etc. Activele sunt considerate substandarde, dacă a avut loc cel puțin o modificare a termenelor de achitare a plăților prestabilite sau recuperarea plăților se face cu o *întârziere de la 91 până la 180 de zile*.

Activul este dubios, în cazul în care există un risc înalt al pierderilor provocat de cel puțin unul din următorii factori: probabilitatea pierderilor este extrem de mare, dar există anumiți factori importanți, concreți și bine argumentați care în curând se vor realiza și care pot contribui la satisfacerea totală sau parțială a creanțelor actuale, există probleme legate de situația financiară și mediul de afaceri al contrapărții, precum și de deteriorarea surselor de rambursare a datoriilor, care pun la îndoială și scad probabilitatea satisfacerii creanțelor actuale. Activele sunt considerate dubioase dacă au fost intentate procese de insolvabilitate a contrapărții pe parcursul relațiilor contractuale aferente acestui activ/angajament condițional, precum și în situația în care activul face obiectul unui litigiu în instanța de judecată. La fel activele sunt considerate dubioase, dacă a avut loc cel puțin o modificare a termenelor de achitare a plăților prestabilite sau recuperarea plăților se face cu o *întârziere de la 181 până la 360 de zile*.

Activele compromise – sunt considerate activele care în cazul în care în momentul clasificării nu pot fi satisfăcute creanțele actuale sau viitoare ale băncii aferente acestuia, nu există argumente în favoarea faptului că activul poate fi recuperat și persistă, cel puțin, unul din următorii factori: contrapartea se află în proces de lichidare, cu excepția băncilor în proces de lichidare din Republica Moldova și a contrapărților ale căror datorii sunt garantate ca imobil, obiectul gajului lipsește, recuperarea plăților se face cu întârziere de 361 de zile și mai mult sau alți factori similari care constituie motive pentru a considera ferm că recuperarea activelor nu este posibilă.

Tabelul 7.2. Indicatori privind activitatea financiară a băncilor din RM

Nr. d/o	Indicatori	u.m.
2	ACTIVE	
2.1	Mijloace bănești datorate de bănci, cu excepția Băncii Naționale a Moldovei (suma de bază)	mil. lei
2.2	Mijloace bănești datorate de băncile străine (suma de bază)	mil. lei
2.3	Mijloace bănești datorate de bănci, cu excepția Băncii Naționale a Moldovei (suma de bază) /Fonduri proprii totale	%
2.4	Mijloace bănești datorate de băncile străine (suma de bază) / Fonduri proprii totale	%
2.5	Soldul datoriei la credite (suma de bază)	mil. lei
2.6	Soldul datoriei la credite neperformante (suma de bază)	mil. lei
2.7	Soldul datoriei la credite neperformante (suma de bază)/Fonduri proprii totale	%
2.8	Soldul datoriei la credite neperformante net (suma de bază)/ Fonduri proprii totale	%
2.9	Soldul datoriei la credite neperformante (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază)	%
2.10	Soldul activelor neperformante nete/ Fonduri proprii totale	%
2.11	Suma reducerilor calculate pentru pierderi la active și angajamente condiționale	mil. lei
2.12	Suma reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la active și angajamente condiționale conform SIRF	mil. lei
2.13	Suma reducerilor calculate pentru soldul datoriei la credite (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază)	%
2.14	Total credite expirate	mil. lei
2.15	Valoarea medie lunară a activelor generatoare de dobândă / Valoarea medie lunară a activelor	%
2.16	Active ale 5 bănci care au cele mai mari active / Total active	%
2.17	Soldul datoriei la credite în valută străină (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază)	%
2.18	Soldul datoriei la creditele acordate nerezidenților (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază)	%
2.19	Total active / Fonduri proprii totale	%
2.20	Suma primelor zece expuneri din credite / Portofoliul total al creditelor și angajamentele condiționale, incluse în calculul primelor zece expuneri din credite ($\leq 30\%$)	%
2.21	Valoarea expunerii maxime față de un client sau față de un grup de clienți aflați în legătură/Capital eligibil ($\leq 15\%$)	%
2.22	Expunerile băncii în lei moldovenești atașate la cursul valutei față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate/ Capital eligibil ($\leq 30\%$)	%
2.23	Suma agregată a expunerilor băncii, altele decât cele ipotecare (după luarea în calcul a efectului diminuării riscului de credit) în lei moldovenești atașate la cursul valutei față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate / Capital eligibil ($\leq 10\%$)	%
2.24	Valoarea expunerii maxime a băncii față de o persoană afiliată și/sau un grup de clienți aflați în legătură cu persoana afiliată băncii / Capital eligibil ($< 10\%$)	%
2.25	Suma valorii agregate a expunerilor băncii față de persoanele afiliate și/sau grupurile de clienți aflați în legătură cu persoanele afiliate băncii/Capital eligibil ($\leq 20\%$)	%
2.26	Expunerea totală a băncii față de funcționarii băncii / Fonduri proprii totale ($\leq 10\%$)	%
2.27	Soldul datoriei la credite (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	
2.28	Total credite acordate IMM-urilor	mil. lei
2.29	Total credite neperformante acordate IMM-urilor / Total credite acordate IMM-urilor	%
2.30	Imobilizări corporale/Fonduri proprii totale ($\leq 50\%$)	%
2.31	Total active pe sistemul bancar / Total active pe sistemul financiar	%
2.32	Total active pe sistemul financiar / PIB	%
2.33	Total active pe sistemul bancar / PIB	%
2.34	Soldul datoriei la credite acordate persoanelor fizice (suma de bază) / PIB	%

Astfel, putem afirma că metodele de analiză și evaluare ale structurii activelor bancare constau în determinarea unei situații ideale exprimată prin dimensiune și structură, precum și în luarea deciziilor ce-i permit instituției bancare să atingă scopurile stabilite.

Pentru analiza structurii și a calității activelor bancare, se pot aplica nu numai metode calitative, ci și cantitative, bazate pe calculul unei serii de indicatorii economico-financiar (Tab. 7.2).

În ultimă instanță, portofoliul de active al unei bănci, format pe baza sistemului existent de gestionare a activelor depinde de organizarea competentă, în care, simultan și sistematic, se vor lua în considerare toți factorii, metodele și principiile care influențează direct sau indirect activele bancare și relația acestora. Succesul unei instituții bancare este garantat, atunci când aceasta, odată intrată în competiție, reușește să-și îndeplinească rolul economic mai bine decât concurența. Misiunea principală a instituțiilor bancare este să atragă clienți, iar acest lucru necesită inovație, calitate, profesionalism, produse și servicii cât mai aproape de necesitățile clienților și cât mai multe avantaje competitive.

7.3. Operațiuni bancare de plasament

Procesul investițional reprezintă un aspect important al activității bancare și, totodată, o componentă esențială în activitatea instituțiilor bancare. În același timp, procesul investițional constituie intermediarul financiar în cadrul unei economii ce se întemeiază și activează pe principii sănătoase. De asemenea, respectarea legalității, siguranța investițiilor, asigurarea lichidităților și profitabilitatea sunt principii fundamentale care stau la baza deciziilor privind investițiile oferite de instituțiile bancare în scopul realizării obiectivului fundamental.

Instituțiile bancare, în calitate de participanți eligibili, pot avea acces la *facilitatea de depozit* acordată de BNM în baza unei solicitări adresate acesteia. Pentru participarea la operațiunile de piață monetară, participanții eligibili trebuie să aibă calitatea de participant la *Sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI)*, iar pentru participarea la operațiunile de piață monetară, ce implică tranzacții cu VMS și/sau certificatele BNM, participanții eligibili trebuie să aibă și calitatea de participant la Depozitarul central. Totodată, participanții eligibili trebuie să dispună de personal calificat și de dotări tehnice corespunzătoare (*Bloomberg Professional Service*, echipamente de comunicații specifice – telefon, fax etc.). La fel, pentru a putea participa la operațiunile de piață monetară ale BNM, fiecare participant eligibil trebuie să încheie cu Banca Națională un acord de participare la operațiunile de piață monetară ale BNM.

Conform legislației în vigoare, reflectată în *Regulamentul nr. 188/2014 cu privire la operațiunile de piață monetară ale Băncii Naționale a Moldovei*, în funcție de

---

obiective, periodicitate și proceduri, operațiunile de piață monetară ale Băncii Naționale a Moldovei sunt reflectate în următoarele categorii:

1) *operațiuni principale* – operațiuni periodice de refinanțare sau, după caz, operațiuni de absorbție de lichiditate, care dețin un rol fundamental în realizarea obiectivelor operațiunilor de piață monetară ale Băncii Naționale, derulate cu frecvență săptămânală, pe baza licitațiilor standard și cu scadența, de regulă, la una sau două săptămâni. Toți participanții eligibili pot depune oferte de participare la licitațiile pentru operațiunile principale. Pentru a transmite pieței semnalele politicii monetare, Banca Națională aplică la aceste operațiuni rata de bază;

2) *operațiuni de reglaj fin* – operațiuni care se execută ad-hoc pentru gestionarea situației lichidității de pe piață și pentru direcționarea ratelor dobânzilor, în special pentru atenuarea efectelor asupra ratelor dobânzilor determinate de fluctuații neașteptate ale lichidității de pe piață. Aceste operațiuni pot fi efectuate în ultimele zile ale perioadei de aplicare a rezervelor obligatorii, pentru contracararea dezechilibrelor de lichiditate acumulate de la furnizarea/absorbția de lichiditate din cadrul ultimei operațiuni principale. Operațiunile de reglaj fin pot lua forma operațiunilor de furnizare sau de absorbție de lichiditate, frecvența și scadența acestora nu este standardizată. Operațiunile de reglaj fin sunt efectuate în mod normal prin licitații rapide sau proceduri bilaterale;

3) *operațiuni structurale* – operațiuni efectuate cu toți participanții eligibili, prin licitații standard și prin proceduri bilaterale, atunci când este necesară ajustarea poziției structurale a Băncii Naționale față de sectorul financiar (periodic sau ocazional). Frecvența acestor operațiuni poate fi regulată sau neregulată, iar scadența lor standardizată sau nestandardizată.

În cadrul operațiunilor structurale, BNM poate efectua operațiuni de refinanțare pe termen mai lung. De regulă, BNM nu folosește aceste operațiuni pentru a transmite semnale pieței și, prin urmare, acceptă ratele care îi sunt propuse. Operațiunile de refinanțare pe termen mai lung se execută, de regulă, sub formă de licitații la rată variabilă. Periodic, BNM poate indica volumul de refinanțare care urmează să fie alocat în licitațiile viitoare. În situații excepționale, Banca Națională poate executa operațiuni de refinanțare pe termen mai lung și prin intermediul licitațiilor la rată fixă.

BNM pune la dispoziția instituțiilor bancare, în calitatea lor de participanți eligibili, o serie de tranzacții efectuate la inițiativa sa pe piața monetară, în scopul facilitării și diversificării opțiunilor bancare de plasament a resurselor, astfel: tranzacții *repo/reverse repo* cu active eligibile; tranzacții simple (vânzări și cumpărări definitive de VMS); acordare de credite garantate cu active eligibile; emitere de certificate ale BNM; atragere de depozite la termen; tranzacții *swap valutar*.

Astfel spus, operațiunile de piață monetară (operațiuni de piață deschisă) reprezintă cel mai important instrument de politică monetară al BNM. Acestea se realizează la inițiativa BNM, având funcția de gestionare a condițiilor lichidității de pe

piața monetară și influențarea ratelor de dobândă pe termen scurt pe piața monetară interbancară. Operațiunile de piață monetară pot fi derulate prin licitații anunțate anticipat sau prin negocieri directe. Potrivit reglementărilor în vigoare, principalele categorii de operațiuni de piață monetară aflate la dispoziția BNM sunt:

✓ *operațiuni REPO* – operațiuni reversibile, destinate injectării/absorbției de lichidități, în cadrul cărora BNM cumpără/vinde de la bănci/băncilor valori mobiliare de stat, cu angajamentul băncilor/BNM de a răscumpăra VMS respective la o dată ulterioară și la un preț stabilit la data tranzacției;

✓ *emitere de certificate ale BNM* – operațiuni destinate absorbției de lichiditate, în cadrul cărora BNM vinde băncilor instrumente negociabile de datorie ale BNM;

✓ *atragere de depozite* – operațiuni destinate absorbției de lichiditate, în cadrul cărora BNM atrage depozite de la bănci cu scadența prestabilită;

✓ *vânzări/cumpărări de VMS* – operațiuni destinate absorbției/injectării de lichiditate, în cadrul cărora BNM, conform *Regulamentului nr. 170/2018 cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont*, vinde/cumpără VMS, transferul proprietății asupra acestora de la vânzător la cumpărător fiind realizat prin mecanismul „livrare contra plată”.

În condițiile excesului structural de lichiditate în sectorul bancar al Republicii Moldova, BNM în prezent vinde săptămânal Certificatele BNM pe termen de 14 zile în scopul absorbției de lichiditate. Totodată, în vederea îmbunătățirii condițiilor de creditare de către bănci a economiei naționale BNM anunță operațiuni destinate livrării de lichiditate. Aceste operațiuni se desfășoară sub formă de operațiuni *repo* la rată fixă pe termen de 14 zile.

Operațiunile de piață monetară pot fi derulate alternativ sau simultan, în funcție de condițiile pieței și în conformitate cu obiectivele de politică monetară ale BNM și au la bază decizia acesteia de intervenție pe piața monetară. Operațiunile de piață monetară ale BNM se efectuează, în mod normal, prin intermediul licitațiilor.

Licitările sunt de două tipuri: licitații standard și licitații rapide. Procedurile pentru licitațiile standard și licitațiile rapide sunt identice, cu excepția intervalului de timp dintre momentul anunțării licitației și momentul începerii recepționării ofertelor, precum și a numărului de participanți. În cazul licitației standard, Banca Națională anunță participanții despre condițiile licitației în ziua lucrătoare premergătoare zilei de desfășurare a licitației. Operațiunile principale și operațiunile structurale se efectuează prin intermediul licitațiilor standard. Toți participanții eligibili pot participa la licitații standard. Licitările rapide se utilizează numai la efectuarea operațiunilor de reglaj fin și se desfășoară într-un interval de timp de 90 minute din momentul anunțării licitației.

Operațiunile bancare de plasament constau, în general, în achiziția de titluri de stat și acțiuni, reprezentând o modalitate eficientă de valorificare a resurselor instituțiilor bancare în vederea obținerii de profit.

Titlurile de plasament joacă un rol important în gestionarea activului instituției bancare, deoarece:

- permit utilizarea optimă a resurselor financiare de care aceasta dispune la un moment dat;
- asigură necesarul de resurse financiare lichide, prin achiziționarea de titluri de valoare care răspund nevoilor de lichiditate ale instituției;
- contribuie la diversificarea portofoliului de active;
- asigură protecție împotriva riscurilor financiare.

Instituțiile bancare, investind în titluri de plasament, sunt supuse următoarelor riscuri potențiale:

a) pot fi forțate să le vândă înainte de maturitate. Datorită lipsei de lichidități și pentru a nu face apel la împrumuturi, instituția bancară este nevoită să vândă titlurile achiziționate anterior, în pierdere;

b) pot fi supuse riscului de creditare, care constă în nerecuperarea sumei plătite la achiziționarea titlului și/sau nerecuperarea venitului (dividende, dobânzi, scont);

c) pot fi supuse riscului puterii de cumpărare, ce apare ca urmare a procesului inflaționist. Instituția bancară poate înregistra pierderi datorită deprecierei fondurilor investite.

Succesul plasării resurselor bancare depinde de modalitatea în care a fost conceput programul investițional al instituției bancare, luându-se în considerare următorii factori:

- gradul de lichiditate;
- gradul de profitabilitate;
- riscul aferent plasamentelor efectuate;
- termenul/scadența plasamentelor;
- rezervele de capital afectate.

Legislația bancară limitează participarea instituțiilor bancare la capitalul altor societăți, pe de o parte, iar pe de altă parte, le obligă pe acestea la deținerea unor titluri cu grad sporit de lichiditate și siguranță (titlurile de stat).

În scopul valorificării excesului de lichiditate, instituțiile bancare pot constitui depozite pe termen scurt (*overnight*) la BNM, fiind remunerate la o rată fixă a dobânzii. Nivelul ratei dobânzii pentru depozitele acceptate în cadrul acestei facilități este stabilit de Consiliul de Administrație al BNM în conformitate cu obiectivele sale de politică monetară și se plătește la scadența depozitului. Rata dobânzii este anunțată în avans de BNM și poate fi modificată în orice moment, cu efect asupra depozitelor acceptate începând cu următoarea zi bancară lucrătoare.

Bibliografie selectivă:

1. NEDELESCU, M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.
2. HARTULARI, C., PĂUN, M., PĂUN, R. *Analiza, diagnoza și modelarea sistemelor financiar-bancare*. București: Ed. ASE, 2005.
3. COCRIȘ, V., CHIRLEȘAN, D. *Management bancar*. Iași: Ed. Univ. „A.I. Cuza”, 2007.
4. SPULBĂR, C. *Management bancar*. Ed. a 2-a. Craiova: SITECH, 2008.
5. MIHAI, I., ALEXIANU, G. *Managementul activităților bancare – practică de specialitate*. București: Ed. Fundației „România de Mâine”, 2011.
6. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
7. Regulamentul nr.170/2018 cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont.
8. Regulamentul nr.188/2014 cu privire la operațiunile de piață monetară ale Băncii Naționale a Moldovei.
9. Regulamentul nr.231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale.

Subiectul 8

GESTIUNEA LICHIDITĂȚII ȘI SOLVABILITĂȚII INSTITUȚIILOR BANCARE

- 8.1. Noțiuni de bază privind lichiditatea instituțiilor bancare
- 8.2. Gestiunea lichidității în activitatea bancară
- 8.3. Metodele de bază privind gestiunea lichidității
- 8.4. Evaluarea și gestiunea riscului de lichiditate
- 8.5. Noțiuni de bază privind solvabilitatea instituțiilor bancare
- 8.6. Gestiunea solvabilității în activitatea bancară

Obiective:

- să argumenteze cerința evaluării necesarului de lichiditate bancară;
- să cunoască principiile lichidității bancare;
- să cunoască principalele metode de calcul al necesarului de mijloace lichide în cadrul instituțiilor bancare;
- să distingă principalii indicatori de apreciere a lichidității bancare;
- să scoată în evidență conținutul principalelor tipuri de strategii privind gestiunea lichidității instituțiilor bancare;
- să descrie indicatorii de solvabilitate bancară.

Noțiuni de bază:

lichiditate bancară; solvabilitate bancară; principiile de lichiditate; efect de levier; risc de lichiditate; risc de insolvabilitate.

8.1. Noțiuni de bază privind lichiditatea instituțiilor bancare

---

Premisele ultimilor 30 de ani în privința creării unui sistem bancar complex, bazat pe criterii de performanță și competitivitate care să ofere produse și servicii optime consumatorului final persoană fizică și juridică, au reprezentat una dintre cele mai laborioase preocupări ale organismelor cu autoritate și competență specializată, în cadrul Uniunii Europene. Dintre elementele esențiale aferente acestui proces amplu de construcție și dezvoltare europeană se evidențiază cu precădere noțiunea de stabilitate financiară, cheia sustenabilității activității bancare. În privința înțelegerii legăturilor dintre stabilitate și sustenabilitate financiară se regăsește *pilonul important al conceptului de lichiditate bancară*, în continuă evoluție între sistemul financiar-bancar și economia reală, precum și legăturile de influență ale acestor instituții ce consistă într-o interdependență continuă la nivel atât macroeconomic, cât și microeconomic. Autoritățile de reglementare au elaborat astfel instrumente și politici specifice de-a lungul dezvoltării sistemului bancar european, însă cadrul de operare și comportamentul în perpetuă adaptare la mediul de afaceri din economia reală precum legăturile și interacțiunile dintre diferite politici solicită o analiză mai aprofundată și cercetări suplimentare privind ceea ce ar putea realiza aceste instrumente și modul în care ar putea fi mai bine armonizate.

Cercetările și studiile privind lichiditatea reflectă opinii diferite cu privire la cadrul de reglementare, cele mai bune practici pe diferite piețe financiare, indicatori de referință, factori care influențează lichiditatea, percepții privind gestionarea adecvată a lichidităților sau lecții din crizele economico-financiare anterioare. Aceste aspecte sunt relevante atât pentru punerea în aplicare a strategiei interne creionate de managementul băncilor, cât și pentru armonizarea cu politica macroprudențială impusă la nivelul sistemului bancar de către autoritățile de reglementare competente, gestiunea lichidității reprezentând unul dintre cei mai importanți indicatori ai activității bancare. În contextul postcriză, datorită abordării macrostabilității financiare, lichiditatea, sub toate interpretările sale, a devenit un indicator sistemic critic. Conceptul de lichiditate globală a dobândit o mare rezistență în perioada de postcriză, cu precădere după anul 2008, dată fiind asocierea sa puternică cu ciclul financiar global. Două elemente care se interconectează în peisajul european bancar sunt, pe de-o parte, ratele de dobândă aflate la nivele mici, care pe termen lung impactează în mod direct profitabilitatea băncilor, dar și faptul că un număr relativ mare de bănci din zona euro nu reușește să își câștige costul cu capitalul, un aspect de altfel cu impact de impredictibilitate asupra stabilității din punctul de vedere al solvabilității și lichidității bancare.

Totodată, Banca Centrală Europeană avertizează asupra faptului că în unele sisteme naționale din zona Uniunii Bancare apare, treptat, fenomenul de supra-bancarizare (engl. *overbanking*), care în fapt specifică supraaglomerarea numărului de entități bancare cu implicație directă asupra gradului liber de competitivitate și asupra

deprecierii profitabilității aferente, fără existența unui grad de specializare semnificativ între aceste tipuri de instituții bancare la nivel transnațional. Ca efect al acestei observații, sentimentul piețelor bancare europene din economiile emergente în special, vizează calea spre o inițiativă puternică de consolidare a activității bancare, la nivel sistemic. În sinergie cu acest proces, avansul tehnologic rămâne deopotrivă un important motor oferirii unui cadru competitiv, împreună cu schimbarea peisajului tradițional prezent, cu provocări strategice cheie pentru bănci atât din perspectiva competitivității comerciale, cât și prin prisma măsurilor de natura politicilor monetare, spre exemplu: nivel scăzut al ratelor de dobândă, cu posibil impact relaționat profitului net.

În cazul instituțiilor bancare, lichiditatea reprezintă capacitatea acestuia de a obține la un moment dat fondurile necesare finanțării angajamentelor sale, iar acest lucru să se realizeze în timp cât mai scurt și la costuri cât de cât rezonabile. O bancă se confruntă cu necesitatea de lichiditate pe termen scurt în momentul în care fi e că există o cerere crescândă de retrageri de fonduri din depozitele constituite de clienți, fi e că împrumuturile nu sunt rambursate conform scadențelor stabilite cu clienții și, drept urmare, banca trebuie să procedeze la finanțarea lor pe termen scurt, ceea ce implică un cost suplimentar pentru bancă.

Conducerea instituției bancare este responsabilă pentru asigurarea fondurilor necesare pentru acoperirea obligațiilor sale pe termen scurt și lung. Managementul lichidității este important în administrarea activelor și pasivelor, pentru că vizează corelarea fluxurilor de fonduri care intră și ies din instituția bancară, astfel încât în orice moment să poată fi onorate solicitările de lichiditate – lichidări de depozite, retrageri de numerar sau plățile ordonate de titularii de conturi.

Conceptul de lichiditate la nivelul unei instituții bancare are în vedere capacitatea acesteia de a efectua neîntrerupt operațiuni de încasări și plăți atât în nume propriu, cât și în numele clienților săi. Activitatea bancară presupune gestionarea unui număr mare de clienți, în numele cărora sunt efectuate multiple operațiuni de natură financiară și cărora le sunt oferite o gamă variată de produse și servicii bancare. Doar evoluția și performanța sistemelor informatice utilizate de o instituție bancară fac posibilă o gestiune în timp real a activelor și pasivelor sale ce se află într-o dinamică permanentă.

În ceea ce privește lichiditatea, conform obiectivelor Basel III, reprezintă expunerea regurilor supuse unor respectări sistemice ale acestora de către instituțiile financiare, clar formulate de către reglementator de-a lungul ultimilor ani, prin: creșterea proporției activelor lichide deținute de bănci și reducerea finanțării pe termen scurt. Aceste obiective au determinat băncile să oprească utilizarea modelelor adoptate între anii 1970 și 1980, când au fost implementate modelele de gestionare a datoriilor. În prezent sunt adoptate noi modele de gestionare a activelor, astfel încât mărimea

bilanțului să fie determinată de toate resursele financiare pe care banca le poate majora, adică inclusiv pasivele, iar activele totale să fie ajustate pentru a corespunde.

De asemenea, instituțiile bancare autohtone acționează într-un mediu economico-financiar destul de imprevizibil și volatil cu consecințe directe asupra comportamentului clienților bancari care, decid uneori să efectueze operațiuni imprevizibile: retrageri premature de disponibilități, convertirea monedei naționale într-o valută cu un curs de schimb mult mai stabil (EUR, USD, GBP, CHF), întârzieri la plata datoriilor etc.

Noțiunea de „*lichiditate*” reprezintă capacitatea unei afaceri de a transforma rapid și cu minimum de costuri anumite active în monedă lichidă (numerar sau disponibil în conturi bancare) pentru a-și onora obligațiile exigibile către terți. Cu cât un activ este mai lichid, cu atât este mai ușor transformabil în monedă lichidă (disponibil), astfel cele mai lichide elemente din activul bilanțier sunt chiar disponibilitățile bănești (*cash* și disponibil din conturi, și depozite bancare), iar cel mai puțin lichide, imobilizările corporale greu vandabile.

În acest context, *lipsa de lichiditate* poate fi definită ca fiind imposibilitatea instituției bancare de a face față nevoilor imediate la un moment dat cu lichidități disponibile. Având în vedere că lichiditatea bancară se referă la activele deținute de bancă, dar implică și gestionarea activelor și pasivelor, aceasta este o problemă de gestiune a activelor și pasivelor cu nivel diferit de maturitate.

Situația de imposibilitate de plată poate duce la o diminuare a încrederii depunătorilor pe termen scurt, iar dacă situația se prelungeste, aceasta poate duce la o criză de lichiditate pentru instituția respectivă. În situații extreme, având în vedere că instituțiile bancare sunt puternic interconectate, criza de lichiditate a unei bănci poate să declanșeze o neîncredere majoră (pe scară largă), ceea ce poate declanșa o criză semnificativă – așa cum a fost cazul cu declanșarea crizei economico-financiare mondiale din anul 2008.

Conducerea unei bănci este responsabilă față de acționari pentru obținerea unor profituri cât mai mari, iar pe de altă parte, este responsabilă față de autorități de a asigura stabilitatea instituției respective. Astfel realizarea unui echilibru optim între active și pasive având scadențe diferite este o sarcină primară pentru conducere, dat fiind că pe termen lung rentabilitatea băncii poate fi afectată, dacă aceasta deține prea multe active lichide (randament mic, risc scăzut). Pe de altă parte, prea puține active lichide pot crea probleme semnificative, mai ales dacă nu sunt gestionate cu prudență.

Conducerea instituțiilor bancare va adopta strategii de lichiditate și structuri organizatorice adecvate, care să urmărească în mod permanent necesarul de fonduri și să ia măsuri pentru asigurarea acestora la termenul stabilit, astfel îndeplinind și obligația față de acționari de maximizare a profitului.

Poziția monetară a unei instituții bancare reprezintă valoarea tuturor activelor sale lichide și este formată din numerarul existent în bancă, disponibilul din conturi

---

curente la alte bănci, rezervele obligatorii la Banca Centrală, sume de încasat de la alte bănci, instrumente de plată de onorat.

Componentele poziției monetare sunt:

- numerarul aflat în casieriile băncii atât în sucursale și agenții, cât și în tezaurul central. Necesarul de numerar în fiecare zi este estimat în funcție de estimările de retrageri și încasări care sunt stabilite pe baze statistice;
- disponibilul la Banca Centrală sau rezerva minimă obligatorie (RMO) pe care fiecare bancă trebuie să îl mențină la Banca Centrală și care să poată fi folosit ca o supapă de lichiditate în caz de incident al băncii respective;
- disponibilul la alte bănci reprezintă depozitele la vedere constituite la bănci corespondente (în țară sau străinătate) sau operațiuni pe piața interbancară cu scadență pe termen scurt;
- sume de încasat de la alte bănci care reprezintă, în principal, sumele aflate în curs de decontare pe circuitul interbancar.

Având în vedere că aceste elemente care converg către lichiditate imediată nu aduc venit considerabil băncii, managementul este interesat ca să mențină această poziție cât mai redusă, însă păstrând limitele care să asigure o stabilitate operațională relativă și satisfacerea cerințelor legale. Astfel, gestiunea poziției monetare a unei bănci include urmărirea și gestionarea oricărei operațiuni prin care este afectată poziția băncii, precum și luarea măsurilor de a reechilibra situația dintre active și pasive și, totodată, de a maximiza profitul băncii prin plasarea disponibilului în instrumente profitabile.

Problema lipsei de lichiditate nu se pune în sensul că n-ar fi posibilă obținerea de lichidități, ci în sensul prețului lor, a costului de obținere a acestor lichidități și a încrederii clienților în bancă. Băncile trebuie să studieze permanent gradul de lichiditate, să-și asigure permanent starea lor de lichiditate.

Astfel, situația lichidității unei instituții bancare este caracterizată prin profilul evoluției, în cursul timpului, al nevoilor sale de finanțare previzionate. Amploarea, regularitatea și mărimea lor dau o imagine globală a situației lichidității. Ca atare, gestiunea lichidității reprezintă, poate, cea mai sensibilă parte a managementului financiar bancar. Astfel, în baza prevederilor legale în vigoare instituțiile bancare trebuie să-și organizeze întreaga activitate în conformitate cu regulile unei practici bancare prudente și sănătoase.

În acest scop, sunt reglementate aspecte esențiale privind:

- ✓ nivelul și structura fondurilor proprii;
- ✓ gradul adecvat de capitalizare al instituțiilor bancare;
- ✓ cadrul privind atragerea resurselor de la clientelă;
- ✓ reguli de funcționare a pieței monetare și valutare;
- ✓ sistemele de plăți prin virament și a plăților cu numerar în condiții de siguranță și operativitate;
- ✓ limitarea expunerilor pe un client sau grup de clienți etc.

Pentru a face față cerințelor curente de lichiditate, instituțiile bancare trebuie să dețină în portofoliu suficiente active sub forma numerarului, a conturilor de disponibilități, dar și alte plasamente ce pot fi ușor transformate în lichidități. Aceste eforturi se traduc la nivelul instituțiilor bancare în înregistrarea unor venituri mai reduse, datorită faptului că activele bancare lichide sunt purtătoare de dobânzi reduse, iar numerarul nu aduce niciun venit.

Astfel, o activitate echilibrată pe toate palierele de gestiune a resurselor și plasamentelor bancare se asigură, de regulă, prin respectarea unor cerințe de bază, dintre care cele mai importante sunt:

- suficiența resurselor atrase, în sensul atragerii de pe piață a cât mai multor disponibilități printr-o ofertă variată de depozite și conturi de economii oferite clienților atât persoane fizice cât și juridice, dar și printr-o activitate susținută pe piața monetară: limite de lucru cu mai multe instituții bancare partenere, acorduri de finanțare interbancare și cu băncile-mamă etc. Instituțiile bancare trebuie să manifeste flexibilitate pe piața interbancară pentru ca, în caz de nevoie, cerințele temporare de lichiditate să fie satisfăcute relativ ușor;

- diversitatea resurselor atrase presupune ca instituția bancară să atragă resurse de la cât mai multe categorii de clienți cărora să le ofere produse și servicii bancare adecvate, astfel încât solicitările simultane de retrageri anticipate de lichidități să fie cât mai ușor de gestionat. Practic, orice instituție bancară urmărește prin strategia sa, expunerea pe o paletă cât mai largă de clienți care să asigure o bază solidă de lichiditate. Astfel, apare necesitatea diversificării scadențelor pe termene cât mai lungi;

- modul de efectuare a plasamentelor bancare în sensul corelării acestora cu scadențele resurselor atrase, a diversificării activelor și categoriilor de clienți debitori. De asemenea, se urmărește și gradul în care un activ bancar poate fi transformat în lichidități, în caz de nevoie. Asigurarea activelor cu grad ridicat de lichiditate și cu randamente scăzute se corelează cu nevoia unor plasamente pe termen lung, cu dobânzi mari;

- soliditatea relației instituțiilor bancare cu clientela printr-o cunoaștere adecvată a acesteia, permite instituțiilor bancare să studieze comportamentul clienților debitori și creditori, să evite fenomenul de neîncredere reciprocă și retrageri anticipate de resurse în mod nejustificat. Relația de parteneriat pe termen lung cu clientela este un principiu esențial în activitatea bancară care poate aduce beneficii solide ambilor parteneri. Astfel, instituțiile bancare depun un efort susținut în comunicare și caută să asigure o transparență ridicată în relația cu clientul, consolidând capitalul de încredere atât de necesar mai ales într-un mediu economic volatil;

- suportul acționarilor semnificativi, în cazul unor crize de lichiditate, asigură instituțiilor bancare mijloacele necesare de a face față obligațiilor asumate, dar și de a consolida încrederea clienților. În cazul instituțiilor bancare autohtone, o mare parte a acestora este deținută de capitalul bancar străin care asigură necesarul suplimentar de finanțare pentru susținerea creditării companiilor, a populației și a statului, mai ales în

---

situația când Bugetul general consolidat al Statului (BGCS) înregistrează un deficit cronic;

- asigurarea profitabilității instituțiilor bancare, în limite rezonabile, printr-o bună gestionare a dobânzilor la resursele atrase și plasamentele efectuate, în contextul asigurării unui nivel optim de lichiditate.

Astfel, gestiunea lichidității bancare se efectuează cu prudență și flexibilitate, cu profesionalism și încredere, astfel încât *relația instituție bancară – client* să se consolideze și activitatea clienței bancare să se desfășoare în condiții normale. Totodată, cadrul de reglementare incluzând indicatorii de supraveghere, raportare macroprudențială, precum și scenariile privind testarea indicatorului de solvabilitate influențează direct activitatea și resursele băncilor, dar totodată și gestionarea riscurilor, funcțiile de conformitate și strategia de lucru a băncilor.

8.2. Gestiunea lichidității în activitatea bancară

Lichiditatea bancară este o problemă de gestiune a pasivelor și activelor bancare care au grade diferite de lichiditate. Ea reprezintă abilitatea băncilor de a-și onora obligațiile financiare asumate și exprimă capacitatea activelor de a fi transformate rapid și cu cheltuieli minime în monedă lichidă (numerar sau disponibil în contul curent). Un nivel de lichiditate necorespunzător poate duce, în situația unei reduceri neașteptate a numerarului, la necesitatea atragerii unor resurse suplimentare cu costuri mari, reducând astfel profitabilitatea băncii și determinând, în ultimă instanță, insolvabilitatea. Pe de altă parte, o lichiditate excesivă diminuează rentabilitatea activelor, conducând la obținerea unor performanțe financiare slabe.

De asemenea, menținerea unei lichidități adecvate depinde și de modul în care piața percepe situația financiară a băncii. De pildă, dacă imaginea băncii se deteriorează, ca urmare a unei pierderi importante în portofoliul de credite, va apărea o cerere mare de lichiditate. În aceste condiții va atrage fonduri de pe piață, dar cu costuri mari, înrăutățindu-și astfel și mai mult situația veniturilor. Apreciem că sarcina principală a managementului bancar este de a estima și acoperi deplin nevoile de lichiditate bancară. În realitate „atingerea și menținerea optimului de lichiditate este o adevărată artă a managementului bancar, a cărei valoare este confirmată numai de practică, avându-se în vedere nenumăratele implicații generate de o fluctuație a riscului de lichiditate, atât asupra profitabilității instituției, cât și asupra celorlalte riscuri conexe activității financiar-bancare“.

Importanța menținerii unei lichidități bancare adecvate rezidă și în funcțiile acestora:

- ✓ asigură desfășurarea normală a activității bancare prin fluidizarea procesului de intermediere bancară;

✓ protejează interesele clienților, pe de o parte, și ale acționarilor, pe de altă parte, știut fiind faptul că în cazul unor „accidente“, cât de mici, de lichiditate, impactul asupra clientei, pe calea efectelor psihologice, în condițiile unei culturi bancare incipiente, poate conduce la colapsul unei bănci;

✓ asigură o capacitate rezonabilă de rambursare a depozitelor către clienți, independent de modul în care sunt returnate băncii plasamentele în credite și în alte active (aceasta se realizează printr-o corelare optimă a maturității plasamentelor cu cea a resurselor pe benzi de lichiditate);

✓ asigură independența băncii față de sursele de împrumut marginale de pe piață, care au costuri ridicate;

✓ contribuie la evitarea lichidității forțate a anumitor plasamente neajunse la scadență, pentru procurarea resurselor necesare unor retrageri programate sau nu;

✓ contribuie la evitarea împrumuturilor de ultimă instanță, de la BNM.

În scopul gestionării eficiente a procesului de menținere permanentă a lichidității de către instituțiile bancare din Republica Moldova, autoritatea bancară centrală (BNM) a emis o serie de reglementări (*Regulamentul nr. 28/1997 cu privire la lichiditatea băncii*).

Astfel prin normele BNM, care reglementează lichiditatea instituțiilor bancare, s-a stabilit:

➤ *Lichiditatea instituțiilor bancare* este capacitatea băncii de a plasa în active și de a asigura în orice moment onorarea la scadență a obligațiilor sale de plată.

➤ *Principiul I al lichidității* prevede ca suma activelor băncii cu termenul de rambursare mai mult de 2 ani să nu depășească suma resurselor ei financiare (mai mic/egal ca 1).

➤ *Principiul II al lichidității* prevede că lichiditatea curentă a unei bănci, exprimată ca coeficient al activelor lichide la activele totale, nu trebuie să fie mai mică decât rata procentuală stabilită de BNM (mai mare/egală 20%).

➤ *Principiul III al lichidității* prevede segmentarea lichidității pe benzi de scadență până la o lună; 1-3 luni; 3-6 luni; 6-12 luni și peste 12 luni, exprimată ca raport între lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (mai mare ca 1).

De asemenea, în activitatea curentă a instituțiilor bancare, BNM a emis o serie de reglementări legate de monitorizarea riscului de lichiditate care se realizează astfel:

▪ de către fiecare instituție bancară în parte, potrivit reglementărilor BNM privind cadrul de administrare a activității instituțiilor bancare, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora;

▪ de BNM, pe baza indicatorilor de lichiditate (principiul I al lichidității, principiul II al lichidității și principiul III al lichidității).

Având în vedere interdependența, sau expunerea încrucișată a băncilor de pe piață, deficiențele la care trebuie să facă față o bancă pot fi propagate către ceilalți jucători, ceea ce poate declanșa un efect de domino și să genereze o situație de risc sistemic. Pentru evaluarea lichidității, băncile țin cont de factori cantitativi și calitativi. Astfel, pe lângă caracteristicile cantitative specifice de valoare și termenul de maturitate, activele și pasivele trebuie să fie clasificate în mod subiectiv (evaluare calitativă) în funcție de nivelul de lichiditate al elementului respectiv.

Astfel, lichiditatea bancară poate fi măsurată de un sistem complex de indicatori care combină și ponderează elementele componente în funcție de importanța lor.

Tabelul 8.1. Indicatori privind activitatea financiară a băncilor din RM

Nr. d/o	Indicatori	Unitatea de măsură
	LICHIDITATE	
1	Principiul I - Lichiditatea pe termen lung (≤ 1)	
2	Principiul II - Lichiditatea curentă ($\geq 20\%$)	%
3	Principiul III - Lichiditatea pe benzi de scadență (>1)	
3.1	- până la o lună inclusiv	
3.2	- între o lună și 3 luni inclusiv	
3.3	- între 3 și 6 luni inclusiv	
3.4	- între 6 și 12 luni inclusiv	
3.5	- peste 12 luni	
4	Soldul activelor lichide / Soldul depozitelor persoanelor fizice (suma de bază)	%
5	Soldul depozitelor persoanelor fizice (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	%
6	Soldul depozitelor persoanelor juridice, cu excepția băncilor (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	%
7	Soldul depozitelor în valută străină (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	%
8	Mijloace bănești datorate băncilor, cu excepția celor de la Banca Națională a Moldovei (suma de bază)	mil. lei
9	Mijloace bănești datorate băncilor străine (suma de bază)	mil. lei
10	Mijloace bănești datorate băncilor, cu excepția celor de la Banca Națională a Moldovei (suma de bază) / Fonduri proprii totale	
11	Mijloace bănești datorate băncilor străine (suma de bază) / Fonduri proprii totale	

În acest scop, instituțiile bancare sunt responsabile să elaboreze strategii anuale în domeniul administrării riscului de lichiditate și planurile alternative de finanțare (Strategia este însoțită de documente care să demonstreze că aceasta a luat toate măsurile pentru asigurarea, în caz de necesitate, a condițiilor de punere în aplicare, în regim de urgență, a planurilor alternative, inclusiv prin încheierea de acorduri de finanțare alternative) care se transmit către BNM la Direcția supraveghere bancară.

De asemenea, conducerea instituției bancare este responsabilă și de asigurarea cadrului organizatoric și normativ intern. Departamentele de trezorerie și risc sunt organizate în mod adecvat pentru procesarea în timp real a informațiilor privind resursele și plasamentele, operațiunile de piață monetară și valutară și evoluția soldului conturilor curente deschise la BNM.

Pentru administrarea și controlul riscului de lichiditate, instituțiile bancare se conformează cerințelor BNM privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora. Toate aceste informații se prelucrează automat, instituțiile bancare utilizând sisteme informatice complexe cu posibilități de verificare/reconciliere automate.

Astfel, calculul pentru determinarea indicatorului de lichiditate, pe fiecare bandă de scadență, se realizează în baza următoarei formule:

$$\text{Indicatorul de lichiditate (IL)} = \frac{\text{Lichiditatea efectivă ajustată (Lea)}}{\text{Lichiditatea necesară (Ln)}}$$

Lichiditatea efectivă ajustată (Lea) se determină prin însumarea excedentului de lichiditate de pe fiecare dintre benzile de scadență, cu excepția ultimei benzi, cu nivelul lichidităților efective aferente benzii de scadență următoarei benzi de scadență în care a fost înregistrat excedentul de lichiditate. Pentru prima bandă de scadență, lichiditatea efectivă ajustată este egală cu lichiditatea efectivă. Băncile trebuie să mențină indicatorul de lichiditate cel puțin la nivelul 1 pentru fiecare bandă de scadență. Lichiditatea efectivă constă (conform *Regulamentului nr. 28/1997 cu privire la lichiditatea băncii*) – active și angajamente condiționale cu atribuirea coeficientului respectiv de ajustare (la determinarea lichidității efective, nu vor fi luate în calcul activele și angajamentele condiționale, scadența cărora a fost prolongată de 2 ori și mai mult, iar pentru activele garantate cu depozite-garanții, nu va fi luată în calcul partea astfel garantată).

Lichiditatea necesară (Ln) se determină prin însumarea, pe fiecare bandă de scadență, a datoriilor, a angajamentelor date evidențiate în bilanț și în afara bilanțului, inclusiv a celor aferente operațiunilor de schimb la vedere, și a sumelor de plătit aferente instrumentelor derivate (conform *Regulamentului nr. 28/1997 cu privire la lichiditatea băncii*). În scopul determinării lichidității necesare (Ln) – se iau în calcul datorii financiare și angajamente condiționale cu atribuirea coeficientului respectiv de ajustare (la determinarea lichidității necesare, nu se includ depozitele-garanții care sunt gaj pentru expunerile asumate de bancă, pentru angajamentele condiționale asigurate cu gaj în formă de depozite bănești, consemnate la bancă, nu va fi luată în calcul partea astfel garantată).

Instituția bancară trebuie să mențină în permanență indicatorul de lichiditate, calculat pentru totalitatea operațiunilor în echivalent lei, cel puțin la nivelul de 1 pentru

---

benzile de scadență de până la o lună, între o lună și 3 luni, între 3 și 6 luni și între 6 și 12 luni.

Dacă instituția bancară înregistrează valori subunitare ale indicatorului de lichiditate, BNM îi solicită să ia măsurile necesare într-o perioadă de timp stabilită pentru a intra în normalitate.

8.3. Metodele de bază privind gestiunea lichidității

Managementul lichidității bancare este una dintre cele mai importante activități desfășurate de instituțiile bancare, ce are ca obiectiv principal asigurarea fondurilor lichide corespunzătoare pentru acoperirea obligațiilor financiare pe care le înregistrează într-un moment dat.

Putem spune că lichiditatea bancară este o problemă de gestiune a activelor și pasivelor bancare, care au grade diferite de lichiditate și arată capacitatea unei bănci de a-și finanța operațiile curente. Atunci când există o probabilitate ca această capacitate să fie pierdută, apare riscul de lichiditate.

Gestionarea lichidităților unei instituții bancare se poate realiza prin trei metode (moduri):

- 1) prin managementul activelor, respectiv atragerea de noi depozite sau valorificarea unei părți din active;
- 2) prin gestionarea pasivelor bancare, prin reducerea expunerii la riscul de creditare și încasarea restanțelor;
- 3) prin gestionarea combinată a activelor și pasivelor bilanțiere, prin urmărirea continuă a evoluțiilor și luarea de măsuri corective de la primele semne de dificultate.

Aplicarea unei sau altei metode este determinată de caracteristicile portofoliului băncii, de caracteristicile operațiunilor bancare și de mediul economic extern.

Putem distinge următoarele metode cel mai des utilizate în practica bancară:

1. Metoda de conversie a fondurilor presupune că suma fondurilor lichide necesare băncii, solicitate de bancă depinde resursele fondurilor atrase. Banca face distincția dintre sursele de fonduri în funcție de viteza de circulație sau de cifra de afaceri a acestora. O parte semnificativă a conturilor la vedere, care au cea mai mare viteză de circulație, este discreționată spre rezerve primare (numerar în casierie, fonduri în conturile corespondente). Restul conturilor la vedere sunt plasate, în principal, în rezerve secundare (valori mobiliare) și doar o mică parte poate fi orientată către acordarea de împrumuturi pe termen scurt. Capitalul fix nu necesită aproape nicio acoperire cu active lichide și este utilizat pentru investiții în active fixe, iar fondurile rămase sunt destinate împrumuturilor pe termen lung, adică sunt utilizate pentru creșterea veniturilor băncii.

2. Metoda fondului general de resurse. Esența acestei metode este că resursele provenite din toate sursele sunt combinate (fondurile propriu al băncii, depozite la vedere, depozite la termen, împrumuturi). Toată această totalitate de resurse este distribuită între active (împrumuturi, valori mobiliare, plasamente interbancare). De regulă, alocarea resurselor se realizează în conformitate cu anumite standarde stabilite în planul de afaceri. Se stabilește cota rezervelor primare (numerar, soldurile în conturile corespondente) și rezerve secundare (valori mobiliare, împrumuturi, în unele cazuri, poziția valutară).

3. Metoda securizării activelor. Metoda prin care are loc „conversia” împrumuturilor în valori mobiliare, cu vânzări ulterioare ale acestora pe piața bursieră. Poate fi destul de eficient în aplicare, în prezența unor portofolii mari de împrumuturi omogene.

4. Metoda de gestionare a pasivelor. Constă în atragerea tuturor tipurilor posibile de fonduri împrumutate (împrumuturi pe piața interbancară – management operațional; atragerea de depozite – management strategic; operațiuni cu BNM – REPO și împrumuturi pe termen scurt).

Toate aceste metode pot fi utilizate atât separat, pentru a rezolva problemele asociate riscului de lichiditate cât și cumulative.

Abordările mai moderne de gestionarea lichidității au în vedere analize de scenarii, care urmăresc să identifice anumite vulnerabilități care ar putea să apară în cazul unor șocuri de pe piață. Astfel, după criza declanșată în anul 2008, și a situației create în sectorul bancar autohton, BNM impune băncilor de pe piață să efectueze periodic diverse simulări, prin care se urmărește gradul de expunere la șocuri a băncii respective, precum și nivelul la care este pregătit să absoarbă unele șocuri, nivel care este rezultat al strategiilor și politicilor prudențiale implementate de către conducerea băncii respective.

În conformitate cu *Regulamentul nr. 44/2020 privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci*, sunt stabilite reguli pe care trebuie să le îndeplinească băncile persoane juridice din Republica Moldova, precum și sucursalele din Republica Moldova ale băncilor din alte state în scopul definirii și calculării cerinței de acoperire a necesarului de lichiditate, ca raport între rezerva de lichidități și ieșirile nete de lichidități ale băncii în decursul unei perioade de criză gravă de 30 de zile.

Băncile trebuie să dețină active lichide a căror valoare însumată acoperă diferența dintre ieșirile de lichidități și intrările de lichidități în situații de criză.

În acest scop, băncile urmează să asigure menținerea nivelurilor rezervelor de lichiditate care sunt adecvate pentru a le permite să facă față eventualelor dezechilibre dintre intrările și ieșirile de lichidități în situații de criză într-o perioadă de 30 de zile.

În acest sens, cerința de acoperire a necesarului de lichiditate este egală cu raportul dintre rezerva de lichidități a unei bănci și ieșirile sale nete de lichidități în decursul unei perioade de criză de 30 de zile și se exprimă ca procent.

Băncile își calculează indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate în conformitate cu următoarea formulă:

$$\text{Indicatorul de acoperirea necesarului de lichiditate} = \frac{\text{Rezerva de lichidități}}{\text{Ieșiri nete de lichidități în decursul unei perioade de criză de 30 zile}}$$

În cazul în care, în orice moment, indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate al unei bănci a scăzut sau ar putea fi în mod rezonabil de așteptat să scadă sub 100%, inclusiv în perioade de criză, aceasta notifică imediat BNM și transmite fără întârziere BNM un plan în vederea restabilirii în timp util a conformității cu cerințele prevăzute în actele normative prudențiale.

Până la restabilirea conformității, banca raportează indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate în conformitate cu *Instrucțiunea nr. 117/2018 cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere*, zilnic, până la sfârșitul fiecărei zile lucrătoare, cu excepția cazului în care BNM aprobă o frecvență de raportare mai scăzută și un termen de raportare mai lung.

BNM acordă astfel de aprobări doar pe baza situației individuale a unei bănci și ținând seama de amploarea și complexitatea activităților băncii. BNM monitorizează punerea în aplicare a planului de restabilire. Elaborarea de către bancă și transmiterea la BNM a planului menționat, nu aduce atingere dreptului BNM de a aplica alte măsuri de supraveghere sau sancțiuni conform *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*.

Următoarele scenarii se consideră ca indicatori ai circumstanțelor în care se poate considera că o bancă se confruntă cu o situație de criză:

- retragerea unei proporții semnificative din depozitele sale retail;
- pierderea parțială sau totală a capacității de finanțare wholesale negarantată, inclusiv depozitele wholesale și alte surse de finanțare contingente, cum ar fi liniile de lichiditate sau de credit angajate sau neangajate (care pot fi anulate necondiționat în orice moment fără notificare sau care atrag anularea automată ca urmare a deteriorării bonității debitorului) obținute;
- pierdere parțială sau totală a finanțării garantate pe termen scurt;
- ieșiri suplimentare de lichidități ca urmare a deteriorării ratingului de credit cu până la trei trepte;
- creșterea volatilității pieței care afectează valoarea garanțiilor reale sau calitatea acestora sau care generează nevoi suplimentare de garanții reale;
- utilizări neprogramate de facilități de lichiditate și de credit;
- obligația potențială de răscumpărare a datoriei sau de onorare a obligațiilor necontractuale.

Băncile respectă în orice moment următoarele cerințe privind componența rezervei sale de lichidități:

- ✓ minimum 60% din rezerva de lichidități este compusă din active de nivel 1;
- ✓ maximum 15% din rezerva de lichidități poate fi deținut sub formă de active de nivel 2B.

Băncile stabilesc componența rezervei lor de lichidități în conformitate cu formulele din Anexa 2 a *Regulamentului nr. 44/2020 privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci*.

Calcularea rezervei de lichidități: începând cu data calculării, rezerva de lichidități a băncii este egală cu:

- ◆ valoarea activelor de nivel 1; plus
- ◆ valoarea activelor de nivel 2A; plus
- ◆ valoarea activelor de nivel 2B; minus
- ◆ valoarea cea mai mică dintre: suma dintre (a), (b) și (c);
- ◆ „valoarea excedentului de active lichide” calculată în conformitate cu pct. 3 și 4 din Anexa 1 la *Regulamentul nr. 44/2020 privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci*.

Aceste cerințe prevăzute se aplică după ajustarea pentru impactul asupra stocului de active lichide pe care îl au finanțările garantate, tranzacțiile de creditare garantate sau tranzacțiile de *swap* pe garanții reale cu active lichide în cazul în care aceste tranzacții ajung la scadență în termen de până la 30 de zile.

8.4. Evaluarea și gestiunea riscului de lichiditate

Pentru limitarea riscului de lichiditate, Banca Centrală impune propriile **reglementări**. În cele mai multe state, acestea se suprapun peste cerințele vizând rezervele minime obligatorii, folosite, în principal, ca un instrument de politică monetară, în funcție de evoluțiile conjuncturale.

În rest, problema lichidității și modul de asigurare sunt probleme de management bancar. Banca Națională monitorizează însă indicatorii de lichiditate bancară de care se ține cont în acordarea calificativului general al băncii. Acești indicatori de lichiditate sunt calculați pe baza rapoartelor financiare prezentate periodic Băncii Centrale sau, în cazul inspecțiilor și, în funcție de valoarea lor, se pot face recomandări de către personalul de specialitate al Băncii Centrale.

Așa cum am arătat, problema lichidității bancare este mai importantă pentru derularea politicii monetare și mai puțin semnificativă din punct de vedere prudential, fără a exista o armonizare la nivel internațional a indicatorilor folosiți pentru aprecierea lichidității.

Riscul de lichiditate este administrat de către bancă pentru toate activele și pasivele în moneda națională și în valută, inclusiv cele atașate la cursul valutei, din bilanțul contabil și din afara bilanțului contabil, precum și luând în calcul toate riscurile complementare (care derivă).

Banca se asigură că deține rezerve de lichiditate suficiente și dispune de planuri de finanțare alternative. În acest scop, banca trebuie să dispună de politici și proceduri de identificare, măsurare, administrare și monitorizare a riscului de lichiditate dezvoltate pentru anumite perioade, inclusiv pe parcursul zilei – *intraday*.

Politica băncii privind riscul de lichiditate include, cel puțin, cerințe privind:

✓ procedurile de stabilire a limitelor acceptabile ale riscului de lichiditate bazate pe parametri care pot fi identificați clar și care să fie în corespundere cu obiectivele pe termen scurt și pe termen lung cu privire la lichiditatea băncii;

✓ procedurile pentru identificarea, evaluarea și monitorizarea pozițiilor de lichiditate, inclusiv ținând cont de limitele stabilite. Acest proces trebuie să includă un cadru robust pentru previzionarea fluxurilor de mijloace bănești provenite din active, datoriilor și elementelor din afara bilanțului pe un set de orizonturi de timp adecvate, atât în condiții normale, cât și în condiții de criză;

✓ procedurile de determinare a componenței activelor și pasivelor pentru menținerea unui nivel suficient de lichiditate, de diversificare a depozitelor și a altor surse de fonduri pentru a evita volatilitatea lichidității și pentru a determina limitele pentru tranzacțiile cu contrapărțile, de stabilire a listei instrumentelor și activităților permise pentru ca banca să-și gestioneze expunerea la riscul de lichiditate, inclusiv caracteristicile și scopurile utilizării acestora;

✓ procedurile de raportare pentru diseminarea informației la fiecare nivel și frecvența raportării;

✓ procedurile de control pentru a asigura că informația este veridică și completă și de o calitate adecvată pentru a permite subdiviziunilor relevante și organului de conducere ale băncii să-și îndeplinească atribuțiile;

✓ procedurile de autorizare și comunicare a excepțiilor de la politica privind riscul de lichiditate, dacă urmează să se admită excepții, precum și fundamentarea necesității și acceptabilității acestora;

✓ procedurile privind simulările de criză vor cuprinde o varietate de scenarii pe termen scurt (minimum trei, cu 3 grade de sensibilitate diferite), mediu și lung, ținând cont de situațiile specifice caracteristice băncii, dar și pieței, în baza cărora se analizează vulnerabilitățile băncii aferente poziției lichidității, se determină efectele negative potențiale și căile de evitare/soluționare a acestora. Scenarii vizate trebuie permanent actualizate, luând în considerare atât factorii interni (specifci băncii), cât și cei externi (ce țin de piață);

✓ procedurile de administrare a lichidității în situații de criză care vor prevedea identificarea punctelor slabe sau vulnerabilităților potențiale privind nivelul de

lichiditate al băncii în condiții imprevizibile și elaborarea planurilor de administrare a lichidității pentru astfel de situații.

Banca își evaluează intrările de mijloace bănești, pe care, comparându-le cu ieșirile de mijloace bănești, să determine valoarea activelor lichide, în scopul de a identifica deficitul potențial al finanțării nete viitoare.

În acest sens, banca va identifica, evalua și monitoriza pozițiile aferente riscului de lichiditate pentru:

- ◆ fluxurile de mijloace bănești viitoare aferente activelor și datoriilor;
- ◆ sursele de cerere neprevăzută de lichiditate și factorii declanșatori asociați pozițiilor din afara bilanțului;
- ◆ valutele în care banca efectuează tranzacții cu ponderi semnificative;
- ◆ activitățile aferente conturilor corespondente, de custodie și de decontare.

În scopul identificării, evaluării și monitorizării pozițiilor aferente riscului de lichiditate *pentru fluxurile de mijloace bănești viitoare aferente activelor și datoriilor*, banca trebuie:

- să dispună de un cadru robust de administrare a riscului de lichiditate care să furnizeze previziuni dinamice ale fluxurilor de mijloace bănești ce iau în considerare ipoteze cu privire la comportamentul contrapărților importante în situația modificării condițiilor acestuia;
- să construiască ipoteze realiste cu privire la necesitățile de lichiditate pe termen scurt și pe termen lung, care să reflecte complexitatea activităților desfășurate, a produselor oferite și a piețelor pe care operează;
- să analizeze calitatea activelor care pot fi utilizate drept garanție financiară pentru a evalua potențialul acestora de a asigura finanțarea în condiții de criză;
- să administreze, în funcție de scadență, intrările de mijloace bănești în raport cu ieșirile de mijloace bănești înregistrate pentru a obține o distribuție pe scadențe a surselor de care dispune în vederea utilizării acestora.

La fel, în scopul identificării, evaluării, monitorizării și controlului pozițiilor aferente riscului de lichiditate *pentru sursele de cerere neprevăzută de lichiditate și factorii declanșatori asociați pozițiilor din afara bilanțului*, banca trebuie:

- să identifice, să evalueze și să monitorizeze fluxurile de mijloace bănești legate de angajamentele din afara bilanțului și de alte obligații neprevăzute;
- să monitorizeze administrarea riscului de lichiditate legat de relația cu anumite entități stabilite în scopul minimizării riscurilor instrumentelor financiare derivate, garanțiilor și altor angajamente ale băncii.

La fel, în scopul identificării, evaluării și monitorizării pozițiilor aferente riscului de lichiditate *pentru valute, în cazul efectuării tranzacțiilor cu ponderi semnificative*, banca trebuie:

- a) să evalueze necesitățile agregate de lichiditate în valută;

b) să analizeze separat strategia pentru fiecare valută în care desfășoară o activitate semnificativă, cu luarea în considerare a restricțiilor în perioadele de criză;

c) să evalueze probabilitatea pierderii accesului pe piețele valutare, precum și gradul de convertibilitate al monedelor pe care banca le utilizează în cadrul activității sale.

În scopul identificării, evaluării și monitorizării pozițiilor aferente riscului de lichiditate *pentru activitățile aferente conturilor corespondente, de custodie și de decontare*, banca trebuie să înțeleagă și să aibă capacitatea de a administra modalitatea în care furnizarea de servicii de corespondent, custodie și decontare îi poate afecta fluxurile de mijloace bănești.

Banca trebuie să asigure sisteme de informare, în baza cărora aspectele legate de riscul de lichiditate să fie raportate în timp util organului de conducere, cu accent pe nivelul și tendința riscului respectiv care vor include, cel puțin, o analiză a fluxului de mijloace bănești pentru fiecare monedă (intrările și ieșirile) divizat pe diferite perioade, schimbarea valorii de bază a activelor, pasivelor și a pozițiilor din afara bilanțului cauzate de schimbările pe piață, efectul poziției riscului de lichiditate asupra profitului și fondurilor proprii.

Banca trebuie să asigure existența unor proceduri de identificare a diferitelor semnale de avertizare timpurie, care indică o posibilă apariție a unor probleme privind lichiditatea, cum ar fi:

- 1) concentrări în active sau în pasive;
- 2) reducerea calității activelor care poate să genereze o reducere a intrărilor de mijloace bănești;
- 3) majorarea rapidă a activelor din surse de finanțare relativ volatile;
- 4) retragerea de către clienți a depozitelor înainte de termen (depozitele la termen) sau accelerarea refluxului depozitelor;
- 5) majorarea de către creditorii băncii a ratelor dobânzii sau reducerea sumei liniilor de credit;
- 6) un coeficient mai înalt al raportului dintre împrumuturi și depozite, ceea ce poate conduce la o creștere disproporțională a datoriilor;
- 7) expuneri mari din afara bilanțului;
- 8) creșterea cazurilor de survenire a clauzei de plată anticipată/clauzei „cross-default” impusă băncii de către creditori, inclusiv de cei externi;
- 9) orice alți factori care sunt considerați importanți de către funcția de administrare a riscurilor, organul executiv sau de către consiliul băncii.

Băncile sunt obligate să respecte cerințele privind lichiditatea, astfel cum sunt acestea stabilite prin actele normative ale BNM. Băncile trebuie să se conformeze cu cerința de acoperire a necesarului de lichiditate, astfel încât să fie asigurat faptul că băncile mențin niveluri ale rezervelor de lichiditate care sunt adecvate pentru a le permite să facă față eventualelor dezechilibre dintre intrările și ieșirile de lichidități în

situații de criză gravă într-un interval de 30 de zile. Băncile trebuie să se conformeze cu cerința privind finanțarea stabilă, respectiv să asigure respectarea adecvată a obligațiilor pe termen lung printr-o diversitate de instrumente de finanțare stabilă atât în condiții normale, cât și în condiții de criză.

Metodologiile de determinare a cerințelor de lichiditate, precum și cazurile și condițiile în care BNM acordă aprobări prealabile, derogări, aprobări, autorizări și condiții mai stricte se stabilesc prin actele normative.

Scopul politicii de dirijare a riscului de lichiditate rezidă în elaborarea strategiei de dirijare a riscurilor, a metodologiei de evaluare a riscurilor, a procedurilor de identificare și de organizare a controlului intern al riscurilor băncii.

Scopul final al instituțiilor bancare de a administra și controla riscurile constă în asigurarea maximă a integrității activelor și capitalului în baza minimizării acelor situații de risc, care, în mod neprevăzut, pot reduce rapid resursele instituției bancare. Gestionarea riscurilor se efectuează de către toți angajații instituției bancare, la toate nivelurile și în fiecare subdiviziune a băncii.

Administrarea procesului de gestionare a riscurilor se realizează de către următoarele organe colective ale instituției bancare:

◆ Consiliul băncii – stabilește direcțiile prioritare ale activității băncii, determină obiective strategice ale băncii, fixează limitele, inclusiv cantitative, împuternicirilor Organului executiv al băncii. Aprobă politica și regulamentele fundamentale ale băncii în domeniul de dirijare și control al riscurilor, efectuează evaluări independente (prin secția audit intern) în vederea asigurării activității băncii conform politicii aprobate și menținerii unei politici adecvate condițiilor curente ale afacerii. Definește regulile privind formarea sistemului de control intern al băncii. Adoptă deciziile privind încheierea tranzacțiilor de proporții, aprobă operațiunile în care există conflict de interese și tranzacțiile cu părți afiliate în cazurile și modul prevăzute de legislație în vigoare.

◆ Comitetul de conducere al băncii (Organul executiv) – asigură implementarea efectivă a politicii în domeniul dirijării și controlului riscurilor, organizează procesul de gestionare a riscurilor, definește unitățile responsabile pentru managementul riscurilor, aprobă deciziile cu privire la riscurile (în limita competenței sale), este responsabil pentru funcționarea eficientă a sistemului de control intern.

◆ Comisia de dirijare a investițiilor (INCO) – este responsabilă pentru elaborarea, dezvoltarea, monitorizarea și control al politicii de dirijare a activității investiționale a băncii, metodologiilor și regulamentelor ce realizează politica respectivă, aprobate de către Consiliul băncii. Efectuează dirijarea și controlul cotelor de participare a băncii în capitalul altor unități economice și, de asemenea, a tuturor operațiunilor legate de investițiile băncii în active materiale pe termen lung și active nemateriale. Execută analiza și monitorizarea eficienței rezultatelor din investițiile băncii.

◆ Comitetul de dirijare a riscurilor – examinează și coordonează strategia și politica băncii în domeniul gestionării riscurilor. Este responsabil pentru control și revizuirea sistemului de gestionare a riscurilor (inclusiv riscul de credit, riscul ratei dobânzii, riscul de lichiditate, riscul valutar, riscul operațional) al băncii în vederea asigurării eficienței acestuia, controlează veridicitatea și corectitudinea rapoartelor manageriale în domeniul gestionării riscurilor, prezentate către Organele de conducere ale băncii și utilizatori externi. Efectuează analiza activității managementului băncii în privința asigurării controlului funcționării adecvate a sistemului de gestionare a riscurilor și elaborează recomandări corespunzătoare către Consiliul Băncii și Comitetul de conducere al băncii.

◆ Comitetul de dirijare a activelor și pasivelor (ALCO) – gestionează activele și pasivele băncii în scopul de a maximiza profitul menținând, în același timp, un nivel optim de lichiditate și riscuri de piață. Este responsabil pentru elaborarea și supravegherea politicii dirijării riscului ratei dobânzii, dirijării combinate a ratei dobânzii, riscului lichidității, riscului scadenței și asigurarea respectării de către bancă a prevederilor actelor normative în domeniul respectiv. Examinează și aprobă limitele operațiunilor de conversie cu băncile corespondente, clasificarea băncilor și sistemelor de transfer internațional de mijloace bănești în funcție de categoria de risc.

◆ Comitetul de credit – elaborează propuneri privind strategia și politica băncii în domeniul creditării. Este responsabil pentru coordonarea și controlul privind petrecerea de către subdiviziunile băncii a politicii unice în domeniul creditării, organizarea procesului de creditare, minimizarea riscului de credit, maximizarea eficienței folosind resursele băncii. Elaborarea recomandărilor și propunerilor Președintelui băncii și directorilor filialelor băncii privind condițiile încheierii tranzacțiilor ce duc în sine riscul de credit. Aprobă deciziile cu privire la limitele riscului de credit (în limita competenței sale). Coordonează proiectele privind acordarea creditelor și altor produse bancare expuse riscului de credit. Monitorizează calitatea portofoliului de credite.

Gestionarea curentă a riscurilor este efectuată de către:

▪ Secția de administrare a riscurilor – este responsabilă pentru identificarea oportună a riscurilor financiare, elaborarea propunerilor privind modele și proceduri de evaluare și mecanisme eficiente de gestionare a riscurilor date (cum ar fi, regulamente tehnologice, sistemul de distribuire a competențelor, stabilirea limitelor, instrumente de hedging etc.). Asigură funcționarea eficientă a proceselor de identificare, evaluare și gestionare a riscurilor financiare la care este supusă banca, acordă un sprijin metodologic unităților structurale ale băncii în procesul curent de gestionare a riscurilor. Elaborează sistemul complex de rapoarte manageriale privind riscurile financiare asumate și asigură pregătirea rapoartelor pentru organele de conducere ale băncii, în măsura în care este necesar pentru a lua decizii de gestionarea riscurilor.

▪ Alte unități structurale ale băncii sunt responsabile pentru gestionarea permanentă a riscurilor care decurg din cursul normal al activității curente ale unităților în funcție de atribuțiile lor funcționale și în conformitate cu cerințele acestei politici și alte acte normative interne. Importanța deosebită în procesul de gestionare a riscurilor revine secției de creditare, Trezoreriei, secției juridice, secției de securitate, serviciului de securitate informațională, secției de revizii și control etc.

Instituția bancară examinează gestionarea riscului lichidității ca administrarea capacității băncii de a atrage rapid și la un preț accesibil mijloace bănești în numerar și prin virament cu scopul onorării obligațiilor sale curente.

Riscul lichidității poate fi exprimat prin două riscuri:

1) *Riscul lichidității de fondare* (de atragere a mijloacelor bănești) se exprimă prin diminuarea capacității de finanțare a pozițiilor fixate la tranzacții, atunci când survine termenul lor de lichidare, de acoperire cu resurse bănești a cererilor partenerilor, precum și a cererilor de asigurare.

2) *Riscul lichidității activelor* se exprimă prin capacitatea de lichidare a activelor pe diferite segmente ale pieței financiare.

În cadrul analizei riscului de pierdere a lichidității, se evaluează corespunderea valorilor efective ale normativelor lichidității curente și pe termen lung cu cerințele BNM. Se analizează modificările valorilor efective ale lichidității pentru ultimele 3 luni.

De asemenea, se stabilesc creanțele și/sau obligațiunile instituției bancare care au influențat modificarea valorilor efective ale normativelor lichidității.

În cadrul identificării și analizei riscului de lichiditate, o atenție deosebită este acordată *evaluării riscului de concentrare*, atât în plasamente, cât și în obligațiunile băncii. La analiza riscului de lichiditate, se ia de asemenea în calcul și nivelul de dependență față de diferite categorii de creditori (piața interbancară, BNM, clienți persoane fizice, persoane juridice, alți creditori), precum și nivelul de sensibilitate a creditorilor față de situația pe piața monetară. Se analizează modificarea structurii mijloacelor atrase în volumul total al obligațiunilor băncii în comparație cu perioadele gestionare precedente (ultimele trei date de raportare).

Analiza riscului de pierdere a lichidității se efectuează și prin metoda analizei decalajului de scadență a obligațiilor și cererilor (GAP). Indicatorul surplusului (deficitului) lichidității, calculat în total ascendent, se exprimă prin diferența dintre suma comună a activelor și obligațiilor, calculate în total ascendent la scadență. Semnul pozitiv al acestui indicator (surplusul de lichiditate) indică faptul că instituțiile bancare pot să-și onoreze obligațiile la scadență, semnul negativ (deficitul lichidității) indică faptul că obligațiile cu termen determinat de scadență nu vor fi acoperite de activele băncii cu același termen de scadență.

Responsabilitatea pentru gestionarea curentă a riscului de lichiditate îi revine Trezoreriei. În acest scop, Trezoreria verifică în mod continuu starea lichidității

instituțiilor bancare, în baza contrapunerii prognozelor de scurtă durată cu privire la starea lichidității și datele raportate.

Responsabilitatea pentru evaluarea riscului de lichiditate a băncilor pe termen mediu, pe termen lung, precum și în ceea ce ține de riscul de lichiditate structurat al acesteia, îi revine secției de administrare a riscurilor.

În cazul înrăutățirii stării lichidității, specialistul Trezoreriei informează șeful Secției și/sau directorul Departamentului Suport, care urmează să ia hotărârea referitor la măsurile de menținere a lichidității în conformitate cu normativele stabilite. În cazul unei crize de lichiditate, în conformitate cu Planul de management anticriză al băncii, coordonarea activității de stabilizare a lichidității este efectuată de către Comitetul de dirijare a activelor și pasivelor (ALCO).

Instituțiile bancare sunt expuse zilnic cerințelor privind resursele de numerar disponibile la conturile de depozite *overnight*, curente, depozite la termen, împrumuturi atrase și garanții. Bancile nu mențin resurse în numerar pentru a îndeplini toate aceste necesități, datorită faptului că experiența demonstrează că un nivel minim de reinvestire pentru resursele ajunse la scadență poate fi determinat cu un nivel înalt de certitudine. Conducerea stabilește limite pentru cota minimă a mijloacelor ajunse la scadență care sunt disponibile pentru a satisface pretențiile primite și limitele pentru nivelul minim al facilităților de împrumut interbancare care trebuie să fie constituite pentru acoperirea retragerilor în mărimi neașteptate.

Instituțiile bancare mențin o politică prudențială și consecventă privind expunerea riscului de lichiditate, sistemul de gestionare al riscului de lichiditate fiind perfecționat continuu, prin implementarea tehnicilor și instrumentelor noi de estimare și control al riscului, pentru a reflecta schimbările și condițiile pieței.

Sistemul de gestionare a riscului de lichiditate în instituțiile bancare prevăd următoarele:

- ✓ controlul respectării tuturor normativelor impuse de BNM (inclusiv menținerea rezervelor obligatorii în moneda națională și valuta străină) și a limitelor și parametrilor privind riscul de lichiditate interne și cele stabilite de către creditorii externi ai băncii;
- ✓ diversificarea resurselor financiare atrase și aprecierea periodică a surselor potențiale de recuperare a lichidităților și accesul pe piața resurselor;
- ✓ asigurarea unui echilibru al fluxurilor activelor și pasivelor băncii după termeni de maturitate;
- ✓ monitorizarea sistematică și analiza factorilor de risc cu privire la lichiditate curentă și pe termen lung al băncii, modelarea scenariilor cu privire la nivelul de lichiditate curentă și pe termen lung a băncii în perspectivă în cadrul pronosticării fluxurilor bănești și elaborarea testelor de stres, în vederea preîntâmpinării eventualelor cazuri de criză de lichidități;
- ✓ evaluarea și monitorizarea evoluției indicatorilor-cheie de risc;

✓ asigurarea transparenței informației privind solvabilitatea băncii pentru acționari, clienți, parteneri de afaceri și alte părți interesate;

✓ actualizarea planului de menținere a lichidității în situații de criză etc.

Procesul de evaluare a riscului de lichiditate în cadrul instituțiilor bancare include următoarele elemente care sunt stipulate în *Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor (SREP)*:

- utilizarea unui set de indicatori și parametri adaptați cu privire la care băncile stabilesc limite interne pentru măsurarea și monitorizarea nivelului riscului de lichiditate;

- elaborarea și implementarea semnalelor se avertizare timpurie pentru identificarea vulnerabilităților potențiale în pozițiile de lichiditate;

- crearea unui sistem de raportare către conducerea băncii cu privire la problemele de lichiditate existente și potențiale

Posibilitatea identificării în timp util a riscului de lichiditate, determinarea mărimii acestuia, precum și monitorizarea procesului de modificare depinde de disponibilitatea informațiilor complete a pozițiilor fiabile, care determină starea de lichiditate în bancă. Sistemul informational de colectare și analiza informațiilor privind starea lichidității face parte din *Sistemul de gestionare a activității băncii în ansamblu*.

Sistemul automatizat informational, care funcționează în instituțiile bancare, are ca scop și asigurarea transmiterii în timp util și veridic către Consiliul băncii și Comitetul de conducere al băncii, precum și către alte subdiviziuni responsabile, a informațiilor relevante privind starea de lichiditate a băncii.

Aceasta înseamnă că sistemul informațional al băncii și rapoartele, descărcările și prezentările implementate în acesta permite efectuarea în timp real a următoarelor operațiuni:

- monitorizarea lichidității, atât pe valute, cât și în baza agregată;
- identificarea nivelurilor de concentrare după sursele de finanțare;
- identificarea riscurilor de lichiditate luând în calcul cerințele față de datoriile contingente;

- calculul pozițiilor de lichiditate pe parcursul zilei, lunii și perioadelor mai lungi;

- calculul și prognozarea indicatorilor prudențiali de lichiditate.

Poziția curentă a lichidității băncii este evaluată de Trezorerie pe baza unei analize a fluxului de numerar. Măsurarea lichidității bazate pe fluxul de numerar include evaluarea intrărilor fluxurilor de numerar în raport cu ieșirile, activelor și pasivelor contingente și bilanțiere apărute, precum și evaluarea valorii lichide a activelor băncii, în vederea unei eventuale diferențe nete de finanțare.

Pentru a realiza o evaluare zilnică a poziției curente de lichiditate, Trezoreria folosește următoarele informații:

- fluxul zilnic și soldul în contul corespondent la BNM;

- fluxurile zilnice și soldurile conturilor corespondente în valută;
- operațiunile de conversie (inclusiv cele la vedere) efectuate de dealerul valutar;
- operațiuni cu valori mobiliare;
- cumpărare/vânzare de numerar cu resursele prin virament;
- informația cu privire la soldurile în conturile clienților;
- poziția valutară deschisă a băncii;
- balanța de verificare ale conturilor analitice și sintetice ale contabilității operațiunilor;
- raportul privind bilanțul;
- informația cu privire la împrumuturi interbancare;
- grafice planificate de rambursare a împrumuturilor, precum și planurile de acordare a împrumuturilor aprobate și respectarea datoriilor contingente;
- grafice de rambursare a obligațiilor;
- statistici privind intrările și ieșirile de fonduri pentru ultimele 5 zile;
- fluctuații istorice ale fluxurilor de mijloace bănești;

Pe baza informației furnizate, specialistul Trezoreriei pregătește următoarele informații utilizate pentru analiza lichidității băncii:

- 1) calendarul încasărilor și plăților;
- 2) prognoza disponibilității fondurilor în conturile corespondente;
- 3) fluxurile zilnice medii din ultimele 5 zile;
- 4) graficele privind fondurile împrumutate;
- 5) respectarea normelor de rezervare;
- 6) dinamica soldurilor de numerar, a conturilor la vedere, a depozitelor la termen, a împrumuturilor (în termene de valute și sucursale ale băncii);
- 7) mărimea rezervelor de lichiditate (numerar, valori mobiliare de stat, solduri în conturile corespondente);
- 8) prognoze privind atragerea resurselor;
- 9) limitele de finanțare pentru operațiuni riscante.

La elaborarea prognozelor privind fluxurile de numerar și evaluarea poziției curente de lichiditate, Trezoreria ține cont de tendințele generale economice și de piață, care pot afecta capacitatea de acces la finanțarea pe termen scurt și în condițiile rezonabile.

Ca urmare a analizei informațiilor pregătite, șeful Trezoreriei determină operativ (în cursul zilei) poziția curentă de plată deținută de bancă și generează o prognoză de modificare a acesteia ținând cont de calendarul de plată al băncii generat și de diferite scenarii de evoluție a evenimentelor. Aceste informații sunt comunicate directorului financiar. În cazul determinării unei situații ne semnificative sau temporare, cauzate de ieșirea neplanificată, de lipsă de numerar necesară pentru a asigura limitele stabilite pentru volumul minim de active lichide și, în același timp, poziția de lichiditate curentă

a băncii și prognozele acesteia se situează în cadrul limitelor apetitului la risc stabilite pentru perioada de raportare în ceea ce privește lichiditatea curentă, șeful Trezoreriei efectuează de sine stătător operațiunile de ajustare corespunzătoare pe piața interbancară. În cazul prognozării unor volume mai importante ale deficitului de lichiditate sau identificării factorilor potențiali ai unei crize de lichiditate, Trezoreria pregătește un raport expres asupra situației actuale. Acest raport este adus la cunoștința directorului Departamentului financiar, care, la rândul său, după o analiză suplimentară a situației actuale și identificării contra măsurilor prioritare, prezintă raportul președintelui Comitetului de conducere al băncii și Comitetului de dirijare a activelor și pasivelor (ALCO).

Sarcina de evaluare a riscurilor de lichiditate pe termen mediu, lung și structurală a băncilor este atribuită Direcției de administrare a riscurilor. În acest scop, responsabilii acestei direcții efectuează:

- ✓ monitorizarea indicatorilor de bază de lichiditate (lichiditatea curentă și pe termen lung), al căror calcul este determinat de Regulamentul BNM cu privire la lichiditatea băncii, de asemenea, monitorizarea dinamicii și respectării limitelor altor indicatori de lichiditate expuși;

- ✓ analiza tuturor tipurilor de active și pasive ale băncii în funcție de perioade rămase la scadență, inclusiv pe valute de bază (analiza GAP);

- ✓ calculul matricei de finanțare pentru operațiunile active ale băncii (evaluare numerică și vizualizare a nivelului de lichiditate structurală, exprimată în % din valoarea activelor);

- ✓ evaluarea riscurilor potențiale de lichiditate ale băncii pe baza informației interne (analiza portofoliului de credite, dinamica indicatorilor de rentabilitate, adecvarea capitalului băncii) și externe (indicatori macro- și microeconomici ai dezvoltării economiei țării, tendințe ale pieței financiare, evaluarea activităților băncii de către terți);

- ✓ la necesitate, dar cel puțin o dată pe trimestru, efectuarea testelor de stres la riscul de lichiditate.

La necesitate, dar nu mai puțin o dată pe trimestru, în cadrul fiecărei instituții bancare se efectuează **teste de stres la riscul de lichiditate**. Metodologia testării la stres este elaborată în conformitate cu *Strategia băncii de gestionare a riscurilor*; *Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*; *Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor*, precum și documentele Comitetului de la Basel.

Scopul este elaborarea și punerea în aplicare a procedurilor de testare la stres ca parte componentă a procesului de evaluare a adecvării capitalului intern (ICAAP).

În cadrul ICAAP, banca utilizează procesul de testare la stres:

- în scopul evaluării dimensiunii fiecărui tip semnificativ de risc pentru bancă;

- în scopul evaluării necesarului total de capital al băncii (prudențial și economic).

Responsabilitatea pentru elaborarea sistemului de testare la stres al băncii i se atribuie Consiliului băncii. Competențele legate de aspectele practice ale procesului de testare la stres, precum și identificarea factorilor (surselor de risc), elaborarea și aprobarea scenariilor de testare la stres și luarea deciziilor operative de gestionare, bazate pe analiza rezultatelor testelor la stres, sunt delegate Comitetului de conducere al băncii. Organizarea și implementarea practică a procesului de testare la stres revine Direcției de administrare a riscurilor. După necesitate, în testarea la stres pot fi implicați managerii și experții din orice subdiviziuni ale băncii.

Băncile definesc următoarele principii de bază ale testării la stres în cadrul procesului de evaluare a adecvării capitalului intern (ICAAP):

- testarea la stres trebuie să contribuie la identificarea noilor riscuri;
- testarea la stres trebuie utilizată pe lângă alte instrumente de gestionare a riscurilor
- testarea la stres trebuie să țină seama de opiniile experților din diverse departamente ale băncii: Direcția de administrare a riscurilor, Departamentul financiar, Departamentul operational, subdiviziunile de afaceri;
- testarea la stres trebuie să fie eficientă și să facă parte din governanța corporativă și sistemul de gestionare a riscurilor băncii;
- testarea la stres trebuie efectuată cât mai rapid posibil, pentru a asigura relevanța datelor obținute, pentru utilizarea lor în luarea deciziilor tactice și strategice de management;
- testarea la stres trebuie să fie efectuată conform celei mai grave combinații de valori posibile ale factorilor de risc implicați în analiză, pentru a exclude situațiile de interpretare greșită a problemelor financiare viitoare.

Pentru a analiza sensibilitatea riscului de lichiditate, activele și pasivele băncii sunt împărțite pe termene de scadență rămasă (analiza GAP) și se determină poziția de bază a lichidității băncii la data raportării. Analiza GAP este realizată în ansamblu în funcție de bilanțul băncii și în termene de valute de bază.

În cadrul acestui exercițiu, pentru a evalua mai adecvat decalajele formate, activele restante pentru 60 de zile sau mai mult sunt transferate pe o perioadă mai mare de 5 ani.

În continuare, trei scenarii de dezvoltare a situației sunt suprapuse poziției de bază (pe baza observațiilor istorice și concluziilor ipotetice – o metodă de evaluare combinată): moderată și două opțiuni pentru un reflux critic al fondurilor clienților:

a) scenariul 1: retragerea anticipată în termen de 1 lună a 5% din toate obligațiile persoanelor fizice și a 10% din toate obligațiile persoanelor juridice;

b) scenariul 2: retragerea anticipată în termen de 1 lună a 20% din toate obligațiile persoanelor fizice și a 25% din toate obligațiile persoanelor juridice;

c) scenariul 3: retragerea anticipată în termen de o lună a tuturor obligațiilor de către cei mai buni 20 de clienți.

Toate variantele de testare la stres a riscului de lichiditate presupun următorii parametri de deteriorare a calității activelor pe termen scurt:

➤ pentru fondurile plasate la alte bănci, cu excepția fondurilor la BNM, imposibilitatea de a restitui 10% din fonduri cu termenul de până la 7 zile, 15% din fonduri până la 1 lună și 30% din fonduri cu termenul până la 3 luni;

➤ pentru credite, imposibilitatea rambursării a 10% din datoriile cu scadența de până la 7 zile, 15% cu scadența de până la 1 lună și 30% din datoriile cu scadența de până la 3 luni;

➤ imposibilitatea rambursării a 30% din dobânzile calculate;

➤ imposibilitatea rambursării a 15% din alte datorii debitoare cu termenul de scadență de până la 1 lună și a 30% cu termenul de la 1 până la 3 luni.

Pe baza analizei situației actuale și identificării riscurilor de lichiditate (de exemplu, ca rezultat al prognozei de ieșire a fondurilor în cazul realizării unor riscuri semnificative operaționale, reputaționale și de altă natură, executarea deciziilor privind distribuirea sau răscumpărarea acțiunilor etc.), în cadrul scenariilor de bază menționate se admite aplicarea unor factori de risc suplimentari. În acest caz, toate ipotezele și admiterile suplimentare trebuie să fie dezvoltate în cadrul *Raportului privind testarea la stres*.

Rezultatul testării la stres a sensibilității riscului de lichiditate este calculul a trei indicatori ai riscului de lichiditate atât în ansamblul în bilanț, cât și contextual; valurilor de bază și a unei evaluări a riscurilor de lichiditate.

Modelul de testare la stres trebuie să țină seama de un anumit număr de factori, care pot provoca pierderi neprevăzute în portofoliul de active/pasive ale băncii sau ar complica considerabil procesul de gestionare a acestora.

Acestea sunt componentele riscului de credit și de piață, al riscului de lichiditate, al riscului operational, al activității de afaceri.

Componentele riscului de lichiditate:

- calcule zilnice ale lichidității curente;
- menținerea lichidității imediate, curente, pe termen lung, și a lichidității generale la nivelul valorilor de reglementare, stabilite de BNM, precum și a reglementărilor interne ale băncii;

- formarea unei structuri optime de active, în funcție de baza de resurse;
- creșterea ponderii datoriilor pe termen lung în portofoliul de fonduri atrase;
- evidența strictă a termenelor și volumelor fondurilor atrase, la plasarea acestora în active;

- efectuarea de investiții capitale considerabile numai la disponibilitatea surselor proprii de fonduri, imobilizarea fondurilor numai cu efectuarea calculelor economice adecvate;

- analiza variantelor negative pentru situația cu deficit de lichiditate, evaluarea sistemului de răspuns la acest risc, îmbunătățirea mecanismelor și metodelor de gestionare a lichidității.

În cazul unei crize de lichiditate, comitetul de dirijare a activelor și pasivelor (ALCO) întreprinde imediat următoarele acțiuni:

- ✓ examinează poziția curentă a lichidității băncii, cerințele estimate viitoare de resurse, opțiunile pentru reducerea cerințelor de resurse sau atragerea de fonduri suplimentare:

- ✓ examinează și aprobă sursele, prețul, volumele și termenele de atragere a resurselor suplimentare;

- ✓ elaborează tactici pentru lucrul cu împrumuturi și depozite ale clienților.

Pentru a asigura controlul asupra modificărilor riscului de lichiditate și pentru a împiedica instituțiile bancare să obțină pierderi sau să le reducă la minimum, subdiviziunile structurale ale băncii vor respecta cu strictețe planul de acțiuni elaborate de Comitetul de dirijare a activelor și pasivelor (ALCO) și aprobat de Comitetul de conducere al băncii, menit să mențină un nivel adecvat al riscului de lichiditate.

8.5. Noțiuni de bază privind solvabilitatea instituțiilor bancare

---

Lichiditatea și solvabilitatea bancară reprezintă două concepte indisolubile, deseori indiscutabil din punctul de vedere al interconexiunilor existente între acești indicatori. O bancă lipsită de lichiditate poate deveni rapid insolubilă și o bancă insolubilă poate deveni la fel de rapid, prin canalul de contagiune, ilichidă. Atunci când Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancară a fost înființat în 1975, președintele său, George Blunden, pentru prima dată prin prisma noii funcții deținute, s-a declarat profund implicat în încercarea găsirii unui cadru bancar care să poată susține performanța aferentă formării de capital în condiții de adecvare a lichidităților principalelor instituții bancare internaționale în mod armonizat și sustenabil.

Într-adevăr, tendința de scădere anterioară a ratelor de capital ale băncilor a fost oprită și apoi inversată de Acordul Basel I. Avantajele metodelor și modelelor întreprinse au reliefat pentru majoritatea băncilor din sistemul comercial european, mai ales în contextul postcriză, poziții bilanțiere mai puternice, cu indicatori adecvați de solvabilitate și lichiditate, băncile prezentând astfel mecanisme complexe și durabile de reziliență la șocurile crizei financiare și ale piețelor internaționale.

De asemenea, în timp ce caracteristicile generale ale ciclului de credit sunt recunoscute în evenimentele care au condus la debutul crizei financiare ca origine, din Statele Unite ale Americii, începând cu luna august a anului 2007, prima dispersie de sterilizare bruscă a ratelor de dobândă interbancare, în privința dolarului și a monedei euro, pe termen scurt, au reprezentat atât un puzzle în încercarea recalibrării rapide a

---

mixului de politici macroprudențiale, cât și un element declanșator cu potențial în amenințarea scăderii rapide a furnizării de credite nu numai pentru sectorul bancar, dar în special pentru întreprinderi sănătoase, sustenabile, dar cu anumite dificultăți de lichiditate. Reticența survenită ulterior prin prisma reducerii canalului de împrumut prin creditare, care a stat la baza tulpinilor de pe piețele monetare, a fost atribuită pe scară largă preocupării legate de situația financiară a debitorilor, ca o consecință a incertitudinii cu privire la valoarea din activele bilanțiere ale debitorilor și, de asemenea, la o atenție insuficientă acordată gestionării lichidităților de către companii nefinanciare; o parte din elementele menționate anterior fiind cu precădere unele dintre sursele semnificative, contributive, ale cauzalității costurilor ridicate de finanțare, generate ulterior de creditorii.

Potrivit prevederilor legislației bancare, în scopul asigurării stabilității și siguranței activității desfășurate și/sau a îndeplinirii obligațiilor asumate, fiecare instituție bancară trebuie să mențină un nivel adecvat al fondurilor sale proprii. Cu alte cuvinte, fiecare instituție bancară trebuie să aibă asigurat întotdeauna un nivel corespunzător al solvabilității.

Gestiunea prudentă și sănătoasă a activității instituțiilor bancare prin prisma solvabilității presupune:

- ✓ evaluarea corectă a fiecărei categorii de risc, folosind metode standard sau avansate;
- ✓ determinarea cerinței minime de capital pentru acoperirea riscurilor de credit, de piață, legal, valutar și operațional;
- ✓ respectarea cerințelor privind expunerile mari stabilite prin reglementările BNM;
- ✓ ca instituțiile bancare să dispună de strategii și procese interne formalizate, solide, eficiente și complete de evaluare a nivelului fondurilor proprii în funcție de riscurile la care acestea sunt expuse.

În cadrul procedurilor interne, instituțiile bancare trebuie să-și determine profilul de risc al fiecărui segment de activitate, gradul de risc asumat și asigurarea cu fonduri proprii la un nivel adecvat. În general, se acceptă un profil de risc scăzut sau mediu pe o activitate sau alta, iar pe ansamblul activităților sale instituția bancară trebuie să nu depășească un profil de risc mediu.

În cadrul activității de supraveghere, BNM analizează și verifică profilul de risc al instituțiilor bancare, adecvarea capitalului și dispune luarea unor măsuri de redresare în situațiile de risc ridicat sau neacoperire corespunzătoare cu fonduri proprii. Analizele BNM se fac pe baza raportărilor periodice ale instituțiilor bancare, dar și ca urmare a unor inspecții efectuate la nivelul fiecărei instituții bancare în parte. În acest din urmă caz, verificările BNM sunt mai complexe și analitice, iar concluziile și măsurile dispuse instituției bancare controlate vizează redresarea, după caz, a activității sau diminuarea expunerii în activități cu un profil de risc ridicat.

În conformitate cu prevederile Acordului Basel III, instituțiile bancare sunt obligate să asigure un nivel minim al solvabilității de cel puțin 8%. Având în vedere efectele crizei economico-financiare, nivelul minim de solvabilitate la nivelul sectorului bancar autohton este de 10%. Prin deteriorarea unei părți a portofoliului de credite, a creșterii riscurilor valutare și operaționale, s-a ajuns în situația ca instituțiile bancare să fie nevoite să constituie provizioane mai mari și, în același timp, să suplimenteze capitalurile proprii prin aportul direct al acționarilor.

Sistemul financiar al Republicii Moldova este caracterizat printr-un nivel înalt de reziliență, cu evoluții neuniforme ale riscurilor la care este expus.

Creșterea economică continuă pe fundalul unor vulnerabilități interne (inflația volatilă) și externe (soldurile negative ale contului curent și de capital, încetinirea ritmului de creștere economică pe plan mondial în consecința tensiunilor comerciale, a problemelor fiscale în unele state ale UE și a Brexit-ului), sistemul financiar contribuind parțial la redresarea situației economice. Creșterea creditării bancare s-a accelerat, continuând un trend ascendent și stabil. La fel și creditarea populației (persoanele fizice) a continuat dinamica ascendentă, majorându-se finanțările acordate de sectorul bancar.

Sectorul bancar realizează performanțe financiare satisfăcătoare, menținându-și pozițiile solide de profitabilitate și solvabilitate. Băncile își păstrează gradul de capitalizare adecvat în procesul de punere în aplicare a standardelor Basel III. Totodată, băncile continuă efortul de reducere a creditelor nefavorabile din portofolii, rata creditelor neperformante constituind să scadă.

Cu toate acestea, riscul de credit continuă să prezinte cea mai semnificativă amenințare la adresa stabilității sectorului bancar, ceea ce evidențiază importanța menținerii unor poziții de capital suficiente pentru absorbția pierderilor estimate chiar și în cele mai pesimiste scenarii aferente deteriorării calității activelor.

Continuarea procesului de aliniere a legislației naționale la standardele internaționale este esențială pentru promovarea unui sector financiar sigur, stabil și transparent. Per ansamblu, în ultima perioadă au fost realizate multiple modificări ale cadrului legislativ și normativ în contextul consolidării stabilității financiare.

Astfel, BNM a continuat elaborarea/modificarea actelor normative întru executarea *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*, și anume a fost aprobat *Regulamentul nr. 109/2019 cu privire la expunerile mari*, s-au operat modificări la *Regulamentul nr. 240/2013 privind tranzacțiile băncii cu persoanele sale afiliate* și la *Regulamentul nr. 28/1997 cu privire la lichiditatea băncii*, a fost modificată lista jurisdicțiilor ce nu implementează standarde internaționale de transparență. Totodată, a fost aprobat un nou regulament cu privire la SAPI, *Regulamentul nr. 179/2019 cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare*, au fost perfecționate reglementările pentru prestatorii de servicii de plată nebankari și îmbunătățit cadrul legal aferent domeniului valutar.

La fel, BNM a aprobat *Regulamentul nr.274/2020 privind efectul de levier pentru bănci* și modificarea *Instrucțiunii nr. 117/2018 cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere*. Indicatorul efectului de levier are drept scop limitarea riscului de îndatorare excesivă a sectorului bancar în perioadele de creștere economică și a riscului de scădere semnificativă a activelor bancare în fazele descrescătoare ale ciclului economic. Acest indicator a fost introdus suplimentar la rata fondurilor proprii care este esențială pentru a asigura fonduri proprii suficiente de a acoperi pierderile neașteptate. Criza din 2007 a arătat că doar cerințele față de rata fondurilor proprii nu sunt suficiente pentru a împiedica băncile să își asume riscuri excesive, care pot duce la creșterea nivelului de îndatorare. Astfel, aplicarea indicatorului efectului de levier le va ajuta să-și administreze mai prudent riscurile și să reducă la minimum pierderile de capital neprevăzute. Conform regulamentului și instrucțiunii modificate, băncile vor raporta trimestrial Băncii Naționale informația referitoare la indicatorul efectului de levier, iar BNM, după o monitorizare și o analiză a datelor raportate pe parcursul a trei ani, va stabili nivelul minim al acestui indicator.

8.6. Gestiunea solvabilității în activitatea bancară

Fiecare instituție bancară trebuie să dispună de un cadru formal de administrare a activității riguros conceput, care să includă o structură organizatorică clară cu linii de responsabilitate bine definite, transparente și coerente, de procese eficiente de identificare, monitorizare și administrare a riscurilor și de mecanisme adecvate de control intern, care să includă proceduri administrative și contabile riguroase conform *Regulamentului nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital*, precum și *Regulamentului nr.274/2020 privind efectul de levier pentru bănci*.

Indicatorul ce măsoară nivelul optim al fondurilor proprii de care trebuie să dispună o instituție bancară pe toată durata activităților întreprinse se numește: *solvabilitate* și se determină ca raport între totalul fondurilor proprii deținute la un moment dat și totalul *activelor purtătoare de risc* aflate în patrimoniul instituției bancare:

$$\text{Rata solvabilității} = \frac{\text{Fonduri proprii de nivel 1 și 2}}{\text{Active purtătoare de risc}} \times 100$$

Astfel spus, indicatorul efectului de levier se calculează prin împărțirea indicatorului de măsurare a capitalului la indicatorul de măsurare a expunerii totale a băncii și se exprimă ca procent.

$$\text{Efect de levier} = \frac{\text{Fondurile proprii de nivel 1}}{\text{Indicatorul de măsurare a expunerilor totale}} \times 100$$

Conform normelor BNM, indicatorul de solvabilitate (*indicatorul efectului de levier*) – înseamnă dimensiunea relativă a activelor unei bănci, a obligațiilor extrabilanțiere și obligațiilor contingente de a plăti garanții reale, de a furniza garanții reale sau de a oferi garanții reale, inclusiv obligațiile ce decurg din finanțări primite, angajamente asumate, instrumente financiare derivate sau acorduri repo, dar excluzând obligațiile care pot fi executate numai în timpul lichidării unei bănci, comparate cu fondurile proprii ale băncii respective.

Totodată, riscul asociat folosirii excesive a efectului de levier înseamnă riscul rezultat din vulnerabilitatea unei bănci față de un efect de levier sau un efect de levier contingent care poate necesita măsuri neplanificate de corectare a modelului său de afaceri, inclusiv vânzarea de active în regim de urgență, ceea ce ar putea duce la pierderi sau la reevaluări ale activelor rămase.

Potrivit reglementărilor unanim acceptate la nivel european, rata minimă a solvabilității unei instituții bancare trebuie să fie de 8%. În prezent, în RM nivelul minim acceptat al solvabilității de BNM, conform *Regulamentului nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital*, este de 10%.

Pentru adâncirea analizei cu privire la nivelul optim de fonduri proprii de care trebuie să dispună o instituție bancară pe toată durata activităților întreprinse, mai sunt utilizați alți doi indicatori: *efectul de pârghie (leverage ratio)* și *rata capitalului propriu*. În general, acest raport are valori mai mari decât 10.

$$EP = \frac{\text{Activ bilanțier}}{\text{Fonduri proprii}} \times 100$$

De asemenea, conform reglementărilor bancare în vigoare, efectul de pârghie (EP) se determină și cu ajutorul următoarei formule:

$$EP = \frac{\text{Fonduri proprii de nivel I}}{\text{Active la valoare medie}} \times 100$$

În ceea ce privește nivelul optim al indicatorilor, pentru a avea o capitalizare adecvată a sectorului bancar, la nivel internațional există o poziție comună doar în ceea ce privește rata solvabilității pentru indicatorul „efect de pârghie” abordările fiind diferite. Spre exemplu, în SUA un nivel de peste 5,5% este considerat adecvat, în timp ce în Austria acest nivel trebuie să fie peste 6%.

Indicatorul de solvabilitate exprimă fondurile proprii, așa cum sunt definite în legislația bancară elaborată de BNM, ca fiind proporție din totalul activelor și elementelor din afara bilanțului instituției bancare, nete de provizioane, ajustate în funcție de risc.

Instituțiile bancare au obligația de a calcula și raporta BNM, trimestrial, indicatorii de solvabilitate determinați pe bază individuală și, semestrial, indicatorii de solvabilitate determinați pe bază consolidată și subconsolidată.

După cum s-a menionat, solvabilitatea este un indicator care măsoară capacitatea/sustenabilitatea afacerii prin intermediul capitalurilor proprii.

Astfel indicatorii solvabilității bancare pot fi calculați și cu ajutorul următoarelor relații:

$$S_1 = \frac{\text{Capital propriu}}{\text{Total active}} \times 100 \quad S_2 = \frac{\text{Capital propriu}}{\text{Credite}} \times 100 \quad S_3 = \frac{\text{Capital propriu}}{\text{Surse atrase}} \times 100$$

Gestiunea lichidității și a solvabilității instituțiilor bancare reprezintă o preocupare de prim ordin pentru managementul acestora, care trebuie să asigure în principal:

- ✓ elaborarea strategiei necesare și adaptarea sa permanentă la evoluțiile pieței;
- ✓ organizarea structurilor corespunzătoare în centrală și în rețeaua teritorială de urmărire și raportare a modului cum sunt gestionate resursele și riscurile aferente;
- ✓ perfecționarea pregătirii profesionale a personalului ce lucrează în aceste structuri și înzestrarea cu logistica necesară, îndeosebi în domeniul informatic;
- ✓ respectarea competențelor în angajarea fondurilor instituției bancare, a normelor și procedurilor în materie de lichiditate și solvabilitate.

În condițiile actuale, aceste responsabilități devin și mai importante, iar instituțiile bancare devin cu atât mai conștiente că trebuie să îmbine prudența cu asumarea unor riscuri controlabile și gestionabile.

Bibliografie selectivă:

1. DĂNILĂ, N. și colab. *Managementul lichidității bancare*. București: Editura Economică, 2002.
2. DUNĂ, F. *Lichiditatea bancară și gestiunea riscului de lichiditate*: Teză de doctorat. București, 2019.
3. NEDELESCU, M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.
4. Instrucțiunea nr. 117/2018 cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere.
5. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
6. Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor.
7. Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.
8. Regulamentul nr. 109/2019 cu privire la expunerile mari.
9. Regulamentul nr. 179/2019 cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare.
10. Regulamentul nr. 240/2013 privind tranzacțiile băncii cu persoanele sale afiliate.

11. Regulamentul nr. 28/1997 cu privire la lichiditatea băncii.
12. Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.
13. Regulamentul nr. 44/2020 privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci.
14. Regulamentul nr.274/2020 privind efectul de levier pentru bănci.

Subiectul 9

GESTIUNEA RISCURILOR BANCARE

- 9.1. Cadrul de reglementare a gestiunii riscurilor bancare
- 9.2. Identificarea și administrarea riscurilor la nivelul instituției bancare
- 9.3. Tipologia riscurilor bancare semnificative

Obiective:

- să definească noțiunea de „risc bancar”;
- să cunoască esența metodelor de evaluare a riscurilor bancare;
- să distingă etapele gestiunii riscurilor bancare;
- să argumenteze necesitatea clasificării riscurilor pentru o gestiune mai eficientă a acestora;
- să caracterizeze diverse tipuri de riscuri bancare;
- să descrie activitatea gestiunii riscurilor semnificative în carul instituțiilor bancare.

Noțiuni de bază:

risc bancar; reglementarea riscurilor bancare; tipologia riscurilor bancare; metode de evaluare a riscurilor bancare.

9.1. Cadrul de reglementare a gestiunii riscurilor bancare

O instituție bancară performantă trebuie să elaboreze o strategie care să cuprindă programe și proceduri clare pentru gestionarea riscurilor și să vizeze minimizarea probabilității de apariție a acestor riscuri, precum și expunerea potențială a băncii. Acest deziderat al instituțiilor bancare rezultă din obiectivul principal al politicii ei, care se rezumă, în primul rând, la minimizarea pierderilor și/sau a cheltuielilor suplimentare suportate de bancă. Există și cazuri în care însăși strategia băncii implică asumarea unor riscuri sporite. În astfel de cazuri, trebuie luată decizia întotdeauna având în vedere și cheltuielile suplimentare necesare asigurării unei protecții corespunzătoare și pierderile potențiale mai mari.

Experții din domeniul bancar susțin faptul că minimizarea riscurilor nu trebuie să se transforme într-un obiectiv în sine, deoarece obiectivele generale ale managementului financiar bancar sunt:

- creșterea rentabilității băncii;
- scăderea expunerii la riscuri;
- respectarea reglementărilor bancare existente în vigoare.

Analiza și managementul riscului financiar în domeniul bancar reprezintă două probleme foarte importante și mereu actuale. În ultimul deceniu, inovațiile apărute pe piața financiară, precum și internaționalizarea rezultatelor financiare fac de nerecunoscut imaginea băncilor. Progresele tehnice și dereglările pieței conferă noi oportunități în domeniul bancar în condițiile în care concurența este tot mai acerbă între bănci. Actualmente, există foarte multe preocupări în domeniul inovațiilor bancare, în special în ceea ce privește instrumentele care pot avea influență asupra concentrării riscului și creșterii volatilității în interiorul întregului sistem bancar.

Corelația dintre diferitele tipuri de risc, în cadrul unei instituții bancare, dar și în cadrul întregului sector bancar, crește și tinde să devină mult mai complexă. Pe o piață în continuă schimbare, băncile au de înfruntat riscuri tot mai mari. Condițiile de concurență crescută determină o vulnerabilitate mai mare, ceea ce a generat apariția falimentelor în întreaga lume.

În aceste condiții, noile instrumente și tehnici de management al riscului sunt cheia pentru obținerea prosperității bancare, deoarece creșterea a devenit una din trăsăturile lor dominante. Prin specificul lor, activitățile bancare sunt mult mai riscante decât activitățile societăților comerciale, datorită faptului că obiectul de activitate al băncilor sunt banii, mai mult, băncile fac afaceri cu banii altora.

Din această cauză, factorii care influențează riscurile bancare sunt determinați de particularitățile activității bancare. Materia primă sunt banii atrași de la terți, iar principala activitate este cea de plasare a lor sub formă de credite, în toată această conjunctură, banca poate fi fraudată atât de personalul propriu, cât și de persoane din afara ei. Instituțiile bancare activează într-un mediu economic dinamic și complex care

este marcat de schimbări. Din această cauză, băncile și-au extins activitățile atât pe teritoriul țării de baștină, cât și peste hotare, ceea ce a condus la apariția unor noi incertitudini care au introdus, la rândul lor, noi variabile generatoare de risc bancar.

Variabilele care pot genera riscul bancar sunt reprezentate de:

- unele evoluții macroeconomice, în mod expres de dinamica PIB-ului per total și pe componente, de evoluțiile ratei de inflație, precum și de utilizarea unor instrumente de politică monetară;

- situația politică și economică actuală și de viitor;

- perturbații apărute din cauza deficiențelor în structurile organizatorice ale instituțiilor bancare (personal cu pregătire necorespunzătoare, operațiuni ineficiente sau care au fost insuficient supravegheate din cauza cărora pot să apară pierderi de diferite tipuri);

- modificările care intervin în legislația economică, precum și în legislația financiar-bancară, care au repercusiuni asupra eficienței și siguranței activităților bancare;

- adoptarea unor decizii financiare care produc efecte negative asupra creditelor, ratei dobânzilor, lichidității sau capitalului propriu al băncii.

Ținând cont de faptul că riscul reprezintă o realitate permanentă, care însoțește toate activitățile din domeniul afacerilor aferente băncii, el se poate manifesta sau nu în funcție de condițiile create.

Riscul reprezintă „*probabilitatea de producere a unui eveniment cu consecințe adverse*” sau „*o potențială deviație adversă de la rezultatele așteptate*”. De asemenea, riscul poate fi definit ca fiind un eveniment posibil, previzibil sau imprevizibil care generează profit sau pierdere: „*pentru riscurile asumate investitorii obțin un câștig*” iar, în general „*cu cât riscul este mai mare, cu atât mai substanțiale vor fi câștigurile*”. Astfel, se poate desprinde ideea că riscul nu trebuie privit doar ca un eveniment negativ, deoarece acesta poate genera și oportunități pentru cei care știu să-l gestioneze. De asemenea, în strânsă legătură cu termenul de risc apare și noțiunea de incertitudine, deoarece riscurile sunt „*incertitudini rezultate din variațiile adverse ale profitabilității*” aceasta creând o stare de nesiguranță, datorită faptului că decidentul nu poate anticipa evoluția activităților viitoare.

Riscul bancar este definit ca un fenomen ce apare pe parcursul derulării operațiunilor bancare influențând modul de operare al instituției bancare și care provoacă o serie de efecte negative, respectiv afectarea funcționalității instituției, diminuarea profitului sau înregistrarea rezultatelor negative.

Astfel, în literatura de specialitate, noțiunea de *risc bancar* este definită ca fiind „valoarea actuală a tuturor pierderilor sau cheltuielilor suplimentare pe care le suportă sau pe care le-ar suporta o instituție bancară sau un fenomen prezent în ansamblul sferei de activitate a instituțiilor bancare și reprezintă incertitudinea realizării unui anumit nivel al profitului sau chiar probabilitatea apariției unor pierderi.

Legislația bancară, în condițiile aplicării Acordurilor Basel, solicită instituțiilor bancare să asigure cunoașterea, evaluarea și controlul riscurilor, dar și dimensionarea corespunzătoare a fondurilor proprii, care să acopere posibilele pierderi cauzate de materializarea unor riscuri în contextul unei gestiuni bancare prudente și sănătoase.

La nivel european, riscurile bancare sunt reglementate prin Acordurile Basel care sunt transpuse, din punct de vedere legislativ, prin următoarele documente elaborate de Consiliul și Parlamentul European:

- ✓ Acordul Basel III: cadrul internațional de reglementare pentru bănci.
- ✓ Directiva nr. 48/2006/CE privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit.
- ✓ Directiva nr. 49/2006/CE privind rata de adecvare a capitalului întreprinderilor de investiții și al instituțiilor de credit.
- ✓ Directiva nr. 36/2013/UE cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.
- ✓ Regulamentul 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții.
- ✓ Directiva nr. 12/2000/CE, revizuită și actualizată, privind inițierea și desfășurarea activității instituțiilor de credit.

În Republica Moldova, riscurile bancare sunt reglementate, din punct de vedere legislativ, prin intermediul următoarelor acte normative ce instituie în mod imperativ obligația instituțiilor bancare pe linia controlului riscurilor și acoperirea acestora cu capitaluri proprii:

- ✓ Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
- ✓ Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor.
- ✓ Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.
- ✓ Regulamentul nr. 109/2019 cu privire la expunerile mari.
- ✓ Regulamentul nr. 110/2018 cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor.
- ✓ Regulamentul nr. 111/2018 cu privire la tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate.
- ✓ Regulamentul nr. 112/2018 cu privire la tehnicile de diminuare a riscului de credit utilizate de bănci.
- ✓ Regulamentul nr. 113/2018 cu privire la tratamentul riscului operațional pentru bănci potrivit abordării de bază și abordării standardizate.
- ✓ Regulamentul nr. 114/2018 cu privire la tratamentul riscului de piață potrivit abordării standardizate.
- ✓ Regulamentul nr. 115/2018 cu privire la tratamentul riscului de decontare/livrare pentru bănci.
- ✓ Regulamentul nr. 116/2018 cu privire la calculul de către bănci al ajustărilor specifice și al ajustărilor generale pentru riscul de credit.
- ✓ Regulamentul nr. 200/2018 cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor.

✓ Regulamentul nr. 231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale.

✓ Regulamentul nr. 282/2018 privind controalele pe teren (inspecțiile) la bănci.

✓ Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.

✓ Regulamentul nr. 102/2020 cu privire la tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci.

✓ Regulamentul nr. 103/2020 cu privire la tratamentul riscului de ajustare a evaluării creditului pentru bănci.

✓ Regulamentul nr. 44/2020 privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci.

✓ Regulamentul nr. 46/2020 privind externalizarea activităților și operațiunilor băncii.

✓ Regulamentul nr. 274/2020 privind efectul de levier pentru bănci.

Prin intermediul acestor acte normative armonizate cu legislația europeană în materie de risc bancar, instituțiilor bancare li se solicită determinarea cerințelor minime de capital și pentru acoperirea riscurilor operaționale, iar determinarea nivelului de risc pentru activitățile curente se face pe o bază mult mai largă, utilizând atât date istorice, cât și informații rezultate din prospectarea în viitor a unor evenimente în relațiile cu clientela.

Pe de altă parte, Banca Națională a Moldovei (BNM) și Comitetul Național de Stabilitate Financiară (CNSF) au responsabilitatea de a elabora o serie de regulamente menite să faciliteze aplicarea legislației amintite mai sus.

De asemenea, instituțiile bancare elaborează norme, instrucțiuni și proceduri proprii în sensul reglementării riscului bancar, precum și strategii privind identificarea riscurilor semnificative și administrarea acestora. Acest cadru normativ este extrem de laborios și foarte detaliat, iar aplicarea sa în practică presupune din partea instituțiilor bancare:

- să asigure structuri specializate în determinarea și controlul riscurilor, fără nicio implicare în activitatea operațională a instituției bancare și cu raportare directă către conducerea acesteia;

- să dispună de logistica necesară, îndeosebi cea informatică, pentru ca aceste structuri să efectueze analize complexe, rapide și cuprinzătoare în domeniul riscurilor bancare;

- să examineze, periodic, rapoartele întocmite de către departamentele de risc și să dispună măsurile necesare pentru înlăturarea deficiențelor, vulnerabilităților și pentru menținerea unui control adecvat al riscurilor.

9.2. Identificarea și administrarea riscurilor la nivelul instituției bancare

Identificarea și evaluarea riscurilor cu care se confruntă instituțiile bancare supravegheate sunt esențiale pentru realizarea cu succes a supravegherii bancare și servesc drept bază pentru definirea priorităților în materie de supraveghere ca parte a procesului periodic de planificare strategică.

Supravegherea bancară a Băncii Centrale Europene efectuează un exercițiu anual de identificare și evaluare a riscurilor, în strânsă cooperare cu autoritățile naționale competente (ANC). Analiza se bazează pe o mare varietate de contribuții, inclusiv din partea echipelor comune de supraveghere și a funcțiilor microprudențiale și macroprudențiale orizontale ale BCE. De asemenea, aceasta are la bază discuții cu bănci și alte autorități relevante.

Harta riscurilor la nivelul Mecanismului unic de supraveghere (MUS) ilustrează factorii determinanți principali ai riscurilor care afectează sistemul bancar din zona euro în cadrul unui orizont cuprins între doi și trei ani (Fig. 9.1), alături de dimensiunile probabilității și impactului. Factorii determinanți ai riscurilor nu ar trebui analizați separat, întrucât se pot genera sau potența reciproc. Harta riscurilor prezintă numai factorii determinanți principali ai riscurilor și nu este menită a constitui o listă exhaustivă a riscurilor cu care se confruntă băncile supravegheate.

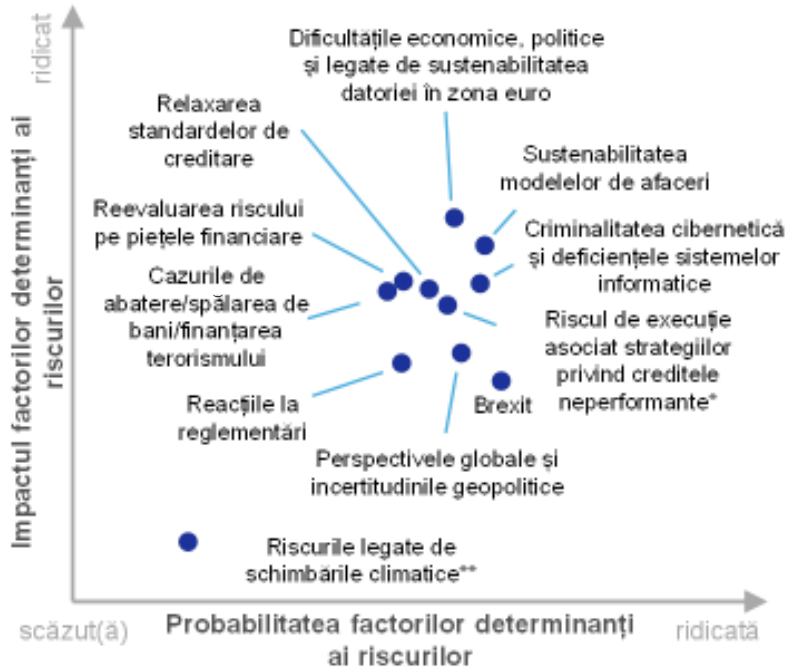

Fig. 9.1. Harta riscurilor la nivelul Mecanismului unic de supraveghere (MUS)

Principalii trei factori determinanți ai riscurilor care sunt preconizați să afecteze sistemul bancar din zona euro în următorii trei ani sunt:

- a) dificultățile economice, politice și legate de sustenabilitatea datoriei în zona euro;
- b) sustenabilitatea modelelor de afaceri;
- c) criminalitatea cibernetică și deficiențele sistemelor informatice.

Aceștia sunt urmași de: riscul de execuție asociat strategiilor băncilor privind creditele neperformante; relaxarea standardelor de creditare; reevaluarea riscului pe piețele financiare; cazurile de abatere/spălarea de bani/finanțarea terorismului; Brexit; perspectivele globale și incertitudinile geopolitice; reacțiile la reglementări și riscurile legate de schimbările climatice.

Comparativ cu anii precedenți, s-a înregistrat o intensificare a riscurilor asociate condițiilor economice în zona euro. Ciclul economic ajunge la maturitate și perspectivele globale s-au deteriorat, parțial, pe seama persistenței unor incertitudini, precum amenințarea tot mai pregnantă a protecționismului. Aceasta, alături de perioada prelungită cu rate scăzute ale dobânzilor, care se anticipează că va continua, alimentează temerile legate de profitabilitatea modestă a băncilor din zona euro și sustenabilitatea modelelor lor de afaceri. Verificarea mai atentă a cazurilor de spălare de bani accentuează, de asemenea, riscul înregistrării unor pierderi ca urmare a cazurilor de abatere.

Instituțiile bancare funcționează într-un mediu economic schimbător și deosebit de complex, care este marcat de un dinamism accentuat în condițiile intensificării competiției. Pornind de la termenul consacrat care: „exprimă în sens adițional, manevrare, pilotare, a ține în mână, a conduce în mod eficace o afacere, managementul riscului se referă, în primul rând, la echilibrarea riscului și a câștigului”. Atunci când este vorba de risc, instituția bancară trebuie să urmeze pas cu pas managementul riscului, deoarece aceste etape trebuie parcurse cu rigurozitate pentru a obține performanțe maxime.

În activitatea de gestionare a riscului bancar, se recomandă utilizarea unei metodologii care folosește o procedură simplă, în următoarele etape:

- 1) identificarea riscului real și analizarea lui;
- 2) controlul și/sau eliminarea riscului;
- 3) asumarea riscului;
- 4) transferul riscului.

➤ *Identificarea și analiza riscului.* Identificarea riscului constă în stabilirea factorilor care ar putea produce un efect advers asupra instituțiilor bancare. Primul pas în managementul riscurilor îl reprezintă identificarea riscurilor care poate afecta mediul afacerilor, organizațiile sau chiar indivizii. Planificarea strategică a organizației presupune identificarea și definirea riscurilor, aceste activități vor asigura o vizibilitate adecvată și o focalizare strategică. Riscurile care pot să aibă un impact major asupra

realizării scopului și obiectivelor instituțiilor bancare trebuie să fie identificate, monitorizate și evaluate prin comparație cu anumite limite și criterii prestabilite de bancă. Activitatea de identificare a riscurilor se efectuează prin scenarii de pierderi posibile pentru activități, tranzacții și produse. Identificarea și localizarea riscurilor constituie prima etapă de gestionare a riscurilor, în cadrul căreia se determină, în principal, riscurile asociate fiecărui tip de serviciu și/sau produs bancar. După identificarea riscurilor asociate, este necesară elaborarea posibilelor scenarii pentru determinarea frecvenței și amplitudinii fiecărui tip de risc asociat, în acest fel poate fi creată o imagine a influenței factorilor de risc. În mod frecvent, în această etapă, apare riscul de abordare fatalistă a fenomenului. Abordarea în mod fatalist a riscului poate să aibă efecte negative pe diferite planuri, dar mai ales în plan financiar. Cea mai bună abordare a riscurilor este abordarea unică centralizată prin intermediul căreia riscurile sunt mai bine înțelese și gestionate, ceea ce duce la creșterea performanței în funcționarea neîntreruptă de apariția unei pierderi neprevăzute. Provocarea cu care se confruntă instituțiile bancare pe o piață instabilă este de a găsi timpul necesar localizării, înțelegerii și gestionării întregului ansamblu de riscuri pentru a putea desfășura un proces eficient și eficace de coordonare. Instituțiile bancare dispun, de cele mai multe ori, de proceduri de analiză a riscului, precum și de indicatori specifici de risc, dar de cele mai multe ori este utilizată o procedură de autoevaluare sistemică prin care se verifică și se confirmă faptul că un sistem de control odată implementat operează efectiv și nu permite apariția unor riscuri noi, pe lângă cele identificate anterior. Unele riscuri sunt evidente altele nu pot fi identificate, indiferent de măsurile luate până la declanșarea lor. Activitatea de identificare devine astfel foarte importantă, deoarece datele utilizate în analiza riscului bancar se află într-o continuă dinamică, ceea ce poate conduce la apariția de noi riscuri. O astfel de analiză a devenit necesară și datorită schimbărilor survenite în oferta de produse și servicii a instituțiilor bancare. Astfel, orice produs sau serviciu nou presupune introducerea unei noi proceduri de identificare și analiză a riscului.

➤ *Controlul și eliminarea riscului.* Pe măsură ce riscul este identificat, se trece la eliminarea sau controlul acestuia. Controlul riscului constituie o sarcină permanentă ce se desfășoară la nivelul fiecărei instituții bancare prin departamente specializate de analiză și supraveghere. Instituția bancară are în vedere faptul că expunerea la risc este o condiție pentru a fi profitabilă. Astfel, se va acționa pe toate căile pentru reducerea expunerii la risc în condițiile menținerii unei profitabilități care să-i asigure o poziție puternică pe piață. În plan managerial, instituția bancară elaborează și dezvoltă în permanență metode de monitorizare a riscurilor la care aceasta este expusă.

➤ *Asumarea riscului.* Deși instituțiile bancare sunt familiarizate cu riscul, acestea sunt reticente în asumarea riscurilor accidentale. Atunci când vorbim de asumarea riscurilor, ne gândim fie la o asumare conștientă, fie la o asumare inconștientă. Astfel, constituirea provizioanelor reprezintă o asumare pe rezultat a

riscurilor și o modalitate de control al efectelor adverse provocate de acestea. Strategia bancară are în vedere neacceptarea riscurilor individuale sau acumularea de riscuri care nu pot fi măsurate sau a căror incidență finală ar putea periclitiza poziția instituției pe piață sau i-ar pune în pericol existența.

Astfel, condițiile pentru ca o instituție bancară să-și asume un risc sunt:

- expunerea să asigure un profit corespunzător cu riscul asumat;
- eventualele pierderi să poată fi suportate din profit, fără ca efectele acestora să influențeze în mod substanțial profitabilitatea;
- pierderile să poată fi acoperite din provizioanele deja constituite.

➤ *Transferul riscului.* În practica bancară există un sistem de transfer al riscului prin intermediul asigurărilor. De asemenea, transferul riscului se poate realiza și prin constituirea de consorții bancare. Pe de altă parte, concentrarea riscului este evitată și prin limita impusă în acordarea de împrumuturi aceluiași debitor. De asemenea, cu mult mai eficient și, paradoxal, cu atât mai riscant este transferul riscurilor prin utilizarea de instrumente financiare.

Acest comportament cu privire la risc se bazează pe faptul că riscul este un fenomen inerent activităților bancare, care poate induce efecte negative până la deteriorarea totală a afacerilor, scăderea profitului, apariția unor pierderi, precum și deteriorarea funcționalității băncii.

În acest fel, managementul riscurilor este perceput ca funcție a raportului risc-profit, ceea ce duce la adoptarea a două strategii tradiționale:

- 1) asumarea în mod conștient a unor riscuri mari, în condiția în care obiectivul referitor la nivelul profitului este foarte ridicat;
- 2) abordarea unei atitudini prudente care este concentrată pe minimizarea riscului, atunci când banca acceptă câștiguri mici dar sigure.

Nu în ultimul rând, calitatea activității desfășurate de bancă poate fi cauza producerii unor riscuri, din păcate, implicațiile lor depășesc uneori sfera economică, moment în care căpătă conotații sociale foarte importante. Managementul riscurilor bancare este într-un proces de continuă perfecționare în vederea evitării apariției unor evenimente nedorite și a obținerii performanței organizaționale, în speță a obținerii succesului prognozat.

Riscul bancar poate avea un impact direct cu consecințe adverse asupra valorii instituției bancare sub forma pierderilor directe suportate, cât și un impact indus, cauzat de efectele asupra clientelei, personalului, partenerilor și chiar asupra sectorului bancar în ansamblul său.

Soluția controlării și/sau diminuării riscului bancar o reprezintă implementarea unei strategii bancare performante care să cuprindă atât programe, cât și proceduri de gestionare care vizează, minimizarea probabilității producerii riscului și a *expunerii potențiale la risc*.

Prin expunere la risc se înțelege, valoarea actuală a tuturor pierderilor sau a cheltuielilor suplimentare pe care le suportă sau pe care le-ar putea suporta instituția bancară în cauză.

Instituțiile bancare își asumă, în mod inevitabil în activitatea pe care o desfășoară, riscuri, cu condiția ca acestea să fie limitate, comensurabile și controlabile în orice moment.

Astfel, politicile și procedurile de gestiune a riscului întocmite la nivelul instituțiilor bancare sunt astfel concepute, încât:

a) să corespundă cu strategia generală a instituției bancare aprobată de organul de conducere în funcția sa de supraveghere;

b) să definească principalele riscuri ce pot afecta calitatea și performanța portofoliului de active și pasive;

c) să anticipeze, pe cât posibil, evoluțiile de natură economică, fiscală, legislativă, politică și ale mediului bancar cu impact asupra clientelei și activității instituției bancare.

Astfel, instituția bancară abordează riscul în mod prudent, iar politicile și managementul riscului se concentrează asupra anticipării și identificării, evaluării și monitorizării riscurilor. Principalul obiectiv al managementului de risc îl constituie gestionarea *profilului de risc* al instituției bancare pentru a optimiza rentabilitatea ajustată cu *gradul de risc*.

În exercitarea atribuțiilor sale *organul de conducere în funcția sa de supraveghere* are următoarele competențe:

- trebuie să dispună de capacitatea de a analiza propunerile și informațiile furnizate de către membrii conducerii superioare și monitorizează performanța acestora;

- monitorizează dacă strategia, toleranța/apetitul la risc și politicile instituției bancare sunt implementate în mod consecvent și dacă standardele de performanță sunt menținute în conformitate cu interesele financiare pe termen lung și cu solvabilitatea acesteia.

Conducerea superioară are obligația de a informa *organul de conducere în funcția sa de supraveghere* în mod cuprinzător, asupra elementelor relevante pentru evaluarea situațiilor care pot avea un impact major asupra instituției bancare și menținerii securității financiare a acesteia. Conducerea superioară este reprezentată de persoane fizice care exercită funcții de conducere în cadrul instituției bancare și care sunt împuternicite cu activitatea de conducere curentă și răspund de modul de îndeplinire a acesteia față de organul de conducere.

Organul de conducere definește, supraveghează și este responsabil pentru implementarea unui cadru de administrare a activității în conformitate cu următoarele principii:

- ✓ are responsabilitate deplină în ceea ce privește instituția bancară, aprobă și

supraveghează implementarea obiectivelor strategice, a strategiei privind administrarea riscurilor și a cadrului de administrare a activității instituției bancare;

✓ asigură integritatea sistemelor contabile și de raportare financiară, inclusiv controalele financiare și operaționale și conformarea cu legislația și standardele în vigoare;

✓ monitorizează și evaluează periodic eficacitatea cadrului de administrare a activității instituției bancare și ia măsuri pentru remedierea deficiențelor apărute;

✓ supraveghează procesul de publicare și comunicare a informațiilor;

✓ dezvoltă și promovează standarde etice și profesionale ridicate, care să asigure un comportament profesional și responsabil și să contribuie la reducerea riscurilor la care banca este expusă;

✓ stabilește și implementează politici de identificare a conflictelor de interese actuale și potențiale, relațiile, serviciile, activitățile sau tranzacțiile în care pot apărea conflicte de interese și stabilește modul de gestionare a acestor conflicte.

În afara responsabilităților prezentate anterior, *organul de conducere* mai este responsabil și pentru stabilirea și revizuirea:

- sumelor și distribuției capitalului intern și ale fondurilor proprii adecvate pentru a acoperi riscurile instituției bancare;

- unei structuri organizatorice solide și transparente cu canale de comunicare și raportare eficiente;

- unei politici privind numirea persoanelor care dețin funcții-cheie în cadrul instituției bancare;

- unui cadru de remunerare care să fie conform cu strategiile instituției privind administrarea riscurilor;

- principiilor cadrului de administrare a activității și a valorilor corporative ale instituției, inclusiv a celor stabilite prin intermediul unui cod de conduită;

- unui cadru adecvat și eficient aferent controlului intern care să includă funcțiile de administrare a riscurilor, de conformitate și de audit intern, precum și un cadru corespunzător privind raportarea financiară și contabilitatea.

De asemenea, *organul de conducere* aprobă și revizuieste periodic strategiile și politicile pentru asumarea, administrarea, monitorizarea și diminuarea riscurilor la care instituția bancară este sau ar putea fi expusă, inclusiv acelea care provin din mediul macroeconomic în care aceasta își desfășoară activitatea.

Astfel instituțiile bancare, în funcție de mărimea și complexitatea lor, recurg la înființarea unor comitete specializate (Comitet de audit, Comitet de administrare a riscului) în scopul gestionării eficiente a riscului bancar.

Comitetul de audit la nivelul băncii are următoarele atribuții:

- monitorizează eficacitatea controlului și auditului intern și a administrării riscurilor la nivelul instituției bancare;

- supraveghează auditorii externi și recomandă aprobarea de către organul de conducere sau de către acționari a numirii/revocării și remunerării acestora;
- analizează și aprobă sfera de cuprindere și frecvența auditului intern;
- analizează rapoartele de audit intern;
- verifică adoptarea la timp de către conducerea superioară a măsurilor corective necesare pentru remedierea deficiențelor legate de control, neconformarea cu cadrul legal și de reglementare, cu politicile, precum și cu alte probleme identificate de auditori.

Comitetul de administrare a riscurilor consiliază organul de conducere cu privire la apetitul la risc și strategia globală privind administrarea riscurilor, actuale și viitoare, ale instituției bancare și îl asistă în supravegherea implementării strategiei respective de către conducerea superioară.

De asemenea, *Comitetul de administrare a riscurilor* verifică dacă prețurile produselor și serviciilor oferite clienților țin cont de modelul de afaceri și strategia privind administrarea riscurilor. În cazul în care prețurile nu reflectă riscurile în mod corespunzător în conformitate cu modelul de afaceri și cu strategia privind administrarea riscurilor, Comitetul de administrare a riscurilor trebuie să prezinte organului de conducere un plan de remediere a situației.

Instituțiile bancare trebuie să-și dezvolte o cultură integrată privind riscurile, bazată pe deplina înțelegere a riscurilor cu care se confruntă și a modului în care acestea sunt administrate, având în vedere toleranța/apetitul la risc al acestor instituții.

De asemenea, instituțiile bancare trebuie să dispună de un cadru de administrare a riscurilor care să acopere toate unitățile operaționale, funcțiile-suport și pe cele de control, care să recunoască pe deplin substanța economică a expunerilor la risc și care să conțină toate riscurile relevante, cum ar fi: riscul de credit, de piață, de lichiditate, operațional, de concentrare, reputațional, de conformitate și strategic.

Cadrul de administrare a riscurilor include politici, proceduri, limite și controale care asigură identificarea, măsurarea/evaluarea, monitorizarea, diminuarea și raportarea riscurilor la nivel de linii de activitate și la nivel de ansamblu al instituției bancare, fiind transpus în norme interne, proceduri, manuale și coduri de conduită.

Prin intermediul organului de conducere, instituțiile bancare trebuie să asigure alocarea de resurse suficiente în vederea administrării tuturor riscurilor semnificative, precum și în vederea evaluării activelor, a utilizării ratingurilor externe și a modelelor interne referitoare la riscurile respective.

Procesul de identificare și măsurare a riscurilor la nivelul fiecărei instituții bancare în parte se realizează prin instrumente de tip forward-looking (anticipative) și backward-looking (retrospective), care permit agregarea expunerilor la risc și facilitează identificarea concentrărilor la risc.

Responsabilitatea finală pentru evaluarea și administrarea eficientă a riscurilor aparține exclusiv instituției bancare care trebuie să își evalueze riscurile în mod critic și nu trebuie să se bazeze exclusiv pe evaluări externe.

Controlul intern la nivelul unei instituții bancare, conform legislației bancare în vigoare, presupune existența:

- unui cadru corespunzător aferent controlului intern;
- unor funcții independente de control (funcția de administrare a riscurilor, funcția de conformitate și funcția de audit intern).

Astfel putem menționa că *funcția de administrare a riscurilor* este o componentă importantă în structura unei instituții bancare fiind organizată, astfel încât să poată implementa politicile de risc și să poată controla cadrul de administrare a riscurilor bancare. Prin intermediul acesteia, banca se asigură că toate riscurile semnificative sunt identificate, măsurate și raportate în mod corespunzător.

Această funcție furnizează organului de conducere toate informațiile relevante legate de riscuri, printr-o analiză tehnică asupra expunerii la risc pentru a-i permite acestuia să stabilească nivelul *toleranței/apetitului la risc* al instituției bancare. De asemenea, această funcție evaluează strategia privind administrarea riscurilor, inclusiv obiectivele propuse (ratingul de credit și ratele de rentabilitate a capitalului) de către unitățile operaționale, și acordă consultanță organului de conducere.

Așadar, funcția de administrare a riscurilor se implică în:

- ✓ elaborarea și revizuirea strategiilor și în procesul decizional al instituției bancare;
- ✓ identificarea riscurilor generate de complexitatea structurii juridice a instituției bancare;
- ✓ evaluarea modificărilor semnificative (evaluează modalitatea în care orice riscuri semnificative identificate ar putea afecta capacitatea băncii de a-și administra profilul de risc și de a mobiliza finanțarea și capitalul în condiții normale sau nefavorabile);
- ✓ măsurarea și evaluarea internă a riscurilor (asigură faptul că măsurarea și evaluarea internă a riscurilor acoperă o gamă corespunzătoare de scenarii și se bazează pe ipoteze suficient de conservatoare privind dependențele și corelațiile);
- ✓ monitorizarea riscurilor (monitorizează periodic profilul de risc efectiv al băncii și-l examinează în raport cu obiectivele strategice și cu toleranța/apetitul la risc);
- ✓ aspecte legate de expuneri neaprobată (analizează orice încălcare sau nerespectare a strategiilor, toleranței/apetitului la risc sau limitelor de risc și recomandă măsuri de remediere).

De asemenea, funcția de administrare a riscurilor este implicată în mod activ în elaborarea strategiei privind administrarea riscurilor și în toate deciziile privind administrarea riscurilor semnificative și oferă o imagine completă asupra întregii game de riscuri la care este expusă instituția bancară.

Funcția de administrare a riscurilor împarte responsabilitatea de implementare a strategiei și politiciii privind administrarea riscurilor cu toate unitățile operaționale din cadrul instituției bancare. În timp ce unitățile operaționale implementează limitele de risc relevante, funcția de administrare a riscurilor asigură faptul că limitele sunt conforme cu apetitul/toleranța la risc generală pentru ca instituția bancară să nu își asume riscuri excesive.

Totodată, **funcția de conformitate** acordă consultanță organului de conducere asupra prevederilor cadrului legal și de reglementare și asupra standardelor pe care o instituție bancară trebuie să le îndeplinească și evaluează impactul oricăror schimbări legislative și de reglementare asupra activităților băncii.

De asemenea, rolul funcției de conformitate este de a verifica dacă noile produse și proceduri sunt conforme cu cadrul de reglementare în vigoare și cu orice amendamente ale acestuia incluse în acte normative adoptate ale căror prevederi vor deveni aplicabile ulterior.

Și, în final, **funcția de audit intern** evaluează conformarea tuturor activităților cu politicile și procedurile instituției bancare, raportând direct organului de conducere și comitetului de audit constatările și propunerile sale privind îmbunătățirea controalelor interne. De asemenea, funcția de audit intern evaluează dacă politicile și procedurile existente sunt corespunzătoare și conforme cu cerințele cadrului legal și de reglementare aflat în vigoare și calitatea, și modul de utilizare a unor instrumente calitative pentru identificarea și evaluarea riscurilor.

În zilele noastre, provocarea fundamentală în activitatea bancară este reprezentată de gestionarea și reducerea riscului. Sens în care managementul bancar trebuie să dețină instrumentele necesare de analiză, evaluare și control a riscului pentru a asigura prin managementul calității obținerea performanței dorite. Din păcate, bancherii moderni au de înfruntat zone critice aferente riscurilor interne, dar și riscurilor internaționale, printre care se numără riscul de țară, riscul valutar etc.

9.3. Tipologia riscurilor bancare semnificative

Ținând cont de multitudinea și varietatea riscurilor, putem spune că preocuparea permanentă a managerilor unei instituții bancare pentru diminuarea expunerii la risc are efecte pozitive atât asupra angajaților băncii respective, care devin mai riguroși și mai conștiincioși în atingerea obiectivelor organizaționale, cât mai ales asupra clienților care își cresc credibilitatea față de activitățile băncii. Nu degeaba se spune că: „o gestionare eficientă și eficace a riscurilor din sectorul bancar își pune imediat amprenta asupra imaginii publice a instituției bancare”. De obicei, clienții vor să interacționeze cu o bancă sigură, aceeași dorință o au de altfel și acționarii. Soliditatea

unei bănci îi atrage pe deponenți în condițiile în care depozitele bancare nu sunt asigurate în mod obligatoriu. Un management performant poate stabiliza veniturile instituției bancare, știindu-se că riscurile bancare reprezintă sursa unor cheltuieli neprevăzute. Dacă procesul de management al riscurilor bancare și sistemul global de management sunt eficiente, atunci banca va înregistra performanțe înalte și va avea succes. Există numeroase riscuri aferente activităților bancare care, deși nu sunt neapărat caracteristice doar instituțiilor bancare, sunt foarte importante pentru a crea o imagine despre activitatea bancară.

Pe direcții majore, riscurile aferente activităților bancare pot fi catalogate după cum urmează:

- ✓ după gradul de expunere: riscuri pure și speculative sau lucrative;
- ✓ după caracteristica bancară: riscuri financiare, riscuri de prestare și riscuri ambientale;
- ✓ după alocarea lor în sistemul financiar: riscuri diversificabile și nediversificabile.

Diversitatea riscurilor cu care o instituție bancară se confruntă în activitatea sa, precum și multitudinea factorilor (endogeni și exogeni) ce duc la apariția acestor riscuri, fac extrem de dificilă clasificarea acestora (Fig. 9.2).

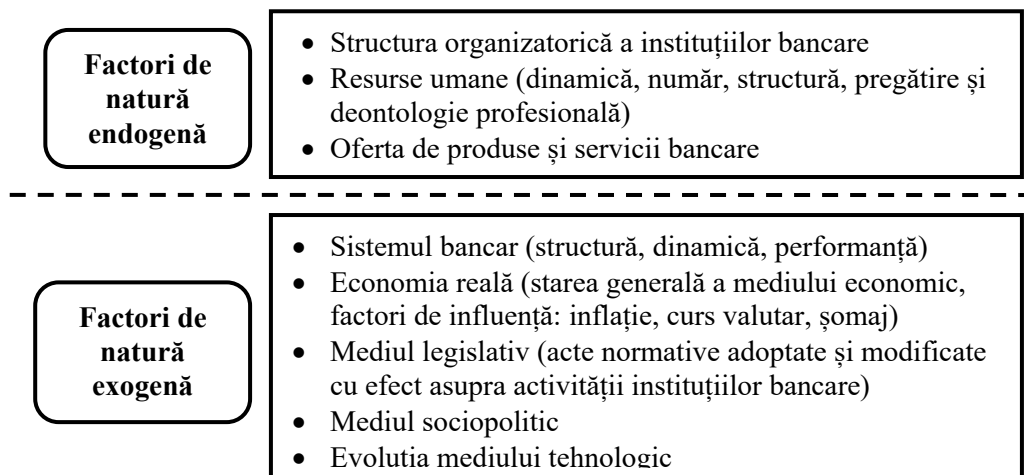

Fig. 9.2. Factorii ce duc la apariția riscurilor bancare

Clasificarea riscurilor bancare este necesară gestiunii bancare, deoarece acestea prezintă unele trăsături comune (cauze, instrumente/tehnici de gestiune, metode de evaluare), iar tratarea lor corelată permite efectuarea unor observații ce pot facilita atât înțelegerea procesului de gestiune, cât și asimilarea unor procedee și tehnici de control. Astfel, gestiunea riscurilor trebuie tratată în strânsă corelație cu fiecare categorie de risc, deoarece pentru fiecare clasă de risc există metode specifice de gestionare.

Din punctul de vedere al *expunerii la risc*, riscurile bancare pot fi:

- **Riscuri pure** care se caracterizează prin faptul că expunerea este generată de activitățile și procesele bancare curente cu potențial de a produce evenimente care să se soldeze cu pierderi.

- **Riscuri speculative** care se caracterizează prin faptul că expunerea este generată de încercarea de a obține un profit mai mare. Această expunere poate genera cheltuieli suplimentare și chiar pierderi. Cheltuielile suplimentare pot rezulta din creditele nerambursate la scadență, pierderile aferente portofoliului de titluri sau datorită structurii defectuoase a activelor bancare.

Din punctul de vedere al *caracteristicii bancare*, riscurile pot fi:

Riscuri financiare care pot fi considerate drept cel mai important grup de riscuri bancare, întrucât că acestea pot produce, la nivelul sectorului bancar, cele mai multe falimente. De asemenea, între toate aceste riscuri se exercită o interacțiune permanentă, deoarece ele exprimă aspecte diferite ale aceluiași potențial de risc – operațiunile bancare curente. Mai mult, problemele generate de această categorie de riscuri se pot transmite întregului sector bancar prin efectul de contagiune.

În această categorie sunt cuprinse:

- ✓ *riscul de creditare*, exprimă riscul actual sau viitor de afectare negativă a profiturilor și capitalului, instituției bancare, ca urmare a neîndeplinirii de către debitor a obligațiilor contractuale stabilite;

- ✓ *riscul de lichiditate*, exprimă probabilitatea de apariție a incapacității de a finanța operațiunile desfășurate de o instituție bancară;

- ✓ *riscul de piață*, exprimă probabilitatea ca evoluția condițiilor de piață să afecteze într-un mod negativ profitul instituției bancare prin pierderi aferente pozițiilor din bilanț și din afara bilanțului datorită fluctuațiilor nefavorabile ale prețurilor acțiunilor, ratelor de dobândă, cursurilor de schimb valutare etc.;

- ✓ *riscul de faliment*, exprimă probabilitatea ca fondurile proprii ale instituției bancare să fie insuficiente pentru acoperirea pierderilor din activitatea curentă care vor afecta în mod negativ plasamentele creditorilor instituției.

Riscurile de prestare aferente serviciilor bancare. În această categorie sunt cuprinse:

- *riscul operațional*, care exprimă probabilitatea ca instituția bancară să devină incapabilă să mai asigure servirea clienților într-un mod rentabil. În acest context, sunt importante atât oferta, cât și capacitatea managementului de a evalua și controla cheltuielile generate de prestarea unor servicii;

- *riscul tehnologic*, este asociat calității și structurii ofertei de servicii bancare care au un ciclu de viață propriu și tind să fie înlocuite într-un ritm din ce în ce mai alert de noi servicii mai performante. Alegerea incorectă a momentului lansării pe piață a unui nou serviciu poate genera pierderi semnificative și există riscul ca momentul ales să nu fie cel mai adecvat din punctul de vedere al maximizării profitului;

➤ *riscul de produs*, este asociat inovărilor din sfera produselor și serviciilor bancare. Acest risc exprimă probabilitatea cumulată a producerii mai multor evenimente adverse pentru instituția bancară, precum: situarea cererii sub nivelul anticipat, depășirea costurilor specifice planificate, lipsa de profesionalism a echipei manageriale;

➤ *riscul strategic*, exprimă probabilitatea afectării profitului și capitalului băncii determinată de schimbări în mediul de afaceri sau de decizii de afaceri defavorabile, de implementarea inadecvată a deciziilor sau de lipsa de reacție la schimbările mediului de afaceri.

Riscurile ambientale sunt riscuri cu un puternic impact asupra performanței bancare. În esență, aceste riscuri exprimă probabilitatea ca o schimbare adversă de mediu să afecteze negativ profitul instituției bancare. În această categorie, sunt cuprinse:

- *riscul de fraudă*, exprimă probabilitatea comiterii unor fraude în dauna patrimoniului sau a creanțelor instituției bancare;

- *riscul concurențial*, exprimă probabilitatea reducerii profitului băncii în condițiile modificării raporturilor de piață în defavoarea acesteia;

- *riscul economic*, exprimă probabilitatea unei evoluții adverse a mediului economic în care instituția bancară și clienții acesteia operează. Acest tip de risc se poate manifesta pe mai multe nivele ale economiei reale (sectorial, regional, național sau internațional);

- *riscul legal*, exprimă probabilitatea modificării adverse a cadrului legislativ ce reglementează funcționarea instituțiilor bancare și incertitudinea privind momentul modificării acestuia.

Clasificarea efectuată de Banca Reglementărilor Internaționale de la Basel are la bază elemente de riscuri financiare, riscuri parteneriale, riscuri operaționale, riscuri comerciale și riscuri cu privire la gestiunea bancară internă. Din acest punct de vedere, riscurile sunt clasificate conform Tabelului 9.1:

- ❖ *riscuri financiare*: *riscul ratei dobânzii* (sensibilitatea rezultatelor financiare la variația nivelului ratelor dobânzii); *riscul cursului de schimb* (diminuarea profitului și/sau modificarea marjei dobânzii, datorită variației de curs); *riscul de lichiditate* și *riscul de plasament* (incapacitatea instituției de a finanța operațiunile curente, datorită necorelării scadențelor operațiunilor de pasiv cu plasamentele);

- ❖ *riscuri generate de parteneri*: *riscul clienței* (probabilitatea ca, în timp, clientul să devină insolubil sau să nu-și poată onora obligațiile); *riscul apărut pe piața interbancară* (variația ratelor dobânzilor, în operațiunile de pe piața monetară); *riscul de țară* (posibilitatea că un stat să nu-și onoreze obligațiile financiare față de un alt stat sau față de instituțiile financiar-bancare internaționale);

- ❖ *riscuri comerciale*: *riscul de produs* (poate să apară din cauza producției, transportului, sau a prețului); *riscul serviciilor* (poate să apară ca urmare a prestării sau

a tarifelor); *riscul de plată*; *riscul de imagine* (instituția se află în criză de lichiditate sau este insolubilă);

❖ *riscuri ale gestiunii interne: riscul de reglementare* (asemănător *riscului legal*, dar cu incidență numai asupra reglementărilor interne proprii instituției bancare în cauză); *riscul de strategie* (alegerea unei strategii inadecvate); *riscul resurselor umane* (număr, structură, pregătire și deontologie profesională); *riscul de comunicare*; *riscul controlului intern*;

❖ *riscuri operaționale și tehnice* (calitatea operațiunilor și nivelul de informatizare).

1	Riscuri financiare	Riscul de lichiditate
		Riscul cursului de schimb
		Riscul ratei de dobânzi
		Riscul de plasament
2	Riscuri generate de parteneri	Riscul de țară
		Riscul clientelei
		Riscul de pe piața interbancară
3	După aspectul comercial al riscului	Riscul de produse
		Riscurile serviciilor
		Riscul de piață
		Riscul de imagine
4	Din punct de vedere operațional	Riscuri generate de nivelul de informatizare al băncii
		Riscuri determinate de calitatea operațiunilor
5	Riscurile gestiunii bancare interne	Riscul de strategie
		Riscul controlului intern
		Riscul de comunicare
		Riscul de reglementare
		Riscul resurselor umane

BNM (conform *Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*; *Regulamentului nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor*; *Metodologiei nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor* (SREP) prezintă drept riscuri semnificative, conform normelor prudențiale, pentru sectorul bancar: *riscul de credit și al contrapărții*; *riscul rezidual*; *riscul de concentrare*; *riscul de securitizare*; *riscul de piață*; *riscul de rată a dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare*; *riscul operațional care include și riscul denaturării securității și integrității sistemelor informaționale*; *riscul de lichiditate și riscul efectului de levier excesiv, precum și, după caz, subcategoriile ale acestor riscuri*.

Instituțiile bancare trebuie să dispună de un cadru cuprinzător de administrare a riscurilor care să acopere toate subdiviziunile, inclusiv funcțiile de suport și control, care să identifice substanța economică a expunerilor la risc și care să acopere toate riscurile relevante pentru bancă. Aria de cuprindere a administrării riscurilor trebuie să se refere, cel puțin, la riscurile prevăzute din *Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor*.

Fiecare bancă trebuie să dispună de un cadru de administrare a activității riguros conceput, care să includă o structură organizatorică clară, cu linii de responsabilitate bine definite, transparente și coerente, procese eficiente de identificare, administrare, monitorizare și raportare a riscurilor la care este sau ar putea fi expusă (simulări de criză), un proces de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, un proces de evaluare a adecvării lichidității, mecanisme adecvate de control intern, inclusiv proceduri administrative și contabile riguroase, politici și practici de remunerare care să promoveze și să fie în concordanță cu o administrare sănătoasă și eficientă a riscurilor.

Cadrul de administrare a activității, procesele și mecanismele prevăzute trebuie să fie cuprinzătoare și adaptate la natura, amploarea și complexitatea riscurilor inerente modelului de afaceri și activităților desfășurate de bancă. Mecanismele de control intern trebuie să asigure cel puțin organizarea funcțiilor de administrare a riscurilor, de asigurare a conformității și de audit intern. Principiile, criteriile tehnice și alte elemente aferente cerințelor specificate care trebuie avute în vedere de către bănci se stabilesc prin actele normative emise în aplicarea prezentei legi. Instituțiile bancare vor asigura corespunderea politicilor privind administrarea riscurilor modelului de afaceri al băncii, corelarea cu capitalul acesteia și cu experiența în administrarea riscurilor, va asigura realizarea adecvată a atribuțiilor organului de conducere și păstrarea capacității de executare a obligațiilor băncii față de deponenți și creditori, va determina nivelul de risc pe care este dispusă să și-l asume și va prevedea administrarea tuturor riscurilor aferente activității desfășurate, inclusiv aferente activităților externalizate.

Politicile privind administrarea riscurilor trebuie să fie transpuse în regulamente și reglementări interne secundare, făcându-se distincție între regulile generale aplicabile întregului personal și regulile specifice aplicabile anumitor categorii de personal și trebuie să includă, cel puțin, cerințe privind:

- ✓ procedurile de administrare a riscurilor, adaptate dimensiunii și naturii activităților băncii, care vor include identificarea și evaluarea permanentă a pozițiilor asumate de risc, monitorizarea și controlul riscurilor, inclusiv aferente activităților externalizate și tranzacțiilor din afara bilanțului;

- ✓ procesul de ajustare a procedurilor de administrare a riscurilor în funcție de modificarea profilului de risc al acesteia și de evoluțiile de pe piață;

- ✓ limitele expunerii la risc prevăzute pentru ansamblul activităților, precum și pentru fiecare activitate semnificativă în parte și/sau sucursală care să reflecte profilul de risc ales, din perspectiva raportului dintre riscurile acumulate și profitul obținut pe care banca îl consideră acceptabil în condițiile asigurării continuității activității în mod eficient și prudent. Limitele stabilite la nivelul activităților și/sau sucursalelor trebuie corelate cu cele stabilite la nivel de ansamblu al băncii;

- ✓ procedurile de autorizare a operațiunilor ce pot fi afectate de riscuri, ținând cont de responsabilitățile organului de conducere și ale personalului băncii aferente gestionării riscurilor;

✓ măsurile necesare pentru a minimiza și limita expunerile la riscurile care afectează realizarea obiectivelor băncii și/sau stabilitatea acesteia;

✓ resursele suficiente ale băncii (inclusiv resursele tehnice și umane) pentru dirijarea riscurilor.

Instituțiile bancare trebuie să identifice profilul de risc, determinând obiectivele pentru fiecare risc, asigurând o monitorizare sistematică a conformării activității cu politicile și procedurile stabilite pentru administrarea riscurilor, precum și raportarea, după caz, către organul corespunzător a încălcărilor constatate și înlăturarea acestora.

Totodată, instituțiile bancare trebuie să dispună de un sistem adecvat de schimb de informații pentru identificarea, evaluarea, monitorizarea și documentarea sistematică a riscurilor atât la nivelul băncii, cât și la nivelul subdiviziunilor și/sau sucursalelor acesteia, care va include și raportarea expunerilor la riscuri către nivelurile relevante de conducere pentru luarea deciziilor referitor la riscurile asumate de către bancă. Băncile fiind obligate să analizeze în mod prudent noile produse, piețe sau activități și să se asigure că produsele noi, schimbările semnificative ale caracteristicilor produselor existente și inițiativele majore în ceea ce privește administrarea riscurilor sunt aprobate de către organul împuternicit, să dispună de instrumente interne și de personal cu experiență corespunzătoare pentru înțelegerea, administrarea și monitorizarea riscurilor asociate. În cazul unui nivel înalt al expunerii la risc și/sau utilizării unor metode neadecvate de dirijare a riscului, instituțiile bancare sunt obligate să întreprindă măsuri de corectare, care vor cuprinde, cel puțin, următoarele:

- perfecționarea sistemelor de informare și de estimare a expunerii la risc;
- reducerea nivelului riscului;
- aplicarea altor măsuri sau o combinație a acestor măsuri, în funcție de situația concretă, starea și condițiile existente în bancă.

RISCU DE CREDIT

Potrivit legislației bancare în vigoare (*Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor*), fiecare instituție bancară dispune de un cadru de administrare a riscului de credit care ia în considerare apetitul la risc și profilul de risc, precum și condițiile de piață și cele macroeconomice. Acest cadru include politici și procese pentru identificarea, măsurarea, evaluarea, monitorizarea, raportarea și controlul/diminuarea riscului de credit și a riscului de credit al contrapartidei.

Organul de conducere al instituției bancare aprobă și revizuieste periodic strategia de administrare a riscului de credit, precum și politicile și procesele de asumare, identificare, măsurare, evaluare, monitorizare, raportare și control/diminuare pentru riscul de credit, precum și faptul că acestea sunt consecvente cu apetitul la risc stabilit. Strategia, politicile și procesele respective acoperă toate activitățile instituției

bancare pentru care expunerea din credite conduce la înregistrarea unui risc semnificativ.

În ceea ce privește riscul de credit, o instituție bancară are obligația:

- să asigure o diversitate a portofoliilor de credite în funcție de piețele-țintă și strategiile globale de creditare;
- să dispună de sisteme eficiente de gestionare și monitorizare permanentă a diferitelor portofolii purtătoare de risc de credit și a diferitelor expuneri, inclusiv pentru identificarea și gestionarea creditelor-problemă și pentru efectuarea ajustărilor de valoare și constituirea unor provizioane adecvate;
- să dispună de metodologii interne de evaluare a riscului de credit al expunerilor față de debitori individuali, titluri de valoare sau pozițiile din securitizare, precum și a riscului de credit la nivel de portofolii.

De asemenea, instituția bancară este obligată, conform legislației în vigoare, să dispună de politici și procese care stabilesc un mediu corespunzător și controlat pentru riscul de credit și care include:

✓ o strategie eficientă, precum și politici și procese sănătoase pentru asumarea riscului de credit, fără acordarea unei încrederi exagerate evaluărilor externe de credit (în cazul în care cerințele de fonduri proprii se bazează pe o evaluare externă a creditului sau pe faptul că o expunere este neevaluată, acest lucru nu absolvă instituția bancară de obligația de a lua în considerare și alte informații relevante pentru a-și evalua modul de repartizare a capitalului intern;

✓ politici și procese de administrare a creditelor, care să includă o analiză a capacității și disponibilității clienților de a rambursa datoriile la scadență (inclusiv revizuirea performanței activelor-suport în cazul expunerilor din securitizare), monitorizarea documentației, clauzelor contractuale, garanțiilor și altor forme de diminuare a riscului de credit;

✓ sisteme informaționale pentru identificarea și raportarea expunerilor la riscul de credit, către organul de conducere;

✓ limite de credit prudente și adecvate, consecvente cu apetitul la risc, profilul de risc și soliditatea capitalului instituției;

✓ procese de urmărire a excepțiilor și de raportare care asigură acțiuni prompte la nivelul organului de conducere al instituției;

✓ controale, inclusiv cu privire la calitatea, încrederea și relevanța datelor și la procedurile de validare, pentru utilizarea modelelor care identifică și măsoară riscul de credit.

Astfel, la nivelul instituției bancare, managementul riscului de credit se realizează ținând cont de o serie de aspecte, precum:

Managementul riscurilor semnificative. Politica de creditare a băncii prevede că expunerile la riscul de credit care depășesc pragul stabilit în sumă absolută sau procent din fondurile proprii, precum și cele care presupun un risc de credit ridicat sau nu sunt caracteristice activității desfășurate de bancă sunt considerate riscuri semnificative și se

---

aprobă de către conducerea superioară a băncii. De asemenea, instituțiile bancare dispun de proceduri pentru evaluarea garanțiilor reale și pentru verificarea faptului că respectivele garanții sunt executabile și valorificabile.

Delegarea de competențe în sistem piramidal. În general, în activitatea de creditare instituțiile bancare au următoarele niveluri de competențe:

- a) Organul de conducere în funcția sa de supraveghere (Consiliul de administrație) pentru expunerile mari din fondurile proprii;
- b) Comitetul de direcție;
- c) Comitetul de credite din Centrală;
- d) Comitetul de credite;
- e) Competențe individuale, la nivelul directorilor din structura teritorială, precum și competențe acordate ofițerilor de credit.

Managementul riscului de concentrare vizează monitorizarea următoarelor limite legate de:

1) *expunerile mari individuale față de clienți* sau grupuri de clienți aflați în legătură, care nu trebuie să depășească un procent anume (atât individual, cât și cumulativ), stabilit conform legislației în vigoare de conducerea instituției din fondurile proprii;

2) *încadrarea în limite sectoriale*, al plafonului stabilit, în care instituția bancară stabilește, prin politici proprii, un nivel maxim de expunere pe un sector economic, exprimat ca procent din total. Limitele sectoriale sunt flexibile și pot fi ajustate în funcție și de evoluția acestor sectoare;

3) *încadrarea în limite pe zone geografice*, în funcție de gradul de dezvoltare economică, de prezența unităților teritoriale bancare, strategia de risc propune limite de expunere pe aceste zone.

Managementul riscurilor reziduale. Instituția bancară, prin proceduri proprii, vizează o cât mai bună acoperire a riscurilor și o reducere a riscului rezidual, respectiv a pierderilor finale din activitatea de creditare.

RISUL DE PIAȚĂ

Conform legislației în vigoare (*Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor*), instituțiile bancare sunt obligate să dispună și să aplice o serie de politici, aprobate de către organele de conducere în funcția lor de supraveghere, pentru identificarea, măsurarea și administrarea adecvată a riscului de piață care să furnizeze o imagine completă referitoare la expunerea la riscul de piață la nivelul instituției.

Astfel, politicile de administrare a riscului de piață trebuie:

- să fie coerente în raport cu apetitul la risc, profilul de risc, importanța sistemică și nivelul de capitalizare al instituției bancare;
- să ia în considerare condițiile de piață și macroeconomice, precum și riscul de deteriorare semnificativă a lichidității pieței;

- să descrie în mod clar rolurile și responsabilitățile legate de identificarea, măsurarea, monitorizarea și controlul riscului de piață.

De asemenea, instituțiile bancare dispun de procese care asigură un mediu de control adecvat al riscului de piață și care includ:

a) sisteme informaționale eficiente pentru identificarea, monitorizarea și raportarea expunerii la riscul de piață către organul de conducere în funcția sa de supraveghere și către conducerea superioară;

b) limite adecvate pentru riscul de piață, corelate cu apetitul la risc al băncii, profilul de risc și nivelul de capitalizare, precum și cu capacitatea conducerii de a administra respectivul risc;

c) procese de urmărire și raportare, care să asigure luarea de măsuri la nivel corespunzător, respectiv al conducerii superioare sau al organului de conducere în funcția sa de supraveghere;

d) mecanisme eficiente de control având ca obiect utilizarea modelelor în scopul identificării și cuantificării riscului de piață, precum și al stabilirii limitelor;

e) politici și procese sănătoase pentru repartizarea expunerilor la portofoliul de tranzacționare.

Gestionarea riscului de piață, la nivelul instituției bancare, se realizează pe mai multe paliere, începând cu compartimentele de *front-office* și terminând cu structurile corespondente din *Centrala băncii*.

În gestionarea riscului de piață, procedurile de lucru și control pentru activitățile sensibile ale perimetrului de piață presupun:

- controlul zilnic independent al parametrilor de piață utilizați pentru reevaluarea instrumentelor de piață;

- definirea metodelor de reevaluare (marcare la piață, preț de înlocuire, scontare de fluxuri viitoare etc.);

- verificarea permanentă a respectării limitelor;

- stabilirea controlului permanent asupra sectorului de trezorerie.

În măsura în care instituția bancară se bazează, în scopul evaluării riscului de piață, pe modele, aceasta trebuie să se asigure că modelul este validat de către o funcție independentă de unitățile de lucru care prezintă relevanță din perspectiva asumării de riscuri.

De asemenea, în scopul administrării eficiente a riscurilor, instituțiile bancare includ expunerea la riscul de piață în programele de simulări de criză.

La nivelul fiecărei instituții bancare, riscul de piață este gestionat și monitorizat avându-se în vedere cele trei mari componente ale sale:

1) *Riscul de preț*. Instituțiile bancare sunt supuse acestui risc generat de participațiile pe termen lung în diferite societăți comerciale, dar și în cazul titlurilor de stat. În general, toate participațiile sunt aprobate de Organele de conducere în funcția lor de supraveghere sau de Comitetul de direcție.

2) *Riscul valutar*. Este determinat de volatilitatea cursurilor de schimb a valurilor în care instituția bancară are denumite activele și pasivele sale. Instituția bancară urmărește în principal închiderea pozițiilor generate de tranzacțiile cu clienții, activitatea de trading fiind limitată.

3) *Riscul de dobândă*. Principalul instrument utilizat în măsurarea acestui risc este *analiza GAP* combinată cu o măsură a sensibilității bilanțului la modificări ale ratelor de piață ale dobânzii. Înțelegerea comportamentului clienților joacă un rol important în acuratețea măsurării riscului de dobândă, fiind relevantă în principal în cazul conturilor curente și al depozitelor, a căror maturitate efectivă este semnificativ mai mare decât cea contractuală. Riscul de dobândă generat de activitățile comerciale și de cele în nume propriu sunt acoperite, în măsura în care este posibil, pe bază individuală sau prin utilizarea de tehnici de macroacoperire, utilizând derivate pe rata dobânzii.

RIScul DE TRANZACȚII DE SECURITIZARE

Conform legislației în vigoare, instituțiile bancare dispun de politici și proceduri adecvate de evaluare și tratament a riscurilor ce decurg din tranzacții de securitizare în care acestea au calitatea de investitor, inițiator sau sponsor, inclusiv riscurile reputaționale, de tipul celor care rezultă din structuri sau produse complexe, pentru a se asigura că substanța economică a tranzacției este integral reflectată în deciziile de evaluare și administrare a riscurilor.

Astfel, instituțiile bancare inițiatore de tranzacții de securitizare reînnoibile, cu clauze de rambursare anticipată, trebuie să dispună de planuri de lichiditate adecvate care să trateze eventualele implicații negative ce pot decurge atât din operațiunile de rambursare planificată, cât și din operațiunile de rambursare anticipată.

În cazul în care o instituție bancară inițiază o operațiune de securitizare și nu realizează transferul unui nivel semnificativ al riscului de credit aferent expunerilor securitizate, aceasta trebuie, fie să dețină un capital suplimentar față de cerința de capital reglementată prin *Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor* și *Regulamentul nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții*, fie să nu aplice nicio reducere a nivelului capitalului reglementat ca urmare a tratamentului aferent securitizării.

RIScul DE LICHIDITATE

Riscul de lichiditate poate apărea fie din incapacitatea activelor bancare de a se transforma în monedă lichidă, fie din estimarea incorectă a nevoilor de lichiditate. Astfel, sarcina gestiunii bancare este de a adapta permanent lichiditatea curentă la lichiditatea necesară plăților exigibile. Pe termen lung, deținerea de active lichide prea mari față de nevoile reale de lichiditate poate afecta rentabilitatea băncii. Pe de altă parte, prea puține lichidități pot crea probleme de insolvabilitate și faliment.

Gestiunea lichidității bancare se realizează cu ajutorul *poziției monetare* care reprezintă valoarea la un moment dat a tuturor activelor lichide:

- *numerarul* aflat în posesia instituției bancare;
- *disponibilul în cont la Banca Centrală* (rezervele minime obligatorii impuse ca măsură prudențială de către Banca Centrală);
- *disponibilul în conturi curente la alte bănci (depozite la vedere)*;
- *sume de încasat de la alte bănci* aflate în tranzit sau în curs de decontare (valoarea instrumentelor de plată: cekuri, bilete la ordin, cambii, depuse la băncile corespondente spre încasare sau la Banca Centrală pentru a obține finanțare).

În condițiile în care obiectivul gestiunii bancare este *maximizarea rentabilității*, atunci *valoarea activelor lichide trebuie minimizată*, deoarece niciuna din componentele poziției monetare nu aduce băncii venituri.

Gestiunea poziției monetare presupune asigurarea încadrării în nivelul minim al rezervelor obligatorii și adecvarea permanentă a valorii activelor lichide la nevoia de lichiditate.

Conform legislației în vigoare, *Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor*, instituțiile bancare trebuie să dispună de strategii, politici, procese și sisteme robuste, elaborate și dezvoltate de *organul de conducere*, pentru identificarea, măsurarea, administrarea și monitorizarea permanentă a riscului de lichiditate, inclusiv pe parcursul zilei (*intraday*).

Astfel, strategiile, politicile, procesele și sistemele de administrare a riscului de lichiditate la nivelul unei instituții bancare trebuie:

- ✓ ajustate în funcție de liniile de activitate, monede, sucursale și entități juridice și trebuie să includă mecanisme corespunzătoare de alocare a costurilor, beneficiilor și riscurilor de lichiditate.
- ✓ să fie proporționale cu complexitatea, profilul de risc, obiectul de activitate al băncii și toleranța la risc stabilite de organul de conducere.
- ✓ să aibă în vedere și modalitatea în care alte riscuri, cum ar fi riscul de credit, riscul de piață, riscul operațional și riscul reputațional, pot afecta strategia generală de lichiditate a băncii.

Conducerea superioară este responsabilă pentru dezvoltarea strategiilor, politicilor, proceselor și sistemelor pentru administrarea riscului de lichiditate în conformitate cu toleranța la risc stabilită, precum și pentru asigurarea unei lichidități optime.

Fiecare instituție bancară are obligația să elaboreze metodologii pentru identificarea, măsurarea, administrarea și monitorizarea pozițiilor de finanțare care trebuie să includă fluxurile de numerar semnificative prezente și viitoare, provenite din active, datorii, elemente din afara bilanțului, inclusiv datorii contingente și posibilul impact al riscului reputațional.

De asemenea, instituțiile bancare trebuie să identifice, să măsoare, să administreze și să monitorizeze pozițiile de finanțare pentru monedele în care instituția este activă, astfel:

a) să evalueze necesitățile sale agregate de lichiditate în valută și să determine neconcordanțele de monedă acceptabile;

b) să analizeze și să monitorizeze separat și agregat necesitățile de lichiditate pentru fiecare monedă în care desfășoară o activitate semnificativă;

c) să evalueze probabilitatea pierderii accesului pe piețele valutare, precum și gradul de convertibilitate al monedelor în care aceasta își desfășoară activitatea.

Pentru a administra și monitoriza eficient necesitățile sale nete de finanțare, o instituție bancară trebuie să aibă capacitatea de a calcula pozițiile de lichiditate *intraday* pentru orizonturi de timp atât scurte cât și lungi în toate monedele în care aceasta desfășoară activități, atât la nivelul fiecărei sucursale, cât și la nivel de grup, pe bază agregată.

De asemenea, instituțiile bancare trebuie să dispună de un sistem informațional capabil:

- să furnizeze organului de conducere în funcția sa de supraveghere și conducerii superioare informații oportune și de perspectivă privind poziția lichidității;

- să surprindă toate sursele de risc de lichiditate, inclusiv riscurile contingente și factorii declanșatori asociați acestora, precum și acele rezultate din noile activități;

- să aibă capacitatea de a furniza informații cu grade de sensibilitate mai ridicate în timpul evenimentelor de criză.

Instituțiile bancare trebuie să aibă în vedere scenarii alternative privind pozițiile de lichiditate și factorii de diminuare a riscului care să vizeze în special elementele din afara bilanțului și alte datorii contingente, inclusiv cele ale entităților special constituite în scopul securizării sau ale altor entități cu scop special, în raport cu care acestea acționează ca sponsor sau furnizează suport de lichiditate semnificativ. Pentru a se asigura că planurile de redresare privind lichiditatea pot fi puse în aplicare imediat, instituțiile bancare trebuie să ia o serie de măsuri operaționale în avans care presupun deținerea de garanții disponibile imediat pentru finanțare de la Banca Centrală.

RISUL OPERAȚIONAL

Riscul operațional este inherent tuturor produselor, activităților, procedurilor și sistemelor instituției bancare. Gestiunea sa fiind parte integrantă a funcțiilor de management la toate nivelurile și se bazează, în mare măsură, pe dispozitivul de control intern care cuprinde: supravegherea permanentă, controlul permanent și periodic prin misiunile de audit și inspecție.

Pilotajul riscului operațional permite o alocare eficientă a resurselor pentru remedierea disfuncționalităților constatate și pentru reducerea pierderilor, punând la dispoziția instituției bancare informații pertinente cu privire la această categorie de risc bancar semnificativ.

Un sistem eficient de pilotaj al riscului operațional trebuie să permită:

- identificarea, analiza și evaluarea riscurilor operaționale;
- controlul și monitorizarea acestora;
- punerea în practică de măsuri eficiente în scopul prevenirii apariției riscurilor

operaționale și reducerea impactului negativ în cazul în care acestea s-au produs.

Astfel, politicile de administrare a riscului, au în vedere o serie de tipuri de evenimente generatoare de risc operațional, și anume:

✓ *frauda internă* (raportarea cu rea-credință a pozițiilor, furtul, încheierea de către salariați de tranzacții în cont propriu);

✓ *frauda externă* (tâlhăria, falsificarea, spargerea unor coduri aferente sistemelor informatice);

✓ *practici defectuoase legate de clientelă, produse și activități* (utilizarea necorespunzătoare a informațiilor confidențiale deținute în legătură cu clientela, spălarea banilor, vânzarea unor produse neautorizate, folosirea greșită de către clienți a produselor și serviciilor aferente sistemului „e-banking”);

✓ *punerea în pericol a activelor corporale* (acte de terorism sau vandalism, calamități naturale);

✓ *întreruperea activității și funcționarea defectuoasă a sistemelor* (defecțiuni ale componentelor *hardware* și *software*, probleme legate de telecomunicații, proiectarea, implementarea și întreținerea defectuoasă a sistemului „e-banking”);

✓ *tratamentul aplicat clienților și contrapartidelor comerciale*, precum și procesarea defectuoasă a datelor legate de aceștia (înregistrarea eronată a datelor de intrare, administrarea defectuoasă a garanțiilor reale, documentația legală incompletă, accesul neautorizat la conturile clienților, litigii);

✓ *securitatea sistemului „e-banking”* (angajamente ale instituției rezultate în mod fraudulos prin contrafacerea monedei electronice sau înregistrarea unor pierderi ori a unor angajamente suplimentare de către clienți în cazul unui acces defectuos în cadrul sistemului).

Cadrul de administrare a riscului operațional trebuie să acopere apetitul și toleranța la risc al instituției bancare și să ia în considerare condițiile de piață și pe cele macroeconomice, în conformitate cu politicile de administrare a acestui risc, inclusiv măsura și modul în care riscul operațional este transferat în afara instituției bancare.

Procedurile utilizate în administrarea riscului operațional sunt:

- 1) proceduri de evaluare;
- 2) proceduri de monitorizare;
- 3) proceduri de reducere a riscului fie prin corectarea la timp a erorilor constatate și prin introducerea unor tehnologii de procesare și asigurare a securității informațiilor, fie prin transferul riscului către alte domenii de activitate.

Conform *Regulamentului nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor*, instituțiile bancare sunt obligate să implementeze un sistem

informațional adecvat pentru: monitorizarea riscului operațional, colectarea și analizarea datelor aferente acestui tip de risc, cât și facilitarea unor raportări adecvate către organul de conducere și conducerea superioară în vederea susținerii unei administrări proactive a riscului operațional.

RISCU DE RATĂ A DOBÂNZII DIN ACTIVITĂȚI ÎN AFARA PORTOFOLIULUI DE TRANZACȚIONARE

Potrivit *Regulamentului nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor*, precum și conform *Metodologiei nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor (SREP)*, instituțiile bancare trebuie să demonstreze că nivelul fondurilor proprii deținute, stabilite prin intermediul sistemului de cuantificare, acoperă și riscul de rată a dobânzii din afara portofoliului de tranzacționare. Instituțiile bancare vor implementa sisteme de identificare, evaluare și administrare a riscului rezultat din variațiile potențiale ale ratelor dobânzii care afectează activitățile băncii care sunt în afara portofoliului de tranzacționare.

Organul de conducere al instituției bancare este autoritatea abilitată să asigure elaborarea și implementarea strategiei, politicilor și proceselor de risc de rată a dobânzii. De asemenea, instituțiile bancare trebuie să dispună de capacitatea necesară pentru a calcula modificările potențiale ale valorii economice a activităților din afara portofoliului de tranzacționare ca urmare a schimbării nivelurilor ratelor dobânzii, precum și nivelul general al riscului de rată a dobânzii din afara portofoliului de tranzacționare atât la nivel individual cât și consolidat.

Calculul modificărilor potențiale ale valorii economice ca urmare a schimbării nivelurilor ratelor dobânzii se realizează prin metodologii de calcul proprii, în conformitate cu profilul de risc și politicile de administrare a riscului aferente acestora.

BNM își va forma o opinie clară asupra modului în care variațiile ratelor dobânzii pot avea un impact negativ asupra câștigurilor și valorii economice a băncii (valoarea actualizată a fluxurilor de numerar nete așteptate) pentru a dobândi atât o viziune pe termen scurt, cât și o viziune pe termen lung asupra unei posibile amenințări pentru adecvarea capitalului. În acest sens, BNM va analiza și își va forma o opinie clară asupra structurii activelor, datoriilor și expunerilor din elementele extrabilanțiere ale băncii. La analiza impactului asupra valorii economice a băncii, Banca Națională a Moldovei va ține cont mai întâi de rezultatele unui șoc standard (o modificare bruscă și neașteptată a ratei dobânzii cu 200 puncte de bază sau o altfel de modificare prevăzută de actele normative ale BNM) pentru a obține un nivel de referință inițial ca element de comparație pentru modul în care variațiile ratelor dobânzii afectează banca.

În cadrul acestei analize, BNM va analiza minuțios sensibilitatea impactului bilanțului asupra schimbărilor produse în principalele ipoteze subiacente (mai ales, în privința conturilor de clienți fără date specifice de reevaluare și/sau capitaluri proprii).

Banca Națională a Moldovei va analiza impactul acestor ipoteze analizând rezultatul testului standard de „extreme” și apoi izolând riscurile de valoare economică asociate ajustărilor de comportament al băncii pentru a putea, printre altele, să identifice și să înțeleagă riscurile asociate activității de stabilizare a câștigurilor ca fiind distincte de cele asociate altor aspecte din modelul de afaceri.

Pe lângă utilizarea șocului standard, BNM va ține cont și de utilizarea propriilor scenarii de șoc specifice (de exemplu, un șoc mai puternic sau mai redus, pentru toate sau doar unele dintre monede, acceptarea de decalaje neparalele ale ratelor, luarea în calcul a riscului de bază etc.). În cazul deciderii asupra nivelului la care se stabilesc aceste scenarii de șoc suplimentare, Banca Națională a Moldovei va ține cont de factori precum nivelul general al ratelor dobânzii, forma curbei randamentului și orice caracteristici naționale relevante specifice sistemelor financiare ale acestora. Prin urmare, sistemele interne ale băncii trebuie să fie suficient de flexibile pentru a calcula sensibilitatea acesteia la orice șoc standard prevăzut.

În cadrul evaluărilor cantitative, Banca Națională a Moldovei va ține cont și de rezultatele metodologiilor interne ale băncii pentru cuantificarea riscului de rată a dobânzii, la necesitate. Analiza acestor metodologii, va contribui la înțelegerea principalilor factori de risc care stau la baza profilului de risc de rată a dobânzii specific băncii. BNM va evalua dacă acele bănci care își desfășoară activitatea operând cu diferite monede efectuează o analiză a riscului de rată a dobânzii pentru fiecare monedă în care acestea au o poziție semnificativă, ținând cont de corelațiile istorice dintre monede. La analiza rezultatelor obținute în urma impactului șocului standard, și a celor obținute prin metodologiile interne ale băncii, BNM va lua în considerare cifre „cu indicativ temporal” și tendințe istorice. Aceste rate se vor compara cu cele ale băncilor cu profil de risc similar și cu situația globală de pe piață.

Conform prevederilor BNM, instituțiile bancare trebuie să dispună de capacitatea necesară pentru a calcula și raporta orice modificare a valorii economice ca urmare a aplicării unor schimbări bruște și neașteptate ale ratelor dobânzii (*șoc standard*).

În cazul în care valoarea economică a băncii scade cu mai mult de 20% din fondurile proprii ca urmare a aplicării șocurilor standard, aceasta va discuta cu BNM măsurile necesare pentru diminuarea declinului potențial, care pot include, printre altele, următoarele:

- îmbunătățirea activității de administrare a riscului;
- modificarea limitelor interne;
- reducerea profilului de risc;
- creșterea cerinței de capital reglementat.

Băncile trebuie să dispună de capacitatea de a măsura expunerea, dacă aceasta este semnificativă, și sensibilitatea la modificările formei curbei de randament, la modificările între diferite rate ale pieței (*basis risk*) și la modificările ipotezelor, cum ar

fi cele privind comportamentul clienților. BNM stabilește periodic dimensiunea șocurilor standard având în vedere modificările legate de nivelul general al ratelor dobânzii și volatilitatea acestora.

RISCU REPUTAȚIONAL

Necunoașterea riscului reputațional și neluarea măsurilor de păstrare a reputației bancare poate aduce, uneori, prejudicii incalculabile, traduse în pierderi bănești și de substanță în afacerile unei instituții bancare.

Riscul reputațional este definit, conform *Regulamentului nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor*, ca fiind riscul actual sau viitor de afectare negativă a profiturilor și capitalului determinat de percepția nefavorabilă asupra imaginii unei instituții de credit de către clienți, contrapartide, acționari, investitori sau autorități de supraveghere.

BNM va efectua o analiză a riscului reputațional la care este expusă banca, aplicând înțelegerea acestora cu privire la guvernanta băncii, modelul său de afaceri, produsele sale și mediul în care aceasta își desfășoară activitatea. Prin natura sa, riscul reputațional este mai relevant pentru băncile mari, mai ales pentru cele cu titluri de capital sau de creanțe cotate sau cele care își desfășoară activitatea pe piețe interbancare. În consecință, când evaluează riscul reputațional, BNM se va axa pe băncile care prezintă aceste caracteristici.

Riscul reputațional, face parte din categoria riscurilor ce apar datorită inadaptabilității instituțiilor bancare la noile produse, piețe, strategii sau situații și constă în înregistrarea de pierderi sau nerealizarea rezultatelor estimate ca urmare a lipsei de încredere a clienței în instituțiile bancare.

Obiectivele urmărite în gestionarea riscului reputațional la nivelul instituțiilor bancare sunt următoarele:

- definirea atributelor imaginii de marcă a instituției bancare, în deplin acord cu strategia și valorile sale;
- determinarea metodelor de evaluare a reputației instituției bancare;
- definirea mijloacelor de îmbunătățire a imaginii de marcă a instituției bancare;
- elaborarea unor planuri de acțiune pentru soluționarea eficientă a eventualelor situații de criză reputațională.

Astfel, în ceea ce privește administrarea riscului reputațional, un rol important la nivelul instituției bancare îl dețin structurile de promovare a principiilor și regulilor deontologiei bancare.

În vederea controlării eficiente a acestui tip de risc, instituțiile bancare elaborează norme interne și reguli deontologice obligatorii pentru orice angajat, iar implicarea personalului în alte activități profesionale, în afara instituției, este posibilă doar cu aprobarea structurilor ierarhice superioare.

Bibliografie selectivă:

1. Acordul Basel III: cadrul internațional de reglementare pentru bănci.
2. BĂTRÂNCEA, I., TRENCA, I. (coord.) *Analiza performanțelor și riscurilor bancare*. Cluj-Napoca: Risoprint, 2008.
3. COCRIȘ, V., MARIEȘ, A. *Managementul performanțelor și al riscurilor bancare*. București: Wolters Kluwer, 2010.
4. NEDELESCU, M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.
5. OPRÎTESCU, M. *Managementul riscurilor și performanțelor bancare*. Craiova: Ed. Universitaria, 2006.
6. PALFI, C. *Managementul financiar-contabil al riscurilor în activitatea bancară*. Cluj-Napoca: Risoprint, 2009.
7. TRENCA, I., SILIVESTRU, H. *Managementul riscului operațional în bănci*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2011.
8. Directiva nr. 49/2006/CE privind rata de acoperire a capitalului întreprinderilor de investiții și al instituțiilor de credit.
9. Directiva nr. 36/2013/UE cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.
10. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
11. Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor.
12. Regulamentul nr. 102/2020 cu privire la tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci.
13. Regulamentul nr. 103/2020 cu privire la tratamentul riscului de ajustare a evaluării creditului pentru bănci.
14. Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.
15. Regulamentul nr. 111/2018 cu privire la tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate.
16. Regulamentul nr. 112/2018 cu privire la tehnicile de diminuare a riscului de credit utilizate de bănci.
17. Regulamentul nr. 113/2018 cu privire la tratamentul riscului operațional pentru bănci potrivit abordării de bază și abordării standardizate.
18. Regulamentul nr. 114/2018 cu privire la tratamentul riscului de piață potrivit abordării standardizate.
19. Regulamentul nr. 115/2018 cu privire la tratamentul riscului de decontare/livrare pentru bănci.
20. Regulamentul nr. 116/2018 cu privire la calculul de către bănci al ajustărilor specifice și al ajustărilor generale pentru riscul de credit.
21. Regulamentul nr. 200/2018 cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor.
22. Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.
23. Regulamentul 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții.

Subiectul 10

GESTIUNEA ACTIVITĂȚII DE CREDITARE

- 10.1. Gestiuena portofoliului de credite
- 10.2. Impactul politicii de creditare asupra calității gestiunii portofoliului de credite
- 10.3. Evaluarea metodologiei de analiză a portofoliului de credite în instituțiile bancare
- 10.4. Gestiuena activelor neperformante în activitatea bancară
  - 10.4.1. Factori determinanți ai creditelor neperformante
  - 10.4.2. Gestionarea creditelor neperformante
- 10.5. Gestiuena riscului de credit

Obiective:

- să explice esența și caracteristicile politicii de creditare a instituțiilor bancare;
- să descrie managementul portofoliului de credite al instituțiilor bancare;
- să descrie analiza factorilor ce influențează structura și calitatea portofoliului creditar;
- să explice monitoringul creditar și controlul calității portofoliului de credite al instituțiilor bancare;
- să explice evaluarea influenței riscului creditar asupra profitabilității portofoliului creditar;
- să enumere criteriile de evaluare a calității portofoliului creditar.

Noțiuni de bază:

politica de credit; activitatea de creditare; portofoliu de credite; credite neperformante, risc de credit.

10.1. Gestiunea portofoliului de credite

Principala funcție economică a instituțiilor bancare este de a oferi servicii în domeniul creditării. Activitatea de creditare, pe de o parte, vizează creșterea veniturilor băncii. Pe de altă parte, dacă ne referim la rolul instituțiilor bancare în sistemul macroeconomic, activitatea de creditare are menirea de a obține o creștere esențială a capitalului social. În consecință, activitățile instituțiilor financiare în domeniul creditării contribuie la generarea de venituri nu numai la nivelul băncii, ci și al societății în general.

Criza economică globală de la începutul secolului XXI, în general, și cea financiară, în particular, a agravat problemele economiei naționale, lăsând o amprentă vizibilă asupra sectorului bancar. Aceste dificultăți care s-au confruntat cu restricții privind accesul la finanțarea externă au afectat negativ dezvoltarea procesului creditării. De asemenea, a fost negativ influențat costul creditelor pentru entitățile economice, precum și calitatea portofoliilor de credite ale instituțiilor bancare autohtone. În contextul dat, gestionarea eficientă a calității portofoliului modern de credite în cadrul unei instituții bancare este imposibilă, fără a lua în considerare noile realități financiare și problemele care au apărut în timpul crizei și care necesită formarea unei noi paradigme în acest domeniu.

În același timp, realizarea unui portofoliu de credite de înaltă calitate ar trebui să țină cont de rolul din ce în ce mai mare al împrumuturilor bancare în asigurarea sustenabilității durabilității și stabilității dezvoltării economiei naționale. Pentru a face acest lucru, în primul rând, este necesar să studiem specificul condițiilor în care o bancă modernă funcționează și desfășoară activități de credit și, de asemenea, să analizăm esența și conținutul modern al noțiunii de „**portofoliu de credite bancare**”.

Luând în considerație faptul că operațiunile de credite constituie cea mai mare parte a portofoliului activelor bancare, este necesar de analizat portofoliul de credit integral și de depistat specificul proceselor de formare și gestionare a lui.

În literatura de specialitate, portofoliul de credite este definit ca fiind totalitatea creditelor acordate de o instituție bancară, clasificate în diverse criterii privind factorii generatori de risc de credit sau după metodele de evitare a acestuia, la un moment dat.

În legislația Republicii Moldova cu privire la activitatea bancară este stipulată gama operațiunilor (portofoliul) instituțiilor bancare, astfel fiind dată definirea portofoliului ca fiind totalitatea contractelor încheiate și active de atragere și plasare a resurselor. De aici, prin portofoliu de credite se subînțelege totalitatea contractelor active de plasare a resurselor de credite.

În componența portofoliului de credite intră diferite tipuri de operațiuni de creditare, care diferă prin subiectul și obiectul creditării. În așa fel, unii autori prezintă portofoliul de credite ca fiind totalitatea creditelor acordate și prin asta iau în calcul doar operațiunile efectuate, iar alții prezintă portofoliul de credite ca fiind alegerea direcțiilor de creditare, adică activități de finanțare planificate. Aceste două puncte de

---

vedere sunt complementare, ceea ce presupune că portofoliul de credite reprezintă în sine totalitatea creditelor, care corespunde cerințelor băncii în ceea ce privește direcțiile de credite.

Drept subiecți ai creditării sunt persoanele juridice sau fizice, capabile să achite plăți care dispun de garanții materiale sau de alt tip pentru a desfășura afaceri economice, inclusiv din credite.

Din practica financiar-bancară, de cele mai multe ori, rezultă următoarea clasificare a subiecților creditării:

- întreprinderi și organizații de stat;
- cooperative;
- populația, care desfășoară activitate individuală;
- alte instituții bancare;
- alte entități, inclusiv organele puterii de stat, întreprinderi mixte, asociații și organizații internaționale.

Din cele relatate, putem generaliza că totalitatea plasamentelor acordate de bancă clienților săi sub formă de credite bancare reprezintă *portofoliul de credite* al băncii, care cuprinde categorii de credite, indiferent de destinație și de perioada conferită.

Respectând principiul că activitatea de angajare și acordare a creditelor sub toate formele, inclusiv cea de asumare a unor riscuri, se bazează pe resursele proprii și atrase ale băncilor. Astfel este necesar ca evidența contabilă să se structureze pe un sistem de conturi corespunzător, în lei și valută, de credite și disponibilități deschise diferențiat, pe următoarele categorii: tipul de valută; termenul scurt, mijlociu, lung; tipul de capital al agenților economici: de stat, privat, mixt, străin sau al persoanelor fizice.

Abordarea de portofoliu la formarea activelor constă în maximizarea utilității, adică în creșterea rentabilității din active prin diversificarea concomitentă a riscurilor. Diminuarea riscurilor prin combinarea activelor și diversificarea portofoliului reprezintă un efect comun la „păstrarea” portofoliului. Pe plan național, putem afirma că la baza asumării de către bancă a unor angajamente, elementele de analiză utilizate de cele mai multe ori sunt următoarele:

- încadrarea în strategia generală a băncii, în concordanță cu politica monetară a BNM;
- obținerea unui profit cât mai mare, evitarea riscurilor, gestionarea cât mai eficientă a resurselor băncii;
- situația financiară a fiecărui client – ce vizează urmărirea lichidității, solvabilității, responsabilității acestuia în activitatea desfășurată și poziția pe piață a fiecăruia;
- activitatea asumării angajamentelor și derulării operațiunilor de creditare va fi realizată treptat, pe măsura posibilităților, descentralizată, în sensul aprecierii serviciilor de clientelă, din punctul de vedere al localizării teritoriale.

Portofoliul de credite poate fi *stabil* sau *variabil*.

Portofoliul stabil își păstrează structura pe o perioadă prestabilită de timp, durata căreia este stabilită prin politica de credit. Portofoliul variabil, în totală corespundere cu denumirea sa, are o structură dinamică a creditelor sale, componența cărora este renovată cu scopul obținerii unui efect economic maxim.

Portofoliul de credite poate fi *specializat* sau *complex*.

Portofoliul specializat este orientat către o anumită grupă de credite, care sunt legate nu prin scopuri comune, dar prin criterii speciale. Respectiv, portofoliul complex presupune combinarea diferitelor grupe de credite.

Separarea creditelor în grupuri se face pe principiul uniformității creditelor. Astfel, separarea creditelor în grupe poate fi efectuată pe următoarele direcții: pe subiecte și obiecte ale creditării, pe termene de scadență și volumul creditelor, și, de asemenea, pe alte direcții pornind de la clasificarea creditelor.

În corespundere cu aceasta, putem menționa diversitatea portofoliului de credite în funcție de tipurile de credite componente. Considerând sfera de utilizare, este necesar o analiză a sectorului real al economiei pe ramuri pentru a determina „ramura creditării” pe clasificator, care va presupune separarea următoarelor tipuri de portofolii: portofoliul operațiunilor comercial-intermediare, portofoliul construcțiilor, portofoliul telecomunicațiilor, portofoliul agriculturii, portofoliul energetic, portofoliul construcțiilor de mașini și utilaje, portofoliul metalurgiei, portofoliul transporturilor, portofoliul industriei chimice, portofoliul industriei lemnului, portofoliul industriei ușoare, portofoliul industriei alimentare, portofoliul industriei farmaceutice, portofoliul creditelor acordate altor instituții financiare etc.

Poziția pe piață și cererea pentru o bancă, strategia afacerii și a riscului și capacitatea sa de a acorda credite este reflectată de portofoliul de credite. În acest sens, menținerea unei performanțe ridicate a activității de creditare permite respectarea principiilor de creare a portofoliului de credite.

Într-o viziune îngustă, principiile generale de creare a portofoliului creditar se prezintă sub următoarele aspecte:

✓ *prudența bancară* – principiu fundamental care caracterizează întreaga activitate a unei instituții bancare;

✓ *credibilitatea împrumutaților* – suportul moral și elementul psihologic esențial fără de care nu există creditul, care presupune cunoașterea clientului printr-o continuă activitate de informare și documentare, cu scopul de a acumula informația necesară referitoare la unele aspecte concrete ale activității acestuia. Toate operațiunile de credit și de garanție se consemnează în documente contractuale. Pe parcursul derulării creditului, în scopul minimizării riscului de nerambursare, banca va monitoriza activitatea debitorului;

✓ *planificarea creditelor* – planificarea surselor bănești din care banca va acorda credite și planificarea clasificării portofoliului de credit conform diverselor destinații;

✓ *rambursarea și achitarea creditului.* Creditele acordate trebuie să fie avantajoase pentru bancă și pentru debitori, drept care debitorul va avea posibilitate să-și lărgescă afacerea, să ramburseze creditul și să achite dobânzile în termenii stabiliți;

✓ *asigurarea creditului.* Creditele sunt acordate pe bază de garanții consemnate în contractele de credit și în contractele de garanții.

Creditarea constituie cea mai importantă operațiune de plasament a instituțiilor bancare. Ponderea sa în totalul plasamentelor diferă de la o instituție la alta, însă media depășește 50%, fiind cea mai însemnată sursă de profit a instituțiilor bancare.

Activitatea de creditare trebuie să fie eficientă atât pentru instituția bancară, deoarece prin optimizarea și diversificarea portofoliului de credite, aceasta poate obține o creștere a profitabilității, cât și pentru client, care pe seama creditelor ca principală sursă de finanțare poate să-și dezvolte activitatea, să obțină profit și, astfel, să ramburseze creditul și să achite dobânda aferentă conform prevederilor stipulate în contractul de creditare.

Fiind o activitate atât de importantă, acordarea creditelor se realizează pe baza unui set de principii, cu respectarea legislației în vigoare, a normelor bancare și a competențelor de aprobare proprii fiecărei instituții. Astfel, principiile ce guvernează, în general, activitatea de creditare sunt (Fig. 10.1):

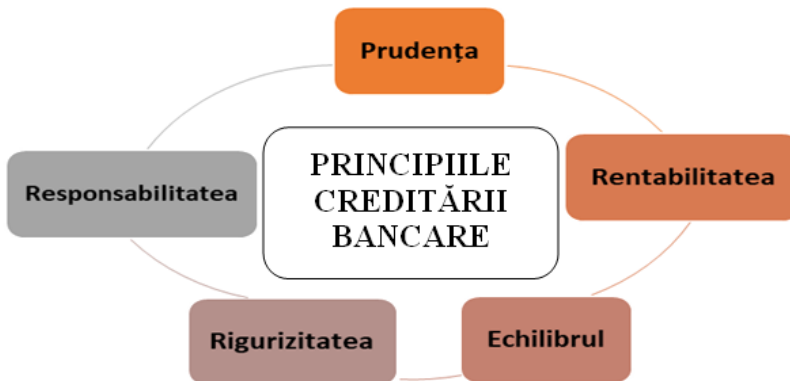

Fig. 10.1. Principiile creditării bancare

➤ *Prudența*, presupune ca întreaga analiză a creditului să aibă în vedere utilizarea tuturor informațiilor relevante din documentația de creditare și din cunoașterea clientului, astfel încât decizia să nu implice asumarea de riscuri inacceptabile și să genereze irosirea fondurilor de care instituția bancară este responsabilă.

➤ *Responsabilitatea*, presupune faptul că fiecare persoană implicată în analiza și aprobarea unui dosar de credit va examina cu maximă atenție necesitatea și oportunitatea creditului, precum și riscurile asumate de instituția bancară finanțatoare. Responsabilitatea se manifestă și printr-o atitudine constructivă și flexibilă față de solicitările clienților, însă fără a pune în pericol poziția de risc a instituției bancare.

➤ *Echilibrul*, guvernează toate deciziile de creditare luate de personalul abilitat al instituțiilor bancare. Orice dosar de credit va fi constituit numai după ce contrapartida este îndeajuns studiată pentru a nu pune în pericol poziția de risc a instituției bancare finanțatoare, a nu-i prejudicia buna reputație, precum și pentru a determina cea mai bună combinație de facilități de credit necesară clientului în cauză.

➤ *Rigurozitatea*, înseamnă că toate propunerile de credit să se facă într-o formă standardizată, scrisă, bine documentată, cu examinarea atentă a întregului dosar prin prisma intereselor instituției bancare finanțatoare și ale clientului solicitant. Necesarul de credite trebuie analizat și în funcție de bonitatea clientului, a modului cum participă la finanțarea activităților sale cu fonduri proprii și a fezabilității întregii sale activități. În același timp, punerea la dispoziția clientului a creditelor solicitate trebuie făcută numai după îndeplinirea tuturor condițiilor menționate în decizia de aprobare, după semnarea contractului și înregistrarea garanțiilor asigurătorii.

➤ *Rentabilitatea*, impune ca decizia de creditare să fie luată în funcție de venitul net al operațiunii respective și în ultimă instanță de rentabilitatea globală pe client. În unele cazuri, se are în vedere și faptul că în faza promoțională (*client nou*) se poate accepta, pentru o perioadă limitată de timp, ca anumite operațiuni de creditare să nu atingă pragul de rentabilitate minim stabilit, însă instituția bancară poate decide acest lucru, atunci când aceasta are în vedere o relație de lungă durată cu respectivul client.

Creditarea ca și activitate principală a instituțiilor bancare presupune efectuarea unor analize de natură economico-financiară în ceea ce privește viabilitatea și realismul activităților desfășurate de client în vederea identificării surselor de venit și evaluării capacităților acestuia de a genera venituri suficiente pentru rambursarea creditului și plata dobânzii aferente.

În procesul de analiză a cererii de finanțare depusă de solicitant, instituția bancară trebuie să țină cont și de influența factorilor externi asupra proiectelor propuse de către acesta, în special a aspectelor nefinanciare care pot genera o serie de efecte neprevăzute asupra rambursării creditelor și plății dobânzilor.

Prin dispersarea împrumuturilor în diverse domenii cu caracteristici de risc diferite, băncile încearcă să echilibreze portofoliile lor de credite, implicit, raportul dintre risc și profit. Principiul diversificării arată că pierderile efective ale unui portofoliu de credite sunt previzionate mult mai exact și diminuate, pe măsură ce numărul de credite separate din portofoliu devine din ce în ce mai mare și răspândit pe afaceri de natură diferită. Stabilirea proporțiilor optime ale tipurilor de credite de consum, imobiliare etc. în suma totală a portofoliului, luând în considerare riscul implicat în fiecare tip de credite, depinde de diversificarea portofoliului de credit.

Pe lângă principiul diversificării portofoliului creditar ținând cont de restricțiile înaintate de Banca Națională a Moldovei, conform *Regulamentului nr. 109/2019 cu privire la expunerile mari* cu privire la menținerea limitelor maxime de acordare a unor

---

tipuri de credite, credite „mari”, credite acordate persoanelor afiliate băncii și funcționarilor bancari, banca va ține cont în momentul creării portofoliului de credite.

BNM impune norme de creare a portofoliului de credite:

1. Valoarea expunerii, după luarea în considerare a efectului diminuării riscului de credit față de un client sau față de un grup de clienți aflați în legătură, nu trebuie să depășească 15% din capitalul eligibil al băncii.

2. Suma valorii agregate a expunerilor din credite față de clienți sau grup de clienți aflați în legătură, care constituie după mărime primele zece expuneri din credite, după luarea în considerare a efectului diminuării riscului de credit, nu trebuie să depășească 30% din suma portofoliului total al creditelor băncii, după diminuarea cu reducerile pentru pierderi la credite, și angajamentelor condiționale la zece clienți sau grup de clienți aflați în legătură care constituie după mărime primele expuneri la credite, după diminuarea cu provizioanele la angajamentele condiționale respective. În cazul în care unul și același debitor este inclus în mai multe grupuri de clienți aflați în legătură, la calcularea acestui indicator expunerea față persoana dată se va include doar o singură dată în cadrul grupului care înregistrează cea mai mare expunere față de bancă.

3. Suma agregată a expunerilor băncii în lei moldovenești atașate la cursul valutei străine față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate, după luarea în considerare a efectului diminuării riscului de credit, nu trebuie să depășească 30% din capitalul eligibil al băncii, dintre care suma expunerilor, altele decât cele ipotecare, nu trebuie să depășească 10% din capitalul eligibil al băncii.

O serie de aspecte sunt abordate prin aplicarea corectă a principiilor de creditare, aspecte, care permit reducerea consistentă a gradului de incertitudine, de limitare a riscului de nerambursare integrală și la scadență a creditului și/sau de neplată a dobânzii aferente acestuia.

Două principii considerate fundamentale și demonstrate de experiență stau la baza oricărui sistem de creditare bancară, și anume:

1) principiul *intermediarului* – potrivit căruia banca, prin acordarea de credite clienților săi, riscă, în primul rând, banii deponenților săi, iar în al doilea rând, capitalurile sale, respectiv banii acționarilor săi. De aici derivă responsabilitatea imensă asumată de managementul unei bănci și prudența deosebită promovată și etalată în procesul creditării;

2) principiul unei *rentabilități rezonabile*, pe care o înregistrează banca din derularea afacerilor sale, astfel încât să fie în măsură să-și acopere costurile și riscul rezultat din creditare și să-și recompenseze acționarii pentru investiția de capital făcută.

Atunci când o instituție bancară acceptă acordarea unui credit, de fapt, ea reflectă punctul său de vedere în privința capacității de rambursare prezentă și viitoare a clientului. De aceea, o etapă importantă în acordarea de credite este deținerea a cât

mai multe informații cu privire la persoana fizică sau juridică care solicită creditul. Analiza de acordare a creditelor este realizată diferențiat de bancă, ținându-se cont de măsura în care aceasta își poate cunoaște clientul. Analiza unui client nou este diferită de cea pentru un client fidel. Dacă clientul este vechi, analiza se bazează pe comportamentul anterior al acestuia, etalat în raport cu banca, referitor la creditele avute anterior, la serviciul datoriei, inclusiv a modului în care acesta a respectat graficul de rambursare a ratelor și a efectuat plata dobânzilor. În cazul în care acesta a avut un comportament adecvat, orice reînnoire a unui contract de credit va avea loc luând în considerare, pe de o parte, comportamentul anterior, pe de altă parte, obiectivele planului său de afaceri. Analiza noilor clienți este mai dificilă: sunt necesare referințe satisfăcătoare despre integritatea sa morală, despre situația financiară a acestuia corespunzătoare pretențiilor băncii cu scopul de a evita riscul despre domeniul de afaceri al societății, obiectul său concret de activitate, relațiile cu partenerii din țară și străinătate, despre situația financiară, modul de onorare a obligațiilor și de încasare a creanțelor, calitatea managementului firmei; performanțele prezente și cele viitoare, fluxurile prognozate ale societății.

La rambursarea creditului este recomandat eşalonarea pe o perioadă mai îndelungată a unor rate valorice cât mai mici, în contextul proiectării evoluției activității firmei în cadrul unor parametri economico-financiarți considerați normali.

Dobânda activă, respectiv cea încasată pentru creditele acordate, comisioanele, sunt dimensionate în funcție de piață, de cererea și oferta pentru credit. Ele nu trebuie să inhibe apetitul clienților pentru credit, diminuând, în acest fel, potențialul de dezvoltare a afacerilor în economie. Esențial este ca marja dintre cele două rate, adică dintre dobânda încasată pentru creditele acordate și dobânda plătită deponenților pentru resursele atrase, să fie suficient de mare pentru a permite băncii realizarea profitului său, fără a induce însă, în economie, un cost excesiv al creditului bancar.

Cele mai reprezentative comisioane sunt: de analiză și instrumentare, de gestiune, de neutilizare a liniei de credit etc.

La modul general valabil pentru diverse sisteme bancare, decizia de creditare a unui client trebuie să ia în considerare cu precădere capacitatea reală a clientului de a rambursa creditul din resursele proprii și din derularea afacerii sale. O astfel de protecție se impune, deoarece, la creditarea clientului, banca expune riscul resursele atrase de la deponenți și capitalul investit de acționarii săi. Banca trebuie să discute și să analizeze valoarea reală a bunurilor care constituie garanția creditului acordat și, totodată, să aprecieze cât de ușor va fi transformată aceasta în lichidități, în cazul extrem al valorificării ei prin execuție silită.

Aprecierea generală a calității activității de creditare și analiza portofoliului de credite clasificate presupun abordarea a două aspecte considerate esențiale: evaluarea performanțelor financiare a agenților economici care au beneficiat de credite și

determinarea capacității de onorare a datoriei față de bancă – posibilitatea de rambursare a ratelor de credit și de încasare a dobânzilor aferente la termene prevăzute.

Capacitatea de onorare a datoriei agenților economici care au beneficiat de credite față de bancă se apreciază astfel: bună, când ratele și dobânzile sunt plătite la scadență sau cu o întârziere de cel mult 7 zile; slabă, când ratele și dobânzile sunt plătite cu o întârziere de 8-30 de zile și necorespunzătoare, când ratele și dobânzile sunt plătite cu o întârziere de 30 de zile.

În acest sens, este utilizată matricea, în care sunt clasificate creditele în funcție de performanțele financiare ale societăților și capacitatea acestora de a suporta datoriile față de bancă (Tab.10.1).

Tabelul 10.1. Clasificarea creditelor în funcție de performanțele financiare ale firmelor și capacitatea acestora de a suporta datoriile față de bancă

Serviciul datoriei / Performanțe financiare	BUN	SLAB	NECORESPUNZĂTOR
A	Standard	Supravegheate	Substandard
B	Supravegheate	Substandard	Dubioase
C	Substandard	Dubioase	Compromise
D	Dubioase	Compromise	Compromise
E	Compromise	Compromise	Compromise

Ca rezultat, creditele acordate de bănci sunt încadrate în una din categorii, și anume:

a) *standard* – acordate clienților profitabili ce prezintă performanțe financiare bune și foarte bune și își achită la termen toate obligațiile rezultate din contractul de credit;

b) *supravegheate* – acordate clienților cu performanțe financiare bune, dar care au probleme cu rambursarea ratelor și dobânzilor și a căror situație se îmbunătățește repede, într-un timp previzibil și imediat;

c) *substandard* – acordate clienților cu performanțe financiare bune sau foarte bune, dar a căror întârzieri în rambursarea ratelor și dobânzilor sunt mai mari de 7 zile, precum și a acelor clienți care au rezultate financiare mai puțin bune, dar care își achită obligațiile față de bancă;

d) *dubioase* – acordate clienților cu rezultate financiare slabe sau care au întârzieri sistematice privind plata creditelor și dobânzilor;

e) *compromise* – acordate clienților a căror performanțe financiare sunt slabe sau foarte slabe și pentru care riscul de neplată este sporit.

Creditele neperformante, dar mai ales creșterea lor în timp, creează băncii o serie de implicații financiare nedorite, care se concretizează, de cele mai multe ori, prin înregistrarea în contabilitate a veniturilor artificiale și care, la rândul lor, sunt

impozitate, în diminuarea surselor de creditare, generatoare de profit, ca urmare a imobilizărilor formate, în crearea de noi rezerve și provizioane cât mai mari, ce conduc la diminuarea profitului, la dividende mai mici și, în final, la pierderi de capital propriu.

Operațiunile de creditare se deosebesc nu doar prin subiectul și obiectul creditării, dar și prin așa criterii, cum sunt: asigurarea, termen, plăți, relații ale creditului cu circuitul capitalului etc. (Tab. 10.2). De aici, pentru un portofoliu specializat este caracteristică reprezentarea cotei majoritare de către un tip anumit de credite care îl formează.

Tabelul 10.2. Tipurile operațiunilor de creditare clasificate după o serie de criterii

Criteriaul	Tipurile de credit
Scopul	Credite cu caracter comun Credite de scop
Sfera de utilizare a creditului	Credite din sfera de producție Credite din sfera de consum
Termenul de scadență al creditului	La vedere Pe termen scurt Pe termen mediu Pe termen lung
Volumul creditului	Mici; mijlocii; mari
Dobânda creditului	Credite cu rata dobânzii de piață Credite cu rata dobânzii majorată Credite cu rata dobânzii privilegiată
Tipul asigurării	Credite acordate pe bază de încredere Credite asigurate Credite garantate de persoane terțe
Modalitatea de plată a creditului propriu-zis	Rambursarea creditului integral Rambursarea creditului în rate
Modalitatea de plată a dobânzii	Dobânda este achitată în momentul stingerii creditului Dobânda este achitată în rate egale Dobânda este achitată în rate inegale

Clasificarea poate fi efectuată, de asemenea, și după alte criterii, de exemplu în funcție de regimul contului deschis beneficiarului de credit, de apartenența ramurală a beneficiarului, de sursele de formare a resurselor de creditare etc. Trebuie de menționat că anume deosebirea operațiunilor de credite a condus la apariția unor astfel de produse bancare, cum sunt: creditele *revolving*, linia de credit, creditele *overdraft* etc.

În așa fel, constatăm că portofoliul de credite constă din diverse tipuri de credite acordate de către instituțiile bancare.

Portofoliul de credite îndeplinește următoarele funcții:

- de distribuție și redistribuție;
- funcția de substituie a banilor reali prin operațiuni de credite;
- funcția de combinare a creditelor;

- funcția de minimizare a riscului de credit;
- funcția de lărgire și diversificare a bazei de venit a băncii și de majorare a stabilității ei financiare.

Portofoliul de credite, fiind o parte a portofoliului bancar, care se caracterizează prin profitabilitate, risc, lichiditate, posedă toate caracteristicile portofoliului bancar, dar cu toate acestea are specificul său. Caracteristica de bază a profitabilității portofoliului de credite este rata anuală a dobânzii eficientă, care servește drept instrument de suprapunere cu profitabilitatea altor tipuri de active și analiză a fundamentării ratelor de dobândă la creditele acordate. Pentru analiză, de regulă, este utilizată profitabilitatea reală – profitul obținut pe o unitate de active, investite în credite, pentru o anumită perioadă de timp.

Este nevoie de menționat următoarele tipuri de portofoliu de credite: portofoliul profitului, portofoliul de risc și portofoliul echilibrat (Tab. 10.3):

Tabelul 10.3. Tipuri de portofoliu de credite

Tipul portofoliului	Caracteristica portofoliului
Portofoliu de profit	Portofoliul este orientat către creditele care asigură un venit stabil, constă dintr-un risc minimal și plata permanentă a dobânzii la timp
Portofoliu de risc	Portofoliul constă în preponderență din credite cu un nivel înalt de risc
Portofoliu echilibrat	Portofoliul respectiv presupune combinația rațională a diferitelor tipuri de credite, atât cu grad sporit, cât și scăzut.

În așa mod, portofoliul de credite poate fi clasificat în două direcții esențiale:

- 1) după tipuri, în funcție de riscul și profitabilitatea portofoliului;
- 2) după diversități, în funcție de structura portofoliului și diversității, în funcție de diversitatea de credit care prevalează în structura portofoliului.

Clasificarea portofoliului de credite după diversitate este legată de separarea portofoliului în grupe omogene de credite, de aceea ele pot fi prezentate ca fiind portofolii (subportofolii), care la fel vor fi clasificate în temeiul diversității de credite. Aceasta va permite nu doar evaluarea structurii portofoliului de credite și determinarea tipului și diversității lui, dar și va da posibilitate de a evalua calitatea fiecărui subportofoliu. Fiecare subportofoliu va fi evaluat separat, iar prin totalitatea evaluărilor se va forma caracteristica integrală, ținând cont de faptul că subportofoliile vor fi caracterizate de un anumit raport risc-profit, analiza calității subportofoliilor va ajuta băncii să selecteze structura necesară a portofoliului de credite în complexitatea sa.

Reprezentarea portofoliului de credite ca fiind un sistem, care constă din totalitatea de subportofolii, în care creditele sunt clasificate după principiul omogenității, va facilita procedura structurării portofoliului și, respectiv, clasificarea

---

portofoliului după tipuri, va crea posibilitatea evaluării nivelului riscului și profitului conform fiecărui subportofoliu și influenței fiecărui subportofoliu asupra portofoliului de credite integral.

Instituțiile bancare desfășurând operațiuni de creditare își asumă un șir de riscuri precum sunt riscul de credit legat de nerambursare, riscul de lichiditate. În acest moment, banca va suporta anumite pierderi pe motivul neonorării obligațiilor asumate anterior de către debitori. Subliniem că, din punct de vedere metodologic, în calitate de instrument esențial se consideră a fi analiza calității portofoliului de credite.

Diferența calitativă a portofoliului de credite de alte portofolii ale instituțiilor bancare constă în așa caracteristici esențiale ale creditului și categoriilor cu caracter de credit, cum ar fi mișcarea inversă a costului între participanții relațiilor și caracterul monetar al obiectului relațiilor.

Totalitatea tipurilor de operațiuni și instrumente ale pieței monetare utilizate, care formează portofoliul de credite, are trăsături determinate de caracterul și scopul activității băncii pe piața financiară. Operațiunile de creditare și alte operațiuni cu caracter de credit se deosebesc prin risc sporit. În același timp, ele trebuie să răspundă scopului activității băncii – obținerea unui profit maxim cu un nivel admisibil al lichidității. De aici reies așa caracteristici ale portofoliului de credite, cum sunt riscul de credit, profitabilitatea și lichiditatea.

Prin „calitatea” portofoliului de credite putem înțelege caracteristica structurii lui, care posedă capacitatea de a asigura un nivel maximal al profitabilității la un nivel admisibil al riscului de credit și lichidității echilibrate.

Criteriilor de evaluare a calității portofoliului de credite luate separat, în viziunea cercetătorilor din domeniu.

Nivelul riscului de credit. Riscul de credit, aferent portofoliului de credite, este riscul pierderilor, care apar în urma insolvenței creditorului sau contractantului, care poartă un caracter cumulativ. Portofoliul de credite, cum s-a mai menționat, are anumite segmente: credite acordate persoanelor juridice, fizice, organizațiilor financiare; datorii de factoring; garanții acordate ș.a.

Estimarea gradului de risc al portofoliului de credite are anumite particularități. În primul rând, riscul cumulat depinde de:

- ✓ gradul riscului de credit al segmentelor separate ale portofoliului, metodele evaluării căruia au atât trăsături comune, cât și specifice, legate de specificul segmentului;
- ✓ gradul de diversificare a structurii portofoliului de credite și segmentelor separate ale acestuia.

În al doilea rând, pentru evaluarea gradului riscului de credit, trebuie să fie aplicat sistemul de indicatori, care ia în considerație multitudinea de aspecte, la care trebuie de acordat atenție.

Nivelul profitabilității portofoliului de credite. Întrucât scopul activității băncii este obținerea profitului maxim la un nivel admisibil al riscurilor, profitabilitatea portofoliului de credite este unul dintre criteriile de evaluare a calității acestuia.

Elementele portofoliului de credite pot fi separate în două grupe: elemente purtătoare de profit și nepurtătoare de profit. La cea din urmă grupă sunt atribuite creditele fără dobândă, credite cu dobândă înghețată și cu restanță îndelungată la plata dobânzii. În practica străină în caz de neplată îndelungată a dobânzii se practică renunțarea acumulării acesteia, deoarece mai importantă este rambursarea creditului propriu-zis. În practica națională este reglementată acumularea obligatorie a dobânzii. Nivelul profitabilității portofoliului de credite este determinat nu doar de nivelul ratei dobânzii la creditele acordate, dar și de plata la timp a dobânzii și creditului propriu-zis.

Profitabilitatea portofoliului de credite are limită superioară și limită inferioară. Limita inferioară este determinată de costul efectuării operațiunilor de credite (cheltuieli pentru personal, gestiunea conturilor de credit ș.a.) plus dobânda calculată spre plată pentru utilizarea resurselor, plasate în portofoliul dat. Limita superioară este reprezentată de nivelul marjei suficiente.

Nivelul lichidității portofoliului de credite. Deoarece nivelul lichidității băncii este determinat de calitatea activelor ei și, mai cu seamă, de calitatea portofoliului de credite, atunci este foarte important ca creditele acordate de bancă să fie rambursate la scadența stabilită în contracte sau banca ar fi avut posibilitatea să vândă creditele sau o parte din ele, datorită calității și profitabilității acestora. Riscul scăzut al elementelor portofoliului de credite nu înseamnă calitatea înaltă a acestuia: creditele de prima categorie a calității, care sunt acordate beneficiarilor de clasa întâi la o rată a dobânzii scăzută, nu pot aduce profit înalt. Lichiditatea înaltă, aferentă activelor cu caracter de credit pe termen scurt, de asemenea, generează un profit nu prea mare.

Astfel, că riscul de credit nu poate fi singurul criteriu de calitate al portofoliului de credite, întrucât noțiunea de calitate a portofoliului de credite este cu mult mai largă și este legată de riscul de lichiditate și pierderi de profit. Însă valoarea criteriilor menționate se va modifica în funcție de condiții, locul amplasării băncii, strategiile acesteia.

Formarea rezervei este condiționată de riscurile de credit în activitatea băncii. Banca își formează rezerva pentru o posibilă devalorizare a creditului, adică pentru o posibilă pierdere de către credit a valorii în urma apariției riscului de credit aferent creditului dat. Mărimea unei asemenea devalorizări este determinată ca diferența dintre valoarea de bilanț a creditului și așa-numita valoare reală a creditului în momentul evaluării lui. Cu toate acestea, valoarea reală a creditului trebuie să fie evaluată permanent din momentul acordării creditului.

În scopul determinării mărimii rezervei curente în legătură cu acțiunea așteptată a factorilor riscului de credit, creditele (cu excepția creditelor, grupate în portofolii omogene) sunt clasificate în una din cinci categorii de calitate:

- categoria I (*Credite standard*) – nu există risc de credit (probabilitatea devalorizării creditului nu este mai mare de 0-2%);
- categoria II (*Credite supravegheate*) – există un risc de credit slab (există probabilitatea devalorizării creditului cu 3-5%);
- categoria III (*Credite substandard*) – există un risc de credit esențial (există probabilitatea devalorizării creditului cu 6-30%);
- categoria IV (*Credite dubioase*) – există un risc de credit înalt (există probabilitatea devalorizării creditului cu 31-60%);
- categoria V (*Credite compromise*) – lipsește probabilitatea rambursării creditului (există probabilitatea devalorizării creditului cu 61-100%).

Drept surse de obținere a informației despre riscurile, aferente creditorului, Banca Națională ia în considerare documentele de identitate ale creditorului, informația contabilă, fiscală, statistică și de alt tip, datele oferite suplimentar de acesta și, de asemenea, informația mass-mediei și alte surse, pe care banca le determină independent. Adică băncii în mod normativ i se conferă obligația de a obține din diverse surse informația necesară și suficientă pentru formarea unei opinii profesionale despre mărimea rezervei curente. Totodată, banca este obligată ca oricare astfel de informație despre fiecare creditor s-o fixeze într-un dosar special, iar acest dosar trebuie să fie accesibil organelor de gestiune, serviciilor controlului intern bancar, auditorilor și organelor de supraveghere.

Instituțiile bancare formează provizioanele în momentul obținerii informației despre apariția riscului de credit și a calității asigurării creditului. La modificarea poziției financiare a creditorului, modificarea calității deservirii creditului și, de asemenea, la existența altor date referitoare la riscurile creditorului, banca este obligată să reclasifice creditul și în caz de necesitate să precizeze mărimea rezervei.

Opiniile profesionale formulate referitor la poziția financiară a creditorului și la calitatea deservirii datoriei permit pe calea combinării a două criterii de a determina categoria calității fiecărui credit (Tab. 10.4):

Tabelul 10.4. Determinarea categoriei calității creditelor

Deservirea datoriei	Bună	Slabă	Nesatisfăcătoare
Situația financiară	Categoria creditelor	Categoria creditelor	Categoria creditelor
Bună	Standard I	Supravegheate II	Substandard III
Slabă	Supravegheate II	Substandard III	Dubioase IV
Nesatisfăcătoare	Substandard III	Dubioase IV	Compromise V

Cu ajutorul coeficienților menționați mai sus, putem trage concluzii despre riscul bancar agregat. În special, dacă indicatorii de acoperire, a plăților întârziate, ai

---

nerambursării sporesc în dinamică, iar coeficientul asigurării descrește, atunci se impune concluzia despre creșterea riscului de credit în procesul desfășurării de către bancă a activității de creditare. În cazul instabilității dinamicii fiecărui coeficient, putem concluziona că banca efectuează controlul și realizează diverse acțiuni de menținere a nivelului riscului la un nivel suficient pentru bancă.

10.2. Impactul politicii de creditare asupra calității gestiunii portofoliului de credite

---

Portofoliul de credite al instituțiilor bancare trebuie analizat atât din punctul de vedere al volumului, cât și al structurii, dat fiind faptul că poate fi influențat de ascensiunile și recesiunile economice, situații în care clienții băncii pot fi afectați de riscul activității bancare.

După cum se arată în raportul Oficiului Controlului Monedei din SUA referitor la cauzele principale ale falimentelor bancare din această țară, în anii '80 au fost referite la:

- neatenția în formularea normelor de creditare;
- prezența unor condiții de creditare prea generoase cuplată cu lipsa unor normative clare;
- nerespectarea normelor interne de creditare de către personalul băncii;
- concentrarea riscantă a creditelor pe anumite piețe;
- controlul slab exercitat asupra personalului;
- creșterea excesivă a valorii portofoliului de credite, peste posibilitățile rezonabile ale băncii de a acoperi riscurile;
- sisteme defectuoase sau inexistente de detectare a creditelor cu probleme;
- necunoașterea fluxului de trezorerie al clienților;
- creditarea preferențială, sub condițiile de piață.

Analiza și evaluarea calității portofoliului de credite permite conducerii instituțiilor bancare să gestioneze operațiunile de creditare. De structura portofoliului de credite depinde stabilitatea, imaginea, rezultatele financiare ale băncii. De aceea, controlul asupra portofoliului de credite trebuie efectuat în orice instituție bancară fiind axat pe identificarea abaterilor de la scopurile propuse în politica de creditare.

În cadrul dirijării portofoliului de credite, managerii instituțiilor bancare în baza examinării structurii portofoliului de credite și a factorilor care au influențat asupra schimbării acesteia, elaborează măsuri în domeniul politicii de creditare a băncii. Printre acestea pot fi: modificările destinației creditelor în sectoarele de alocare a resurselor creditoare, primirea garanțiilor suplimentare, intensificarea controlului preventiv și ulterior privind îndeplinirea condițiilor contractului de credit, organizarea eficientă a procesului de creditare.

În gestiunea portofoliului de credite un mare rol revine modificării sistemului de gestiune a termenelor de scadență a activelor și a pasivelor, cu diferența ratelor de dobândă și la final cu profitabilitatea.

Gestiunea portofoliului de credite presupune etapele următoare:

- determinarea principalelor grupe de clasificare a creditelor și coeficienților de risc ale acestora;
- plasarea fiecărui credit acordat într-una din grupele specificate;
- elucidarea structurii portofoliului (cotei diferitelor grupe în volumul lor total);
- evaluarea calității portofoliului în întregime;
- depistarea și analiza factorilor, care modifică structura (calitatea) portofoliului;
- determinarea volumului rezervelor, care este necesar a fi creat pentru fiecare credit acordat (în afara creditelor pentru care poate fi creată o rezervă unică);
- determinarea sumei totale a rezervelor, aferentă riscului global al portofoliului;
- elaborarea măsurilor, îndreptate spre eficientizarea calității portofoliului.

Momentul-cheie în gestiunea portofoliului de credite al băncii este selectarea criteriului (criteriilor) de evaluare a calității fiecărui tip de credit și mărimii lor.

În această ordine de idei, este de menționat că sub influența factorilor enumerați, portofoliul de credit necesită o gestiune mai eficientă în vederea îmbunătățirii structurii lui și rambursării creditelor. În legătură cu acestea, sunt necesare unele căi de redresare a situației:

- efectuarea controlului operativ asupra stării rambursării creditelor prin utilizarea măsurilor de influență economică și juridică;
- acumularea și analiza informației economice despre activitatea economică financiară, de producție a agenților economici debitori cu credite neperformante;
- coordonarea activității interdepartamentale ale băncii privind urmărirea creditelor problematice;
- inițierea măsurilor de influență economică și juridică prin realizarea unor proceduri specifice, inclusiv perceperea forțată a gajului și a garanției.

Analizând problema îmbunătățirii calității portofoliului de credite, este important de a înțelege că, în mare parte, calitatea activității de creditare depinde de calitatea gestiunii riscurilor de credit. Problema de bază în gestiunea riscului de credit în condițiile actuale este lipsa unui sistem de analiză multilaterală a procesului de creditare, a unei baze metodologice stabile și luarea de decizii manageriale incorecte în condițiile informației insuficiente.

Astfel, putem afirma că cauzele frecvente care provoacă riscurile de credit și pierderile financiare iar, prin urmare, înrăutățirea calității portofoliului de credite în instituțiile bancare sunt următoarele:

- ✓ selectarea și evaluarea incorectă a riscurilor de afaceri, financiare și de producție a creditorului, sponsorului și garantului;
- ✓ lipsa responsabilității din partea serviciilor de consultare financiară în ceea ce privește luarea deciziilor de către organizația de creditare;
- ✓ imposibilitatea de a apela la credite internaționale din cauza nerecunoașterii oficiale a rating-ului de credite a societăților – potențiali creditor;

- ✓ insuficiența resurselor pe termen lung pentru creditarea proiectelor mari și frica băncilor de a încălca normele prudențiale;
- ✓ lipsa unei experiențe progresive proprii în ceea ce privește combinarea creditării pe termen scurt și termen lung pentru atingerea obiectivelor investiționale;
- ✓ selectarea incorectă a priorităților ramurale și regionale;
- ✓ alegerea incorectă a graficelor de utilizare și rambursare a resurselor împrumutate, fără a lua în calcul necesitățile reale ale procesului de producție;
- ✓ analiza necalitativă și neprofesionistă a probabilității rambursării creditului la termen, a riscurilor de nerealizare a producției împrumutatului pe piață și, de asemenea, posibilitatea apariției unor noi concurenți, a unor afaceri ilegale și a unor cheltuieli neplanificate ale creditorului.

Formarea portofoliului de credite este punctul final al activității de creditare a instituțiilor bancare, care necesită o abordare profesională fundamentată științific pentru elaborarea și luarea deciziilor manageriale pe baza analizei multilaterale.

Totalitatea documentelor și materialelor care reglementează procesul formării portofoliului de credite este determinată de structura organizatorică a băncii. De regulă, aceasta este determinată de următoarele grupe de documente:

- documente normative și interne, ce reglementează procesul de creditare;
- documentele organelor colective ale băncii, care pun bazele activității de creditare a băncii (de ex., care permit acordarea creditului, inclusiv a celor mari, consortiale, prolongarea restanței, clasarea restanței la creditele dubioase; protocoalele Comitetului de creditare, a Consiliului băncii, a directoriului băncii, politica creditară aprobată a băncii);
- formularele aprobate de bancă și elaborările metodologice, obligatorii pentru utilizarea în procesul de creditare (formulare-tip ale contractelor de credit, elaborări metodologice de determinare a capacității de rambursare a creditelor de către clienți, elaborări metodologice pentru monitoring-ul creditar).

Pentru a aprecia politica de creditare ca corectă, în elaborarea ei trebuie prioritar realizate următoarele obiective:

- selecția unor credite sigure cu o probabilitate maximă de rambursare;
- asigurarea unor plasamente fructuoase pentru fondurile de care dispune banca;
- încurajarea extinderii creditelor corespunzătoare nevoilor pieței de operare a băncii.

Politicile de creditare variază în timp și în funcție de ciclul economic, acestea trebuie actualizate și adaptate la modificările mediului concurențial și cel economic.

Conținutul unei politici de creditare include următoarele părți principale:

- 1) formulări politice cu caracter general, referitoare la sarcinile compartimentului de creditare și la calitățile optime ale portofoliului de credite;
- 2) principii și proceduri recomandate pentru constituirea și administrarea portofoliului de credite;
- 3) proceduri și parametri detaliați de creditare specifici fiecărui tip de credite – normele de creditare.

Prima parte are menirea de stabilire a cadrului general și a obiectivelor *politicii de creditare*. În funcție de prioritățile băncii, obiectivele politicii de creditare pot fi interne sau externe. Obiectivele concrete au menirea să definească rolul băncii respective, întocmai cum aceasta și-l asumă, rentabilitatea globală stabilită pentru o anumită perioadă, imaginea pe care dorește să o impună pe piață, încrederea publicului, gradul de agresivitate în concurență cu alți competitori.

În afară de obiectivele de ordin general, destinate asigurării racordării efortului compartimentului de credite la cel global al băncii, pentru asigurarea unui efect de sinergie, obiectivele politicii de creditare pot și trebuie să fie individualizate pentru acest domeniu de activitate, stabilind sarcini de creștere medie a portofoliului de credite și mărimile acestuia la activele sau depozitele bancare totale.

Cu referire la Republica Moldova, observăm că în domeniul structurii creditelor bancare, strategia fixează ponderea diferitelor categorii de credite, direcțiile și limitele minime de diversificare a portofoliului. Odată cu asigurarea rentabilității bancare, creditele au o importanță deosebită pentru asigurarea lichidității bancare, fiind cel mai important activ bancar. Deși obiectivul principal al politicii de creditare este minimizarea riscului de creditare, nu trebuie neglijată și gestiunea altor riscuri bancare.

În funcție de structura activelor și pasivelor bancare, lichiditatea determinată este una din restricțiile majore ale structurii, în funcție de scadența creditelor bancare – în lipsa unei piețe secundare suficient de dezvoltată, lichiditatea creditelor este definită, aproape exclusiv, de scadența lor.

Obiectivele de ordin strategic se referă la mărimea portofoliului de credite și sunt cele care determină cuantificarea agresivității băncii, așa cum aceasta a fost formulată global în paragraful precedent. O politică agresivă este caracterizată de creșterea absolută și relativă, ca pondere în totalul activelor bancare ale portofoliului de credite. Deoarece prezintă dezavantaje evidente, o astfel de strategie are, de regulă, caracter temporar. Pe termen scurt, astfel de politică conduce la o creștere a veniturilor, dar nu-i sigur faptul că această creștere va atrage și o creștere de rentabilitate.

Creșterea rapidă a valorii portofoliului de credite sporește riscurile legate de gestiunea lui, cel mai periculos element fiind scăderea potențială a calității portofoliului, cauzată de presiunea exercitată asupra personalului de gestiunea mai multor clienți și de imperativul strategic de cucerire a pieței, care, devenind prioritate, se transformă în creștere, oricare ar fi prețul, chiar dacă acesta este creșterea expunerii globale la risc a băncii.

Pentru bancă, definirea piețelor sau a zonelor comerciale este un element de politică pe termen lung, iar realizarea acestui obiectiv cere timp, mai ales când se impune o schimbare radicală de orientare. Politica de creditare trebuie să definească, fără ambiguitate, piața primară și secundară, pe care vor fi desfășurate activitățile de creditare, și prioritățile geografice. Este evident ca conținut, această componentă a politicii de creditare este valabilă, în funcție de mărimea băncii.

Pentru o bancă internațională, acestea se prezintă sub forma unor regiuni sau grupe de țări deservite de unități bancare proprii și definite prin anumit volum de activitate și operații. Zona comercială a băncilor mai mici are caracter preponderent național sau, chiar, local (regional). În acest context, prioritățile geografice presupun extindere, consolidare sau retragere de pe piețele definite, din punctul de vedere al ariei geografice. Conținutul efectiv al acestui element de politică de creditare trebuie să definească explicit zona deservită, în mod constant, de filiale sau agenți proprii, stabilirea în afara zonei sale comerciale proprii și condițiile de acceptare excepțională a altor credite.

Prezentarea standardelor de creditare la acest nivel este globală și legată de contextul stabilit de strategia de creditare a băncii pentru perioada curentă. În susținerea acestor stabilități vin și directivele Basel. Ele trebuie să precizeze tipurile de credite, garanțiile și termenele. Definierea tipurilor de credite presupune stabilirea unor liste pentru următoarele credite: preferate de bancă; de evitat, din cauza riscului sporit; interzise, de regulă, din motivul restricțiilor legale. La fel, sunt specificate tipurile de garanții mobiliare și imobiliare, pe care banca este dispusă să le accepte în funcție de expertiza proprie, a celei a partenerilor tradiționali sau a evoluției condițiilor de pe piață și a celor legale. Termenele avute în vedere sunt cele referitoare la periodicitatea reevaluării factorilor de risc, inclusiv a costurilor și a prețului creditului.

Prin politica de creditare sunt stabilite limitele responsabilității tuturor celor implicați în procesul de creditare. Este vorba, în principal, de limitele răspunderii ofițerilor de credit și ale comitetelor de credit, care depind de experiența și de poziția ofițerului, de garanții, de sezonabilitate și de capitalul/mărirea băncii.

Partea a doua a politicii de creditare este alcătuită din principiile și procedurile, pe care banca își bazează procesul de creditare și cuprinde următoarele elemente: protecția prin asigurare; documentația și garanțiile mobiliare; încasarea creditelor restante și recuperarea garanțiilor; norme și reglementări legale; stabilitatea ratei dobânzilor percepute; informații financiare solicitate de la debitori; etica profesională și conflictele de interese; examinarea și controlul periodic al calității creditelor.

Referitor la protecția prin asigurare, aceasta este realizată pentru bunuri, pentru persoane, cadrele de conducere pentru răspundere civilă sau pentru răpiri, dar și asigurări de viață pentru debitorii individuali în cazul creditelor pe termen lung, pentru bancă însăși ca beneficiar de asigurări și reasigurări pentru riscul de creditare. De regulă, este recomandat de încheiat contract de asigurare pentru toate riscurile asigurabile în condiții de eficiență.

Referitor la garanțiile mobiliare solicitate, constatăm că acestea sunt constituite în dosare de creditare uniforme la nivelul întregii bănci, indiferent de locația ei și de personalul angajat. Vizând caracterul unitar, implementarea cerințelor ridică probleme semnificative la nivelul băncilor mai mici, din cauza raporturilor personale ale funcționarilor cu clienții băncii.

Cu privire la tratamentul creditelor restante și recuperarea garanțiilor, aceasta este realizată printr-un compartiment specializat de sarcini și de control. Procedura scrisă cuprinde informații de semnalizare și detecția dificultăților, raportarea măsurilor imediate, controlul garanțiilor și detecția fraudelor. Creditele restante au cauze obiective, legate de evoluția ciclului economic sau cauze subiective – motive pentru a desemna managementul defectuos.

Dacă evoluția calității debitorului și a mediului său economic sunt urmărite mai detaliat de bancă, detectarea problemelor este realizată la timp. Reducerea disponibilului în cont, creșterea frecvenței apelului la liniile de credit, nerambursarea la termen, depunerea cu întârziere a rapoartelor financiare etc. pot constitui semnale pentru un ofițer de credite experimentat.

Dacă este înregistrată o întârziere la plată, imediat poate fi realizată negocierea unui plan de măsuri cu debitorul și revederea termenelor contractului de creditare. În acest sens, politica de creditare trebuie să prevadă orice ce afectează renegocierea contractului: reeșalonări, raportările, încheierea unor convenții suplimentare referitoare la limitarea activității debitorului și la gradul de implicare a băncii în luarea deciziilor manageriale, garanții suplimentare.

Un element dinamic al mediului în care operează banca sunt reglementările legale, de aceea politica de creditare reflectă starea actuală a sistemului de reglementări și cele mai probabile direcții de concentrare a autorităților bancare. Reglementările bancare sunt echivalente cu impunerea unor limite și a unor interdicții, cu privire la activitatea de creditare: operații și volum. Pentru a determina gradul de respectare a restricțiilor în vigoare la nivelul instituției, autoritatea bancară efectuează inspecții care, de regulă, au caracter periodic și urmăresc o serie de obiective: lichiditatea și solvabilitatea băncii, încadrarea în normele legale în vigoare, calitatea și lichiditatea activelor bancare și calitatea sistemelor proprii de protecție și control intern. În măsura, în care conducerea băncii cunoaște aceste lucruri și având în vedere experiența instituției bancare, ele trebuie menționate în politica de creditare, pe de o parte, pentru uzul tuturor funcționarilor, pe de altă parte, o inspecție a autorității bancare care să nu streseze angajații și pentru ca ei să dea prioritate domeniilor vizate de inspectori.

La fel, politica de creditare are rol important pentru stabilirea unitară a criteriilor de stabilire a prețului, dintre care cel mai important este determinarea nivelului dobânzii percepute, a ratei acesteia, procedurile de determinare a ei, modul lor de folosire și elementele în funcție de care se stabilește nivelul: costul fondurilor bancare, primele de risc, comisioanele bancare, rata dobânzii pe piață, rata de bază sau preferențială a dobânzii. În afară de aceste elemente, trebuie specificate componentele costului creditului pentru debitor: soldul minim creditor al contului acestuia sau alte servicii financiare oferite de bancă clientului.

Informațiile financiare despre client trebuie specificate în politica de creditare pentru a evita diferențele semnificative de tratament dintre felul în care ofițerii tratează

cererile de credit și în care tratează clienții. Accesul la aceste informații necesită rapoarte financiare periodice, întocmirea situației financiare periodice și întocmirea situației financiare personale pentru acționari, directori, clienți individuali. Cele mai solicitate rapoarte financiare periodice sunt bilanțul și declarația de impunere. Veridicitatea informațiilor din aceste rapoarte este asigurată prin expertizare, doar pentru societățile mari. Problema principală o reprezintă debitorii mici, pentru care instituțiile bancare fac verificări factive, de garanție, de exemplu, la verificarea scriptică trebuie urmărită valoarea de înregistrare a activelor și dacă activele sunt grevate de alte obligații.

Pentru câștigarea sau păstrarea încrederii clienților și a altor parteneri în probitatea personalului băncii, este esențial respectarea normelor eticii profesiei de bancher, parametru considerabil al imaginii băncii și, adesea, sunt simțite efectele negative ale nerespectării acestor norme de etică. În vederea asigurării unui nivel minim formal al respectării acestor norme, politica de creditare trebuie să precizeze lista activităților interzise personalului, limitele operațiilor cu personalul, normele de transferare a informațiilor între compartimentele băncii și codurile de etică profesională sau reglementări legale.

Alt element esențial al politicii de creditare este examinarea și controlul periodic al calității creditelor, relativ recent introdus în practica bancară, determinant în asigurarea unui nivel de risc minim. Inspectarea periodică a portofoliului de credite este formulată și organizată corespunzător și definită prin obiectivele urmărite: reducerea pierderilor la portofoliul de credite; detectarea prematură a erorilor și a problemelor; stimularea inițiativei ofițerilor de credite pentru autocontrol și informare; respectarea standardelor formale de creditare, prin verificarea dosarelor de creditare; respectarea normelor interne și legale; informarea prin excepție și periodică a conducerii cu privire la starea și evoluția calității portofoliului de credite; fundamentarea prelevărilor pentru pierderi.

La fiecare inspecție sunt acumulate, transmise și analizate informații privind: starea financiară și capacitatea de rambursare a debitorului; documentația; respectarea politicii de creditare a băncii existentă, și valoarea garanțiilor; încadrarea în limitele stabilite de reglementările legale și rentabilitatea aparentă. În așa fel, inspecția își realizează funcția esențială de feed-back pentru conducerea băncii. Evident, inspectarea tuturor dosarelor de credit este imposibilă, mai ales, în grupa creditelor pentru persoane fizice, pentru care rentabilitatea plasamentului și mărirea expunerii nu justifică cheltuielile de examinare.

Putem afirma că sunt cunoscute mai multe metode de selectare a dosarelor de credit pentru examinare. Una dintre acestea este determinarea plafonului minim al angajamentului față de bancă, din acest considerent, fiind supuse examinării creditele cu valori peste plafonul stabilit. Acesta, la rândul său, trebuie actualizat periodic în funcție de inflație, evoluția costurilor procesului de examinare și strategia băncii.

Selecția aleatoare a unui număr de dosare de creditare este o altă metodă de selectare a dosarelor. Poate fi folosită și combinația celor două metode: a plafonului relativ ridicat și examinarea aleatorie a dosarelor situate sub plafonul valoric.

Anume printr-o gestiune eficientă a creditului se pot organiza activități care influențează satisfacerea cerințelor clientului într-o succesiune de procese intercorelate menținute sub control sistematic, având drept obiective: realizarea, menținerea, urmărirea și îmbunătățirea continuă și performantă a calității procesului de creditare a agenților economici în conformitate cu cerințele BNM aferente creditării, precum și furnizarea încrederii totale a clienților în ceea ce privește îndeplinirea condițiilor sistemului de calitate și siguranță.

10.3. Evaluarea metodologiei de analiză a portofoliului de credite în instituțiile bancare

---

Din motiv că poate fi influențat de ascensiunile și recesiunile economice, situații în care clienții băncii pot fi afectați de riscul activității bancare, portofoliul de credite al instituțiilor bancare este analizat din punctul de vedere al volumului și al structurii.

Portofoliul creditar, în linii generale, reprezintă structura și calitatea creditelor acordate clienților, clasificate după anumite criterii, printre care găsim și nivelul riscului creditar. Procesul de diversificare a portofoliului de credite are loc prin determinarea unor proporții optime a tipurilor de credit, cum ar fi cele de consum, imobiliare, comerciale etc. în suma totală a portofoliului, luând în considerare riscul implicat în fiecare tip de credit.

Operațiunile de creditare sunt gestionate de conducerea băncii prin procesele de analiză și evaluare a calității portofoliului de credite. Deoarece de structura portofoliului de credite depinde stabilitatea, imaginea, rezultatele financiare ale instituției bancare, controlul asupra portofoliului de credite este efectuat în orice bancă în același fel ca evidențierea abaterilor de la scopurile propuse în politica de creditare.

Auditul este metodă de verificare a portofoliului de credite efectuat de lucrătorii serviciului de audit independent, care nu au relații cu departamentul de creditare, în scopul verificării corespunderii politicii de creditare a băncii cu organizarea activității de creditare. Reflectate în rapoarte speciale, rezultatele auditului sunt transmise Consiliului Băncii și constau în aprecierea structurii portofoliului de credite la momentul efectuării auditului și metodelor recomandate pentru performarea activității de creditare a clienților potențiali.

Alegerea criteriilor de evaluare a calității fiecărui credit în parte este un moment important în dirijarea portofoliului de credite care presupune câteva etape:

- ✓ alegerea criteriului de evaluare a calității fiecărui credit;

- ✓ determinarea categoriilor în care vor fi incluse creditele în funcție de riscul pe care îl implică fiecare credit;
- ✓ evaluarea fiecărui credit eliberat de bancă și raportarea acestuia la o anumită categorie în funcție de riscul nerambursării;
- ✓ determinarea structurii portofoliului de credite și diversificarea creditelor;
- ✓ aprecierea calității portofoliului de credite în întregime;
- ✓ analiza factorilor în dinamică care influențează calitatea portofoliului de credite;
- ✓ determinarea reducerilor pentru pierderi la credite, care să acopere riscul creditar al portofoliului de credite;
- ✓ elaborarea unor măsuri de îmbunătățire a calității portofoliului de credite.

Instituțiile bancare clasifică creditele și formează fondul de risc, cu scopul de a depista cauzele de apariție a probabilității riscului creditar. Clasificarea și rezervarea mijloacelor în contul reducerilor pentru pierderi la credite este aplicată tuturor creditelor reflectate în bilanț drept active ale băncii.

Clasificarea creditelor este făcută cu scopul evaluării riscului creditar și al formării fondului de risc creat pentru asigurarea lichidității băncii și protecției acționarilor și clienților săi. Pe baza clasificării creditelor este determinat minimul necesar rezervării mijloacelor în fondul de risc. Dobânzile aferente la credite nu sunt supuse clasificării de aceea nu sunt rezervate mijloace în contul reduceri pentru pierderi la credite.

Vizat prin analiza financiară și nonfinanciară a clienților săi, obiectivul global al bancherilor este mărirea portofoliului de credite al băncii, într-un mod profitabil și fără expunere necontrolată la risc. În acest scop, este absolut necesară analiza sistematică a fiecărei poziții creditate, prin prisma riscurilor financiare și nefinanciare.

Deseori, creditele sunt considerate neperformante – când capitalul sau dobânda aferentă a trecut de scadență și este neachitată 90 de zile sau mai mult, această perioadă poate varia de la o jurisdicție la alta.

Soldul principal existent, nu neapărat plățile restante, pentru raportarea financiară, este utilizat pentru identificarea unui portofoliu de credite neperformante. Portofoliul de credite neperformante oferă indicii asupra calității portofoliului total și, în ultimă instanță, asupra deciziilor de creditare ale unei bănci.

Printr-un proces de revizuire în sectorul bancar autohton, sunt evaluate caracteristicile și calitatea portofoliului de credite, acesta reflectând poziția pe piață și cererea pentru o bancă, strategia de afaceri și de risc și capacitatea de a acorda credite. Determinat fiind fezabil, revizuirea portofoliului de credite cuprinde eșantionarea aleatorie a creditelor, astfel încât: aproximativ 70% din valoarea totală a creditelor și 30% din numărul creditelor să fie acoperite; sunt luate în considerare cel puțin 75% din valoarea totală a creditelor și 50% din numărul creditelor în valută și al tuturor creditelor cu scadența mai mare de un an.

Revizuirea detaliată a portofoliului de credite trebuie să cuprindă următoarele:

- ✓ toate creditele acordate clienților cu expunere la risc cumulată de peste 5% din capitalul băncii;
- ✓ toate creditele acordate acționarilor și părților afiliate;
- ✓ toate creditele pentru care au fost reeșalonate plata dobânzii și rambursarea creditului, sau pentru care au fost modificate condițiile contractuale privind dobânda sau rambursarea de la acordarea creditului;
- ✓ toate creditele pentru care plata dobânzii sau a capitalului a fost întârziată cu peste 30 de zile, inclusiv cele pentru care dobânda a fost capitalizată sau refinanțată;
- ✓ toate creditele clasificate ca substandard, îndoielnice sau ca pierdere.

În fiecare dintre aceste cazuri, revizuirea creditelor trebuie să ia în considerare documentația din dosarul clientului și să implice o discuție cu ofițerul responsabil de credit despre activitatea clientului, perspectivele pe termen apropiat și „istoria” de credit ale acestuia. Dacă suma datorată depășește, în total, 5% din capitalul băncii, analiza trebuie să țină cont și de planurile de afaceri pentru viitor ale clientului și de consecințele potențiale pentru serviciul datoriei și rambursarea capitalului.

Evaluarea probabilității de rambursare a creditului și pe cât este de adecvată clasificarea lui prezintă obiectivul specific al revizuirii. Alte considerente includ calitatea garanțiilor deținute și capacitatea afacerii clientului de a genera banii necesari.

Putem menționa că o bună imagine a profilului, a priorităților de afaceri ale băncii și a tipului de risc de credit, la care banca se așteaptă și totodată și-l asumă sunt oferite de caracteristicile și analiza portofoliului cumulată de credite, care cuprinde următoarele:

- rezumatul principalelor tipuri de credite: informații despre numărul de clienți, scadența medie și rata medie a dobânzii câștigate;
- distribuția portofoliului de credite: diverse perspective asupra numărului de credite și sumelor totale, de exemplu, în funcție de monedă, scadența pe termen scurt (mai puțin de 1 an) și pe termen lung (peste 1 an), de sectoarele economice pertinente industriale și/sau de altă natură, clienți-întreprinderi de stat și private și creditarea agenților economici și a persoanelor fizice;
  - împrumuturile guvernamentale sau alte garanții;
  - creditele după clasa de risc;
  - creditele neperformante.

Evaluarea exhaustivă a profilului și a caracteristicilor portofoliului de credite cumulată, inclusiv cui, ce și pentru cât timp a acordat banca împrumutul este permisă de instrumentele folosite de analiști.

Pentru fiecare credit revizuit, este întocmit un dosar sintetic cu următorul cuprins: numele clientului și obiectul de activitate; utilizarea fondurilor; data acordării creditelor; scadența împrumutului, valoarea, moneda și rata dobânzii; principala sursă de rambursare; natura și valoarea garanțiilor (sau baza de evaluare dacă este un activ

imobilizat); totalul obligațiilor existente, incluzând capitalul și dobânda la credit datorate și toate celelalte datorii reale și contingente, în cazurile în care banca absoarbe riscul de credit; neexecutarea obligațiilor la termen, dacă e cazul; descrierea activităților de monitorizare întreprinse pentru creditul respectiv; informații financiare, inclusiv situațiile financiare curente și alte informații pertinente.

Pentru a cuantifica expunerea globală a băncii la riscul de creditare, sunt analizate și monitorizate continuu **sistemul de indicatori grupați în trei categorii**: de pondere, de dinamică, relativi și de corelare a activelor cu capitalul bancar.

Indicatorii structurali care, în mărime realtivă, exprimă structura activelor bancare sau a portofoliului de credite. Din punctul de vedere al băncii, riscul de creditare prezintă: operația de creditare propriu-zisă; plasamentele în titluri de credit, între operațiile bilanțiere, acordarea de garanții, în afara bilanțului; participarea băncii la sistemul interbancar de decontări.

Indicatorii de risc monitorizați pot fi următorii:

✓ *credite totale raportate la total active* – cu cât ponderea creditelor în total active este mai ridicată, cu atât activitatea bancară este percepută ca fiind mai riscantă; prin politica de creditare sunt stabilite plafonul acestei măsuri și/sau pragurile de alertă. Cu cât mai semnificativ este portofoliul de valori mobiliare, cu atât este necesară calcularea raportului dintre creanțele totale asupra debitorilor și activele totale;

✓ *credite de calitate medie raportate la credite totale* – un indicator care exprimă direct ponderea creditelor de calitate inferioară (din punctul de vedere al riscului de creditare) în total credite. Creditele de calitate medie cuprind creditele supravegheate plus creditele substandard și cele dubioase, conform normelor BNM. Pentru portofoliul de obligațiuni se poate construi un indicator similar în funcție de calificativele titlurilor din portofoliu (cele internaționale), așa cum sunt ele acordate de agențiile de evaluare recunoscute;

✓ *pierderi la portofoliul de credite raportate la valoarea totală a portofoliului de credite* – valoarea acestui raport trebuie să fie cât mai mică pentru ca portofoliul să fie gestionat cât mai eficient, din punctul de vedere al riscului de creditare. Această mărime servește reper de stabilire a rezervelor la portofoliul de credite din care sunt acoperite aceste pierderi. Analogic, este calculată valoarea raportului pierderi la portofoliul de titluri de credite raportate la valoarea totală a portofoliului de titluri de credit.

Indicatorii dinamici, care arată evoluția în timp a unor indicatori valorici a căror mărime este corelată cu evoluția riscului de creditare post-factum:

➤ *dinamica fondului de rezervă pentru acoperirea pierderilor din portofoliul de credite* – felul în care conducerea băncii anticipă evoluția expunerii la riscul de creditare: cu cât creșterea rezervelor planificate pentru care sunt constituite provizioane este mai mare, cu atât se poate presupune că banca anticipă pierderi mai mari, în așa fel, este de așteptat o scădere a calității portofoliului de credite. Această informație

trebuie interpretată în contextul dat de dinamica portofoliului de credite: dacă cei doi parametri cresc în același ritm, atunci de o creștere a expunerii la risc nici nu poate fi vorba. În funcție de reglementările legale despre constituirea și finanțarea fondului de rezervă pentru pierderi din creditare, banca folosește o altă politică de finanțare a fondului, pentru obținerea avantajelor fiscale. Este clar că dinamica pronunțată a indicatorului nu poate semnifica o creștere a expunerii la risc, deoarece acesta este de uz extern, este folosit la nivelul întregului sector bancar drept semnal de alarmă pentru terți și este mediatizat pe larg de presa de specialitate;

➤ *dinamica activelor și, mai ales, a creditelor totale* – interpretate drept indicatori ai riscului de creditare când exprimă o creștere accelerată, dat fiind faptul că o instituție bancară are o capacitate limitată de a gestiona corect un portofoliu de un anumit volum, capacitate limitată de performanțele personalului, de cadrul politicii de creditare, de structura organizatorică, de ansamblul resurselor băncii și de modul lor de gestionare.

O creștere accelerată (de ex., de 50% într-un an) a valorii reale a portofoliului de credite sau a activelor totale nu poate fi gestionată convenabil sau, cel puțin, comparabil cu nivelul de performanță din anii anteriori în cadrul acelorași structuri și folosind aceleași resurse.

Pe de altă parte, adecvarea acestor resurse și structuri la presiunea exercitată de volumul sporit de activitate reprezintă un factor perturbator până la restabilirea unui nivel rezonabil de echilibru între capacitățile bancare de prelucrare a informației și volumul acesteia. Capacitatea deficitară de prelucrare a informației este un factor de risc, căci sunt șanse mai mari de strecurare a unor erori, mai ales în cadrul unor proceduri clasice de tratament.

Indicatorii relativi de corelare a activelor bancare cu capitalul și fondurile bancare. Este important de a-i urmări, deoarece dau o expresie cantitativă raportului dintre expunerea la risc și sursa de finanțare a acestei expuneri. Drept indicatori pot fi folosiți:

✓ *profitul net raportat la pierderile portofoliului de credit* – sursa principală de finanțare a pierderilor, acoperirea cărora nu este unica lui destinație. Calculat în această formă, indicatorul este, adesea, supraunitar, calculat invers – devine subunitar. Important este ca resursele să fie acoperite. Oricum, evoluția raportului poate fi extrem de semnificativă;

✓ *raportul dintre fondul de rezervă și pierderile înregistrate la portofoliul de credite* – raport mai mare decât 1, pentru a aprecia prudența managementului.

Deci, e oportun să analizăm metodologia analizei prin coeficienți, care poate fi aplicată în analiza portofoliului de credite al instituției bancare. Metodologia analizei respective o vom reprezenta în Tabelul 10.5.

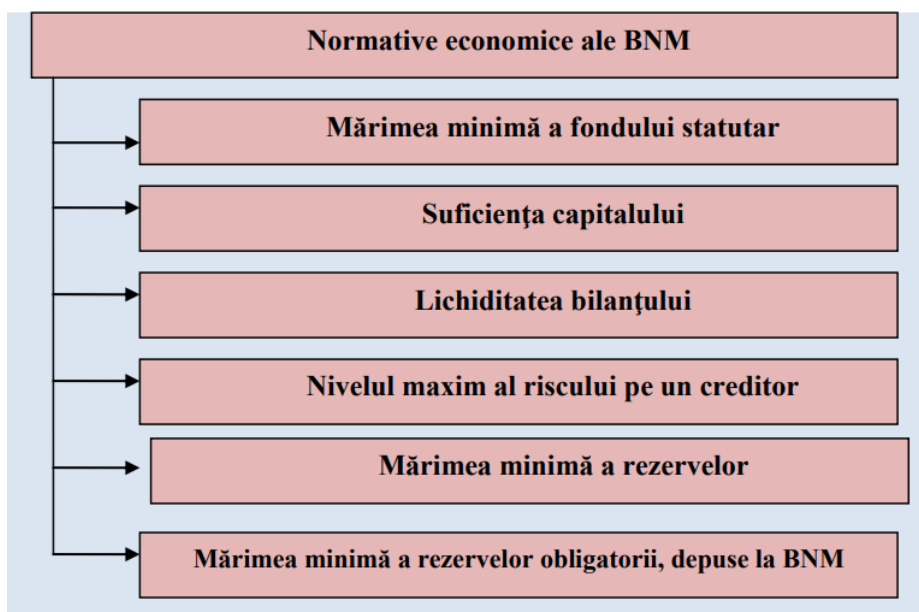
Tabelul 10.5. Metodologia analizei prin coeficienți a portofoliului de credite al instituției bancare

Denumire coeficient	Calcularea coeficientului	Semnificația coeficientului, descifrarea acestuia
Coeficientul de acoperire (Ca)	(Ca) se calculează ca raportul rezervei (R) la posibilele pierderi, create de bancă către portofoliul de credite agregat (PC)	(Ca) arată ce parte din rezervă revine unui leu din portofoliul de credite și permite evaluarea riscului portofoliului de credite ale băncii. Majorarea indicatorului respectiv este negativă pentru activitatea băncii, deoarece mărturisește depre creșterea riscului. Pentru depistarea celor mai riscante credite trebuie de calculat cota rezervei la pierderi pentru fiecare credit către mărimea totală a rezervei la pierderi.
Coeficientul de asigurare (Cas)	(Cas) se calculează ca raportul dintre suma asigurărilor (gajurilor), luate de bancă la acordarea creditelor și suma totală a portofoliului de credite (Pc)	(Cas) arată ce parte din asigurarea rambursării creditelor revine unui leu din portofoliul de credite. În corespundere cu legislația suma asigurării, trebuie să fie mai mare decât suma creditului acordat cu mărimea dobânzii acumulate la credit și alte posibile cheltuieli. (Cas) trebuie să depășească cifra 1. A se calcula în dinamică. Coeficientul respectiv permite a estima cu cât posibilele pierderi, legate de nerambursarea creditelor, sunt acoperite de gaj, garanții și fidejusiunea persoanelor terțe.
Coeficientul plăților restante (Cpr)	(Cpr) se calculează ca raport între suma plăților restante și portofoliul total de credite (Pc)	(Cpr) arată ce parte din plățile restante la datoria de bază revine unui leu din portofoliul de credite, iar majorarea coeficientului în dinamică mărturisește despre o politică a băncii ineficientă în ceea ce privește tranzacțiile de credit. Se efectuează analogic cu analiza coeficientului de acoperire și se analizează modificarea mărimii coeficientului în dinamică, și pe fiecare tip de credit acordat.
Coeficientul nerambursării datoriei de bază (Cn)	(Cn) se calculează ca raport între mărimea plăților restante ale datoriei totale, anulată din cauza incapacității de recuperare către portofoliul de credite total (Pc)	Majorarea coeficientului poate avea loc din două cauze: în primul rând, ca rezultat al majorării nemijlocite a volumului plăților restante la datoria totală pe fonul creșterii portofoliului de credite calitativ, ceea ce este un rezultat negativ și în perspectivă pe termen scurt poate duce la falimentul băncii; într-al doilea rând, cauza diminuării portofoliului de credite în condițiile nemodificării mărimii datoriei anulate, ceea ce permite de gândit asupra existenței unor acțiuni a băncii pe direcția îmbunătățirii calității activității de credite.

Cercetătorii naționali ai sistemelor de rating-uri bancare practic niciodată nu divizează băncile autohtone în grupe omogene, dar le aliniază pe toate într-un șir, folosind în calitate de criteriu fie mărimea valutei din bilanț, fie mărimea capitalului bancar.

Analiza coeficienților prezentați în Figura 10.2 permite a concluziona referitor la faptul care este politica de credite a băncii: agresivă; activă; moderată; slabă; pasivă. După calitatea portofoliului de credite pot fi trase următoarele concluzii referitor la faptul că aceasta este: excelentă; bună; satisfăcătoare; rea sau care la moment nu garantează o creștere a datoriei restante în viitorul apropiat. Analiza portofoliului de credite a instituțiilor bancare autorizate trebuie să fie precedată de analiza normativelor economice, stabilite de BNM.

Astfel, metodologia analizei portofoliului de credite trebuie să fie precedată de evaluarea instituțiilor bancare din punctul de vedere al respectării normativelor economice ale BNM.

Fig. 10.2. Analiza coeficienților

După asta se pot analiza nemijlocit componentele cantitative și calitative ale portofoliului de credite al băncii. Cu toate acestea, se atrage o atenție deosebită în procesul cercetării asupra determinării nivelului profitabilității diferitelor tipuri de produse de credite și nivelului de risc al acestora pentru care trebuie de efectuat analiza coeficienților de acoperire, asigurare, a plăților restante și a coeficientului nerambursării sumei de bază a datoriei.

Aprecierea calității și a evoluției portofoliului de credite este realizată prin valoarea acestor indicatori, majoritatea cărora pot fi calculați în baza datelor din bilanț și repartizării profitului publicate de bănci și folosiți pentru aprecierea calității managementului bancar de operatorii piețelor financiare și de autoritatea bancară.

10.4. Gestiunea activelor neperformante în activitatea bancară

10.4.1. Factori determinanți ai creditelor neperformante

În cazul instituțiilor bancare, activele sunt formate din totalitatea plasamentelor acestora în credite acordate clienților, titluri de stat și obligațiuni și de, asemenea, din plasamente efectuate pe piața interbancară, pe piața de capital și pe cea bursieră, la care se adaugă clădirile, terenurile, echipamentele aflate în proprietatea acestora și alte imobilizări (participații/acțiuni deținute la alte societăți).

Conform standardelor de raportare financiară aflate în vigoare la nivel internațional, un activ financiar este considerat a fi depreciat, dacă:

- există dovezi obiective ale deprecierei ca rezultat al unuia/a mai multor evenimente care au apărut după recunoașterea inițială a respectivului activ financiar;
- evenimentul/evenimentele care ocazionează pierderi are/au un impact asupra viitoarelor fluxuri de trezorerie estimate ale respectivului activ financiar care poate fi estimat în mod fiabil.

În general, deprecierea activelor financiare poate fi cauzată de:

- dificultatea financiară semnificativă a debitorului/emitentului;
- încălcarea contractului (întârziere în plata dobânzii și/sau a principalului);
- devine probabil că debitorul va intra în faliment sau într-o altă formă de reorganizare financiară;
- creditorul, din motive economice sau juridice legate de dificultățile financiare în care se află debitorul, îi acordă o concesiune pe care altfel creditorul nu ar lua-o în considerare;
- dispariția unei piețe active pentru acel activ financiar din cauza dificultăților financiare.

Creditarea este cea mai însemnată (*profitabilă & riscantă*) operațiune de plasament aflată la dispoziția unei instituții bancare. Acordarea propriu-zisă a oricărui tip de credit, indiferent de client (persoană fizică sau juridică) este precedată, conform legislației bancare, de etapa de analiză a documentației depuse de client și de etapa de aprobare a creditului, potrivit competențelor stabilite prin norme interne, de către fiecare instituție bancară în parte.

În literatura de specialitate, *creditele neperformante* sunt acele împrumuturi acordate de către o instituție bancară clienților a căror situație economico-financiară, deteriorată, nu mai poate asigura condițiile de rambursare a creditului și/sau de achitare a dobânzilor și comisioanelor aferente.

Procesul de creditare, chiar și în condițiile realizării unui echilibru între o activitate prudentă și eficientă, poate genera, inerent, apariția unor disfuncționalități concretizate sub forma *creditelor neperformante*.

Existența creditelor neperformante, ca o categorie aparte de credite, precum și efectele negative ale acestora, a făcut necesară gestionarea separată a lor prin încadrarea lor într-un *portofoliu al creditelor neperformante*.

Pentru menținerea în limite controlabile a nivelului creditelor neperformante, instituțiile bancare trebuie să identifice din timp eventualele disfuncționalități apărute în procesul de creditare care ar putea duce la înrăutățirea situației clientului și trecerea, după caz, la aplicarea unor măsuri prudențiale de recuperare a sumelor datorate (credit restant și dobânzi aferente) *fie pe cale amiabilă, fie prin executarea garanțiilor asiguratorii sau prin declanșarea procedurilor de faliment*.

Ghidul oferit de FMI (*Financial Soundness Indicators: Compilation Guide*) recomandă ca împrumuturile și alte active să fie clasificate ca neperformante, atunci când ratele de plată reprezentând principal și dobândă înregistrează restanțe de *90 de zile* sau mai mult. De asemenea, creditele neperformante vor include și acele credite cu un serviciu al datoriei mai mic de 90 de zile care în legislația națională sunt recunoscute ca neperformante, atunci când există indicii clare de nerambursare (situația falimentului).

Conform lui Thomas Fitch, un credit este considerat a fi neperformant, iar debitorul în incapacitate de plată, atunci când plata principalului (soldului creditului) și dobânzii este restantă mai mult de 90 de zile.

De asemenea, conform Moody's, un credit este considerat ca fiind neperformant în următoarele situații:

- ✓ pentru creditele acordate populației (*consumer*), dacă înregistrează restanțe la principal și dobândă de cel puțin 60 de zile;
- ✓ pentru creditele comerciale și *leasing*, dacă înregistrează restanțe la principal și dobândă de cel puțin 90 de zile;
- ✓ orice credit pentru care există indicii clare de neperformanță.

În baza reglementărilor BNM, precum și a normelor proprii, instituțiile bancare încadrează un credit deținut de un client, persoană juridică, în categoria creditelor neperformante, dacă este îndeplinită cel puțin una din următoarele condiții:

- clientul înregistrează datorii restante față de instituția bancară finanțatoare de peste 90 de zile;
- împotriva clientului a fost declanșată procedura executării silite și/sau a fost primită notificarea privind deschiderea procedurii de insolvență;
- situația financiară este în continuă degradare;
- garanțiile asiguratorii sunt deteriorate sau au dispărut;
- nu se mai justifică prelungirea perioadei de creditare;
- clientul face parte dintr-un grup de companii legate între ele și firma conducătoare a grupului are credite neperformante.

Creditele acordate unui client persoană juridică pot ajunge în această situație datorită unor cauze diverse, dintre care menționăm:

- lipsa lichidităților pe o perioadă mai lungă, chiar pe fondul unei situații economice relativ bună, datorită unor necorelări între încasări și plăți;

- schimbări nefavorabile ale mediului economico-financiar după acordarea efectivă a creditelor, care conduc la nerealizarea obiectivelor propuse de către client (criza economică generală sau sectorială; dispariția unor piețe de desfacere interne sau externe; deprecierea accelerată a monedei naționale; creșterea explozivă a dobânzilor bancare etc.);

- necunoașterea suficientă a clienților și urmărirea defectuoasă a modului de utilizare a creditelor, potrivit destinației aprobate;

- managementul necorespunzător al companiei creditate, schimbări inadecvate ale managementului, ale structurii organizatorice sau formei de organizare;

- efectuarea unei analize superficiale, bazată pe o documentație necorespunzătoare sau incompletă, o interpretare eronată a rezultatelor financiare și a bonității clientului, utilizarea unor proceduri de analiză incomplete sau neluarea în considerare a unor factori de risc.

Conform reglementărilor BNM (*Regulamentului nr. 231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale*), precum și a normelor proprii, instituțiile bancare declară un credit oferit unui client, persoană fizică, ca fiind neperformant, dacă:

- clientul înregistrează restanțe de peste 120 de zile în cazul creditelor fără garanții reale imobiliare;

- clientul înregistrează restanțe de peste 90 de zile în cazul creditelor cu garanții reale imobiliare;

- reeșalonările pentru întârzieri la plată depășesc 45 de zile în cazul creditelor acordate persoanelor fizice;

- împotriva debitorului sau a unui bun adus în garanție, a fost declanșată procedura de executare silită a garanțiilor sau procedura insolvenței.

Deci un credit neperformant este un împrumut obișnuit care poate fi sau deja este înregistrat de către bănci drept pierderi. În Republica Moldova instituțiile bancare clasifică creditele drept neperformante, atunci când ratele de plată al acestui credit înregistrează restanțe de 90 de zile sau mai mult. Creditele pot fi clasificate neperformante înainte de 90 de zile în cazul în care companiile datornice prezintă indicii clare de incapacitate de plată, precum ar fi falimentul companiei propriu-zise.

În conformitate cu legislația fiecărei țări în vigoare, Băncile Naționale impun limite ale numărului de zile restante la credite și dobânzi. Criteriul de 90 de zile este folosit de majoritatea țărilor din lume pentru a determina creditele neperformante. În aceste țări intră și Republica Moldova, România, Polonia, Ucraina, Austria, Cehia și Ungaria.

Estonia și Lituania utilizează un număr maxim de 60 de zile de plată al creditelor înainte de a le considera pierderi. Sistemul bancar din Federația Rusă este foarte

---

precaut în privința creditelor neperformante datorită faptului că acestea determină împrumuturile drept pierderi în cazul în care persoanele fizice nu rambursează plata creditului în 60 de zile, iar în cazul celor juridice în circa 30 de zile.

Vă oferim *un exemplu* pentru a înțelege cum acesta funcționează. Să presupunem că banca X a împrumutat 2 mil. de lei companiei ABC, cu condiția ca compania să ramburseze împrumutul în rate lunare de 50.000 lei. Pentru o perioadă de 2 ani, compania ABC efectuează toate plățile aferente creditului la timp, însă la un moment dat aceasta se confruntă cu probleme legate de fluxul de numerar și oprește toate plățile băncii. După această perioadă compania ABC nu a efectuat nicio plată băncii timp de 3 luni consecutive. Din acel moment, banca X va înregistra creditul companiei drept credit neperformant. Cu cât mai mult timp va trece și compania ABC nu va efectua plata, cu atât cresc și șansele băncii de nu a-și mai vedea banii.

Băncile care au o rată ce trece peste limita de 20% impusă de către BNM pot fi puse sub controale dure, care prevăd crearea unor stimulente de restructurare și de renegociere a creditelor neperformante înainte de a le pierde neconținut.

Creditele neperformante sunt virusul care pune la îndoială existența lumii de creditare. Acestea reprezintă datoriile care cel mai probabil nu vor fi rambursate, astfel creând probleme și dificultăți creditorilor în cauză.

Creditele neperformante sunt una dintre principalele cauze ale stagnării economice naționale și internaționale. Fiecare credit neperformant din sectorul financiar poate fi privit ca o oglindă ce se reflectă de la o societate neprofitabilă. Din acest punct de vedere, rata creditelor neperformante demonstrează cât de sănătos este mediul economic în țară. Micșorarea ratei creditelor neperformante trebuie să fie indubitabil una dintre cele mai mari preocupări ale sectorului bancar, pentru că prin minimizarea acestora vor fi create condiții necesare pentru îmbunătățirea sistemului economic național. Totuși, dacă toate creditele neperformante vor continua să existe și să se extindă, atunci resursele financiare generate prin depozite vor fi blocate în societăți și sectoare neprofitabile, care în urmare vor împiedica creșterea și eficiența economică. Rata creditelor neperformante este influențată de riscurile valutare, de inflația monedei în cauză, de crizele economice din acea țară și de capacitatea managementului băncii de a lua decizii importante cu privire la debitorii mari.

10.4.2. Gestionarea creditelor neperformante

Gestionarea responsabilă a creditelor neperformante reprezintă o activitate importantă a instituțiilor bancare și constituie o cale eficientă de gestionare a riscurilor de credit și de reîntregire a fondurilor necesare creditării.

Instituțiile bancare acordă o atenție sporită gestiunii creditelor neperformante, deoarece, potrivit normelor bancare de recuperare a creditelor ajunse în atare situație,

acestea au obligația de a valorifica garanțiile asiguratorii existente sau de a aplica o serie de măsuri menite să limiteze pierderile suferite.

Astfel, în urma efectuării clasificării portofoliului de credite deținut se determină volumul provizioanelor ce trebuie constituite și care vor fi suportate pe seama rezultatelor financiare ale instituției bancare finanțatoare. Apoi, în funcție de criteriile de performanță, se determină portofoliul de credite neperformante care este predat compartimentelor specializate în gestionarea lor. Cu această ocazie, se procedează la reevaluarea garanțiilor existente și se verifică gradul lor de conservare sau modul în care sunt folosite.

Documentația fiecărui credit neperformant este reanalizată de către personalul specializat al instituției bancare finanțatoare urmărindu-se în principal:

- ✓ performanțele economico-financiare istorice, actuale și viitoare ale clientului debitor;
- ✓ evoluția creanțelor și a obligațiilor, sub aspectul vechimii și volumului, precum și perspectiva de încasare respectiv de plată a acestora;
- ✓ identificarea activelor deținute de client, altele decât cele aduse în garanție și care pot fi valorificate pentru recuperarea creditelor neperformante;
- ✓ fluxurile financiare în cadrul grupului de societăți, caz în care se examinează și posibila contaminare a clientului în cauză, cu situația dificilă a unei alte companii din grup.

În baza acestei etape de analiză, structurile specializate în recuperare procedează și la o examinare din punct de vedere juridic a documentației, iar în final se propun etapele ce trebuie urmate în relația cu respectivul client. De asemenea, clienții sunt vizitați la sediul lor de personalul instituției bancare implicat și se analizează gradul de cooperare al acestora în identificarea unor soluții practice pentru stingerea datoriilor restante.

În practica bancară se cunosc mai multe soluții de recuperare. Alegerea modalității de recuperare adecvată în funcție de particularitățile fiecărui caz în parte, de natura creditelor neperformante, de valoarea creanței, de identificarea și cuantificarea tuturor elementelor de risc, de natura și valoarea garanțiilor constituite.

RECUPERAREA AMIABILĂ

Această modalitate de recuperare este adoptată în condițiile în care se constată faptul că există posibilitatea de onorare a angajamentelor, precum și disponibilitatea clientului de a colabora cu instituția bancară. În practica bancară se cunosc mai multe modalități de recuperare amiabilă a datoriilor:

1. Restructurarea financiară presupune realizarea unei înțelegeri între client și instituția bancară finanțatoare, concretizată prin încheierea unui acord bilateral, contract de credit sau act adițional la contractul de credit și care are ca scop recuperarea datoriei.

Restructurarea financiară poate fi adoptată prin utilizarea separată sau cumulativă a următoarelor modalități de recuperare:

✓ reeșalonarea creditelor și a dobânzilor neplătite se realizează în cadrul perioadei inițiale de rambursare, prin redimensionarea ratelor, când se consideră că redresarea financiară a clientului este mai consistentă sau prin prelungirea duratei inițiale de rambursare, situație în care obligația de plată lunară se reduce simțitor, iar clientul are posibilitatea reală de redresare, concomitent cu adoptarea unor măsuri interne de către clientul în cauză;

✓ diminuarea procentului de dobândă și reducerea nivelului comisioanelor. Se poate apela la această soluție numai în situații bine justificate, când prin diminuarea procentului de dobândă și/sau al comisioanelor percepute se pot crea condiții certe de rambursare a datoriilor clientului debitor;

✓ suplimentarea creditelor inițiale prin acordarea unor noi credite ori eliberarea de scrisori de garanție bancară. Aceasta soluție se adoptă numai în cazul când instituția bancară finanțatoare apreciază, în mod real, că sunt condiții concrete și solide pentru redresarea clientului (finalizarea unor investiții în curs, creșterea capitalului de lucru necesar continuării activității) în cadrul calendar stabilit de comun acord cu clientul debitor;

✓ valorificarea amiabilă a garanțiilor, prin vânzarea respectivelor active, de către proprietarul garant, cu acordul instituției bancare cu condiția ca sumele obținute să fie destinate stingerii datoriilor.

✓ rambursarea creditelor și a dobânzilor prin intrarea în proprietatea instituției bancare, prin darea în plată sau prin adjudecare în contul creanței a unor active de natura bunurilor mobile și imobile. Se poate apela la această soluție în cazul în care instituția bancară finanțatoare apreciază că poate folosi bunurile pentru propria sa activitate, sau să le poată vinde într-o perioadă relativ scurtă de timp. Această modalitate de recuperare nu poate fi utilizată, atunci când împotriva clientului s-a declanșat procedura de insolvență.

2. Angajamentul de plată este un act unilateral al clientului, prin care acesta își asumă față de instituția bancară finanțatoare obligația de a plăti datoriile exigibile, la anumite termene și cu indicarea cuantumului fiecărei plăți.

De regulă, această metodă se acceptă în perioada prealabilă declanșării procedurilor de executare silită, în situația în care nu sunt îndeplinite condițiile pentru demararea procedurilor de restructurare financiară.

3. Alte măsuri constau în preluarea de către o terță persoană (girant), alta decât clientul debitor, a obligațiilor de restituire a datoriilor către instituția bancară parteneră. În unele cazuri, chiar instituția bancară poate prelua unele drepturi de creanță ale clientului asupra altor persoane juridice sau fizice, în vederea recuperării lor ulterioare.

RECUPERAREA ÎN CONTENCIOS

Instituțiile bancare recurg la această modalitate de recuperare a creanțelor, atunci când din analiza efectuată, cu privire la creditul acordat, rezultă faptul că nu există o altă cale de recuperare sau când alte măsuri ar fi mai puțin eficiente, precum și atunci când recuperarea pe cale amiabilă nu a dat rezultate. Astfel, se urmărește ca procedura recuperării în contencios să decurgă cât mai rapid pentru evitarea riscului prescripției dreptului la acțiune sau a dreptului de a cere executarea silită, dar și evitarea perimării sau dispariției garanțiilor reale.

În practica bancară internă se utilizează următoarele modalități de recuperare în contencios:

1. Executarea silită a bunurilor. Compartimentul de gestionare a creditelor neperformante, constituit în cadrul instituțiilor bancare, are în structura sa specialiști din diferite domenii de activitate (analști de credit, evaluatori, juriști ș.a.) utili procesului de recuperare a datoriilor. Această structură mixtă oferă posibilitate instituției bancare de a urgenta găsirea celor mai potrivite modalități de recuperare și de a acționa rapid, atunci când se decide declanșarea procedurilor de executare silită a garanțiilor reale.

În această etapă, un rol determinant îl au juriștii, care susțin toate demersurile instituției bancare în justiție pentru obținerea încuviințării de executare silită, dar și realizarea propriu-zisă a valorificării acestor garanții reale.

Executarea silită are la dispoziție conform legislației în vigoare mai multe proceduri de recuperare a creanțelor, conform *Codului de Executare a Republicii Moldova nr. 443 din 24.12.2004* și procedura generală conform *Codului de procedură civilă (Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003)*, care necesită însă mai mult timp pentru a fi implementată integral.

În raport cu *Legea nr. 49/2012 a insolvențității*, în Codul de procedură civilă se utilizează sintagma „procedura de declarare a insolvențității”, dar nu există nicio prevedere expresă ce ar defini noțiunea dată. Cu toate acestea, putem concluziona că ambele acte normative se referă la aceeași procedură, în special datorită prevederilor art. 356 de procedură civilă care face referire la aplicarea stipulărilor prevăzute de legislația insolvențității pentru situațiile nereglementate de cod. Prin urmare, procedura declarării insolvențității prevăzută în capitolul 36, art. 355 și 356 Cod de procedură civilă, este aceeași procedură judiciară, reglementată de *Legea nr. 49/2012 a insolvențității* ce cuprinde totalitatea actelor juridice procesuale înfăptuite de instanța de judecată și participanții la proces în legătură cu pornirea și examinarea cauzelor de insolvențitate. Potrivit CPC, care instituie procedura generală privind recuperarea creanțelor, înainte de inițierea unei acțiuni în instanță, instituția bancară trebuie să încerce să soluționeze problema pe cale amiabilă cu clientul debitor. În cazul în care părțile nu ajung la o înțelegere, sau dacă părțile ajung la o înțelegere, pe care clientul debitor nu o respectă, atunci instituția bancară poate declanșa acțiunea de executare silită.

2. Procedura insolvenței. La această procedură se recurge, în general, atunci când instituția bancară consideră ca fiind oportună această modalitate de recuperare a datoriilor sau procedura a fost deja declanșată la inițiativa clientului debitor sau a unui terț creditor.

Declanșarea procedurii de insolvență, conform actelor normative (*Legea nr. 49/2012 a insolvenței*) se intentează doar în temeiul unei cereri de intentare a procesului de insolvență, care impune: existența unei creanțe certe, lichide și exigibile, mai veche.

Intentarea unui proces de insolvență presupune existența unui temei. Temeiul general de intentare a unui proces de insolvență constă în incapacitatea de plată a debitorului. Temeiul special de intentare a unui proces de insolvență constă în supraîndatorarea debitorului în cazul în care acesta este persoană juridică responsabilă de creanțele creditorilor în limitele patrimoniului său. În acest caz, la baza evaluării patrimoniului debitorului trebuie pusă continuarea activității lui, dacă acest fapt este posibil.

Principalele aspecte urmărite în derularea procedurii de insolvență sunt:

- ✓ înregistrarea corectă a creanțelor instituției bancare finanțatoare în documentația de insolvență;
- ✓ alegerea instituției bancare finanțatoare în Comitetul creditorilor;
- ✓ susținerea celei mai adecvate modalități de derulare a procedurii (procedura simplificată, reorganizare judiciară, faliment);
- ✓ analiza planului de reorganizare;
- ✓ justa evaluare a bunurilor clientului debitor;
- ✓ aprobarea modalităților oportune de valorificare a bunurilor clientului debitor;
- ✓ închiderea cât mai rapidă a procedurii de insolvență, atunci când este posibil.

Începând cu data inițierii procedurii de insolvență, toate acțiunile judiciare și/sau extrajudiciare privind satisfacerea creanțelor împotriva debitorului sau a activelor sale sunt suspendate. Decizia privind deschiderea procedurii de insolvență trebuie comunicată tuturor instanțelor în jurisdicția cărora se află sediul debitorului, precum și tuturor instituțiilor bancare la care debitorul are conturi deschise.

Astfel, după deschiderea procedurii de insolvență, administratorul judiciar trebuie să notifice toți creditorii care sunt înregistrați în documentele financiar-contabile ale debitorului și să-i informeze cu privire la calendarul și termenele procedurii. De asemenea, legea insolvenței stabilește ordinea în care sunt satisfăcute creanțele creditorilor. De exemplu, sumele obținute prin valorificarea activelor ce fac obiectul unor garanții vor fi achitate creditorilor în favoarea cărora acestea au fost constituite și, numai după satisfacerea acestor creanțe, sumele rămase vor fi distribuite către ceilalți creditori. Creanțele ce aparțin instituțiilor publice și creanțele salariale au prioritate față de cele ale altor creditori.

VÂNZAREA CREANȚELOR CĂTRE COMPANII SPECIALIZATE

Această modalitate de recuperare a datoriilor este utilizată, în ultimii ani, la nivelul sectorului bancar autohton, datorită faptului că volumul creanțelor de recuperat a crescut vertiginos, în special în sectorul creditelor oferite persoanelor fizice. De asemenea, trebuie ținut cont și de faptul că asemenea creanțe:

- sunt omogene, respectiv reprezintă credite acordate pentru nevoi personale, achiziția de bunuri de folosință îndelungată etc.;
- sunt de valori relativ reduse;
- sunt în număr mare, iar posibilitățile de recuperare ale instituțiilor bancare sunt limitate.

În aceste cazuri, instituțiile bancare negociază cu aceste companii, structura creanțelor, valoarea acestora, prețul rezidual pe care instituțiile bancare îl vor încasa ca procent din valoarea totală a pachetelor de credite neperformante externalizate, termenele de plată etc.

Pentru instituțiile bancare, această modalitate de recuperare poate fi o soluție rapidă pentru eliminarea din bilanț a unor creanțe neperformante și reluarea, pe o bază mai sănătoasă, a creditării.

Gestiunea creditelor neperformante este o activitate dificilă în practica bancară și uneori instituțiile bancare preferă să vândă portofolii însemnate de asemenea credite unor societăți specializate în recuperare, cu un discount negociat, dar cu consecința eliberării bilanțului instituției bancare de asemenea active „toxice” și continuarea activității de creditare în favoarea clienților solvabili.

10.5. Gestiunea riscului de credit

Activitatea de creditare implică un risc prin înseși elementele de anticipare pe care se bazează decizia de creditare, pentru bancă fiind de maximă importanță cunoașterea acestui risc, evaluarea sa cât mai aproape de realitate și acceptarea lui în cunoștință de cauză.

Riscul de creditare reprezintă riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării profitului estimat de instituția bancară, ca urmare a neîndeplinirii de către client a obligațiilor contractuale. Acest risc poate să apară atunci când clientul înregistrează o diminuare a gradului de lichiditate și/sau de solvabilitate, o diminuare a valorii garanțiilor aferente creditului solicitat etc. Diminuarea acestui risc are loc prin urmărirea atentă a respectării destinației creditului acordat, a gestionării activității clientului, a eficienței managementului și a optimizării cheltuielilor curente și administrative. De asemenea, în anumite cazuri, instituția bancară poate solicita clientului constituirea de garanții suplimentare.

Riscul de creditare îmbracă forme diferite în esență, acesta vizând:

- ✓ *riscul de rambursare*, provine din riscul de plasament;
- ✓ *riscul de mobilizare*, apare odată cu unele oportunități favorabile care nu pot fi valorificate din cauză că resursele au fost deja plasate;
- ✓ *riscul de profit*, provine din riscul de dobândă și din celelalte riscuri generate de cheltuielile bancare sau de alte operațiuni care reduc profitul instituției bancare.

Riscul de piață afectează buna desfășurare a activității clientului și implicit rezultatele și capacitatea de rambursare a acestuia. În comensurarea acestui risc se are în vedere riscul de variație a cursului de schimb valutar și a dobânzii, riscul de concurență, riscul sectorial și de țară, de concentrare a activităților etc. Aceste riscuri se traduc în probabilitatea ca instituția bancară să nu-și realizeze veniturile estimate din activitatea de creditare și va propune clientului măsuri de acoperire a acestor riscuri: hedging pe cursul de schimb sau pe rata dobânzii, sau diverse condiții suplimentare de acordare a creditului.

Riscul legal apare atunci când instituția bancară nu examinează cu atenție legalitatea documentelor prezentate de client, existența unor erori în verificarea documentației și a garanțiilor care, în caz de litigii, poate înregistra anumite pierderi.

Riscul operațional apare în activitatea curentă a instituției bancare și este determinat de factori interni: derularea neadecvată a activității de creditare, insuficienta calificare a personalului sau migrarea acestuia, neadaptarea sistemelor IT la cerințele instituției bancare etc.

Trebuie de menționat că expunerea la riscul de credit se menține pe toată durata de creditare. Instituțiile bancare se expun la risc din momentul acordării creditului și acest risc rămâne până la rambursarea integrală a împrumutului. Nivelul riscului depinde foarte mult de mărimea creditului și de solvabilitatea clienților (Fig.10.3).

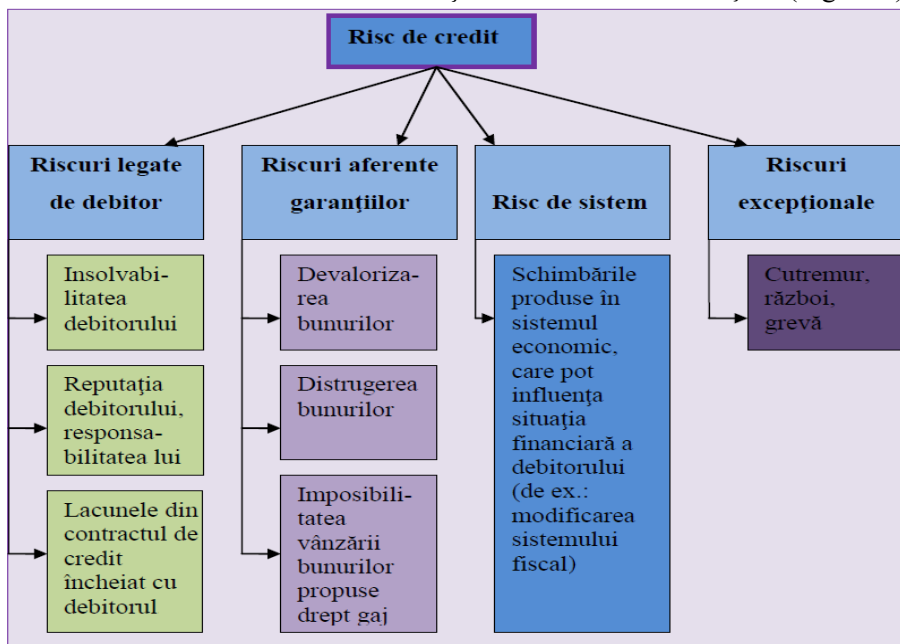

Fig. 10.3. Structura riscului de credit

Orice credit reprezintă o anticipare a unor încasări viitoare. Din acest punct de vedere, orice credit provoacă riscul ca aceste încasări să nu se realizeze deloc sau parțial. Acest risc mai este numit și risc de insolvabilitate a debitorului, fiind esențial în activitatea bancară, deoarece principala funcție a unei bănci constă în acordarea de credite. Aprecierea justă a riscului de credit este deci de o importanță majoră pentru bancă. Pentru minimizarea expunerii la risc, cea mai fundamentală etapă a procesului de creditare este selectarea cererilor de credit. În această fază, comportamentul unei instituții bancare poate fi prezentat astfel: un credit se va acorda doar în cazul în care probabilitatea de rambursare o depășește pe cea a nerambursării. Aprecierea capacității de rambursare se efectuează în funcție de debitor: agent economic, persoană fizică sau stat.

Printre principalele slăbiciuni în gestiunea riscului de credite sunt cele de ordin intern: selectarea defectuoasă a dosarelor și lipsa supravegherii evoluției debitorului.

Este evident că o strategie bancară performantă trebuie să cuprindă atât programe cât și proceduri de gestionare a riscurilor bancare care vizează, de fapt, minimizarea posibilității producerii acestor riscuri, precum și micșorarea expunerii potențiale la ele. Obiectivul central al acestor politici de reducere a riscurilor, în special al riscului de credite, este acela de micșorare a pierderilor și a cheltuielilor suplimentare suportate de bancă.

Pentru a menține profitabilitatea instituțiilor bancare la un anumit nivel acceptabil și pentru a o majora, este nevoie de a implementa unele proceduri de gestiune a riscului de credite, care uneori sunt costisitoare pentru bănci. S-ar putea ca, în anumite situații, costul implementării și exploatării procedurilor care vizează gestiunea riscurilor să fie mai mare decât expunerea potențială la risc; ceea ce înseamnă că aceste programe trebuie să fie selectate în funcție de criteriile de eficiență. În alte cazuri, s-ar putea ca strategia bancară să implice asumarea unor riscuri sporite sau a unor riscuri noi. În acest caz, decizia trebuie luată întotdeauna având în vedere și cheltuielile suplimentare necesare pentru asigurarea unei protecții corespunzătoare.

Importanța gestiunii riscului de credite nu se rezumă doar la micșorarea cheltuielilor. Pentru ca o instituție bancară să poată acorda credite, ea trebuie să atragă resurse disponibile de la potențialii clienți ai săi, iar pentru ca populația să aibă încredere în această bancă, ea trebuie să aibă o imagine cât mai favorabilă. Deci, o gestiune eficientă a riscurilor bancare își va pune amprenta și asupra imaginii publice a băncii. Clienții doresc o bancă sigură și acționarii la fel. Principalul criteriu de selectare a instituțiilor bancare pentru depunerea unui depozit devine rentabilitatea plasamentului. Poate să apară atunci o selecție adversă pentru care este foarte probabil ca o bancă cu cele mai mari probleme, în lipsă de lichiditate, să acorde cele mai înalte dobânzi.

Pe lângă capacitatea băncii de a evalua riscul de credit, instituțiile bancare trebuie să-și determine cu cea mai mare exactitate mărimea riscului pe care și-l poate

asuma. În acest context, un rol central îl are capitalul bancar, deoarece anume acea parte a capitalului propriu cu care banca ar putea să-și acopere potențialele pierderi la credite determină mărimea acceptabilă a riscului asumat de bancă. Instituțiile bancare trebuie să-și mențină riscul la un anumit nivel – aceasta reprezentând principala condiție de gestiune a riscului. Decizia privind acordarea unui credit trebuie să fie în corespundere cu politica generală de credit a instituțiilor bancare, astfel încât să se mențină un echilibru între lichiditate și profitabilitate.

Metodele de gestiune a riscului de credit se împart în două grupe. Particularitatea acestor metode este necesitatea aplicării ulterioare a acestora, deoarece ele reprezintă în sine etapele procesului de creditare. Să analizăm conținutul metodelor de gestiune a riscului în instituțiile bancare prezentate în Figura 10.4.

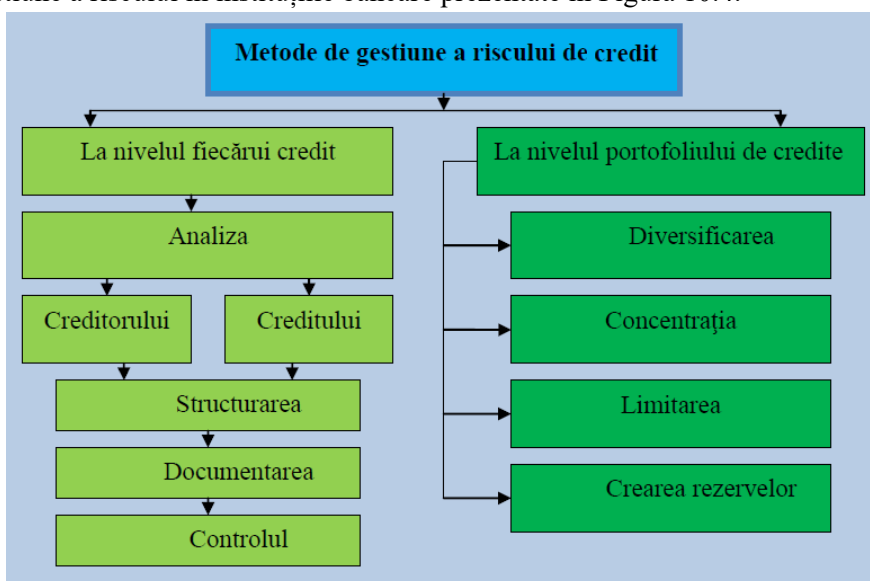

Fig. 10.4. Metodele de gestiune a riscului de credit în instituțiile bancare

Metoda diversificării constă în distribuirea portofoliului de credite între un număr mare de creditori, care se deosebesc unul de altul atât prin caracteristici de tipul mărimea capitalului și forma de proprietate, cât și prin condițiile activității, cum ar fi sfera economiei, regiunea geografică etc. Actualmente, există diversificare pe ramuri, geografică și de portofoliu:

Diversificarea pe ramuri reprezintă distribuirea creditelor între clienții care își desfășoară activitatea în diferite ramuri ale economiei. Efectul maxim este atins în cazul selectării clienților care activează în ramurile cu faze opuse ale variației ciclului de afaceri. Dacă într-una din ramuri este ascensiune, iar în alta – recesiune, atunci reducerea profiturilor unor clienți compensează creșterea veniturilor la alți clienți.

Diversificarea geografică constă în distribuirea resurselor de credite între clienții diferitelor regiuni cu un nivel diferit al economiei. Ea este posibilă doar în cazul băncilor mari cu o rețea vastă de filiale și reprezentanțe în diferite teritorii.

Diversificarea de portofoliu se manifestă prin distribuția creditelor între diferite categorii de creditori – întreprinderi mari și mijlocii, întreprinderile micului business, persoane fizice, întreprinderi și organizații de stat, gospodăriile casnice ș.a. Creditele în sfera micului business, deși aduc un nivel sporit de profit, adesea sunt însoțite de un nivel sporit al riscului. Pentru companiile mari, riscul nu este mare, dar și venitul la fel. Băncile provinciale nu prea mari nu pot utiliza pe larg metoda diversificării portofoliului, ceea ce duce la sporirea riscului portofoliilor de credite ale acestora. Asemenea portofolii se caracterizează printr-un nivel sporit al profitabilității comparativ cu băncile mijlocii și mari.

Metoda concentrării descrie capacitatea de concentrare a portofoliului de credite, înseamnă plasarea resurselor de credite ale băncii într-o anumită sferă sau grup de ramuri conexe, pe un teritoriu geografic sau, creditarea unei anumite categorii de clienți. Deseori băncile își concentrează portofoliile de credite în cele mai populare sectoare ale economiei, așa cum sunt energetica, industria petrolieră și a gazului, investiții imobiliare. Experiența a arătat că anume concentrarea exagerată a portofoliului de credite a devenit cauza înrăutățirii situației financiare și a falimentului multor bănci în țările dezvoltate în anii 70-80.

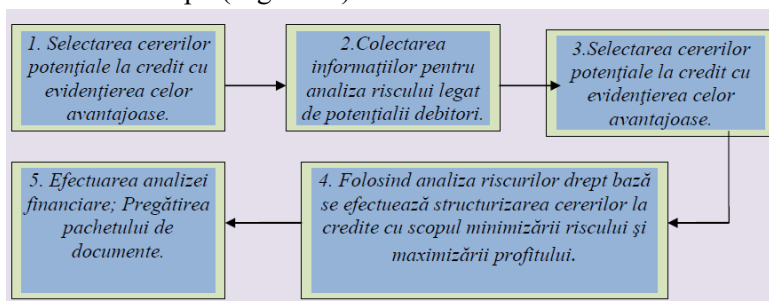
Limitarea ca metodă de gestiune a riscului de credit constă în stabilirea unor mărimi maximale admisibile ale creditelor acordate, ceea ce permite limitarea riscului. Datorită limitării, băncile reușesc să evite pierderile critice survenite în urma concentrării negândite și, de asemenea, să diversifice portofoliul de credite asigurând un profit stabil. Limitele sunt exprimate atât în valori absolute, cât și relative. Înainte de a defini limitele creditării, trebuie de identificat sferele principale și factorii de risc. Pentru diferite bănci, diferite țări și regiuni, sferele-cheie ale riscului se vor deosebi.

Crearea rezervelor pentru compensarea pierderilor din operațiunile de credit ale instituțiilor bancare presupune acumularea unei părți din resurse într-un cont special pentru compensarea creditelor nerambursate. Formarea rezervelor este una din metodele diminuării riscului la nivelul băncilor. În același timp, rezervele la operațiunile de credit sporesc siguranța și stabilitatea sectorului bancar în întregime.

Procesul formării rezervelor începe cu evaluarea calității portofoliului de credite a băncii, și anume clasificarea creditelor și determinarea mărimii rezervei speciale. Conform standardelor internaționale, rezervele trebuie să fie formate din contul profitului după impozitare, dar totodată apare riscul ca băncile încercând să evite plata impozitelor în buget, conștient diminuează calitatea portofoliului de credite și sporesc acumulările de rezerve.

În afară de rezerva specială, băncile creează rezerva comună, sursa de formare a căreia este profitul net. Crearea și utilizarea rezervei comune este reglementată de legislația în vigoare a fiecărei țări. În linii generale, mijloacele rezervei comune sunt utilizate pentru acoperirea cheltuielilor apărute din vina băncilor, pentru compensarea cheltuielilor de judecată, acoperirea pierderilor, dacă mijloacele

rezervei speciale sunt insuficiente. Procesul de evaluare a riscului de credite parcurge următoarele etape (Fig. 10.5):

Fig. 10.5. Etapele procesului de evaluare a riscului de credite

Metodele de evaluare sunt diferite atât pentru diverse tipuri de credite, cât și pe grupe de clienți. Însă sunt sisteme de evaluare unice pentru clienți corporativi și pentru persoane fizice. Aceste sisteme sunt diferite datorită tipului de informație cu care operează instituția bancară în procesul de cuantificare a riscului.

Evaluarea influenței riscului de credit asupra profitabilității portofoliului de credite are loc prin intermediul utilizării sistemului de coeficienți. Principalul coeficient integral, care definește profitabilitatea portofoliului de credite în planul eficienței activității, îl constituie marja procentuală netă, cu implicarea riscului de credit – care reprezintă raportul dintre venitul procentual net modificat cu mărimea pierderilor la credite și mărimea portofoliului de credite.

Acest coeficient poate fi utilizat pentru evaluarea rezultatelor sistemului de gestiune a riscului de credit în bancă incluzând atât pierderile, cauzate de riscul de credit, cât și veniturile, obținute ca rezultat al acceptării riscului. La rândul său, marja procentuală netă, modificată cu riscul de credit, se calculează conform unui sistem de indicatori, fiecare dintre ei caracterizând o parte a gestiunii riscului de credit.

La o analiză generală a activității băncii, deseori se utilizează o altă modificare a indicatorului dat:

$$\text{Marja procentuală netă} = (\text{Venituri din dobânzi} - \text{Cheltuieli cu dobânzi} + \text{Soldul altor venituri și cheltuieli} - \text{Rezerve}) / (\text{Suma medie a activelor profitabile}).$$

În continuare, vom face o trecere selectivă a celor mai importanți indicatori care definesc profitabilitatea portofoliului de credite:

$$\text{Marja procentuală netă, inclusiv riscul de credit} = \frac{\text{Venit din dobânzi} - \text{Pierderi la credite}}{\text{Portofoliu de credite}}$$

Coeficientul pierderilor la credite, care reflectă decontarea din bilanț a creditelor nerambursabile și cheltuielilor în legătură cu existența unei părți nefunționabile în portofoliul de credite, se determină prin intermediul altor coeficienți.

$$\text{Ponderele creditelor expirate în suma totală a creditelor acordate} = \frac{\text{Credite expirate}}{\text{Portofoliu de credite}}$$

Acest coeficient de evidență a riscului de credit poate fi utilizat la evaluarea eficienței politicii de credite a instituției bancare, la evaluarea mărimilor minime ale fondului de rezervă de credit al băncilor (din punctul de vedere al managementului interbancar).

Cu toate acestea, trebuie de menționat că, în cazul creării fondului de rezervă suplimentar al băncilor pentru nerambursarea creditelor, resursele date trebuie investite în active mai sigure și mai ușor realizabile, ceea ce, de asemenea, presupune evidența acestui factor la elaborarea și realizarea politicii de credite a instituțiilor bancare, în care trebuie reflectată ordinea creării și gestiunii cu aceste active.

Creșterea investițiilor de credite înseamnă majorarea riscului de credit și necesită optimizarea fondului de rezervă al băncilor în scopul compensării pierderilor posibile la credite. Analiza lui, ce caracterizează dinamica portofoliului de credite, permite de a efectua o prognoză a necesității totale de rezervă pentru creditele nerambursate și de a modifica coeficientul asigurării contra riscului de credit.

$$\text{Coeficientul rentabilității pierdute la credite} = \frac{\text{Dobânzi neachitate}}{\text{Procente primite}}$$

În cadrul măsurării indicatorului menționat mai sus, trebuie luate în considerare dobânzile, ce nu au fost primite de bancă în urma apariției îndatorării expirate, prolongarea și decontarea creditelor nerambursabile din bilanț. Deși BNM a elaborat un sistem de condiții obligatorii privind crearea provizioanelor în cazul pierderilor la credite, instituțiile bancare trebuie să efectueze o analiză de sine stătătoare a datelor primite, pentru a lua măsuri necesare de gestiune a portofoliului de credite.

Instituțiile bancare pot adopta o serie de strategii privind evaluarea riscului de credit care vor permite micșorarea pierderilor și reducerea cheltuielilor creditării, deoarece acordarea de împrumuturi solicitanților este menită să aducă profit băncilor, dar nu cheltuieli suplimentare sau pierderi.

Un rol important în evaluarea riscului îl ocupă monitoringul. Băncile urmăresc activitatea debitorului său pe toată perioada de creditare pentru a se convinge de solvabilitatea acestuia și pentru a verifica dacă se îndeplinesc cu exactitate condițiile stipulate în contractul de credit. Monitorizarea creditului este necesară pentru a depista anticipat neregularitățile care pot apărea la debitor, neregularități care ar putea duce la incapacitatea acestuia de a restitui, parțial sau total, împrumutul. Supravegherea creditului este foarte importantă în momentul când acesta nu a fost rambursat la scadență sau când s-au depistat unele încălcări ale contractului încheiat cu banca.

În baza rapoartelor financiare, bilanțului contabil, lucrătorii responsabili ai instituțiilor bancare efectuează procedura monitorizării privind: utilizarea creditului pe destinație, starea economico-financiară a debitorului, activitatea clientului, garanțiile acordate, îndeplinirea de către debitor a obligațiilor asumate în contract.

Scopul monitoringului este de a evalua posibilitățile curente privind rambursarea la termen a creditului și a dobânzii aferente, precum și anticiparea unor riscuri care pot

apărea. Creditele la care apare problema nerambursării se numesc credite problematice. Dacă băncile adoptă o strategie eficientă de evaluare a riscului de credite, sau a oricărui altui risc, apariția creditelor problematice nu va lua prin surprindere instituțiile bancare, aceasta fiind pregătită pentru orice situații dificile.

Deoarece riscul de credite este o sursă de cheltuieli neprevăzute, gestiunea lui adecvată pentru stabilizarea veniturilor în timp are rolul unui amortizor de șoc. Toate instituțiile bancare trebuie să-și îmbunătățească practica gestiunii riscurilor bancare pentru a-și putea gestiona cu succes diferite game de produse. Micșorarea riscului de credite și menținerea unui raport optim între profitabilitate și lichiditate poate fi realizată pe calea micșorării ratei dobânzii, chiar dacă băncile în acest mod vor pierde o parte din profit.

Bibliografie selectivă:

1. NEDELESCU, M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.
2. TRENCA, I., MUTU, S. *Managementul riscurilor bancare – Soluții econometrice*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2012.
3. TRENCA, I., BENYOVSKI, A. *Riscul Portofoliului de credite bancare – soluții de management*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2011.
4. TRENCA, I. *Metode și tehnici bancare*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință. Ed. a 4-a, 2008.
5. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
6. Legea nr. 49/2012 a insolvenței.
7. Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor.
8. Regulamentul nr. 102/2020 cu privire la tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci.
9. Regulamentul nr. 103/2020 cu privire la tratamentul riscului de ajustare a evaluării creditului pentru bănci.
10. Regulamentul nr. 109/2019 cu privire la expunerile mari.
11. Regulamentul nr. 111/2018 cu privire la tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate.
12. Regulamentul nr. 112/2018 cu privire la tehnicile de diminuare a riscului de credit utilizate de bănci.
13. Regulamentul nr. 116/2018 cu privire la calculul de către bănci al ajustărilor specifice și al ajustărilor generale pentru riscul de credit.
14. Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.

Subiectul 11

GESTIUNEA REZULTATELOR ACTIVITĂȚII INSTITUȚIILOR BANCARE

11.1. Conceptul de „eficiență bancară”

11.2. Indicatori de analiză ai activității instituției bancare

11.3. Indicatorii performanței bancare

Obiective:

- să difinească conținutul și necesitatea evaluării activității instituției bancare;
- să descrie analiza ca parte integrală a managementului financiar bancar;
- să enumere tipurile și principiile de evaluare a activității instituției bancare;
- să descrie analiza lichidității, solvabilității și stabilității financiare a băncii;
- să enumere scopurile, direcțiile și problemele controlului intern al băncii;
- să explice esența și principiile gestiunii siguranței băncii.

Noțiuni de bază:

performanță bancară; indicatori de performanță; eficiența bancară; rating bancar.

11.1. Conceptul de „eficiență bancară”

Performanța bancară reflectă eficiența mobilizării și alocării capitalului, scop în care instituțiile bancare trebuie să-și plaseze fondurile în investiții pentru a susține creșterea economică, să aloce fonduri pentru investiții care să contribuie la modificările structurale din economie și la creșterea productivității, să faciliteze plățile, astfel încât piața să poată opera la costuri scăzute și să faciliteze desfășurarea unei activități eficiente.

Performanța bancară poate fi definită ca fiind gradul de stabilitate a activității unei instituții bancare, caracterizat prin nivelul redus al riscului de orice natură și un trend ascendent al profitabilității.

Managementul performanțelor bancare este legat nemijlocit de managementul activelor și pasivelor bancare care se reflectă în bilanț și de managementul veniturilor și cheltuielilor reflectate în contul de profit și pierdere al instituției bancare.

Percepția asupra performanței diferă în funcție de utilizatorii conceptului, astfel, privită din perspectiva acționarului, performanța se traduce prin rentabilitate, din perspectiva angajatorului, performanța își intersectează conotațiile cu consolidarea, din perspectiva angajatului, performanța presupune stabilitate financiară. Creditorii urmăresc în principal solvabilitatea și siguranța financiară, iar clienții lichiditatea instituției bancare partenere.

În activitatea bancară, *bugetul de venituri și cheltuieli* reprezintă cel mai important instrument de management utilizat de specialiști în analiza performanței bancare, în planificarea financiară, în trasarea reperelor pe structuri, produse și servicii, dar și pe ansamblul entității. Aici la nivelul construcției bugetului de venituri și cheltuieli se concentrează politica de resurse și plasamente, politica de dobânzi și comisioane, rezultatele financiare așteptate, randamentul capitalurilor proprii și al activelor bancare. În toate instituțiile bancare întocmirea și urmărirea bugetului de venituri și cheltuieli constituie sarcina de bază a Consiliului de administrație, și a managementului instituției pe toate palierele.

Bugetul de venituri și cheltuieli la nivelul unei instituții bancare se elaborează anual și are la bază următoarele elemente:

- ✓ planul strategic bancar pe minimum 3 ani (de la bancă la bancă);
- ✓ analize macroeconomice și sectoriale;
- ✓ strategia de lichiditate a instituției;
- ✓ cerințele acționarilor privind politica de dividend adoptată de Adunarea Generală a acționarilor (AGA);
- ✓ politica monetară, valutară și de credit a Băncii Centrale (Băncii Naționale);
- ✓ politica fiscală a Guvernului;
- ✓ politica guvernamentală cu privire la investițiile străine directe.

Din punct de vedere structural, bugetul de venituri și cheltuieli al instituțiilor bancare se prezintă sub următoarea formă:

- analiza evoluției macroeconomice și a indicatorilor de sinteză din economia națională;
- principalii indicatori de analiză ai activității instituției bancare;
- indicatori privind veniturile bancare;
- indicatori privind cheltuielile bancare;
- indicatori privind profitul bancar;
- investițiile proprii efectuate la nivelul instituției bancare;
- indicatori de analiză a performanțelor bancare.

Instituțiile bancare indiferent de dimensiune și structură nu pot exista și nu se pot dezvolta într-o manieră sustenabilă, fără să țină cont de evoluția și nevoile economiei reale. Astfel, analiza evoluției macroeconomice cu impact asupra rezultatelor activității instituțiilor bancare presupune, în principal, studiul următorilor indicatori de sinteză:

➤ rata de creștere a produsului intern brut (PIB), este analizată de către managementul instituției bancare, în baza estimărilor efectuate de Biroul Național de Statistică; Ministerul de Finanțe; Ministerul de Economie; BNM precum și de Fondul Monetar Internațional sau Banca Centrală Europeană. Rezultatele instituțiilor bancare variază în funcție de cota de piață și de mediul economic în care acestea operează;

➤ rata inflației, este analizată de conducerea instituțiilor bancare atât la nivelul întregului an: decembrie/decembrie, cât și la nivel mediu anual. Și în cazul acestui indicator se iau în calcul estimările realizate prin intermediul unor studii de specialitate ale BNM, inclusiv propria țintă de inflație aprobată la nivelul fiecărei instituții bancare în parte, precum și estimările altor organisme de sinteză la nivel național sau internațional;

➤ politica guvernamentală privind fiscalitatea, emisiunile de titluri de stat, nivelul datoriei publice și căile de finanțare ale Bugetului statului (BS). Fiscalitatea este un factor important care influențează rezultatele unei instituții bancare, precum și opțiunile de afaceri ale acesteia, prin afectarea competitivității diverselor segmente și instrumente ale piețelor financiare, ceea ce determină instituțiile bancare să-și ajusteze deciziile de afaceri pentru minimizarea efortului fiscal;

➤ politica monetară a BNM cu privire la rezervele minime obligatorii, dobânzile de referință și de refinanțare estimate etc. Toate instituțiile bancare sunt obligate, conform reglementărilor, să mențină în contul curent deschis la Banca Centrală un anumit procent din resursele atrase de pe piața bancară, sub forma rezervelor minime obligatorii (RMO), majorarea/diminuarea acestora conducând la variații ale profitului;

➤ ratele de referință ale dobânzilor bancare CHIBOR, CHIBID, EURIBOR, LIBOR ce influențează în mod direct politica bancară cu privire la costul produselor și serviciilor oferite clienților;

➤ evoluția cursului de schimb, este analizată în general pentru cursurile EUR/MDL, USD/MDL. În acest, caz ipoteza de lucru nu mai este furnizată de BNM, ci de rezultatul evaluărilor independente efectuate de organisme internaționale sau analiști economici independenți, sau de instituția bancară în cauză;

➤ evoluția contextului financiar-bancar internațional. În cadrul acestei analize se evaluează și modul cum se finanțează deficitul de cont curent la nivel național, fluxurile valutare înspre economie și dinspre economie în exterior, generate de repatrierea profiturilor sau retragerea unor investitori străini.

CHIBOR (*Chisinau Interbank Offered Rate*) – rata de referință calculată în modul stabilit de regulament (*Regulamentul nr. 110/2013 privind ratele de referință CHIBOR și CHIBID*) în baza cotațiilor orientative/ferme ale băncilor contribuții pentru plasarea mijloacelor bănești în lei moldovenești la alte bănci.

CHIBID (*Chisinau Interbank Bid Rate*) – rata de referință calculată în modul stabilit de regulament în baza cotațiilor orientative/ferme ale băncilor contribuții pentru atragerea mijloacelor bănești în lei moldovenești de la alte bănci.

EURIBOR (*Euro Interbank Offered Rate*) – este rata de referință pentru piața monetară în EUR și are impact doar asupra dobânzilor variabile, și nu asupra dobânzilor fixe, fiind folosit la calculul dobânzilor variabile la creditele acordate în EUR. Euribor este prescurtarea pentru rata interbancară oferită de euro. Ratele Euribor se bazează pe ratele medii ale dobânzii la care un mare grup de bănci europene împrumută fonduri una de la alta. Există scadențe diferite, variind de la o săptămână la un an. Ratele Euribor sunt considerate a fi cele mai importante rate de referință de pe piața monetară europeană. Ratele dobânzii oferă baza pentru prețul și ratele dobânzii pentru toate tipurile de produse financiare, cum ar fi swap-uri de dobândă, contracte futures de dobândă, conturi de economii și credite ipotecare. Acesta este motivul exact pentru care mulți profesioniști, precum și persoane fizice, monitorizează intens evoluția tarifelor Euribor. În calculul dobânzilor variabile în EUR ale creditelor cei mai utilizați indici sunt EURIBOR 3M și EURIBOR 6M.

În total, există 5 rate Euribor diferite (până la 1 noiembrie 2013 existau 15 rate Euribor). În plus, există și o rată a dobânzii interbancare europene de o zi, numită Eonia. Eonia este prescurtarea pentru *Euro Over Night Index Average*. Rata Eonia este rata dobânzii interbancare de o zi pentru zona euro. Cu alte cuvinte, este rata la care băncile își acordă împrumuturi reciproce cu o durată de 1 zi. Prin urmare, Eonia poate fi considerată drept rata Euribor de o zi.

LIBOR (*London Interbank Offered Rate*) – reprezintă rata dobânzii practică pe piața londoneză de către băncile de prim rang care oferă fonduri, respectiv, rata dobânzii pe care o percepe pentru acordarea de împrumuturi. LIBOR se calculează ca medie aritmetică a ratelor de dobândă practicate de principalele bănci pentru 5 valute (GBP, EUR, USD, CHF, JPY), având 7 scadențe diferite (*overnight*, o lună, trei luni, etc.). LIBOR este calculat și publicat de către ICE LIBOR după ora 11:00, ora Londrei

---

GTM în fiecare zi. LIBOR este rata medie a dobânzii interbancare la care o selecție de bănci de pe piața monetară din Londra sunt pregătite să se împrumute reciproc. LIBOR vine în 7 scadențe (de la peste noapte la 12 luni) și în 5 valute diferite. Ratele oficiale ale dobânzii LIBOR sunt anunțate o dată pe zi lucrătoare în jurul orei 11:45. În trecut, BBA/ICE a publicat ratele LIBOR pentru încă 5 valute (coroana suedeză, coroana daneză, dolarul canadian, dolarul australian și dolarul din Noua Zeelandă) și încă 8 scadențe (2 săptămâni, 4, 5, 7, 8, 9, 10 și 11 luni). LIBOR este urmărit îndeaproape atât de profesioniști, cât și de persoane fizice, deoarece rata dobânzii LIBOR este utilizată ca rată de bază (*benchmark*) de către bănci și alte instituții financiare. Creșterile și scăderile ratelor dobânzii LIBOR pot avea, prin urmare, consecințe asupra ratelor dobânzii la tot felul de produse bancare, cum ar fi conturi de economii, credite ipotecare și împrumuturi.

11.2. Indicatori de analiză ai activității instituției bancare

---

Din categoria principalilor indicatori utilizați de conducerea instituțiilor bancare în analiza generală a activității instituției, fac parte:

✓ Numărul, mărimea și structura unităților teritoriale: sucursale, agenții, puncte de lucru, zona de amplasare a acestora, genul de clientelă servită etc. Astfel, extinderea teritorială trebuie atent cântărită, deoarece ea trebuie să țină seama de profilul instituției bancare, de structura clientelei vizate (*corporate, IMM, retail*) și de posibilitățile practice de finanțare a acestei extinderi. De asemenea, extinderea teritorială este condiționată și de costul aferent procesului de extindere și de menținere a rețelei de unități bancare.

✓ Evoluția personalului bancar, ca număr, structură, calificare etc. Cu privire la acest indicator, instituțiile bancare sunt extrem de atente, deoarece prin intermediul său se urmărește, cu precădere, creșterea productivității muncii, dotarea corespunzătoare cu echipamente și programe informatice pentru a crește forța de vânzare, eliminarea timpilor morți și a operațiunilor complicate și efectuate manual. De asemenea, se acordă o atenție deosebită și personalului din sfera de marketing și activitatea comercială. Prin centralizarea operațiunilor de back-office și informatizarea în timp real a activității bancare, numărul personalului angajat se reduce în favoarea acestor activități.

✓ Numărul și structura clienților activi care efectuează operațiuni bancare. Instituția bancară își propune ca prin activități susținute de marketing să atragă noi clienți, atât din mediul urban, cât și rural, acolo unde, conform studiilor efectuate de către departamentele de specialitate din structura sa, se presupune că există un potențial cert de dezvoltare și de bancarizare a zonelor vizate.

✓ Gradul de echipare a clientelei cu produse și servicii bancare, mergându-se pe

---

ideea inovării în crearea de noi produse și servicii, mai ales cele de tip internet banking, credite personale, produse de economisire etc. De asemenea, instituțiile bancare își extind oferta de produse și servicii oferindu-le clienților sub formă de „pachete de produse și servicii” cu costuri reduse și facilități suplimentare.

✓ Nivelul dotării cu echipamente specifice activității de e-banking: ATM-uri, POS-uri, alte automate bancare, precum și numărul de clienți și structura acestora, care utilizează cardurile bancare, fiind vizate și atragerea de noi categorii de clienți ce pot fi bancarizați: elevi, studenți, pensionari etc., cărora le pot fi oferite produse și servicii bancare specifice.

✓ Volumul serviciilor bancare oferite clientelei: operațiuni de încasări și plăți, gestiunea numerarului, operațiuni de schimb valutar, evaluări și gestiune de patrimoniu.

✓ Nivelul și structura resurselor atrase. Orice activitate bancară începe cu atragerea de resurse, iar în contextul actual, bătălia pentru accesul la resurse domină întregul sector bancar autohton. Astfel, sunt vizate și planificate activități de creare de noi produse și servicii de economisire în condiții de flexibilitate și randament ridicat, în care scop instituțiile bancare își dezvoltă o rețea cât mai extinsă de unități teritoriale sau o rețea flexibilă de servicii de internet banking.

✓ Nivelul și structura plasamentelor efectuate, acordându-se o atenție deosebită produselor și serviciilor destinate creditării adaptate nevoilor financiare ale clienților, diversificând gama creditelor corporate și retail, în condiții de prudențialitate și dispersie a riscului. Astfel, sunt analizate cu maximă atenție planurile de afaceri ale marilor companii și nevoia lor de finanțare, și, nu în ultimul rând, nevoile de finanțare din ce în ce mai complexe ale IMM-urilor. De asemenea, se are în vedere și volumul creditelor acordate în lei și valută ținând cont de structura resurselor atrase și de echilibrul necesar în gestiunea activelor și pasivelor instituției bancare. Pentru asigurarea flexibilității în gestiunea activelor/plasamentelor, instituțiile bancare planifică și volumul titlurilor de stat de cumpărat, volumul împrumuturilor interbancare sau depozitele pe termen scurt la Banca Centrală.

Veniturile și cheltuielile bancare reprezintă o sursă-cheie de informații în ceea ce privește profitabilitatea unei instituții bancare, cuantumul și calitatea acestora, calitatea portofoliului de credite și concentrarea cheltuielilor, precum și orientarea afacerilor sale.

În mod tradițional, principala sursă de venituri o constituie dobânzile, însă rezultatele instituțiilor bancare reflectă o pondere din ce în ce mai mare a veniturilor din operațiuni de tranzacționare, investiții și comisioane, care presupun un profil de risc diferit față de cel clasic și care implică o volatilitate mult mai mare a rezultatelor bancare.

Instituțiile bancare realizează un volum important de venituri din activitatea curentă, iar în planificarea bugetară acestea sunt structurate și analizate după cum urmează:

A. Veniturile din dobânzi derivă în principal din creditare sub toate formele sale, dar și din plasamente și tranzacții cu titluri de valoare:

✓ venituri din dobânzi încasate din acordarea creditelor, calculate în funcție de valoarea fiecărui produs de creditare, de dobânzile aplicate și de perioada de încasare;

✓ venituri din dobânzi încasate la titlurile de stat, sub forma cupoanelor atașate titlurilor de stat;

✓ venituri și dobânzi încasate din plasamente efectuate la Banca Națională și/sau la instituțiile bancare partenere (corespondente), inclusiv dobânzile încasate în valută aferente depozitelor pe termen scurt constituite la instituțiile bancare străine.

Astfel, venitul net din dobânzi se determină ca diferență între veniturile din dobânzi și cheltuielile cu dobânzile și constituie baza profitului unei instituții bancare, scopul fiind acela de menținere a unui nivel stabil și ascendent al acestei categorii de venit.

B. Veniturile din comisioane (venituri operaționale) cuprind și se referă la veniturile încasate din activități bancare, cum ar fi serviciile bancare comerciale sau cele de consultanță, venituri din comisioane rezultate din diverse servicii oferite clienților (operațiuni de plăți și management al conturilor sau fondurilor), această categorie de venituri fiind preferată de instituțiile bancare, întrucât nu presupune o expunere ridicată la riscul financiar și nu generează cheltuieli de capital.

Venituri încasate sub forma comisioanelor provin din:

▪ activitatea de creditare (comisioane de acordare a creditului, comisioane de gestiune a creditelor, comisioane de neutilizare a liniilor de credit, comisioane din rambursarea anticipată a creditelor, comisioane din activitatea de factoring);

▪ activitatea de emiteră a scrisorilor de garanție bancară, deschidere de acreditive și incasso-uri;

▪ operațiuni de încasări și plăți efectuate pe contul clienților;

▪ operațiuni cu carduri bancare;

▪ operațiuni cu numerar derulate prin casieria instituției.

C. Venituri din operațiuni de schimb valutar rezultate din diferențele de curs practicate de instituțiile bancare în relația cu clienții.

D. Venituri din investiții ce cuprind venituri rezultate din tranzacțiile bancare cu acțiuni și obligațiuni purtătoare de dobândă aflate în portofoliul de investiții pe termen lung al instituției bancare.

E. Alte venituri, provenite, în principal, din:

• efectuarea serviciilor de consultanță și evaluări de patrimoniu în beneficiul clienților;

• închirierea casetelor de valori;

- închirierea unor bunuri terților (birouri, echipamente etc.).

Dacă în cazul planificării veniturilor, instituțiile bancare iau în calcul un grad de nerealizare, în ceea ce privește dimensionarea cheltuielilor bancare, acestea acordă o atenție mult mai sporită, știut fiind faptul că ele se realizează mult mai ușor. Astfel, principalele capitole de cheltuieli bancare sunt:

A. Cheltuieli cu plata dobânzilor la resursele atrase, calculate pentru fiecare categorie de resursă, structură de clienți, termene de constituire, procent de dobândă acordat etc. Acest tip de cheltuieli constituie cel mai important capitol și de aceea trebuie atent analizat și planificat cu maximum de realism. Astfel, cheltuielile cu dobânzile cuprind, în general, dobânzile plătite la depozite și fondurile atrase pentru finanțarea portofoliului de credite. Clasificarea acestora are la bază instrumente și scadențe, ca de exemplu depozitele la vedere, conturile de economii și certificatele de depozit. Un nivel redus al cheltuielilor cu dobânzile și implicit costuri reduse de finanțare indică, pe de o parte, capacitatea instituției bancare de a obține o marjă superioară a dobânzii, iar pe de altă parte, cheltuieli operaționale mai mari.

B. Cheltuieli cu plata comisioanelor și tarifelor aferente diferitelor servicii prestate de terțe instituții în favoarea și în beneficiul instituției bancare (Biroul istoriilor de credit; Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar; Western Union; MoneyGram; Visa, MasterCard etc.).

C. Cheltuielile bancare generale (cheltuieli operaționale) reprezintă elementul cu cel mai mare impact asupra costurilor de intermediere, nivelul acestor cheltuieli fiind legat de eficiența instituției bancare. Managementul eficient al acestor cheltuieli presupune stabilirea unui echilibru între strategiile de minimizare a costurilor și investițiile în resurse umane și tehnologie bancară și menținerea unei poziții competitive a instituției bancare:

✓ cheltuieli cu personalul, care reprezintă cel mai consistent subcapitol al acestei structuri și are în vedere numărul și structura personalului, salariile, sporurile și alte drepturi conform contractului colectiv de muncă, cheltuieli de pregătire și formare profesională etc.;

✓ cheltuieli cu plata chiriilor la spațiile de lucru, echipamente, autoturisme utilizate în regim de leasing etc.;

✓ cheltuieli privind telecomunicațiile și alte tehnologii utilizate în activitatea bancară curentă;

✓ cheltuieli privind plata serviciilor furnizate de terți: utilități, transport, pază, curățenie, curierat etc.;

✓ cheltuieli cu onorariile plătite societăților de consultanță, audit și avocatură pentru serviciile de specialitate oferite instituției bancare pentru buna desfășurare a activităților curente;

✓ amortizarea fondurilor fixe: clădiri, echipamente, mobilier etc.;

- ✓ cheltuieli curente de natură informatică cu administrarea și întreținerea sistemelor informatice;
- ✓ cheltuieli de publicitate, reclamă, relații publice;
- ✓ cheltuieli de deplasare ale salariaților în țară și străinătate în interes de serviciu;
- ✓ cheltuieli de întreținere și reparații curente ale clădirilor și echipamentelor aflate în proprietatea instituției bancare.

De asemenea, în categoria cheltuielilor bancare se includ și provizioanele pentru deprecierea portofoliului de credite, care sunt cheltuieli legate de riscul de credit inerent în activitatea oricărei instituții bancare ce se constituie pentru a compensa valoarea depreciată a capitalului și a dobânzii datorate și alte provizioane pentru pierderi din deprecierea altor active, pentru toate celelalte active acolo unde valoarea acestora ar putea fi depreciată. Astfel, în dimensionarea eficientă a cheltuielilor trebuie să se țină seama atât de volumul și structura activității instituției bancare, cât și de cerințele unei utilizări judicioase a patrimoniului, de manifestare a unui spirit de raționalitate și economie în demararea oricărei activități purtătoare de cheltuieli.

Un loc important în structura bugetului de venituri și cheltuieli al instituției bancare îl dețin volumul investițiilor proprii.

Prin efectuarea acestor investiții se asigură baza logistică de continuare a activității și de extindere a capacităților de lucru ale oricărei instituții bancare. Principalele destinații de investiții efectuate la nivelul instituției bancare se regăsesc în următoarele capitole:

- ✓ investiții destinate construirii, modernizării și echipării corespunzătoare a sediilor instituției bancare care constau în: achiziția unor terenuri pentru construcția unor clădiri de birouri destinate activității bancare, cumpărarea de spații finalizate și amenajarea lor pentru activitatea bancară, mobilarea acestor spații, dotarea cu echipamente informatice, de casierie, de supraveghere și securitate, mijloace de transport etc.;
- ✓ investiții destinate achiziționării de echipamente informatice, inclusiv produsele de tip software. Această categorie de investiții ocupă în ultima vreme un volum din ce în ce mai ridicat în quantumul investițiilor bancare, având în vedere necesitatea modernizării continue a operațiunilor bancare;
- ✓ investiții destinate activității cu carduri bancare, respectiv pentru achiziția de ATM-uri, POS-uri și alte echipamente specifice, inclusiv de natură informatică;
- ✓ investiții pentru achiziția mijloacelor de transport proprii, inclusiv cele destinate transportului de valori, atunci când instituția bancară efectuează acest serviciu cu mijloace proprii, integral sau parțial;
- ✓ investiții pentru implementarea unor proiecte organizaționale sau de reglementare: Acordurile Basel, Gestiunea Automată a Activelor și Pasivelor și altele.

Unul din principalele obiective ale instituțiilor bancare îl reprezintă **maximizarea profitului**, acesta reprezentând un indiciu al stabilității și al încrederii clienților, astfel trebuie încurajate permanent obținerea unor performanțe cât mai mari la nivelul fiecărei instituții bancare.

Instituțiile bancare își desfășoară activitatea pe baza *criteriului de profitabilitate* urmărind în mod permanent obținerea de profit în condiții de risc specifice (evoluția economică generală, restricții impuse de Banca Centrală, insolvabilitate, lipsa lichidității, structura financiară).

Profitabilitatea este un indicator relevant cu privire la poziția unei instituții bancare pe piață și a calității managementului său, asigurând astfel sănătatea sectorului bancar.

Activitatea bancară este una particulară, dacă se are în vedere volatilitatea crescută a majorității produselor și serviciilor bancare și, din această cauză, în gestiunea bancară există o legătură direct proporțională între profit și risc.

Instituțiile bancare urmăresc un profit cât mai mare și, în egală măsură, minimizarea riscurilor, de aceea performanța bancară vizează, mai întâi de toate, determinarea solidității bancare, a gradului de expunere a acesteia în fața diverselor categorii de risc și mai apoi a nivelului de eficiență al acesteia.

Pentru a se evidenția interdependențele în evoluția performanțelor bancare și pentru a evidenția principalele modalități de acțiune pentru îmbunătățirea acestora, profitul, ca sumă în expresie absolută, trebuie raportat la principalele lui elemente determinante, generând astfel un set de indicatori asemănători cu cei utilizați și în alte sfere de activitate, dar cărora specificul activității bancare le imprimă o individualitate proprie.

Astfel, prin deducerea cheltuielilor cu dobânzile din totalul veniturilor bancare, se obține *rezultatul brut din exploatare* sau profitul operațional.

De asemenea, un indicator foarte important în analiza rezultatelor unei instituții bancare îl reprezintă *costul net al riscului* ce măsoară, pe de o parte, necesarul de provizioane de constituit pentru creditele cu probleme, iar pe de altă parte, volumul încasărilor din valorificarea creanțelor provizionate. În plus, se dimensionează și necesarul de provizionat pentru acoperirea anumitor pierderi din riscurile operaționale: pierderea unor litigii, erori de operare, disfuncționalități ale sistemelor informatice cu pierderi în contul clienților, ce trebuie acoperite de instituție ș.a.

Prin deducere, din rezultatul brut din exploatare, obținem *rezultatul net din exploatare* asupra căruia se aplică impozitul pe profit datorat.

În final, după calcularea impozitului pe profit, se obține *rezultatul net* al instituției bancare destinat suplimentării fondurilor proprii și plății dividendelor către acționari. Esența activității oricărei instituții bancare o constituie acest indicator și, ca atare, aceasta va urmări maximizarea profitului net.

Pentru analiza profitabilității instituțiilor bancare, se utilizează un model de analiză (modelul DuPont) (Fig. 11.1) ce compară profitul obținut de bancă cu riscul asumat de aceasta și măsoară performanțele băncii și expunerea acesteia prin intermediul unui set de indicatori specifici, precum: rentabilitatea economică, rentabilitatea financiară și efectul de pârghie.

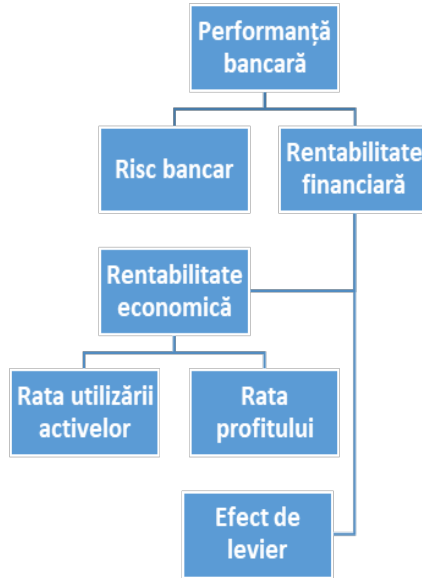

Fig. 11.1. Modelul de analiză a profitabilității instituțiilor bancare

Astfel, modelul DuPont analizează performanțele bancare prin prisma comparației riscului cu profitul obținut de o bancă prin balansarea câștigurilor cu pierderile rezultate în urma producerii riscului. În prima fază a analizei se evidențiază legătura dintre rentabilitatea financiară, rentabilitatea activelor și multiplicatorul capitalului, modelul oferind o serie de alternative pentru determinarea profitabilității în funcție de capitalul propriu, activul total și veniturile totale înregistrate de instituția bancară analizată.

Între elementele modelului DuPont de analiză a performanțelor bancare există o serie de corelații, și anume:

$$\text{Rentabilitate financiară} = \text{Rentabilitate economică} \times \text{Efect de levier}$$

$$\text{Rata profitului} \times \text{Rata utilizării activelor} = \text{Rentabilitate economică}$$

11.3. Indicatorii performanței bancare

În literatura de specialitate și în practica bancară, sunt cunoscute diferite instrumente de măsurare a performanței bancare, dar unul dintre cele mai eficiente îl constituie sistemul de indicatori, utilizat în acest scop.

Indicatorii de apreciere a performanțelor bancare au o mare expresivitate, reflectând o multitudine de aspecte; gradul de generare a profitului, eficiența operațională și managerială etc.

Pentru evaluarea performanțelor unei instituții bancare, se pleacă de la un sistem de indicatori cunoscuți sub numele de indicatori de performanță bancară. Acești indicatori sunt utilizați în proiecția bugetară cu scopul de a oferi, într-un mod sintetic și performant, o imagine cât mai clară asupra eficienței activității bancare.

Astfel, cei mai importanți indicatori de performanță bancară sunt:

1. Rata profitului (RP) – se calculează ca raport procentual între profitul net și veniturile totale. Acest indicator reflectă eficiența cheltuielilor făcute de o instituție bancară, cheltuieli aferente gestionării resurselor și plasamentelor, a riscurilor și asigurării funcționării sale.

Mărimea acestui indicator depinde de raportul dintre veniturile și cheltuielile bancare, de structura veniturilor și costurilor bancare, de presiunea fiscală, de gradul de concurență din sistemul bancar și de eficiența activității instituției bancare.

Evident, instituția bancară este cu atât mai profitabilă, cu cât rata profitului (RP) este mai mare. În general, pentru RP un nivel considerat standard este de 10-12%.

$$RP = \frac{\text{Profit net}}{\text{Venituri totale}} \times 100$$

2. Rata profitabilității bancare (RPB) – se calculează ca raport între profitul brut și cheltuielile totale și reflectă rezultatul managementului bancar de optimizare a plasamentelor în corelație cu resursele atrase din piață.

Optimizarea raportului venituri/cheltuieli reprezintă o latură esențială a managementului bancar, fiind principala sursă de profit a băncii. Un nivel optim al cheltuielilor se poate obține prin reducerea ponderii acestora în ansamblul activității, în special a celor cu funcționarea băncii, precum și majorarea cheltuielilor determinate de: creșterea volumului resurselor atrase și a nivelului dobânzilor bonificate și diversificarea gamei de produse și servicii.

Rata rentabilității este cu atât mai mare, cu cât o unitate de profit se obține cu un volum minim de cheltuieli.

$$RPB = \frac{\text{Profit brut}}{\text{Cheltuieli totale}} \times 100$$

3. Productivitatea muncii (PM) – se calculează ca raport între cifra de afaceri și volumul total al personalului bancar și se utilizează pentru evaluarea performanțelor băncii în funcție de numărul salariaților existenți la un moment dat. Menținerea unui personal supradimensionat în raport cu volumul activității bancare are un impact negativ asupra instituției prin efectuarea unor cheltuieli suplimentare, cu consecințe majore asupra diminuării cifrei de afaceri.

$$PM = \frac{\text{Cifra de afaceri}}{\text{Total personal bancar}} \times 100$$

4. Rata utilizării activelor (RUA) – este un indicator care se calculează ca raport procentual între totalul veniturilor și totalul activului bilanțier. Rata utilizării activelor (RUA) exprimă capacitatea instituției bancare de a genera venituri și reflectă capacitatea managementului de a investi în active rentabile. Nivelul acestui indicator depinde de structura activelor bancare și de remunerarea plasamentelor.

Maximizarea RUA se realizează pentru un anumit nivel dat al ratei dobânzii pe piață prin creșterea ponderii activelor rentabile. Aceste active sunt însă și cele mai riscante, creșterea nu poate fi nelimitată, deoarece pentru desfășurarea normală a activității bancare este nevoie și de o serie de active nevalorificabile.

În general, instituțiile bancare urmăresc majorarea plasamentelor, orientându-se spre creșterea veniturilor din comisioane și taxe, încercând să mențină la un nivel cât mai stabil structura activelor. Astfel, un nivel considerat standard este de 10-12%.

$$RUA = \frac{\text{Venituri totale}}{\text{Activ bilanțier}} \times 100$$

5. Ponderea activelor neperformante în total active, evidențiază acele active bancare care nu concură la dezvoltarea performanțelor instituției bancare, un volum mare al acestor active conduce la posibilitatea înregistrării de pierderi cu efecte majore asupra capitalului instituției bancare:

$$\frac{\text{Active neperformante}}{\text{Activ bilanțier}} \times 100$$

6. Ponderea creditelor neperformante în totalul activelor bancare sau în totalul creditelor acordate clienței bancare:

$$\frac{\text{Credite neperformante}}{\text{Activ bilanțier}} \times 100 \quad \text{sau} \quad \frac{\text{Credite neperformante}}{\text{Total credite acordate}} \times 100$$

7. Randamentul economic (RE) – se calculează ca raport între cheltuielile totale și veniturile totale. Se consideră că eficiența instituției bancare este mai ridicată în situația în care indicatorul înregistrează valori reduse, un factor de influență reprezentându-l cheltuielile, altele decât cele bonificate la resursele atrase, care trebuie permanent diminuate în scopul îmbunătățirii performanțelor bancare.

$$RE = \frac{\text{Cheltuieli totale}}{\text{Venituri totale}} \times 100$$

8. Ponderea veniturilor din dobânzi în total active – se calculează ca raport între veniturile din dobânzi și activul total al instituției bancare.

$$\frac{\text{Venituri din dobânzi}}{\text{Activ bilanțier}} \times 100$$

9. Rata cheltuielilor cu dobânzile în total active – se calculează ca raport între cheltuielile cu dobânzile bonificate la resursele atrase și activul total al instituției bancare.

$$\frac{\text{Cheltuieli cu dobânzile}}{\text{Activ bilanțier}} \times 100$$

10. Coeficientul de exploatare (CEX) – se exprimă ca raport între nivelul cheltuielilor generale și produsul net bancar și trebuie să aibă o tendință de scădere. Se consideră că, dacă acest indicator se situează sub 50%, instituția bancară gestionează bine cheltuielile de exploatare.

$$CEX = \frac{\text{Cheltuieli generale}}{\text{Produsul net bancar}} \times 100$$

11. Ponderea dobânzilor nete în produsul net bancar (PNB). Acest indicator exprimă gradul de contribuție al încasărilor nete din dobânzi la constituirea produsului net bancar. Se consideră un nivel rezonabil al acestui indicator atunci când valoarea sa se situează sub 50%.

$$\frac{\text{Dobânzi nete}}{\text{Produsul net bancar}} \times 100$$

12. Ponderea comisioanelor bancare în PNB. Acest indicator măsoară contribuția veniturilor provenite din comisioane și alte speze bancare la formarea produsului net bancar și cu cât acest procent este mai mare, cu atât se consideră că instituția bancară respectivă este axată mai mult pe efectuarea de servicii bancare, fără asumarea de riscuri față de activitatea de plasamente, îndeosebi în creditare.

$$\frac{\text{Comisioane}}{\text{Produsul net bancar}} \times 100$$

13. Marja netă a dobânzii (MND) exprimă raportul procentual dintre venitul net din dobânzi (dobânzi încasate – dobânzi plătite) și activele valorificabile de care dispune o instituție bancară.

Conceptele de *activ valorificabil* și *activ nevalorificabil* se referă la implicarea activului respectiv în activitatea de acordare a creditelor. Activul bancar valorificabil, denumit și activul purtător de dobândă, este format din portofoliul de titluri de stat, plasamentele interbancare și creditele acordate.

La nivelul unei instituții bancare, activele valorificabile se pot determina ca diferență între activul bilanțier și următoarele elemente de activ: disponibilități; mijloace fixe la valoare contabilă netă; obiecte de inventar; decontări și debitori; alte active nevalorificabile.

Un nivel ridicat al marjei nete a dobânzii (MND) exprimă o activitate profitabilă, deci un bun management al activelor și pasivelor bancare. De asemenea, o marjă netă a dobânzii ridicată poate rezulta și din angajarea instituției bancare în activități riscante. Pe când un nivel redus al MND reflectă cheltuieli mari cu dobânzile (dependență de pasive volatile, pe termen scurt), dar și o atitudine mai prudentă, care conduce la venituri din dobânzi mai mici.

În general, pentru MND un nivel considerat standard este de 5-7%.

$$\text{MND} = \frac{\text{Dobânzi încasate} - \text{Dobânzi plătite}}{\text{Active valorificabile}} \times 100$$

14. Rata solvabilității, care potrivit reglementărilor europene trebuie să fie de minim 8%, conform reglementărilor BNM, rata solvabilității trebuie să fie minim 10%, măsoară nivelul optim al fondurilor proprii de care dispune o instituție bancară pe toată durata activităților întreprinse și se determină ca raport între fonduri proprii deținute și totalul activelor purtătoare de risc aflate în patrimoniul său:

$$\text{Rata solvabilității} = \frac{\text{Fonduri proprii de nivel 1 si 2}}{\text{Active purtătoare de risc}} \times 100$$

15. Efectul de pârghie (EP) sau (*Leverage Multiplier*) exprimă raportul dintre activele totale și fondurile proprii ale instituției bancare. Efectul de pârghie (EP) este un indicator de structură care reflectă gradul în care utilizarea unor resurse suplimentare servește creșterii randamentului fondurilor proprii. Acest indicator variază invers proporțional cu ponderea fondurilor proprii în totalul pasivelor bancare. Cu cât ponderea fondurilor proprii este mai mare, cu atât riscul bancar este mai mic și EP scade. Cu alte cuvinte, o valoare mare a EP indică un grad crescut de îndatorare. EP sugerează că un randament mai mare al fondurilor proprii poate fi obținut fie prin majorarea acțiunilor, fie prin creșterea gradului de îndatorare.

În general, acest raport are valori mai mari decât 10.

$$EP = \frac{\text{Activ bilanțier}}{\text{Fonduri proprii}} \times 100$$

De asemenea, conform reglementărilor bancare în vigoare, efectul de pârghie (EP) se determină și cu ajutorul următoarei formule:

$$EP = \frac{\text{Fonduri proprii de nivel 1}}{\text{Active la valoare medie}} \times 100$$

Activele la valoare medie se calculează prin adunarea valorii activelor la sfârșitul fiecărei luni și împărțirea rezultatului la numărul de luni pentru care se face calculul (*Indicatori privind activitatea financiară a băncilor din RM*).

16. Pentru determinarea nivelului optim de fonduri proprii, de care trebuie să dispună o instituție bancară pe toată durata activităților întreprinse, mai este utilizată și *rata capitalului propriu* determinată cu ajutorul formulei:

$$\text{Rata capitalului propriu} = \frac{\text{Fonduri proprii de nivel 1}}{\text{Active purtătoare de risc}} \times 100$$

În prezent, în Republica Moldova, nivelul minim acceptat al ratei solvabilității de Banca Națională a Moldovei este de 10%.

17. Randamentul activelor bancare, sau *Return on assets (ROA)*, exprimă eficiența utilizării resurselor bancare, inclusiv capitalurile proprii. ROA este un indicator ce reflectă capacitatea managerială de a utiliza resursele instituției bancare pentru a obține profit. Un trend ascendent al ROA este expresia unor rezultate pozitive, dar poate fi și expresia asumării unui risc excesiv de către instituția bancară. De asemenea, un trend descendent al ROA arată că instituția bancară întâmpină unele dificultăți.

În prezent, în analiza bancară, acest indicator nu mai este considerat ca fiind unul relevant, deoarece sunt instituții bancare care antrenează un volum foarte mare de resurse la marje reduse, dar care înregistrează câștiguri semnificative din volumul mare al cifrei de afaceri.

$$ROA = \frac{\text{Produsul net bancar PNB}}{(\text{AB}_i - \text{AB}_f) / 2} \times 100, \text{ unde:}$$

AB_i = activ bilanțier la începutul anului

AB_f = activ bilanțier la sfârșitul anului

PNB = produsul net bancar

În general, pentru ROA un nivel considerat standard este de 1-2%.

18. Randamentul fondurilor proprii, sau *Return on equity* (ROE), este un indicator sintetic care exprimă capacitatea instituției bancare de a degaja profit prin fondurile proprii angajate în activitatea sa. Randamentul fondurilor proprii este cea mai semnificativă expresie a profitului bancar din perspectiva acționarilor, deoarece evidențiază efectul angajării lor în activitatea bancară.

ROE măsoară rezultatele managementului în ansamblul său. Este de dorit ca ROE să fie mai mare decât rata medie a dobânzii pe piață, mai ales pentru instituțiile bancare cotate la bursă, pentru că acțiunile acestora devin mai atractive, fiind o alternativă avantajoasă de plasament pentru potențialii investitori. ROE se determină ca un raport între profitul net și nivelul mediu anual al fondurilor proprii.

$$\text{ROE} = \frac{\text{Produsul net bancar PNB}}{(\text{FP}_i + \text{FP}_f) / 2} \times 100, \text{ unde:}$$

FP_i = fonduri proprii la începutul anului

FP_f = fonduri proprii la sfârșitul anului

PNB = produsul net bancar

Active purtătoare de risc (active ponderate la risc). Ponderarea la risc a activelor se face în funcție de natura acestora. De exemplu, pentru plasamentele în titluri de stat riscul este 0, în timp ce creditele acordate sunt ponderate cu riscul aferent fiecărui credit în parte (*Indicatori privind activitatea financiară a băncilor din RM*).

Dacă ROE este sub 10%, se consideră că instituția bancară are o rentabilitate modestă. Când ROE este cuprins între 10-20%, activitatea instituției bancare înregistrează o rentabilitate bună, rezonabilă, iar când acest indicator depășește 20%, putem aprecia faptul că instituția în cauză are o rentabilitate foarte bună.

19. Analiza rentabilității bancare – se efectuează și cu ajutorul indicatorului ROI (*Return on Investment*), care definește atât rentabilitatea întregului capital bancar utilizat în activitatea sa, cât și pe tipuri de activități (sectoare de activitate) sau produse și servicii bancare.

Astfel, în condițiile investirii totale a capitalului, sau după valorificarea produsului și obținerea profitului, ROI se poate determina astfel:

$$\text{ROI} = \frac{\text{Profit net}}{\text{Capital investit}} \times 100 \quad \text{sau} \quad \text{ROI} = \frac{\text{Cash flow}}{\text{Capital investit}} \times 100$$

În concluzie, literatura de specialitate a pus în evidență o serie de indicatori cvasiunanim acceptați de instituțiile bancare pentru analiza performanțelor economico-financiare. O parte dintre aceștia s-au impus în practica bancară sub forma cerințelor

promovate de legislația internă și internațională ce reglementează activitatea instituțiilor bancare, în timp ce alții reprezintă un instrument eficient de calcul și analiză a performanțelor bancare (Tab.11.1; Tab.11.2; Tab.11.3; Tab.11.4).

Analiza acestor indicatori furnizează, organului de conducere al instituțiilor de credit, informații de mare importanță atât pentru evoluția viitoare, cât și pentru performanța acestora.

Scopul acestei analize este de a încadra activitatea instituțiilor de credit în strategia bancară elaborată de organul de conducere în funcția sa de supraveghere, axată pe performanță financiară, prudențialitate, restricții legislative și concurențiale.

Tabelul 11.1. Indicatori privind activitatea financiară a băncilor din RM

Nr. d/o	Indicatori	Unitatea de măsură
1	CAPITAL	
1.1	Capitalul social	mil. lei
1.2	Fonduri proprii de nivel 1 de bază	mil. lei
1.3	Fonduri proprii de nivel 2	mil. lei
1.4	Fonduri proprii totale	mil. lei
1.5	Capital eligibil	mil. lei
1.6	Cuantumul total al expunerii la risc	mil. lei
1.7	Rata fondurilor proprii totale ($\geq 10\%$)	%
1.8	Fonduri proprii/Total active	%
1.9	Mărimea calculată dar nerezervată a reducerilor pentru pierderi la active și angajamente condiționale ¹	mil. lei
1.10	Nivelul de afectare a fondurilor proprii de nivel 1 de bază ²	%
1.11	Total datorii/Total capital	
1.12	Cota investițiilor străine în capitalul social al băncilor	%
1.13	Fonduri proprii a 5 bănci care au cele mai mari fonduri proprii/ Fonduri proprii totale	%

Tabelul 11.2. Indicatori privind activitatea financiară a băncilor din RM

Nr. d/o	Indicatori	u.m.
2	ACTIVE	
2.1	Mijloace bănești datorate de bănci, cu excepția Băncii Naționale a Moldovei (suma de bază) ³	mil. lei
2.2	Mijloace bănești datorate de băncile străine (suma de bază) ⁴⁴	mil. lei
2.3	Mijloace bănești datorate de bănci, cu excepția Băncii Naționale a Moldovei (suma de bază) / Fonduri proprii totale	%
2.4	Mijloace bănești datorate de băncile străine (suma de bază) / Fonduri proprii totale	%
2.5	Soldul datoriei la credite (suma de bază)	mil. lei
2.6	Soldul datoriei la credite neperformante (suma de bază)	mil. lei
2.7	Soldul datoriei la credite neperformante (suma de bază)/Fonduri proprii totale	%
2.8	Soldul datoriei la credite neperformante net (suma de bază)/ Fonduri proprii totale ⁵	%
2.9	Soldul datoriei la credite neperformante (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază)	%
2.10	Soldul activelor neperformante nete/ Fonduri proprii totale ⁶	%
2.11	Suma reducerilor calculate pentru pierderi la active și angajamente condiționale	mil. lei
2.12	Suma reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la active și angajamente condiționale conform SIRF	mil. lei
2.13	Suma reducerilor calculate pentru soldul datoriei la credite (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază)	%
2.14	Total credite expirate	mil. lei
2.15	Valoarea medie lunară a activelor generatoare de dobândă / Valoarea medie lunară a activelor ⁷	%
2.16	Active ale 5 bănci care au cele mai mari active / Total active	%
2.17	Soldul datoriei la credite în valută străină (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază)	%
2.18	Soldul datoriei la creditele acordate nerezidenților (suma de bază) / Soldul datoriei la credite (suma de bază)	%
2.19	Total active / Fonduri proprii totale	%
2.20	Suma primelor zece expuneri din credite / Portofoliul total al creditelor și angajamentele condiționale, incluse în calculul primelor zece expuneri din credite ($\leq 30\%$) ^{***}	%
2.21	Valoarea expunerii maxime față de un client sau față de un grup de clienți aflați în legătură/Capital eligibil ($\leq 15\%$)	%
2.22	Expunerile băncii în lei moldovenești atașate la cursul valutei față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate/ Capital eligibil ($\leq 30\%$)	%
2.23	Suma agregată a expunerilor băncii, altele decât cele ipotecare (după luarea în calcul a efectului diminuării riscului de credit) în lei moldovenești atașate la cursul valutei față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate / Capital eligibil ($\leq 10\%$)	%
2.24	Valoarea expunerii maxime a băncii față de o persoană afiliată și/sau un grup de clienți aflați în legătură cu persoana afiliată băncii / Capital eligibil ($< 10\%$)	%
2.25	Suma valorii agregate a expunerilor băncii față de persoanele afiliate și/sau grupurile de clienți aflați în legătură cu persoanele afiliate băncii/Capital eligibil ($\leq 20\%$)	%
2.26	Expunerea totală a băncii față de funcționarii băncii / Fonduri proprii totale ($\leq 10\%$)	%
2.27	Soldul datoriei la credite (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	
2.28	Total credite acordate IMM-urilor	mil. lei
2.29	Total credite neperformante acordate IMM-urilor / Total credite acordate IMM-urilor	%
2.30	Imobilizări corporale/Fonduri proprii totale ($\leq 50\%$)	%
2.31	Total active pe sistemul bancar / Total active pe sistemul financiar*	%
2.32	Total active pe sistemul financiar / PIB*	%
2.33	Total active pe sistemul bancar / PIB**	%
2.34	Soldul datoriei la credite acordate persoanelor fizice (suma de bază) / PIB**	%

Tabelul 11.3. Indicatori privind activitatea financiară a băncilor din RM

Nr. d/o	Indicatori	Unitatea de măsură
3	VENITURI ȘI PROFITABILITATE	
3.1	Rentabilitatea activelor (ROA) ⁸	%
3.2	Rentabilitatea capitalului (ROE) ⁹	%
3.3	Venitul net aferent dobânzilor / Total venit	%
3.4	Cheltuieli neafereente dobânzilor / Total venit ¹⁰	%
3.5	Venitul din dobânzi anualizat / Valoarea medie lunară a activelor generatoare de dobândă ¹¹	%
3.6	Marja netă a dobânzii (MJDnet) ¹²	%
3.7	Indicele eficienței (Ief) ¹³	%
4	LICHIDITATE	
4.1	Principiul I - Lichiditatea pe termen lung (≤ 1) ¹⁴	
4.2	Principiul II - Lichiditatea curentă ($\geq 20\%$) ¹⁴	%
4.3	Principiul III - Lichiditatea pe benzi de scadență ¹⁴ (>1)	
4.3.1	- pina la o luna inclusiv	
4.3.2	- intre o luna si 3 luni inclusiv	
4.3.3	- intre 3 si 6 luni inclusiv	
4.3.4	- intre 6 si 12 luni inclusiv	
4.3.5	- peste 12 luni	
4.4	Soldul activelor lichide / Soldul depozitelor persoanelor fizice (suma de bază)	%
4.5	Soldul depozitelor persoanelor fizice (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	%
4.6	Soldul depozitelor persoanelor juridice, cu excepția băncilor (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	%
4.7	Soldul depozitelor în valută străină (suma de bază) / Soldul depozitelor (suma de bază)	%
4.8	Mijloace bănești datorate băncilor, cu excepția celor de la Banca Națională a Moldovei (suma de bază) ^{15 ****}	mil. lei
4.9	Mijloace bănești datorate băncilor străine (suma de bază) ¹⁶	mil. lei
4.10	Mijloace bănești datorate băncilor, cu excepția celor de la Banca Națională a Moldovei (suma de bază) /Fonduri proprii totale	
4.11	Mijloace bănești datorate băncilor străine (suma de bază) /Fonduri proprii totale	

Tabelul 11.4. Indicatori privind activitatea financiară a băncilor din RM

Nr. d/o	Indicatori	Unitatea de măsură
5	SENSIBILITATE LA RISCUL PIETEII	
5.1	Ponderea activelor bilanțiere în valută străină și activelor atașate la cursul valutar în totalul activelor ¹⁷	%
5.2	Ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută străină și obligațiunilor atașate la cursul valutar în totalul activelor ¹⁸	%
5.3	Total active bilanțiere în valută străină / Total active	%
5.4	Total obligațiuni bilanțiere în valută străină / Total obligațiuni	%
5.5	Raportul poziției valutare deschise a băncii la fiecare valuta (lungă) (< +10%)	%
5.6	Raportul poziției valutare deschise a băncii la fiecare valuta (scurtă) (> -10%)	%
5.7	Raportul poziției valutare deschise a băncii la toate valutele (lungă) (< +20%)	%
5.8	Raportul poziției valutare deschise a băncii la toate valutele (scurtă) (> -20%)	%
5.9	Raportul dintre suma activelor bilanțiere în valută și suma obligațiunilor bilanțiere în valută (pentru băncile la care suma activelor bilanțiere în valută și suma obligațiunilor bilanțiere în valută va depăși separat pentru fiecare din acestea 10 la sută din mărimea fondurilor proprii totale) ($\leq +25\%$, $\leq -25\%$)	%
6	LIMITELE POZIȚIEI DOMINANTE PE PIAȚA BANCARĂ	
6.1	Total active ale băncii/Total active pe sector bancar ($\leq 35\%$)	%
6.2	Total depozite ale persoanelor fizice în bănci/Total depozite ale persoanelor fizice pe sector bancar ($\leq 35\%$)	%
7	DATE GENERALE	
7.1	Numărul total de angajați ai băncii ¹⁹	nr.
7.2.1	Subdiviziuni ale băncii:	nr.
7.2.2	- sucursale	nr.
7.2.3	- agenții	nr.
7.2.4	- birouri de schimb valutar	nr.

Metadate

În conformitate cu prevederile pct. 12 din Hotărârea Comitetului Executiv al BNM nr.109 din 24.05.2018, începând cu 30.07.2018 termenii „Capitalul normativ total” și „CNT” se înlocuiesc cu „Fonduri proprii”, iar „Capitalul de gradul I” se înlocuiește cu „Fonduri proprii de nivel 1 de bază”. Modificările de rigoare vor fi efectuate în timpul apropiat.

* Informația va fi publicată în funcție de disponibilitatea acesteia la Comisia Națională a Pieței Financiare. Informația este disponibilă în periodicitate trimestrială.

** Se utilizează valoarea PIB prognozată de Ministerul Economiei.

*** Suma valorii agregate a expunerilor din credite față de clienți sau grup de clienți aflați în legătură, care constituie după mărime primele zece expuneri din credite, după luarea în considerare a efectului diminuării riscului de credit în conformitate cu capitolele VI-IX din Regulamentul cu privire la expunerile mari nr.109 din 05.04.2019, nu trebuie să depășească 30% din suma portofoliului total al creditelor băncii, după diminuarea cu reducerile pentru pierderi la credite, și angajamentelor condiționale la zece clienți sau grup de clienți aflați în legătură, care constituie după mărime primele expuneri la credite, după diminuarea cu provizioanele la angajamentele condiționale respective. În cazul în care unul și același debitor este inclus în mai multe grupuri de clienți aflați în legătură, la calcularea acestui indicator expunerea față de persoana dată se va include doar o singură dată, în cadrul grupului care înregistrează cea mai mare expunere față de bancă.

**** Pentru lunile decembrie 2013-octombrie 2014, în calculul indicatorilor 4.7 și 4.8 au fost incluse și mijloacele bănești datorate organizațiilor internaționale. Începând cu luna noiembrie 2014, acestea au fost excluse din calcul.

1. *Mărimea calculată dar nerezervată a reducerilor pentru pierderi la active și angajamente condiționale*, reprezintă diferența dintre reducerile calculate pentru pierderi la active și angajamente condiționale și reducerile pentru pierderi din deprecieri formate la active și angajamente condiționale (conform SIRF) și influențează asupra mărimii capitalului de gradul I (vezi Instrucțiunea privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale, Monitorul Oficial, nr. 216-221 din 09.12.2011, art. 2008).

2. *Nivelul de afectare a capitalului*, reprezintă diferența dintre valoarea mărimii calculate a reducerilor pentru pierderi la active și angajamente condiționale și soldul activelor și angajamentelor neperformante împărțit la capitalul de gradul I și înmulțit la 100.

3. *Mijloacele bănești datorate de bănci, cu excepția Băncii Naționale a Moldovei (suma de bază)*, reprezintă mijloacele bănești înregistrate în conturile „Nostro” în bănci, mijloace bănești plasate *overnight*, plasările-garanții în bănci, mijloacele plasate la termen în bănci și creditele acordate băncilor.

4. *Mijloacele bănești datorate de băncile străine (suma de bază)*, reprezintă mijloacele bănești înregistrate în conturile „Nostro” în băncile străine, mijloace bănești plasate *overnight*, plasările-garanții în băncile străine, mijloacele plasate la termen în băncile străine și creditele acordate băncilor străine.

5. *Soldul datoriei la credite neperformante nete/CNT*, reprezintă diferența dintre soldul datoriei la credite neperformante supuse clasificării și suma reducerilor calculate pentru pierderi la credite neperformante împărțit la valoarea CNT și înmulțit la 100.

6. *Soldul activelor neperformante nete/CNT*, reprezintă diferența dintre soldul activelor neperformante supuse clasificării conform Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale și suma reducerilor calculate pentru pierderi la activele neperformante împărțit la valoarea CNT și înmulțit la 100.

7. *Valoarea medie lunară a activelor generatoare de dobândă/Valoarea medie lunară a activelor reprezintă: Valoarea medie lunară a activelor generatoare de dobândă*, care reprezintă suma de bază a tuturor activelor băncii (neluând în calcul dobânzile, ajustările de valoare și reducerile pentru pierderi din depreciere (pierderea de valoare) la activele respective) care generează venituri din dobânzi, reflectate în bilanțurile băncii pentru luna gestionară împărțit la numărul de zile calendaristice din luna gestionară împărțită la valoarea medie lunară a activelor care se calculează ca sumă a activelor din bilanțurile zilnice ale băncii (neluând în calcul ajustările de valoare și reducerile pentru pierderi din depreciere (pierderea de valoare)) raportată la numărul de zile calendaristice din luna gestionară și înmulțită la 100.

8. *Rentabilitatea activelor (ROA)*, reprezintă: profitul aferent exercițiului obținut în perioada gestionară (Vnet) împărțit la numărul de luni raportate (N), înmulțit la 12, împărțit la media activelor pentru perioada gestionară (Am) și înmulțit la 100 ($ROA = ((Vnet/N \times 12)/Am) \times 100$). Media activelor pentru perioada gestionară se calculează prin sumarea activelor pentru fiecare lună gestionară și împărțirea acestei sume la numărul de luni raportate.

9. *Rentabilitatea capitalului (ROE)*, reprezintă: profitul aferent exercițiului obținut pentru perioada gestionară (Vnet) împărțit la numărul de luni raportate (N), înmulțit la 12, împărțit la media capitalului pentru perioada gestionară (Cm) și înmulțit la 100. ($ROE = ((Vnet/N \times 12)/Cm) \times 100$).

10. *Cheltuieli neaferente dobânzilor/total venit*, reprezintă cheltuielile neaferente dobânzilor obținute pentru perioada gestionară împărțit la total venit obținut pentru perioada gestionară și înmulțit la 100.

11. *Venitul din dobânzi/Media activelor generatoare de dobândă*, reprezintă: venitul din dobânzi obținut pentru perioada gestionară (VD) împărțit la numărul de luni raportate (N), înmulțit la 12, împărțit la media activelor generatoare de dobândă pentru perioada gestionară (ADm) și înmulțit la 100 ($((VD/N \times 12)/AGD) \times 100$). Media activelor generatoare de dobândă pentru perioada gestionară se calculează prin sumarea valorii medii lunară a activelor generatoare de dobânzi pentru fiecare lună gestionară și împărțirea acestei sume la numărul de luni raportate.

12. *Marja netă a dobânzii (MJDnet)*, reprezintă: venitul net aferent dobânzilor (venituri din dobânzi minus cheltuieli cu dobânzile) obținut pentru perioada gestionară (Vnet af.d) împărțit la numărul de luni raportate (N), înmulțit la 12, împărțit la media activelor generatoare de dobândă pentru perioada gestionară (AGD) și înmulțit la 100 ($MJDnet = (Vnet \text{ af.d} / N \times 12) / AGD \times 100$).

13. *Indicele eficienței (Ief)*, reprezintă: venitul net aferent dobânzilor (Vnet af.d) plus venitul neaferente dobânzilor (Vneaf.d) împărțit la cheltuielile neaferente dobânzilor (Chneaf.d). ($Ief = (Vnet \text{ af.d} + Vneaf.d) / Chneaf.d$).

14. *Principiul I – lichiditatea pe termen lung, principiul II – lichiditatea curentă și principiul III – Lichiditatea pe benzi de scadență* se calculează conform Regulamentului cu privire la lichiditatea băncii din 08.08.1997, cu modificările și completările ulterioare.

15. *Mijloacele bănești datorate băncilor, cu excepția celor de la Banca Națională a Moldovei (suma de bază)*, reprezintă: mijloacele bănești ale băncilor corespondente la conturile „Loro” și overdraft-uri permise la conturile „Nostro” în

bănci, depozitele overnight plasate de bănci, depozitele-garanții ale băncilor, depozitele la termen primite de la bănci și împrumuturile obținute de la bănci.

16. *Mijloacele bănești datorate băncilor străine (suma de bază)*, reprezintă: mijloacele bănești ale băncilor corespondente străine la conturile „Loro” și overdraft-uri permise la conturile „Nostro” în băncile străine, depozitelor overnight plasate de bănci străine, depozitele-garanții ale băncilor străine, depozitele la termen primite de la bănci străine și împrumuturile obținute de la băncile străine.

17. *Ponderea activelor bilanțiere în valută străină și activelor atașate la cursul valutei străine în totalul activelor*, reprezintă: activele bilanțiere în valută străină plus suma totală a activelor atașate la cursul valutei străine împărțit la suma totală a activelor și înmulțit la 100.

18. *Ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută străină și obligațiunilor atașate la cursul valutei străine în totalul activelor*, reprezintă: obligațiunile bilanțiere în valută străină plus suma totală a obligațiunilor atașate la cursul valutei străine împărțit la suma totală a activelor și înmulțit la 100.

19. *Numărul total de angajați ai băncii*, reprezintă numărul de persoane angajate cu contract individual de muncă conform situației la ultima zi a perioadei de raportare, cu excepția contractelor individuale de muncă suspendate prin acordul părților, precum și cele la inițiativa uneia dintre părți. Suspendarea acestor contracte presupune suspendarea prestării muncii de către angajat și a plății dreptului acestuia (salariu, sporuri, alte plăți) de către angajator.

Bibliografie selectivă:

1. BĂTRÂNCEA, I., TRENCA, I. (coord) *Analiza performanțelor și riscurilor bancare*. Cluj-Napoca: Risoprint, 2008.
2. ROTARU, C. *Managementul performanței bancare*. București: Expert, 2001.
3. COTEȚ, V. *Managementul performanței și al riscului în creditul neguvernamental*: Teză de doctorat. Târgoviște, 2017.
4. CRISTEA, M. *Marketing și performanțe bancare*. Craiova: Universitaria, 2002.
5. TRENCA, I., BOLOCAN, M. *Performanță și risc în bănci*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2011.
6. NEDELESCU, M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.
7. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
8. Metodologia nr. 192/2018 de identificare a societăților de tip O-SII din Republica Moldova.
9. Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor.
10. Regulamentul nr. 101/2020 cu privire la supravegherea pe bază consolidată a băncilor.

11. Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.
12. Regulamentul nr. 109/2019 cu privire la expunerile mari.
13. Regulamentul nr. 110/2013 privind ratele de referință CHIBOR și CHIBID.
14. Regulamentul nr. 110/2018 cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor.
15. Regulamentul nr. 171/2018 cu privire la facilitățile permanente de creditare. acordate băncilor de către Banca Națională a Moldovei.
16. Regulamentul nr. 240/2013 privind tranzacțiile băncii cu persoanele sale afiliate.
17. Regulamentul nr. 28/1997 cu privire la lichiditatea băncii.
18. Regulamentul nr. 302/2019 cu privire la regimul rezervelor obligatorii.
19. Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.
20. Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat.
21. Regulamentul nr. 44/2020 privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci.
22. Regulamentul nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții.
23. Regulamentul nr.274/2020 privind efectul de levier pentru bănci.

BIBLIOGRAFIE

1. ADAM, C. *Marketing financiar bancar*. București, 2008.
2. BALAURE, V. (coord.) *Marketing*. București: Uranus, 2002.
3. BASNO, C., DARDAC, N. *Management bancar*. București: Ed. Economică, 2002.
4. BASNO, C., DARDAC, N. *Produse, costuri și performanțe bancare*. București: Ed. Economică, 2000.
5. BĂTRÂNCEA, I. (coord.) *Analiză financiară în bănci*. Cluj-Napoca: Risoprint, 2008.
6. BĂTRÂNCEA, I., TRENCA, I., BEJENARU, A., BORLEA, S. *Analiza performanțelor și riscurile bancare*. Cluj-Napoca: SC Roprint SRL, 2008.
7. BĂTRÂNCEA, I., TRENCA, I. (coord.) *Analiza performanțelor și riscurilor bancare*. Cluj-Napoca: Risoprint, 2008.
8. BOARIU, A. *Creditarea bancară*. Iași: Sedcom Libris, 2003.
9. BOGDAN, I. *Tratat de management financiar bancar*. București: Ed. Economică, 2002.
10. BORZA (PLĂIAȘ), I. *Studiu privind mixul de marketing bancar: Teză de doctorat*. București, 2005.
11. BRENDEA, C., ZAMFIRESCU, M., DĂEANU, V.E., GHIȚĂ, M. *Riscul și performanța creditului bancar în România*. București: Coresi, 2001.
12. CĂPRARU, B. *Retail banking*. București: C.H.Beck, 2009.
13. CARAIANI, Gh., GEORGESCU, T., MUSTEA, R., DĂNCIULESCU, A.I. *Managementul afacerilor*. Ediția a IV-a. București: Pro Universitaria, 2007.
14. CECHIN-CRISTA, D. *Elementele fundamentale ale activității bancare*. Timișoara: Mirton, 2008.
15. CETINĂ, I. *Marketing financiar-bancar*. București: Ed. Economică, 2005.
16. CETINĂ, I., ODOBESCU, E. *Strategii de marketing bancar*. București: Ed. Economică, 2007.
17. COCRIȘ, V., CHIRLEȘAN, D. *Management bancar*. Iași: Ed. Univ. „A.I. Cuza”, 2007.
18. COCRIȘ, V. *Managementul bancar și analiza de risc în activitatea de creditare: Teorie și cazuri practice*. Iași: Ed. Universității „Al.I. Cuza”, 2007.
19. COCRIȘ, V., MARIEȘ, A. *Managementul performanțelor și al riscurilor bancare*. București: Wolters Kluwer, 2010.
20. CODIRLASU, A. *Acordul BASEL III*, www.dofin.ase.ro.
21. COJOCARU, M., ȘESTACOVSCAIA, A., MIHALACHI, R. *Bazele managementului financiar*. Note de curs. Chișinău: CEP USM, 2017.
22. COMAN, Fl. *Activitatea bancară. Profit și performanțe*. București: Lumina Lex, 2000.

23. COMAN, Fl. *Control și audit bancar*. București: Lumina Lex, 2000.
24. CONSTANTINESCU, C. *Leasing financiar: realitate și perspectivă*. București: Ed. Economică, 2006.
25. COSMESCU, A. *Supravegherea bancară – evoluție, principii, instrumente*, București: Banca Națională a României, 19 februarie 2015.
26. COTEȚ, V. *Managementul performanței și al riscului în creditul neguvernamental: Teză de doctorat*. Târgoviște, 2017.
27. CRISTEA, M. *Marketing și performanțe bancare*. Craiova: Universitaria. 2002.
28. DĂNILĂ, N. și (colab). *Managementul lichidității bancare*. București: Editura Economică, 2002.
29. DĂNILĂ, N., BEREA, A. *Management bancar. Fundamente și orientări*. București: Ed. Economică, 2000.
30. DĂNILĂ, N. *Retail Banking*. București: Expert, 2004.
31. DEDU, V. *Gestiunea și auditul bancar*. Ed. a 3-a. București: Ed. Pt. St. Naționale, 2001.
32. DRAGOTA, V., DRAGOTA, M., CIOBAN, A., OBREJA, L. *Management financiar*. Vol. 1 și 2. București: Ed. Economică, 2003.
33. DUNĂ, F. *Lichiditatea bancară și gestiunea riscului de lichiditate: Teză de doctorat*. București, 2019.
34. ENNEW, Chr., WAITE, N. *Financial Services Marketing. An International Guide to Principles and Practice*. Routledge, 2013.
35. FILIP, A. *Marketing relațional în domeniul financiar bancar: Teză de doctorat*. București, 2007.
36. GAVRIIL, T., IOSOV, S. *Gestiunea riscului*. București: Ed. Universitară, 2013.
37. GĂBAN, L. *Retail & Corporate banking*. Alba Iulia: Aeternitas, 2009.
38. GOGONEAȚĂ, B. *Economia riscului și incertitudinii*. București: Ed. Economică, 2004.
39. HARTULARI, C., PĂUN, M., PĂUN, R. *Analiza, diagnoza și modelarea sistemelor financiar-bancare*. București: Ed. ASE 2005.
40. IONAȘCU, E. *Managementul relațiilor cu clienții și noile tehnologii în sistemul bancar: Teză de doctorat*. Târgoviște, 2019.
41. IVAN, M.V., TUDORACHE, D. *Instituții de credit. Produse și operațiuni*. București: Ed. Universitară, 2008.
42. IONESCU L.C., BARRY HOYE, RĂDUȚ, C. (coord.) *Management bancar*. Vol.1 și 2. București: Insitulul Bancar Român, septembrie 2003.
43. MIHAI, I., ALEXIANU, G. *Managementul activităților bancare – practică de specialitate*. București: Ed. Fundației „România de Măine”, 2011.
44. MIHAI, I. *Management financiar-bancar*. București: Ed. FRM, 2007.
45. MIHAI, I. *Tehnica și managementul operațiunilor bancare*. București: Expert, 2003.

46. NEDELESCU, M., BUNESCU, P. *Gestiune bancară*. București: Pro Universitaria, 2017.
47. NEDELESCU, M., UNGUREANU, M. *Produse și servicii bancare*. București: Ed. Universitară, 2019.
48. NIȚU, I. *Managementul riscului bancar*. București: Expert, 2000.
49. OLTEANU, A., OLTEANU, A. *Managementul riscurilor financiar bancare*. Vol. I și II. București: Dareco, 2006.
50. OLTEANU, V. *Marketing financiar bancar*. București: Ecomar, 2005.
51. OPRÎTESCU, M. *Managementul riscurilor și performanțelor bancare*. Craiova: Ed. Universitaria, 2006.
52. PALFIL, C. *Managementul financiar-contabil al riscurilor în activitatea bancară*. Cluj-Napoca: Risoprint, 2009.
53. PREDA, O., Furdui, I. *Elemente de marketing financiar bancar*. București: Ed. Universitară, 2009.
54. PREDESCU, I. *Activitatea bancară între performanță și risc*. București: Expert, 2005.
55. ROTARU, C. *Managementul performanței bancare*. București: Expert, 2001.
56. ROXIN, L. *Gestiunea riscurilor bancare*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 2000.
57. SĂPLĂCAN, Z. *Bankmarketing* . Suport de curs. București, 2015.
58. SPULBĂR, Cr. *Management bancar*. Ed. a 2-a. Craiova: SITECH, 2008.
59. STOICA, M. *Gestiune Bancară*. București: Lumina Lex, 2002.
60. STOICA, M. *Management bancar*. București: Ed. Economică, 2000.
61. STREMȚAN, F., BOLOG, A. *Influențe direct observabile asupra comportamentului consumatorului de servicii bancare*. Oradea: Oeconomica, 2008.
62. The World Bank. *Analiza și managementul riscului bancar*. București: Irecson, 2004.
63. TOMA, M., ALEXANDRU, F. *Finanțe și gestiune financiară de întreprindere*. Ediția a II-a. București: Ed. Economică, 2003.
64. TRENCA, I. *Metode și tehnici bancare*. Ed. a 4-a. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2008.
65. TRENCA, I., BĂTRÂNCEA, I. (coord.) *Analiza performanțelor și riscurilor bancare*. Cluj-Napoca: Risoprint, 2008.
66. TRENCA, I., BENYOVSCKI, A. *Riscul portofoliului de credite bancare – soluții de management*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2011.
67. TRENCA, I., BOLOCAN, M. *Performanță și risc în bănci*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2011.
68. TRENCA, I. *Fundamente ale managementului financiar*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2005.

69. TRENCA, I., MUTU, S. *Managementul riscurilor bancare – soluții econometrice*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2012.
70. TRENCA, I., SILIVESTRU, H. *Managementul riscului operațional în bănci*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2011.
71. TRENCA, I., SILIVESTRU, H. *Managementul riscului operațional în bănci*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2011.
72. TRENCA, I. *Metode și tehnici bancare*. Ed. a 4-a. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2008.
73. TUDORACHE, D., IVAN, M., RUSU, L., ȚÂRDEA, P., MIHAI, C. *Management financiar-bancar*. București: Cartea Universitară, 2004.
74. TUDORACHE, D. *Management financiar-bancar*. Ediția a 2-a. București: Universul juridic, 2006.
75. TUDORACHE, D. *Moneda, Instituții de credit*. București: Ed. Universitară, 2008.
76. TUDORACHE, D., NEȚOIU, L., BEZNILĂ, S., NEDELESCU, M., Radu, L., MIHAI, C. *Monedă, bănci, credit*. București: Ed. Universitară, 2006.
77. VASILE, D. *Gestiunea și auditul bancar*. Ed. a 3-a. București: Ed. Pt. St. Naționale, 2001.
78. WALTER, S. *Basel III and Financial Stability* Speech at the 5th Biennial Conference on Risk Management and Supervision, Financial Stability Institute, Bank for International Settlements, Basel, 2010, www.bis.org.

Legi, acte normative bancare

Legislație reglementată la nivel european:

1. Acordul Basel III: cadrul internațional de reglementare pentru bănci.
2. Directiva nr. 49/2014/UE privind schemele de garantare a depozitelor.
3. Directiva nr. 110/2009/UE privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică.
4. Directiva nr. 12/2000/CE privind inițierea și desfășurarea activității instituțiilor de credit.
5. Directiva nr. 19/1994/UE privind sistemele de garantare a depozitelor.
6. Directiva nr. 2366/2015/UE privind serviciile de plată în cadrul pieței.
7. Directiva nr. 24/2001/UE privind reorganizarea și lichidarea instituțiilor de credit.
8. Directiva nr. 36/2013/UE cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.
9. Directiva nr. 47/2002/UE privind contractele de garanție financiară.
10. Directiva nr. 48/2006/CE privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit.

11. Directiva nr. 49/2006/CE privind rata de adecvare a capitalului întreprinderilor de investiții și al instituțiilor de credit.
12. Directiva nr. 64/2007/UE privind serviciile de plată în cadrul pieței interne.
13. Directiva nr. 849/2015/UE privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului.
14. Directiva nr. 87/2002/UE privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a întreprinderilor de asigurare și a întreprinderilor de investiții care aparțin unui conglomerat financiar.
15. Directiva nr.59/2014/UE de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții.
16. Regulamentul nr. 575/2013/UE privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții.
17. Regulamentul nr. 847/2015/UE privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri.
18. Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene nr. C202/2016.

Legislația națională armonizată cu prevederile europene:

19. Instrucțiune nr. 117/2018 cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere.
20. Legea nr 250/2017 cu privire la supravegherea suplimentară a băncilor, asigurătorilor/reasigurătorilor și a societăților de investiții care aparțin unui conglomerat financiar.
21. Legea nr. 1134/1997 privind societățile pe acțiuni.
22. Legea nr. 122/2008 privind birourile istoriilor de credit.
23. Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.
24. Legea nr. 209/2018 cu privire la Comitetul Național de Stabilitate Financiară.
25. Legea nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor.
26. Legea nr. 234/2016 cu privire la Depozitarul Central Unic al Valorilor Mobiliare.
27. Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional.
28. Legea nr. 32/2020 cu privire la lichidarea băncilor.
29. Legea nr. 49/2012 a insolvenței.
30. Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei.
31. Legea nr. 575/2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar.
32. Legea nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică.
33. Legea nr.62/2008 privind reglementarea valutară.
34. Legea nr.94/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr.62/2008 privind reglementarea valutară.
35. Metodologia nr. 192/2018 de identificare a societăților de tip O-SII din Republica Moldova.

36. Metodologia nr. 63/2019 de supraveghere și evaluare a activității băncilor.
37. Normele nr. 211/2019 cu privire la evaluarea activelor acceptate de Banca Națională a Moldovei ca garanții la acordarea creditelor băncilor.
38. Planul de conturi nr. 15/1997 al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova.
39. Regulamentul nr. 101/2020 cu privire la supravegherea pe bază consolidată a băncilor.
40. Regulamentul nr. 102/2020 cu privire la tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci.
41. Regulamentul nr. 103/2020 cu privire la tratamentul riscului de ajustare a evaluării creditului pentru bănci.
42. Regulamentul nr. 109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital.
43. Regulamentul nr. 109/2019 cu privire la expunerile mari.
44. Regulamentul nr. 110/2013 privind ratele de referință CHIBOR și CHIBID.
45. Regulamentul nr. 110/2018 cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor.
46. Regulamentul nr. 111/2018 cu privire la tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate.
47. Regulamentul nr. 112/2018 cu privire la tehnicile de diminuare a riscului de credit utilizate de bănci.
48. Regulamentul nr. 113/2018 cu privire la tratamentul riscului operațional pentru bănci potrivit abordării de bază și abordării standardizate.
49. Regulamentul nr. 114/2018 cu privire la tratamentul riscului de piață potrivit abordării standardizate.
50. Regulamentul nr. 115/2018 cu privire la tratamentul riscului de decontare/livrare pentru bănci.
51. Regulamentul nr. 116/2018 cu privire la calculul de către bănci al ajustărilor specifice și al ajustărilor generale pentru riscul de credit.
52. Regulamentul nr. 127/2013 cu privire la deținerile în capitalul social al băncii.
53. Regulamentul nr. 143/2000 cu privire la contopirea sau absorbția băncilor din Republica Moldova.
54. Regulamentul nr. 147/2019 cu privire la sucursalele și oficiile secundare ale băncilor.
55. Regulamentul nr. 157/2013 cu privire la cardurile de plată.
56. Regulamentul nr. 157/2013 cu privire la transferul de credit.
57. Regulamentul nr. 165/2019 privind unele aspecte aferente exportului și importului de numerar și cecuri de călătorie de către bănci.
58. Regulamentul nr. 170/2018 cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont.
59. Regulamentul nr. 171/2018 cu privire la facilitățile permanente de creditare acordate băncilor de către Banca Națională a Moldovei.

60. Regulamentul nr. 179/2019 cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare.
61. Regulamentul nr. 188/2014 cu privire la operațiunile de piață monetară ale Băncii Naționale a Moldovei.
62. Regulamentul nr. 200/2018 cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor.
63. Regulamentul nr. 222/2013 cu privire la funcționarea pieței monetare interbancare în moneda națională.
64. Regulamentul nr. 231/2011 cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale.
65. Regulamentul nr. 240/2013 privind tranzacțiile băncii cu persoanele sale afiliate.
66. Regulamentul nr. 28/1997 cu privire la lichiditatea băncii.
67. Regulamentul nr. 282/2018 privind controalele pe teren (inspecțiile) la bănci.
68. Regulamentul nr. 292/2018 cu privire la cerințele față de membrii organului de conducere al băncii și al societății financiare holding sau holding mixte, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții-cheie și față de lichidatorul băncii în proces de lichidare.
69. Regulamentul nr. 302/2019 cu privire la regimul rezervelor obligatorii.
70. Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor.
71. Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat.
72. Regulamentul nr. 330/2016 cu privire la deținerea de către bănci a cotelor în capitalul persoanelor juridice.
73. Regulamentul nr. 343/2019 cu privire la asistența de lichiditate în situații de urgență.
74. Regulamentul nr. 384/1999 cu privire la investițiile băncilor în imobilizări corporale.
75. Regulamentul nr. 44/2020 privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci.
76. Regulamentul nr. 47/2018 privind cerințe minime pentru Sistemele Informaționale și de Comunicare ale băncilor.
77. Regulamentul nr. 62/2017 privind prestarea serviciilor de plată prin intermediul sistemelor automatizate de deservire la distanță.
78. Regulamentul nr. 65/2003 cu privire la depozitele overnight acceptate de Banca Națională a Moldovei de la bănci.
79. Regulamentul nr. 8/2013 privind efectuarea operațiunilor pe piața valutară interbancară a Republicii Moldova.
80. Regulamentul nr. 16/2009 privind condițiile de acordare rezidenților a creditelor în valută străină de către băncile licențiate.
81. Regulamentul nr. 188/2014 cu privire la operațiunile de piață monetară ale Băncii Naționale a Moldovei.

82. Regulamentul nr.274/2020 privind efectul de levier pentru bănci.
83. Regulamentul nr.282/2018 privind controalele pe teren (inspecțiile) la bănci.
84. Regulamentul nr. 101/2020 cu privire la supravegherea pe bază consolidată a băncilor.
85. Regulamentul nr. 102/2020 cu privire la tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci.
86. Regulamentul nr. 102/2020 cu privire la tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci.
87. Regulamentul nr. 103/2020 cu privire la tratamentul riscului de ajustare a evaluării creditului pentru bănci.
88. Regulamentul nr. 118/2018 cu privire la auditul extern al băncilor.
89. Regulamentul nr. 158/2020 cu privire la cerințele de publicare a informațiilor de către bănci.
90. Regulamentul nr. 302/2019 cu privire la regimul rezervelor obligatorii.
91. Regulamentul nr. 328/2019 privind licențierea băncii și a sucursalei băncii din alt stat.
92. Regulamentul nr. 44/2020 privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci.
93. Regulamentul nr. 46/2020 privind externalizarea activităților și operațiunilor băncii.
94. Regulamentul nr. 74/2020 privind modul de calcul și de plată a contribuțiilor la fondul de rezoluție bancară.
95. Regulamentul nr.274/2020 privind efectul de levier pentru bănci.

Adrese electronice

1. ec.europa.eu
2. www.abm.md – Asociația Băncilor din Moldova.
3. www.bis.org – Comitetul de la Basel pentru supraveghere Bancară
4. www.bnm.md – Banca Națională a Moldovei.
5. www.cnpf.md – Comisia Națională a Pieței Financiare.
6. www.eba.europa.eu
7. www.fgdsb.md – Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar.
8. www.oecd.org – Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică.

Mihail GÎRLEA

MANAGEMENT FINANCIAR-BANCAR

Note de curs

Redactare – *Antonina Dembițchi*
Machetare computerizată – *Maria Bondari*

Bun de tipar 28.05.2021. Formatul 70x100 ^{1/12}.
Coli de tipar 27,0. Coli editoriale 20,5.
Comanda 78. Tirajul 50 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al. Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009